Eduard v. d. Hecht.

4. März

u

edit. Paris. 1651-4. vid. Bibl. Solger II. pag. 297. Bibl. Feuerlin. p. 277.
cf. Placcii theatr. anonymor. pag. 209.

gehört unter die seltenen Bücher.

DEFENSIO REGIA,

PRO

CAROLO I.

AD

Sereniſſimum Magnæ Britanniæ

REGEM

CAROLVM II.

Filium natu majorem, Heredem & Succeſſorem legitimum.

Sumptibus Regiis.

ANNO CIↃ IↃ C XLIX.

PRÆFATIO DEFENSIONIS.

Horribilis nuper nuntius aures nostras atroci vulnere, sed magis mentes, perculit, de parricidio apud Anglos in persona Regis sacrilegorum hominum nefaria conspiratione admisso. Quoscunque infandus hic rumor attigit, haud secus ac si fulmine adflati essent, derepente his arrectæque horrore comæ, & vox faucibus hæsit. *Si qui molliore ingenio nati sunt, lacrymas etiam non tenuerunt, nec abstinuere gemitu. Fortius verò animati, tanta indignationis flamma exarserunt ut vix se caperent. Nemo certe non diras imprecatus est tanti sceleris, tam inauditi, tamque inusitati auctoribus. Vt enim improvisa magis feriunt, ita inopinatos cum oppressisset res adeo nova, nemo sic ferus ac ferreus repertus est atque ab omni sensu humanitatis alienus, vel à regia majestatis respectu aversus, cujus inpe-*

ctore luctum privatum cum publico mœrore conjunctum non excitaverit miserabilis tam sacri capitis & mirabilis cædes. Fatendum quippe est, ex quo regium in orbe nomen gubernandis populis natum notumque fuit ad hæc usque tempora, quæcunque in medio sæcula fluxere nullum simile huic factum vidisse nec audivisse. Ejusmodi certe est ut inter probra sæculi nunc memorari debeat, inter portenta olim numerandum, nisi fides historiæ nostræ laboret apud posteros, vix credituros quicquam tale hoc ævo contigisse. Enimvero vel ad securitatem suam temporum sequentium interest ut pro fabula habeatur, quod gestum hodie negare non possumus. Nam si repertæ nunc sunt belluæ tam immanes sub humana facie, quæ eousque vesaniæ nullo exemplo prioris ævi incitatæ processerunt, quid putamus olim futurum ubi exemplum proditum fuerit quod sequantur aliquando gentes aliquæ, quæ sciant & credant nostra ætate rem eam fuisse perpetratam, quam ipsæ videantur posse cum venia imitari. Longe itaque magis expediet venientium post nos annorum hominibus, si in monumentis nostris hanc historiam legerint eodem modo & pari incredulitate, qua boves loquutos, amnes retro versos,

statuas

statuas sudantes, pluvias sanguineas, hodie in priscis memoriis videmus. Hoc vero interest quod prodigia ejusmodi per se innoxia, sed tanquam futuræ alicujus cladis prænuntia cum voluptate & risu transire solemus. Nam pleraque eorum quæ pro ostentis apud antiquos habita sunt, causas interdum habuere suas naturales, quamvis sint ex raro contingentibus. Istud vero quod factum jam detestamur, quia nunquam factum fuisse miramur, cum instar prodigii sit habendum, quod nec in homines posse cadere putaremus nisi jam cecidisse videremus, si pro incredibili non est habitura posteritas, cum malo id suo maximo creditura est. Quod enim fidem superat, præcipue si contra bonos mores fiat, si humanitati bellum indicat, si in crimen nefandum cedat; quando mox fidem nancisci incipit, quasi obice sublato fas omne abrumpit, & quod vetitum antea fuit, præjudicio quodam ut licitum esse videatur, quia factum sit, facit. Inde est quod cum majore excusatione peccant qui ad peccandi magistrum exemplum provocant, quique patrocinium sceleris sui in scelere simili quod antea commissum fuisse constiterit, reperiunt. Hac ratione quod in Anglia factum facinus cum horrore accepimus, quia exemplo

 emplo

emplo caret, tanto minus ignoscendum, magisque adeo execrandum, curandumque enixius ne hoc ipso tempore penetret ad plures, & ne pro exemplo sit perniciem trahente veniens in ævum. Digni itaq; omnium odio & insectatione qui fecerunt, dignissimique porro quos flamma ferroque persequantur non solum quotquot sunt in Europa reges & principes jure regio imperantes, sed etiam omnes magistratus, omnesq; adeo resp. bene constitutæ & moratæ. Hæc enim fanaticorũ factio non sola regũ solia appetere gestit, sed omnes potestates quas ipsa nõ fecerit conatur subvertere, cum nihil aliud nisi rerum mutationem captet & cupiat, non solum in repub. sed in Ecclesia, cum perpetua novandi libidine qua sibi imperãdi omnibus nulliq; parendi licentiam adstruat. Dum id assequantur quod volunt, pari studio de repub. regnũ constituere parati, ut de regno remp. nunc efficere contendunt. Non solum regni subversionem, sed etiam legum eversionem sibi cordi esse satis ostendunt. Nec enim regẽ suum legitimum tollere alia via potuerunt nisi per omnium legum quibus regnum illud erat fundatum abrogationem. Ne quis autẽ erret, non pro regio regimine popularẽ constituere gubernationem in animo unquam aut voto habuerunt. Res ipsa indicat quid volue-

voluerint. Pro uno rege quadraginta tyrannos imposuerunt, cum triginta sibi sufficere crediderit olim Atheniensium civitas, plus satis onerata si vel unum perpessa esset. Nam quanto rei malæ plus est, tanto gravius & pejus est onus. Cui autem dubium est quin si unus ex illis Triumviris Anglicanis, scelestæ in regem factionis ducibus & antesignanis, in republica natus esset, quin eundem animum ad eam evertendam allaturus fuerit, quem attulerunt ad regem tollendum? Regem quidem apparet eos sustulisse, sed nec minus manifestum est regnum sibi retinuisse, dum quod sub uno erat in plures diviserunt, & triginta ac septem socios tyrannidis adscivere qui imperium secum tenerent, gravique & intolerando servitio cives suos premerent. Nam sub specie libertatis tyrannidem sævissimam velle eos exercere vel cæcis clarum est. Vocari illi se quidem libertatis publicæ custodes *in actis publicis postulant. Æque bono jure latro qui viatorem spoliasset, se crumenæ ejus custodem appellari vellet. Ita draco gazæ custos est cui incubat, à nemine tangendæ. Ita avarus pecuniæ pauperibus extortæ curam gerit, quam arca conditam servat nulli erogandam. Ita fur custodiam ac tutelam*

 habet

habet rerum, quas domino surripuit. Egregios scilicet libertatis conservatores & vindices, quam regi primum eripuerunt, deinde & Senatui! Nec libertatem eripuisse contenti, vitam etiam porro pluribus procerum injusto judicio ademerunt, postremo & regi, nequid ad summam deesset sceleris, quod una hac impietate suprema cumulatum reddiderunt. Regnum nolunt nisi suum sit. Reges abominantur nisi ipsi sint. In republica si essent, magistratum aversarentur quem ipsi non constituissent. Ita rempublicam amant in regno, in republica regnum, sed utrobique imperium affectant, nec quemquam regnare aut imperare præter se justum atque æquum existimant. Inde est quod Independentium *nomen adoptarunt, utpote qui à nemine pendere & à se omnes volunt. Ex sectæ suæ præscripto nullum bonum regem putare possunt qui vel optimum non ferrent, cum palam profiteantur, dominatum regium cujuscunque principis, licet in eo virtutes omnes rege dignæ eminenter elucerent, reipublicæ inutilem esse, immo gravem. Tantum eos odium regiæ appellationis tenet, cum potestas ipsa perplaceat, ut ab ipso Deo oblatum regem non recepturi videantur, jam datum deturbaturi; sanctiorem quin-*

immo ipso Davide, Salomone sapientiorem nullo modo toleraturi. An miretur jam aliquis si regem, nulli veterum Christianorum regum pietate, justitia, religione, & clementia secundum, regno & vita privarunt; præterea suum & legitimum; postremo eum cui fidelitatem juramento non semel nec vice simplici promiserant? Quia regnum extinctum voluere, ideo regem extinxerunt, cujus maximum apud eos fuit crimen quod rex esset. Nec porro etiam mirum si innocentia vitæ non potuit eum tueri, qui nocens erat eo ipso quod regnabat, non quod male regnaret. Non multis argumentis colligendum, nec longa & difficili conjectura quærendum quid factiosos istos ac rebelles in tantum furorem impulerit. Non sanè crimen regis hoc fecit, sed suum. Nempe affectatio tyrannidis. Si id solum spectassent, si de eo tantum cogitassent quo modo forma status publici mutanda sibi in melius foret, satis illis esse debuisset, ablato rege, & abolita regia dominatione rempublicam qualis erat relinquere, penes Senatum cujus proxima semper à rege fuit auctoritas, summam potestatem pati residere. Absque ulla alia novatione, status hic popularis fuisset. Democratiam si duntaxat optassent, non alia melior consti-

tui potuit, quam ex tribus populi ordinibus, ex quibus compositus ille Senatus fuit. Nonne ex Episcopis constabat qui Ecclesiam; ex Optimatibus qui Nobilitatem, ex Deputatis urbium qui Plebem repræsentarunt? Sed Ecclesiasticum ordinem in Episcopis præcipuè consistentem non solum Senatu ejiciendum, sed etiam penitus abjiciendum censuerunt. Non dicam jam quo consilio & qua mente, nec quam recte id fecerint. Mitto etiam dicere de antiquitate eorum, de institutione ad hoc primum facta ut schismata de Ecclesia tollerentur. Non addam in ipsa Reformatione apud Anglos fuisse servatos. Sed illud constat necessarios vel inde videri oportere, & omnino vel fatentibus multis ipsis Presbyterianis retinendos, quod quandiu fuit Episcopatus mille pestiferæ sectæ & hæreses in Anglia non pullularunt, & inter eas vel teterrima ista cui nomen Brunistarum, & Independentium. *Illi ipsi sunt qui Episcopos primo, deinde & Optimates è Senatu extorres dederunt, mox & regem è regno ac vita. Saltem nobiliorem populi partem, jus suum sedemque in Senatu retinere passi essent, si veram ac genuinam Democratiam constituere laborabant. An Democratia est quæ ex vilissima tantum plebe*

con-

conflata est, exclusis Optimatibus? Hanc vero ὀχλοκρατίαν Græci veteres dixere. Quam & vitium Δημοκρατίας ita esse statuerunt, ut Tyrannis est excessus veræ ac legitimæ Monarchiæ. Sed non ea cura quietem horum Reipublicæ turbonum sollicitavit, ut meliori regimine, quale esse populare sibi viderisimularunt, mutari cuperent statum qui tunc in Anglia ab uno regebatur. Plebis nomen in quo supremam auctoritatem quasi de jure naturali residere affirmant, ambitioni suæ prætenderunt, ut hoc specioso prætextu ipsi arripere tyrannidem possent, ad quam tanto ambitu, tanto conatu jamdudum viam affectabant. Idque eventus planissime docuit. Pro uno quippe plures inde reges, sive tyranni potius, exorti sunt. Immo vel ad unum summam rerum rediisse exinde videre est. Quem enim alium dare merito possumus titulum præsidi illi Consilii supremi, quod nunc vice & loco Regis qui jam nomine nullus est, omnia pro arbitrio temperat ac gubernat? Rex ille quidem vere censendus, quamvis nomen absit, quia res adest quæ sine titulo minus habet invidiæ, sed non minus habet auctoritatis. Nonne ad eundem plane modum, & similem prorsus imaginem cum

Augustus Cæsar rempublicam occupasset, sub nomine Principis *imperium tenuit, quo nomine tunc temporis Romani eum qui primus esset Senatus, appellare consueverant. Ita iste præses & princeps Consilii non regio nomine, sed regia potestate, adsumptis quasi adsessoribus & consiliariis, illis ipsis quibus auctor ac dux fuit conjurationis scelerata sectariorum, regem non alia causa neci dedit, quam ut sella non quidem Regia sederet, sed cum auctoritate plus quam Regia ac verè Tyrannica. Ita ille inquam nequissimus latro quasi tyrannũ occiderit, pro præmio tyrannicidii fruitur ipsa tyrannide, cum ob regem parricidialiter obtruncatum nefarii sceleris pœnas meritas sustinere deberet. Sic pretium facinoris ejusdem sæpe alter crucem patitur, pro quo alter potitur diadema. Ne quis vero dixerit hos cum duce suo sicarios, faces ac fæcem patriæ suæ, regali tantum potentia niti, cum à nomine regio tantopere abhorrere videantur. Si ipse iste rex, quem morti insontem adjudicarunt, vel centesimam partem eorum facinorum commisisset in legibus divinis & humanis violandis, quæ isti scelerati commiserunt, tam merito tyranni nomine dignum eum ducerem, quam immerito in sententia capitali contra eum*

lata

lata hoc elogio donatus est. Per Angliæ regni vetera statuta non licuit regi legem ullam condere citra populi assensum. Quam legem hi scelerati ac perditi latrones non temerarunt, cum omnes etiam illas quibus tanquam fundamentis regni jura stabilita videbantur, plane abrogaverint? Nulla lex est qua regem fieri reum liceat, accusari, condemnari, capitis supplicio affici. Hæc illi tyranni omnia sine lege fecerunt. Quanto ergo fastigio regiam potentiam ista potentia supergressa est, quæ regem ipsum, legum auctorem conditoremque cunctarum quibus populus tenetur, judicio nullo, nulla lege, nullo jure morti addixit? Si rex quemlibet ex superiore vel inferiore domo augusti illius Consilii sui Senatorem tali supplicio, non rite, ac sine juris ordine curasset afficiendum, tyranni notam non effugisset. At isti regem ipsum mactandum carnifici publico tradiderunt, nulla sibi in eum competente jurisdictione. Quantæ vero est potentiæ, quam infinitæ ac plusquam Tyrannicæ, non unam aut alteram legem abolere, sed per mille amplius annos receptam, probatam, usitatam regiminis formam repente evertere, & in alium statum transmutare? Hoccine fieri potuit, absque legum omnium, & veterum regni institu-

torum

torum everſione? Quinimmo & nominatim leges omnes civiles & criminales quibus per tot annos uſa eſt Anglia, refigendas ſanxit, novaſque figendas. An hoc ſine maxima reipublicæ perturbatione & omnium rerum confuſione peragi potuit? Quis olim Romæ dictator ſive ad tempus, ſive perpetuus, tantum potuit impune, quantam iſti poteſtatem per vim & violentiam armorum uſurparunt? Cæſar cum armis libertatem civium oppreſſiſſet rempublicam æquis legibus antea temperatam in perpetuæ Monarchiæ jus ab uno diſpenſandæ convertit. Hoc alicui Cornelio Syllæ, hoc Iulio Cæſari licuiſſe, principibus ſuæ ætatis viris generis & virtutis merito, fortaſſe minus intolerandum. At idem Manios aliquos, terræ filios, vix domi nobiles, vix ſuis notos, licere ſibi credidiſſe quis ferat? Nec eſt quod quis dicat contrarium Cæſari inſtitutum eos tenuiſſe, & pro Regno vel Monarchia rempublicam æquabili jure adminiſtrandam ſubſtituiſſe. Pro legitima quippe, proque juſta regia poteſtate, tyrannicam invexere popularis ſtatus fuco coloratam. Quod enim de populi regimine in Anglia ſtabiliendo jactarunt, ad populum factæ phaleræ fuere. An Democratia eſt in qua quadraginta homines nefarii,

regis

regis sui carnifices, summam habent rerum potestatem, à qua non licet provocare? Ne quidem Aristocratia est, in qua optimates & primores populi cum summo jure plebem regunt. At istæ sicariorum viles & impuræ animæ optimatum consessum aboleverunt, locum ei nullum in parte procurandæ reipublicæ esse voluerunt, ad plebem in speciem totum regendi jus transtulerunt, sed revera sibi vindicarunt, id est paucis è fæce plebis ortis reservarunt, immo vel uni nebuloni, fanatico, homini obscuro, turbarum omnium quæ per tot annos Angliã dilacerarunt, auctori, incentori, promotori. Non æquiores fuerunt consessui plebis, quæ alteram partem habuit auctoritatis in administranda sub rege republica. plerisq; eorum in carcerem & vincula conjectis quos tyrannidi suæ minime favere animadverterunt. Idque post insessam armatis urbem, post direptum ærarium publicum, post tractum è carcere ad causam capitis dicendam Regem. Priusquam hæc omnia tyrannicæ violentiæ facta edidissent, scriptum emiserant ad Senatum ex utroque consessu optimatum & plebis etiam tunc compositum, quo edicebant, pro imperio scilicet, quid suæ voluntatis esset statuere de Regis condemnatione, de Principis VValliæ ad judi-

judicium citatione, de Senatus finienda potestate, de novo reipublicæ gubernandæ statu instituendo. Hanc eo scripto sibi placere formam gubernationis ostendebant, quæ supremum Senatum, sicut erat antiquitus, haberet, non perpetuum, sed annuum aut in singula biennia renovandum, tam ex plebeii ordinis viris quam ex proceribus congregandum. Hic status aliquam spem ostentabat æquabilitatis, & non falso gaudio libertatis novæ populum lactare videbatur. Democraticum saltem apparebat hoc regiminis genus. Nullum in ea declaratione quam eo tempore dederunt de quadraginta viris imponendis verbum, qui summam rerum tenerent, & cum regio imperio omnia pro libitu administrarent. Ad hoc tyrannicum institutum devenerunt postquam urbem in suam potestatem armis redegere, postquam è Senatu alios ejecerunt, partim incarcerarunt quibus volentibus non futuram esse novam tyrannidem sciebant, postquam denique regem nefando judicio condemnatum, capite truncandum carnifici tradiderunt. Et cum hæc fecerint perditissimi nebulones, audent tamen rempublicam nominare, quæ tyrannica est gubernatio. Audent magnum sigillum insignire libertatis publicæ

elogio,

elogio, quam ipsi nomine tantum tenus populo reliquerunt, reapse vero vi & armis oppresserunt. Hoccine est æquam libertatem facere omnibus, & in populo dicere summam potestatem atque à Deo datam residere, cum nulla ad eum provocatio à quadraginta tyrannis detur? cum legum ferendarum nullum jus habeat? cum magistratuum creandorum penes eum potestas non sit? Hæc nempe omnia jura sunt quæ Democratiam constituunt, quæ imperium summum populo conservant. Cum populus Romanus, regni sede dejecto Tarquinio Superbo, recuperatæ libertatis vindices & custodes duos consules pro rege creasset, an tantum & tam merum penes eos stetit illud annuum imperium, ut non fasces summitterent populo pro concione, & jus provocationis adversus ipsos darent? Populus suffragiis suis magistratus omnes majores minoresque creabat, leges omnes à Senatu latas confirmabat. Nonne ex eo Rogationes *dictas constat, quod consules populum in concione rogabant, an illam legem ferri vellet? Inde verba illa solennia quibus ad populum inferendis legibus utebantur,* velitis, jubeatis, Quirites. *Si tale imperium & talis hodie potestas populo permittitur Anglicano ab illis quadraginta tyrannis,*

tum

tum concessero eam novam quam instituerunt reipublicæ formam nomine δημοκρατίας esse signandam, ipsos rite appellandos libertatis populi vindices & custodes, ut fuere primi consules apud Romanos post reges abdicatos. Nihil hic par aut simile, sed omnia diversa & contraria. Duces exercitus rebellis regem Senatui suo ereptum in duriore carcere captivum diu detinuerunt, urbem regni sedem armis occuparunt, armatis militibus civium domos repleverunt, ærarium publicum spoliarunt, ex regni Consilio utriusque ordinis Senatores in vincula conjecerunt, consessum judicum selectorum ex sola inferiore domo contra jura ac leges regni ad regem condemnandum propria auctoritate constituerunt, manu deinde carnificis infami pegmati impositum & publico spectaculo populi sui expositum capite minuendum curarunt, quadraginta latrunculos cum summo imperio ad regnum obtinendum & jus dicendum crearunt, leges civiles omnes abrogarunt quibus per plures ætates usa fuit Anglia, & alias ad libitum subrogarunt, pœnas arbitrarias criminibus irrogarunt, ut sic major esset judicum & magis infinita potestas. Excepto cædis crimine nullum est delictum quod ca-

pite

pite puniendum decreverint. Si non sunt hæc tyrannica, & quidem supra omnes veteres tyrannos exempla, quid sit Tyrannis neminem ego scire arbitror, nec ipse scio. Raptum vi & armis imperium armis nunc tueri contendunt, ut videantur prorsus Turcico more hodierno velle imperare, aut antiquo Romano, sed qualis in usu esse cœpit post eversam ab Augusto rempublicam & pessundatam populi libertatem. Imperii ille Romani usurpator certum legionum numerum instituit opportunis orbis ab ipso gubernandi locis constitutarũ, quas opponeret externis bellorum motibus si qui ingruerent à gentibus nondum subactis. Præter has copias habuit & Prætorianas cohortes intestinis rebellionibus retundendis in urbe collocatas & castris ibidem positis semper paratas, nunquam à militia dimittendas. **Ad** *eundem usum Turcarum quoq; imperatori sui sunt præsto Ianissarii, Prætorianis illis Romanis militibus similes qui nunquam militiæ munere vacant, sed semper excubãt ad regis custodiam, quem & sæpe solio per seditionem dejiciunt, & tumultuario judicio alium imponunt, eodem plane more quem & illi Romani exercitus in destituendis & constituendis suis Cæsaribus nõ raro usurparũt. Placuit hoc exemplum Romanæ Turcicæq;*

con-

consuetudinis edecumatis religionis non Reformatoribus, sed decoctoribus, non tamen ex illa parte qua regem tollit, & regnum servat. Nam Pagani Muhammedanique milites longe melius quam Christiani, rege uno sublato alterum suffecerunt, nec statum reipublicæ mutarunt. Novitii vero Christi sectatores, immo impuri potius Sectarii, regium nomen pariter cum regno sustulerunt, ut specie publicæ libertatis propriam tyrannidem adumbrarent. Turcarum & Paganorum militum tam studiosis & seriis imitatoribus in regibus suis interficiendis, non miror & alium ex utraque infidelium natione arrisisse morem, præter receptos publice ceremoniarum ritus, quaslibet alias extrarias admittendi religiones. Hoc fecere Romani, hoc faciunt Turcæ. Illi Græcas superstitiones, Iudaicas & Ægyptiacas cum patriis sacrorum ritibus introductas coluerunt, hi Christianos & Iudæos tolerant, quos tamen damnant, cum unam apud se esse fidem veram à Muhammede acceptam jactent. Anglicani prophetæ quam magis religionem probent, incertum est, cum nullam improbent, & colluviem omnium sectarum recipiant, & in magistratu non requirant certam, cui permittunt credere

quod-

quodlibet, dum in ipsorum verba juret. Hanc unam videntur amplecti & colere religionem, quasi veram, quasi optimam, & quasi suam, quæ nullum agnoscit superiorem neque in Ecclesia neque in republica. Cum tales sint isti Fanatici nebulones in religione, in conversatione, in administratione reipublicæ, quis non eos patriæ publicos hostes dixerit? Hoc parum est, communes generis humani hostes judicandi sunt. Putes eos tantum regibus infensos & infestos esse quos per summum nefas necare ludum habent? Nullus est in orbe Christiano magistratus, nulla in terris potestas, quantumlibet ordinaria, quantumlibet à Deo ordinata, ut omnes quæ sunt, inde esse constat, quam non pari odio prosequantur & persequi parati sint, quam non æque exterminatam omni ope cupiant, quia ubiq; apud eos eadem imperandi effrænata libido, eadem parendi imperita contumacia. Inde Independentes *vocantur. Vt disciplinæ philosophorum ex præcipuo aliquo doctrinæ suæ dogmate nomen adsciverunt, Sceptici quia dubitant, Dogmatici quia adfirmant, Critici quia judicant, sic isti quia pro principali axiomate habent sectæ suæ nefariæ, nullis magistratibus, nullis regibus, nullis legibus subjici velle,* Independentes

pen-

pendentiæ *ideo appellationem adamaverunt, ut rem ipſam quæ nomine ſignatur præ omnibus ambierunt. Magiſtratus cujuſcunque generis & poteſtatis eodem eos loco habere quo reges vel uno argumento evinci poteſt. Cum regem ſuum ignominioſe trucidarunt, non à ſe regem occiſum præ ſe tulerunt, ſed primarium populi Magiſtratum. An ſi in aliqua republica libera viverent, & tantum poſſent quantum in Anglia potuerunt, magiſtratui civitatis magis parcerent quam regi pepercerunt? Si bene mihi noti ſunt non aliter eum tractarent quam regem ſuum acceperunt. Forſitan ut aliquo colore deturbare illum poſſent, tunc regium nomen ipſis allubeſceret quod arriperent, aut ſub alia ſaltem appellatione imperium ſibi ſimile adrogarent. Omnis ſane mutatio illis placeret quæ omnibus adprobare poſſent id quod ſunt, & quod vocantur. Vt nunc res eſt, vexillum erectum oſtentarunt omnibus Nationibus quæ regio dominatu gubernantur, ad reges ſuos non ſolum expellendos, ſed etiam ignominioſo & infami mortis genere publicè detruncandos. Nec quid velint aut quid optent diſſimulare amplius ſuſtinent, nempe, ut quod in Anglia ad effectum perduxere, ubique terrarum parem exitum ſortiri videant.*

videant. Omnes quippe exteros reges votis suis interficiunt, ut proprium securi percusserunt. Enimvero si precibus eorum locus esset, aut si tam improbas Deus soleret audire, nullus hodie rex uspiam Christianis populis imperitaret. Nec enim dubitant Fanatici quasi cælum stet pro partibus suis, aut quasi eventura vaticinari noverint, nullum caput coronatum intra decennium ulla in parte terrarum amplius repertum iri, affirmare. Adeo nimirum potens & efficax exemplum id sequuturis se monstrasse opinantur, aut adeo pronos ad sequendum qua praiverunt via populos futuros sibi persuadent. Quid ergo cessant reges si tuti esse volunt, si securi, si salvi, ex toto orbe concurrere & convolare atque in unum convenire, ut junctis copiis & viribus arma expediant ad illas regnorum rerumque publicarum pestes exterminandas? Isti sunt qui regum capita quasi pilas habent, qui de coronis quasi trocho ludunt, qui non pluris faciunt sceptra imperialia quam bacula morionum capitata, quique viliores sordidis ac laceris pannis summorum magistratuum infulas ducunt. Ad hæc, magni Magnæ Britanniæ Regis sanguis immani scelere perduellium effusus ad ultionem sui vocat omnes Christiani orbis Monarchas ac

Prin-

Principes. Hujus Manibus dignius illi parentare non poterunt, quam si in integrum restituant legitimum beati ac gloriosi martyris hæredem & successorem, solioque paterno eum reddant, inferiis datis, ac mactatis pro victimis ad sepulcrum defuncti sanctissimi regis belluis illis efferatissimis, quæ in tanti regis necem conjurarunt, tam crudele ausæ nefas, ausoque potitæ. Proprii etiam periculi ratione ad hanc vindictam de impuris latronibus sumendam provocari debent, si honoris sui, si salutis aliqua eos tangit cura, si cogitatio ulla sollicitat. Enimvero si regia Majestas ad crimen & accusationem civium rebellium vesaniæ passim pateret, actum esset de regibus. Pejor evadet eorum quam subjectorum conditio, nisi maturè obviam eatur adeo effrænatæ licentiæ, quæ jam in aliis locis Europæ grassari incipit, latiusque serpere porro perget, exemplo regibus nimium pernicioso. Sine intermissione, immo sine missione, cum his belligerandum est, donec institutum fuerit ad sempiternam memoriam punitionis sontium exemplum, sicut contrarium huic rebellionis & impunitatis jam ostendi cœptum est, & ne ubique propagetur, cautio est cum improborum exultatione & bonorum gemitu. Vos igitur, Angli, Scoti-

que,

que, vos Hiberni, vos etiam universi Christiani populi, invisam hanc stirpem sectamque nefandam, & genus omne futurum exercete odiis. Nullus amor *cum his* vobis, nec fœdera sunto. *Nam quæ pax, quæ pactio, quæ amicitia, quæ societas, cum talibus regi ulli aut Principi unquam Christiano potest esse, qui nullis legibus tenentur, nulla religione alligantur, nullius potestatis sive civilis, sive Ecclesiasticæ auctoritate moventur? Alia etiam ratione cum his in amicitiam coire & fœdera jungere regum nullus, nulla respublica, nullus Magistratus jam queat aut velit, qui toties perfida dixere sacramenta, toties fidem fregere, si modo fregisse dicendi sunt, quam nunquam habuerunt.* Non classicum cano, *non bellum suadeo, nisi quatenus paci graves homines, reipublicæ turbatores, seditionum faces, regum vel bonorum osores, boni publici interesse ut non sint amplius, dico. His positis quæ necessario visa sunt optimi regis defensioni præmunienda, quem pro sceleratissimo illi de quibus loquor, sicarii impurissimi trucidarunt, nunc ad eum defendendum descendere tempus est, cujus causam cum aliorum regum causa conjunctam esse, necesse est ipsi reges intelligant. Cui autem vivo ac videnti*

per

per iniquitatem consessus sanguinarii, à quo judicatus est, pro se dicere non licuit, pro eo mortuo nunc sic dicam ut oratorio more non mihi agendum videatur, nec adeo ita agere sit necessarium. Ornari pigmentis rhetoricis tam bona & justa causa non debet, doceri contenta. Nam simpliciter rem ut gesta est narrare regem defendere est. In qua defensione hoc ordine procedemus ut primum de facto ipso prout meretur ejus indignitas & atrocitas, quale sit dicamus. Deinde de jure pertractemus. Tum demum illud argumentum persequemur an justa cuiquam subditorum causa esse possit contra regem suum arma ferendi, eum in jus vocandi, accusandi, condemnandi, & supplicio ultimo afficiendi. Idque negabitur. Postea ostendam Regẽ Magnæ Britanniæ supremam in suos subditos potestatem habere, quæ nulli alii potestati obnoxia sit nisi divinæ: ac proinde ea quæ dicta fuere de quovis alio rege à subditorum accusatione, judicatione & condemnatione vindicando, ea regi Angliæ optimo jure competere. Postremo ubi constiterit accusari nullo jure potuisse, quæretur an ita vixerit & regnaverit ut cũm accusari jure non potuerit, condemnari merito debuerit. Hæc autem causa agetur toto

orbe

orbe audiente & quasi ad judicandum sedente, non in illo consessu infamium & scelestorum judicum disceptabitur, quos ab ejusdem factionis & sceleris sociis constitutos constat non ad cognoscendum de crimine, sed ad omnimodo condemnandum innocentem, & quidem regem, & quidem suum. Horum ego injustitiam, impietatem, perfidiam, crudelitatem proclamabo Cœlo & Terræ, ipsosque auctores convictos posteris tradam, reosque peragam, talis tantique facinoris, cui simile nec præterita sæcula viderunt, nec ventura forsitan videbunt.

CAPUT I.

DE facto dicturus, tot novitatum monstris me circundari ac terreri sentio, ut quid primum exequar in eo exponendo, quid deinde, quid postremo, nesciam. Inter difficultates quæ occurrunt ad exprimendam ut par est tam incredibilis flagitii immanitatem, hoc unum facile dictu suppetit, quod iterum iterumque repeti debet, idemque verissimum: Nempe solem ipsum dum annuum conficit cursum iniquius & atrocius factum nunquam adspexisse alterum. Nam si per se consideretur, ab orbe condito quo primus homo simul à Deo creatus est, & rex ac dominus super omnia ab illo creata constitutus, memoria non extat facinoris iniquitate & atrocitate huic comparandi. Inde enim origo regum regiique regiminis petenda est. Hæc cum primo homine & cum solo novo cœpit, quoniam primum parentem numerosus ex eo descendens nato-

natorum & qui ex his nati ſunt populus pro rege habuit & obſervavit ut primum ſui generis auctorem. Ad hoc inſtar reges poſtea alios, nihil pertinentes ad genus ſtirpemque & cognationem priorum, à gentibus electos vel ſumptos liquet à quibus regerentur & quos pro patribus colerent, qui & *Patriæ Patres* exinde nuncupati ſunt. Ut patres veri, ita reges qui pro patribus ſunt, non ejuſdem moris & naturæ omnes eſſe poſſunt. Alii indulgentes, mites, faciles, clementes: alii aſperi, ſeveri, duri, partim etiam crudeles. Qui patrem natus occideret etiam dyſcolum & durum, pro parricida merito eſſet puniendus. Parricidii crimen an minus ille incurrit qui regem id eſt patriæ parentem interficit, quamvis moroſum, iniquum, impotentem, crudelem, & tyrannum? Immo magis. Quanto & magis pro parricida foret culleo inſuendus, qui bonum patrem filius necaret, & civis qui bonum regem? De facti hujus qualitate inde æſtimandum eſt, quod rex bonus, juſtus, clemens, religioſus, pius, pacificus de medio ſublatus eſt. Sed nulla hic prodigio ſimilis facinoris novitas notari debet, inquiet aliquis. Summum hoc quidem nefas, ſed fieri ſolet. Multa utriuſ-

que generis parricidia novit hæc ætas, veteri non ignorata. Quam multi olim reges, & quidem tales de quibus nihil queri poterant subditi, seditione vulgi, factione procerum, aut tumultu militum occisi fuere? Enimverò in hoc facto spectandum non est tantum, ut ejus enormitas infanda propius meliusque appareat, quæ personæ id fecerint, aut in cujus necem id factum sit, vel quomodo. Sed hæc omnia simul, & alia insuper quæ extrinsecus circa hoc negotium contigere. Circumstantias vulgo vocant. In his igitur, in agendi modo, in personis tam quæ facinus peregerunt quam quæ passæ sunt, prodigiosa & nunquam alias visa vel audita facinoris magnitudo consistit. Ad personas quod attinet quæ grande & incredibile hoc scelus admiserunt, constat & plures olim, nunc, & omni tempore similis peccati affines fuisse repertas, sed gentiles, infideles, Romanas, Turcicas, non Christianas. Si de ea quæratur quæ passa est, cum regia sit majestas, non utique & hoc novum, ut regi cruentas manus intulerint cives sacramento fidelitatis ei obstricti, sed ut non solum Christianum, verum etiam reformatam Religionem profitentem, Reformati & ipsi, tali sup-

ſupplicio mactaverint, res eſt novis annalibus inſerenda quam nulli veteres habent ex quo reformatio religionis introducta eſt. Si agendi modus inſpiciatur, plurimi non ſicca morte reges ad generum Cereris, ut cùm poëta loquar, deſcenderunt. Aut gladius privati parricidæ aliquem luce privavit, aut miles ab aliquo procerum ſubornatus vitæ principis inſidias fecit, aut potio veneni alium exanimavit, aut carceris mala manſio pædore & fame alium cruciatum ſuſtulit, alium in carcere carnifex ſtrangulavit. Sed quis unquam audivit, quis legit, regem legitimum, hæreditarium regnum poſſidentem, Chriſtianum, Reformatum, accuſatum à ſuis ſubjectis, cauſam capitis dicere coactum, condemnatum, ſecuri percuſſum? Cauſa etiam commiſſæ in regia perſona cædis aut ſummæ ſceleris detrahit aut ad ſummam addit, quo minus aut magis ſceleratum exiſtimari queat quod actum eſt. Si per tumultum aliquis occiſus eſt militarem, ſi per ſeditionem popularem, ſi per factionem optimatum extinctus eſt, non alia cauſa quæri ſolet quam quæ oculis patet, tumultus, factionis, ſeditionis. Furor itaque rebellium mentes præcipites egit in tale facinus. Irati milites ob gra-

vem militiam, infensi populi ob tributorum onera, proceres vel odio vel metu vel studio dominandi incitati in regem conspirant. Causa furoris in his omnibus partes suas agit. Post factum eos qui fecere plerumque pœnitentia capit. Si id non fit, ipsa amentia quæ venia digna non est, miserationem saltem mereri videtur, ut qui per ebrietatem aliquid mali commisere, culpam vino solent imputare. At illi qui considerate & cum ratione peccant, quique ad immane aliquod facinus via & ordine progrediuntur, defendere semper tanquam justum id quod egerunt parati, nunquam facti pœnitentia ducuntur. Vetus & profunda improbitas suisque quasi radicibus nixa perditas & profligatas mentes occupat. Hæc summa vitiorum ac scelerum immanitas, si modo eam sequatur impunitas, pro innocentia est. Consuetudo male faciendi ipsis in naturam vertit. Tales sunt de quibus nunc loquimur. Fallitur enim si quis putat cæco animi impetu & nescio quo præcipiti insanæ mentis ardore explicuisse illos tantum nefas. Consilio & ratione meditatum diu ante facinus peregerunt. Ne longe hujus rei argumenta petere necesse habeamus, quod agunt nunc, & quod antea egerunt,

inspi-

inſpiciamus. Regem amovere & regium dominatum amoliri cum ſe in animo habere ſemper præ ſe tulerint, hodie regnant. Non odio igitur regis, non metu, non criminibus ejus adducti de eo tollendo cogitarunt, ſed quia Reges ipſi eſſe voluerunt. Nulli parere & omnibus imperare jam pridem didicerant. Hæc eorum diſciplina, hæc ſecta. Multorum annorum molitionibus, machinationibus, meditationibus ad hoc deteſtandum & horrendum facinus patrandum ſeſe compararunt. Ne caſu putemus in execrationem omnium incurriſſe. Hoc voluerunt. Egregiam quippe laudem gloriamque magnam quaſi ob rem bene geſtam ſibi deberi ſtatuunt, tanquam præclarè de republica meriti. Ultro etiam jactant, moleſtum eſſe ac grave populis regium imperium. Quoties moleſte & odioſe regnant, impune poſſe regno exui. Ab hac doctrina inducti ſi mille rebus meliorem regem habuiſſent quam habuerunt, non ei vitam conſervaſſent. Decreverant dudum cum rege ipſo regnum funditus extirpare. Sed tempora modoſque diu ac multum captarunt quibus ad optatum ſceleris finem pervenire poſſent. Non rebellio concitati populi ea ſimplex fuit,

ſubita ſeditione & factione vel procerum vel militum ad regem ſuum occidendum inflammata. Torſerunt prius variis crucibus ac morte gravioribus ſuppliciis, quem tandem ignominioſo & ultimo conficerent. De carcere in carcerem eum traduxerunt, cuſtodiis ſæpe mutatis, ſæpe novatis, libertatis interdum ſpe oſtenſa, interdum & reſtitutionis per pactionem inter partes faciendam. Dum de hac tractatur, & cum jam rex omnia promiſiſſet quæ ab ipſo poſtulabantur, repente totum negotium diſturbatur. E carcere rex educitur, in domum Regiam adducitur, coram judicibus ſelectis ſiſtitur, cauſam dicere tanquam reus cogitur, non reſpondens condemnatur, ſecuri percutitur. Sed quo modo? Eo certe modo quo nullus unquam rex ſupplicium capitis paſſus eſt. Ut latro, ut ſicarius, ut parricida, ut proditor, ut tyrannus ante domum ſuam, id eſt regiam Aulam, populo ſuo ſpectante, in infami pegmate poſitus, inter duos carnifices conſtitutus, & quidem larvatos, quaſi ad rem faceret hoc in duobus his ſervatum eſſe ut perſonati ſtarent, cum tot alii carnifices ore non tecto, palam locum ſupplicii armis circundatum cuſtodirent, quot nempe pedites & equites armati circum-

cumſtabant. Nam & ex eorum numero duo illi ſpiculatores ſumpti ſunt, qui regi caput amputarent, excubantibus & curantibus cæteris ut tutò poſſet amputari. Quid dicam quot & quantis ille armatorum lanionum numerus vexationibus & injuriis ſpectatores è populo affecerit, ſi qui viſi ſunt triſtiores cum cruentæ illius tragœdiæ crudeliſſimus & ultimus actus perageretur? Qui oculos clauſit, qui averſos tenuit ne tam horrendo ſpectaculo eos inquinaret, non impunè hoc illi fuit. Qui miratus eſt, qui ſtupuit, qui expalluit ad ictum nefariæ illius ſecuris, ictum ipſe pugni vel calcis vel fuſtis reportavit. Qui mœſtitiã deniq; vultu aut geſtu aliquo vel voce declaravit, male mulctatus receſſit. Verbera inflicta ſunt ingemiſcentibus & flentibus. Et quaſi ſcelus eſſet admittere, tantum ſcelus non ſiccis oculis intueri, non tulit hoc impia ſceleratorum militum protervitas. Mirata eſt antiquitas ſimulque deteſtata in ſæviſſimo quodam tyranno hanc novam crudeliſſimæ tyrannidis diritatem, qui in propinquis & parentibus eorum quos cruciatos occiderat lacrimas & ploratus tanquam crimina vindicabat. Quid dicendum de iſtis? An eſt ullum genus ſævitiæ & tyrannidis quod

non exercuerint in persona regis sui, cum ne illo quidem genere abstinuerint, quod veteribus è gentilibus ipsis visum est novum, inusitatum, ac dirum? Cives qui regem suum sub manibus carnificis elevatam securim tenentis jamjam cervicibus ejus infligendam adgeniculatum videbant, Tyranni isti flere vetuerunt, tristes esse noluerunt. *Si qui inviti tale spectaculum aspicere visi sunt*, pugnis & baculis eos depexuerunt. Et quærat jam aliquis quo animo tetræ istæ belluæ ac molossis suis ferociores tale parricidium commiserint, qui talibus oculis spectarunt? Si Caligulas, si Nerones, si Domitianos crudelitate & superbia rex ille superasset, non tamen ita tractandus fuit à Christianis subditis, ipse Christianus. Certè ex quo Christus meliore doctrina imbuit suos, & mitiores sanctioresq; mores mentibus eorum induit, nemo regum ad hoc usq; tempus ab his qui tam piæ professioni sacramentum dederunt, ita crudeliter, & immaniter, & cum tot ac tam atrocibus contumeliis obtruncatus memoratur. Longè abfuissent veteres suum, id est Christianum, tam indignis modis accipere, qui malos, impios imperatores, infideles, idololatras, religionis cui nomen dede-

dederant perſequutores, flamma & ferro & omnibus ſuppliciis in ſe graſſantes pro ſuis tamen habuerunt, foverunt, coluerunt. Meminerant hoc ſibi mandatum ab auctore omnis pietatis, ſanctitatis ac miſericordiæ, exemplo proprio eam in ſe diſciplinam quam ſuis diſcipulis tradidit, etiam ſanxiſſe geſtiente. Veniſſe quippe in hunc mundum eum ſciebant ſub principe uſurpatore & per hoc tyranno, ſub alio eundem pati voluiſſe qui non uſurpatione tantum tyrannus eſſet, ſed etiam vita & imperandi modo. Si crudelitas gentium propria fuit & infidelitas, cur non contrarias virtutes Chriſtianis ut proprias aſſignabimus, ſi quidem hoc nomine digni videri volent? An ego pro Chriſtianis & fidelibus habebo, quibus non ſolum gentes infideles, ſed etiam belluas ipſas humaniores eſſe re ipſa compertum eſt? Illæ reges peſſimos & quos hoſtes publicos pronuntiaverant ob infinita & enormia flagitia, ſuſtuliſſe de medio contentæ, ultra mortem in eos non ſævierunt. Iſtæ ut famem ſatient, vel ut ſe vindicent, hominem obvium occidunt, nec ultra pergit eorum ſævitia. Cur iſti perditi & profligati Alaſtores tanto apparatu & choragio crudelitatis & diritatis,

totque

totque contumeliarum & injuriarum generibus in rege suo tollendo usi sunt, quem non alio fini tollere destinabant, quam ut ne amplius ullus apud se rex esset? non sub alio criminis titulo, quam quia rex erat? Si rex illis non placebat, si regius displicebat dominatus, nonne poterant simplici regis cæde defungi? An necessarium fuit ut mille mortes ante ultimam pateretur? Ut post ultimam, etiam contumeliis pateret ejus cadaver? Utque in ipso mortis genere eam infandam ignominiam subiret quæ ne tyrannis quidem ullis unquam imposita legitur, sed solis sicariis & latronibus semper irrogari solita est, ut publice puniantur, & turbis circumfusis spectaculum sui ludibriumque præbeant? Remissa sæpe fuit sub bonis principibus talis ignominia etiam perduellionis reis in aliqua dignitate antea constitutis. Cujus hoc fuit feritatis, ut subjecti viles regi quondam suo, etiam tunc legitimo, non hanc veniam indulserint ut in secreto mori permitterent? Si Regi parcere nolebant, sua saltem causa id fecissent. Non tanta passim apud omnes invidia nunc flagrarent, nec in tantam omnium detestationem incidissent. Cur non & tam tetri & execrandi specta-

culi gratiam fecerunt tot hominibus è plebe regis sui amorem adhuc spirantibus, & sine horrore sub carnifice morientem videre non sustinentibus? Demus id, quod tamen non potest concedi, sceleribus suis meruisse regem ut sic tractaretur à subjectis, an Christianos & Reformatos subditos hæc immanitas decuit in regem suum, quæ ne in barbaris quidem unquam & feris nationibus inventa est? Cur pugione aut veneno aut laqueo intra privatos aulæ parietes hoc negotium non confecerunt? Ita multos olim Tyrannos à suis necatos Annales memorant. Turcæ sic suos hodie imperatores mactant. An veriti sunt homines pii nefando homicidio polluere manus suas, & conscientiæ suæ hunc cauterem inurere, si regem secreto strangulassent, vel alio modo sustulissent? An cita mors & gladio properata ab interfectoribus nocentiores parricidas fecisset, quam per judiciales moras tracta, quam theatrali spectaculo traducta, regemque velut nocentem exhibitura? Illa omnino ut minus ignominiosa regi fuisset, ita ipsis parricidis minus invidiosa. Si viro forti cujuscunque sit conditionis, morte ipsa genus mortis plerumque gravius videtur, quanto magis regi? Infamia quip-

quippe ad mortem addita duplex ſupplicium eſt patienti, & in majoris ceſſura crudelitatis titulum necis auctoribus. Sed video quid moverit viros juſtos & ſanctos, ac violentiæ omnis inimicos. Cum rege quem pro bono publico trucidandum judicabant, jure agere maluerunt, quam vim adhibere in eo vita exturbando. An vero ulla vis violentior & injuſtior quam quæ juſtitiæ nomine & colore prætexitur? Quid ſi latrones viatorem exceptum inſidiis gladio occidere ſtatim nollent, ſed ex ſuo numero lectis judicibus cum eo lege agerent, & pro crimine objicerent, quod avaritia laboraret, quod non ſatis pecuniæ domo ſua egrediens ſecum ſumpſiſſet, quod ipſos declinare atque evitare conatus eſſet, quod non bona fide nec ſtatim quo loco pecuniam ſuam abſtruſam in veſtimentis repoſuerat, indicaſſet? Quis non ad ludibrium & contumeliam inſtitutum tale judicium latronum exiſtimaret? An alia poteſt recipi interpretatio illius nefandi judicii, quo ſicarii & ſcelerati, per ludum jocumque regem ſuum ſolio vitaque depulerunt? Animo fixum immotumque illis ſederat regem necare. Ita latrones de viatoris vita auferenda apud ſe ſtatuunt. Sciebant carnifices

nifices regis, non eum reſponſurum eſſe ſi coram judicibus delegatis cauſam dicere cogeretur. Norunt utique & viarum inſeſſores, mercatorem deprehenſum per ludibrium à ſe quaſi lege interrogatum nihil repoſiturum. Videt hic de ſua vita jam illos ſtatuiſſe, hoc vero agere, ut jocantes inſuper & contumeliam adjungant ſceleri ſuo. Vidit & rex necem ſuam decretam eſſe parricidis, quidquid pro ſe allegaturus eſſet. Hoc unum illis curæ eſſe ut non ſimplici fato occumbat, ſed ut infami & ignominioſo interitu nocentis more pœnas luat. Ita ſe pro innocentibus eſſe habendos arbitrati, ſi ſpecie legis & judicii inſontem animam è corpore regio expellerent. Mitto contumelias quæ ſupplicium præceſſerunt. Sint illæ pro corona ſpinea, pro ſputis, pro verberibus, pro cæteris ludibriis quibus in crucem iturus per militum inſolentiam obnoxius fuit Rex regum. Quid de illis dicemus qui cadaveri Regis illuſerunt? Chriſti corpus, quamvis quaſi pro merita noxia ſervili crucis ſupplicio affecti, & inter duos latrones cruciarios poſiti, ſtatim redditum fuit ad ſepulturam. Quotidie videmus, noxios qui loci paulo ſunt honeſtioris, anima per carnificem extorta, continuo tradi pro-

di propinquis ſepulcro majorum reponendos. Regis exanime corpus diu jacuit omnibus expoſitum ad videndum. Sed quo modo? An gratis ac ſine mercede viſere cupientibus licuit? Immo pretium ſtatutum ſine quo non liceret ad inſpiciendum accedere. Primo quatuor ſolidis taxata ſpectandi licentia, poſtremo vel uno dato admiſſi ſunt qui oculos ſatiarent, qui ſanguine ejus vel ſanie potius imbuta ſudaria domum referrent. Utrum ad ludibrium an ad memoriam rei? ludibrioſam utique, niſi hoc fecerint ut in martyribus ſuis olim factitavit antiquitas, quorum ſanguinem ſervabat ut miraculis ſerviret. Ecquis vero hoc nomine ſæculis colendo cultoque dignior in iſta temporum præſertim extremitate, quam rex pius & religioſus ab impiis & perfidis civibus contra jus ac fas crudeliter & ignominioſe mactatus? Quapropter eos vel ſtupore planè oppreſſos fuiſſe oportet, vel amentia occæcatos, qui in hoc nefario facto perpetrando non execrandos ſe populo Magnæ Britanniæ, non deteſtabiles, non Deum ſibi, non omnes homines & eſſe & futuros inimicos præviderint, regem autem ipſum quem ſic immaniter trucidarunt, gloria apud poſteros fruiturum

rum ſempiterna & pro martyre in famam iturum. Nam ſive τὰ ὑποστατικὰ facti, ſive τὰ περιστατικὰ *ſubſtantiam & circumſtantias* inſpiciamus, Deum in eo offenſum videbimus, religionem violatam, rempublicam læſam, Eccleſiam turbatam, jura omnia legeſque ſubverſas. Primum, imaginem ipſius Dei in rege deſtruxerunt. Deinde, quia ab eo poteſtates omnes, & quia per eum reges regnant, Dei voluntati hoc modo ſe oppoſuerunt qui à ſummo numine ſibi datum regem abjecerunt. Religio Chriſtiana quæ præcipit poteſtatibus ſummis obediendum eſſe, & regem honorandum, eumque etiam ſi moleſtus ſit ac dyſcolus dominus ferendum, contemptui ab his habita eſt & temerata, cum contra ejus præſcriptum tam impie venerunt. Præterea ſublato religionis protectore, qui puritatem ejus in regno ſuo cuſtodiendam curabat, colluviem omnium ſectarum introduxerunt, quibus & licentiam & impunitatem dant libere ſacrilegos ſuos cœtus tenendi, & ad magiſtratum etiam aſpirandi. Quantum per eos detrimentum paſſa ſit reſpublica, tot annorum bella quibus concutitur ac vexatur, & præter mala quæ jam inde infinita experta eſt, illæ etiam ſine dubio,

quas

quas futuras jam jamque impendentes ominari licet, calamitates indicant. Postremo non poterant gravius rempublicam lædere quam legitimum ejus dominum ac principem tam nefarie ac parricidialiter tollendo. Ecclesia vero in quantum discrimen per eos adducta sit, apparet ex multitudine hæreseon quibus distrahitur, ex turbis quas inde perpetitur, & ex eo quod improbantes & abominantes eorum facinus pastores cum summa injustitia persequuntur. Leges omnes ab illis subversas fuisse, & eas quidem quibus tanquam fundamentis nitebatur tam respublica quam ecclesia quis nescit, nisi qui ignorat, nihil eos hactenus fecisse vel arma contra regem capiendo, vel eum incarcerando, vel accusando, vel judicando & condemnando, quod aliquam juris formam habeat, quodque legi civili, ecclesiasticæ, divinæ consentaneum sit? Leges ipsas regni pedibus penitus conculcasse eo facto apparet, quod cum fuerit supra mille abhinc annos retro hæreditarium, rege occiso nullam habuerunt rationem legitimi ejus successoris & hæredis. Nam quid illi obesse potuit crimen patris, si crimen illud fuit? Cur eum regno paterno & avito fraudarunt? Quid in illos commisit

misit quo hanc pœnam visus sit commeruisse ut eodem quo pater fulmine concideret? patrimonio & omnibus fortunis excideret, non tantum solio? An quia favit patri? An quia eum vivere etiam voluit? Hoc enim scilicet scelus fuit sceleratorum hominum interpretatione, quod nisi fecisset, inexpiabile in se facinus admisisse bonis omnibus visus esset. Sed esto, filius qui omnia fecit ne pater infami supplicio afficeretur, in eodem cum patre reatu & ruina debuit involvi? Quid iste minimus natu filius qui apud hos barbaros & Molossicæ feritatis homines educatus & servatus est usque ad mortem patris, an & hunc crimen patris luere innocentem oportuit? Concedamus hoc & illis. Ex malo fortasse seminio natum sibi imperare noluerint. Quid Regina Bohemiæ peccavit? Qua in re & quo facto sibi ipsa impedimento fuit ne ad successionem coronæ suo loco vocaretur, exclusis illis quos factionis fanaticæ improbitas censuit non admittendos? Nulla unquam tam barbara gens & tam fera extitit, nulli adeo perditi unquam ulla in gente reperti sunt quibus vel in mentem inciderit tam injustum & immane facinus audere. Janissarii qui Turcæ sunt, solo nomine fideles,
re ipsa

re ipsa infideles, ubi imperatorem suum strangularunt, vel alio quo violento fato occumbere coëgerunt, filium protinus, si filium habet, solio imponunt, si non sit, aliquem ex ejusdem cognatione, ex Ottomanorum scilicet stirpe, regnaturum substituunt. Romani exercitus quibus tralatitium fuit tumultuario judicio principes solio imponere & deponere, quia tunc non fuit imperium hæreditarium, alium statim quærebant quem in locum dejecti reponerent. Mutandi status cogitationem nullum unquam induerunt. Quod cum isti Cacodæmones facere aggressi sunt, quis illis hoc juris dedit? Quo titulo hanc potestatem sumpsere? Sanguinis civium quam talis mutatio allatura est, & jam attulit effusionis, quis reus erit præter illos? Atqui hoc maximum criminum fuit quod regi impegerunt. Omnis mutatio in republica tametsi in melius fiat, tamen hoc ipso mala est, quod sine multis magnisque reipublicæ cladibus ulla in ea conversio fieri non potest. Sed nec possunt dicere quis melior sit civitatis status, cum de eo ab antiquis disputatum sit & nunc disputetur, nec dum satis constet quorum verior habeatur sententia. Illud sane compertum

tum eſt, optimum eum ſtatum regendæ reipublicæ videri quem longus uſus probavit. Cognita & uſitata mala expertis ſæpe minora ſunt quam nova & incomperta, quibuſque nondum aſſuevimus. *Si* mutanda eſt forma gubernationis à longo tempore receptæ, ſaltem cum bono modo moreque fiat, omnium nempe quorum intereſt uno conſenſu & una voce, citra necem ac damnum præcipue eorum ad quos ab antiquo regiminis cura pertinuit. *Si* optimates regant, neceſſario conſentire debent in mutationem ſtatus quæ à populo expetitur, ſive regius placeat ſive popularis. Exemplo ſit quod ſequendum in ea re videtur, factum Regis Lacedæmonii qui diminutionem ſuæ poteſtatis Ephororum creatione aſſenſu ſuo comprobavit, minorem eam hoc pacto futuram ſe pati dictitans, dum haberet diuturniorem. Quid ſimile à nequiſſimis parricidis de quibus agimus factitatum? Tria Regna Britanniæ magnæ ſub unius imperio fuere. Duo in totum abhorruerunt à regis abdicatione ac trucidatione nefaria. Tertium ne quidem totum in illud facinus deteſtandum conſenſit. Quinimmo ne pars quidem ejus niſi minima. Ne illa quidem quæ majori jure id potuit,
cujuſ-

cujuſque adeo conſenſus ut ad hanc rem omnino neceſſarius requiri & exigi debuit. Duæ in eo regno legitimæ fuere poteſtates; major altera, altera minor. Regia illa, iſta Senatus, ſive, ut vocatur, Parlamenti. Rex ſupra Senatum, non Senatus ſupra Regem. Secundum Regem tamen maximam ejus fuiſſe liquet auctoritatem. An Rex accuſari vel judicari tanquam reus potuit, ſi Senatus auctor non eſſet? Senatus iſte in duas domos diviſus fuit, in ſuperiorem quæ optimatum erat, & inferiorem quam ex plebe deputati componunt. Iſtæ duæ domus cum efficiant ſupremum illum regni conſeſſum, utraque conſentire debuit, tam in deſtitutionem & condemnationem regis, quam in mutationem ſtatus. Præcipua de duabus ac prima, quæ conſtat ex proceribus, aſſenſum ſuum tantum abeſt ut commodarit huic facinori, ut horrorem tam atrocis ſceleris non diſſimulaverit. Inferior quando aſſentiri cœpit, aut quomodo? Poſtquam major pars nimirum recte ſentientium inde vi proturbata eſt, aliis in vincula conjectis, aliis ingreſſu Senatus prohibitis. Quos in eo remanere permiſerunt, vel fautores factionis in regem extitere, vel etiam præcipui hujus auctores.

Iſti

Isti sunt qui regem judicarunt, qui condemnarunt inauditum, qui securi percusserunt, qui regimen regni antiquum ab uno temperari solitum in alium qui à pluribus tyrannis teneatur mutare præsumpserunt, contra jus, contra fas, contra leges Regni, contra sacramenti sui fidem, contra solennem conventionis pactionem quæ inter duo regna inita fuerat, in qua & expresse cautum fuit de Regis Majestate comiter ab omnibus conservanda, deque persona ejus protegenda. Quis hoc fœdus violavit? quis fidem Senatui datam fregit? quis fidelitatem regi promissam non præstitit? Isti ipsi qui contra Senatum arma sua converterunt, qui cum stipendiarii essent Senatus, leges illi dederunt, qui regem quem in potestate Senatus habebat, ut in sua esset, arte & dolo effecerunt, qui alteram & præcipuam Senatus domum extinxerunt, qui alteram debilitarunt saniore & meliore sui parte mutilatam, qui regem ad causę dictionem adegerunt, qui causa indicta condemnarunt, qui & morte infami affecerunt, qui status mutationem sine assensu populi, solo ducum & militum arbitratu, id est suo, decreverunt. Quid tyrannis est, si hæc non est, & quidem omnium tyrannidum quæ un-

unquam fuere aut post erunt teterrima ac dirissima? Eam vero Regis necem quis negaverit ad infamiam sæculi pertinere, nec sæculi tantum sed & nationis, neç nationis modo sed & religionis? Sæculum certè nostrum hanc notam ex eo sibi inustam nunquam eluet, quod homines tulerit, quibus crudelitate & immanitate pares nulla retro sæcula tulerunt. Natio ipsa Anglicana quæ talia monstra produxit, maculam hanc sibi eo nomine imprimendam nunquam deleverit. De religione quid dicam? Parum esset de infamia inde in sæculum & nationem redundatura, nisi plagam penè mortiferam & insanabilem eo facto acciperet religio Reformata. Sed bene est quod se nostros dicere non possunt, quamvis de nobis exierint. Quis pro Reformatis hos velit habere, qui vita & religione adeo deformes sunt, adeo nefandi, adeo scelerati, immo etiam adeo prophani? Hodie inter Christianos Reformati hoc esse deberent, quod olim inter paganos Christiani. Pagani quo tempore cummaxime principibus suis superstitionis licet ejusdem cultoribus manus impias & violentas inferebant, Christiani pro iis preces ad Deum fundebant, pro salute eorum, pro vita, pro mora finis, hoc est

ne

ne dissolveretur imperium. An pro bonis & benignis imperatoribus hoc faciebant? Immo pro talibus qui publici hostes appellari à Senatu suo, id est pagano, merebantur, qui à subjectis suis facta conspiratione quotidie attentabantur, qui Christianam persequebantur religionem, qui omnibus suppliciis in eam sæviebant, ferro, flamma, fame, laqueo, tormentis, exilio, relegatione, omnium munerum & honorum privatione ac bonorum spoliatione. Isti verò Anglicani *Independentes*, qui Reformationis ipsius facere se dicunt reformationem, quique curva in religione se corrigere postulant, ipsis Paganis hac in re longe deteriores & scelestiores inveniuntur. Siquidem isti bonos principes in oculis ferebant, fovebant, colebant, adorabant. At quinam illi erant quos ferre non poterant, quos depellere gubernaculis reipublicæ gestiebant? Non solum reipublicæ hostes, sed generis humani pestes, aliquos Nerones, Caligulas, Vitellios, Domitianos, Heliogabalos. Talibus non regibus sed tyrannis justa arma inferri posse, sine scelere eos interfici posse credebant. Christiani contra qui tunc temporis vixere sub eorum imperio nati, in alia omnino sententia erant.

Nam cum durius ab iiſdem quam pagani tractarentur, cum quotidie ad leonem, ad gladium, ad metallum religionis cauſa damnarentur, paganis nihil tale metuentibus, non tamen eundem animum nec æque infenſum imperatoribus ſuis atque illi gerebant, ſed mitem, placidum, benignum, patientem, mori per mille cruciatus præoptantem, quam mortem inferre perſecutoribus ſuis, quam pacem publicam turbare, quam vel impiis votis necem illorum & perniciem à Deo poſcere. At vero iſti qui reformatæ religionis reformatores videri volunt, longiſſimo intervallo ipſis paganis immitiores & infenſiores regibus ſeſe oſtendunt, tantum abeſt ut ad Chriſtianorum veterum pietatem & patientiam accedant. Illi nec malos principes oderant: Hi vel bonos occidunt. Pagani ſolis tyrannis ac decreto Senatus publicis hoſtibus pronuntiatis ſeſe opponebant, eorumque imperium abnuebant: Hi pro tyrannis mactant quos ipſi nulla ratione, nullo jure tales judicarunt. Chriſtiani antiqui paganis imperatoribus libenter & æquo animo parebant: Hi nec Chriſtianos principes pati poſſunt, cum tamen inter Chriſtianos pro Reformatis, id eſt, pro puriſſimis & ſan-

ſanctiſſimis Chriſtianis ſe haberi poſtulent. Immo cum & ſe nomine *Catharorum* ideo noſci velint. Inimicos odio habere Chriſtus vetuit, his bene velle ſuos voluit. Iſti quid facerent extraneis regibus & inimicis, qui ſuum tam libenter tam cupide accuſarunt, damnarunt, necarunt, nihil tale meritum, bene de ſe quinimmo modis omnibus meritum? Xyſtus in ſententiis dicit, *fidelem hominem, electum eſſe hominem; electum autem hominem, hominem Dei eſſe; hominem Dei eſſe, qui Deo dignus eſt; Deo dignum eſſe qui Deo dignum agit.* An Deo dignum agunt, qui infideles ipſos, paganos, idololatras, nullam veri Dei notitiam habentes, ſuperant feritate, crudelitate, immanitate, nequitia, perfidia, impietate, & omnis generis improbitate, qui tamen populum ſe Dei electum dicunt, & fidelium delibatum florem? Quid nunc reſpondebimus Jeſuitis? Quo ore, qua fronte nos Reformati ipſis imputabimus quod habeant doctrinam regibus infenſam, in regum necem armatam, & populos ad rebellionem incitantem? Qua ſunt malitia præditi & qua calumniandi cupiditate ardent, non ſibi extorqueri ſinent, quin hæc doctrina propria ſit Reforma-

torum, quam & tam belle in usum norint convertere, quia pro Reformatis, & Catharis, & Sanctis se jactant qui tam infandum scelus nuper commiserunt. Tros Rutulusve fuat, nullo habebunt discrimine. Omnes qui se Reformatos dicunt pro Independentibus habebunt & ἀναρχίας vitio laborantibus. Hæc nux pinea pro pomo illis erit si in Reformatos jacienda sit. Faterer quoque si hæc esset omnium Reformatorum opinio; nos etiam in nostra Reformatione Jesuitas habere, immo plusquam Jesuitas, & ipsis Jesuitis longe pejores. Hoc illi saltem docent, non alium regem esse amovendum nisi qui tyrannus judicatus fuerit. Tyrannus autem an habeatur qui pro tali abjiciendus est, ad judicium sapientium & doctorum referre se profitentur. Isti vero qui? An sapientia clari, doctrina celebres, virtute nobiles, nobilitate illustres? Immo fanatici, indocti, obscuri, improbi, fæx plebis, armis tantum noti & ad vim faciendam apti. Hi sunt qui de rege judicarunt, qui justum injuste damnarunt, pium impie trucidarunt. Jesuitæ regem solum tyrannice imperantem amoliri student, regnum relinquunt. Isti omnibus Jesuitis sceleratiores & violentiores, omnes

omni-

omnino reges cum regnis ſuis exterminandos pronuntiant. Regem quantumlibet bonum, pium, juſtum, inutilem eſſe, odioſum, moleſtum & importunum reipublicæ, ſcriptis ſuis prædicant, & re ipſa ſicut docent agunt, dicta factis probant. Ut ſuum ipſi nefario ſcelere à ſe peremptum, ita perire debuiſſe pro bono publico palam conteſtantur, idem etiam de aliis omnibus Europæ regibus fieri debere proclamant. Eodem loco & numero omnes habent cum Turciæ tyranno. Galliæ, Hiſpaniæ, Moſchoviæ, Poloniæ alioſque reges Tyrannos eſſe, jure expelli throno & vita poſſe, immo oportere, ab his qui ſalvas velint eorum regnorum reſpubl. Qui ſic bellicum canunt excitandis & incendendis populorum adverſus principes ſuos legitimos ſeditionibus, quid mereri videntur? Nonne ut omnium ſimul Europæ principum conſentientium & in unum convenientium armis opprimantur & extinguantur, pœnaſque luant talis impietatis, cui nulla poſſunt digna ſupplicia pro meritis irrogari? Nam quot ſcelera in uno ſcelere commiſerunt? Ut magnum diſcrimen quod vitæ impendet vitari ſæpe non poteſt aut vinci ſine multis minoribus periculis, ita magnum ſce-

lus quale ab his monſtris admiſſum eſt, non potuit ſine infinitis aliis flagitiis perpetrari. Cum uno parricidio junxerunt juris divini, naturalis, juris gentium, omnium legum publicarum privatarumque everſionem, reipublicæ perturbationem, libertatis populi oppreſſionem, Senatus abolitionem, nobilitatis exterminationem, innocentium damnationem, peculatum & ærarii publici direptionem, ſollennis conventionis infractionem, perfidiam, jurisjurandi violationem, ſtatuum omnium confuſionem, immo ſubverſionem. Nam regalem ſtatum regis cæde ſuſtulerunt, & ſtirpis regiæ à ſucceſſionis jure ac ſpe remotione; Optimatum, regni proceres ex Senatu ejiciendo, cujus digniorem, potiorem prioremque partem conſtituebant. Popularis vero ſtatus genus penitus aboleverunt quadraginta tyrannorum Conſilium eligendo cum ſumma poteſtate ad rempublicam adminiſtrandam, novum autem & inauditum ſæculis prioribus ſtatum inſtituendo qui *Militaris* debet appellari. Hanc enim στρατοκρατίαν priſcis incognitam vero nomine oportet nuncupari, quæ forma hodie in Anglia regiminis per hos inſpiratos fanaticos introducta eſt; non δημοκρατία, non

non ὀχλοκρατία, quamvis penes plebem absolutam potestatem residere verbo tantum tenus videantur statuisse. Scelerati igitur cum tot rebus deprehendantur, totque criminibus nocentes, doctrina pestifera, facto nefario, exemplo pernicioso, quod illos fatum manet nisi ut omnes gentes, omnes ætates, improbos ac detestabiles eos deputent, iisque imputent quidquid turbarum ac tumultuum suo tempore & in suis rebus publicis suscitabitur? Et merito sane. Excusatius quippe in posterum peccabunt quicumque hujus facti præjudicium sequentur. Nam si qui sunt sequuturi, eis crimen istorum excusatio futura est, qua factum suum defendent. Quid excusationem dico? Ea est harum pestium doctrina ut etiam audeant affirmare se solos sapere & recte sentire, se solos esse puros & sanctos, se Deo volentia facere præceptisque ejus consentanea, dum regum coronas pedibus conculcant, sceptra confringunt, thronos destruunt, paludamenta conscindunt. Peccare docentem historiam, non solum in hujus ævi monumentis posteritas cum sua leget pernicie, sed etiam exitiosum hoc dogma imbibet nisi obviam prompte eatur. Nam vel propter hanc impiam do-

ctrinam, non solum ex omnibus regnis ubicunque invenientur exturbandi sunt, sed omnia etiam regna conspirare debent ut ex eo regno quod intoleranda tyrannide oppressum nunc occupant, ejiciantur. Enimvero de multis pravè factis hoc dici potest, quædam vitiosa esse ac minus emendata, quæ tamen non sunt scelerata. Hoc vero sceleratissimum esse, non unius aut alterius, aut plurium opinione, sed omnium omnino, quis neget? Magnum vero est argumentum & indubitatum, rem ita se habere ut creditur, cũ omnes unanimiter idem de ea sentiunt, cum una voce, quod sentiunt, pronuntiant. Ubi dissidentes sunt sententiæ, tũ scias nihil certi posse in alterutram partem definiri, tametsi plures in alteram discedant. Nam sæpe etiam ex turba idem asserentium, pessimi judicii conjectura capitur. Ubi vero nulla est dissensio, sed omnes unum idemque de re aliqua opinantur, audaciter veritas illa adstruenda est ut non dubia, quæ consensu unanimi universorum recipitur. Hic enim aut nusquam locum habet quod vulgo jactatur, *Vocem populi, vocem esse Dei.* Heic vero plus est. Nam omnium principum, regum, gentium, vocem esse dici potest. An aliquis est cui videri aliter queat, nisi ex fa-

factione sit fanaticorum, quam, hoc planè detestandum esse & execrandum facinus, sive parricidium verius, quod in regia persona admissum est? præcipue cum gentiũ omnium hęc una vox sit, & in singulis gentibus omnium hominum, omnis conditionis, sexus, generis, ætatis, quę modo rerum quę aguntur intelligens esse videatur. Nonnulla sequius facta, si defendi non possunt, excusare tamen licet. Quędam si jure defendi non possunt, saltem ratione aliqua vel aliquo colore obvelantur. Hoc vero velim scire, quo jure vel quà ratione defendant, quo colore excusent? Nã crimina quę in regem post necem ejus collegerunt infames impiæ causæ patroni, ejusmodi esse ostendemus, ut appareat eos regem non propter ulla crimina verà occidisse, sed ea conquisivisse quibus quasi jure condemnari posse videretur, immo id singulariter quæsivisse ut regem propter regnum tollerent, non regnum propter regem. Hunc enim revera sustulerunt, regnum vero ipsi sub alio nomine usurpatum nunc tenent. Expositis his tot partibus tanti sceleris, ipsisque omnibus sceleratis, ad jus ipsum explicandum descendemus, ut sciamus de tam nefario ac parricidiali facto, an juris vel umbra dari possit, qua in-

sani ejus auctores illud excusare saltem queant.

CAPVT II.

DE facto quale sit vidimus. De jure nunc videamus, an ullum sit vel humanum vel divinum, quo id fieri licuerit, & quo tale factum defendi possit. Id ut melius liqueat, facti quæstionem in quinque partes dividemus. Nempe ut quæramus quis, per quos, qua auctoritate, quo crimine, quo judicio damnatus sit. Sic intelligemus, rectene an secus is de quo agitur accusatus, damnatus, capite truncatus fuerit. Primum igitur de primo. Quis condemnatus sit, apparet. Rex est. Qui regem dicit, eum intelligere velle palam est, cujus suprema est in regno potestas, nullique alii nisi Deo obnoxia, cuique adeo soli actuum suorum rationem reddere cogitur, præterea nemini. Cui quod libet licet. Qui legibus solutus est. Qui leges dat, non accipit, & proinde qui omnes judicat, à nemine judicatur. Hæc sunt regiæ potestatis jura & δικαιώματα, quæ semper & apud omnes gentes quibus regius dominatus placuit, rata fuere

fuere & fixa, & pro lege à qua recedere non liceret, observata. Cum igitur hæc omnibus gentibus de regum suorum plena & summa potestate opinio sederit, à jure gentium vel potius naturali eam originem habere statuendum est. Sic Oriens totus olim judicavit, sic Occidens. In Septentrionis & Meridiei regionibus quæcunque regibus paruerunt, subditorum populorum non alia mens, non alius mos fuit. Assyrii, Medi, Persæ, Romani, Judæi, Græci, Pagani, Christiani ita senserunt. In Ecclesiaste habemus cap. VIII. hæc verba Regis sapientia clari, quam à Deo infusam acceperat; *Ergo os regis observa, & præcepta juramenti Dei. Ne festines recedere à facie ejus, neque permaneas ab opere malo, quia omne quod voluerit faciet, & sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest, quare ita facis?* Cum Israëlitæ regem à Deo per Samuelem Prophetam petiere, eodem jure se ab eo gubernari & judicari velle dixerunt, quo omnes aliæ nationes, quæ hoc regimine uterentur. *Constitue*, inquiebant, *supra nos regem ut judicet nos, sicut & universæ habent nationes.* Ad eundem itaque modum moremque regem, quem petebant, supra se regnare voluerunt,

runt, quo modo & cæteræ gentes Orientis à regibus suis eo tempore gubernabantur. Regnabant autem illi plane non obnoxie, id est summo jure, & potestate non circumscripta. Virgilius:

--- Regem non sic Ægyptus & ingens
Lydia, nec populi Parthorum & Medus
Hydaspes
Observant. ---

Cum urgerent talem sibi dari Regem, Propheta, ne sibi non prædictum illi postea dicerent, & ne ignorantiam juris regum & moris in regnando prætenderent, monuit illos verbis Dei, viderent quid facerent, jusque illos regium, & ratio quæ esset imperandi, edocuit, in iis quæ sequuntur Samuelis 1. cap. VIII. quæ clausulam istam in fine habent, *Vosque eritis ei servi.* Cum eos, inquam, monuisset de filiis & filiabus suis rapiendis ad ministeria regis quo eos deterreret à rege postulando, de agris, vineis, olivetis à se auferendis, de segetum & vinearum reditus & gregum addecimatione ab illo facienda, de bonis suis tradendis famulis & eunuchis regiis, post hæc tamen persistunt in sua petitione, & regem volunt, dicentes, *Rex erit super nos, & erimus nos quoque sicut omnes gentes, & judicabit nos rex noster.*

ster. Ergo iis conditionibus & eo jure regem habere non recusant, quo cæteræ gentes tunc haberent. Non deprecantur nec abominantur injustum regem, iniquum, violentum, raptorem, & quales esse solerent in aliis gentibus etiam qui pessimi forent. Hoc tamen jus esse regis, & in illis rapinis, injuriis, violentiis, contumeliis sæpius consistere, Propheta ipsis insinuaverat. Non de facto nudo, ut quibusdam placet, jus illud accipiendum, nisi factum & jus idem esse contendant, sed de eo quod fieri soleret à regibus impune, & cum jure aliquo dominatus regii proprio. Qui enim pro arbitrio suo quod vult facit, nec lege ulla tenetur ne faciat, nec pœnam timet si fecerit, id *sui juris* esse ut faciat, merito potest dicere. Hinc Latini *suo jure* ab aliquo id fieri dicunt, cujus potestatem is habet faciendi, nulla pœnæ formidine proposita. Nam ut ait Sallustius, *Impune quidvis facere, id est regem esse.* Rex cui quod libet licet, si quod libet etiam faciat quia licet, suo jure utitur. Quod in privatis quoque obtinet, cum *de jure suo* nihil remittunt, sed id rigide & nimis exacte persequuntur. Quo casu verum est quod vulgo dicitur, *Summum jus summam esse injuriam.* Id in regibus.

gibus maxime locum habet qui cum summo suo jure utuntur, ea faciunt in quibus Samuel dicit jus regis esse positum. Aliquando reges illius juris rigorem relaxant, cum legibus quas sanciunt se teneri quoque ipsos æquum putant, cumque eas primi observant, ut sic libentius & promptius à populo serventur. Sane jus & justitia plurimum differunt. Aliquod jus etiam minus æquum est & injuriæ propius, justitia vero semper id quod æquum est ac rectum respicit. Inde est quod de Servio dixit Cicero in quadam Philippica, *justitiæ eum magis fuisse quam juris consultum*, & rationem addit, *quia malebat controversias tollere quam formulas juris componere, aut litium actiones instituere.* Et quod ea quæ à legibus & ab jure civili proficiscebantur, *semper ad utilitatem æquitatemque referebat.* Ita principes boni cum justitia imperant, qua omne quod recte atque ordine fit continetur, minus boni jure licentiæ quæ ipsis concessa est uti consueverunt. Hæc licentia dat *posse si velis. Quod in servitute miserum esse*, ait idem Cicero in octava Philippica, *etiamsi dominus non molestus sit.* Hoc etiam interest bonos inter & malos reges, quod, boni quod possunt, nolũt, mali vero volunt

volunt ut possunt. Ne privati quidem omnia quæcunque possunt & licita sunt velle debent, si ad normam honestatis mores suos vitamque exigant. Nam quicquid licet, non statim honestum est, & multa melius est non fecisse, quamvis factu facilia, atque etiam licita. Nihil turpius mendacio, mentiri tamen licet. Circumvenire alterum in contractu faciendo licet, id tamen honesto viro non convenit. Nihil ingrati animi vitio potest reperiri detestabilius. Atqui impune cuilibet ingrato esse licet, & vilis hodie annona talium. Perjurium abominandum est. Hujus pœnam certam apud Deum repositam esse veteres statuerunt. Ergo impunitum apud homines manet, & quodammodo licitum. Non omnia quæ licent etiam expedire Paulus dixit. Ita ergo & regibus, pro amplissima & infinita qua præditum est jus regium potestate, cum possint si velint, magis tamen expedit illo suo summo jure non uti, & licentia quam habent non abuti. Sed posse illis datum est si velint, & quidem impune, quia quod libet illis licet. Sic jus regium apud Samuelem exponendum est, non de facto nudo. Nec illis tamen accedo qui censent de jure Majestatis intelligi debere, quod pro-

prium

prium sit ac legitimum omnium regnantium. Jus illud fuit licentiæ qua reges uti non decet, non oportet, cum tamen id possint impune usurpare. Nec eorum etiam sententia ulla ex parte mihi probanda est, qui existimant non regem tunc Judæis à Deo constitutum esse, sed tyrannum, ac pro pœna illis datum, ut ab irato numine & offenso. Hæc omnia facile refutari possunt, & mentem Scripturæ sacræ non videntur satis assequuti qui ita sentiunt. Israëlitæ, pertæsi regiminis, quod sub filiis Samuelis qui Judices eorum erant, diu experti fuerant, quia non recte administrabant judicia, regem expetiverunt, non vero tyrannum. Nec fuit causa cur Deus regem petentibus tyrannum daret, & præcipue per Prophetam Deo dilectum preces suas ipsi Deo allegantibus, & cum non sine causa judicum tunc gubernantium administratio molesta ipsis esset & importuna, vixque ferenda. Postremo qui primus ad petitionem eorum tunc datus illis est, non fuit tyrannus nec pro tyranno illis datus, sed rex non de pessimis unus. Quinimmo de eo dicitur capite proxime sequenti apud Samuelem, quod bonus & electus sit, quinimo *nec fuisse in filiis Israëlis quemquam meliorem*

liorem illo. David qui illi successit, etiam optimus rex fuit, Salomon ejus filius sapientissimus omnium regum. In successione regum Judæ multi bonitate præcellentes extitere ac Deo chari. Denique de rege Israëlitis constituendo jam antea prædixerat Moses Deuteronomii XVII. legesque ei ac præcepta bene imperandi per anticipationem dederat. *Cum ingressus*, inquit, *fueris terram quam Dominus Deus dabit tibi, & possederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris, constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum.* Per spiritum Prophetiæ Moses de eo rege jam præviderat, quem Israëlitæ à Deo sibi constitui petituri erant sub Samuele & per illum. Quæ verba Mosis satis clare significant, nec pro pœna impositum Israëlitis à Deo irato regem, nec primum qui datus est tyrannum fuisse, sed legitimum, quamvis similem dari sibi illum deposcant eorum quos vicini populi reges habebant. Quibus conditionibus regem aliquando accepturi essent, & quo more ille qui electus foret regnaturus esset, præscripsit jam tum ibi Moses longo tempore antequam ad hoc deve-

devenissent, & priusquam terram sibi à Deo promissam ingressi essent. Primum præcepit ut eum de numero fratrum suorum eligerent. Idque à Saule primo rege servatum constat usque ad Herodem magnum, qui alienigena fuit. Deinque ne exercitu peditum equitumque collecto eos in Ægyptum reduceret. Quod & factum. Postremo leges dat illi regi quandoque ab ipsis eligendo, secundum quas imperare deberet. Illæ quidem diversæ sunt ab illo jure regis quod Samuel eis proposuit. In Deuteronomio mandat Moses ne rex eorum futurus plurimas uxores habeat, ne auri & argenti immensam vim possideat, ut Deum timeat, legem meditetur noctes ac dies, eamque servet & servandam omnibus curet, ne superbe se efferat supra fratres suos, ne deflectat ad dextram vel sinistram. Cum de eodem rege intelligenda sunt quæ hic habentur de rege Judæis aliquando constituendo, & de eo quem constitui sibi petierunt cap. VIII. Samuelis, eoque plane legitimo futuro, non tyranno, nec usurpatore, nec invasore, quomodo hæc conciliabuntur? Israëlitæ non unum regem aut unicum à Deo petierunt, sed pro judicum regimine quod hactenus obtinuerat

rat apud ipſos, ut regius dominatus in poſterum inſtitueretur in Judæa poſtularunt. Ut eos averteret à tali cogitatione & petitione, Propheta proponit eis incommoda quæ ipſis imminerent ex regia dominatione. *Ius Regum* ibi vocat, ut diximus, licentiam quæ conceſſa eſſet quaſi legitima, regio more imperantibus. In longa ſerie regum qui apud eos eſſent dominaturi multos fore qui illo jure regio & illa licentia quod libet faciendi uterentur, tametſi & bonos aliquos eſſent habituri qui ſecundum præcepta divina regnarent & legem cuſtodirent. Certum omnino eſt, exceſſum, ſive παρέκβασιν à juſta & clemente dominandi ratione ibi deſignari à Samuele, in aſperiorem & duriorem, ſed quæ tamen licita eſſet ac conceſſa, & proinde legitima. Ideo *jus regum* appellat, Græci δικαίωμα verterunt. Quo nomine in hoc ſenſu intelligitur juſta cauſa vel ratio aliquid agendi aut dicendi, quæ verſatur in licitis, quam Græci εὔλογον ἀφορμὴν interpretantur. Hebræi hoc loco משפט appellant, eaque voce τὸ καθῆκον. Nam hanc vocem Hebraicam Græca, ὡς καθῆκε, Septuaginta interdum verterunt. Nempe quod ad officium alicujus pertinet. Quamvis autem τὸ καθῆκον,

quod

quod decet & oportet fieri, diſtet ab eo quod licet, id eſt ὃ ἔξεστι, ſæpe tamen, minimo inter utrumque diſcriminis limite, alterum pro altero ſumitur, quia quod licitum eſt cum aliquo juris colore, id etiam fieri ſolet. In hanc ſententiam recte omnino de R. Joſe in Gemara Sanhedrin ſcriptum eſt, ita illum ſenſiſſe. *Quidquid dicitur in capite de rege, eum regum jus habere.* Quod caput de rege, de octavo primi Samuelis accipi debet, non de XVII. Deuteronomii, ut viri docti ibi exiſtimant. De eodem capite Samuelis R. Judas dicebat, pertinere illud tantum ad terrorem populo injiciendum. Utraque ſententia poteſt ſtare. Aliud eſt quippe jus quo rex debet facere quod ſe decet, aliud quo poteſt facere quod vult. In priore juſta & clemens dominatio verſatur, in poſteriore jus merum & ſummum ſitum eſt faciendi quodlibet, idque ſæpe injuſtitiæ & injuriæ proximum deprehenditur. Ideo cum Samuel Iſraëlitas vellet deterrere à rege deligendo, & ſtatu qui obtinuerat mutando, quid juris rex haberet, ipſis oſtendit, ſi quando poteſtate ſua abuti in animum induceret. Ita *jus vitæ & necis* dicebatur quod habuere olim parentes in filios, domini in ſervos, juſque nihilominus

nus

nus dicebatur etiamsi injuste ab his interdum exerceretur. Illa autem ut licita, ita legitima videtur agendi ratio, cui impunitas adjuncta est. Quod vero impunitum agenti cedit, de eo ut pœnam non formidat, ita nec accusationem nec judicium nec condemnationem. Horum itaque trium semper immunis habita est regia dominatio, cui posse datum est quod velit, & cui licet quod libet, cum impunitate nimirum, & citra pœnæ aut judicii metum quodcumque fecerit. Ideo Samuel eodem loco dicit, adversus talia facientem regem quem elegerint, & jure suo utentem, imploraturos Dei auxilium, cessante omni alia ope humana ad quam recurrere possint, judiciorum nempe & legum, quibus experiantur cum rege suo supra leges posito, & supra se. Ita enim cum regē peterent dixere, *Rex erit supra nos, & nos erimus quoque sicut omnes gentes.* Nec aliter sane existimari potest quam supra leges esse eum qui nec accusari jure potest, nec judicari, cum ex legibus quæstiones & actiones, accusationes ac judicia constituta sint. Præter illa quæ in primo Regum de Samuele & regis apud Israëlitas primi constitutione leguntur, Judæi quoque in Talmude confirmant, regem suum

ſuum non judicari, nec cuiquam in eum licere teſtimonium dicere. Ex quibus planum eſt nec accuſari potuiſſe. Sic enim in Codice Sanhedrin cap. II. *Rex neque judicat, neque judicatur. Non dicit teſtimonium, nec in ipſum dicitur.* Contra de pontifice ibidem habetur, *Sacerdotem magnum judicare & judicari, teſtimonium in alios dicere & in ipſum dici.* Sed quod de rege ibi ſcriptum eſt *non judicare*, id oportet obtinuiſſe in iis regibus qui poſt captivitatem regnarunt. Nam aliter fuiſſe in primis illis qui à Saule fuerũt uſq; ad ultimum Joachimum qui Babylonem captivus cum populo abductus eſt, prorſus videtur. Certe cum Iſraëlitæ regem ſibi conſtitui à Deo petierunt in locum Iudicum, à quibus ante judicia exercebantur, reſque publica curabatur, judicaſſe itidem eos oportet ut judices faciebant. Diſerte quippe populus Regum I. cap. VIII. regem rogat ſibi dari à quo judicetur: *Da nobis regem ut judicet nos.* Et paulo poſt: *Rex enim erit ſupra nos, & erimus nos quoque ſicut omnes gentes, & judicabit nos rex noſter.* Dictum eſt de Davide Samuelis II. cap. VIII. *Et regnavit David ſuper omnem Iſraël. Faciebat quoque David judicium & juſtitiam omni populo ſuo.*
Certum

Certum quidem est, Maimonidem hanc ponere inter reges Israëlis & reges Judæorum ex Davidis posteris differentiam, quod reges familiæ Davidis judicarent, & judicarentur, testimoniū adversus eos dicerent alii, ipsiq; in alios dicerent: Reges autem Israëlis judicandi potestatem non habuisse nec etiam judicari potuisse. Quæ in primis regibus omnino locum videntur non habuisse, quibus plena & absoluta potestas supra populum & supra leges fuit, cum in judicando, tum in aliis rebus regio jure administrandis, ut ex primo Samuelis constat. Ibi enim plane habetur scriptum; *Et vos eritis ei servi.* Item Paralipomenon cap. XXI. Joab Davidi dicit, *Nonne Domine, mi Rex, omnes servi tui sunt? quare hoc quærit Dominus meus quod in peccatum reputetur Israëli?* Præterea regem sibi imponi rogaverunt ad instar eorum regum quos cæteræ gentes in vicinia haberent, quos omnes constat summa præditos fuisse in regno administrando potestate. Post migrationem è Babylone per Pontifices, qui duces & principes populi erant, gubernati sunt, usque ad Aristobulum Jonathæ filium, qui Rex pariter & Pontifex fuit, primusque apud Judæos diadematis sumpsit insigne,

τlὺ

τὴν ἀρχὴν ut ait Josephus *εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας*. Sub illo & sequentibus regibus usque ad Herodem Magnum, quo regnante natus est Christus, plurimum potuit Synedrium: nec sine ejus consilio & consensu quicquam regi majoris quod esset momenti agere licuit. Et de his plane regibus verum est quod dixit Josephus lib. IV. Antiquitatum, ubi jura regis commemorat, sicut habentur Deuteronomii XVII. Πραττέτω δὲ μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης. *Nihil præter Pontificis & seniorum sententiam faciat.* Quod de regibus qui paulo ante Josephi tempora imperarunt, fortasse dici debet, ab Aristobuli regno, non de primis illis qui ante captivitatem fuere. Sed nec verba illa quæ ex Josepho citavimus, in illo Deuteronomii loco leguntur, quo regibus Israëlis Moses leges dat secundum quas eos regnare oporteret. Nihil inquam ibi extat, quod nihil agere debeant sine consensu & consilio Pontificis & Synedrii. Josephus ad suæ ætatis reges respiciebat cum illa scriberet. Qui tamen & Synedrio majorem habuere potestatem. Nam & ipsos Pontifices maximos pro libitu creabant & dejiciebant. Ex tota autem priorum regum historia satis compertum est

est, pleraque eos egisse non consultis Synedrii senioribus nec Pontifice, cum & multa contra legem Dei statuerint & fecerint, præcipue circa idolorum cultum. Ob quem tamen, cum crimen esset omnium gravissimum, nec accusatos unquam nec judicatos à Synedrio constat. Illud vero quod ait Maimonides de regibus ex familia Davidis qui judicabant & judicabantur, ne de illis etiam id intelligendum qui post Aristobulum regnarunt, multo minus de illis quos diximus, quorum primus fuit Saul, ultimus Joachimus. In Gemaræ tractatu de Synedrio cap. 11. hæc Talmudis traditio quod *rex nec judicat nec judicatur*, non pertinere dicitur nisi ad regem Israëlis. *Nam*, inquit, *qui ex familia Davidis sunt judicant & judicantur*. Qui sunt illi reges Israëlis? Nempe qui in terra Israëlis, hoc est in Judæa regnarunt, non primi illi quos diximus à Saule usque ad Joachimum imperasse, sed hi qui post Aristobulum usque ad Herodem imperium nomine regio tenuerunt. Quod ex illo capite Gemaræ clarum est. Nam ibi narratur qua ex causa factum sit hoc decretum de rege, quod *nec judicaret nec judicaretur*. Servus Jannæi regis, is est qui Alexander cognominabatur, ho-

micidii reus erat. Cum judicium de ea cæde habere vellent seniores, Jannæo regi significarunt, servum ejus hominem occidisse. Mittit illum rex ad eos ut de eo homicidio cognoscerent. Cum mandarent denuo ut se sisteret ipsum, testimoniumque acciperet, nam de domino legem dicere, *Veniet possessor bovis, & consistat juxta bovem*, venit ille & assedit in consilio. Tum Simeon filius Scharahi ad illum respiciens, dixit debere illum surgere in pedes cum testimonium in eum diceretur, scriptum quippe esse, *stabunt duo isti viri quorum lis est.* Ibi rex Iannæus respondit, non ex jussu tuo id faciam, sed si id statuerint collegæ tui. Atq; hi cũ defixis in terram oculis quasi cögitabundi manerent, reperti sunt paulo post solo afflicti & exanimati à Gabriele. Inde ajunt factũ esse decretum, ut rex nec judicaret nec judicaretur. Sed hæ nugæ sunt & fabulæ Rabbinicæ. Jannæus iste successit Aristobulo qui primus diadema sumpsit & regem se fecit, cum prædecessores ejus omnes principes & duces populi tantum essent iidemque Pontifices, regio vero nomine abstinerent ac jure. Judicabant quippe & judicabantur, & maxima tum potestas & administrandi ratio penes Synedrium erat.

Ari-

Ariſtobulus primus hunc ſtatum in regiū commutavit, ſumpto regni inſigni. Ut vero omnia ſunt initia, non ſatis perfecta nec abſoluta, nondum jus regium habuit cum regis inſigne geſtaret. Succeſſor ejus ulterius progreſſus eſt. Nam vocatus in jus à Senioribus confeſſus parere noluit. Ab eo firmatum id jus, & ſequentibus traditum. Sed quia ſupremam non habebant poteſtatem, jus non reddebant, hoc ex regali jure retinentes tantum ut non poſſent judicari. Nec exemplum ullius in his poſterioribus Judææ & Iſraëlis regibus afferri poteſt qui judicium capitis ſubierit aut in jus vocatus ſit ex ulla criminis cauſa. Nam quod de Herode aſſerunt Hildebrandinæ & Enthuſiaſticæ doctrinæ auctores, nihil eos juvat; quia rex non erat ſed præfectus Galilææ, cum ad Synedrium citatus eſt vivente adhuc patre rege, ut ex Ioſepho clarum eſt. Et parum prudenter urget hanc hiſtoriam Sichardus ut probet Synedrium etiam judicaſſe de regibus. Quod falſiſſimum eſt nec probari poteſt. Reges è poſteris Davidis judiciū in ſe accipiebant & in alios exercebant. Quinam illi fuere? Nempe duces captivitatis qui Babylone agebant, Αἰχμαλωτάρχαι Græcè dicti. Hi ad Davidem genus ſuum

 per

per mares referebant. De his habetur in Gemara Talmudica cap. 1. de Synedrio, traditionem qua fertur *non recessurum sceptrum à Iuda*, ad eos pertinere, nam eos esse Æchmalotarchas Babylonicos qui sceptrum Israëlis tenebant. Sed cur hi judicabantur, cum id proprium esset regii juris *non judicari?* Non erant veri reges, sed vice tantum regia regnabant: suberant enim regibus Persidis à quibus potestatem suam accipiebant. Ex his liquet qui reges essent re & nomine, non potuisse judicari; impune ergo ipsis fuisse quidquid fecissent. Non desunt tamen ex Rabbinis qui longe aliter hanc differentiam regum Israëlis & regum familiæ Davidis explicent. Nam reges Israëlis de Samaritanis exponunt, quos volunt transgressores legis in regno suo fuisse, & nimis superbe imperasse, nec eo se unquam demisisse ut legi vellent obedire. Reges autem à Davide oriundos, quia legem noverant, non existimasse sibi indecoram istam legi parendi necessitatem, ideo & judicasse & judicium Synedrii excepisse. Aliquot de ea re Rabbinorum testimonia Sichardus allegavit. Sed non possum à me impetrare ut hoc esse credam, aut ut mihi persuadeam primos Judææ reges à Da-

vide

vide uſque ad Joachimum à Synedrio unquam fuiſſe judicatos. Nullum exemplum producunt nec producere vero poſſunt. Ut oſtendant, reges debere etiam judicari, & eos qui eſſent ex domo Davidis, etiam judicatos fuiſſe, adferunt ex Jerem. Propheta hæc verba c.21. ℣.11. *Domui Davidis hæc dicit Dominus, judicate mane judicium, & eruite vi oppreſſum de manu calamitatis.* Atqui, inquiunt magiſtri in Gemara, *niſi in jus vocari poſſent quomodo judicarent?* Quod eſt ridiculum. Quaſi judicare non poſſent de aliis reges, niſi de ipſis alii judicent. Cæterùm vel locus ille ipſe Ieremiæ clare teſtatur non judicatos fuiſſe niſi à Deo reges illos domus Davidis. Nam ſequitur continuo apud prophetam comminatio Dei in illos niſi judicium exerceant ac de manu calumniatorum innocentem liberent. Si Deus ſibi ſumit ut de his judicet, hoc judicium hominibus ademit. Nihilo magis ad rem facit quod ſequitur ex ſcriptura teſtimonium ad hanc rem probandam, *perveſtigamini & perveſtigate*, id eſt, inquiunt auctore R. Lakiſes, *Corrige te ipſum, deinde alios corrige.* An inde ſequitur regem debere capitis judicium ſubire? Hoc pertinet ad internum conſcientiæ judicium

qua se quisque probare tenetur, & in se descendere. Si non habent validiora argumenta quibus doceant reges domus Davidis ut judicant ita debere judicari, nihil agunt. Præterea differentia quam ponunt inter reges Israëlis & reges domus Davidis nihili est, si vera est historia illa de Iannæo quam supra retulimus ex Gemara, cujus occasione volunt natum esse morem sive statutum, ut rex nec judicet nec judicetur, eamque traditionem pertinere ad reges tantùm Israëlis. Nam Iannæus ille ut & successores ejus usque ad Herodem & sequentes, reges etiam fuere Iudææ, non Samariæ tantum, sicut distinguebantur Samaritani reges olim à Judæ regibus. Postremo quod afferunt de domus Davidis regibus judicandis & judicantibus, non aliud genus castigationis spectabat quam verberationem, eamque in certis tantum casibus usurpari in reges solitam, si multiplicaret uxores, currus equosque, & si amplificaret pecuniam. Ea autem vapulatio sicut eam describunt Rabbini pœnitentiæ potius genus & quidem voluntariæ fuisse videtur, quam pœna ob crimen inflicta. Nam ipse deligebat à quibus verbera exciperet, & modum verberandi

statue-

ſtatuebat. Non ignominioſa denique fuit hæc caſtigatio apud Judæos. Nam eos qui hanc paſſi erant infamia non ſequebatur, nec dignitatis gradu excidebant, ipſique etiam Pontifices ſummi huic flagellationi erant obnoxii. Non illi denique poſſunt oſtendere ex ullis hiſtoriæ ſacræ monumentis, quemquam priorum regum Iſraëlis, aut ex ſucceſſoribus Davidis, hac pœna fuiſſe affectum. Ne quidem ex ſuis traditionibus tale quidquam depromptum poſſint dare. Præterea credibile non eſt, regibus violationem & tranſgreſſionem legis ac præceptorum Decalogi, quæ deſcribere ipſi & memoriæ mandare tenebantur, ſine ulla caſtigatione & pœna ceſſiſſe, & verberibus multatos fuiſſe propter uxorum numerum nimis grandem, & propter currus multiplicatos, aurique & argenti pondera amplificata. Talmudica ſane Miſna abſolute ac ſimpliciter pronuntiat regem non judicari. Eadem ubi percenſet perſonas de quorum capite & cauſa cognoſceret Synedrium magnum, nullam facit regis mentionem. Unde certum eſt regem non vocari in jus ſolitum ad tribunal ſeptuaginta Seniorum, non coram his accuſatum, nec ab his judicatum. *Tribus inquiunt; Pſeudo-*

prophetes Sacerdos magnus nonnisi à LXXI. *judicum consessu judicatur.* At Gemaræ auctores dum distinguunt inter reges Israëlis & reges familiæ Davidis, aut nugantur, aut ea differentia explicanda est sicut exposuimus. Sed de his adhuc infra erit dicendum. Ut ad rem ex diverticulo revertamur, nihil omnino tam proprium regiæ majestati quam τὸ ἀνυπεύθυνον, à nemine pendere, nemini esse obnoxium, à nemine judicari posse. Qui nulli alteri mortalium de se & pro suis actibus respondere tenetur, restat ut Deum solum agnoscere debeat judicem. De quo semper convenit inter omnes ferme populos qui unquam regium dominatum accepere & pertulerunt. Omnium quippe sæculorum ac gentium una vox fuit, & una hæc sententia, regem non esse videri, nec dici debere à quo ratio eorum quæ ageret exigi posset, aut qui propter male facta pœnam persolvere deberet. Illustris est apud Josephum locus lib. XV. Antiquitatum cap. IV. de Herode, qui cum postularetur apud Antonium à quo precarium obtinuerat regnum, cædis in Aristobulo commissæ, uxoris suæ Mariamnes fratre, Antonius respondit, non esse justum aut æquum à rege reposci rationem eorum

eorum quæ tanquam rex egiſſet. Nam ſi id fieret, regem eum non eſſe videri oportere, eos autem qui hunc illi honorem & poteſtatem conceſſiſſent, poteſtatis quoque uſum à nullo dependentis videri permiſiſſe. Si rex ejuſmodi, qui regnum alterius beneficio teneret, vel judicio ejus cujus hæc fuit gratia, nulli obnoxiam poteſtatem exercere debuit, quid de illis dicendum qui ab alio non habent quod regnant, ſed ſoli Deo acceptum referunt? Inde eſt quod ſolium in quo rex ſedet *ſolium Dei* in Sacra Scriptura dicitur, ut Paralipomenon lib. I. cap. XXIX. *Seditque Salomon ſuper ſolium domini in regem pro David patre ſuo, & cunctis placuit, & paruit illi omnis Iſraël.* A Deo reges creari dicit Clemens in Conſtitutionibus. Τὸν βασιλέα, inquit, φοβηθήσῃ, εἰδὼς ὅτι τοῦ κυρίου ἐστὶν ἡ χειροτονία. *Regem timebis, ſciens hanc domini eſſe electionem.* Apud Eſſenos hæc etiam doctrina teſte Porphyrio obtinuit, quod ſine Dei numine nemini imperium habere contingat, οὐ δίχα θεοῦ περιγίνεσθαί τινι τὸ ἄρχειν. Inde vetus poëta à Jove reges eſſe dixit, ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. Homerus unum regem in populo oportere eſſe ait, quem conſtituerit Jupiter:

---- Εἷς κοίρανος ἔστω,
Εἷς βασιλεὺς ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

An aliud Chriſtianæ doctrinæ auctores primi prædicarunt, cum Euangelium gentibus adnuntiarent? Paulus in Epiſtola ad Romanos XIII. *Non eſſe poteſtatem niſi à Deo* ſcribit, *& quæ ſunt, à Deo eſſe ordinatas.* Is eſt, ut habetur apud Danielem, ὁ καθιστῶν βασιλεῖς καὶ μεθιστῶν, *qui conſtituit reges & transfert regna.* Si à Deo reges conſtituuntur, ſi per eum regnant, ut ipſe Deus dicit, non alius eos judicare debet præter ipſum qui dedit. Quam veritatem non minus Græci agnovere quam Judæi & Chriſtiani. Decantatiſſimum illud eſt Lyrici Romani:

Regum tremendorum in proprios greges,
Reges in ipſos imperium eſt Iovis.

M. Aurelius ſapienter ac ſcite dixit, Magiſtratus de privatis, principes de magiſtratibus, Deum de principibus judicare. Xiphilinus, περὶ γάρ τοι τῆς αὐταρχίας ὁ θεὸς μόνος κρίνειν δύναται. Plena ſunt teſtimoniorum id diſertis verbis confirmantium omnia Græcorum & Latinorum monumenta, nec minus Judæorum, quamvis iſti in pleriſque regiæ poteſtati minus æqui fuerint. David Pſalmo XVII. canit, *à*

facie

facie tua judicium meum egrediatur. Ex quo probat Bar-Nachmoni, ut jam viris doctis notatum eſt, *quod nulla creatura judicat regem niſi Deus.* Quod non de interiori tantum judicio quo Deus corda probat intelligendum eſt, ſed de externo quo pœnas imponit. Hinc idem rex & propheta cum exomologeſin & pœnitentiam ageret pro homicidio in perſona Uriæ commiſſo, ut uxorem ab eo abduceret, in hæc verba, à Deo veniam petens, erupit Pſalmo LI. verſ. XI. *Tibi ſoli peccavi.* Soli Deo delinquit qui judicem eum habiturus eſt ſolum delicti ſui, qui nulli alii vindicanda nec ab ullo homine caſtigari metuentia committit. Quod & tunc accidit. Plus vice ſimplici peccaverat rex ille, adulterium cum homicidio conjunctum admittendo. Non pro duplici crimine in jus vocatur, nec coram Synedrio cauſam capitis dicere cogitur; ſed Prophetam mittit ad eum Deus qui ei peccatum exprobret & pudore illum confundat, ſed & pœnam ſimul denuntiet ſequuturam à Deo ipſo infligendam. Adverſus Reges male agentes cum nullum ſit populo poſitum in jure nec in legibus nec in judiciis præſidium, ad Deum ſolum confugere debet, ut ſe vindicet & liberet

tyran-

tyrannica regis injuſte dominantis oppreſſione, non ipſi vindictam de eo ſumere, cum id facere nequeant quin Deum graviſſime offendant, cujus poteſtatem hoc modo ſibi adrogant & jus attentant. Quod & Samuel capite illo de jure regum clariſſime docuit. Eum Prophetæ locum ad ſui defenſionem perperam à Rege Angliæ allegatum tradit Advocatus ex illo latrocinio Sicariorum, qui regem innocentem & pium, ſuæ ambitioni & tyrannidi victimam mactare non horruerunt. Advocatus inquam ille qui in conſeſſu ſanguinario Alaſtorum, negotium habuit perorandi contra regem tanquam omnium flagitiorum reum, ut nefarios ſibique ſimiles judices ad condemnationem ejus inflammaret, ſatis per ſe ad hoc incenſos & excitatos, in libello quo criminationes plures congeſſit ex quibus rex morti adjudicandus fuit, ſi reſpondere dignatus eſſet ad crimina ſibi objecta, ſcribit prohibitum eum fuiſſe ab ea Samuelis allegatione. Primum, inquit, quia ibi deſcribitur tyrannus; deinde quia non ibi ſignificatur quid bono regi ſit faciendum, ſed quid malus facere ſoleat. Tertio quia Saulis & Davidis electio in regem extraordinaria fuit, hoc autem tempore om-

nis

nis auctoritas à populo in regem derivatur. Postremo quia Saul tunc datus est populo in pœnam, quoniam regem petierant ad instar eorum quos cæteræ nationes habebant, illos autem omnes fuisse tyrannos. Ut ad ultimum primo respondeam, ridiculum plane est quod dicit & stupore illo dignum quo ejusmodi fanatici demersi obbrutuerunt. Nam Deus pejus eos perdere videtur voluisse quam ipsi perditi sunt. Ita enim ratiocinatur. Quia Judæi tunc se puniri voluerunt, Deus eos punivit. Tyrannum petierunt, Tyrannum eis dedit Deus, fecitque haud secus ac si pater stolido filio serpentem pro anguilla ad esum poscenti, serpentem quem vellet daret. Regem, inquit, petierunt similem regibus gentium cæterarum. Atqui illi Tyranni omnes. An ergo hoc nesciverunt tunc temporis Judæi? Ignorarunt nempe an Ægypti reges tyranni forent? Vicini illi certe Judæorum. Et in Deuteronomio dicitur de hoc populo: *Constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes*. In illo sane circuitu fuere & Ægyptii. Hebræi diu apud eos vixerunt sub duro imperio quasi captivi. Quo jure & more inde loci reges in suos subditos regnarent, non potuit eos

magis

magis latere, quam de aliis nationibu quæ in vicinia eorum habitarunt regeſ que habuerunt. Si hoc igitur non ipſis in cognitum fuit quale regale eſſet tunc re gimen apud gentes notas & finitimas, ar veriſimile eſt, eodem more quo illas, reg concupiſſe, cum tyrannice ſcirent eas regi? An de fumo in flammam ire præcipites maluerunt, id eſt ſævitiam peſſimorum tyrannorum experiri potius quam judices malos pati quibus jam aſſueverant? Si de re ſibi ignota contendebant ut reges haberent, cur Deus tanquam bonus pater ignorantiæ eorum non ſubvenit, & errantibus non dedit veniam? Nam quis panem petentibus natis lapidem dat benevolus ac benignus parens? Immo panem credentibus qui lapis eſſet nunquam daret. Sed reponet ſanguinarius Patronus, hoc etiam Deum facere deſtinaſſe cum per prophetam ſuum eos commonefecit erroris ſui, quaſi parum gnaros quo jure reges erga ſubditos uti ſolerent, ſed illos Deo velut invito regem accipere voluiſſe. Si ita eſt, ergo jam tum auctoritas in populo erat maxima, non hodie atque heri penes illum cœpit eſſe, ut pertendit cruentus Advocatus. Liberrima ergo tunc poteſtate populus erat præditus.

Quod ostendêre eo tempore Israëlitæ dum Judices à quibus gubernabantur libere repudiarunt, & regem optarunt. Non tamen existimandum est Deum ita eorum voluntati obsequutum fuisse, ut rem malam volentibus annuerit, nec eos tam prave judicasse aut in tam stolidam voluntatem lapsos esse, ut quod malum sibi esset futurum quærerent, præsertim cum opinione errare non possent, & scire in promptu ipsis esset qualis ratio foret regii regiminis apud vicinas gentes. Non hoc autem novum est, ut rem optabilem & concupiscendam pater invitus, licet bonus, filio concedat, per vim quodam modo eam extorquenti. Hoc autem vel Scriptura ipsa teste licet confirmare, Deum Israëlitis regem non tanquam tyrannum aut pœnam petentibus tunc attribuisse, sed ut rem salutarem & bonam. Sic autem capite IX. ejusdem Samuelis primi de Saule inaugurando & inungendo Deus Prophetæ suo præcipit: *Hac ipsa hora quæ nunc est cras mittam virum ad te de terra Benjamin, & unges eum ducem super populum meum Israël, & salvabit populum meum de manu Philistinorum, quia respexi populum meum, venit enim clamor eorum ad me.* Respexit Deus populum suum,

ſuum, ad preces eorum dat illis regem qui eos eripiat de manu hoſtium ſuorum. Nunquid hæc argumenta ſunt Dei irati, & contra voluntatem ſuam dantis in pœnam Iſraëlitis malum ac tyrannum? Præterea falſum eſt quod ponit pro confeſſo ex grege fanaticorum Advocatus, omnes reges qui tunc temporis regnarunt, tyrannos fuiſſe. Ariſtoteles in III. de Republica omnes reges Orientis κτ̀ νόμον fuiſſe ſcribit, & legitimos agnoſcit, utpote qui hæreditaria omnes tenerent regna. Vel de Ægypti regibus hoc conſtat ex fide dignis auctoribus, eo more modoque tum imperium exercuiſſe, ut legibus in maximis minimiſque rebus obſtricti eſſent. Leges quippe illis poſitæ erant quibus prandere, cœnare deberent, non minus ſeveræ quam quas ægroto medicus ſervandas præſcribit. Etiam leges certas concumbendi cum uxore obſervare habuerunt neceſſe. Si ad hoc inſtar regem dari ſibi petierunt Iſraëlitæ num tyrannum videntur habere voluiſſe? Nihil minus. Quinimmo & leges multo ante præſcripſerat Moſes regi quem ex Dei mandato conſtituere ſibi debuerunt ſimul ac terram promiſſam ingreſſi fuiſſent. Secundum illas regnaturus Iſraëlitarum rex non

non potuit videri tyrannus, ut nec Ægyptiorum. Omnibus quoque aliarum gentium regibus, etiam antiquissimis, leges datas fuisse liquet quas observarent si boni esse & bene vellent regnare, non tamen ut iis tenerentur judiciorum metu & pœnæ capitis, ut infra dicam. Tradunt Judæorum magistri, tria injuncta fuisse Israëlitis quæ facere eos oporteret postquam introducti essent in terram sanctam, *regem sibi constituere*, *exscindere Amalechitas*, *templum extruere*. Quodnam ex his primum facere debuerint, disputant. Plures statuunt creationem regis primum locum habere debuisse, idque adstruunt ex verbis Exod. XVII. ℣f. XVI. *Quia manus solii Domini & bellum Domini erit contra Amalec.* Nam *solium Regum* in scriptura *solium Dei* appellari solet, sicut jam supra notatum est. Plurimi eorum scribunt, recte & ordine Seniores illius temporis regem postulasse, sed in eo peccasse vulgus hominum, quod ad instar regum cæterarum nationum sibi dari eum petierint. Quæ minuta est disputatio & absurda, ut ex his quæ jam diximus liquere potest. Diserte enim confutatur his verbis Moysis sole clarioribus sicut in Deuteronomio XVII. habentur,

&

& mandatum continent de rege creando: *Cum ingressus fueris terram quam Dominus Deus dabit tibi, & possederis eam, habitaverisque in illa, & dixeris, constituam super me regem sicut habent omnes per circuitum nationes, eum constitues quem Dominus Deus elegerit, ex numero fratrum tuorum.* Enimvero cum regem flagitarent, non potuerunt nec debuerunt alio jure vel alia conditione aut titulo eum poscere, quam quomodo apud alias nationes vulgo haberi soleret regius status. Si qui verò sint ex magistris, ut certe sunt, qui negant alium suis majoribus regem agnoscendum fuisse præter Deum, & qui affirmant ita eum datum esse à Deo Israëlitis, nempe in pœnam, ut fabula fingit Jovem ranis dedisse hydrum in perniciem eis dominaturum, horum sententiæ tota reclamat scriptura sacra. Unde enim Deus promisit Abrahamo in benedictionem, egressuros ex ejus semine reges, si hanc regendi formam damnabat ut tyrannicam? *Ponam*, inquit, *te in gentibus, & egredientur ex te reges.* Cur idem Deus pro magno beneficio tribui Judæ pollicitus est, *non recessurum sceptrum à Iuda*, si regia dominatio tanquam res exitialis & perniciosa, ut isti judicant, habenda

benda est? Quid quod salutis humanæ auctor de regio Davidis genere originem ducere debuit? An hoc leve videtur ad commendationem regum ac regalis imperii? Nunquid de regia gubernatione ut de maximo reipublicæ malo sentiendum est, cum & ipse Messias rex in Scriptura vocetur? Hoc tamen præcipue discrimine judicum administratio distabat à regum regimine, quod isti potestate præditi erant soluta legibus, & nulli pro delictis tribunali obnoxia. Cætera pares fuere. A judicando *judices* dicti sunt. Hoc etiam munus fuit proprie regium. Nam & Israëlitæ cum regem deposcerent petierunt in hoc sibi dari ut jus dicerent. Duces utrique nominantur in Scriptura. De Saule quippe dicit Deus lib. I. Regum cap. IX. *Et unges eum ducem super populum meum Israël.* Passim hoc nomine vocantur in libro Judicum ii qui judicando populo constituti erant. Utrique ἄρχοντες dicti, & de utrisque ἄρχειν auctores tam sacri quam profani dixere. Hoc etiam *dominari* Latini interpretes verterunt. Dominationi autem respondet servitus. Nam servus & dominus relata sunt. Et cum regem sibi constitui peterent Israëlitæ, dixerunt, *& nos servi ei erimus.*

Unus

Unus autem eſt rex & gubernator omnium rerum quas & ipſe creavit & condidit Deus. An qui ejus imaginem in terris reddit ad populos ab ipſo ſibi commiſſos regendos, tam diverſum quid ab exemplari erit, ut rei longe omnium rerum optimæ ſit peſſima imago? *Rex regum* appellatur Paulo, βασιλεὺς βασιλευόντων in Epiſt. ad Timotheum I cap. VI. Si reges omnes tyranni ſunt, ut perduellionum Anglicanorum dicit Advocatus, Deus ipſe rex fuerit tyrannorum dicendus, & quidem tyrannus ipſe maximus, quoniam primus ſit & ſupremus tyrannorum. Atqui rex eſt juſtorum & juſtitiæ, non iniquorum, nec cum injuria & peſte ſubditorum dominantium. An non ipſe denique Moſes rex fuit? Quid enim de nomine laboramus ubi res apparet? Nonne ille poteſtate plane ſumma & regia populum Iſraëlis ab Ægypto eduxit ut in terram ſanctam induceret? Quæcunque geſſit in populo regendo, in his eum ſe pro rege geſſiſſe omnino conſtat. Sed ne nomen quidem defuit: nam diſerte Scriptura regem fuiſſe dicit Deuteronomii XXVI. ℣ſ. v. Poſtremo quid manifeſtius & expreſſius poteſt dici illo Dei mandato, quo per Moſem præcepit Iſraëlitis, ut ſtatim

atque

atque ingressi essent terram sanctam, regem sibi constituerent? Deuteronom. XVII. ℣ſ. xv. *Ponendo pones super te regem.* Cum Deus igitur tanto ante determinaverit regium regimen inter Israëlitas instituendum, cum etiam tanquam optimum illum populi regendi statum à se judicari tot & tam claris indiciis ostenderit, quomodo cum his conciliabuntur ea quæ primo Samuelis habentur, de propheta repugnante populi voluntati qui regem cupiebat, de eodem incommoda ipsis & mala proponente quæ sub rege & à rege essent eventura, de Deo etiam ipso sic agente cum propheta suo, quasi nollet regem Israëlitis dari? Cogitandum in his est, Samuelem esse, cujus filii tunc tempore judicabant populum Israëliticum summi magistratus jure. Eos esse quos populus repudiabat ob corrupta pretio & vendita mercede judicia, regem eorum loco sibi constitui postulans. Cum igitur Samuel propheta id agi videret ut filii ejus rejicerentur à gubernaculis reipublicæ, atque ut rex pro his ad regendum Israëlem substitueretur ex populi voto, de hac eorum voluntate Deum ita consuluit, ut appareret nolle hanc injuriam sibi filiisque suis à populo fieri. Deus etiam ut

gra-

gratificaretur prophetæ ſuo, reſponſum ſuum ad ejus conſultationem ita diſpenſavit, ut innueret ſibi non valde placere id quod populus deſideraret, dicendo, *non enim te abjecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.* Nihilo ſecius tamen Samueli mandavit expreſſe ut annueret eorum votis. *Audi vocem*, inquit, *populi in omnibus quæ loquentur tibi.* Et paulo poſt: *Nunc ergo vocem eorum audi*, id eſt, da illis regem ſicut flagitant. Sed addit, *conteſtare tamen eos, & prædicito eis jus regis qui regnaturus eſt ſuper eos.* Quam clauſulam videtur addidiſſe in gratiam Samuelis, ne crederetur nimis præfracte abjicere illum & filios ejus ab adminiſtratione reipublicæ, & populi libidini obſecundare. Quaſi diceret, Vide tamen, num poſſis populum deterrere ab hoc propoſito, prædicendo eis quam dura conditione ſub regia poteſtate vivere eos oporteat. Sed cum populus nihilominus perſtaret in propoſito, Deus de Saule ipſis in regem conſtituendo providit, non ut de tyranno aliquo illis imponendo, ſed de duce tali qui eos de hoſtibus ſuis vindicaret. Nam & ſe reſpexiſſe dicit populum ſuum, & clamorem ejus ad aures ſuas perveniſſe. Quomodo hæc iterum conciliabimus? Cum bonum & ſalu-

ſalutarem eis regem deſtinaret, cur per Samuelem eis proponi curavit mali regis & tyrannice imperantis exemplum? Non de rege uno vel primo hæc illis prædixit Samuel, nec de omnibus, quaſi vel unum talem habituri eſſent, vel omnes ad illud inſtar regnaturos, cujus jura ibi deſcribit. Sane ſciendum eſt cum regem petiere Iſraëlitæ, ſtatum regalem apud ſe inſtitui petiiſſe pro judiciali & Sufetico qui hactenus apud eos obtinuerat. Status ille non in uno & altero rege conſiſtere debuit, ſed in longa ſerie invicem ſibi ſuccedentium, regno de patre in filium ſemper tranſituro. Nam apud Judæos ut omnia olim officia fuere hæreditaria, ita etiam regnum poſt Davidem, & Sufetum ſive Judicum gubernatio, antequam reges eorum loco conſtituti forent. Ut igitur in longa dominantium ſucceſſione, qua jus regium hæreditate devolvitur in natos & nepotes, non ſemper filius ſimilis eſt patri, nec bonus rex ſuccedit bono, ſed ſæpe bono malus, & viciſſim malo bonus, Samuel quo Iſraëlitas abduceret ab iſta cupidine regis habendi, ſignificavit eis non quid boni reges bene imperando facerent, ſed quid mali facere ſolerent, cum jus impune faciendi quod velit rex habeat. Et hæc

ratio

ratio fuit optima deducendi eos à consilio quod jam ceperant regii status sumendi pro Sufetico, cum prædixit illis in longa successione regum qui regnaturi super eos forent, futuros multos qui jure suo summo & potestate infinita uterentur quod liberet faciendi, quique tyrannica potius vi quam regio animo imperarent. Hæc mens omnino Dei videtur fuisse cum prophetæ præcepit ut contestaretur Israëlis populum & prædiceret eis quod jus esset regium. Non enim defuturos aliquos in multis regibus invicem sibi succedentibus qui subditos suos ita tractarent ut ibi exponitur. *Sic in privatorum familiis alternis patres mali bonive reperiuntur.* Sunt quippe quidam patres in eadem familia qui jus patriæ potestatis tyrannice in liberos exercent, duri, severi, asperi. Sunt contra qui clementer, remisse & cum indulgentia eo jure utuntur. Idem est & in regibus ubi regnum hæreditate defertur. Nam & qui durus est pater in liberos, si idem regnet, etiam populum non melius sæpe rex tractare solet quam pater naturalis eos qui ex ipso geniti sunt. Hoc etiam argumento regi licere quod libet, & ita Samuelem intellexisse cum quale esset jus regum

Israëli-

Iſraëlitas advertere voluit, poteſt ſic facile demonſtrari. Filii ejus nomine *Iudicum* rexere Iſraëlitas. A Moſe uſque ad illud tempus, ſub *Iudicum*, ſive *Sufetum*, imperio populus fuit. Iſti Sufetes etiam duces erant qui principatum in populo tenebant, ſummi magiſtratus inſtar, non tamen cum regia appellatione & poteſtate. In hoc munere & officio Moſi ſucceſſere, & non plures quam ſinguli, & quoad viverent. Primus Jeſu Nave Moſis ſucceſſor fuit, deinde cæteri uſque ad filios Samuelis, qui ambo quaſi duo conſules populum regebant, cum omnes qui ante ipſos eum magiſtratum geſſere, ſinguli fuiſſent. Exercitus ducebant, in hoſtem ibant, jus reddebant, omnia pro imperio agebant, & parum aberant à regio. Reges etiam in Scriptura dicti. Judicabantur tamen. Pars erant quippe Synedrii magni, ſed illi ſuberant. Ut in Optimatum ſtatu qui primatum inter eos tenet, ſive principatum, ſi quid in rempublicam committat, ab reliquis poteſt ac debet judicari. Tales ſtante republica Romana Conſules in Senatu fuere, & Sufetes, id eſt judices, in Senatu Carthaginis. Nam nomen *Sufetis*, ex Hebraico *Sophet*, & iidem *Sufetes* Pœnorum qui *Sophetim* Hebræo-

bræorum. Festus *Sufetem* Consulem esse notat lingua Pœnorum, & ex Cælido hæc verba citat: *Senatus*, inquit, *censuit referentibus Sufetis.* Ita Consulum Romæ erat ad Senatum referre, Senatus vero de iis quæ ad eum referebantur, censere. Sed Consules Romani & Sufetes Pœni annui magistratus erant, Sufes Hebræorum per totum vitæ tempus imperium habebat, quo propius ad regiam dignitatem & potestatem accedebat, & quia unus fuit, & quia quoad viveret, principatum obtinuit. Non reges fuisse re, ne quidem nomine, liquet ex lib. Judicum cap. VIII. ubi Israëlitæ perhibentur Gedeonem qui judex erat regem facere voluisse. *Dixeruntque viri omnes Israël ad Gedeon, Dominare nostri tu & filius tuus, & filius filii tui, quia liberasti nos de manu Madian.* Quibus respondisse Gedeon dicitur, *Non dominabor vestri, nec dominabitur in vos filius meus, sed dominabitur dominus.* In his judicibus filius etiam succedebat patri. Unus judiciarium hoc regnum tenebat. Unde Abimelec filius prædicti Gedeonis ex concubina, cum hunc principatum sibi adsereret post mortem patris, exclusis Gedeonis filiis quos ex legitimis uxoribus habuerat, ita ad Sichemitas

mitas ex quibus oriunda mater erat dixit. *Quid vobis est melius, ut dominentur vestri ſeptuaginta viri omnes filii Ieroboal, an ut dominetur vobis unus vir?* Vides illum dicere *dominari*, quaſi regiæ dominationi proxima eſſet poteſtas illa judicum. Sed & ille ipſe Abimelec tyrannidem arripuit, & regis appellationem ſumpſit. Nam & in Chronico Alexandrino ſcriptum eſt, quod tyrannide, id eſt vi, regem ſe conſtituerit. Οὗτός ἐστιν Ἀβιμέλεχ, ὃς φονεύσας τοὺς ἑβδομήκοντα ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τυραννίδι ἑαυτὸν βασιλέα καταστήσας καὶ τῷ λαῷ κατ᾽ ἀλλήλων πόλεμον ἀναστήσας. *Hic est Abimelech, qui ſeptuaginta fratres ſuos occidit, & ſe regem tyrannice fecit, & populum ad bellum inteſtinum concitavit.* In Scriptura tamen regem eum conſtituiſſe Sichemitæ dicuntur, cum univerſis familiis urbis Melo. Ibidem etiam ſcriptum eſt, regnaſſe eum ſuper Iſraëlem tribus annis. Fortaſſean ut pœnas parricidii effugeret, & ne cauſam diceret in Synedrio ob ſeptuaginta fratres nefarie interfectos, Tyrannidem arripuit ac ſe regem fecit. Pro eo tamen crimine quia ab hominibus puniri non potuit cum rex eſſet, Deo procurante ſupplicium meritum incurrit à muliere interfectus, quæ

fragmentum molaris lapidis cerebro ejus incussit, dum turrim urbis obsessæ propius subit, quam incendere moliebatur. Et sic *reddidit*, ut ait Scriptura, *Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta fratribus suis.* Quæ historia potentissime adstruit, Deum solum, malefactorum quæ à regibus committuntur, judicem esse & vindicem, nec ad hominum tribunal puniendos pro delictis jure trahi eos posse. Ne judices quidem ipsos, sive Sufetes Hebræorum, legimus in Scriptura apud Synedrium capitis fuisse postulatos, nec ullius criminis reos factos. Ipsi quinetiam Samuelis filii cum à populo ab judiciorum exercitione depulsi essent ob judicia pretio corrupta aut gratia, eo tamen nomine nec judicati sunt nec condemnati, sed simpliciter destituti, & pro his reges constituti. Hæc dicta sint ad lymphaticum ex grege lanionum Advocatum pro eo quod objecit, datum esse regem Israëlitis à Deo supplicii loco, quia regem petierunt similem regibus aliarum gentium: & quod idem scripsit, reges primarum quattuor monarchiarum tyrannos extitisse donec populorum animos sibi conciliassent. Quæ digna sunt homine cerrito & mentis

tis bonæ statu dejecto. Nec saniorem redolet mentem quod idem carnificum Patronus tertio loco ponit, Saulis & Davidis electionem extraordinariam fuisse. Vellem se clarius aperuisset. Sed hic mos est Enthusiastarum, qualis ille est cum suis similibus & pari corybantiasmo corruptis, ut satis putent dicere rem ita esse cujus probatio pendet à Spiritu quo divexantur. Quid inquam extraordinarium in Saulis & Davidis ad regnum vocatione? An quod reges facti sunt? Atqui ordinarium tunc fuit & consuetum pluribus gentibus regimen. Ideo petunt sibi à Deo constitui regem, ut cæteræ gentes haberent. An hoc novum illi visum est, quod de Aristocratico Judicum statu in Monarchicum rem sibi publicam transformatam optarunt? Nihil hac vulgatius mutatione. Nisi existiment magis novum videri oportere quod de Aristocratico in Monarchicum transit, quam quod de regali in Democraticum migrare jubetur. Quod non puto dicturos nisi more suo insaniant. Longe sane magis extraordinarium, quod nuper fecere in mutando statu reipublicæ Anglicanæ, quam quod tunc ab Israëlitis factum. Isti saltem sine sanguine & cædibus à Deo per prophetam ejus regem sibi

concedi orarunt, cum Judices suos male judicia exercentes ferre amplius non possent. Non eos accusarunt, non damnarunt, non neci dederunt, sed in eorum locum regem à quo judicarentur substitui poposcerunt. At fanatici Angliæ qui se pro Catharis & sanctis haberi postulant, quas tragœdias excitarunt? quas strages dederunt? quantum sanguinis fuderunt? quot familias fortunis spoliarunt? quot nobilium capita demessuerunt? quam nefarie denique regem suum infami supplicio trucidarunt? Hæc omnia & plura alia scelera numero carentia commiserunt, non ut regalem statum populari commutarent, sed ut pro uno rege legitimo ac juste pieque imperante, quadraginta tyrannos populi cervicibus imponerent. Hoc igitur, hoc est, si vis scire, fanaticorum & lymphatorum furiose Advocate, quod extraordinarium vocari debet, quia novum, inusitatum & inauditum. Sed modus fortasse quo Saul & David ad imperium regale adsciti sunt, videtur illi extraordinarius. Nempe quod per prophetam Dei ab Deo petierunt sibi regem constitui. Sane si tempora nostra spectemus, modus hic regis eligendi plane novus. Sed si morem illius sæculi & illius

præ-

præcipue populi reſpiciamus, res fuit ordinaria & conſueta. Nihil enim tum Iſraëlitæ quidquam quod alicujus eſſet momenti auſpicari ſolebant, quin Dei voluntatem per prophetas, qui ejus erant interpretes, ſciſcitarentur. Nec tantum in rebus gravioribus conſulebant Dei prophetas, ſed etiam oraculum divinum, quod in pectorali ſummi Pontificis intextum & inſertum per duodecim gemmas fuit, quod Urim & Thummim dicebant. Ad Deum omnia referebant, eumque auctorem omnium quæ fierent, faciebant. Hodie quidem non minus cuncta ejus voluntate aut permiſſione fieri ſtatuendum eſt, ſed tacita & obſcura, non explicata nec expreſſa. Poſt mortem poſteriorum Prophetarum Aggæi, Zachariæ & Malachiæ receſſiſſe Spiritum Sanctum ab Iſraële tradunt magiſtri Judæorum. Ab eo tempore ceſſavit ratio conſulendi Dei per prophetas, ſacerdotes & ſomnia; qui tres ejus modi memorantur in libro Judicum. Cum per ſecundas cauſas agit Deus vel jubens vel permittens, tacite vel expreſſe, nihilominus ipſi cauſæ ſecundæ, id eſt homini, tribuitur id quod agitur. Deus Saulem primum regem dedit Iſraëlitis, quem morem regis conſtituendi ex-

traordinarium fuisse vult latronum & parricidarum Causidicus. Et tamen Moses in Deuteronomio de eo rege loquitur tanquam ab ipso populo constituendo. In cæteris regibus Israëlis quamvis successione aut alio modo ad regnum pervenirent, idque etiam fieret interdum expresso Dei mandato, nihilo tamen secius à populo constituti dicuntur in Chronicis & in libris Regum. Ita in Chronicorum 1. cap. xi. Israëlitæ constituisse perhibentur Jeroboamum super se regem, cum tamen eodem capite Deus per Semejam nuntiari Roboamo jubeat regi Judæ, id gestum esse sua voluntate. Si quis impius alterum æquè impium occidisset, *manus Dei* dicebatur, & *judicium Dei*, cum tamen impune illi qui fecisset hoc non esset. Nam ut vetus apud Israëlitas proverbium fuit, *Impietas ab impiis egredietur*; ita David noluit Saulem interficere quamvis à Deo projectum sciret ac derelictum, sed alicui improbo & scelerato hoc Dei judicium exequendum reliquit, nec manus ipse polluere voluit sanguine Uncti Dei. Si stylus hic fuisset alicujus ex illis Angliæ Alastoribus, Saulem protinus transfodisset, & egregiam laudem eo se facto meritum ultro jactasset. Cur hoc? Quia

Quia Spiritu illo nequam exagitantur omnes qui Saulem vexabat, non illo bono qui residebat in Davide, quo repletus inimicum suum bis sub sua potestate positum noluit occidere, quia rex esset & Unctus Dei. Quomodo autem Israëlitæ Deum per prophetas consulebant, præcipuè cùm de statu publico componendo ageretur, cum de constituendo judice, vel rege creando; ita & gentes variis modis in rebus similibus consulere Deos suos soliti erant. Aut ad Astrologos, aut ad oracula mittebant, aut ad aruspices, vel ad augures. Alii, sorti committebant regum suorum electionem. Hinnitus equi ex compacto & regem quondam fecit. Omnes hi modi nunc nobis extraordinarii & insoliti atque inusitati, olim ordinarii fuere. Sed esto, extraordinaria fuerit Saulis & Davidis electio. Quid tum postea? Quid inde conclusum volet habere lutum illud Advocati Regio sanguine inquinatum? An solis regibus, qui ita ordinati fuerint, parci debere, alios omnes impune interfici licere? Sic David trucidari non debuit, sed Salomon debuit? Cur ergo occisus non est, nec capitis à populo damnatus? An melior rex ille Carolo primo fuit, cui vir sangui-

 nis

nis & carnificum patronus, ac parricidii defenſor, decies millenas cervices optavit ut omnes poſſent uno ictu obtruncari? Certe Salomon regnum ſuum à cæde fratris natu majoris auſpicatus eſt, qui patre connivente regnare cœperat. Non juſtiore titulo Joabum inter ipſum Dei tabernaculum, manibus apprehenſum cornu altaris tenentem, interfici juſſit. Populum graviſſimis tributis & vectigalibus preſſit, quibus cum ſe relevari peteret à Roboamo ejus filio & ſucceſſore, atque ille renueret, hanc cauſam defectionis ſuæ & abdicationis Roboami prætexuere decem tribus. Deinde in fine vitæ & regni deſeruit cultum veri Dei, ut Deos gentium adoraret, & idolis ſacra faceret. Si his criminibus implicatus fuiſſet rex Angliæ & inter reges Protomartyr, quot mortes mereri, quot ſupplicia viſus eſſet? Non tamen populus talis regis punitionem à Deo petivit, nec ipſe eam invaſit. Ne Deus quidem Salomonem viventem punivit, ſed ſcelerum ejus vindictam in filium diſtulit. His adde, quod omnia regnorum primordia quacunque ex cauſa veniant, ſive ex voluntaria populi electione, ſive ex invaſione & uſurpatione, extraordinaria plane ſunt, quia priore
ſtatu

ſtatu immutato novoque inducto, ordinem uſitatum & receptum in regimine interrumpunt. Extraordinaria, inquit parricidarum patronus, Davidis ad regnum vocatio fuit. Ergo quid? Quia hodie auctoritas omnis à populo derivatur? Cur hodie tantum? Quando incepit eſſe populi? An eo tempore quo Saul creatus eſt rex, nulla populi auctoritas fuit? At fuiſſe teſtatur Scriptura. Nunquid ſine auctoritate judices ſuos eoſdemque belli duces abjecerunt ut reges haberent? Quis illis auctor fuit, ut regem à Deo peterent? Cur dixit Moſes, regem eos ſtatim atque ingreſſi eſſent terram ſanctam, conſtituere ſibi oportere? Cur de aliis regibus in Chronico ſacro paſſim ſcribitur eos à populo fuiſſe conſtitutos, ſi nullam auctoritatem populus habuit tum ſibi conſtituendi regem? Conſtituebant ſane eo modo qui tunc maxime inter illos uſitatus & receptus fuit, conſulta prius Dei voluntate, an id ei placeret quod eſſent acturi. Sed quis ille populus in quo nunc ſcelerum Advocatus poteſtatem creandi regis vult reſidere? An turba eſt cerdonum, opificũ, lanionum, coctorum cerviſiæ? Non iſta fæx, iſtud cœnum populi erat cui apud Iſraëlitas poteſtas dabatur conſtituendi regis.

regis. Seniores populi hoc jus soli habuere, experientia longi ævi ac sapientia probati, & in Synedrium magnum, penes quem summa auctoritas fuit, propter merita cooptati. His & prophetis Dei jus competebat regis eligendi. Primo & secundo loco quod urget truculentus Advocatus de Samuelis capite octavo, quo jura regis recensentur, ibi tyrannum à propheta describi, & declarari non quid bonus rex faceret, sed quid malus facere posset, si totum hoc illi concederemus, quid inde concludendo hiscere posset? Tanto melius olla hujus Coqui fervens parva trua confutabitur. Sane tyranni jus & licentiam ibi prosequitur propheta, minaturque etiam talem quandoque regem oriturum Israëlitis qui aspere & tyrannicè eos tractet. Numquid ibi adjungitur, debere qui talis esset & eo modo imperaret, in jus vocari & neci dari? Hoc si propheta dixisset, pro cruento carnificinæ defensore id in primis faceret, & rem factam inde haberet, causamque bene peroratam. Sed quid adjicit ille? Tunc cum omnia illa dura & sæva sub tyranno paterentur, invocaturos esse opem Dei, sed frustra. Non enim Deum eis aures præbiturum. Quid aliud hæc signifi-
cant

eant & clare clamant, quam regem etiam pro tyranno se gerentem, regem tamen esse permansurum, nec cuiquam nisi Deo actionum suarum rationem redditurum? Sic igitur hoc caput concludam ex jure quod Scripturæ divinæ auctoritate regibus asseritur, non omnia quidem regi esse facienda quæ facere potest, præcipuè si inhonesta sint, si perniciosa, si ea per leges ab ipso positas facere non liceat, sed omnino tamen id ei licere quod potest, citra legum aut judiciorum metum, & cum impunitate maxima, ut qui solum habeat judicem suorum delictorum ac vindicem Deum.

CAPUT III.

Jus Regum quale esset, superiore capite ex lege divina fœderis antiqui docuimus. Ex ea & illud probavimus, non justos solum reges sed etiam tyrannos ut impune quod volunt possunt, ita non posse impune à populo quem premunt, abjici vel occidi, quia Deus tribunali suo vindictam de his reservavit. Nunc est discutiendum an alia lex novi fœderis fuerit: An contrariam regulam Christus instituerit:

tuerit: An diversa de regibus præcepta discipulis servanda tradiderit. Ipse cum nasci posset sub florentissima, potentissima, & omnium quæ unquam extitere & quæ fortasse posthac erunt, maxima republica, eaque libera; sub tyranno naturam sumere humanam præoptavit. Nam quamvis Augustus tyrannicè non regnaverit, tyrannus tamen in invadendo regno & populi libertate opprimenda fuit. At idem Christus sub eo principe qui tyrannus etiam administratione esset, condemnari & supplicium mortis subire sustinuit. Hoc quoque parum esset, nisi & ultro talibus tyrannis suos parere jussisset, ut ipse paruit. Agnovit non semel nec uno modo potestatem tunc imperantium quasi legitimam, cum tamen ex usurpatione nata foret primum, nec justius deinde exerceretur quam erat usurpata. Ad discipulos suos de primatu inter se contendentes, quo eorum ambitionem retunderet dixit, *Reges gentium dominantur iis, vos autem non sic.* Apud Lucam cap. XXII. ℣s. XXV. Οἱ *βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν.* Ubi verbum *κυριεύειν dominum esse* significat, cui ex adverso respondet *τὸ δουλεύειν*, *servire*. Agnovit, ut res est, Christus eos qui reges illo in tempore

pore gentibus dominarentur, non fuisse earum servos sed dominos. Longe contraria est huic doctrinæ Christi, Fanaticorum Angliæ Molossorum opinio, qui auctore Advocato suo, nefandi parricidii quod commiserunt defensore nequissimo, docent populum dominum esse regis, regem verò creaturam populi. Hunc figuli instar habere, regem verò vasis à figulo tornati. Et addit homo nequam, *proditionis esse crimen, aliter credere.* Alio oportet hos homines Euangelio uti quam quod à Christo traditum est, vel alium habere Christum doctorem quam qui nobis ab Apostolis annuntiatus est. Hic certè tentatus à Pharisæis, & rogatus, an liceret Cæsari censum dare, respondit, *Quæ Cæsaris sunt, reddenda esse Cæsari, quæ Dei, Deo.* Idem non recusavit solvere didrachmum quod exigebant Romani à Judæis tributi nomine, subacta Judæa & in provinciæ formam redacta, Matthæi XVII. Qui tributum illud exigebant sive censum, interrogarunt Petrum an magister ejus solveret didrachma? Is respondit soluturum, & cum intrasset domum, Iesus eum prævenit, dixitque, quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel censum? Utrum à filiis, an ab alienis?

alienis? Et cum ille dixisset, ab alienis; Ergo, inquit Jesus, liberi sunt & immunes filii. Sed addidit statim, Ne eos offendamus, age vade ad mare, & quæ sequuntur. Sic pro se & pro Petro staterem solvit, id est duo didrachma. Quis autem ille Cæsar cui didrachmum solvit, & cui censum solvendum esse præcepit? Bonus aliquis & legitimus princeps, an vero sævus tyrannus tam administratione quam usurpatione? Tiberius tum imperabat, qui artibus matris imperium nihil ad se pertinens fraude & scelere fœminæ occupaverat, legitimo Augusti hærede excluso. Is successerat tyranno, tyrannus & ipse plus vice simplici; Nam ut tyrannus regnum invaserat, atque ut tyrannus regnabat. Hujus tamen edictis cum tam libere & libenter se subjecerit Christus, nonne hoc facto significavit per eam doctrinam quam instituebat, & quam prædicandam ubique terrarum discipulis suis mandabat, nullam se mutationem induci velle formæ regiminis quod tunc obtinebat? An non Apostoli eam ipsam quam à magistro acceperant doctrinam successoribus porro suis tradiderunt, & populis insinuarunt? Ecce Petrus Apostolicæ coronæ princeps, in ea Catholica Epistola quam Judæis ubique

que terrarum in Diaspora consistentibus scripsit, præcepit eis ut subjecti essent omni humanæ ordinationi, πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ κτίσει. Quod verbum veteres patres de magistratibus explicant, sive de præsidibus qui à regibus constituti sunt, vel etiam de ipsis regibus. Sed melius est ut per πᾶσαν ἀνθρωπίνην κτίσιν omnem omnino ἀρχὴν, sive principatum ac magistratum, generalius intellexerit, ut in Epistola Pauli ad Romanos cap. XIII. vetustissima quædam exemplaria legunt, πάσαις ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτάσσεσθε, & in Latina antiqua versione, *Omnibus potestatibus sublimioribus subditi estote.* Ita etiam legit Irenæus & Ambrosius in Commentariis. Pro quo dixit Petrus, πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ κτίσει, *omni humanæ ordinationi*, id est omni potestati quæ in homines constituta est. Eam deinde explicat nominatim tam de Rege quam de præsidibus qui ab eo ad regendas provincias regni mittebantur. Εἴτε βασιλεῖ, inquit, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν. *Proinde subditi estote omni humanæ ordinationi, propter Dominum, sive regi tanquam supereminenti, sive præsidibus, ut qui per eum mittuntur*

ad

ad vindictam quidem nocentium, & ad laudem recte agentium. De quo rege ibi loquatur Petrus, colligendum est ex loco in quo scripta fuit ejus Epistola. Datam fuisse Babylone, quod in fine scriptum est indicat. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι ἐκκλησία συνεκλεκτή. *Salutat vos Ecclesia quæ est Babylone collecta:* Ergò in urbe Babylone, & quidem propriè sumpta, non allegorice, ut de Roma dictum vulgo perperam interpretantur, constat eam à Petro conscriptam & datam. De rege etiam Parthorum, eum regem intelligi debere cui subjici vult omnes illius regionis provinciarum Christianos. Cæterum quum directa sit Judæis ad Christum conversis qui provincias Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ & Bithyniæ habitabant, non minus de Romanorum Imperatore quæ à Petro dicta sunt accipi oportet. Quis ille tũ fuit quo imperante eam Epistolã scripsit? Nero si forte aliquis, non de vulgaris notę tyrannis unus, sed omnium sævissimus qui unquam fuerit, adeo ut nomen ejus in tyranni crudelissimi significationem omnium sæculorũ adprobatione & consensu transierit. Sive ergo Parthorum rex sit, sive Romanus Cæsar, sive quicunque alius, vel tyranni appellatione notandus, huic obe-

dientiam

[ob]dientiam & subjectionem deberi Petrus [a]ffirmat. Nec minus Paulus in Epistola ad Romanos cap. XIII. Ubi etiam rationem [r]eddit cur potestati omni supereminenti [p]arendum sit & serviendum, *Quia nulla [p]otestas sit nisi à Deo, & quæ sunt potesta[t]es, à Deo esse omnes ordinatas.* Ex quo et[i]am concludit, quisquis adversatur potestati, Dei ordinationi adversari; eos autem qui divinæ constitutioni resistunt, ipsos sibi condemnationem accersere. Postremo ut occurrat illis, qui possent dicere, ea de causa præcipere, potestatibus obedientiam præstari oportere, quia non impune cessurum foret aliter facienti, subjungit, non solum propter iram, id est propter metum irati regis, id faciendum esse, sed etiam propter conscientiam: διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. *Ideo necessitate subditi estote non solum propter iram, sed propter conscientiam.* Quasi conscientiæ nostræ nobis ratio, & ejus erga Deum puritatis & integritatis aliter constare non possit, quam subditos nos fatendo & præbendo regiæ potestati, aliisque sub rege & à rege constitutis potestatibus. Nempe quia Dei hæc voluntas est, cui resistere nemo cum bona conscientia queat. Idem dixit Petrus

cum

cum idem præceptum de ſubjectione & obedientia regibus præſtanda inculcaret, loco jam citato ex Epiſtola ejus Catholica, ὑποτάγητε διὰ τὸν κύριον. *Subditi eſtote propter Dominum.* Quare propter Dominum? An non quia Dominus ita vult? Ita certe paulo poſt exponit, ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ. *Quoniam ita eſt voluntas Dei.* Poſtremo ſubjungit, quaſi liberos hoc agere nos debere, id eſt regibus parere & ſubjacere, & non veluti improbitatis velamen & prætextum habentes libertatem, ſed ſicut ſervos Dei, ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι θεοῦ. Quis ſervus Dei niſi qui voluntatem ejus exequitur? Quæ autem voluntas alia Dei quam ut regibus ſubditi ſimus? Qui prætextu libertatis iis ſubjici nolunt, ut Deo ſe inobedientes præbent, nec Dei veri ſervi ſunt, ita nec verè liberi, quandoquidem falſæ libertatis ſpeciem pro velamento obtendunt ſuæ malitiæ. Quid aliud faciunt illa extremæ barbariæ Moloſſica monſtra quæ hodie regnum Angliæ intoleranda tyrannide conculcant? An dici aliter poteſt quam eos omnia ſcelerum & parricidiorum hactenus inaudita prodigia velamento fucatæ libertatis adumbrare? Quid enim ſunt mi-

nus

nus ipsi quam liberi, quos tot vitiorum & flagitiorum vinculis obstrictos esse constat? Quid minus autem quam libertatem populo reliquerunt, cui jugum imposuere longe gravius ac durius quam unquam sub ullo regum quos habuere passi sunt? Idem Petrus regem honorandum esse in eadem epistola pronuntiat, τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε, *Deum timete, regem honorate.* Ita parentes honorari mandat Apostolus Paulus. Hoc & unum est ex Decalogi præceptis quo patrem & matrem honorare jubemur. Regem quippe parentis locum apud subditos tenere, semper & ab omnibus creditum est. Quem qui occidit, plusquā homicidam, plusquam parricidam censendum esse, vel ipsi gentilium auctores testantur. Tantus honor ab Israëlitis suis regibus habitus est, ut nefas crediderint & piaculum, solio ejus sedere, equum inscendere, sceptrum tenere, ut est in tractatu Sanhedrin cap. 1. Pontifex maximus honorem illi habere & reverentiam debebat, etiam ipsi prophetæ, eique assurgere & coram illo incurvari. Adeo vero honos ipsi debitus ab eo inseparabilis fuit, ut ne ipse quidem honori suo posset renuntiare, quamvis ut de jure suo ita & de honore quilibet possit remittere,

tere, & volenti non fiat injuria. Non ita tamen de rege ſic ſe res habuit. Quin etiam is quodammodo in crimen læſæ Majeſtatis incidere poſſet, ſi quid pati vellet indecorum & parum conveniens majeſtati ſuæ. Ita & Romanis more fuit & opinione receptum, *Magiſtratum qui poteſtatem ſuam in adminiſtrando non defenderet, imminuti magiſtratus, veluti majeſtatis læſæ, reum eſſe.* Ut eſt apud Aſconium in Verrinas. Rex igitur reus poteſt eſſe propriæ majeſtatis læſæ cum jus ſuum imminui patitur, aut honori à quoquam derogari, cum non poſſit illi renuntiare, nec prudens ſciens minus honorari velle quam debet. Multa alia ſunt quibus regum ſuorum majeſtatem amplificare, comiter conſervare ac decorare ſolebant antiqui Judæi tam in veſtimentis & ornamentis quam in aliis rebus externis quibus privatorum habitus à regali diſcernitur. Hoc etiam ejus honori dabant, ut magiſtrum ſuum à rege mori juſſum diſcipuli nec publicè nec privatim plangerent, quamvis ſcirent & crederent non jure occiſum. De magnæ exiſtimationis magiſtris cum mortui eſſent, plangendo eos clamare conſueverant, *Vbi pius, ubi manſuetus, diſcipulus Eſdræ, diſcipulus Hillelis?*

Hillelis? Judam Ben-babam pari lesso prosequi & eodem ornare elogio destinaverant, nisi temporis calamitate prohibiti fuissent, quia nempe regis jussu interfectus fuerat. Regis autem mandato occisi non planguntur, ut refertur in Gemara. Paulus tributa & vectigalia regi ait esse pendenda, in Epistola ad Romanos, ubi præscribit, non *propter metum*, sed *propter conscientiam* regi esse serviendum. Et continuo subjicit: *Ideo enim & tributa solvitis, si quidem ministri Dei sunt in hoc ipsum servientes.* Et paulo post: *Reddendum omnibus esse quod debetur*, præcipit: *cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal.* Non dicit, justa tantum & levia tributa vel vectigalia esse solvenda, sed quæcunque imposuerit is qui jus habet ea imponendi. Magistrum suum discipulus est sequutus. Nam dixit ille, *quæ Cæsaris essent, Cæsari reddenda.* Præter tributa & vectigalia decimas etiam regi suo pendebant Judæi, frugum, arborum & jumentorum. Quod jus verbis illis Samuelis adstrui putarunt, *Sed & segetes vestras, & vinearum reditus addecimabit.* Ex quibus colligitur, Magistros Judæorum pro certo tenuisse, capite illo octavo 1. Samuelis jus regum declarari, cum ejus auctoritate

tate confirmaverint jus illud decimarum Regi præstandarum, quæ ex lege divina personis tantum sacris deberi viderentur. Habebat etiam potestatem Rex Judæorum tributum imponendi populo cum necessitas belli id exigeret, vel etiam rei propriæ, ut iidem magistri Hebræorum consentiunt. Ministrum Dei esse regem cum loco supra citato Apostolus affirmet, paulo ante eodem capite dixit, regem Dei ministrum esse. Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστι σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς φοβοῦ. Ideo *gladium* eum *gestare* subjungit, *Dei enim esse ministrum, vindicem in iram ei qui malum agit.* Sunt & Dei ministri & servi, quoties populos Deus castigare vult, quos ideo dura aliquando premunt servitute, ex permissu Dei, ut vindictam nempe de eorum peccatis sumat. Sic Nabuchodonosorem Deus *Servum suum* appellat apud Jerem. c. XXVII. *Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosoris regis Babylonis, servi mei.* Quod & alibi repetit. Eodem etiam capite dicit per prophetam Deus, gentem & regnum quod non servierit Nabuchodonosori, gladio & fame & peste se in eam vindicaturum. *Subjicite*, inquit, *colla vestra sub jugo regis Babylonis, & servite ei, & po-*

pulo

pulo ejus, & vivetis. Ut ergo reges servi sunt & ministri Dei, ita subjecti regis servi sunt ejus ac ministri. Si credimus novis Euangelistis, novitiisq; Sanctis, doctrinæ parricidalis & Anti-Christianę auctoribus, rex minister est populi, & servus. Non bella sua sed populi gerit. Populi creatura est, ut vas fictile figuli. Si in Monarchico statu res ita se haberet, ut rex esset populi servus, cum sit contrariorum par ratio, inde sequeretur in Democratia quæ populi principatum agnoscit, populos vice versa servire debere. Sed cui serviet? Cervisię coctoribus, cerdonibus, æerariis fabris, & aliis ejusmodi furfuraceis tyrannis, qui Christi legi illudunt, & Apostolos ejus perversa ęmulatione imitantur. Nã illi mortuos suscitabant, isti quod facilius est de vivis mortuos faciunt. Cum reges necant, ministros Dei nõ credunt à se trucidari; sed ministros populi, quales illi si fortè fuerunt, quibus ad publica ministeria usæ Resp. Græcorum feruntur, quos δημοσίους δούλους appellabant, id est, *servos publicos*. Fanatica est hariolorum Angliæ interpretatio de præcepto Pauli, jubentis omnes subjectos esse potestatibus, & non esse resistendum potestati à Deo ordinatæ monentis. Hanc enim potestatem de populo intelligunt. Quid fieri

non posse putes? Quis ille populus, quem nomine potestatis intelligi volunt? Utrum totus, an pars ejus? Si totus, quinam illi erunt qui populo parere debebunt, ut legitimæ potestati, & à Deo constitutæ? Si pars, de qua parte id explicabunt? Ergo pars populi subjecta erit, pars imperabit. Quomodo imperantem à subjecta discernent? Si de magistratu populi accipient eam potestatem cui resisti vetat Paulus, hoc quidem rectum erit, sed aliud est populus, aliud magistratus. Nec dubium est, quin potestatis nomine, cui obsequium ex verbis Pauli debetur, etiam magistratus ante comprehendi debeat qui à populo creatus est in ea republica in qua populus plus potest. Sed si talis potestas ab Apostolo etiam commendatur populo, ut ei honorem habeat & obedientiam, non minus ex eo sequitur, regibus & à rege constitutis magistratibus ac præsidibus idem ex præcepto Apostolico deberi. Ipse populus, ubi magistratum creavit, subjectus quoque ei esse debet, haud secus ac milites Duci quem sibi imperaturum delegerunt. Nam populus, cum per se rempublicam regere non possit, constituit per quos ipse regi possit. Et illæ ipsæ sunt potestates

de

de quibus loquitur Paulus, quibus æque honos exhibendus eſt, ſive à populo dominante, ſive à rege inſtitutæ ſunt. At ridiculum eſt Fanaticorum commentum, poteſtates de populo accipientium. Quis ille populus? An Martinus ſutor, Gulielmus pellio, Johannes ſartor? Paulus in Epiſtola ad Titum cap. III. ℣ſ. 1. *Admone illos principibus & poteſtatibus ſubditos eſſe, & dicto obedire.* Qui ſunt illi quos admoneri à Tito vult, ut principibus & poteſtatibus ſubditi ſint & obediant? Nonne de populo ſunt quos auditores & diſcipulos habuit Titus? Qui ſunt illi principes, quibus dicto audientes eos eſſe præcipit? An populus? Ita cenſet Enthuſiaſtarum natio, quæ id ſomniavit cum propheticis raptaretur deliriis. Cum Reges Apoſtolus nominat, an etiam de populo eos intelligemus? Pro regibus certè orandum eſſe idem Apoſtolus Paulus ſcripſit I. ad Timotheum cap. II. *Pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & juſtitia.* Viderint an ſe pro Chriſtianis haberi jure prætendant qui reges ſuos trucidant, ut ipſi regnent cum omni impietate & injuſtitia; populus autem vitam agat ſollicitam, tur-

bis, seditionibus & bellis intestinis semper exercitam & inquietam, nunquam securam. Sed pro quibus regibus precandum esse Paulus admonet? An bonis tantum? Atqui tunc cum hæc scriberet, imperabant vel pessimi. Ergo pro regibus, qualescunque sint, preces faciendæ sunt. Omnes honorandi, etiam mali. Omnibus subditi esse debemus, etiam tyrannice regnantibus. Hæc doctrina est duorum præcipuorum Apostolorum Christi, quorum alter Apostolatum Gentium ab illo concreditum habuit, alter Judæorum. Adeo ut in horum duorum potissimum præceptis totam de regibus observandis & honorandis, quamlibet asperi sint, difficiles, morosi ac duri, Euangelicam regulam contestatam & consignatam esse credere nos oporteat, à qua qui tantulum deflectent, aliud eos Euangelium habere & alium sequi Christum videri necesse est. Non enim Paulus clementes, bonos, & justos tantum reges & magistratus à Deo esse ordinatos nobis insinuavit, sed etiam iniquos & injustos. Cum enim dixisset non esse potestatem nisi à Deo, statim intulit, *Quæ autem sunt, à Deo ordinatæ sunt.* Quæ clariora haud paulo sunt in Græcis, αἱ δὲ οὖσαι, ἀπὸ τοῦ θεοῦ τεταγμέναι εἰσί.

Id

Id eſt, *Quæ autem nunc exiſtunt, à Deo conſtitutæ ſunt.* Hoc enim diſertè volunt illæ duæ voculæ, αἱ δὲ οὖσαι. Alioquin ſuperflua repetitione idem dixiſſet quod ante, cum ſcripſit, *Non eſſe poteſtatem niſi à Deo.* Nihil enim differunt, *omnes quæ ſunt poteſtates à Deo eſſe ordinatas,* & *nullã eſſe niſi à Deo.* Cum igitur prius generatim dixiſſet omnẽ animam poteſtatibus eminentibus debere eſſe ſubjectam, & rationem hujus præcepti hanc reddidiſſet generalem, quia non eſt poteſtas niſi à Deo, haud obſcura ſubjecta continuo clauſula innuere voluit, etiam quæ tunc dominarentur, eſſe à Deo ordinatas. Nempe Romanum Imperatorem qui tunc regnabat. Quod ad Romanos ſcribens non debuit prætermittere, ne ſi in genere tantum dixiſſet non eſſe poteſtatem niſi à Deo, illi ad quos ſcribit, perſuadere ſibi potuiſſent de bonis tantum regibus id eſſe intelligendum, non de Neronibus qui tunc imperium tenebant. Ideo adjecit, etiam quæ tunc erant ac regnabant à Deo eſſe ordinatas. Enimvero cum illi duo Apoſtolorum coryphæi iis temporibus fuerint quibus Nero imperium Romanum obtinebat, alter etiam Babylone vixerit ſub imperio Parthorum regis, non

est verisimile, quæ de regum honore, observantia & obsequio à subditis præstando præscripserunt, ad alios reges pertinere voluisse quam qui tunc temporis dominabantur. Non enim probabile est, Paulum & Petrum de his qui jam decesserant aut de his qui nondum nati erant, vel saltem qui nondum regnum adepti fuerant, intellexisse, cum pro his orandum dixere, iis honorem habendum, & obsequium quod subditi regibus debent, iis exhibendum. Quod esset omnino ridiculum: Hæc sanè videtur esse causa cur Petrus & Paulus in præscribenda subditis erga reges obedientia & ὑποταγῆ non de malis regibus hoc etiam præceptum diserte dederint; sed reges tantum nominarint. Cum enim qui tunc regebant imperium, mali essent, non opus habuerunt discrimen inter bonos & malos ponere. Ex eo quippe intelligebatur etiam malis deberi ex eorum sententia obsequium, quia non alii eo tempore nisi mali regnarent. At de servorum ὑποταγῆ expresse Petrus dixit, non solum eam dandam esse dominis clementibus & justis, sed etiam pravis & iniquis. *Servi*, inquit, *subditi estote dominis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis.* Ita enim in

Græcis

Græcis etiam ſcribendum, δυσκόλοις, non σκολιοῖς. Et hoc fieri debere, ſubjungit, διὰ συνείδησιν τοῦ Θεοῦ, *propter Dei conſcientiam.* Nempe quia conſcius ſibi ſit Deum ita velle. Paulus ſimiliter regibus obſequendum & ſerviendum eſſe dixit, non *propter iræ metum*, ſed διὰ τὴν συνείδησιν. Quod Petrus διὰ τὸν κύριον, *propter Dominum.* Quæ omnes expreſſiones eodem recidunt. Voce ὑποταγῆς tam de ſervis erga dominos quam de ſubditis erga dominantes reges Scriptura utitur. Nam & ſubditi etiam vocantur ſervi in Scriptura, & verbum κυριεύειν de regibus eadem uſurpat. Sed fortaſſean Chriſtus ita ſuos Apoſtolos, Apoſtoli porro Chriſti ita ſuos diſcipulos docuere, verum hæc diſciplina non duraverit ultra eorum ætatem. Chriſtiani qui poſtea ſequuti ſunt, rem iſtam penſitatius & accuratius cum examinaſſent, falſam eſſe hanc doctrinam compererunt. Reges quippe non eſſe pluris faciendos quam miniſtros populi & ſervos publicos. Non enim à Deo eſſe eorum poteſtatem, ſed à populo. *Unctos* proinde non *Domini*, ut paſſim eos appellat Scriptura Sacra, ſed populi, eſſe nominandos. Diſpiciendum eſt igitur an ſequentis ævi Chriſtiani iiſdem veſtigiis inſtiterint,

eamdem orbitam triverint, qua Apostoli Christo duce iverunt. Antiquissimus Pater Irenæus, martyr sanctissimus, qui sub secunda ab Apostolis successione floruit, non aliam quam Apostoli docuere, regulam tenuit circa obedientiam & subjectionem regibus debitam. Is lib.v. adversus hæreses cap. XXIV. ubi docet, non à Diabolo sed à Deo constitutas esse terrenas potestates, hoc idem aliquot testimoniis ex Scriptura veteris pariter ac novi fœderis allatis probat. Morem autem Apostolorum sequens aperte de sæculi sui potestatibus loquitur, id est de regibus qui tunc regnabant. *Non enim*, inquit, *Diabolus determinavit hujus sæculi regna, sed Deus.* Deinde citat ex Salomone: *Regis cor in manu Dei.* Et per Salomonem ait verbum, *per me reges regnant, & potestates tenent justitiam. Per me principes exaltantur, & tyranni terra.* Deinde locum adducit Pauli quem jam supra attulimus, *Omnibus potestatibus sublimioribus subjecti estote.* Et ostendit, non de Angelicis potestatibus nec de invisibilibus id dictum esse ab Apostolo, sicut nonnulli placuit, *sed de his quæ sunt secundum homines potestates*, περὶ τῶν κατ' ἀνθρώπους ἐξουσιῶν, id est, *quæ inter homines versantur*

au

aut hominibus dominantur. *Quoniam*, inquit, *absistens à Deo homo in tantum efferavit*, ἐθηριώθη, *ut etiam consanguineum hostem sibi putaret, & in omni inquietudine, & homicidio & avaritia sine timore versaretur, imposuit illi Deus humanum timorem. Non enim cognoscebant timorem Domini, ut potestati hominum subjecti & lege eorum adstricti aliquid assequantur justitiæ, & moderentur adinvicem, in manifesto propositum gladium cernentes, sicut Apostolus ait, Non enim sine causa gladium portat.* Subjungit postea: *Et propter hoc & ipsi Magistratus instrumentum justitiæ leges habentes, quæcunque juste & legitime fecerunt, de his non interrogabuntur neque pœnas dabunt.* In ultimo nempe judicio. *Quæcunque autem ad eversionem justi inique & impie contra legem & more tyrannico exercuerint, in his & peribunt justo judicio Dei ad omnes æqualiter perveniente & in nullo deficiente.* Ubi notandum est, judicem ab eo constitui Deum eorum quæ contra leges à magistratibus summis & regibus commissa fuerint. Postremo scribit: *Cujus enim jussu homines nascuntur, hujus jussu & reges constituuntur, apti his qui in illo tempore ab illis reguntur.*

Quorum verborum hic est sensus, Reges à Deo constitui prout sunt illi populi à quibus regi debent. Nam quibusdam populis justos & clementes reges convenire, quibusdam duriores & asperiores, nonnullis etiam plane superbos & crudeles & tyrannicos. Cum tales à Deo pro populorum natura & moribus constituantur, malos tamen justum Dei judicium non evadere, quamvis in pœnam populo dati ab ipso Deo sint. Quod his verbis idem sanctus Martyr explicat: *Quidam enim illorum ad correctionem & utilitatem subjectorum dantur & conservationem justitiæ: Quidam autem ad timorem & pœnam & increpationem: Quidam autem ad illusionem & contumeliam & superbiam, quamobrem & digni sunt Dei justi judicio sicut prædiximus, in omnibus æqualiter superveniente.* Tria regum genera facere hic eum palam est. Quosdam enim clementes, benignos & pios esse, & bono publico studentes; quales fuere inter Romanos Titus, Antoninus cognomento Pius, & Marcus philosophus. Quosdam severos & delicta rigide punientes; quales multos constat fuisse in Republica Romana, sed præcipue Severum, Alexandrum Mammææ, & Pertinacem. Alios

autem

autem ſuperbos, crudeles, & planè tyran-
nos, ad ludibrium & contumeliam populi
imperantes, non ad utilitatem ut primi,
neque ad correctionem ac caſtigationem
ut ſecundi. Hoc genus eſt de quo ait Apo-
ſtolus; Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστί σοι εἰς ἀγαθόν. ἐὰν
δὲ τὸ κακὸν ποιῇς φοβοῦ. Et paulo poſt: ἔκδικός
ἐστιν εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. *Vindex
in iram ei qui malum agit.* De primis illi
ſunt quorum ἀναίμακτον fuiſſe imperium
veteres ſcriptores tradunt, quale fuit An-
tonini Pii, ſub quo adeo nullum percuſ-
ſum fuiſſe Senatorem auctor vitæ ejus
ſcribit, *ut etiam parricida confeſſus in in-
ſula deſerta poneretur, quia naturæ legibus
vivere ei non liceret.* Tales ſunt quos *pa-
triæ patres* verè nominarunt antiqui, qui
& *populi patres* dicti, ut fuit apud Gallos
Ludovicus duodecimus. Primi ergo trium
illorum generum regum optimi cenſen-
tur, medii boni, tertii peſſimi. Primi
amandi, ſecundi timendi, tertii odio di-
gni. Sunt iſti qui de populo ſuo dicunt,
oderint dum metuant. In totidem facies
licet dividere naturas & proprietates pa-
trum, quorum alii ſunt indulgentes, alii
ſeveri, alii ſævi. Ad duos regnandi mo-
dos quidam reducunt omnem in regibus
dominandi rationem, ut alia ſit paternæ
boni-

bonitatis, alia tyrannicæ crudelitatis. Photius de libro Appiani qui inſcribitur Ῥωμαϊκῶν βασιλική, deque primo Romanorum rege Romulo ſcripſit, ἄρξας δὲ πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὅμως ἐσφάγη. *Hic cum paterno potius animo quam tyrannico regnaverit, nihilominus jugulatus eſt.* Quod idem fas eſt dicere de Carolo primo Magnæ Brittanniæ rege. Utriuſque porro generis ac moris reges, æque bonos ac malos, à Deo conſtitui, Irenæus clare teſtatur. Nec tamen malis ſemper impune eſſe quod male agant, ſed Deo judicium & vindictam reſervari, quam ſubditis de regum ſuorum ſive tyrannorum malefactis ſumere ſit nefas. Non hæc propria ſanctiſſimi Eccleſiæ patris & Martyris fuit ſententia, ſed omnium qui per ea tempora Eccleſiæ Chriſti præfuerunt, aut in ea Chriſtiane ac pie converſati ſunt. Juſtinus in Apologia pro Chriſtianis, ſecundum præcepta Chriſti dicit eos tributa & vectigalia Romanis imperatoribus ſolvere, & ſic quæ Cæſaris ſunt Cæſari reddere, quæ Dei Deo, dum Deum ipſum adorant ſolum & colunt, regibus autem & principibus hilares ac libentes ſerviunt ac miniſtrant. Ὅθεν, inquit, θεὸν μόνον προσκυνοῦμεν, ὑμῖν δὲ πρὸς τὰ ἄλλα χαίροντες ὑπηρετοῦμεν,

ρεῖσμεν, βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας ἀνθρώπων ὁμολογοῦντες, καὶ εὐχόμενοι μετὰ τῆς βασιλικῆς δυνάμεως καὶ σώφρονα τὸν λογισμὸν ἔχοντας ὑμᾶς εὑρεθῆναι. *Vnde & Deum solum adoramus, vobis autem ad cætera omnia libenter & hilari animo inservimus, reges vos ac principes generis humani esse fatentes, etiam orantes ut cum regia potestate moderatum animum & temperantem geratis.* Hæc loquitur ad eos principes qui cætera boni, sed idolatriæ dediti, patiebantur Christianos ad supplicium quotidie rapi innocentes, sed solo hoc nomine odiosos. Nam de nomine accusabantur tantum, non de ullo crimine. μέχρι ὀνόματος κατηγορία. Quanto nos hodie pejores Christiani prioribus illis, quos miramur potius quam imitamur? Nam quis hoc tempore ferret principem diversæ religionis quamvis ab eadem Christi appellatione se jactantis? Pontificii sane Reformatum regem sibi dominari non paterentur, nec Reformati Pontificium. Atqui vel hæreticos tulerunt etiam sub medio imperio Christiani, ut Arrianos, ut Constantios & Valentes. Sed quanto illud magis horrendum quod nec Reformati pati potuerunt Reformatum? Quod talem tales nefario scelere interemerunt? Sed cum hac differen-

tia

tia quod impii pium? Athenagoras alter Christianus philosophus in defensione sua pro Christianis quam Marco Antonino & filio ejus Commodo inscripsit, ab alto illos, id est, divinitus regnum accepisse dicit, quia regis anima secundum prophetæ dictũ in manu Dei est, & ut omnia sub eorum potestate sunt posita, ita Deo & filio ejus Christo omnia esse subjecta. Ὡς γὰρ ὑμῖν πατρὶ καὶ υἱῷ πάντα κεχείρωται ἄνωθεν τὴν βασιλείαν εἰληφόσι, βασιλέως γὰρ ψυχὴ ἐν χειρὶ θεοῦ φησι τὸ προφητικὸν πνεῦμα, οὕτως ἑνὶ τῷ θεῷ καὶ τῷ παρ' αὐτοῦ λόγῳ υἱῷ νοουμένῳ ἀμερίστῳ πάντα ὑποτέτακται. *Vt enim vobis patri natoque omnia subsunt, de cælo imperium consequutis; nam anima regis in manu Dei est, secundum spiritum propheticum: ita uni Deo & verbo ejus filio menti inseparabili omnia subjecta sunt.* Nec dici potest hominem philosophum & Christianum adulatoriè hæc de principe gentili scripsisse cum aliter sentiret, sed ita omnino sensit scripsitque quomodo omnes tunc Christiani loqui & opinari de regibus didicerant, juxta regulam à Christo & Apostolis traditam. In fine illius defensionis notanda & hæc verba sunt quibus Apologiam suam clausit, *Ecquienim consequi digniores sunt quæ petimus, quam nos adeo vobis*

devoti

devoti & addicti? Nos enim pro imperio vestro preces ad Deum fundimus, & ut filius, quod est justissimum, patri in regno olim succedat, utque vestrum imperium magis magisque amplificetur. Denique ut omnia vobis ex animi vestri sententia eveniant oramus, quod & nobis salutare fuerit, ut quietam tranquillamque vitam degentes interim ad qualibet imperata prompte inserviamus. Paulo inferius descendamus, & Tertullianum qui sub Severo aliquot post annis vixit advocemus. Quid ille? An aliam de regibus, quam Irenæus, quam Justinus, quam Athenagoras colendis & observandis sententiam scriptis suis publicavit? An aliter quam illi Christianus fuit? In Apologetico suo, illius esse imperatores ipsos, cujus & cœlum est, dicit. *Inde est*, inquit, *Imperator, unde & homo antequam imperator. Inde potestas illi unde & Spiritus.* Ovum ovo similius non est, quam hæc verba illis Irenæi germana sunt, & sensu saltem si non voce eadem: *Cujus enim jussu homines nascuntur, hujus & jussu reges constituuntur.* Eodem loco ita idem sanctus & pius ac gravis scriptor ait, nulla imperatoribus adulandi suspicione violandus: *Nos enim pro salute imperatorum Deum invocamus*

eter-

æternum, Deum verum, Deum vivum. Pro quibus imperatoribus? An bonis tantum? Immo ut ipſe declarat pro omnibus, ſive boni eſſent, ſive mali nimirum. *Illuc ſuſpicientes Chriſtiani*, nempe ad cœlum, *manibus expanſis quia innocuis, capite nudo quia non erubeſcimus, denique ſine monitore quia de pectore oramus, precantes ſumus omnes ſemper pro omnibus imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum, & quæcunque hominis & Cæſaris vota ſunt.* Ecce omnes Chriſtiani tunc temporis pro omnibus imperantibus precantur. An hoc facerent qui reges ſuos ipſi occidunt? Ne votis quidem illius ævi Chriſtiani in hoc ſcelus erumpebant, ſed vitam illis prolixam optabant. Precabantur ſuis imperatoribus imperium quietum, domum tutam, populum obedientem. Quam longe hæc diſſident ab improborum ſectariorum diſciplina & factis, turbas ubique miſcentium, pacemque & quietem imperii ſub quo vivunt nefarie concutientium. Exercitus fortes imperatori ſuo gentili & idololatræ genuini Chriſti diſcipuli precabantur, Senatum fidelem, populum probum.

bum. Exercitus hic fortes sunt, sed in necem ac perniciem regis sui. Senatus est infidelis, populus improbus. Sed respondebit hic aliquis infelix sectarius, adulatos tunc fuisse imperatoribus suis Christianos, & vota mentitos quæ dixerant ad vim evadendam. Occurrit huic objectioni Tertullianus in sequentibus, atque ut ostendat se ex animi sententia tales preces pro imperatoribus ad Deum fecisse, his argumentis id probat: *Qui ergo putaveris*, inquit, *nihil nos de salute Cæsarum curare; inspice Dei voces, litteras nostras quas neque ipsi supprimimus, & plerique casus ad extraneos transferunt, scitote ex illis præceptum esse nobis ad redundantiam benignitatis, etiam pro inimicis Deum orare & persequutoribus nostris bona precari. Qui magis inimici & persequutores Christianorum quam de quorum majestate convenimur in crimen? Sed etiam nominatim atque manifeste, orate* inquit *pro regibus & pro principibus & potestatibus ut omnia tranquilla sint*. Duplici ratione adductos se pro imperatoribus Deum dicit orasse, primum quod divino præcepto juberentur orare Deum pro inimicis, & bona iis precari, nullos autem tunc potentiores & crudeliores inimicos se habuisse

buisse quam ipsos Cæsares, Christianorum acerrimos persequutores. Deinde quod etiam nominatim divina Scriptura juberet, *pro regibus orare & principibus ut omnia tranquilla essent.* Viderint an his duobus præceptis satisfecerint qui regem suum Christiani Christianum, non inimicum, non persequutorem regno & vita spoliarunt, sobolem ejus successionis legitimæ jure privarunt, & ut hoc efficerent, reipublicę tranquillitatem perturbarunt, cædibus, rapinis, vexationibus in omnes ordines grassati sunt, novamque formam status per vim & contra leges induxerunt, tyrannidemque plurium pro uno rege invexerunt. Jurabant & Christiani tempore Tertulliani per salutem Imperatorum. Idem in eodem Apologetico: *Sed & juramus sicut non per genios Cæsarum, ita per salutem eorum, quæ est augustior omnibus geniis.* Paulo post ait Deum gentibus imperatores præfecisse: *Nos judicium Dei suscipimus in imperatoribus qui gentibus illos præfecit. Id in eis scimus esse quod Deus voluit, & pro magno id juramento habemus.* Non ergo à populo suam accepere potestatem reges, sed à Deo ipso, qui id quod habent in illis esse voluit, & quales voluit gentibus imposuit

posuit regnaturos. Hæc fuit religio & pietas tunc temporis Christianorum in Imperatorem, *quem necesse est*, ut ait ibidem Tertullianus, *suscipiamus ut eum quem Dominus noster elegit. Et merito dixerim, noster est magis Cæsar, ut à nostro Deo constitutus.* Quam adversis frontibus pugnat hæc veterum doctrina Christiana cum ista fanaticorum, vere Anti-Christiana, quæ sancit, populum esse figulum regis, regem autem vas esse à populo fictum, ut figulo suo? Qui tam facile rota quasi figulari reges confingunt, non mirum est si tam nullo negotio eosdem confringant. Soli Deo regem idem ibidem subjicit. Non ergo populo subjiciendus ille qui solo Deo inferior est, ut idem ait Tertullianus: *Sed etiam quod temperans majestatem Cæsaris infra Deum, magis illum commendo Deo cui soli subjicio. Subjicio autem cui non adæquo.* Et paulo post. *Satis habeat appellari Imperator. Grande & hoc nomen est quod à Deo traditur.* Capite sequenti *patrem* esse *patriæ* imperatorem dicit, atque ita tunc vulgo vocabantur Cæsares. *Dominus enim meus unus est, Deus omnipotens, æternus, idem qui ipsius qui pater patriæ est quomodo dominus est. Sed gratius est nomen pietatis quam pote-*

potestatis. Etiam familiæ magis patres quam domini vocantur. In eodem Apologetico cap. xxxv. *Parricidas* appellat, qui conjurationis ad Domitianum occidendum socii & conscii fuerant. At qualem imperatorem, quam malum, Deus bone, & quantum tyrannum! *Sed & qui nunc scelestarum partium socii aut plausores quotidie revelantur post vindemiam parricidarum racematio superstes, quam recentissimis & ramosissimis laureis postes præstruebant?* Si parricidæ Christianæ Ecclesiæ patri & doctori vocantur, qui pessimum principem ac de crudelitate Neroni parem, unde & Nero cognominatus est, occiderunt, quo nomine erunt dicendi qui Christianum regem & pium infami supplicio mactandum & capite obtruncandum carnifici tradiderunt? Quot vero parricidia commisisse censendus ille nefarii latrocinii patronus, qui decem millia cervicum regi optavit, ut totidem ei demeti possent? Toties parricidii reus peragi debuit, quot cervices demi regi suo voluit ac vovit. Circa eadem ferme tempora quibus Tertullianus floruit incipiebat cognosci Origenes. Is in libris contra Celsum eam ipsam quam omnes Ecclesiæ patres hactenus defenderant doctrinam propugna-

pugnavit de regibus honorandis & eorum majestate comiter conservanda. Sic enim lib. VIII. scribit ex Daniele, Deum esse verum, non Jovem poëtarum Saturni filium, τὸν βασιλεῖς καθιστῶντα καὶ μεθιστῶντα, καὶ τὸν χρήσιμον κατὰ καιρὸν ἐγείροντα ἐπὶ τῆς γῆς. *Qui reges constituit ac mutat, restituitque, & eum qui sit bonus in tempore suo in terris excitat.* Paulo post addit, καὶ τὸ αὐτό γε ποιείτωσάν μοι ἅπαντες τὸ μὲν Ὁμηρικὸν καταλύοντες δόγμα, τὸ δὲ θεῖον περὶ βασιλείας τηροῦντες, καὶ τὸ τὸν βασιλέα τιμᾶν φυλάττοντες. *Faciant idem quod ego omnes, doctrinam quidem Homericam rejicientes, sed divinum præceptum de regis majestate servantes ut regem honorent.* Idem eodem loco scribit, non esse, secundum Homerum & poëtas cæteros, Saturni filium Jovem, qui regna distribuit & reges constituit in singulis provinciis, sed Deum universi rectorem, qui novit quem cui regioni præficere debeat, ἀλλ' ὁ διοικῶν τὰ σύμπαντα θεὸς, εἰδὼς ὅτι ποτὲ ποιεῖ κατὰ τὸν τόπον τῆς τοῦ βασιλέων καταστάσεως. Athanasius in sermone de cruce & passione Domini, regem ideo dicit ad testimonium dicendum vocari non posse quia superior actoribus sit ac judicibus: *Nam si reges terræ ad humana tribunalia in testes vocare nefarium est, utpote*

pote majores & actoribus & judicibus, cur increatum ad creata accersimus? Hoc est quod Judæi in Talmude tractatu Sanhedrin testantur; *Regem non dicere testimonium, nec in eum dici.* Ergo qui citari ad testimonium dicendum non potest, nec in eum testimonium fas est dicere, ac proinde nec accusari nec judicari posse constat, quandoquidem accusatio non procedat, nec condemnatio sine testium denuntiatione, aut testimonii dictione. Paulatim progrediendo jam pæne ad ea tempora pervenimus quibus celeberrimi & sanctissimi Ecclesiæ Doctores & Patres vixere. Testimonium eorum audiamus super hac doctrina, quam tot jam auctoribus Ecclesiasticis confirmavimus. Quæramus igitur ex Ambrosio, Augustino & Hieronymo, an propriam sibi semitam fecerint, de relicta illa via lata & regali quam munivit Christus, quam post eum Apostoli desabulaverunt, quamque omnes deinceps Ecclesiæ Antistites Græci, Latini & Africani calcaverunt. Primus procedat Ambrosius. Is in Apologia Davidis cap. x. cui titulus est, Quod David quamvis rex esset & solutus legibus humanis, voluerit tamen se subditum esse Deo, cui soli peccaverat, ita ad illa verba Psalmi

Psalmi L, *Tibi soli peccavi* commentatus est, *Rex utique erat, nullis ipse legibus tenebatur, quia liberi sunt reges à vinculis delictorum. Neque enim ullis ad pœnam vocantur legibus, tuti imperii potestate. Homini ergo non peccavit cui non tenebatur obnoxius, sed quamvis tutus imperio, devotione tamen ac fide erat Deo subditus.* Quidã nuper male feridatus Anonymus ex illo profano sectariorum grege qui regum se hostes profitentur, & legum divinarum humanarumque inimicos quæ regum majestatem inviolatam servandam præscribunt, ausus est scribere, Davidem cum dixit ad Deum, *Tibi soli peccavi*, confiteri Deum solum peccata posse ipsi remittere. *Quilibet*, inquit, *ex populo tantumdem dicet*. En ut imperitia cum improbitate in istis nebulonibus ex pari certat? Quasi scilicet sub veteri fœdere remissio peccatorum, quam ad vitam æternam adipiscendam solus sanguis Christi in novo Testamento nobis acquisivit, locum tunc habuerit, cum David Deo confitebatur, ei soli se peccavisse. Hæc tam putida sunt & insulsa & falsa, ut mirer proficisci potuisse à summi Theologi & pastoris discipulo. Idem Ambrosius commentario in Epistolam ad Romanos, ad istum ver-

versiculum : *Nam & idcirco tributa penditis*, hæc verba posuit: *Ideo dicit tributa præstari, vel quæ dicuntur fiscalia, ut subjectionem præstent per quam sciant non se esse liberos, sed sub potestate degere quæ ex Deo est. Principi enim suo qui vicem Dei agit sicut Deo subjiciuntur, sicut dicit Daniel Propheta Dei est inquit regnum, & cui vult dabit illud. Vnde & Dominus, Reddite, ait, quæ sunt Cæsaris Cæsari. Huic ergo subjiciendi sunt, sicut Deo, cujus subjectionis probatio hæc est, quia illi pendunt tributa.* Idem commentariorum in Lucam, quos tamen alterius esse auctoris nonnulli volunt, lib. IV. ad illa, Mitte hominem. *Magnum quidem est*, inquit, *& spiritale documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subjecti, ne quis constitutionem regis terreni putet esse solvendam. Si enim censum filius Dei solvit, quis sic tantus est qui non putet esse solvendum? Et ille censum solvit qui nihil possidebat, tu autem qui sæculi sequeris lucrum cur sæculi obsequium non recognoscis? Cur te supra sæculum quadã animi arrogantia feras, quum sæculo sis mira cupiditate subjectus?* Quid ille sanctus pater diceret, si nunc viveret, & si videret quæ fiunt ab Independentibus?

bus? Hi certe non solum supra sæculum se ponunt, sed Dei tribunal invadunt, cujus est solius Reges plectere eosque de solio ob peccata sua dejicere. Certe ipse ille Ambrosius, adeo animosus & fortis etiam contra Imperatorem in tuendo jure Ecclesiæ & denegandis Cæsari Basilicis, nihilominus eadem illum posse fatetur quæ Samuel Israëlitis denuntiat passuros eos esse sub rege quem à Deo petebant. Sic enim in Epistola XXXII. *Quid igitur? Non humiliter responsum à nobis est? Si tributum petit, non negamus. Agri Ecclesiæ solvunt tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem habet vindicandorum. Nemo nostrum intervenit. Potest pauperibus collatio populi redundare. Non faciam de agris invidiam. Tollat eos si libitum est. Imperatori non dono; sed non nego.* Idem Epist. XXXIII. *Respondi, si à me peteret quod meum esset, id est fundum meum, argentum meum, jus ejusmodi meum, me non refragaturum. Si patrimonium petitur, invadite; si corpus, occurram. Vultis in vincula rapere? vultis in mortem? voluptati est mihi. Non ego me vallabo circumfusione populorum.* Non sic loquuntur, nec sic facere aut pati parati sunt plurimi ex hodiernis Theologis. Sed fortasse Am-

brosius qui olim politicus fuit, minus ad gustum nostris antistitibus videbitur, quasi retineret aliquid ex pristina conversatione cum illa scriberet. Testimonium igitur denuntiabimus Augustino. An ejus auctoritatem in hac re parvi facient quam in aliis tanti æstimant? Regem legibus esse solutum clare testatur Epist. XVIII. in causa partis Donatistarum, qui petebant se audiri coram præfectis Imperatoris cum Valentino Episcopo ex parte Catholicorum. Dicit ibi Augustinus, vel saltem clerici Hipponenses, non posse hos illis talem judicem concedere qui deberet judicare secundum leges jam contra eos constitutas. *Quanto ergo*, inquit, *melius ipse Imperator, qui non est eisdem legibus subditus, & qui habet in potestate alias leges ferre, cum ei collatio vestra fuerit recitata, de tota ipsa causa poterit judicare?* Idem enarratione in Psalmos comparat regis potestatem Dei potestati & Christi. Ut enim Deus qui legis auctor est, contra illam non facit cum pœnam legis alicui remittit, quod non posset facere qui Dei minister est tantum: Sic regem qui legem tulit, contra legem suam potest privilegium cui velit dare & indulgentiam pœnæ quæ lege ipsius sancita est, quod non lice-

liceret ei judici qui vice regis judicaret, quia ſecundum leges regis judicare debet. *Non ergo Deus*, inquit, *contra legem ſuam, quia nec imperator contra leges ſuas facit, quando confeſſis dat indulgentiam. Moyſes miniſter legis, Chriſtus promulgator legis. Moyſes lapidat ut judex, Chriſtus indulget ut rex.* Idem in lib. IV. de Civitate Dei cap. XXXVI. dicit, *Deum illum felicitatis auctorem, quia ſolus eſt verus Deus, ipſum dare regna terrena bonis & malis, neque hoc temere, & quaſi fortuito, quia Deus eſt, non fortuna, ſed pro rerum ordine ac temporum occulto nobis, notiſſimo ſibi.* His plane verbis vult tam bonos quam malos reges à Deo conſtitui. Et paulo poſt, *Et ideo regna mundi hujus Deus bonis & malis communiter præſtat, ne boni ea tanquam munera Dei magna concupiſcant.* Idem lib. V. cap. XIX. Cum Neronis crudelitatem & luxuriam multis exaggeraſſet, ſubjungit, *Etiam talibus dominandi poteſtatem non dari niſi Dei providentia, quando res humanas judicat talibus dominis digniores.* Quam ſententiam tuetur auctoritate vocis divinæ, loquente Dei ſapientia, *Per me reges regnant, & tyranni per me tenent terram.* Deinde adjicit, *ſed ne tyranni, non peſſimi*

atque improbi reges, sed veteri nomine fortes dicti existimentur. Vnde ait Virgilius, Pars mihi pacis erit dextram tetigisse tyranni. Apertissime alio loco de Deo dictum est, qui regnare facit hominem hypocritam propter perversitatem populi. Ex qua doctrina colligere licet, & libere etiam vereque dici potest propter perversitatem populi Anglicani Deum permisisse ut bonus rex iis auferretur, & in locum ejus ad tempus succederent aliquot tyranni & hypocritæ, quibus Deus dedit potestatem castigandi peccata populi. Idem eodem libro cap. XXI. statuit *dandi regni* atque imperii potestatem nisi Deo vero tribui non debere, *qui dat felicitatem in regno cælorum nonnisi solis piis, regnum vero terrenum & piis & impiis, sicut ei placet, cui nihil injuste placet.* Adjungit ibidem, *illum unum verum Deum, qui nec judicio nec adjutorio deserit genus humanum, quoniam voluit & quantum voluit, Romanis regnum dedisse quod dedit Assyriis & Persis.* Et paulo post: *Ipse etiam regnum dedit sine cultu eorum per quorum cultum se isti regnasse crediderunt. Sic etiam hominibus: qui Mario, ipse Cajo Cæsari: qui Augusto, ipse & Neroni: qui Vespasianis vel patri vel filio suavissimis imperatoribus,*

bus,

bus, & ipse crudelissimo Domitiano: Et ne per singulos ire necesse sit, qui Constantino Christiano, ipse Apostatæ Iuliano, scilicet regnum dedit. Quid de Hieronymo dicemus? An aliud ille docuit? In Epistola ad Damasum, Ismaëlem filium Nathaniæ *parricidam* appellat, quia Godoliam interfecerat, quem rex Babylonis Nabuchodonosor præfecerat terræ Judeæ, id est, reliquiis Israëlitarum, cum cæteros abducendos in Babyloniam captivos curasset. *Ab Ozia quippe sub quo orsus est prophetare Esaias, usque ad Sedechiam qui extremus regnavit & qui cæcus in Babylonem ductus est, fuisse reges undecim, & duodecimum Godoliam, quem constituerat rex Babylonis super terram, quem interfecit Ismaël filius Nathaniæ inter medias epulas, reliquiarum patriæ parricida.* Si is qui constitutum à tyranno victore reliquiarum populi regem, qui remanebat in patria servus, interfecerat, *parricida patriæ* Hieronymo appellatur, quo nomine censuisset idem nuncupandos eos, qui regem suum longa serie successionis ab atavis & atavorum atavis hæreditarium in Anglia regnum obtinentem, nefario scelere, infando judicio, ignominioso mortis genere trucidarunt? Idem Hierony-

mus commentario in Ecclesiasten ad illa verba, cap. VIII. *Ergo os regis observa; Videtur mihi quidem*, inquit, *præcipere juxta Apostolum, regibus & potestatibus esse obsequendum, maxime* LXXI. *interpretibus imperativo modo dicentibus*, στόμα βασιλέως φύλαξον. Agnoscit nimirum, sicut & alii omnes Ecclesiæ patres ac pastores veteres, doctrinam Euangelicam quæ præcipit obsequium regibus esse præstandum, non minus malis quam bonis, æque juste ac tyrannice imperantibus. Ex his omnibus patrum testimoniis quæ produximus, Christi & Apostolorum disciplinam Euangelicam de regum sacrosancta & inviolabili majestate confirmantibus, tria omnino ista constare certum est, Reges tam bonos quam malos, tam justos quam tyrannos, à Deo esse constitutos; à Deo solo esse judicandos, legibus quas ipsi sanciunt solutos esse. Nos ad inferiora tempora non descendemus, ut Ecclesiæ doctorum sententiam exquiramus, qui post Augustinum ad hanc usque ætatem vixerunt. Abunde illos quos citavimus huic probationi sufficere existimo, quamvis innumeri non desint ex recentioribus quibus hæc eadem sederit opinio, verbo Dei & Apostolicæ regulæ consentanea.

De

De Hiſpanis Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus in ſententiarum lib. III. cap. LI. *Populi peccantes judicem metuunt, & à malo ſuo legibus coërcentur. Reges autem, niſi ſolo Dei timore metuque Gehennæ coërceantur, liberè in præceps ruunt, & per abruptum licentiæ in omne facinus vitiorum labuntur*. De Gallis Gregorius Turonenſis lib. V. cap. XVII. ſubditos ita loqui facit ad Chilpericum: *Si quis de nobis, ô Rex, juſtitiæ tramites tranſcendere voluerit, à te corripi poteſt; ſi verò tu exceſſeris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi, ſed ſi volueris audis; ſi autem audire nolueris, quis te damnabit niſi is qui ſe pronuntiavit eſſe juſtitiã?* De Germanis Otto Frinſingenſis in Epiſt. ad Fredericum I. *Cum nulla inveniatur perſona judicialis quæ mundi legibus non ſubjaceat, ſubjacendo coërceatur, ſoli reges, utpote conſtituti ſupra leges, divino examini reſervati, ſæculi legibus non coërcentur. Vnde eſt illud tam regis quam Prophetæ teſtimonium, tibi ſoli peccavi.* Ad infima etiam tempora doctrina hæc Euangelica, de regum abſoluta poteſtate nullius examini niſi Dei obnoxia, à multis non ſolum privatis doctoribus retenta eſt, ſed etiam à collegiis & Synodis ſancita. Sorbona hodieque eam tenet, & à Con-

cilio Constantiensi firmata est. Sed in agro Dominico ante multa sæcula, pro bona semente lolium & avenas pravi magistri severunt, & malæ herbæ bonis mixtæ succreverunt. Usque ad Augustinum nemo Doctorum Ecclesiasticorum variavit, aut dissidentem super ista re protulit sententiam. Constans & perpetua in Ecclesia conservata est per quingentos & amplius annos prædicatione, commentatione, tractatione, disciplina & usu hæc doctrina. Immo eo usque pura & intemerata permansit donec extitere qui supra reges ipsos se constituerent & imperatores, Ecclesiæ nimirum Romanæ Antistites. Quamdiu enim creditum est soli Deo reges subjici, nec aliam in terris potestatem neque sæcularem neque Ecclesiasticam supra eos ullam extare, tamdiu nemo dubitavit, quin reges ab alio non dependerent nisi à Deo ipso, illi soli actuum suorum rationem reddituri, ab eo solo puniendi, regno privandi & vita, à quo constitutos eos esse constaret. Et merito sane. Judicari quippe nemo potest nisi à pari vel superiori. Cum reges autem nec parem nec superiorem in regno suo habere putarentur, ne populum quidem universum cui imperabant & cujus erant

dominі;

domini; non posse certe à quoquam ea illos exui potestate quam à solo Deo accepissent, certa & fixa omnium opinio fuit. Ubi vero exorta est potestas quam regnum in terris possidere majus regum imperio persuasum fuit hominibus Christianis, ut quæ Christi vices gereret, tum illi potestati multorum ejus adseclarum & satellitum sententia subjici cœpta est regia & imperatoria majestas. Ex hac ipsa tamen, quamvis impura & falsa, opinione facile potest confirmari qualis olim & semper fuerit vera Ecclesiæ & Euangelica de regibus doctrina. Nam si improbus ille cumulus qui temere & perperam justæ mensuræ ex zizaniis adjectus est, deruatur, tum pura sinceri seminis natura apparebit. Tolle illud falsum & impurum dogma, quo Papa Romanus populos solvere sacramento fidelitatis quam regi promiserant, posse censetur, tum remanebit sana & sincera qualis à Christo & Apostolis ejus tradita est & diu in Ecclesia conservata doctrina, quæ populum regi suo ita obligatum & obstrictum statuit, ut nullo regis facto, quantumvis scelerato & tyrannico, ab ejus obsequio & subjectione liberari possit. Pontificii ergo dum credunt traduntque, populum nisi

ſacramento fidelitatis à Romano Pontifice ſolutum rebellare contra regem ſuum non poſſe, nec ullam juſtam habere cauſam arma in eum capiendi, hoc ipſo ſtatuunt, debere prius ſolvi eo Sacramento, ut jure poſſit arma capere & inſurgere contra ſuum regem. Non poſſe autem niſi per Pontificem Romanum eo fidelitatis juramento ſolvi dum ponunt, nobis etiam eo ipſo facile perſuadent, populis nulla ratione & nulla cauſa licere principem cui ſubjecti ſunt, abdicare, quia nullo modo poſſunt ſolvi, nec ab ullo fidelitatis quam jurarunt ſacramento. Tam enim falſum eſt ſecundum leges divinas & humanas Pontificem Romanũ poſſe ſubditos ſacramento fidelitatis abſolvere, quam ſubditis licere per ſe id agere, ut illo ſacramento liberentur, & liberati bellum regi ſuo inferant, eum accuſent, judicent, damnent, regno exuant & vita. Maneat ergo indubitatum & certum id, quod hoc capite demonſtravimus ex doctrina patrum, primorum quatuor ſæculorum, quæ ſola Euangelica & Chriſtiana cenſeri debet, reges etiam malos & injuſtos à Deo conſtitui, & proinde Deum ſolum habere judicem, ſupra leges eſſe, nullam eſſe legem ſcriptam, non ſcriptam, natu-

ralem

ralem neque divinam, qua rei poſſint fieri à ſubditis ſuis, neque apud ſubditos ſuos. Quia ſi hi poſſent judices ſedere contra reges ſuos, rerum vices inverſæ viderentur, & populus pro rege imperaret, rex vero populo ſubjectus haberetur. Ita nulla uſpiam foret regia dominatio, nulla optimatum, ſed ubique populus rex eſſet, reſque publicas gubernaret.

CAPUT IV.

Duobus prioribus Capitibus explicavimus totum doctrinæ Judæorum ſimul & Chriſtianorum cenſum de obſequio, obedientia & fidelitate quæ regibus debentur, etiam malis, etiam tyrannis, quoniam à Deo æque juſtos atque injuſtos reges eſſe Scriptura utriuſque fœderis teſtatur. Nunc tractandum & diſpiciendum, an utriuſque Eccleſiæ Judaicæ & Chriſtianæ primitivæ uſus reſponderit præceptis divinæ legis, reges ita obſervari jubentibus, ut nulla juſta cauſa fuerit apud Deum populis contra reges arma capiendi, eis reſiſtendi, vim vitæ eorum inferendi, regno illos quocumque modo dejiciendi. Parum quippe fuerit, hanc doctrinam

utroſque

utrosque ex veteris & novi fœderis fontibus haustam habuisse, si facta eorum dictis discrepaverint, si exempla cum moribus non pariaverint, si denique aliter vixerint quam docuerunt. A Judæis incipiemus, & postea ad Christianos descendemus; ut sic non aliam fuisse mentem ostendamus antiquæ legis observatoribus, & novæ auditoribus, neque aliud vitæ in utrisque institutum, quia non aliud præceperit lex vetus quam nova, neque alia mandaverit Deus Filius quam Pater Deus, nec aliam traditionem circa hoc acceperit Synagoga quam Ecclesia. A prioribus prius auspicati, Judæorum res super hoc negotio, à primo eorum rege usque ad Herodem sub quo Christus natus est, persequemur; Christianorum vero recensebimus memorias à Christo ipso fundatore talis disciplinæ usque ad Augustinum. Primum igitur quod ad Judæos attinet, illustre dat documentum Rex ac propheta David quid reliqui deberent observare, dum ab inimico suo rege, & persequutore, vim abstinuit, non aliam ob causam, quam quia rex esset & unctus Domini. Alioquin justam videtur habuisse causam eum occidendi, quem sciebat à Deo ipso projectum esse, cum ipse rex esset jam designatus, cum

cum Dei Spiritu repletus incederet, Saul autem à Spiritu contrario agitaretur. Atque hoc ipsum est scilicet quod eum prohibuit manus violentas regiæ personæ inferre, quamvis violentus & iniquus foret ac Deo exosus. Opponamus igitur Spiritum Dei, Spiritui Diaboli. Qui illum habet ut David, regem non interficit, etiam talem qualis Saul fuit, id est tyrannum, & à Spiritu nequam exagitatum, à Deo ipso, sicut Spiritu prophetico dictante cognoverat, abjiciendum & exterminandum. Quo itaque Spiritu dicemus impulsos Anglicanos perduelles regem suum hæreditarii regni per tam longam seriem avorum ad se devoluti possessorem legitimum interemisse? Utrum ab illo qui Davidem movebat, an ab illo qui Saulem vexabat? Isto sane; neque quisquam aliter possit dicere nisi eodem Spiritu animatus. Spiritus qui Davidem impellebat, manus eum à rege bis temperare jussit, cum totidem vicibus in potestate sua illum habuisset, & occasionem occidendi opportunam nactus esset. Spiritus ille, Dei fuit illius, qui in veteri Testamento *reges per se regnare* dixit, & *animam regis in sua manu positam* esse pronuntiavit, non alia proinde quam sua eripiendam, quique in

novo

novo fœdere. tam *reges honorandos* speciatim præcepit, quam generatim *inimicos esse diligendos.* Hoc arripuere fanatici Angli, & ex eo perversum & perniciosum collegere dogma, inimicis potius parcendum esse quam amicis. Inde concludunt se regi suo parcere non debuisse, quia amicus erat. Ergo si inimicus fuisset, illi pepercissent. Monstra hominum! Quid istis phreneticis facias, qui cum ad legem naturæ subinde provocent, naturam ipsi humanam plane exuerunt, nihil retinentes hominis nisi faciem., cætera Molossis suis ferociores. Ipse ille David regem impium & quem Deus decreverat tollere, ab impio aliquo tolli maluit quam à se qui pius erat, quem sciebat se non posse perdere, nisi simul etiam pietatem vellet amittere. Alterius scelere voluit eum violari potius quam suo. *Ab impiis,* inquiebat, *egredietur impietas.* Quasi diceret, impius aliquis Deo Saulem perdere destinanti hoc ministerium præbeat; non ego qui pietatem colo. Saule paulò post in acie interfecto cum ad Davidem accurrisset qui falsò jactabat se inimicò ipsius vitam ademisse, & præmium sperabat à rege, quid illi Rex respondit, aut quomodo eum excepit? Primum audita

regis

regis morte & hostis sui, vestimenta sua, ut in luctu tum fieri solitum, laceravit. Omnes etiam qui cum eo erant, planctu & fletu dolorem suum testati sunt, & jejunium usque ad vesperam celebrarunt. Illi autem qui sua manu Saulem se occidisse gloriabatur, retulit David haud dictu mollia: *Quia non timuisti mittere manum tuam, ut occideres Christum domini?* Pretioque mox quod tale parricidium merebatur affecit, & proximo satelliti imperavit ut eum neci daret. Ipse autem David, cum unus ex suis Saulem pararet occidere, ne id faceret, interminatus est his verbis: *Ne interficias eum: quis enim extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit?* Si hæc Christianis pro lege & regula non sunt, quid eos à tanto facinore possit dehortari, aut deterrere, non satis scio. Urgent, qui coronas despuunt ac thronos destruunt, quod idem ille Rex David sexcentis satellitibus iret stipatus cum Saul eum persequeretur. Sed ad quem usum istos homines habebat? An ad occidendum persequutorem suum? Immo ad se tuendum tantum. Quod illi licuisse per leges omnes, naturales, divinas, & civiles, planè liquet. Audentne hoc dicere atrocissimæ perduellionis rei,
qui

qui ſexaginta millium exercitum compararunt, ut tuto poſſent regem ſuum infami carnifici publicè decollandum dare? Urgent iidem laniones defectionem decem tribuum Iſraëlis à Roboamo Salomonis filio. Sed quæram ab iis primum, cur à Salomone ipſo non defecerunt, qui tam gravibus tributis eos premebat, qui poſtremo ad idololatriam deflexit à fœminis quas efflictim deperibat inductus? Cum tot equos, tot currus, tot uxores, tot concubinas contra legem Dei expreſſam haberet, cur nemo repertus eſt in populo, qui eum interficeret? Cur autem ipſe populus non rebellavit? cur Synedrium magnum ad cauſam dicendam non eum pertraxit? Niſi Lex divina eos tenuiſſet, hoc ſanè feciſſent. Sed Deus, qui ſolus eſt nocentium regum judex, decreverat delicta ejus in filio vindicare. Ideo permiſit ut poſt mortem patris decem tribus à filio ſecederent, & alium regem ſibi crearent. Sed quomodo? An eo quem rebelles Angli uſurparunt? Numquid eum Iſraëlitæ accuſarunt, damnarunt, ad mortem duci juſſerunt? Regno adhuc recenti & vix ad tertium hæredem tranſituro, ubi palam factum eſſet de morte Salomonis, congregati Iſraëlitæ ad regem ſibi conſtituen-

tuendum ejus filium, conquesti sunt apud illum de oneribus quibus sub patre gravati fuerant, & rogarunt ut vellet eos relevare gravissima illa tributorum mole, quæ pater imposuerat. Quid ille ad tam justam eorum petitionem? Tantum abfuit precibus illorum annuere, ut etiam ultro longe graviora minatus sit, & scorpionibus se verberaturum denuntiaverit quos pater flagris tantum ceciderat, increpans insuper, digitum suum minimum crassiorem esse patris toto corpore. Qui nondum rex erat, quid fecisset si regnum esset adeptus? Tam superbum ejus responsum merita, nec tamen justa, defectione redhostierunt. Justam fecit Deus ipse, hanc illis mentem immittendo, atque ita fieri mandando, quo patrem in filio puniret. Sic ad alium iverunt. Nihilo tamen secius factum Jeroboami semper improbatum fuit, & ἀποστασία ejus ab omnibus sequentibus ætatibus detestata. Successores ejus pro rebellibus & reprobis semper habiti sunt. Etiamsi per secundas causas Deus agat quod statuit; quod male tamen egerunt quamvis id ipse permiserit, non ipsis impunitum solet abire. Pro flagello iis ubi Deus usus est ad puniendos improbos, flagellum ipsum postea in ignem

ignem mittit aut frangit. Multum igitu interest, quod fit, utrum ut regulæ consentaneum adprobationem omnium mereatur, an verò velut à regula exorbitans cunctorum judicio repudietur. Utrum id Deus jusserit, an permiserit tantum, plurimum etiam refert. Quamvis enim ex facto interdum jus oriatur; si quid fiat quod juri & legibus sit contrarium, ex eo jus fieri non potest. Quotidie adulteria, homicidia, furta committuntur, & quidem sæpius impune, cum tamen nemo dicere possit licita esse, quia sæpè admitti solita sint. Certè illa secessio vel rebellio Jeroboami ab omnibus semper, ut diximus, improbata est tam Judæis quam aliis gentibus, atque etiam præcipuè à Christianis doctoribus. Gregorius Nazianzenus cum Julianum Apostatam ex multorum nequitiis & vitiis pessimorum principum monstrum concretum & compositum vellet dicere in secunda Philippica sua, Jeroboami quoque ἀποστασίαν dicit eum habuisse; Ἐπεὶ καὶ τὰς πάντων κακίας εἰς ἑαυτὸν συλλεξάμενος φαίνεται. Ἱεροβοὰμ τὴν ἀποστασίαν, Ἀχαὰβ τὴν μιαιφονίαν, Φαραὼ τὴν σκληρότητα, Ναβουχοδόνοσορ τὴν ἱεροσυλίαν, ἁπάντων ὁμοῦ τὴν ἀσέβειαν. *Quoniam ipse omnium vitia & nequitias in unum*

colle-

collectas possedisse videtur, Ieroboami apostasiam, Achabi crudelitatem, Pharaonis duritiam, Nabuchodonosoris sacrilegam cupiditatem, & omnium simul impietatem. Nec ipse tantum Jeroboamus rebellionis illius auctor improbus & detestabilis tyrannus existimatus est, sed omnis regum successorum ejus posteritas tali crimine damnata est, & pro improbis ipsi quoque atque impiis, proque rebellibus non minus quam primus ille rex Israëlis, habiti sunt. Augustinus lib. XVII. cap. XXII. de Civitate Dei scribit, Regem hunc Israëlis Jeroboamum, mente perversa non credentem Deo, quem veracem promisso sibi regno datoque probaverat, timuisse, ne veniendo ad templum Dei, quod erat in Hierusalem, quo secundum divinam legem sacrificandi causa universæ illi genti veniendum fuit, reduceretur à Deo populus, & stirpi Davidis tanquam regio semini redderetur, atque instituisse idololatriam in regno suo, & populum Dei secum simulacrorum cultu obstrictũ nefanda impietate decepisse. *Nec tamen,* inquit, *omnino cessavit Deus non solum illum regem, verum etiam successores & impietatis imitatores, populumque ipsum arguere per prophetas.* Magistri Judæorum

rum de his omnibus Iſraëlis regibus dicunt, transgreſſores legis fuiſſe, ſuperbos, contumaces, nullamque ab his, quamvis per prophetas à Deo miſſos corriperentur, correctionem ſalutarem ſperari potuiſſe, ſed tantum contemptum & abolitionem legis. Cum omnes reprobi eſſent & idololatræ ac rebelles tam Deo quam regi ſuo legitimo à primo hujus rebellionis duce Jeroboamo, & ſæpè hoc nomine à prophetis increparentur & arguerentur, nunquam tamen prophetæ contra eos populum incitaſſe leguntur. Denuntiabant illis minas irati & offenſi Dei, niſi reſipiſcerent, ſed populum ipſum ab eorum obſequio & ſubjectione non abducebant, non ſicarios ſubornabant qui in eos irruerent, ipſi contrà prophetas Dei trucidabant, & altaria ſuffodiebant, dicente Elia qui ad eos poſt alios miſſus fuerat, *Et ego relictus ſum ſolus, & quærunt animam meam.* Cum tot etiam peſſimi reges in parte Judæ extiterint, nemo tamen repertus eſt qui in vitam eorum conſpiraret, qui regno eos dejicere tentaret, qui exemplum denique Jeroboami ſequeretur. Cujus crimen una res excuſatius reddidit, quod videretur expreſſo Dei mandato id ab eo commiſſum

ut

ut vindicaret peccatum Salomonis per pœnam filio irrogandam. Ideo cum Rex Roboamus pararet tanquam tyrannidem divisæ illius partis bello persequi, prohibitus est populus pugnare cum fratribus suis, dicente Deo per prophetam, *se hoc fecisse*. Allegat quidem Anglicani latrocinii factio, se ad id scelus quod tam nefarie suscepit, nescio qua voce cælitus missa impulsos fuisse, cum meliora viderent probarentque, sed deteriora sequi cogerentur monitu vocis illius cælestis quæ ad facinus faciendum scilicet eos hortabatur. Sed si quis fidem habet fanaticis commentis hominum sceleratorum, illum ego contenderim mente bona carere, nec minus esse furiosum quam qui ita dicunt & faciunt, ut qui non possit distinguere inter instinctus falsos & inspirationes dæmoniacas, ac veras Dei prophetias. Nemo certe unquam Dei propheta populo auctor fuit, regis sui coram Synedrio ob idololatriam, ob parricidia, ob adulteria, ob homicidia & alia ejusmodi peccata accusandi. Nullus unquam rex, nec in parte regni Judæ, nec in parte regni Israëlis, prophetarum jussu vel suasu, publico judicio, in platea publica carnificis manu capite truncatus memoratur, aut posteri-

tas

tas ejus à legitimæ successionis jure exclusa. Nulla videtur justior causa populo arma capiendi contra regem suum quam quæ velamento religionis prætexitur. At ne hæc quidem justa dici vel videri potest. Non enim legimus in Scriptura Hebræos contra proprios reges è Davidis stirpe bellum propterea suscepisse quod religionem veram & legitimum Dei cultum in prophanum & Samaritanum mutare ausi essent. Si ullum crimen in rege fuit quod à Synedrio judicandum & vindicandum videretur, hoc vero fuit. Quod allegatur de Idumæorum & Libnensium defectione quæ sub Joramo rege Judæ accidit, nihil habet simile cum facto horrendo Independentium Anglicanorum. Defectiones & rebelliones populorum ut sæpe fiunt atque à Deo permittuntur, non tamen in exemplum trahi debent, quia nunquam probantur nec laudantur. Illi ipsi Joramo Deus per Elisæum multa mala impendentia & imminentes calamitates minatus est, quia cultum Dei dereliquerat, fratres suos occiderat, alia flagitia nefanda commiserat. Quorum gratia non eum trahi ad tribunal Synedrii mandavit, nec sententia judicum plecti; sed ipse se vindicem criminum ejus ac judi-

cem

cem constituit Deus, Palæstinos & Arabas in eum suscitando, qui terram ejus depopulati sunt, domos expilaverunt, uxorem & liberos in captivitatem abduxerunt, ipsum autem Joramum morbo alvi insanabili adflixit. Nec sola hæc pœna est quam personæ Jorami inflictam à Deo dicere liceat, qua etiam ostenditur regem non habere judices è populo suo, sed solum Deum agnoscere delictorum quæ committit vindicem. Ne prophetæ quidem se judices constitui voluerunt regum peccantium, quamvis à Deo mitterentur ad eos corripiendos. E contrario à regibus sæpius ipsos prophetas trucidatos legimus, quod multis locis Scriptura divina testatur. Interdum & cum iis quasi lege egerunt, eosque in carcerem conjici jusserunt. Cum Jeremias detineretur à rege captivus, Abdemelechus Eunuchus pro eo intercessit & obtinuit. A Synedrio in carcerem conjectum fuisse volunt, & ex eo arguunt Synedrii majorem fuisse potestatem quam regis. Verum quidem est propriam extitisse Synedrii cognitionem de falsis prophetis, ut constat ex tractatu Sanhedrin cap. 1. Sed quamvis ordinaria hujus conventus in pseudoprophetas fuerit jurisdictio, nihilominus tamen re-

gis

gis poteſtas, tanquam ſupra Synedrium conſtituta, extra ordinem de his cognovit, & potuit eos duci in carcerem jubere, aut è carcere extractos liberare, vel invito Synedrio. Jeremiam principes populi, id eſt Synedrium, verberibus cæſum in carcerem miſerant. Jeremias tamen cum eum rex de carcere eductum ad ſe vocaſſet, ita interpretatus eſt quaſi regis juſſu fuiſſet incarceratus, his verbis quibus eſt regem alloquutus: *Quid peccavi tibi & ſervis tuis & populo tuo quia miſiſti me in domum carceris?* Deinde regem oravit ne ſe remitti juberet in domum Jonathani ſcribæ, quo eum principes populi cuſtodiendum miſerant. *Valeat*, inquit, *deprecatio mea in conſpectu tuo, & ne me remittas in domum Ionathan ſcribæ, ne moriar ibi.* Sedecias hanc ei veniam dedit ut petierat, & præcepit ut in veſtibulo carceris cuſtodiretur, ac daretur ei panis torta in ſingulos dies. Poſtea principes populi Sedeciam adierunt & rogarunt ut ſibi traderetur Jeremias occidendus. Annuit eorum petitioni rex, non tanquam minor & obſequii reus, ſed gratificari illis cupiens, vel fortaſſe negare non auſus metu ſeditionis. Acceptum illi Jeremiam in locum demiſerunt ut ibi fame necaretur,

ſed

ſed poſt breve tempus Abdemelechus Æthiops Eunuchus liberationem ejus à rege impetravit. Hæc omnia demonſtrant, etiam de prophetis reges Judę ſtatuiſſe quod vellent, nec quemquam unquam extitiſſe Dei prophetam qui ſeditionis auctor & factionis fautor in regem fuerit, aut ullorum conſiliorum particeps aut conſcius quibus è medio tolleretur, ut novæ & Diabolicæ prophetiæ Enthuſiaſtæ nuper perpetrarunt. Allegant impuri Cathari exemplum Eliſæi Prophetæ, qui oſtium occludi juſſit domus ſuæ ſpiculatori, à Joramo miſſo ut caput ſibi demeret. Quid inde concludunt? An defendere volunt iſto Eliſæi facto id quod fecerunt ipſi dum caput regi ſuo truncarunt carnificis manu? Propheta ille Dei noluit ſibi à rege caput amputari, iſti Satanæ prophetæ regi ſuo cervices amputarunt. Quid ſimile? Achabo non potuit deterior quiſpiam oſtendi, nec monſtrum regis ex omnibus vitiorum portentis magis conflatum reperiri. Nam de eo dicit Scriptura 1. Regum cap. XXI. *Non fuit alter talis ſicut Achab, qui venundatus eſt ut faceret malum in conſpectu Domini.* Prophetæ non ab eo populum abduxerunt, nec in jus ad Synedrium traxerunt, nec capitis cauſam

H dicere

dicere coëgerunt, nec quemquam immiserunt ad eum occidendum, quia nullum tale mandatum habuere. Personæ ejus, quamvis sceleratissimus esset, Deus ita pepercit, ut quæ peccarat in posteritate ejus vindicanda, extra ordinem præceperit per Elisæum. Qui totam regiam domum funditus extinxit. Nam Jehum Deus excitavit, & in regem per prophetam ungendum mandavit, ut rex regiam domum extirparet. Non enim cuiquam privato ex subditis regis hoc munus delegavit, sed ei quem extra ordinem Deus regem constituit, ut ejus voluntatem exequeretur. Godoliam, qui à Nabuchodonosore præfectus fuerat reliquiis populi quæ in terra sancta remanserant, Ismahel interfecit. Nec hoc factum laudavit Jeremias. Quin è contrario damnatur eidem Jeremiæ c. XL. Unde & *Patriæ parricidam* eum appellat Hieronymus. Duodecimum eum regem numerat gravis auctor in Epistola ad Damasum ab Ozia. Ex illis autem duodecim regibus qui ab Ozia usque ad Godoliam regnarunt, quatuor tantum ait justos fuisse, Ozian, Johatan, Ezechian & Josian, cæteros malos. Cum tot mali reges in Judæa fuerint, mirum est nullum seditione populi vel pro-
cerum

cerum factione fuisse trucidatum ; tantum abest, ut accusatus ullus sit coram Synedrio, vel ab eo judicatus, & damnatus. Qui pro bonis regibus inter eos numerantur, si comparatio eorum instituatur cum Carolo primo Angliæ rege, multum de bonitatis existimatione deperdent. Sume tibi Davidem, adulterii simul & homicidii reum deprehendes, nihil tale in Carolo inventurus. Contra Dei exertam voluntatem Israëlitarum populum recensuit. Salomon ejus filius qui sapiens audiit vulgo, nihil dignum ea sapientia fecit, cum ad impietatem & idololatriam in fine vitæ à mulieribus suis inductus deflexit, cum fratrem natu majorem & mox Joabum in tabernaculo Dei cornu altaris tenentem interfici mandavit, parricidii & sacrilegii scelere commaculatus. Contra expressa Dei mandata idem innumerabilem uxorum & concubinarum multitudinem habuit, curruum & equorum tot millia ut numerus fidem superet, cum tamen Deus per Mosen regi, quem constituere sibi debebat populus ubi terram Sanctam ingressus foret, numerum equorum & curruum multiplicare noluerit esse licitum, nec uxores plurimas habere. Quod de Athalia adfer-

tur, non meretur refutari. Ipſa regnum non ſibi debitum ſumpſit defuncto filio, atque omnem ſtirpem regiam extinxit. Soror Ochoziæ Jeſaba filia regis Jorami de medio eorum qui interficiebantur, ſurripuit Joan filium Ochoziæ, ac ſervavit. Eum poſtea productum, diademate decoratum, & ſolio impoſitum regem proclamaverunt Principes populi, Athalia abjecta & interfecta, plus quam hoc merita. Exturbata quippe eſt quæ regno incubabat, rege legitimo in thronum repoſito. Nam legibus Hebræorum fœminæ ad imperium non admittebantur. Scriptum quippe fuit, *Conſtitues ſuper te Regem*, Deuteron. XVII. non reginam. Ita enim magiſtri exponunt. Joachimus Uriam prophetam ex Ægypto quo fugerat retractum interfici juſſit, & projici cadaver ejus in ſepulcris vulgaribus. Unus de peſſimis fuit, & pravam prædeceſſorum ſuorum ſectam ſequutus eſt, nec tamen à Synedrio condemnatus aut necatus fertur. Ubi Spiritus Sanctus receſſit à populo Iſraëlitico, & prophetia ceſſavit, vateſque eſſe deſierunt qui malis regibus denuntiarent minas iræ divinæ, non minus tamen certa Dei judicia fuere in vindicandis peccatis male imperantium regum,

gum, ut nunc etiam ſunt, quamvis non ita explicata & aperta fuerint. Spiritus qui prophetas implebat, ſub ſecundo templo defecit. Quamdiu mandata Domini regibus ab eo conſtitutis hi miniſtri ferebant, nullos unquam reges eorum monitu occiſos vel deſtitutos legimus, nec populum unquam eorundem voce incitatum ad arma contra regem ſuum capienda. Quod maximum eſt argumentum, nunquam Deo placuiſſe rebellionem populorum adverſus reges ſuos, quia nunquam per prophetas ſuos populis ut rebellarent mandavit, aut ut regibus manus inferrent. Quinimmo contrarium expreſſe factitatum videmus ab illis quos Spiritus Dei replebat, ut in Davide. Nunc videamus, ubi prophetas ille Spiritus cæleſtis impellere deſtitit, an Judæi alio Spiritu animati fuerint erga reges ſuos quam tum cum à prophetis viva voce inſtruebantur, & monebantur. Poſt remigrationem è Babylone uſque ad Ariſtobulum nullos habuere reges per quadringẽtos plus minus annos. Duces aut Pontifices ſummi regnabant, maxima cum auctoritate, & quamvis regio nomine carerent, vix regiæ diſſimili. Nullum ex ſuis illis Ducibus neque occidiſſe per ſeditio-

nem leguntur, neque capitis damnasse, cum tamen non semper optimi fuerint & impotenter sæpius se gesserint. Aristobulus, qui primus diadema sumpsit, & cum regio nomine imperavit, detestabilis fuit, atque impius. Matrem quippe & Antigonum fratrem natu minimum trucidavit, reliquos in vincula conjecit. Uxor ejus Salome ex tribus viri fratribus Jannæum cognomine Alexandrum in torum & regnum recepit. Contra Aristobulum cum adeo execrandus foret, nulla extitit Judæorum rebellio. Contra Jannæum, cum Pharisæos contumacis & superbæ sectæ homines adeo male tractasset, ut octoginta ex his dum epularetur supra tectum palatii suspendisset, nemo eorum insurrexit. Octingentos eum Pharisæos cruci affixisse testis est Josephus lib. I. Halosis cap. IV. Quinimo hunc ei honorem mortuo habuere, ut luctu & planctu funus ejus prosequuti sint, & feretrum mortuale humeris suis ad sepulturam extulerint. Cum vero per simulationem experiri vellet quali animo in se forent Pharisæi, & ægrotum illum, mox etiam mortuum, uxor jussu ejus finxisset, iisque dixisset, Alexandrum eorum hostem diem suum obiisse, ut si vellent vel igni illum

con-

consumerent, vel canibus cadaver ejus objicerent; responderunt Pharisei, ut apud Josippum legitur: Absit hoc scelus à nobis, ut hanc vicem rependamus domino nostro, uncto Domini, regi simul & Pontifici. Quidquid in nos male fecit, expiatum esto illius morte. Nos autem & planctu ipsum honorabimus & luctu, quin & feretrum ejus subire parati sumus, & humeris nostris deferre ad locum sepulturæ, & in monumentis regiis eum reponere. Hæc testatur historia, qua mente præditi erga reges suos fuerint Pharisæi, & quam de his colendis & observandis doctrinam habuerint, genus alias hominum turbulentum, seditiosum, factiosum, & zelo Dei inconsiderato sæpe abripi solitum. Ubi in potestatem Romanorum Judæi venere, sæpe tanquam contra hostes suos acerrimos legumque suarum ac religionis eversores rebellarunt. Quid mirum? Nondum jugo erant assueti, & impatienter ferebant religionis suæ & legum violationem. Præcipue vero toto illo tempore, quod intercessit Christi nativitatem inter & Hierosolymitanæ urbis excidium, multum turbarunt, ac plurimos tumultus adversus Romanos Imperatores concitarunt, ut gentem illam constat inter

omnes maxime seditiosam & rebellem fuisse. Habuere aliquando & quosdam duces factionum, tubas & accendones turbarum, qui se Zelotas dici cupiebant. Populus interim prætexebat, se non cum Imperatore Romano bellum gerere, sed cum præfectis ejus, quorum sævitiam & tyrannidem ferre se non posse dictitabant. Quam eorum querimoniam injustam his rationibus ostendere conabatur Agrippa apud Josephum lib. II. Excidii Hierosolymitani, cap. XXVIII. Si injurias præsidum, inquiebat, vindicare laboratis, cur libertatis recuperandæ studio vos rapi dicitis? Si libertatis amor vos incitat, & servitutis onus intolerabile ducitis, superflua est de præsidibus querimonia. Hæc duo cum apud se examinaret, neutrum ab iis fieri oportere probabat, ut aut quererentur de injuriis præsidum, aut de libertate armis recuperanda cogitarent. Quod ad hoc ultimum attinet, *Serum est nunc*, inquiebat, *libertatis desiderio moveri, cum ab initio ne amitteretur, certandum foret, servitutis quippe experimentum esse durum, & ad eam propulsandam contentionem videri justam. Sed qui semel jugum subiit, si excutere illud satagat, contumax servus habendus potius quam liber-*

libertatis cupidus. Hujus Agrippæ pater etiam Judæos sub imperio Caligulæ ita à rebellione deterrebat, ut tamen dissuaderet ne paterentur illius statuam in templo collocari publicè adorandam. Cum Petronius ad hoc missus à Caligula denuntiasset Judæis quid haberet in mandatis de Cæsaris statua in templo eorum dedicanda, & diceret insuper, se non posse Imperatoris voluntati inaudientem esse, nisi ipse mallet perire, universi clamaverunt se paratos esse quidlibet potius pati quam legi suæ derogare. Tunc sedato tumultu Petronius ad eos sic verba fecit. Quid ergo? An bellum Cæsari inferre animus vobis fert? Nequaquam, illi respondere. Nam quod ad Cæsarem & populum Romanum attinet, bis de die pro eorum salute sacrificium Deo offerimus, sed si ille statuam in templo nostro statuere certum habet atque animo fixum, universam prius Judæorum gentem immolari & exterminari jubeat oportet. Nos enim omnes priusquam hoc patiamur jugulandos præbere nosmet ipsos cum uxoribus nostris & natis destinavimus. Misericordia subiit Petronium cum videret mori certos pro religione, cujus tuendæ tantum & tam invincibilem ar-

dorem testabantur. Non consilio, non exhortatione, non minis deducere illos potuit de sententia, cum tamen ad quidvis potius perpetiendum quam ad bellum inferendum Imperatori se promptos ostenderent. Sæpe illi quidem alias seditionibus in Romanos suscitatis exarserunt, sed infelici semper exitu, cum Deus aperte eas damnaverit, successum dando contrarium rebellantium voto. Judæis sepositis, qui ex his producti & quodammodo iis insiti fuere, Christianos arripiamus, & videamus, an nova lex per Christum data aliud à suis Discipulis exegerit, quam pater ejus Deus in πολιτείᾳ à se instituta observari per Moysen Judæis præceperat. Hoc quidem jam dispeximus, & observatum nobis est, novi fœderis leges non aliud circa hoc statuisse quam quod vetustarum tabularum constitutione sancitum fuerat. Sed an mores pares habuerint, & an usu doctrinam à Christo & Apostolis ejus acceptam comprobarint, intuendum est. Paulo ante notavimus ex Josepho, Judæos bis in die pro Cæsaribus sacra fecisse. Deus per prophetam suum populo in captivitatem Babylonem abducto præcepit orare pro ea ipsa civitate, in qua captivis ipsis vivendum fuit, Jeremiæ

miæ cap. XXIX. *Quærite pacem civitatis ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea ad Dominum, quia in pace illius pax erit vobis.* Daniel alter Dei propheta pro incolumitate & salute regis Nabuchodonosoris orare non dubitavit. Apud Esaiam cap. XLIV. Deus vocat Cyrum *Pastorem suum.* Cyro dixit Deus, *Pastor meus es.* Et cap. XLV. appellat eum *Christum suum,* id est Unctum. Ne quis ex grege Catharorum doctor impurus argutetur hariolando, solos Reges pios & fideles *Unctos* Dei dici debere. Sed istis fanaticis nullus Rex Dei Unctus habetur, quos ex æquo omnes interficere vel gladio vel voto parati sunt. Paulus qui secta fuit Pharisæus & in legis doctrina apprime versatus, cum nulla novæ legis status admitteret sacrificia post unum illud in Cruce peractum Redemptoris nostri, quod potuit, Christi sectatoribus injunxit, ut pro regibus, id est Imperatoribus, preces ad Deum funderent. Hæc unica fuere sacrificia quæ pro salute imperantium Deo fieri tum potuerunt. Sic enim in Epistola ad Timotheum prima, cap. II. *Pro regibus & omnibus qui in dignitate sunt eminenti, ut quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & castitate.* Pietas quippe

quippe & castitas vix locum suum tutari queunt nisi in pace & tranquillitate. Pax autem & quieta vita esse non potest nisi salvis regibus. Quinam tunc erant reges pro quibus Deum orandum præcepit? Certe usurpatione tyranni, tyrannice etiam regnantes, religionis veræ osores, & persequutores, idololatræ. Hæc regula fuit, hæc lex, hoc præceptum. An id observarint illi quibus mandatum fuit, recognoscamus. Præter Liturgias veteres hoc testantur antiquissimi quique patrum. Quamdiu gentiles fuere Imperatores, ὑπὲρ τῶν βασιλέων tantum sine ullo epitheto preces concipiebantur, *pro regibus*. Ubi imperatores facti sunt Christiani, non simpliciter ὑπὲρ τῶν βασιλέων precari solebant, sed eos etiam φιλοχρίστους, εὐσεβεστάτους, & θεοφυλάκτους nominabant, *Christi amantes, piissimos, & à Deo servandos.* In ea quæ Chrysostomo tribuitur, hæc legas: ἔτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας, σωτηρίας αὐτῶν. *Etiam precamur pro piissimorum & Deo carorum imperatorum nostrorum fortitudine, victoria, longa vita, pace, valetudine, conservatione.* Non minora nec pauciora precabantur pro regibus

bus adhuc gentilibus, & Deorum falsorum cultui deditis, ut ex Tertulliano jam vidimus in Apologetico. *Denique*, inquit, *sine monitore precantes sumus semper pro omnibus Imperatoribus, vitam illis prolixam, imperium securum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum.* Non potuere plura bona vovere & optare Christiano alicui regi & piissimo optimoque, quam tunc pessimis, idololatris & tyrannico more imperantibus à Deo poscebant. Ambrosius in commentario ad Epistolam Timothei 1. cap. 11. *Hæc regula Ecclesiastica est tradita à magistro gentium, qua utuntur sacerdotes nostri, ut pro omnibus supplicent, deprecantes pro regibus hujus sæculi, ut subjectas habeant gentes, ut in pace positi, in tranquillitate mentis & quiete, Deo nostro servire possimus.* Vocat regulam *Ecclesiasticam à magistro gentium*, id est, Apostolo Paulo *traditam*, qua tunc utebantur sacerdotes ut pro regibus Deo supplicationes facerent: & addit rationem, *Vt sopitis omnibus quæ imperio infesta & inimica sunt, in affectu pietatis & castitatis Deo servire possimus. Perturbatio enim & captivitas nec pietatem servat nec castitatem. Vnde enim pius qui nudus*

est? Et unde castus qui suæ potestatis non est? Certe regno turbato populi seditionibus aut procerum contra regem factionibus, nihil horum potest haberi bonorum propter quæ obtinenda Christiani veteres pro salute regum non Christianorum preces suas Deo allegabant. Cyrillus, qui sub Constantio vixit, in Catechesi v. *Παρακαλοῦμεν τὸν θεὸν ὑπὲρ κοινῆς τῶν ἐκκλησιῶν εἰρήνης, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου εὐσταθείας, ὑπὲρ βασιλέων, ὑπὲρ στρατιωτῶν καὶ συμμάχων. Deum precamur pro communi Ecclesiarum pace, pro orbis quiete, pro regibus, pro militibus & sociis.* Qui tunc regnabat Imperator, non Orthodoxus fuit, sed Arrianæ perfidiæ fautor, pro quo nihilominus preces à sacerdotibus in Ecclesia Catholica post peractum sacrificium spiritale fiebant. Hoc etiam liquet ex litteris Ariminensis Synodi ad Constantium missis, nempe patres Orthodoxos etiam pro hæretico Imperatore preces tunc fecisse. *Dimitte nos,* inquiunt, *ad suos quemque greges, ut precibus, & Deo sancte colendo, tranquillis animis vacemus, oremusque sedulo pro tua salute, imperio, & pace quam Deus nobis sempiternam largiatur.* Extant hodie Liturgiæ Copticæ, hoc est, Ægyptiacæ, sub nominibus Basilii, Gregorii

gorii & Cyrilli ex Ægyptiaco ſermone antiquo in Latinum converſæ, quibus hodieque utuntur Ægyptii Chriſtiani qui priſcum illum & Eccleſiaſticum morem adhuc ſervant precandi pro Imperatore Turcico cui ſubjecti ſunt. In ea quæ Baſilii nomen præfert, ita ſcriptum eſt: *Pacem noſtris concede temporibus. Reges, Proceres, Proreges, Populos, & ſervos noſtros ingredientes & egredientes à nobis orna omni pace. O Rex pacis, ſi pacem nobis dederis, omnia dederis.* In ea vero quæ Cyrilli titulo inſignitur, ita Diaconus populum alloquitur: *Rogate ut Chriſtus Deus noſter concedat nobis miſericordiam & clementiam coram regibus & imperatoribus, & flectantur corda eorum erga nos.* Tum ſacerdos ita precatur. *Conſerva eum in pace, & juſtitia & Imperio*, Regem nempe, *ut ſubjiciantur illi omnes Barbaræ gentes quæ bellum volunt inferre arcibus & ærariis noſtris. Loquere ad cor ejus pro pace unius tuæ dilectæ ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ, ut cogitet pacem nobis & nomini ſancto tuo, ut vivamus vitam ſecuram & placidam.* Plura de his non eſt opus afferre, cum vel ex iſtis quæ attulimus, ſatis liquido probatum ſit, unum hunc omnium Chriſti Eccleſiarum Græcarum Ægyptiarum,

rum & Latinarum consensum fuisse, in precibus publice in Ecclesia, dum sacra Synaxis celebrabatur, pro salute & prolixa vita regum pro tempore imperantium fundendis. Ex Athenagora constat etiam, solenne fuisse in ejusmodi precibus ut adderetur votum de filii successione. Nam tunc orabat sacerdos, ut Commodus patri in imperio succederet. Novi Christiani, qui & se *Sanctos* dicunt, totam posterorum successionem uno elogio cum ipso rege delendam decernunt, quam dissimiles moribus ac vita? Hæ preces luce clarius ostendunt, regulæ, quæ super hoc ab Apostolis Ecclesiæ tradita fuit, observantissimos fuisse omnium temporum & locorum Christianos. Non eorundem certe est hominum, pro salute regis orare, & eum velle perdere: Vitam illi prolixam optare, & vita illum privare: Prô imperii ejus quiete & pace Deo supplicare, & omnia bellis intestinis in regno turbare: Exercitus fortes ei à divino numine petere, & exercitum ad eum exterminandum conscribere: Populum probum & obedientem regi per preces postulare, & populum in eum concitare & armare: Senatum fidelem eidem votis poscere, ut fecere primi Christiani etiam imperato-

ribus

ribus paganis , & si qui in Senatu erga regem Christianum & pium visi sunt fideles, eos ejicere, incarcerare, perdere, ipsumque post omnia regem capitis damnare, & supplicio infami plectere. Hoc fecere Angli, & quidem Christi fidem ac nomen ementiti, falso puritatis & sanctitatis cognomine dissimulati, cum nihil simile unquam fecerint gentes ullæ ex omni barbaria immanissimæ. Enimvero quicunque Christiani olim publicas in Ecclesia preces ac supplicationes admiserunt pro regibus suis, qualescunque forent, pii an impii, justi an tyranni, faciendas, quam longissime absuerunt à bello ei inferendo pro cujus imperii pace & tranquillitate Deum orabant. Hypocritarum hoc fuisset, bona illi optare precibus Ecclesiæ totius nomine fundendis, & omnia mala eidem reapse extra Ecclesiam procurare pro quo in tẽplo precati essent. An aliquando pro rege suo oraverint Anglicanæ conspirationis latrones, nescio, sed illud constat, fidem suam de ejus auctoritate & majestate conservanda solenni conventione non semel interposuisse, quam nefario ac sacrilego ausu postea misere fregerunt. An hi pro Christianis habendi sint, & an sint hoc nomine vocan-

di,

di, viderint qui nomina vera rebus ſciunt ponere. Pergamus ex Patribus planũ facere quam alieni fuerint primitivæ Eccleſiæ Chriſtiani ab omni in regem aut imperatorem quemcunque, bonum an malum, juſtũ an tyrannum, pium an idololatram, clementem an perſequutorem, factione, conſpiratione, ſeditione. Tertullianus in libro ad Scapulam dicit, *Amicos diligere, omnium eſſe, inimicos autem, ſolorum Chriſtianorum.* Qui inimicos ſuos diligere jubebantur, quique etiam eos re ipſa diligebant, quomodo reges ſuos pro inimicis habere potuiſſent, aut tanquam eorum inimici arma contra eos capere, bellum iis inferre, aut eos, ſi poſſent, trucidare? De regibus id etiam explicat paulo poſt, quomodo eos qualesquales diligerent. *Chriſtianus*, inquit, *nullius eſt hoſtis, nedum Imperatoris, quem ſciens à Deo ſuo conſtitui, neceſſe eſt ut & ipſum diligat, & revereatur, & honoret, & ſalvum velit, cum toto Romano imperio quouſque ſæculum ſtabit.* Deinde ſubjicit continuo, *Colimus ergo & Imperatorem ſic quomodo & nobis licet & ipſi expedit, ut hominem à Deo ſecundum, & quidquid eſt à Deo conſequutum, ſolo tamen Deo minorem.* Teſtatur ibidem neminem Chriſtianum

ſtianum in partibus fuiſſe quæ contra Imperatorem ſteterint. Gentiles tunc Chriſtianos pro ſacrilegis infamabant, quamvis in furto nunquam deprehenſi forent, nedum in ſacrilegio. *Sic &*, inquit, *circa majeſtatem imperatoris infamamur. Tamen nunquam Albiniani nec Nigriani vel Caſſiani inveniri potuerunt Chriſtiani.* Idem in Apologetico, ubi latius hunc locum exequitur, conſpirationibus quæ per illa tempora in Cæſares ſtruebantur, Chriſtianos nunquam immixtos fuiſſe gloriatur. *Vnde*, inquit, *Caſſii & Nigri & Albini? Vnde qui inter duas lauros obſident Cæſarem? Vnde qui faucibus ejus exprimendis palæſtricam exercent? Vnde qui armati palatium irrumpunt, omnibus Sigeris atque Partheniis audaciores? De Romanis, ni fallor, id eſt de non Chriſtianis.* Varias hic tangit conſpirationes quæ in plurium imperatorum necem à Marco Antonino uſque ad Severum, qui tunc regnabat, comparatæ fuere, quarum nullus Chriſtianus particeps & ſocius fuit, cum tamen inter Palatina officia plerique jam tunc militarent Chriſti religionem profeſſi. Sed hic occurret aliquis de caterva latrocinii Anglicani, ideo bellum in Cæſares non moviſſe Chriſtianos qui eo tempore

pore vixere, nec conjuraſſe in illorum fatum, nec rebellaſſe, quia non poſſent potius quam nollent, pauci contra tot numero, & infirmi adverſus adeò potentes. Hæc enim ſceleſta eſt hujus nefandæ ſectæ diſciplina, jus eſſe populis, quandocunque id poſſunt, ſe in libertatem vindicandi, & reges à quibus gubernantur amovendi, ſive clemens ſit ac juſtum eorum imperium, ſive aſperum & tyrannicum. Sane juſtius hanc licentiam ſibi ſumere potuiſſent illorum ſæculorum Chriſtiani, quia non Chriſtianos Imperatores deturbaſſent, ſed prophanos, ſed idolorum cultores, nec idololatriæ tantum addictos, ſed etiam veræ religionis inimicos, nec inimicos tantum, ſed etiam perſequutores, flamma & ferro in ſe ſævientes, & beſtiis ſe laniandos tradentes, mille etiam injuriis & contumeliis in ejuſdem fidei conſecraneos graſſantes. Cæterum cum talia paterentur ac tanta ſub crudeliſſimis tyrannis, cum nec pati ea ſi voluiſſent poſſent, quia ſatis multi erant tunc & ſatis validi ad ſe liberandos, perpetiendę tamen quam faciendæ injuriæ ſe promptiores eſſe ſemper oſtenderunt. Non aliam ob cauſam quam quia Chriſtiani eſſent, & quatenus Chriſtiani, quia tale præceptum

ptum ab ipso Christo & ejus Apostolis acceperant, quia denique non aliter religioni suæ satisfacere se posse credebant. Objectioni itaque sicariorum Anglicanorum, qua perhibent, idcirco noluisse rebellare aut conjurare in principes suos qui tum Christiani erant, quia non poterant, ipse Tertullianus pro nobis respondeat in eodem Apologetico. *Cui bello*, inquit, *nos idonei non fuissemus, etiam impares copiis, qui tam libenter trucidamur, si non apud istam disciplinam magis occidi liceret quã occidere?* Numero etiam Christianos satis valuisse ibi ostendit, si hostes se Romani nominis declarare & nomen suum inter conjuratos ac rebelles profiteri voluissent: *Si enim & hostes exertos, non tantum vindices occultos agere vellemus, deesset nobis vis numerorum & copiarum? Plures nimirum Mauri & Marcomanni, ipsique Parthi, vel quantæcunque, unius tamen loci & suorum finium, gentes, quam totus orbis? Hesterni sumus, & vestra omnia implevimus, urbes, insulas, castella, municipia, conciliabula, castra ipsa, tribus, decurias, palatium, senatum, forum. Sola vobis reliquimus templa.* Docet etiam ibidem, si fraude sibi agendum esse credidissent, nec ab arte clandestina defuisse

sui

ſui ulciſcendi copiam. *Vel una nox*, inquit, *pauculis faculis largiter ultionem poſſet operari, ſi malum malo diſpungi penes nos liceret. Sed abſit ut aut igni humano vindicetur divina ſecta, aut doleat pati in quo probatur.* Addit, & alia via Chriſtianos potuiſſe tunc perſequutiones regnantium devitare, nec tamen rebellionis crimen incurrere, ſecedendo nimirum & in alias terras fugiendo ubi liberi eſſe poſſent à Romanorum principum dominatione ac tyrannide. *Potuimus & inermes nec rebelles, ſed tantummodo diſcordes ſolius divortii invidia adverſus vos dimicaſſe. Si enim tanta vis hominum in aliquem orbis remoti ſimum abrupiſſemus à vobis, ſuffudiſſet utique dominationem veſtram tot taliumcunque amiſſio civium, immo etiam & ipſa deſtitutione puniſſet.* Ex iis quæ ibidem ſubjicit, etiam liquido conſtat, plures vel eo tempore fuiſſe Chriſtianos. *Procul dubio*, ait, *expaviſſetis ad ſolitudinem veſtram, ad ſilentium rerum, & ſtuporem quemdam quaſi mortui orbis. Quæſiſſetis quibus imperaretis. Plures hoſtes quam cives vobis remanſiſſent. Nunc enim pauciores hoſtes habetis præ multitudine Chriſtianorum, pene omnium civium, pene omnes cives Chriſtianos habendo.* Egregius magni

magni & verè Chriſtiani auctoris locus, quo probatur, cum tanta Chriſtianorum multitudo tunc eſſet in imperio Romano, ſolos eos cives potuiſſe ac debuiſſe merito nominari qui nunquam hoſtes Romanorum regum fieri poſſent, quia diſciplina ſuæ religionis eos à rebellione & hoſtili adverſus imperatores animo arcebat. Plures ſanè tunc in orbe fuere Chriſtiani, & tamen quod eſt ſummopere admirandum, nullus ex tot Chriſtianis repertus eſt qui unquam de nece imperatoris ſui cogitarit, qui cum id agitantibus conſilia vel manus conſociarit, qui vel conſcius ullius conjurationis in eum faciendæ extiterit. Si tantus Severo imperante Chriſtianorum numerus fuit, quantum putamus fuiſſe ſub Juliano Apoſtata poſtquam jam duo principes Chriſtiani habenas imperii ſatis longo tempore proxime tenuiſſent? Sub Juliano tamen, cum unus ille magis quam ethnici omnes qui unquam regnaſſent imperatores, diriſſime Chriſtianos vexaſſet, nemo inventus eſt, qui obſequium illi denegarit, aut auctor fuerit in eum rebellionis. Gregorius Nazianzenus in prima contra illum Apoſtatam Philippica, quam στηλιτευτικῷ inſcripſit, ſolis lacrimis ait illius ævi Chriſtianos ſe adverſus tyranni-

dem

dem & oppressionem persequutoris Juliani defendisse, cum nihil scilicet haberent aliud quod juste ei possent opponere. Decreverat ille, omni genere libertatis Christi nomen & fidem professos prohibere, & ab omni conventu publico arcere, foro, senatu, mercatu, consilio, schola interdicere. Ταῦτα, inquit, ἐκεῖνος διενοεῖτο μὲν, ὡς οἱ τῶν ἀπορρήτων ἐκείνου κοινωνοὶ καὶ μάρτυρες, ἐπεχέθη δὲ τῇ τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοῖς Χριστιανῶν δάκρυσιν, ἃ πολλὰ δὴ καὶ παρὰ πολλῶν ἐχύθη, τοῦτο μόνον ἐχόντων κατὰ τοῦ διώκτου φάρμακον. *Hæc ille agitabat, ut testantur secretorum ejus participes, sed Christi misericordia, & Christianorum lacrimis, quæ affatim & à multis profusæ sunt, unicum hoc adversus persequutorem habentibus remedium, prohibitus fertur.* Quibus paria sunt & ista Ambrosii, ex Oratione in Auxentium de tradendis Basilicis: *Coactus repugnare non novi, dolere potero, flere potero, potero gemere. Adversus arma, milites Gothos quoq; lacrimæ meæ arma sunt. Talia enim sunt munimenta sacerdotis. aliter nec debeo nec possum resistere.* Non dicit tantum se non posse resistere, sed nec debere, etiam si posset. Idem in eadem Oratione: *Convenior ipse à Comitibus ac Tribunis ut Basilicæ fieret matura traditio, dicen-*

dicentibus, Imperatorem jure suo uti, eo quod in potestate ejus sint omnia. Respondi si à me peteret quod meum esset, id est, fundum meum, argentum meum, jus ejusmodi meum me non refragaturum. Et paulo post: *Si patrimonium petitur, invadite: si corpus, occurram. Vultis in vincula rapere, vultis in mortem, voluptati est mihi. Non ego me vallabo circumfusione populorum, nec altaria tenebo.* Idem Epist. XXXII. *Quis est qui potest vel unus vel inter paucos dicere Imperatori, Lex tua mihi non probatur? Nō permittitur hoc dicere sacerdotibus; permittetur laicis?* Notatu digna plane sunt de Juliano infideli fidelibus crudeliter imperante, & Christianis tali tyranno fideliter parentibus, Augustini verba, cujus testimonio semper utor libenter, Enarr. in Ps. 124. *Aliquando potestates bonæ sunt & timent Deum, aliquando non timent Deū. Iulianus extitit infidelis Imperator. Nonne extitit infidelis, iniquus, idololatra? Milites Christiani servierunt Imperatori infideli. Vbi veniebatur ad causā Christi, non agnoscebant nisi illum qui in cælo erat. Quando volebat ut idola colerent, ut thurificarent, proponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illā gentem, statim obtemperabant.* In prima Na-

zianzeni Steliteutica, milites quos thura diis dare coëgerat, & qui quaſi aliud agentes id fecerant, mox pœnitentia ducti & peccatum ſuum agnoſcentes ab eo petunt pro beneficio ut jugulentur, tantum abeſt ut in regem ſuum & imperatorem inſurgant, aut ejus jugulum petant. Δὸς χάριν, inquiebant, τοῖς σοῖς στρατιώταις, Χριστῷ σφαγίασον ἡμᾶς. *Fac hanc gratiã tuis militibus, Christo nos immola.* Auguſtinus autẽ loco jam citato doctrinę uſum pariter & doctrinam, de obſequio regibus omni fidelitate qualeſcunque ſint præbendo, ut Chriſtiani eam tunc obſervabant, diſerte & ſignanter expreſſit. *Quod*, inquit, *dixi de domino & ſervo, hoc intelligite de poteſtatibus & regibus & de omnibus culminibus hujus ſæculi.* Quid autem ille dixerat de domino & ſervo? Exempli gratia, ut oſtenderet qualis honor debeatur ordinatæ à Deo poteſtati, id eſt regiæ, unam rem ſe dicere ait, & ex ea conjici velle gradus omnium poteſtatum. *Prima*, inquit, *& quotidiana poteſtas hominis in hominem, domini eſt in ſervum. Prope omnes domus habent hujuſmodi poteſtatem. Et quid dicit Apoſtolus, docens ſervos dominis ſuis ſubditos eſſe? Servi obedite dominis veſtris ſecundum carnem, quia eſt dominus ſecundum ſpiritum. Ille*

eſt

est dominus verus & æternus, isti autem temporales secundum tempus. Tu cum ambulas in via, cum venis in hac urbe, non vult te facere superbum Christus. Contigit tibi ut Christianus efficereris: non ideo Christianus factus es, ut dedigneris servire, cum enim Christo jubente servis homini, non illi servis, sed illi qui jussit. Servi quorum tunc usus fuit, homines fuere bello capti & venditi pretio ad servitutem iis qui illos ære suo emerant serviendam. Cum dominos superbos & crudeles nacti erant, cum ipsi facti Christiani infidelibus dominis serviebant, nonne jus habuerunt quotiescunque id facere poterant, fugiendi & se in libertatem vindicandi? Ita quidem hoc eis suasissent si tũ vivere illis contigisset, Anglicanæ rebellionis parricidæ. Nonne enim hoc justius & rationi magis consentaneum videretur, quam quod ipsi fecerunt, dum regi suo, & Christiano Christiani quoque ipsi, nefarie vitam ademerunt? Non ita Paulus spiritu Christi plenus & voluntatis ejus optimus interpres servis sui temporis præcepit, ut se fuga liberarent, aut domini cæde facta servi esse desinerent. Quid igitur ille? *Obedite dominis vestris secundum carnem cum timore & tremore & in simplicitate cordis, non*

ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed quasi servi Christi, facientes bonam voluntatem Dei ex animo cum bona voluntate. Quid ad hæc Augustinus tam bonus Apostoli enarrator & interpres, quam Apostolus Christi fuit? *Ecce,* inquit, *non fecit de servis liberos, sed de malis servis bonos servos. O quantum debent divites Christo, qui illis componit domum, ut si fuit ibi servus infidelis, convertat eum Christus, & non ei dicat, dimitte dominum tuum: jam cognovisti eum qui verus est Dominus. Ille forte impius est & iniquus, tu autem fidelis & justus, indignum est ut justus & fidelis servus serviat iniquo & infideli: non hoc ei dixit, sed magis, serviat.* Si homo in bello ab hoste captus & venditus, domino suo qui eum emit, quamvis infideli, quamvis iniquo & tyrannice imperanti, servire fideliter ex Christi præcepto jubetur, nec causam ullam habet justam domini deserendi aut occidendi ut libertatem recuperet, quanto minus populis regi alicui subjectis liceat regem suum interimere ut ipsi loco ejus regnent? *Quod dixi*, ait Augustinus, *de domino & servo, hoc intelligite de potestatibus & regibus & de omnibus culminibus hujus sæculi.* Nam ut idem docet ibidem,

Modo

Modo quidem justi aliquando laborant, & modo aliquando injusti dominantur justis. Quibus modis? Aliquando injusti perveniunt ad honores sæculi. Cum pervenerint, & facti fuerint vel judices vel reges, quia hoc facit Deus propter disciplinam plebis suæ, propter disciplinam populi sui, non potest fieri nisi exhibeatur illis honor debitus potestati. Ordinavit enim Deus sic Ecclesiam suam, ut omnis potestas ordinata in sæculo habeat honorem, & aliquando à melioribus. Ergo ut ex his tanti & tam sancti doctoris verbis colligimus, hoc ex Dei ordinatione descendit, ut aliquando meliores pareant deterioribus, injustis justi subditi sint, fideles infidelibus serviant, Christiani Ethnicis, aut Muhamedanis, aut tyrannis cervices submittant. Quoniam hæc Deus ita ordinavit; & Ecclesiæ suæ hanc regulam per discipulos suos tradidit, propter disciplinam populi sui, non magis isti populo licet potestatem à Deo in se ordinatam repellere qualiscumque illa sit, quam servo dominum repudiare ac rejicere quem sors illi dederit, quamvis injustum assignarit & iniquum & aspere imperantem. Hanc disciplinam exacte servarunt Christiani quamdiu vere Christiani fuerunt, id est quamdiu mandatorum

Christi per Apostolos Ecclesiæ suæ traditorum memoriam retinuerunt. Ubi paulatim cœpit evanescere & quasi decoqui eo modo quo res omnes sensim dilabuntur, non solum in hoc præcepto, sed etiam in aliis multis retro ferri visa est, non tantum remitti & laxari disciplina Christiana. Vt enim aquæ quo longius à fonte suo & capite recedunt, in rivos plures diductæ, puritatem suam amittunt, atque in lacunas tandem degenerant luto multo inquinatas & sordibus: ita doctrinæ Euangelicæ sinceritas per multas impuras traditiones quæ subinde in eam introductæ sunt, pedetentim temerata, ad extremam tandem delapsa est fœditatis & turpitudinis corruptelam, quando longius nimium à fontibus suis & origine ex qua primitus hausta fuit, temporum lapsu submota evanuit. Per gradus igitur, & numeros, non statim nec uno saltu, in hanc quam nunc videmus depravationem disciplina de præstanda regibus obedientia ac fidelitate præcipitata est. Tam doctrina ipsa quam doctrinæ tenor & usus per aliquot sæcula inviolatus mansit, non ullo facto læsus neque privatæ neque publicæ vel popularis factionis. Usque ad Augustinum & infra ejus ætatem nulla cujusquam privati extat

in

in historiis mentio, qui regi suo manus cruentas attulerit, vel qui armis cõtra eum pugnarit. Nulla Christianorum plurium in unum consociatorum conjurata factio, ne in principes quidem paganos hoc ausa est. Nullus de proceribus regni conscientiam suam polluit scelere simili. Cur hoc? Quia doctrinæ vis Apostolicæ & Euangelicæ quasi recens adhuc animis hominum inhærebat, sicut à principio insederat, per manus ad sequentia tempora constanti successione tradita, & subinde per bonos Ecclesię Doctores ac Pastores populo insinuata. Quandiu nulli adulteri inter Christianos noscitabantur, nulli fures, nulli sacrilegi, nulli latrones, nulli homicidæ audiebantur, parricidas regum nemo etiam inter illos vidit. Prius ad alia vitia prolapsi sunt quam ad hoc omnium delictorũ atrocissimum gradus factus sit, quo respublica perturbatur, populi vexantur, summa imis vertuntur. Hoc ipsum est quo reges trucidantur. Pœnitentiæ Ecclesiasticæ pro variis criminibus agendæ certa tempora canonibus Conciliorum definita legimus. Habuit homicida tempus suum quo Exomologesim in Ecclesia publice faceret, habuit adulter, habuit fur. Multa alia crimina quotidianæ tum incursionis & po-

pulo nota, censuram ab Ecclesiæ liminibus noxios excludentem experta sunt: sed nullam olim accepimus indictam pœnitentiam iis qui regem interemissent, quive conjurationis ad eum solio excutiendum participes & socii fuissent. Quare? Quia tunc corvo albo & cygno nigro rarior res fuit, sontem hujus criminis videre aliquem Christianum qui potestatem à Deo ordinatam ausus esset violare. Ut alias morum labes, ita & hanc quoque ultima sæcula senserunt. Olim ne Ethnicos quidem & idololatras, ne persequutores quidem suos Christiani vel facto vel dicto lædere præsumebant. Immo vel quamlibet pessimis, quæcunque bona bono regi optari poterant, bona fide ac sincere optabant, quia id Deo esse gratum, quia etiam sic ab eo mandatum noverant. Vltimorum temporum Christiani quantum mutati à prioribus? Quasi aliam legem haberent, aliam regulam sequerentur, vel alium Deum colerent, etiam Christianos principes & suos sibique legitimos de medio tollere sustinuerunt. Nostra vero ætas ad summum culmen violati de regibus divini præcepti, ut tam inauditi quam incredibilis facinoris exemplum posteris proderet, ascendere non dubita-

vit.

vit. Non contenta quippe, sicut antea factum pluries fuerat, regem tralatitia cæde transigere, infamiam etiam supplicii adjecit. Antea ejusmodi tantum reges, qui aut tyrannidem arripuerant, aut qui tyrannice imperare videbantur, mos, & ille etiã perniciosus ac legi divinæ contrarius, occidebat: isti vel bonum piumque & hæreditario jure regnum obtinentem capitis damnarunt, ut nimirum justitiam ipsam, cujus velamentum tam impio sceleri prætenderunt, etiam injustam facerent. Tanto nocentiores quod innocentiam ex legis abolitione affectarunt, cum eo ipso duplicis sceleris reatum videantur incurrisse. Nam qui contra legem facit, illicitæ rei reus est, sed simpliciter peccare intelligitur. Qui autem ipsam legis abrogationem aggreditur, infinito plus noxius deprehenditur, quam ille qui quod lex vetat, admittit. Quippe cum ille de scelere suo erubescat, iste de eo soleat gloriari. Ille soli sibi peccat qui quod lege interdictum est facit, iste qui legem ipsam tollit, de vetito licitum facit, & alios ad peccandum provocat, non solum impunitate proposita, sed etiam præmio in medio posito, & quasi ob rectè factum debito. Sic in aliis quidem delictis infirmitate humani ingenii peccatur

ab illis qui ſciunt & vident quod lege prohibetur, in iſto commiſſo quod majeſtatem ſpectat, qui regulam exceſſerunt, non putarunt ſe contravenire præcepto, ſed aliam ſibi regulam finxere, quæ ſtatuat reges impune poſſe ſolio dejici, vita extorres fieri, contumeliis affici, accuſari, condemnari, infami ſupplicio neci dari. Hac lege ſemel ſancita, Euangelicam illam & Apoſtolicam regulam neceſſe eſt aboleri, quæ contrarium tenuit: Nimirum reges eſſe honorandos, ipſis obſequium & obedientiam præſtandam, ferendos eſſe eos quoq; qui mali ſunt, quia providentia Dei tales conſtituit non ſecus ac bonos. *Hippias*, dicit Tertullianus in Apologetico, *dum civitati inſidias diſponit, occiditur. Hoc pro ſuis omni atrocitate diſſipatis nemo unquam tentavit Chriſtianus.* Hodie Chriſtiani, etiam non læſi, nec ulla injuria violati, nec quemquam ſuorum querentes pulſatum, reges Chriſtianos, & ſuos, capitis damnatos, infamia ad mortem addita, trucidant. *Sed dicet*, ut ſubnectit idem ille Tertullianus, *etiam de noſtris excedere quoſdam à regula diſciplinæ.* Statim ipſe illi qui hoc dixerit, reſpondet; *Deſinunt tum Chriſtiani haberi penes nos.* Cur non ergo & eos ceſſamus habere pro Chriſtianis.

nis qui talia edunt facinora, quibus à regula disciplinæ quam Christus, quam Apostoli præscripserunt, exceditur? Si aliam habent regulam, ne sic quidem habendi à nobis sunt Christiani, cũ magis Antichristianam videri necesse sit talem disciplinam, quę illi ex adverso opposita est quam Christus instituit, & quam Ecclesiæ suæ per Apostolos tradidit. Regula illa Apostolica quæ regum etiam malorum honorem & obsequium tuetur, infracta primum est à malis Christianis qui nec Christiani dici merentur, ut magnus auctor affirmat. Sic aliæ Christi leges multæ disciplina in pejus labente neglectæ sunt, ut illa quæ adulterium vetat, quæ furtum prohibet, quæ à falso testimonio dicendo avocat, quæ cõcupiscentiam reprimit, quæ parentes honorandos præcipit. Istæ omnes tamen leges ratæ manserunt, nec aliis earum loco introductis cessere, quamvis pleræque hodie parum observentur. Sola, quæ regibus qualibuscunque, sive justis sive tyrannis, ut à Deo ordinatis, subjectum esse debere omnem Christianum sanxit, non solum corrupta, sed etiam in contrariam deformata regulam transiit. Quando hoc factum, aut unde, vel quo modo? Ex quo nimirum, ut jam dictum, alia potestas re-

gali major, & imperatoriam ipsam majestatem *Sanctitatis* titulo supergressa agnosci cœpta est in orbe Christiano. Hanc Ecclesia Romana introduxit imperii Romani loco. Vbi urbem ac sedem Imperatoris occupavit Romanæ urbis Episcopus, ab eo tempore cœpit is velle supra regum & imperatorum capita sese extollere, se vicarium esse Christi intendere, sibi soli reges peccare, delinquentes proinde sui esse officii multare; pro pœna hoc imponere se posse illis supplicii, ut regno exuantur, ut subjecti eorum sacramento fidelitatis liberentur. Sceptra aliis adempta, aliis transscribere. Novi orbis populos nondum occupatos, sui juris esse quibus velit adscribere. Imperia denique omnia ad libitum suum constituere aut mutare. Ubi Deum se in terris fecit, tum & reges sibi principesque omnes supposuit, qui solo Deo inferiores juxta priorum ac puriorum Christianorum opinionem ac disciplinam censebantur. Quid igitur ex hac novæ Ecclesiæ Christianitate consequi aliud poterat, nisi veteris regulæ Ecclesiasticæ, quam Christus per Apostolos fixerat, de pietate subjectorum erga reges tanquam erga patriæ parentes, subversio? Alia lex

fuit,

fuit, aliud jus, alia etiam Ecclesiæ disciplina, cum Imperatores novum Papam confirmare debebant, non aliter in sede stabilem futurum nisi ab ipsis approbatum, cum concilia Episcoporum, quando volebant, & quo, & ex quibus, imperatores & reges convocabant, cum Papa ipse subjacere conciliorum auctoritati debebat, eorumque decretis teneri, cum denique nulla alia quam Episcopali potestate nitebatur. Postquam ergo imperatoria & regia majorem Majestatem ille adeptus est, non defuere doctores qui antiquam regulam, quæ regum Majestati consulebat, quæ eos tuebatur, curvam esse pronuntiarunt, & de alia pangenda cogitarunt, qua Sanctitas Papæ sub titulo *servi servorum* supra omnium regum imperia eveheretur, & omnium dominantium domina agnosceretur. Ab his doctoribus nova ista prodiit doctrina cum antiqua & Apostolica oppositis pugnans frontibus, qua statuerunt, populos regem legitimum, si degeneret, & tyrannice regere incipiat, pro jure suo judicare posse, & è solio vitaque depellere, fasque esse subditis in hoc casu arma capere contra justum principem. Atqui, ut verba Tertulliani hic iterum inculcemus, *Nullus*

unquam

unquam Christianus hoc tentavit. Sic vetustatem novitas exclusit, quasi novus aliquis Christus cælo nuper delapsus ad hoc venerit, ut quas leges antiquus Messias sanxerat, ipse abrogaret, & per suos Apostolos novum Euangelium à priore diversum gentibus adnuntiandum curaret. Eadem certe disciplina est, quæ Papam vicarium Christi constituit, quæ supremum ei supra omnes à Deo ordinatas potestates imperium tribuit, quæ & licentiam illi dat alibi reges dejiciendi, alibi imponendi, quæ denique subditis licere vult bellum Principi suo inferre, si sacramento fidelitatis prius soluti sint à Papa, qui id solus nunc posse creditur, propter supereminentem potestatem quæ in Ecclesiam ipsi directe competit, in rempublicam indirecte. Ita quod jus olim regiæ proprium fuit majestatis, ad Papam illi Doctores transtulerunt; ipseque adeo Papa sibi hoc adrogavit, ut omnes judicet, à nemine judicetur, & ut *soli Deo de peccato teneatur reddere rationem*, ut Canonistæ docent. Exinde reges qui antea à nullo judicabantur, judicari jam posse judicatum est. A quo? A Papa. Ex quo nimirum Deus in terris Vicarium habere cœpit qui reges vice sua judicaret,

quorum

quorum olim Deus ſolus judex erat. Hæc mutatio diſciplinæ veteris, quæ regiæ dignitati peſtem perniciemque invexit, tum primum introduci in Eccleſiam cœpta eſt, ut jam diximus, cum Romano Imperio de occidente ſublato, Roma, ſuis imperatoribus deſerta, quodammndo ceſſit in poteſtatem proprii Epiſcopi. Hac occaſione maximam & principalem auctoritatem abſentia domini ſæcularis nactus, eam promovere in majus nunquam poſtea ceſſavit, donec ad faſtigium in quo nunc eſt, evexit. Zacharias Pontifex primus Gallos juramento fidelitatis abſolvere auſus eſt. Idem in Epiſtola ad eoſdem conſilium petentes de Chilperico abdicando, ea reſcripſit quæ fanaticorum Angliæ Independentium falſæ doctrinæ prorſus velificantur. *Principem*, nempe, *populo cujus beneficio regnum poſſidet, obnoxium eſſe. Quæcunque enim habet, potentiam, gloriam, divitias, dignitatem, à populo accipere, & plebi accepta referri neceſſe eſſe. Regem plebem conſtituere, eundem & deſtituere poſſe.* Ita dictum, ita etiam factum. Non poterat plebs jurejurando obſtricta regi ſuo ad fidelitatem ei ſervandam id facere ſponte ſua, antequam vinculo illo juramenti ſoluta eſſet.

Cui-

Cuinam tanta poteſtas data eſt in terris, ut ſacramenti tam ſancti gratiam populo univerſo facere queat? Ecce tibi Epiſcopus Romanæ urbis, qui pro ſua ſanctitate id ſibi juris ſumpſit. Succeſſores, veſtigiis ejus inſiſtentes, opus inchoatum non deſtiterunt ſic expolire & perficere, ut non ſatis habuerint quod primus ille factitarat, exteris populis perſuadere ut ſuum regem abdicarent, ipſi quoque proprium dominum & imperatorem res ſuas ſibi habere juſſerunt, concitatis ad rebellionem Italiæ populis, & tributa illi pendere vetitis. Carolum, cujus patrem Zacharias amoto Chilperico regem Gallis dederat, loco Leonis Iſaurici in Occidente Imperatorem conſtituit Leo tertius. Qui ſucceſſere in Papatu, in eadem doctrina promovenda ſucceſſores pariter extitere, donec ventum ad Gregorium ſeptimum, qui ludum jocumque eſſe quæ anteriores fecerant oſtendit, præut illa fuerunt quæ patravit ſimul & docuit. Is patentem lato dedit ore feneſtram ad regum exitium excidiumque regnorum, ſtabilita nefaria de illis cum viſum eſſet amovendis & de his mutandis doctrina, quæ merito *Hildebrandina* ab auctore & doctore ſuo appellata eſt. Dictata porro iſta Hildebran-
di

di diligentes ac ſtrenuos habuere propugnatores ex hujuſmodi magiſtris plures, qui, Pontificis Romani auctoritatem ut quo jure qua injuria defenderent, ſe natos & factos crediderunt, multis etiam tum doctrinæ verioris aſſertoribus ſubinde reſtantibus ac renitentibus. Sed nullos acriores defenſores deteſtanda illa Gregorii ſeptimi ſecta ſortita eſt, quam Jeſuitas. Hi auctore & inſtitutore Lojola Hiſpano milite, qui lege Solduriorum Pontifici Romano ſe devoverat, in orbem miſſi dedocendis ſi qui Euangelici dogmatis puriora ſemina adhuc retinerent, peſtiferæ ſcientiæ virus per omnes orbis plagas ſparſerunt. Sed iſti quidem, utpote Pontifici addicti, non alio fini Hildebrandina ſcita de regibus Papæ ſubjiciendis aſſeruerunt, quam ut ne alios Europa reges aut principes habere poſſet quam Pontificios. Independentes autem Anglicani in eadem doctrina amplexanda aliud ſequuti ſunt. Eo conſilio ex hæreſeos ſuæ diſciplina talem acceperunt, ut haberent nullos. Utri meliores? Immo utri pejores? Illi nullos reges volunt niſi Pontifici ſubjectos, & ad ejus nutum tollendos, ſi nolint ſe ſubmittere, ac jugum recuſent ſubire. Iſti quia nullius imperio ſe ſub-

ſe ſubjici volunt, ideo omnes omnino tollere ſatagunt, & qualecunque regale regimen linea alba ſignant, ſive Reformatorum ſit vel Pontificiorum, ſive juſtorum regum vel tyrannorum. Quantum hi ſimul & illi ab antiquis & veris Chriſtianis diverſi! Nam reges illi tulerunt non ſolum minus æquos & juſtos ſed etiam hæreticos, nec hæreticos tantum ſed etiam Ethnicos, nec Ethnicos tantum ſed etiam Nerones, immo vel Neronibus deteriores. Ut tandem hoc caput concludam, tam impio dogmati refellendo ſatis eſt dicere, à principio non ſic fuiſſe. Deum in veteri teſtamento aliud ſuis præcepiſſe. Prophetas Dei nullius unquam in reges ſeditionis auctores extitiſſe. Judæorum magiſtros nihil unquam tale commiſiſſe. Chriſtum aliam legem ſanxiſſe. Apoſtolos ejus aliud gentes docuiſſe. Gentes ipſas ubi Chriſto nomen dederunt, nunquam tale quid tentaſſe. Omnes reges, etiam paganos, etiam infideles, Scriptura teſte, Dei Unctos dici. A Deo tam juſtos quam injuſtos eſſe conſtitutos. Ad ſummam, ſi vere Chriſtiani veteres illi fuerunt, qui talia de regibus ſenſerunt & ſervarunt, iſtos novos non eſſe: ſi iſti ſunt, illos non fuiſſe. Adeo non poteſt

test simul esse vera tam contrariæ utrorumque disciplinæ & sectæ eadem appellatio, cum res in tantum diversa habeatur.

CAPVT V.

POst explicatas Hebræorum & Christianorum veterum rationes consentientes de Regum jure, de honore iis debito, deque sacrosancta eorum Majestate nulli subditorum violabili, nemini fortasse non satisfacere videatur lex divina Vetus & Nova in eandem disciplinam conspirans, ad regulam formandam, quam teneantur etiam hoc tempore observare omnes populi qui Christo nomen dederunt. Adeo ut, qui eam transgressi fuerint, merito indigni hoc nomine censeri debeant. Superfluum itaque existimare quis posset, per reliquas gentes ire, & earum quoque sententiam exquirere, quæ Regiam dominationem expertæ sunt. Quid super ista quæstione senserint, quid in usu & consuetudine observarint, quam reverenter suorum Regum personas habuerint. Sed præcipuè, num aliquæ ex illis, quæ Christum ignorarunt, natio-

nationibus tam pestiferæ & perniciosæ doctrinæ adhæserint, quæ hodie mentibus inhæret quorundam partim sciolorum, partim fanaticorum Christianorum, quos unus idemque perditionis & rebellionis spiritus exagitat, uti malitiæ genere differentes, ita ad unum tendentes propositum, quamvis via diversa. Horum quippe duo genera Ἀνταγωνιστῶν esse diximus, qui docent, Regem non solum precarium à subditis suis imperium possidere, sed etiam animã tenere fiduciariam, & ab illorum nutu dependentem. Unum genus horum, Papę supremũ in Reges populosq; imperium tribuit, qui cum velit, possit ipsos populos ad arma concitare in Regem suum, eosq; fidelitatis quã ei dixerunt, sacramento absolvere, & sic principem subjectis mactandum exponere. Alterum, qui Papæ medium digitum ostendunt, nec ejus auctoritatem desiderant ad Reges suos tam vita quam regno privandos, sed in populo ipso residere asserunt supremam potestatem, qui dare eam datamque revocare pro arbitratu possit, quotiescunque & quibus velit cunque. Non enim Reges alio loco ipsis sunt quam servi & ministri populi. Illi priores nullos admittunt Reges nisi Pontificios & Pon-

Pontifici colla submittere paratos. Si qui sint, qui jugũ hoc subire detrectant, à Pontifice ipso jure suo posse vel regno exui, vel necandos cuilibet tradi. Isti vero omnes omni modo reges recusant. Nõ Reformati meliore conditione apud eos & forte sunt, quam Pontificii. Uno discrimine cunctos habent, ut nimirum habendi non sint. Si verum queritur, longè isti deteriores prioribus putandi sunt, quia illi solos eos amovere student, quos sua opinione malos esse credunt, isti malos & bonos simul amoliuntur. Non tamen hi minus quam illi præceptis divinis adversantur, cum Scriptura sacra etiam malos principes & religioni populi contrarios tolerandos esse præcipiat, quos Jesuitæ non ferunt. Eadem autem Scriptura regium regimen probat ac recipit, quod Independentes non admittunt. Nihil ergo egerimus si proponamus illis exempla gentium quæ Christum nescierunt, aut eum respuerunt sibi adnuntiatum, vel earum quæ verum Deum non cognoverunt antequam Christus venerit. Quos lex Judæis per Mosen data non movet quæ pro regibus facit, nec illa quam Christus per Apostolos tradidit quæ reges honorandos præscribit, cum utraque tam malos quam bonos re-

ges

ges à Deo esse constitutos doceat, frustra laborabimus si ab iis contendamus ut respectum ullum habeant illarum gentium quæ notitiam Dei veri nullam habuere, nec Christi. Hoc tamen nobis enitendum est, ut ad hujus causæ firmamentum, non invalidum nec inutile esse æquioribus persuadeamus id, quod ex paganarum gentium more, usu & legibus ducitur argumentum. Si enim probaverimus lumine eos solo naturæ donatos id vidisse, quód Judæi per Dei prophetas edocti, quod Christiani per Apostolos Messiæ instructi tenuerunt, quid hac consensione unanimi tot populorum fortius aut validius videri possit nescio. Ex jure certè quodammodo naturali eam doctrinam fluxisse dici debet quam heic adstruimus. Præterea vel ad fanaticorum rationes subvertendas hoc totum unicè valebit, qui cum viderent sibi objici solere, nullam proferri posse scriptam legem quæ Regem accusari & capitis damnari permittat, eo confugerunt ut dicerent, ubi lex scripta non est, ad naturalem esse recurrendum. Hoc ipsum est quo confutari validissime nunc posse videntur, si legem illam naturalem ad quam nos vocant, maxime ipsos habere contrariam ostendamus.

damus. Quod omnes ferme gentes solo naturæ instinctu didicerunt, quod aliæ Deo ipso tradente per ministros ejus acceperunt, id non potest aliter haberi quam ut communi humani generis naturæ conveniens & consentaneum. Sane lex ipsa naturæ, quæ ratio est omnium hominum mentibus insita, quum bonum respiciat universorum populorum, quatenus homines sunt societate inter se gaudentes, non potest bonum illud commune procurare, nisi etiam, ut sunt quos regi necesse est, disponat quoque qui regere debeant. Certum quippe est & unicuique manifestum, multitudinem congregatorum in unum corpus hominum non posse semet ipsam gubernare & moderari, quia ubi multi sunt, non desunt qui non bene cum aliis conveniant, ex morum differentia, & ex earumdem rerum quæ singulis commodæ sunt aut necessariæ, appetentia. Unde pugnas & rixas inter eadem cupientes aut non idem sequentes consequi necesse est. Quæ ut componantur, ex ipso numero plurium qui in unum convenere, quosdam deligi oportuit, qui aut sapientia aut fortitudine præstent cæteris, atque ita vel vi vel persuadendo in officio contineant male morigeros. Sæpe

unus

unus id præstare potest cujus excellens sit virtus & prudentia. Interdum plures qui mutuis consiliis id faciant, deligi solent, aliquando pauciores, duo vel tres. Unde nomina *Duumvirûm* & *Triumvirûm* in minutis Rebuspublicis, atque etiam majoribus. Cæterum si unus sit qui præsit publicæ rei, cum unus omnia providere & administrare non possit, necesse est ut consilia cum pluribus participet, & in societatem regiminis alios admittat, per quos judicia exerceat, & quæ ad bellum pacemque pertinent, agat. Sin autem penes populum sit suprema potestas & publica procuratio, quia tot capita quæ populum componunt, non idonea sunt ad regendum, propter turbæ regi ac regere ex æquo nesciæ confusionem, ipsa semet impediente multitudine, necessario oportet ut paucioribus suo nomine committat gubernationis summam. Ita sive ad unum revocetur, singulare ut sit imperium, sive ad universum redeat populum, quia nec omnes simul rem gubernare possunt publicam, nec unus omnia gerere quæ talis administratio requirit, ideo revera penes plures semper regimen consistit. Nullus quippe umquam rex fuit quin Senatum, id est seniorum ex

populo

populo confessum, quorum consiliis adjuvaretur, in partem curarum adsciverit. Sed nec ulla civitas extitit, quin ejus populus qui summum habuit imperium, sui regendi potestatem commiserit paucioribus vel pluribus ad hoc è suo corpore sumptis vel electis. Ita in tribus statuum generibus, Regali, Optimatum & Populari, re ipsa penes plures administrationis hæret summa, non penes unum nec penes universos. Nam rex cum consiliariis suis & per eos imperat. Populus per eos magistratus quos civitati præfecerit. Optimatum vero Respublica est, cum certo numero virorum, in populo eminentium vel generis antiquitate vel divitiarum merito, defertur Imperium. Debere esse igitur qui regant cum sint qui regi debeant, natura humana ipsa dictavit, quia societas hominum non potest sine hoc consistere, neque homines ipsi sine societate. Ipsa autem regendi ratio, sive per plures, sive per pauciores, sive per unum dispensetur, æquè naturalis est, cum ex naturæ ejusdem principiis descendat, quæ non patitur ita unius singularitatem gubernare, ut non alios socios imperandi habeat, neque universitatem populi sic se-

metipſam moderari, quin ad pauciores eam ſollicitudinem velit pertinere. Sed ſi bene calculum ponimus, dum quæritur quænam ex his tribus adminiſtrandi rationibus magis naturalis cenſenda videatur, quæ per unum præcipue exercetur talem eſſe omnia monſtrant, immo vel ipſa natura. Ad unius Dei exemplar hæc forma expreſſa eſt, qui omnia ut ſolus condidit, ita & regit. Pater in familia nonne id eſt quod Rex in civitate, qui & pater populi merito dictus eſt? Primi reges fuere patres numeroſæ familiæ ex ſe propagatæ. Et cum homo ſit animal ſocietatis ac congregationis amans & ad eam à natura factum, ut in familia unus debet imperium habere, is nempe qui pater eſt, ita & in corpore ac cœtu plurium hominum unius eſſe oportet imperium, qui parentis locum obtinet. Animalia ipſa, quæ eandem habent cum homine naturam ſocietate & congregatione gaudentem, ut aves quæ gregatim volitant, paſcuntur & ſtabulantur, plerumque ab uno duce & rege diriguntur. Apes regem habent. Coturnices ſub ortygometra duce trans mare abeunt & inde ad nos redeunt. Taurus eſt unus quem tota ſequuntur armenta. Dux gregis caper eſt. Arietes ſinguli oviũ

gre-

gregem ducunt. Inter aves cohortales gallus gallinaceus qui reliquis fortior est ac pugnacior tam maribus quam fœminis imperitat, easque congregat & congregatis præest. Cum lex igitur & ratio naturalis quæ omnibus hominibus ingenerata est, ad utilitatem reipublicæ, id est societatis ex pluribus hominibus constantis, regimen prospexerit vel unius, vel plurium qui pro uno regant, vel pro universis, eadem utilitatis & incolumitatis omnium ratio postulat, ut qui semel ad gubernandum constitutus est, etiam conservetur quo omnes sub eo manere possint incolumes. Nam quod ait Poëta de apibus, id de universo hominum genere qui à regibus gubernantur dici debet, *Rege incolumi mens omnibus una, Avulso rupere fidem.* Nec enim potest Regis, vel illorum qui civitati præsunt cum potestate regia, exitium procedere sine certo Reipublicæ detrimento & perturbatione summa, præcipuè si ab his quorum bono datus est pernicies ei creabitur, quæ semper conjuncta est cum ipsius populi pernicie. Numquam enim talis exitus quo vitæ Regis aut regentis vis infertur solet evenire nisi cum seditionibus turbulentus, quę populum dividunt & in factiones scin-

dunt. Vt autem ex turbis ea violentia nascitur, ita per turbas promovetur, & nihil nisi turbas post se trahit, ex quibus dissipationem pro congregatione consequi necesse est, & postremo interitum totius Reipublicæ, qui dissipationem semper sequitur, ut salus & incolumitas congregationem. Tametsi autem detur malum esse eum qui gubernat, certum est tamen, non tantum mali posse civitati illum procurare male gubernando, quam quantum creatur cladium & calamitatum ex seditionibus & factionibus quę ad eum gubernaculis decutiendum suscitantur. Nerones, Caligulæ, Domitiani, tres hi tyranni simul juncti, non tantum sanguinis in Imperio profuderunt, non tot familias subverterunt, non tot strages populorum ediderunt, quot unum bellum civile Syllæ & Marii, Cæsaris & Pompeii, qui dissensionibus suis totum orbem terrarum una quasi ruina pessundederunt. Exemplo sint & arma in Regem Angliæ nuper à furiosis ac perditis civibus sumpta, quæ universam illam insulam, beatam sub regibus suis, & luxu copiisque omnibus adfluentem & florentem, ita hactenus seditionibus & discordiis intestinis deformarunt, ut numquam sub ullo rege quamvis injustè impe-

rante

rante tantum cruoris hauſtum ſit, tot familiæ deſolatæ, tot proceres extincti ſint, tanta populi conſternatio, ordinum omnium confuſio, pecuniarum publicarum diſſipatio, tam immanium tributorum exactio, acciderint, quæ omnia videmus ſub his accidiſſe, qui ſpecie libertatis diriſſimam ſervitutem populi cervicibus impoſuerunt. Nec dum malorum finis eſt. Manet illos vindicta divina ob execrabile parricidium in perſona Regis ſui commiſſum, quæ nec poterit contingere quin omnia iterum novis tumultibus quaſſentur & ima ſummis mutentur, quæ ſceleri eorum merito imputabuntur. Cum itaque ſalus populi ſuprema lex ſit, & natura, quæ vidit ſalvam eſſe non poſſe hominum in unum corpus congregatorum communitatem ſine regimine, ne ipſi, quorum utilitati tale regimen proviſum eſt, ſuis manibus illud evertant & malum ſuo ſibi jumento arceſſant, hoc etiam ab humana mente videtur requirere, ut per eos potiſſimum, quorum incolumitati reges dati ſunt, defendantur & protegantur. Quamvis enim parum ſæpe æqui ſint & idonei, quia tamen mutatio etiam in melius non poteſt ſine plurimis & maximis malis contingere, & quia, ſi quid male agunt

in paucos, id majoribus & in commune bonum redundantibus commodis sæpe pensatur, ideo ferendi sunt. Nam ut Pater naturalis quamvis asperior sit & iniquior atque etiam sævior, non potest sine scelere summo à natis tolli, ita eum qui vicem parentis publici gerit, licet molesta & injusta dominatione subjectos premat, sine parricidii crimine fas non est occidi. Quippe ut pater non desinit esse pater quamvis in liberos jus Patriæ potestatis severius exerceat, sic Rex qui imperium in subditos durius exercet, non perdit appellationem *Patris patriæ*, ut ait Justinianus. Hunc sensum ita gentibus natura impressit ut nihil magis. Quod autem pluribus aut ferme omnibus gentibus in usu & more positum est, id jus gentium constituit, immo etiam naturale, si tale jus ex principiis naturæ descendat, ut hoc ipsum inde originem trahere docuimus. Constat porrò, longè plures nationes nunc & olim & semper ab orbis usque conditi primordiis regium civitatis statum probasse ac recepisse, quam aut optimatem aut popularem. Quinimmò antiquissimam hanc fuisse regiminis formam, immò vel primam. Siquidem primum hominem liquet etiam omnium ex se progenitorum

primum regem fuisse, atque inde per totum Orientem patres familiarum, earundem etiam reges audivisse. Inde & φύλαρχοι Arabum. Inde etiam, ut diximus, Israëlitis per Mosen Deus pręcepit, ut si quando regem sibi constituerent, non alium sumerent nisi qui de numero fratrum suorum esset. Sane & post mortem patrisfamilias in *Asia* major ex fratribus regnum, sive familiæ regimen, accipiebat. Hinc nominati πατριάρχαι in Veteri Testamento, id est stirpis ab uno auctore, quæ πατριὰ dicebatur, duces & principes. Ad hoc instar populi cæteri reges sibi postea elegere. Si potestas est penes populum eligendi à quo regatur, ut contendunt qui minus æqui sunt regiæ dominationi, id apparet melius esse quod pluribus probatur. Atqui certum est, vix millesimam esse, immo vix centesimam millesimam toto orbe hominum partem reperiri, quæ aliam quam regiam agnoscat dominationem. Excepta una aut altera Republica totus hodie Occidens cum Oriente, Septentrio cum Meridie, regali tenetur imperio. Vniversa pene Europa, ne longius quod prope est, quæramus, regibus paret. Nec secus olim fuit. Trojani belli tempori-

bus omnes ex tota Græcia principes ac duces qui ad Trojam profecti sunt, suarum quique civitatum reges fuere. Summa imperii in exercitu qui ad excidium urbis prædictæ comparatus fuerat, Agamemnoni omnium consensu delata est; qui propterea *Rex Regum* appellatus est. Cum Hebræi regem sibi dari à Propheta Samuele petierunt, totus tunc Oriens sub regibus erat. Nam postularunt regem sic sibi habere licere, ut cæteræ gentes haberent. Regum porro omnium qui tunc nationibus imperabant, idem jus, eadem potestas fuit, in eo præcipue posita ut judicarent & non judicarentur. Quod & disertis verbis ibi testatus est Propheta dum jus regum describit. Apertè quippe declarat, regem electum à populo, si in tyrannum degeneraret, vindictam de eo ac judicium aliunde non posse sperari nec implorari nisi à Deo. Non est autem dubium quin à Samuele eo loco proposita sit populo vel durissima regendi ratio quæ possit metui ex dominatione in tyrannidem declinante. Non enim fieri posse, quin ex multis regibus, quos essent habituri per successionem continuam natorum post patres regnantium, plerique in tyrannos essent evasuri, & ea

onera

onera populo impoſituri quæ ibi percenſentur à Propheta. Clemens Alexandrinus & alii ſic interpretati ſunt. Αἰτοῦντι, inquit, τῷ λαῷ βασιλέα οὐ τὸν φιλάνθρωπον ὑπισχνεῖται κύριον, ἀλλά τινα αὐτοῖς αὐθάδη τύραννον. *Petenti regem populo non humanum pollicetur dominum, ſed quendam contumacem tyrannum.* Omnes tamen hîc erraruunt, non ſolum Clemens. Non enim poſcenti populo regem tyrannus à Deo promiſſus eſt ac datus, ſed denuntiatum illi à Propheta, multos exorituros in ſucceſſione Regum longa, qui jure regio, quale ibi deſcribitur, id eſt ſummo, uterentur, & maxime intenſo, adeo ut interdum pro rege tyrannum eſſent experturi. Sed ne talem quidem, ob ea quæ populo infligeret mala, ſub alio ſtaturum vindice & judice quam Deo ipſo. *Et clamabitis,* inquit Propheta, *in die illa à facie regis veſtri quem elegiſtis vobis.* Si aliam eis opem, quam à Deo paratam, Dei voluntate adverſus tyrannidem regis ſui poſitam, eamque legitimam, potuiſſet promittere, in hæc verba illam ſpondere videretur eis debuiſſe: *Tunc tentabitis regem quem elegiſtis, rejicere, & regno depellere, ſed fruſtra.* Ne quidem id tentare illis permittit quo jugum excutiant, ſed Deo

K 5 relin-

relinqui vult vindictam de malo rege sumendam. Et cum jus hoc esset, teste Propheta, omnium regum qui eo tempore gentibus dominabantur, non alia conditione & Judæis tunc datus est, ut supra multis probavimus. In Deuteronomio scriptum est à Mose, simul atque ingressi essent terram sanctam Judæi, regem sibi electuros ad instar vicinorum populorum. Eo tempore quo regem illi sibi constitui petierunt, Regnum Ægypti potentissimum fuit ac florentissimum sub Pharaonibus, & Judææ maxime finitimum. Quo jure ac more illi regnarint, inspiciendum, & an tyranni fuerint, ut omnes fuisse volunt illius temporis reges Enthusiastæ isti, quibus Tyrannorum appellatio hodie in Anglia jure optimo competit. Nam si tyranni non sunt, nullos unquam hoc nomine merito notatos esse dixero, cum isti crudelitatem & immanitatem omnium, qui unquam fuere, tyrannorum, factis suis longe supergressi sint. Scribit Diodorus lib. 1. Bibliothecæ, Regibus Ægypti nihil agere permissum sine lege. Omnibus ejus actionibus modum ac tempus lege præfinitum fuisse. Juris dicendi tempus ei statutum erat, deambulandi, lavandi, & cum uxore etiam

con-

concumbendi. Leges etiam fuere, quæ ei præscribebant, quibus cibis vesci deberet, quibus abstinere. Cui vivere non licuit sicut voluit, tanquam æger sub medici regula constitutus, ita ad normam legum rex ille quotidiani victus morem observare necesse habuit, ne in minimis quidem suæ potestati atque arbitrio relictus. Non judicium ferre de quoquam, non punire aliquem, non denique quicquam agere potuit, contra quam leges juberent. At de omnibus, quæ ageret, lex aliqua fuit quæ vel vetaret facere quod vellet, vel juberet exequi quod nollet. Cum tot legibus obstrictus & tam strictis limitibus circumscriptum ejus foret imperium, si tamen quasi tenacis oris equus fræno rupto extra fines legibus positos evagaretur, & omnia pro libitu etiam contra leges ageret, an illi patiendum fuit aliquod supplicium à populo ob delicta & effrenatam licentiam infligendum? An in jus vocatus est? An sacerdotes, qui proximam & secundam ab illo potestatem & auctoritatem tenebant, quique à consiliis illi erant, & in omnibus judiciis adsidebant, judices in eum sedere poterant, eumque damnare & capite plectere? Nihil minus. Et tamen, quod miran-

mirandum, populus ille levitatis nomine & animi ad seditiones proni semper male audiit. Sed nec impune Regibus suis esse voluerunt, qui se legibus solutos vellent. Quam pœnam igitur peccantibus imposuerunt, aut quando? Quandiu vixere, quod male & contra leges fecissent, tulere impunitum. Morte obita demum vindicabat se populus de rege malo, male ei dicendo, & memoriam ejus convitiis & contumeliis incessendo. Si juste regnasset, & ex legum præscripto, multa hominum millia funus ejus prosequebantur cum lacrimis, fletu, planctu, ac laudum celebratione, quibus defuncti memoriam condecorabant. Aitque ibidem Diodorus, multos Ægypti reges, quod tyrannice imperassent, legitima & publica funeris pompa caruisse, populo non permittente ut cum funebri choragio sepelirentur. Καὶ πολλοὶ, inquit, τῶν βασιλέων, διὰ τὴν τοῦ πλήθους ἐναντίωσιν, ἀπεστερήθησαν τῆς ἐμφανοῦς καὶ νομίμου ταφῆς. Nullum tamen regnum fuit quod plures reges habuerit, neque aliud quod diutius durarit, cum tamen nusquam mentio extet ullius regis à populo per seditiones occisi, aut in jus vocati vel damnati, cum

vel.

vel tyrannos crudelissimos & immanissimos, ut Busiridem illum olim, & Cambysem, postquam in potestatem Persarum redacti sunt, habuerint. De se dicebant illi, primo apud se Deos imperium tenuisse, deinde semideos, postea homines mortales regnum possedisse. Ut priora de Diis & semideis fabulosa sunt, ita de illis etiam quæ sequuntur fides sit penes Herodotum, qui tradit, cum apud Thebas esset Ægyptias, sacerdotem Jovis sibi in grandem aliquam cellam introducto ostendisse colossos è ligno trecentos quadraginta unum, qui pro regum simulacris, eorumdemque Pontificum, ibi positi erant perpetua serie patribus natorum succedentium. Quibus colossis subscriptum fuerat, *Piromim* regnum accepisse à *Piromi*, id est, hominem mortalem ab homine mortali.. Vox autem Πίρωμις, vel Ῥώμις sine articulo, Ægyptiaca lingua sonat hominem. Herodotus ea voce significari tradit apud Ægyptios τὸν καλὸν κἀγαθὸν, quia nempe talis esse debet homo. In tot regum numero verisimile est non omnes fuisse bonos, & tamen non interrupta serie successionis per tot generationes de patre in filium subinde devolutum est imperium. Incredibilem:

qui-

quidem videri necesse est tot regum continuationem successivam, quæ secundum eorum calculum colligeret ad decem millia annorum. Sed non aliud nos inde argumentum ducimus, quam quoscunque & quotcunque reges habuere, nulli ex his bellum illos intulisse, nec quidquam vel publice vel privatim fecisse quo è solio dejiceretur. Postea sub Persarum imperium redacti non minus alienigenis dominatoribus, qui per vim imperium invaserant, fideles extitere, quam fuerant erga suos & legitimos principes. Deinde Macedonum regum jugum subierunt, id est, Ptolemæorum. Hos etiam patienter tulerunt, quamvis aliquot ex illis pessime imperarint, ut ille qui Physconis cognomine fuit, & alter Epiphanes, quem ἐπιμανῆ ab insania nuncuparunt pro Epiphane. Postremo à Romanis devicti, & in provinciæ formam Ægypto translata, Augustalem præfectum accepere. Alexandria tunc Ægypti metropolis erat & sedes olim Ptolemæorum, quæ puris Ægyptiis non habitabatur, sed ex colluvie omnium gentium conflatum populum habebat, Græculorum, Judæorum, Samaritanorum, Syrorum, Romanorum, & aliorum. Unde efficieba-

tur, ut veterum morum nihil retinerent. Seditiones sub medio Imperatorum Romanorum ævo sæpe fecerunt, & præfectis suis diadema imposuerunt, & Augustos crearunt. Ventosi erant, factiosi, vani, rerum novarum cupidi, & quibus, ut ait Vopiscus in Saturnino, *præsentia semper tempora cum enormi libertate displicebant.* Præterea more tunc tralatitio in Imperio Romano utebantur, quo rebelliones, passim solitæ usurpari, quasi licitæ videbantur. Temporibus antiquis longè aliter se res habuit, & eo præcipue sæculo quo Israëlitæ regem sibi habere voluerunt, ut cæteræ gentes habebant. Assyrii tunc temporis imperium in Oriente obtinebant, quod ab Assyriis ad Medos translatum est per Arbacem, à Medis ad Persas per Cyrum. Omnium idem jus atq; eadem potestas fuit in regno, nempe regium illud quale describitur à Samuele, summa cum licentia, quodcunque libitum esset, faciendi conjunctum. Cum tamen populi nefas esse tum crederent regem suum hoc nomine repudiare quod illo jure abuteretur. Ab externis ut plurimum ea regna destructa sunt, non ab indigenis, neque à subditis. Persarum monumenta in eo dissentiunt à Græcis, quod nulla

Assy-

Aſſyriorum, Medorum, Perſarum, Parthorum diſtincta per gentium genera agnoſcunt imperia, ſed per varios ex una eademque ſtirpe principes, qui tyrannidem diverſis temporibus & in diverſis imperii locis arripuerunt. Magnum illud imperium à mari Caſpio uſque ad Perſicum extendebatur, innumeras gentes & populos complexum, nomine *Airan.* Cyrum illum, qui deſtruxit Medorum imperium, ſatrapam fuiſſe volunt regis; cujus vidua *Toman*, ea *Tomyris* eſt Græcorum; contra quam rebellavit Cyrus. Sed hæc non ſunt hujus loci. Perſæ cum imperium tenueruut, quali jure regnarint, liquet ex Herodoto. Cum Cambyſes peſſimus Rex, & quem novum Nabuchodonoſorem Judæi nuncuparunt, ſororis germanæ amore captus eſſet, eamque vellet in uxorem habere, interrogavit Regios, id eſt ſuos, Judices, qui ipſi à conſiliis erant, ex populo ad hoc munus delecti, num aliqua lex eſſet apud Perſas quæ permitteret tale matrimonium. Cum illi negarent, Regi tamen ſuo gratificari in hoc amore vellent, dixere aliam ſe legem inveniſſe, qua liceret regi Perſarum facere, quicquid ipſi collibitum eſſet, *ἄλλον μέντοι εὑρηκέναι νόμον, - ἐξεῖναι.*

ἐξεῖναι ποιεῖν τὰ ἂν βούληται. Artabanus Persa in Themistoclis vita apud Plutarchum dicit, ex multis, quibus uterentur Persæ, legibus, & quidem egregiis, nullam esse pulchriorem & meliorem illa, qua sancitum fuerat, regem esse honorandum & adorandum, ut Dei cuncta servantis imaginem. Ἡμῖν δὲ τῶν πολλῶν ὄντων νόμων καὶ καλῶν, κάλλιστος οὗτός ἐστι, τὸ τιμᾶν τὸν βασιλέα καὶ προσκυνεῖν εἰκόνα τοῦ πάντα σώζοντος Θεοῦ. Non dicit, bonum esse factum, bonum tantum regem colere, sed qualemcunque. Nam, ut Claudianus cecinit de Persis, *quamvis crudelibus æque Parebant Dominis.* Otades Persa in oratione sua apud Herodotum, quam sententiæ loco dixit de optimo Reipublicæ statu, Monarchicum definit statum esse, cui licet impune facere, quod lubet. Μοναρχίην τῇ ἔξεστιν ἀνευθύνῳ ποιεῖν τὰ βούλεται. In jure ejus describendo eadem prope scribit quæ Samuel de regis potestate cùm Israëlitæ dari sibi Regem petierunt. Τὰ δὲ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων, νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. *Vt ad ea quæ maxime gravia sunt, dicenda ingrediar, leges patrias abrogat, mulieres violat, & condemnat inauditos.* Rex apud

eos.

eos non mutabatur nisi morte, ut ait Justinus, nempe naturali. Cum Persæ Medis successerint, & Medi Assyriis, qui eo tempore dominabantur quo regem Israëlitæ sibi constituerunt ad instar aliarum gentium, apparet non alio jure hos regnasse quam illos. Homerus circa illa ipsa tempora secundum quorundam opinionem vivebat. Quale jus Regum esset qui in Græciæ civitatibus summam potestatem tunc obtinebant, ipse satis declaravit, cum dixit, *Reges à Iove esse, & illos regnare quibus dederit id Iuppiter Saturni filius.* Quod à Deo perhibet esse constitutos, ex eo arguitur non posse alium quam Deum habere judicem, qui eos constituit. Ejusdem quippe esse, destituere quem constat constituisse, moris ac juris est indubitati. Idem Homerus perpetuo ferme epitheto Θείους βασιλεῖς, *divinos Reges*, & διοτρεφεῖς, *à Iove educatos*, appellat. Philippus dixit, regem, cum homo sit mortalis, ἐξουσίαν ἰσόθεον accepisse, *potestatem divinæ parem.* Diotogenes Pythagoreus, in lib. de Regno, scripsit, ut se Deus habet ad mundum universum, ita regem se habere ad rempublicam cui præest. Ἔχει δὲ καὶ ὡς θεὸς ποτὶ κόσμον, βασιλεὺς ποτὶ πόλιν, καὶ ὡς πόλις ποτὶ κόσμον, βασιλεὺς

σιλεῦς ποτὶ θεόν. Civitatem quippe, ex multis & diversis rebus compositam, mundi structuram & concentum imitari, regemque, cum imperium gerat nulli obnoxium, & lex sit animata, Dei effigiem inter homines exhibere. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀρχὰν ἔχων ἀνυπεύθυνον, καὶ αὐτὸς ὢν νόμος ἔμψυχος, θεὸς ἐν ἀνθρώποις παρεσχημάτισται. Idem paulo post scribit, Deum regi principatum dedisse, ᾧ δέδωκεν ὁ θεὸς αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν, *Cui Deus dedit suum ipsius principatum.* Plane intelligit, Dei vices in terris regem gerere, & commissum ab eo imperium gubernare. Ibidem præclare dicit, *Deum natura primum esse regem & principem; regem vero mortalem, creatione & imitatione. Deum in universum mundum potestatem habere; regem in terra.* Θεὸς γὰρ φύσει ἐντὶ καὶ πρᾶτος βασιλεὺς καὶ δυνάστας, ὁ δὲ γενέσει καὶ μιμήσει. Ὁ μὲν ἐν τῷ παντὶ καὶ ὅλῳ, ὁ δὲ ἐπὶ γᾶς. Ecphantas, Pythagoricus alius, in libro ejusdem argumenti, ubi de regno tractabat & regis officio in terra & inter mortales, docet, *Optimam quidem naturâ rem esse hominem, maxime vero divinam regem. Eum meliori conditione esse præditum quam cæteros homines. Et, quamvis corpore sit similis reliquis, ut pote ex eadem materia creatus,*

ab optimo tamen artifice esse productum; ὃς ἐτεχνίτευσεν αὐτὸν, ἀρχετύπῳ χρώμενος ἑαυτῷ. *Qui eum fabricavit ad suum ipsius exemplar.* Subjicit continuò, *Regem singulare quoddam & unicum esse opus, utpote, qui sit imago* τοῦ ἀνωτέρω βασιλέως, *Cælestis Regis.* Idem, αὐταρχίαν, quæ regit seipsam, & regitur à nemine, Dei primum esse propriam, deinde & Regis. Ὅπερ ἐστὶ μὲν τῷ θεῷ, ἐστὶ δὲ καὶ βασιλεῖ. αὐτῷ μὲν ἀρχὴν, ἀφ' ὅπερ καὶ αὐτάρχης καλεῖται, ἄρχεται δὲ ὑπ' οὐδενός. Ferendos autem reges esse, etiam injuste imperantes, etiam injusta jubentes, pluribus Philosophorum & Poëtarum & auctorum Græcorum Latinorumq; testimoniis adstruere liceret, si res ista testibus egeret, quæ tot rationibus confirmatur. Potestatem certè nullis legibus, nullis judiciis obnoxiam in Gręcia reges obtinuisse, vel unus Æschylus potest docere, qui in Tragœdia *Supplices* regem Argivorum ἄκριτον πρύτανιν vocat, *non judicabilem rectorem.* Inachidæ tum regnabant. Si quæ tunc mutatio intercedebat qua de singulari imperio fieret populare, aut optimatum, ut plurimum ea contingebat defectu stirpis regiæ, sive familiæ dominantis. Sic sub illud ipsum tempus Sicyoniorum regum imperium

defe-

defecit, quod per annos nongentos sexaginta duos steterat, translata in Carnios Sacerdotes potestate. Ita post Codri interitum Athenienses reges habere desiterunt, & Magistratus eorum loco habere cœperunt administrandæ Reipublicæ. Sanè ubi extinctum est semen regiæ stirpis in hæreditariis regnis, tum ad populum potestas redit, cui liberum est post illa vel alii imperium simile deferre, vel in aliam formam id mutare. Sæpe itaque de familia in familiam regna transeunt, aut omnino cessant, aut de urbe in urbem transferuntur. Sic regno Argivorum finito translata est potestas Mycenas, unde fuit Agamemnon, ut ait Augustinus. Bello sæpius destruebantur regna ab alienigenis hostibus. Non longè ab illa ætate Priamidarum dominatus extinctus est bello ob Helenæ raptum ab universæ Græciæ Principibus in Trojanos suscepto. Eodem sanè tempore ex alia causa familia Erechthidarum, qui Atticis Athenis per annos plus minus quadringentos regnaverant, imperio excidit, idque ad aliud genus transiit. Nam cum Thymœten ad pugnam Xanthus Bœotius provocasset, & Thymœtes recusaret, Melanthus Pyliensis Andropompi filius singulare illud cer-

tamen contra Xanthum suscepit & ex eo regnum meruit. Non opus est per singula regna currere, nec omnes mutationum causas quę statum regiminis in aliam formam converterunt, enumerare. Satis est ex communi omnium gentium sententia id jus regibus adstruere, contra quod si quis faciat, rem justam non fecisse judicetur unanimi cunctorum populorum consensu. Turpissima quæque factu facinora, & quæ talia omnium opinione existimantur, sæpè nihilominus fieri & à multis videmus, sæpius etiam vindicari in auctores suos, quæ tametsi & bene nonnullis succedunt, atque impunita abeunt, non propterea licita esse & rectè facta dicendum. Minuta Græciæ regna relinquamus, & ad Romanos veniamus, quorum cum maximè potens & latissimè patens fuerit imperium, plurimasque mutatiõnes passi sint, de regno in Rempublicam, de statu populari in singularem, an aliam quam Ægyptii, Persæ, Judæi, Græci de Monarchicæ dominationis jure & potestate sententiam habuerint, consideremus. Gravissimus eorum Historicus, & qui, cum æquis adhuc legibus floreret & sua libertate frueretur Respublica, vixit ac scripsit, *Impune quidvis facere, id*

esse

eſſe Regem eſſe dixit. Tacitus, qui ſub Imperio unius floruit, non dubitavit ita ſcribere: *Principi ſummum rerum arbitrium dii dederunt, ſubditis obſequii gloria relicta eſt.* Primus eorum principum qui ſtatum liberum civitatis in Monarchicum convertit, Dictaturæ perpetuæ nomine & titulo imperium ſibi arripuit. Notum eſt porro Romanæ hiſtoriæ peritis Dictaturam fuiſſe ἀρχὴν ἀνυπεύθυνον, quæ nullis legibus teneretur & omnibus ſoluta eſſet. Initio urbis conditæ talem & reges habuere poteſtatem à primo Romulo. Nam Romulus, ut ait Tacitus, *nobis, ut libitum, imperaverat. Et conſtat,* ut ſcriptum Pomponio, *initio civitatis reges omnem poteſtatem habuiſſe.* Sanè cum populum ſibi ipſe fecerit & ſe ipſum regem populi, non potuit niſi ſummam & merè regiam in eum habere poteſtatem. Qui ſucceſſere illi in regno, par imperium quoque habuiſſe veriſimile eſt, quamvis de jure ſuo fortaſſis aliqui remiſerint, leges ferendo quibus obligati ſe voluerint. Quod & ipſum ſummæ poteſtatis argumentum eſt. Majus quippe imperium haberi debet quod quis volens in ſemet ipſum ſtatuit quam quod in alios exercet. Sic enim melius aliis imperat qui ipſe ſibi

pri-

primum. Ut enim optime dictum est veteri Philosopho, *Non cadentis est currere, nec incompositi velle alios componere; ita nec ejus qui vitiis suis indulgeat & pareat, aliorum vitia pro imperio corrigere.* Non ego sane crediderim, minus potuisse in regno Servium Tullium quam Romulum, quamvis hic *sancitor legum fuerit quibus etiam Reges obtemperarent*, ut ait idem Tacitus. Nam qui legem sanxit, potest eam abrogare. Cum boni autem Principis officium sit recta sibi imperare non minus quam subditis, utrumque sibi bere agit, & potest neutrum facere impune, quatenus legibus ipse solutus est, tam *cogentibus* quam *dirigentibus*, ut loquuntur. Non illis quippe assensum commodare possum qui legibus tantum eum solutum esse volunt, quibus cogatur, cum nullæ sint omnino quibus teneatur. Sane tam ab iis quæ jubent quam quæ vetant, liber est. Dio libro LIII. Λέλυνται γάρ τοι τῶν νόμων, ὡς αὐτὰ τὰ Λατινικὰ ῥήματα λέγει, τουτέστι ἐλεύθεροι ἀπὸ πάσης ἀναγκαίας νομίσεώς εἰσι, καὶ οὐδενὶ τῶν γεγραμμένων ἐνέχονται. *Soluti sunt legibus, ut ipsa Latina vocabula significant, hoc est liberi sunt ab omni legum coactione, nec ulla scripta lege tenentur.* Nomen Græcum αὐτοκράτορος

eam

eam potestatem legibus nullis obnoxiam denotat, quod, ut ait idem Dio, Romani Imperatores receperunt πρὸς δήλωσιν τῆς αὐτοτελοῦς σφῶν ἐξουσίας, ad demonstrandam absolutam suam summamque & independentem, ut ita loquar, potestatem. Hæc illi dat non solum κατὰ τοὺς νόμους imperare, sed etiam καὶ τῶν νόμων ἄρχειν, id est supra leges esse, ut loquitur Plutarchus. Justinianus Novella c v, ubi ab iis quæ in Consulibus statuerat, Imperatoris fortunam excipiendam pronuntiat, ᾗ γε καὶ αὐτοὺς ὁ Θεὸς τοὺς νόμους ὑποτέθεικε, νόμον αὐτὸν ἔμψυχον καταπέμψας ἀνθρώποις, *Cui & ipsas leges Deus subjecit, legem animatam mittens hominibus.* Quæ cum ita sint, boni tamen est principis semet ipsum legibus subjicere, & secundum leges quas ipse posuit vivere. Inde illa ex rescripto Severi & Antonini Institutorum lib. II. Tit. XVII. *Licet legibus solutissimus, attamen legibus vivimus.* Cæterum hîc quæstio non est, quid regem bonum facere oporteat, sed quid facere possit ex jure quod illi dat summa potestas. Quod jus describitur 1 Sam. cap. VIII. ut jam supra notavimus. Inde Plinius in panegyrico ad bonum Principem Trajanum, *in Rostris simili religione ipse te legibus subjecisti, Ca-*

 sar,

ſar, legibus, quas nemo principi ſcripſit, ſed nihil amplius vis tibi licere quam nobis. Hoc verò ipſum quod ſe legibus ſponte ſua ſubjicit princeps, cum à voluntate ejus id pendeat, ad illud ſemper redeundum eſt quo jus ſupremæ poteſtatis in rege denotatur, *ſi velit, poſſe; ſi nolit, non facere id quoque poſſe*; & proinde vere legibus ſolutum eſſe tam jubentibus quam vetantibus. Dio: Αὐτοτελὴς ὄντως καὶ αὐτοκράτωρ καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν νόμων, πάντα τε οἷα βούλοιτο ποιῇ, καὶ πάνθ' ὅσα μὴ βούλοιτο μὴ πράττῃ. *Revera ſolus per ſe omnia perficiens, ſuique & legum imperium habens, quæcunque velit faciat, & quæ non velit non faciat.* Sic poſito & confirmato jure regis, quale habuerunt priores Romanorum reges & poſteriores eorumdem Imperatores, qui quamvis regis appellatione abſtinuerint, veri tamen reges erant, & ſic paſſim à Græcis auctoribus βασιλεῖς vocati ſunt, quid inde conſequatur, manifeſtum eſt. Nempe, ex eo quod ſupra leges eſſent & quod quidquid ſtatuiſſent, legis vigorem haberet, ut eſt in leg. 1. D. de Conſtitut. Principum; non poſſe ulla lege ad faciendum quod nollent, cogi, nec ullis legibus ſcriptis propter aliquod male factum reos fieri vel puniri. Hæc regula

est quæ in omnibus regnis & de omnibus regibus quibus ex vero nomen hoc datum fuit, sancita est, apud Assyrios, Medos, Persas, Ægyptios, Judæos, Græcos, Romanos. Ut autem sapientis est & viri probi regulæ institutum custodire, improborum verò & insipientium eam violare; si quid contra regulam sæpius & à pluribus factum est, non impedit ne veritas regulæ maneat & justitia. Multa sunt quæ ad amussim & normam exigi non possunt, nec desinit tamen norma aut amussis esse recta. Quoties populi in legem committunt quæ reges sacrosanctos esse voluit, quæque *Patres Patriæ* eos vocandos statuit, quamvis severius imperent & non legibus vivant, non ex populorum vitio lex contraria sancienda est illi legi quæ jure naturali & gentium introducta est, quamque omnes gentes bene moratæ & constitutæ semper observarunt. Alioquin ex multitudine adulterorum, homicidarum, furum & falsorum testium, leges quæ adulterium, furtum, falsum testimonium prohibent & plectunt, viderentur abrogandæ, atque ipsa Decalogi præcepta moralia tollenda. Inter leges sensu communi hominum adprobatas, & unanimi consensu gentium receptas, ex

fuit maxime illustris & maximi momenti, quatenus ad communem humani generis utilitatem una unicè pertinet, atque ut talis, ex juris naturalis principiis petita & hausta videtur, quæ regum conservationem spectat. Non tamen eodem modo ab omnibus observata est populis, quamvis inter omnes constaret esse unam ex omnibus præcipua religione custodiendam. Sed prout melius moratæ & magis piæ, aut sanioris sanctiorisque religionis sensu imbutæ gentes fuere, ita majore observantia eam coluerunt. Quod idem de aliis legibus, quæ ex naturalibus deductæ sunt fontibus, licet dicere: Nempe illas à nationibus, quæ naturæ humanæ, id est rationali, magis convenienter vixerunt, exactius & strictius esse servatas. Inter gentes quæ regibus suis colendis maximè fideles fuere, Ægyptiacam poëta nominat, Lydiam & Parthicam, quia tunc Parthi imperabant in Oriente. Alioquin idem fuit de Assyriis, Medis & Persis, qui idem imperium Orientis tenuere suis temporibus. Ferociores & incultiores gentes hac in parte sæpius peccasse comperiuntur. Historia Scotica in regum suorum albo quinquaginta exhibet, aut expulsos, aut incarceratos,

ceratos, aut necatos, quosdam etiam in publico capitali supplicio affectos. Angli à Gulielmo Conquæstore tres numerant in carcere occisos, Eduardum II. Richardum II. & Henricum VI. Enimverò quorum populorum purior fuit religio, moresque castiores ac sanctiores, eos etiam reverentiores extitisse regum suorum & magistratuum cultores constat, ut Judæos & Christianos. Nam ex religionis suæ præceptis hanc regulam habuere, qua regibus malis & bonis ex æquo parere jubebantur. Christiani verò in ea regula observanda majorem diligentiam & fidem adhibuerunt quam Judæi, quia meliores se ac fideliores divinorum præceptorum observatores semper jam olim præbuerunt; & quia hoc præceptum studiosius ipsis ac sæpius inculcatum & infixum ab Apostolis fuit. Qui in cæteris legibus & moralibus præceptis, divinisque mandatis sese morigeros magis & magis religiosos ostenderunt, haud mirum est si & in hoc ipso regulæ se tenaciores præbuere. *Sæpe* & imperii latius patentis magnitudo in causa fuit ut pronius peccaretur à populis contra hanc legem. Exemplo sint duo quæ omnium amplissima extitere, Assyrium & Romanum. De quibus Augusti-

nus lib. XVIII. de Civitate Dei cap. II. *Duo regna cernimus longe cæteris provenisse clariora, Assyriorum primum, deinde Romanorum. ut temporibus ita locis inter se ordinata & distincta. Nam quomodo illud prius, hoc posterius, eo modo illud in Oriente, hoc in Occidente surrexit.* Hæc duo regna maximas mutationes & frequentissimas passa sunt, partim ex seditionibus & bellis intestinis, partim ab externis armis. Nec mirum. Immo magis mirū foret si in eodem statu pacis & tranquillitatis sub iisdem semper dominis mansissent. Immania & vasta corpora, in plurima mēbra, & ipsa per se magna divisa, motibus & morbis, tam externis quam internis, magis obnoxia sunt quam exigua. Cum in diffusi & extenti spatii ditione in plures Satrapias & præfecturas distincta, omnia non possit per se Rex solus administrare, cogitur partes regni regendas præsidibus & rectoribus mandare, est ubi & exercitus numerosos ad tuendum limitem ipsis committere. Unde ambitio præfectorum qui se tam potentes vident, & in locis à comitatu & aula principis remotis positos, sæpissime ea occasione utitur ad rebellandum. Ex qua re non raro unum regnum plura solet regna parere, cum aut

pue-

pueritia principis dominantis, aut inertia, aut odio adducti ii qui rebus novis student, tyrannidem affectant, & factionis qua sibi principatum parare conantur, haud paucos socios consciosque reperiunt. Rebellionem certè adornantibus numquam desunt adjutores; ubi causa aliqua odii vel invidiæ in eum qui dominatur, arcessi potest, vel quando multum posse creditur is qui id se velle ostendit. Quod, ut dixi, in regnis plurimas & late diffusas ditiones occupantibus sæpe usu venit, quia occasiones majores & crebriores ad hoc conandum inde oriuntur. Nisi occurrant, interdum & manu fiunt. Cyrum illum veterem, Satrapam fuisse tradunt regis Persarum Annales Persici, qui primus contra viduam ejus Tomyrin arma sumpsit. Arbaces Medus ab Assyriis ad Medos imperium transtulit, Nino occiso, ob effœminatum corporis cultum, & regundis viris parum idoneum muliebrem animum. In Romano Imperio non solum quando ab uno regi cœpit, talia multa evenere, sed etiam cum populus rerum summam teneret, plurimæ & maximæ seditiones civium ad perniciem status publici grassatæ sunt. Amplitudo imperii hoc fecit, factiones plures nobilium & optimatum contra

populum, ac populi frequentes secessiones ab optimatibus suscitando. Ubi sub unius potestatē redactum est, ea causa quā attuli, sæpe regnantes gubernaculo excussit, tumultuantibus exercitibus, ac tumultus eos concitantibus ducibus, imperandi scilicet cupidine, præcipue qui provincias regebant tam multas simul ac magnas, ut quæ jam regna sunt potentissima, eo tempore unius præsidis vel rectoris administrationi cesserint. Nullum hodie in orbe terrarum qui notus est, amplius ac majus imperium cernitur quam est Turcicum. Nullum etiam videre est quod tot mutationes in personis dominantium soleat experiri. Regni moles in causa est, & copiarum militarium quæ ad tuendum Imperatorem & regnum conservandum comparatæ sunt, multitudo. Ut sanguis qui in corpore vitam retinet, si nimis abundet, sæpe & in perniciem ejus exsuperat cujus ad salutem venis infusus est. Non raro tamen & in parvis regnorum corporibus hi excessus nati sunt. Nondum pomœrium urbis suæ egressa erat Romana potentia, cum regem bene de se meritum & primum Senatus interfecit, ab ipso constitutus. Adeo autem non pro recte facto hoc jactavit, ut contra omnibus modis celatam

tam hanc necem voluerit: cujus ut invidiam à se amoliretur, finxerunt sceleris conscii in cælum raptum à Jove fuisse. Subornarunt è corpore suo Proculum quendam, qui populo persuaderet visum à se Romulum augustiore forma quam humana sit, & ipsis mandare ut se pro Deo acciperent colerentque. Quirinum se in cælo vocari. Sic illi tum regem sustulerunt ut regnum in statu suo conservarent. Postea utrumque simul abolitum voluere. Sed quomodo aut qua causa, aut qualem regem regno simul exuerunt, regnumque ipsius in aliam status formam mutarunt? Importuna hominis superbi dominatione offensi, ferre eum diutius non potuerunt. Cum enim impotenter se gereret & crudeliter, omnes in odium sui adduxit: quod adauctum est expugnata nocturno stupro Lucretiæ pudicitia ab ejus filio Sextio. Præterea si omnia quærantur, ne legitimum quidem eum Romanorum à quibus expulsus est, regem fuisse constat. Sed quomodo ejecerunt? An in jus vocarunt? An capitis causam dicere coëgerunt coram Senatu? An occiderunt? Nequaquam. Portas venienti clauserunt, cum ingressum urbem capere potuissent, & capto securi caput amputare.

 Desti-

Destituerunt eum, agrum ejus Marti suo consecrarunt. Ita illi gentiles regem tractarunt, qui vi regnum occuparat, qui superbe & crudeliter imperabat. Christiani novitii Angliæ & Reformatæ religionis reformatores Regem suum, legitimum, bonum, pium, clementem, non adulterum, non homicidam, pro nefas! infando & infami supplicio, per carnificem, publico spectaculo, medio die, cervicibus securi desectis sustulerunt, per multas tractum prius mortes, metu mortis sæpius gladio vel alio genere intentatæ excruciatum, ad supplicium ductum per ea loca quæ plurimum vivus amaverat, per Aulæ suæ membra picturis egregiis & magnifici operis aulæis exornata. Ne quid deesset ad mortis infamiam, stipitem ipsum cui caput decollandum carnificis securi imponere debuit, humiliorem & depressiorem statui curaverunt quam reliquis noxiis poni soleret, ut sic prostrato non ingeniculato cervix abscinderetur, quo major scilicet morientis esset ignominia. Redeamus ad Romanos. Cum Rempublicam præ Regno maluissent, quas non ibi pœnas mutati status postea pependerunt? Rem quidem suam & imperium longe lateque dilatarunt, sed intestinis

dome-

domesticisque discordiis tam sæpe tam diu conflictati sunt, ut dici possit hæc supplicia hausisse ob reges suos olim interemptos & ejectos. Quid tandem? Per infinitam sanguinis civium vim effusam, per subversionem fortunarum & bonorum suorum, per tot Reipublicæ vulnera, per ipsius tandem generale excidium, ad id quod tanto animo repudiarant, recidere coacti sunt, ut iterum reges acciperent. Nec prius hoc bono eis frui datum est, quam mala extrema passi sint sub Cinnis, Mariis, Syllis, aliisque publicis hostibus & patriæ teterrimis pestibus. Tandem Cæsar rerum potitus est, post non minores Reipublicæ clades & calamitates ab eo illatas quam illi priores inflixerant. Sic ille rex factus non nomine sed re, non diu regnum tenuit, sed in Senatu, à conjuratis nobilibus & libertatis cupidioribus quam par esset, occisus est. Nec sic tamen ea cæde libertas quam tanto ambitu petierant, recuperata est, sed majus inde conflatum incendium, quo iterum publica res conflagravit, Deo manifestis indiciis testante non sibi placuisse quod in persona Cæsaris commissum fuisset parricidium. Intra annum quippe vertentem multi eorum qui in caput ejus con-

ſpiraverant, parricidii pœnas ſanguine ſuo luerunt. Nemo certe percuſſorum ejus, Suetonio teſte, *triennio amplius ſupervixit, neque ſua morte defunctus eſt. Damnati omnes alius alio caſu periere; pars naufragio, pars prælio, nonnulli ſemet eodem illo pugione quo Cæſarem violaverant, interemerunt.* Quanto ſceleratius & majus aggreſſi ſunt nefas qui Carolum Angliæ Regem parricidaliter obtruncarunt, tanto citius ſceleris ſui pœnam merentes expenſuros eſſe, debemus ſperare. Illi tyrannum germanum, libertatis oppreſſorem, reique publicæ uſurpatorem à ſe interemptum gloriabantur. Iſti quo titulo tam immane facinus à ſe admiſſum poſſunt defendere, qui Regem ſuum hæreditarium, regni paterni poſſeſſorem legitimum, hoc ſolo noxium quod nimis bonus eſſet, non illo affecerunt ſupplicio quo tyranni ſolent mactari, ſed eo quo latrones & proditionis rei damnari conſueverunt. Cum de ſupremi numinis juſtitia dubitare nequeamus, tanto ſpem majorem concipere fas eſt, exorituros eſſe aliquos Harmodios, & Thraſibulos, qui cæde quadraginta horum tyrannorum infandum crimen expient ſanguine impio, & ſanctis Mani-

bus

bus optimi Regis parentent. Cæsari sic interfecto nefaria eorum conspiratione, quos omnes ipse multis beneficiis devinxerat, quorum etiam plerosque in tutoribus filii sui, si quis sibi nasceretur, testamento nominaverat, solida columna viginti pedum in foro posita est, & inscriptio, PARENTI PATRIÆ. Quanto magis hoc honore & elogio dignus Carolus, qui populi ingrati tantum amorem & tale studium, non solum tota vita sed etiam in ipsa morte testatus est? Sæpe solitum ferunt Cæsarem dicere, non tam sua quam Reipublicæ interesse uti salvus esset: Rempublicam quippe si quid sibi eveniret neque quietam fore, & aliquanto deteriore conditione civilia bella subituram. Quanto justius hoc de se deque regni sui statu potuit ominari Carolus, cum jam longe deteriore conditione esse videamus post obitum ejus miserabilem Angliam quam vivente ipso ac regnante fuerat? Curiam in qua Cæsar occisus est, obstrui placuit, Idusque Martias parricidium nominari, ac ne umquam eo die Senatus ageretur. Quantum interfit inter cruentã mortem Cæsaris Romani & Caroli Angli fatum infame, quis non videt? Si hoc quæratur quis eorum majori jure occisus

fit,

sit, Carolus nullo crimine cecidit; Cæsar illo maxime, quo tyrannos perire semper fas & jus fuit antiquitate judice quæ legem meliorem non noverat. Christiani quanto melius eruditi, qui vel tyrannis eo ipso tempore regnantibus, suisque persecutoribus, manus inferre nefas judicabant, & inter vetita, immo inter scelera, hoc habebant! Deo quippe ita placitum sciebant, qui reges malos & tyrannos ipse sæpe constituere solet in pœnam populi qui tales habere meruit. Si mors Cæsaris vindicata est qui talis fuit, an Caroli securis, qui tantum ab ejus tyrannide titulo & factis abfuit, impunita manere debet? Pergamus ad cæteros Romani Imperii insessores, Cæsarisque successores qui morte non sicca gubernaculum sibi extorqueri viderunt. Sic eorum vita omnibus vitiis inquinata, sic tyrannica administratio id mereri visa est, ut tamen iis qui fecerunt ne impune fuerit, nec in laudem cesserit factum; cum Nerones & Caligulas & Vitellios & Domitianos interficerent. Regula semper etiam tunc in animis hominum inviolata mansit, quæ violari Regem non patitur, & quæ tyrannorum titulo donat eos ipsos, qui contra tyrannum arma sumpserunt. Quis impurior Gallieno

Impe-

Imperatore fuit? Quis ex omni vitiorum colluvie Princeps magis concretus? Non dubitarunt tamen auctores Romani, qui vitam ejus in literas miserunt, tyrannorum elogio impertiri, quicunque sub ejus imperio rebellarunt. Trebellius Pollio peculiari libello omnium eorum nomina & gesta complexus est, quosque adeo, quia totidem fuerant, triginta Tyrannos nuncupavit. *Triginta*, inquit, *Tyranni occupato Valeriano magnis belli Persici necessitatibus extiterunt, quum Gallienum non solum viri, sed etiam mulieres contemptui haberent.* In illo tamen tyrannorum numero constat multos fuisse qui boni fuerint & bene imperaverint, cum ipse legitimus princeps, contra quem illi tyrannidem arripuerant, nequissime ageret. Quicunque enim ad imperium prosiliebat non jure, quamvis juste regnaret, tyrannum eum vocari tum mos fuit, quamvis melius imperaret illis ipsis qui pro legitimis habebantur dominis. Plerique illorum ab iisdem militibus à quibus purpura amicti fuerant, interempti sunt. Sic sæpe etiam constat trucidatos & qui imperium justo titulo tenuerunt. Nemo tamen umquam *Iustitiam* vocavit illud factum quo sublati sunt, multo minus Justitiæ tribu-

nal aliquod constitutum fuisse legimus ad malos principes damnandos & capite plectendos. Si qui hostes à Senatu aliquando judicati sunt, ut de Nerone legimus, factio id fecit, non jus, & vis potentior majorque eorum qui in eum conspiraverant. Senatus tunc in partibus erat, & cum fortiori parti faveret, pronum illi fuit in gratiam victoris, hostem pronuntiare publicum qui pro victo & destituto habebatur. Ita Galbam ex suo corpore Senatus ille qui Neronem condemnavit, ad imperium promovit, ab exercitu prius consalutatum Imperatorem, quo tempore ipse legatum se Senatus ac populi professus est. Senatum nemo nescit sub Imperatoribus togatorum mancipiorum consessum fuisse, qui semper, in seditionibus & factionibus principum & exercituum, ei parti quam prævalere acceperant, se totos dabant atque addicebant: ut tunc fecere Romani, qui audito Galbam descivisse à Nerone, omnes in verba ejus jurarunt. Anglicani Prophetæ qui urgent hoc exemplum Neronis à Senatu hostis judicati & more majorum plectendi, ut simile esse doceant cum ea scelerata ac nefaria condemnatione qua regem Carolum affecerunt, dent nobis Senatum qualis tum fuit Romanus,

dent Regem condemnatum qualis erat Nero. Ubi hoc fecerint, tunc etiam nobis reddant dantem pœnas Galbam qui contra Neronem insurrexit. Hoc unum non dissimile futurum auguror, quod omnes qui regem suum capitis damnarunt, parem exitum habituri sunt Galbæ. Reliqua omnia ita inter se pariant, ut cælum à terra distat. Tantum abfuit Carolus à Nerone, quantum isti laniones Anglicani à Senatoribus illius temporis Romanis diversi sunt. Si Senatus hostem Neronem judicavit, nullus hic fuit Senatus qui in Regem Angliæ sententiam mortis dixit. E fæce plebis cruenti latrones hoc judicium composuerunt, selecti à ducibus rebellis exercitus, ipsisque perduellibus. Senatus ille Romanus consessus regum fuit, ut olim, cum longe minor esset respublica, appellari meruit. Ex illo ordine mittebantur qui provincias regerent Proconsulari imperio, quæ hodie integra regna constituunt. En similitudo cum eo Senatu Caligarum Angliæ militarium! Neroni similiores, sed crudelitate & immanitate superiores, fuerunt illi parricidæ qui Regem Carolum occiderunt. Nero ille matrem suam necavit, isti Patrem Patriæ. Senatus Romanus talem parricidam tollen-

dum decrevit, isti Nerones regem suum parentem publicum. Solis igitur Anglis militibus quos Molossis suis ferociores esse constat, ex omni temporum memoria & ex omni gentium numero hodie licuit, quod nec ipsi umquam antea usurpaverant, *Iustitiæ* instituere novum & inauditum tribunal, quod de regis sui capite judicaret. Nimirum postquam Christiani facti sunt, immaniores & crudeliores injustioresque evaserunt. Immo postquam Christi religionem reformarunt. Nam per universa regni Anglicani tempora ex quo die Christi fidem acceperunt nihil tale ausi sunt. Post reformationem lapsæ in pejus religionis, & puritatem ejus, siquid illis creditur, restitutam, de hominibus belluæ extiterunt, de subjectis tyranni, de filiis parricidæ. Hoc docuit illos Christus? Hoc ab ejus Apostolis didicerunt? Hanc è Scriptura Sacra utriusque divini testamenti disciplinam imbiberunt? Quod nec Assyrii, nec Medi, nec Scythæ, nec Græci, nec Romani, non Judæi, non ulla omnino gens orbis cogniti, culta aut barbara, rudis vel erudita, umquam factitasse perhibetur. Nulla religio non habuit conjunctam regis reverentiam cum Dei cultu. Multas quippe apud

apud gentes olim iidem Pontifices fuere ac reges, quasi nemo melius summi numinis colendi rationes tenere posset, quam qui inter homines esset præstantissimus & optimus. Regem enim eum locum supra homines obtinere quem Deus supra Reges haberet, Diotogenes Pythagoricus scripsit. Locus hic esset dicendi de regum differentia, & quatenus potestate alii minore, alii majore in regnando fuerunt. Sed commodius infra de eo tractabimus. De eo jure quod omnes populi olim agnoverunt, quodque reges à subditorum judicatione & damnatione liberat, legibusque solutos præstat, nunc pauca ut dicamus ad clausulam hujus capitis, tempus postulat. Nam quamvis plena & libera potestate non omnes reges usi fuerint, nihilo secius illud inter omnes semper convenit, ἀκρίτους fuisse omnes & ἀνυποκρίτους. Non potuisse judicari nec damnari à subjectis suis. Quod autem de Judæorum regibus nonnulli adhuc dubitant an subjecti Synedrio fuerint, ubi ea quæ jam hîc disseram legerint, ambigere de re nimis clara desinent. Primum eam rem in dubio non relinquit, quod Judæi regem petentes sibi dari eum poposcerint ad instar cæterarum nationum. Atqui omnes eo tempore na-

tiones ejusmodi reges habuerunt qui judicio populi non essent obnoxii, ut supra docuimus. Deinde cum Samuel Judæos edoceret quale esset jus Regium, ne ignorantiam ejus juris postea prætexerent, satis aperte eis declaravit, impune regi licere facere quod vellet sine metu legum & judicii, ut de quorum delictis vindicta soli Deo esset reservanda. Præterea vel uno firmissimo argumento id evincitur, quia si reges coram Synedrio sisti accusandi & condemnandi debuissent, nulla inter Judices quos prius habuerant, & reges quos loco judicum postea habere cœperunt, omnino fuisset differentia. Judices quippe Judæorum omnia quæ reges, fecerunt, in ductandis exercitibus, legibus dictandis, jure dicundo, muneribus aliis fungendis. Singulare præterea imperium obtinebant, quia singuli judicabant. Quid opus igitur fuit judicum imperium in regium commutare, si ex æquo reges Synedrio parebant & judicium ejus subibant, ut Judices olim facere soliti? Nullum sic inter eos discrimen fuerit nisi nominis, cum res eadem foret. Atqui Judæi Judicum illorum tædio odioque adducti, reges postulant quales reliquæ nationes haberent; nempe à quibus regerentur po-

testate nulli majori imperio obnoxia; cum Judices Synedrio magno subjacuisse constet. Postremo nullum exemplum extat in libris Regum & tota Sacra Scriptura regis ullius qui judicatus sit & condemnatus à Synedrio, cum tamen ea delicta plerique eorum commiserint, quæ non solum ad rebellionem concitare jure populum deberent, sed etiam quæ legum auxilia & judiciorum vim provocare. Sed quia nec leges, nec jus metuebant, nec alium judicem præter Deum agnoscebant, ideo plerique non solum impune mali extiterunt, sed etiam quod malorum omnium gravissimum fuit, idololatræ, nisi si quando Deus extra ordinem puniendos aliquos sibi desumpsit. Magistri Judæorum, qui Scripturas sæpius ex opinione futili, quam ex veritate solida interpretantur, tradunt, Reges ordinario etiam judicio ob legem violatam potuisse castigari & verberibus affici. Quod tamen non de quovis delicto, sed de tribus tantum asserunt, quæ speciatim in lege expressa sunt; ejusque castigationis potestatem penes Synedrium majus fuisse. Credant hoc Judæi Apellæ, non ego, cum ejus rei nullum in Scriptura vestigium extet, neque ullum ipsi talis judicii exemplum à Synedrio adversus

Reges redditi produxerint, neque vero producere queant. Ne in Talmude quidem. In tractatu Sanhedrin, inter illa peccata quæ ad jurisdictionem Synedrii pertinent, ea tria delicta recensentur, neque inter personas quas ab eo judicari jus fuit, reges nominantur. De Tribu Septuaginta Seniorum consessus judicabat, de Prophetis, de Pontifice summo, non de Rege, ut in cap. I. ejusdem tractatus diserte habetur. Nec causa sane fuit cur de tribus illis solis legis transgressionibus judicari & castigari debuerint reges, non etiam de aliis longè atrocioribus criminibus. An quia illa tria speciatim in lege prohibita sunt? Quasi vero non æque expresse lege eadem mandatum illi & injunctum verbis Mosis fuerit, ut custodiret præcepta Dei & cæremonias legis, ne superbe se efferret supra fratres suos, & ne declinaret ad dexteram aut sinistram. Si faceret, pro pœna proponitur breve regnum, sin ea observaret quæ Deus præcipit, diuturnum imperium promittitur. Deuteron. XVIII. Quæ omnia ostendunt, Deum sibi reservare judicium de Regibus extra ordinem ferendum. Quid dicendum de præceptis Decalogi; deque eorum primo & præcipuo, quo Idololatria omnibus ex æquo inter-

terdicitur; cum nullum eo crimine majus fuerit apud unius Dei veri cultores? Quid ergo? An Regi tunc impunitum erat, idola non solum colere ipsum, sed etiam eorum cultum populo imperare; qui tamen vapulabat si plures quam lex permittit, uxores haberet, si plures equos aleret, si opes majores licito quæreret? Hi sunt enim tres casus propter quos regem in jus vocatum fuisse volunt ad Synedriũ, & verberibus coercitum, cum pro Idololatria, pro homicidio, pro adulterio, pro aliis omnibus flagitiis & transgressionibus legis nihil tale pateretur. Hinc colligamus quã sint ridiculi illi magistri & quã vanas stultasque traditiones habuerint. Lex quidem apertè regi futuro inter Israëlitas præcipit ne numerum uxorum, ne equorum augeat, ne amplificet auri & argenti pondera. De numero Regis uxorum legitimo, de equorum, de mensura vel pondere auri & argenti quod licitum esset ei possidere, nihil dicit Lex. Neque etiam addit eum qui amplius æquo de illis tribus possederit, verberibus id luiturum. Nullum exemplum in Scriptura occurrit regis alicujus castigati ob unam ex tribus illis noxam. Quem igitur statuunt numerum mulierum lege permissum, ultra quem si

pro-

processisset, non ei impune esset futurum? In Gemara Sanhedrin c. II. ultra octodecim non licuisse illi habere traditur. *Nec multiplicet sibi uxores ultra octodecim.* Vnde hoc colligunt? Quia Davidi tot fuere. Ergo octodecim uxores non sunt de pluribus intelligendæ illæ quas lex prohibet. Vna adjecta si novem & decem fiant, plures erunt lege concessis. Quid magis absurdum potuit fingi, quam ut dicatur pluralitatem in octodecim non consistere, ad hunc numerum si vel unitas adjiciatur, in multitudine id esse vetita? Quæ ratio ipsis ita argumentandi? An quia Davidi totidem fuerunt, nempe octodecim, idcirco octodecim mulieres non esse dicendas ad pluralitatem pertinere? Quanto planius veriusque dici potuit Davidem excessisse in hoc capite legis terminos, & plures habuisse uxores quam illa permittit, & quidem impune? Sane si ille impune homicidium cum adulterio junctum potuit committere, nonne & eadem impunitate in legem peccare, quæ plures uxores vetaret? Si David non transgressus est legem habendo decem & octo uxores, quid de Solomone ejus filio dicent, qui præter uxores legitimas tot concubinas habuit, ut utriusq; generis mulieres usque
ad

ad mille numeraret, septingentas ex illis, trecentas ex istis? Quot flagrorum ictibus culpam expiare hic Rex debuit, si propter uxorum lege vetitam copiam, hanc pœnam ex Lege meruit? Tot sanè plagas accipere eum oportuit quot vicibus numerus ille decem & octo in millenario invenitur. Multiplicatio equorum æque regibus interdicta eadem lege fuit, ut uxorum. An dicent Salomonem eam servasse, cum tot millia equorum tam currulium quam singularium aluerit? De eo scribitur lib. III. Reg. cap. IV. *Et habebat Salomon quadraginta millia præsepia equorum currulium, & duodecim millia equestrium.* In Chronicis pro quadraginta millibus presepium longe minore summa legitur, *Quatuor millia præsepium equorum habuisse ad currum, & duodecim millia ad equitandum.* Quæ & ipsa exorbitat in excessu; si verum est quod iidem Rabbini volunt, non plures Regi licuisse equos habere quam quanti ad currus sufficerent: si vero vel unicum ante se ad pompam ducendum curaret, vapulare debuisse. Unde hoc hauserunt? Cur igitur non quadragies millenas plagas accepit Salomon, propterea quod quadraginta millia equorum haberet ad currus, &

duodecim millia ictuum propter XII. millia equorum singularium? Operæ pretium etiam est videre quomodo interpretari soleant illa quadraginta millia præsepium, quæ Salomon habuit, & quomodo illa concilient cum quatuor millibus Chronicorum. Ita enim in Gemara ex Rabbi Juda explicant, aut fuisse quadraginta millia stabulorum quorum singula habuerunt quatuor millia præsepium, aut quatuor millia stabulorum quorum singula haberent quadraginta præsepium millia. Sed quantam ex hac interpretatione & conciliatione oriri necesse est equorum multitudinem? Tantam sane ut fidem non capiat. Non meliores sunt aliorum Magistrorum expositiones. Septuaginta Interpretes longe rectius quadraginta millia præsepium de quadraginta millibus equorum acceperunt, qui reddidere τεσσαράκοντα χιλιάδες ἵππων. In Hebraico est ארוות Quæ sunt præsepia, Græcis φάτναι. Lacus sunt quadrati, sive septa ex tabulis quadrata in quibus ante singulos equos hordeum olim, ut nunc avena, pro pabulo apponebatur. Totidem erant præsepia, sive φάτναι, quot equi, ut etiam hodieque in aliquibus locis videre est. Pro quadraginta millibus quæ habet liber Regum, quatuor

tuor millia sunt in libro Chronicorum. Quæ non hîc concilio, cum ad aliud tempus pertineant locumque alium postulent. Hoc tantum volumus, Salomoni impune licuisse habere quantum vellet equorum & mulierum & auri. Cum aliquis ob delictum verberabatur, si iterum in eandem culpam recidisset, iterum vapulare debebat, & quotiescunque eodem genere peccabat, pœna flagri imponebatur. Quid igitur fiebat illi Regi qui ob uxorum illicitum numerum aut equorum plectebatur, si illas & hos semper retinere vellet? Nonne singulis diebus novam pœnam pati debuit; aut equos vel uxores dimittere, quorum gratia hoc supplicium erat patiendum? In Talmude tractatu Maccot enumerantur omnia delicta quibus pœna verberum infligebatur, omnesque adeo personæ recensentur quæ huic castigationi erant obnoxiæ. De Rege nullum ibi verbum, neque de multiplicatione uxorum vel equorum. Quinimmo in Gemara tractatu Sanhedrin diserte traditur Salomonem contra illa duo præcepta fecisse, nec tamen additur verberatum propterea fuisse. *Cur non*, inquiunt, *declaratæ sunt rationes Legis? siquidem expressis rationibus duorum præceptorum*

in hoc offendit maximus omnis memoriæ vir. Tertium fuit præceptum de auro & argento non amplificando. Ne hac etiam in parte Salomon vetito abstinuit. Immo quis legem qua id interdictum erat, magis violavit? Nullus regum illo ævo æque dives fuit. Nam & Scriptura testatur disertis verbis in libro Chronic. II. cap. IX. *Magnificatum fuisse Salomonem super omnes reges terræ divitiis & gloria.* Quod si Salomoni impune fuit tantum auri & argenti accumulasse sine metu flagri, an putamus non idem licuisse & sequentibus Israëlis & Judæ regibus? Nugæ sunt igitur & næniæ Rabbinicæ quod traditionibus eorum deblateratur de Rege loris cædendo ob uxorum & equorum lege interdictam multitudinem, & ob auri & argenti vim quæ legem excederet. Hæc cum sine fundamento & sine auctoritate ab illis proferantur, ideo ea refutare necesse habuimus, ut constaret nulla in re Synedrio, aut judicii ab eo redditi pœnis, obnoxios fuisse reges Judæorum. Quod æque de veteribus qui captivitatem præcesserunt, ut de his qui post eam regnarunt, certum est. De prioribus nullum omnino exemplum è Scriptura Sacra produci potest, quo id adstruatur. De posterio-

rioribus falsissimum id fuisse liquet illo Herodis facto, qui postquam regnum adeptus est, totum Synedrium sustulit, uno Schammæo excepto; tantum abest, ut suppositum se illius jurisdictioni crederet. At cum juvenis esset & præfectus Galileæ, vivente adhuc patre qui regnum tenebat, coram judicibus Synedrii constitit ad causam capitis dicendam quod reus esset cædis Ezechiæ latronis. Sed quomodo ante judices constitit? Amictus chlamyde regali, & deaurato gladio cinctus. Cum ad hunc fastum & insolentiam commotus fuisset R. Schammai Senior Herodes palam eos irrisit & contempsit, ut narrat Josippus. De omnibus porro gentibus quæ regum imperio tenebantur, quam reverentes regiæ majestatis fuerint, diximus, & quam sanctam illam habuerint. Sed in Judæis & Christianis, qui ab illis prodierunt, præcipue hærere debemus, ut doctrinæ hujus efficaciam & usum populis omnibus Christum professis insinuemus vel infigamus potius, ut sciant quid super his credere eos oporteat, quid etiam facere. Nomina quippe hæc religionis esse potius constat quam nationis. Quicunque jus Judaicum ediscebant, & illam supersti-

tionem capessebant, omnia etiam observare tenebantur, quæ lex Mosaica præscripserat, ex quacunque tandem natione proselyti Judæorum fierent. Idem de Christianis dicendum, qui Christi fidem amplexi sunt. Sive ergo Hispanus sit, sive Gallus, sive Italus, sive Germanus, sive Anglus, sive Scotus, si modo Christi legem acceperit, ea debet custodire sine quibus nemo vere Christianus dici potest. Inter præcepta quæ Christus suis fidelibus per Apostolos tradidit, illud est vel maximi ad salutem & pacem populorum momenti, quo regibus suis subjici jubentur, etiam malis, etiam severe & injuste dominantibus. Si nationes, priusquam Christo sese dicarunt, reverentiam erga Reges suos tam sancte custodierunt, & majestatem eorum ita comiter conservarunt, cum solo ad hoc naturæ instinctu ducerentur, quid facere eas par fuit postquam Christianæ factæ sunt, postquam legem de eo acceperunt, cui refragari non potuerunt & nomine Christiano dignæ videri? Quis ergo non miretur Anglos gentiles reverentiores suorum regum fuisse quam Anglos Christianos? Plus adhuc dicam, immo quam Anglos Reformatos? Immo

quam Reformatores eorum qui dicuntur Reformati? An hanc gloriam penes solos primitivæ Ecclesiæ Christianos fuisse dicendum erit, ut regibus suis etiam malis bona fide parerent? Enimvero ut primi Judæi, ita & primi Christiani, hoc idem præceptum, quia communiter utrisque à Deo datum est, constanter observarunt. Nam de sui temporis Christianis dixit Tertullianus, *Neminem umquam id tentasse ut regi insidias strueret*, sicut Hippias civitati suæ fecerat, *etiam cum sui omni immanitate dissiparentur.* Postremis vero sæculis ut in aliis rebus ita & in hac mores, ut jam dictum, cum temporibus mutati sunt, disciplinæ vigor laxatus est, & regula corrupta. Quinimo extitere tandem pestes Rerumpublicarum, regumque μάστιγες, & omnis à Deo ordinatæ potestatis hostes, sophistę quidam qui contrariam illi quæ à Christo tradita est, doctrinam introduxerunt de occidendis quasi jure regibus si displicerent subjectis. Tales in Pontificiis Jesuitæ, inter Reformatos qui vocantur *Independentes & Brunistæ.* Tales etiã apud Judæos Pharisæi exorti sunt, sectæ genus ambitiosum, superbũ, seditiosum, factiosum, impatiens dominorum & omnium

summarum potestatum. Si tamen hi cum Iesuitis & Independentibus comparentur, dociles, amabiles, morigeri & regib⁹ amici. Quod satis testatur historia de Jannæo, quam supra retulimus. Si quis ergo inter Christianos posterioris ævi ostenderit populos per seditionem reges suos destituentes, primores regni per factionem eos solio deturbantes, exercitus militari tumultu imperium eorum abnuentes; hæc exempla non ad regulæ novæ institutionem trahenda sunt, sed tanquam excessus à veteri regula notandi. Quot servi etiam Christiani dominos suos perfidiose necaverunt? Ita & Phocas dominum suum Imperatorem Mauritium vita & regno privavit, ut se regem faceret. Ita Theodorus Patricius Heraclium oppressit & oculis orbavit, postridie eandem pœnam in se expertus. Quomodo Imperator Christianus vetus filium ex se natum interficiendum curavit, & nostra ætate Rex æque Christianus suum, quomodo denique pater extinguitur à filio, aut dominus à servo, ita & Rex à subditorum suorum aliquo, vel à pluribus per conspirationem consentientibus tollitur. Ut ab omnibu. id fiat generaliter, tantum nefas assensu suo comprobantibus, vix dari potest, nil
re:

rex omnium subditorum simul semelque exterminandorum mentem induisset, & se id conari professus esset. Quod nec ipsum datur. Ne Nero quidem, cum hostis esse videretur generis humani, & monstrum hominis hominibus perdendis natum, ita omnium odium incurrit ut volentibus universis, qui sub Romano Imperio erant, mors ejus acciderit. Quinimo cum talis esset, qualem vitæ ejus memoria demonstrat, *Non defuerunt tamen*, teste Suetonio, *qui per longum tempus vernis æstivisque floribus tumulum ejus ornarent, ac modo imagines prætextatas in Rostris proferrent, modo edicta quasi viventis & brevi magno inimicorum malo reversuri.* Sed nec illis qui ab ipso defecerunt impune cessit rebellio, cum Galliæ primo descivissent duce Julio Vindice, qui paulo post occisus est. Galba deinde cum Hispanis rebellavit, qui & ipsi successit. Sed mox & is pœnas dedit cæsus ad arbitrium Ottonis, qui & imperium post eum arripuit, nec meliorem exitum fecit. Sed isti non Christiani; qui tamen judicem Deum sensere & vindicem perpetrati à se sceleris ac rebellionis, vel parricidii potius. Ultimus primæ stirpis Galliæ regum, ab Ordinibus regni destitutus,

detonsus, in monasterium detrusus solium alteri occupandum reliquit. Sed quales illius temporis reges? Excepto nomine nihil habuere quo reges esse crediderent aut possent. Majores domus, qui erant Aulæ præfecti, omnia arbitratu suo administrabant rege inscio & inconsulto. Ipsi vere ac re ipsa reges fuere. Non igitur difficilis & ardua res fuit, hæc tropica facere, ut, qui de facto reges erant, nomen etiam assumerent, & qui nomen tantum haberent, id amitterent, cum ipsa re cujus appellatio fuit, sociandum. Per factiones tamen id factum liquet ejus qui summam tunc potestatem & vere regiam in regno obtinebat, cuique proclive adeo fuit, cum omnia posset, hoc etiam facere posse, ut rex ignavus & iners sibi throno cederet. Quæcunque similia his exempla ex omni Christianæ antiquitatis memoria produci possunt, aut ex omnium gentium quæ reges habuere, archivis promi, non enim decrevimus per singula discurrere & omnia vasaria excutere, pari responso repercuti debent; factum ea nempe continere improbandum, illicitum, illegitimum, à regula excedens, à disciplina, immo & à fide Christiana alienum; nec hoc tantum, sed

etiam

etiam cum jure gentium & cum naturali lege diversis frontibus pugnans. *Sic fœminæ solent monstra parere cum in his natura tenorem non servat & ultra citrave legitimum formandi fœtus modum consistit.* In ea de qua agimus quæstione si prodigia quæ in omnibus sæculis & omnibus gentibus evenerunt, perfidiose ac parricidaliter trucidatorum regum colligamus, nullum huic Anglicano conferendum portentum reperietur, cum sceleris ipsius qualitate, tum perpetrandi modo.

CAPUT VI.

HInc alius & major quidem argumentorum mihi surget ordo, quibus demonstretur Regum sanctitatem inviolabilem esse, & à nulla altera nisi divina potestate pendentem. Hactenus quippe abunde testimoniis, auctoritatibus & exemplis ad hoc probandum pugnavimus, quæ ex jure & usu gentium ac disciplina omnium sæculorum petita sunt. Nunc alio genere probationum id evincemus, quæ utique ostendant, non aliter constare rationem regii regiminis, nisi sui juris sit &

suæ

suæ potestatis, id est non aliam nisi suam respicientis, simulque quicquid contra hæc Sophistæ hodierni & rebelles populi cavillantur, refellemus. Inter illa quæ constituunt hujus administrationis statum qui ab unius nutu suspensus est, primum locum obtinet, quod Rex à nemine judicari potest nisi à Deo, & nulli nisi Deo actuum suorum rationem reddere tenetur. Nam si is qui rex est ac dicitur postulari posset apud aliam potestatem, eam omnino regia majorem esse oporteret. Quæcunque autem major statuetur, hanc vere regiam dici & esse necesse esset non illam quæ minor habetur. Sic enim definiendum, quæ potestas summa sit in gubernanda republica, si singularis sit & supra eam nulla agnoscatur alia, non alio eam nomine venire posse quam Regiæ., quia si altera superior fingatur, ea omnino debeat regia potius appellari, quam illa quæ majori supposita est. Hoc autem iret in infinitum, quærentibus semper quo nomine esset vocanda illa suprema omnium potestas, quæ regibus, & regum regibus imperitaret. Multa quippe hoc modo regum veluti tabulata & fastigia alia aliis superstruēda in altum exirent. Quæ res & fine &

modo careret. Inde igitur concludimus, si quis in administratione reipublicæ constitutus est qui ab alio possit judicari, eum vere regem non esse; nec ita appellari debere; sed illum proprie qui judicat de omnibus & à nemine judicatur. E contrario si detur nullum esse regem qui non possit à populo suo judicari, eo ipso qui hoc dixerit fateatur oportet nullum esse regimen quod regale queat nuncupari. Qui autem regibus ipsis imperabit & eos judicabit quo illum nomine censebimus appellandum? Plus sanè quam regium jus ejus erit, sed nomine proprio talis potestas carebit, si negabitur sub regis appellationem cadere quicunque summum & regibus ipsis imperans obtinebit imperium. Si populus est qui ejusmodi potestatem habeat, ut secta perduellium Anglicanorum autumat, communi quidem & olim recepto vocis usu rex populus fuerit, & regia dominatio erit vocanda quæ per eum exercebitur. Sed quia vocabulum *Regis*, minorem populari potestatem designat secundum rebelles Anglos, quomodo hujusmodi status appellandus sit in quo populus plus quam Rex potest, incertum erit: nisi dicamus, in ea regendi conditione populum *Regem regum* nominan-

minandum esse, ut olim Parthorum & Persarum reges sese inscribebant. Sic in singulis regnis populus *Rex regis* erit appellandus. Cæterum si in omni statu, quicunque dabitur, sive Regalis, sive Popularis, sive Optimatium, populus summam rerum obtinebit, ut fanatica disciplina sancit, nulla erit distinctio Rerumpublicarum ex regiminis diversitate, qualem veteres omnes summo consensu posuerunt. Nam si in regali etiam statu populus rege major est, rex populi minister ubique sit oportet & in populi potestate. Nec magis quippe ipse populus in eo statu qui proprie popularis dicitur, dominus fuerit, nec etiam magis in illo qui ab optimatibus nomen sumsit. Cum omnis ætas hæc tria genera status quibus Respublica constituitur, agnoverit, nova doctrina Enthusiastarum nullum discrimen in illis admittit, sed omnem Reipublicæ statum decernit esse popularem, quia in regali & optimati non minorem habet potestatem populus, quam in populari ita proprie dicto. Nam cur popularis dicitur? An non quia populus ad arbitrium suum & libitum in eo creat magistratus & abdicat? Delinquentes coërcet & punit? At idem in regali ju-
ris

ris obtinet si Entheatam Vatum turbam audiamus, dum reges quando vult expellit, alios instituit, aut si velit, de regali popularem statum facit. Quæ statuum genera eo modo non alia ratione invicem different, quam quia in regali primus magistratus appellatur *Rex*, in populari vel est *Consul*, vel *Duumvir* vel *Triumvir*, vel alio nomine; in optimati, *Optimates* & *Proceres*. At quid vetat & in populari *Consules* & *Duumviros* civitatis appellari *Reges*, cum illi qui reges proprie appellati sunt in regimine regali, æquè ad nutum populi abjici queant & mutari, ut in populari Reipublicæ forma illi qui *Consules* vel *Duumviri* nominabantur? Pari ratione & reges ipsi pro consulibus aut duumviris tam re quam nomine haberi debebunt, quia respectu populi non plus possunt reges quam duumviri; cum Reges primi tantum magistratus locum habere existimantur, ut habent Consules & Duumviri in libera Civitate. Frustra igitur Seneca in Epist. xiv. tria illa genera statuum, antiquis cognita, ita describit: *Interdum populus est quem timere debeamus, interdum si ea civitatis disciplina est ut plurima per Senatum transigantur, gratiosi in ea timeantur viri, interdum*

singuli in quibus populi potestas & in populum data est. Naso adunco suspendent hos timoris diversos gradus & differentias Anglicani prophetæ, & delirasse Philosophum arguent, vivoque, si eum tenerent, caput secarent, qui populum dicat esse timendum in populari statu, & Regem in regali. Quasi non æque formidandus sit populus in regali quam in populari, quia rex ipse qui regit populum, debet eum metuere à quo regi debet, & ad cujus libidinem deponere sceptrum necesse habet, immo & caput sub carnifice ponere, si ita populo videatur. Saniore nempe sententia ducti doctique milites doctores affirmabunt, unum esse & unicum in genere popularem statum, cujus sint tres modi: unus qui reges constituit, id est singulos, ad rem summam gubernandam: alter qui paucos, nimirum optimates; tertius qui plures è plebe quos velit, in annum aut per biennia mutandos. In omni statu quicunque dari potest, populum imperare, regnare, dominari, quia imperia donat & regna, & quia quando libet, aufert data. Non jam ergo per Deum reges regnare, sed per populum; non in Dei manu cor & vitam Regis esse & salutem, sed in populi potestate. Non à Deo

reges

reges constitui & destitui, sed à populo, quia populi est & regalem & optimatem & popularem reipublicæ statum componere. Atque ut philosophi dicunt, animam corpus informare, ita populum qui anima est Reipublicæ eam ut vult & eo modo quo vult formare, reformare, vel etiam deformare posse; nunc optimatibus regendam permittendo, nunc plebi administrandam, nunc regi, id est uni magistratui, gubernandam. Hæc est fanaticorum Angliæ de regibus & regendi diversis generibus in republica sententia & doctrina, quæ omnia ad populum revocat ut ad fontem & originem totius potestatis & auctoritatis, quæ leges rogat & abrogat, quæ pacem & bellum sancit, quæ fœdera firmat, quæ religionē dirigit, Ecclesiamq; cum republica regit. Frustra igitur sunt secundum hanc Enthusiastarum regulam, qui docent Regum primam & efficientem causam esse Deum. Aut mediatè, ut loquuntur, aut immediatè à Deo eos constitui. Mediatè, cum per causam secundam, id est hominum ministerium eos creat, ut vulgo fit. Et hæc ordinaria regum electio. Immediatè cum ipsa causa prima, id est Deus, non ministrante secunda id est hominibus, eos populis imponit, ut

Saulem & Davidem fecit. Quæ extraordinaria est Regum à Deo constitutio. Nullam harum agnoscunt Fanatici Angli. Sed quicquid illi perditi homines dicunt ac docent de populari administratione, cui alia omnia vindicant gubernationis genera, ad populum decipiendum pertinent, cui fucum hoc modo faciunt. Nihil enim minus revera cogitant quam ut populum ipsum populis imperio regendis destinent, nihil etiam minus præstant. Forma regiminis quam introduxere, plane nova est & priscis inaudita. Non popularis est, non regalis, non optimatum, sed militaris. An hoc negabunt? Res ipsa, si negent, eos convincet. Quis ordinem procerum è Parlamento ejecit? An populus est? Miles hoc fecit cum suis ducibus. An populus plebejum ordinem domus inferioris, id est populum, parte sua meliori mutilavit, alios fugando; alios in carcerem conjiciendo, solis illis relictis, qui militarem istam probabant, aut probare simulabant, dominationem? Hoc duces fecere cum suis militibus. Quis Regem de carcere in carcerem traduxit? Quis justitiæ tribunal ad eum capite damnandum erexit? Quis ad causam eum tanquam reum dicendam adegit? Quis postremo condemnatum

car-

carnifici tradidit? Num populi hoc facinus? Num alicujus qui à populo hanc potestatem acceperit? Militum & Ducum factionis hoc factum fuit. Quis nunc Angliæ populum jure plusquam regio regit? Quis tributa illi imponit? & longè quidem graviora quam ullus umquam Rex imposuit? Quis cives Londinenses exarmavit? Quis catenas quibus urbis plateæ claudebantur, abstulit & in turrim abdidit? Quis urbem armatis complevit? Quis ærarium publicum diripuit? Num populus? Militis hæc sunt omnia qui ducum suorum jussu hæc perpetravit. Quis consilium illud supremum instituit, quod ipsi Parlamento leges nunc dat & ex quibus est compositum? Inscium rerum esse oporteat qui neget à militum ducibus esse constitutum, aut ex militaribus viris constare. Quis nuper expeditionem in Hiberniam sumpturus Londino egressus est triumphantis habitu, regali pompa, sexjuge curru vectus albentibus equis tracto, stipatus octoginta nobilium satellitio? Nonne unus ex ducibus, qui non à populo hanc accepit potestatem, sed à militibus & militari consilio? Quibus igitur persuadebunt id quod ipsis in labris natat, penes populum summam esse re-

giminis, cum tyrannidem exerceant duces exercitus, populumque ipsum duro & intolerando servitio premant? Hi tamen hac offa imaginaria populum latrantem demulcent, dum verbis ei potestatem adstruunt quam re destruunt, totam militibus eorumque ducibus assertam. Nisi stultos inveniant & stolidos scelerati isti latrones, nemini sano hanc mentem immittent, sibi placuisse popularem gubernandi rationem, quam omnibus modis exterminatam pessundederunt ut militarem solam stabilirent. Exemplum ho illis video arrisisse è Reipublicæ Romanæ statu, cum pessimus fuit, & nequissim administratus. Primum Romæ mos fui in ipsa tantum urbe Imperatorem creai si quando imperium vacaret, cujus eli gendi jus competebat Senatui populoqu Romano. Ab Augusto lex quidem d successione inter prima imperii funda menta & firmamenta sancita est, sed ub successio stirpis Cæsareæ in Nerone defe cit, reddita exinde est quodammodo Se natui populoque potestas quam lege ill successionis amiserat, novi principis sub stituendi in locum ejus qui decessera Cum igitur hoc jus ad Senatum pertine ret, & in urbe ipsa qui summam rerur

tenere

teneret eligendus esset, exercitus qui à Nerone desciverant Imperatorem Galbam fecerunt. Jam ante in Claudio militaris hujus electionis exemplum proditum fuerat, cum post mortem Caligulæ Senatus de asserenda libertate cogitasset, & de abolenda Cæsarum memoria. Sed cum jam miles Claudium in castra rapuisset, & intra vallum receptum tumultuario juramento in concione Imperatorem fecisset, Senatu segnius agente, qui cum consulibus forum & Capitolium occuparat asserturus communem libertatem, & multitudine populi quæ circumstabat unum rectorem jam nominatum poscente, sic non solum libertate penitus in posterum excidit, sed etiam jus faciendi principis prorsum amisit, quod ab eo tempore penes militem esse cœpit. Unde caussa exstitit tot seditionum, discordiarum & motuum, qui deinceps Rempublicam Romanam vexarunt, & miserum in modum discerpserunt. Antea lex Imperii fuit, non debere aut posse extra Romam, nec citra Senatus populique Romani arbitrium Principem fieri. Ubi vero milites per seditionem & defectionem ducum à quibus regebantur in Provinciis hoc jus sibi vindicarunt, in legem tradu-

cta licentia, tum invaluit hæc pestifera & exitialis imperio disciplina, posse ab exercitu principem fieri. Hinc prima, ut dixi, mali labes, & totius imperii postrema ruina veluti in præcipitium lapsi, certúsque interitus natus est. Quis enim enumerare fando valeat clades ac miserias quas imperio peperit hæc firmata longo usu quasi jure licentia militaris? Sed hoc non agimus, & res per se è monumentis Historiæ Romanæ clara est. Quod nunc agendum est, non ita patet. Nempe ut comparemus Romanorum militum in eligendo principe ad Imperii perniciem tunc introductum morem, cum hoc nefario Anglicani exercitus parricidio, quo Regem suum securi percusserunt, non dissimili quidem furore & scelere, quo Romanæ illæ Caligæ suos quoque principes sæpe destituebant ut alios constituerent, sed longe immaniore insania. Ex hac sanè utrorumque comparatione dilucebit, quanto isti barbariores Romanis & in omne facinus proniores. Romani exercitus ubi principem aliquem sede sua ac statione dejecerant, ut in alterius verba jurarent, non hoc agebant ut respublica suo rectore careret, sed pro illo quem nolebant, alium subrogabant qui magis placeret.

ceret. Uno avulso non deficiebat alter. Eum quem creaverant pro legitimo Principe agnoscebant, ei parebant, summam potestatem attribuebant, *jus vitæ ac necis* in se & in suos ut in alios subditos dabant, non revocabile esse credebant quod dederant. In summa, nulla in re sic datum imperium differebat ab eo quod Senatus Populique decreto delatum foret, quantum ad jus ipsum & potestatem, eamque exercendi modum & finem. Si quid erat discriminis, in persona tantum dantis, non in accipientis consistebat. Quippe cum iisdem conditionibus ac legibus acciperet à militibus imperium qui ab his fiebat Princeps, quam si à Senatu Populoque factus esset. Ea de causa nec militaris iste status appellabatur, quamvis milites principem Reipublicæ dedissent. Haud sane magis quam popularis, cum populi judicio principis electio stabat. Quin nec miles ipse imperium sibi retinebat cum illud dabat, nec populus. Neuter enim imperabat, sed ille quem ad imperandum elegerant. At in Anglicano rerum statu qui nunc obtinet, milites sunt qui regnant, & militare revera imperium est, quale numquam ex omni sæculorum memoria visum vel auditum fuit. Populare esse, tam

falso

falso jactant, quam verè militaris est Respublica, in qua ne in speciem quidem imaginaria potestas populó relinquitur, sed tota ducibus exercitus asseritur, qui & judices sunt & reges & quicquid est in regnando summum, vel usque ad tyrannidis specimen & effectum. Romani milites ubi Principem constituerant, Senatui suam libertatem & auctoritatem salvam in cæteris permittebant, excepto jure creandi Imperatoris quod sibi vindicabant. Anglicani milites Senatum primum sua auctoritate & prærogativa in omnibus privarunt, optimates qui in eo erant partim capite damnaverunt, partim in ordinem redactos cum plebeiis unam domum facere coëgerunt, alios in vincula dederunt, alios exilio multarunt. Putes eos ut plebi faverent nobilitatem exauctorasse? Non plebeio ordini Parlamenti æquiores fuerunt, magna eorum parte Senatu mota, & urbe expulsa. Pro Parlamento caligatam Curiam composuerunt, cui præsident Duces Bardaici, iidemque Angliæ tyranni. Milites Romani regem à se factum colebant, venerabantur, purpuram ejus adorabant; inviolabilem & sanctam ejus Majestatem conservabant, in omnibus se ei dicto audientes

dientes præbebant. Unde & Valentinianus, cum à militibus Imperator factus fuisset, & ab eo peterent id quod ipse iis nolebat concedere, sic eos apud Sozomenum in Historia Ecclesiastica increpat: *Ut me ad vobis imperandum elegeretis, in vestra situm erat potestate, ô milites, at postquam me elegistis, quod petitis in meo est arbitrio, non vestro. Vobis tanquam subditis competit parere, mihi quæ facienda sunt, cogitare.* Non minorem itaque potestatem habuere creati à militibus principes quam à populo. Anglicani milites novo & inusitato exemplo regem suum interfecerunt, non ut alium facerent cui subjicerentur, sed ut omnia sibi subjicerent; non alia ratione quam cum populus dominatur in populari statu. Ut enim popularis dici non potest status in quo regi potestatem dedit populus, sed in quo ipse habet, ita nec militaris tunc erat Reipublicæ status in quo milites Principi dabant imperandi jus, sed in quo ipsi imperant. Talis est hodiernus Anglicanus, nova forma procusus, & nova moneta percussus, cuique similem nulla umquam sæcula viderunt. Apud Turcas etiam hodieque Prætoriani milites, quos Janissarios vocant, ut illi antiqui Ro-

mani, Imperatore per seditionem sublato, alium per tumultum eligunt ex eadem Domo Ottomanidarum, nec sibi imperium arrogant, quod isti Anglicani latrones fecere, quos nuper accepimus in Alba Aula quod est regis Palatium, consessum habere cœpisse, magnifico & regali apparatu ornata, & aulæis impensi pretii decorata. Non alio igitur nomine vel titulo donari potest status hic Reipublicæ ab illis constitutus quam militaris, quia milites cum ducibus suis& tribunis in eo regnum possident. Ut enim in populari, quod ait Seneca, populus timetur, ita in isto duces militũ timeri debent, per quos omnia geruntur, aguntur & reguntur. Si in regali, ut ante diximus, etiam populus timendus est, quia supra regem sit, cujus tollendi cum velit, potestatem habeat, nullam sic fuisse oportet inter regalem & popularem differentiam. Magna tamen fuit totius antiquitatis judicio & omnium quæ umquam Reges habuere, nationum consensu. Videndum itaque quid intersit regalem inter statum & popularem, si modo rex potestatem quam habet populo acceptam referre debet. *Interdum populus est*, inquit Seneca, *quem timere debemus, interdum singulos quibus potestas*

populi

populi & in populum data est. Hic Regalis est status cum regi populi potestas & in populum data est. Ergo ille popularis sit in quo populus habet potestatem, nec in eum quisquam, id est, ut ait Seneca, *in quo populus timeri debet.* Non timetur in Regali, quia populi potestas in populo amplius non est, sed in rege, qui à populo eam accepit. In populari itaque statu populi est potestas. In regali populi fuit. Nunc regis est, qui in populum eam habet, quamvis à populo. Sed dicent Bellonarii Vaticinatores, si à populo est, ergo est populi. Æquè hoc idem dici deberet de Imperatoribus Romanis qui à militibus fiebant. Atqui non militis hæc erat potestas, sed à milite dabatur in milites ipsos, ut & in reliquos subjectos è populo. Quod statuemus ergo discrimen popularis status & regalis, cum in utroque à populo potestas velut ab origine veniat? Hoc certe erit. In populari penes populum potestas manet, in regali à populo in regem transfertur. Populi esse desinit ubi regis esse incipit. Dicet fanatica natio, ita in regem à populo transire ut ad populum possit redire, immo & debeat, quandocunque hoc velit, aut si ita expedire judicet bono ac saluti Reipublicæ.

Atqui salus Reipublicæ semper postulat ut data à populo Principi potestas numquam ad populum revertatur: qui ita eam deponit, ut principem semel illa donatum non privare possit in posterum dato imperio. Quippe cum ad salutem populi reperta sint omnia genera gubernationis quibus respublica constituitur & administratur, boni publici maxime interest, ut potestas à populo Regi semel concessa & donata numquam revocetur. Nisi enim hoc esset; etsi pro lege id observaretur, ut quotiescunque populo placuisset, imperium regi quem elegisset ablatum ad populum rediret, nulla pax umquam firma in Republica sperari posset, sed ad singula momenta quies ejus turbaretur, omnia seditionibus & factionibus arderent, fomitibus subinde in faces ad totius status conflagrationem suppeditandis. Numquam certè deessent turbarum incentores, qui privata ambitione ducti & regnandi cupiditate permoti populum prensarent, ambirent, eique persuaderent ut imperium illi qui tum dominaretur ademtum, sibi traderent, se longe melius quam illum esse regnaturos, se ad utilitatem ejus & voluptatem quæcunque agerent, esse facturos. Quæ

ut populus novitatis studiosus facile audiret, ita inde facillime in bella intestina moveretur. Numquam enim hæ mutationes & conversiones in Republica sine aliqua clade & insigni calamitate populi eveniunt, quamlibet de priore domino in meliorem regnum transeat, ut sæpè malus princeps loco suo mansurus optandus magis videatur, quam bonus in locum ejus sumptus, propter mala quæ ex tali mutatione vel status ipsius vel solius dominantis, solent accidere. Cum igitur salus populi suprema lex in his esse debeat, eadem causa quæ postulat populum non esse sine aliquo rectore, etiam omnimodo flagitat, ut rector non facile mutetur, nec de regendi forma diu recepta in aliam cito migretur. Eapropter lex hæc ad æternitatem in imperiis fixa & fundata videtur, ut in regio statu, si potestas in regem à populo transscribatur, irrevocabiliter ista fiat donatio, nec ad libitum dantis irrita aliquando fieri queat. Si enim quoties libido populo incesserit potestatem à se rectori suo datam revocandi, id etiam jure suo facere possit, nihil tum esset discriminis inter popularem & regalem statum, nisi hoc, quod in regali singuli re-

ctores constituuntur, in populari plures. Utrobique magistratus is esset populi qui rempublicam ejus nomine administraret, rex in monarchia ad arbitrium plebis abdicandus, consules aut duumviri in Democratia per plebem similiter abrogandi. Sic Monarchia non differret à Democratia nisi numero personarum quas populus sibi ad rem suam gubernandam deligeret, cui singularitas in Regali regimine placeret, in Democratico statu pluralitas. Temporis etiam si fortè æstimatione aliqua inter regem & magistratum popularem constaret differentia. Nam ubi populus imperium habet, constituere solet magistratus per quos regatur, qui stato tempore potestatem deponant, in quorum locum alii deligantur, qui pari spatio eam teneant, quo finito cedant, aliis deinde sedem vacuam relicturi plebis ejusdem suffragio creandis. Plerisque civitatibus annuos esse tales magistratus receptum olim fuit. Romæ Consules in annum creabantur. Athenis & in aliis Græciæ minutis Rebus publicis idem tempus popularibus magistratibus statutum erat. Euripides in Theseo, quem sic inducit loquentem:

--- οὐ γὰρ ἄρχεται)
Ἑνὸς πρὸς ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐλευθέρα πόλις,
Δῆμος δ' ἀνάσσει διαδοχαῖσιν ἐν μέρει,
Ἐνιαυσίαις.

--- non enim jugum
Patitur sub uno civitas, sed liberam
Populus gubernat regis instar per vices,
Solitus in annum dignitates credere.

Hoc autem ideo institutum quando populus regnat, ut annui sint magistratus, quo unusquisque ex plebe honorum particeps esse possit. Nam si dignitates ad totum vitæ tempus singulis mandarentur, non tam multis communicari eas facile foret. Et notandum est, poëtam philosophum dicere in libera civitate, quales Athenæ tunc fuere, populum regem esse, ubi nempe populus plus potest, aut, ut ait Seneca, timendus est. Aristoteles τὸ πλῆθος ἄρχειν in ejusmodi republica scribit, quæ populi arbitrio regitur, id est populum imperare. Ergo in regali statu non est populus qui imperat sed unus, qui si ad arbitrium populi dominaretur, aut magistratum gereret, ut Enthusiastæ docent, deberet etiam ab ejusdem nutu pendere quantum ad regendi spatium quod ei præscriptum foret attinet. Saltem definitum habere deberet

temporis modum intra quem se abdicare potestate sibi à populo commissa teneretur. Ecce enim in populi statu ut plurimum annui fuere summi magistratus. Si ultra annum prorogarentur, vel ultra aliud præscriptum ac legitimum tempus, à populo illa prorogatio dabatur, ut Romæ in provinciis regendis Proconsulari imperio. In urbe magistratus ultra statutum tempus non prorogabantur. Si igitur in regali reipublicæ constitutione populus eodem modo & pari jure regem creare debet, ut in populari forma magistratum alium solet, & si is qui ab eo semel creatus est, æque pendet ab arbitrio populi ut magistratus ab eodem positus; cur non & rex tempus similiter præfinitum regnandi accipit ab ipso populo? An hoc tantum ad jus regis pertinet, ut quoad vivit, magistratum populi gerat? Si hoc dederint de magistratu illo summo qui à populo cum hac conditione constituitur, ut non finiatur ejus potestas nisi cum vita, & regis propriè nomine appellandum eum esse concedant, id quidem in ejusmodi regnis quæ electione deferuntur, potest locum habere, sed quid dicent de hæreditariis? Certe in populari civitatis statu numquam successio

in magiſtratibus ſervata eſt, ut nempe patre decedente filius in demortui locum ſubrogaretur. Nam nec ita eſſe potuit ubi quaſi ſolenne & legitimum tempus obtinendæ poteſtatis obſervatum fuit vel in annum vel ad biennium, certe omnino cum aliquo fine, alio quam vitæ, præſtitutum. Si regia itaque poteſtas non differt ab ea quam habet magiſtratus popularis, quia utraque populi juſſu mandatur, nuſquam in regali dominatu ſucceſſio permitti debuit, quæ non conceditur in ea civitate ubi populus dominatur. Quinimmo ne quidem tam longum dari oportuit uni rectori tempus quam datum eſt pluribus, quia facilius in tyrannidem ſingularitas degenerat, præcipuè quæ vires colligere poteſt diutius regnando, affinitates contrahendo, ſocietates cum exteris ineundo, quibus efficiat ne cogatur invitus ſeſe abdicare magiſtratu, cum populus id repoſcat. An regi nullum ideo tempus eſt præfinitum gerendæ poteſtatis à populo, quia poſſit cum velit repetere ab illo jus quod commiſit? Cur non in populari regimine ubi populus propriè regnat, non ad hoc exemplum magiſtratus conſtituti ſunt, ut certum eo honore fungendi tempus non

haberent, sed arbitratu dantis decedere potestate deberent, nulla causa aut ratione edita cur id faceret, nisi quod ita placeret, ut voluntas pro ratione esset? Mirum certe in omni civitate quæ populum habuit rectorem, semper id observatum fuisse, ut magistratus gerendi statum spatium esset ac lege limitatum, in regali quæ tamen æque à populo manare & ab eo mandari creditur, non idem usu venisse, sed aut vitæ tempus datum esse in his quæ per suffragium mandantur, aut nullum, ut in his quæ per successionem natorum in posteros eunt. Cum hæc ita sint, & cum perpetuo istud discrimen in Monarchia & Democratia servatum sit, certè inde concludere necesse est, alio jure & alio fini constitutum esse regimen unius quod *Μοναρχικὸν* appellatur, & populi quod est *Δημοκρατικόν*. Hoc quippe nomen accepit à populi dominatione, illud ab unius dominatu in quo populus nihil potest. Nam si æquè in utroque statu populus dominus haberetur, genus Reipublicæ utrumque *Δημοκρατίας* appellatione donandum foret. In illo populus dominatur. Cur? quia magistratus à quibus regi debet, creat ipse: in hoc in quo ab uno imperatur, hujus unius est, magistratus

ſtratus facere, non populi. Sed ipſe eſt à populo factus. Ergo populus dominus eſt dominantis. Tanto magis ſic hæc Δημοκρατία eſſet quam μοναρχίαν vocamus. Nam & qui regi ſubſunt ſummi magiſtratus, poſſunt ſæpè & minores creare. Nonne Conſul quem populus creaverat, Dictatorem dicebat, qui major erat Conſulibus & populo, & qui in omnes ſummum imperium habebat, etiam jus vitæ & necis? Jam igitur explicandum, quanta ſit & qualis differentiæ ratio inter μοναρχικὸν & δημοκρατικὸν ſtatum, quamvis detur utrumque eſſe populi, diverſo reſpectu. Illud populi eſt & in populum. Hic populi tantum. In populum eſt ſingulare imperium, quia populus in eo regitur ab uno, non regit ſe ipſum, nempe per magiſtratus annuos quos conſtituit. Quin & ipſe dominatur in concionibus. Monarchia verò populi ſic eſſe dicatur, non quia populus in ea imperat, ſed quia à populo jus imperandi accepit ille unus qui in populum habet poteſtatẽ. Lege Regia Romę ſic appellata conſtat tranſlatam à populo in unum dominationem. Ea lex, ut ſcripſit Ulpianus & poſt eum atque ex eo Juſtinianus in Inſtitutis, de Principis Imperio lata eſt, *quaque populus ei & in eum*

omne

omne suum imperium concessit. Ita ergo in populum data est principi hæc potestas à populo. Sed à quo? à Romano. Et de Augusto omnino certum est; & propter Augustum latam illam legem fuisse, non autem cum urbe natam esse; nec de Romulo, ut infra dicemus. Non enim omnium regum potestas à populo ipsis fuit concessa, nec Romulus eam populo suo acceptam retulit, quia populum ipse sibi fecit, non populus eum regem. Si qui autem Principes ad illud exemplum cujus gratia lex regia lata est, imperium à populo acceperunt, non ita accepisse hoc videri queunt, ut magistratus qui à populo creatur potestatem ab eodem judicandi capit, aut ille cui ab ipso rege jurisdictio mandatur, aut si quis imperium aliquod aut jus gladii ab eo accipit, aut ut aliæ denique potestates quæ ab eodem constituuntur. Eodem quippe modo magistratus à Rege fiunt in Regali statu, & à populo in populari. Uterque enim licentiam habet minores potestates & à se dependentes ordinandi, quas vel ad certum tempus constituit vel ad vitam, sed ita ut si delinquant aut proditionis accusentur, aut læsisse aliqua in re Majestatem Regis aut populi deprehendantur, di-

mitti

mitti possint & abdicari, & vita etiam privari, non tantum magistratu excidere. Ratio est, quia in eos suam potestatem non transcribit Rex vel populus, sed cum potestate eos creat vice sua judicandi & regendi vel præsidendi. Vicariam eo modo & fiduciariam tantum habent potestatem, ut legati qui exercitui olim ab ducibus præficiebantur, qui in absentia sua exercitui præessent. At lege Regia populus omne quod habuit imperium omnemque potestatem in principem transtulit, ut in populum ipsum eam exerceat, eodem jure quo populus in privatos eam exercebat. Sic propria potestate se ipsum exuit populus, & regem ea donat, animo non eam recipiendi in posterum, sed cum irrevocabili concessione vel traditione potius. Si repetendam eam quotiescunque vellet daret, aut propter aliquod crimen revocandam, non differret Rex à magistratu quem rex ipse, aut populus, cũ dominantur, creat; in quem nec rex nec populus totam suam potestatem transfert ad hoc ut dominium ejus in accipientem transeat. Potestatis autem hujus quam populus cum dominus est, aut quam Rex ubi eam à populo accepit, obtinet, hæc vis est & summa, ut judicari non possit ab alio,

cum omnes judicet. Non enim populus universus, cum dominationem habet, judicari potest ab illis quos in republica sua judices ordinavit, nec proditionis accusari, nec læsæ majestatis. Ratione quippe caret, ut populus collective sumptus se ipsum prodere velit, aut in se aliquid admittere offensæ & peccati, propter quod totus puniri possit & exterminari, nisi si una cervix omnibus detur, ut ille tyrannus olim populo Romano optavit. Ergo ubi propriam potestatem uni tradidit, nihil ex ea sibi reservat, sed eam omnem quamcunque habuit largitur, & sic eam quoque tribuit, qua judicari non potest ab ullo, sed omnes judicare. At potest populus universus æque se in alterius & unius potestatem & ditionem tradere ut singulis id licet. Ubi aliquis autem in servitutem se cuipiam vendidit aut subjecit, omnem in se illi domino potestatem concedit quam antea habebat, cum suæ potestatis esset & sui dominus. Lege etiam Hebræorum cuilibet licuit & jus fuit dominum adsciscere quem vellet, cui libertatem suam suorumque addiceret, & servum se faceret. Omnium pene gentium hic idem mos fuit, ut proinde juri naturali quodammodo possit accenseri. Po-

puli

puli vero duplici modo in alterius arbitrium se dedunt, imperiumque in se ei tradunt, aut vi victi coactique, aut sua voluntate. Utroque modo alienare suam potestatem intelliguntur, & in eum transferre plenum ejus dominium qui accipit, ut irrevocabiliter datum. Illi quibus vi rapitur, ut sunt qui armis subiguntur, etiam consensum suum victori accommodare solent, quo veluti volentibus imperare videatur. Præterea non omnes in eo populo qui se sub leges pacis iniquæ hosti suo subjecerit, victi & domiti fuisse bello intelliguntur, sed illi tantum qui arma gesserunt. Quibus cum reliqua pars imbellis accedere cogatur, ideo ut pax inter victos victoresque & concordia firmior coalescat, quasi fœdere, licet iniquo, ea sancitur, quo leges victi accipiunt, victores dant, ut illi subjectorum loco sint, isti dominorum. Sic cum Augustus bello superior extitisset armisque libertatem Romanorum oppressisset, quibus quo vellet modo leges ut victis imponere potuit, tamen lege Regia quæ ad hoc tunc lata est, populus Romanus omnem potestatem quam antea habuerat cum republica potiretur libera, transfudit in Principem. Renovata & in aliis Principibus

ea lex, qui non jure hæreditario succedebant, sed de novo eligebantur nihil pertinentes ad familiam ejus qui decesserat. Ita Tacitus scribit, *Senatum omnia principibus solita Vespasiano decrevisse.* Atqui Vespasianus vi occupavit imperium, ut & Augustus, militari judicio factus Imperator & præter voluntatem Senatus qui postea assensit. Immo & ei decrevit omnia jura potestatis quam alii Principes habuerunt. Mos erat tum ut qui assentirent alicujus principis electioni, in verba ejus jurarent, & illi ipsi qui auctores eligendi creandique fuerant ad hoc juramentum adigebantur, ut ex Historiæ Romanæ scriptoribus passim liquet. De hoc ipso Vespasiano Suetonius: *Tiberius Alexander Præfectus Ægypti primus in verba Vespasiani legiones adegit Kal. Iulii. Qui principatus dies in posterum observatus est.* Et continuo: *Iudaicus deinde Exercitus v. Id. Iul. apud ipsum juravit.* Vocat *Sacramentum* idem auctor in vita Galbæ, ubi *mutati Sacramenti* meminit de ala quadam Equitum, quæ appropinquantem Galbam destituere conata est, quod ipsam pœniteret mutasse sacramentum. Paulo post scribit, *Eumdem* Galbam, *supervenientibus ab urbe nuntiis, ut occisum Nero-*

Neronem, cunctosque in sua verba jurasse cognovit, deposita legati suscepisse Cæsaris appellationem. Ex quibus palam est, longe aliter creatos legatos & alios magistratus tam civiles quam militares, à summa potestate, sive populi sit sive regis, aliter imperium à populo deferri principi solitum. Magistratus cum à populo vel à Rege creabantur, non jurabant in verba populi dominantis vel Regis à quo eligebantur, sed si forte juramento se obstringebant ad leges servandas, & jus dicendum secundum leges. Cæterum tam populus ipse quam milites in verba Principis jurare soliti erant, cum ei imperium deferebant, & suam in eum potestatem transferebant. Qua vi sacramenti à populo & exercitu præstiti Principi electo, non poterant nisi summa cum perfidia & rebellione damnanda mutare juramentum quod ei præbuerant; non magis quam milites ubi sacramentum duci suo dixerant, numquam se eum esse destituturos nec deserturos militiam. Longum igitur discrimen fuit inter magistratum à populo cum dominatur factum, & regem quem idem populus sibi facit: Illum potest cogere ut se abdicet magistratu, & si proditionis vel læsæ Reipublicæ reus fiat,

capite

capite punire, regem non item. Hoc eo fit, quia in magistratum non totum jus transfert, sed in regis quem deligit, gratiam omni potestate se exuit, ut eum illa induat. Ut Luna lucet alieno lumine quod à Sole mutuatur, ita magistratus pollet alienà potestate quam mutuam velut accipit vel à Rege vel à populo qui regit, eam cum reposcetur mox redditurus. At Rex qui à populo eligitur, ita populi potestatem suscipit in se, eamque veluti sibi infusam recipit & penitus induit, ut numquam postea exui ea queat; idemque patitur ac si Sol lucem quam habet, totam deponeret, eamq; in Lunæ corpus transfunderet, ita ut Luna in Solem transmutaretur & Sol in Lunam. Ita vel vi coactus, ut dixi, populus, vel voluntate, quodcunque illi inest potestatis, in eum qui se regem ipse fecit vel quem volens creat, transdere solet. Utroque modo pari sacramento se obligat populus ad servandam illi fidelitatem qui regium imperium accipit. Duobus his quippe modis etiam servi fiunt qui erant liberi. Aut enim in bello capiuntur & per vim servire cogũtur, aut ipsi se sua voluntate in servitutem ob pretium participandum aut alia de causa alicui addicunt. Non magis his licet quam illis se in liber-

libertatem invitis dominis vindicare. Et cum Paulus servis præcepit subjectos esse dominis suis, non respexit magis hujus quam illius generis servos. Nam ex utroque genere tum multi servitutem serviebant vel in servitute erant. Rapta quæ raptoris nuptias optaverat, ut olim lex fuit, non minus legitima ejus uxor fiebat à quo per vim abducta fuerat & compressa, quam si voluntate parentum & propria viro tradita fuisset, sed consensus raptæ superveniens in hoc valebat quamvis vim passa foret, ut legitimæ essent nuptiæ. Idem de eo dicere licet qui per vim in victos occupavit imperium: consensu quippe populi accedente qui non poterat non consentire, firmatur in victore regendi potestas, quæ legitima evadit haud secus quam si populus sponte sua ei detulisset imperandi jus. Sic translata in aliquem regalis dominatio, earum rerum naturam induit, quæ semel datæ postea revocari non possunt. Ubi pater filiam marito in manum dedit, paternam potestatem in natam habere desinit, vir habere incipit, aliquantum tamen immutatam re & nomine. Quinetiam in uxores, si quid deliquissent, viri olim jure Romano hoc jus habuerunt, ut de his judicium ferre easque condem-

nare

nare possent. Lege etiam naturali quam Deus in homine creando sanxit, mulier patrem & matrem relinquere jubetur ut viro suo adhæreat. Pater naturalis qui filium in adoptionem alteri dederat, jure suo cedebat paternæ potestatis, eaque in adoptivum patrem transferebatur. Et sic in novam familiam & alia sacra adoptatus transibat. Qui minus autem regi ubi à populo regimen accepit, id in perpetuum possidere fas est, nullo judicio vel damnatione destituendo, quam Pontifici Romano postquam Papa factus est à Cardinalium Collegio? Ajunt quippe, & pro fide non dubia tenent, Papam à nemine judicari, cum omnes judicet, ac proinde non posse destitui, nec Papatu quandiu vivit expelli, aut gradu dejici. Vnde hanc illi prærogativam datam dicemus? An ex Episcopatu habere? Atqui quatenus Episcopus etiam dignitate exui potest ac degradari ob crimen, quia omnes Episcopi olim nec pœnæ immunes nec censuræ, si quid peccassent, per canones Ecclesiasticos fuere. Dignitas itaque Episcopalis cum ob delictum possit amitti, certum est & Papam quatenus Episcopum sede sua depelli posse & honore. Ergo ubi regale illi & principale fastigium accessit, immo ubi

upra reges & principes evehi cœpit, idem quoque jus quod principum regumque proprium eſt, ſimul accepit, ut à nemine udicari poſſet, nec condemnari. Ut Petri Apoſtolorum coryphæi ſucceſſor non poteſt hoc ſibi ſumere, quod ipſe Petrus cui ſe vult videri ſucceſſiſſe, numquam jus habuit, numquam ſumſit. Nam & ipſe & alii Apoſtoli numquam judices ſederunt ne in privatorum cauſis quidem, nedum in reges & principes hanc licentiam uſurparunt. Quin è contrario tribunalibus Principum ſæpè adſtiterunt, verberandi, gladio puniendi, comburendi, cruci affigendi, & aliis ſuppliciis afficiendi, qualiacunq; judicis ſententia in eos decreviſſet. Ergo ubi regalem induêre potentiam, etiam jus regium ſimul ſe accepiſſe crediderunt, ne judicari poſſent. Quod jus ubi à ſe populus in regem quem ſibi ſumſit aut fecit tranſtulit, rex id habere incipit, populus vero non habere quod ante habuit. Ut enim populus, καθ' ὁμάδα ſumptus, cum ſuæ poteſtatis eſt & ſui juris, non poteſt à quocunque judicari, ita quando in alium hanc ipſam poteſtatem tranſtulit, ille tum jure quod populi fuit fruitur, nec poteſt à quoquam judicari. Nec dici hîc poteſt, quod quidam tanquam validum te-

lum

lum intorquent, eum qui constituit, semper majorem videri debere illo qui constituitur. Ita ergo regem qui à populo constitutus est, eo ipso tanquam minorem constituente censeri oportere, quia populo debeat id quod sit. Qui sic ratiocinantur, quærant à Romano Pontifice an hoc argumentum in se valere velit; & ideo minorem Cardinalibus se esse habendum quod ab illis creatus sit. Aliud dicturos eos esse opinor. Milites qui imperatorem vel ducem in bello sibi legerunt, numquam ut ei parerent, in animum possent inducere si hæc sententia valeret, utpote superiores eo quem elegerint. Consul qui Dictatorem dicebat, non solum populo universo superiorem eum constituebat, sed etiam se ipso. Nam & Consulem à quo creatus fuerat, æquè occidendum poterat mandare ut alium de plebe quemlibet. Nec poterat idem qui à Consule Dictator dictus fuerat, ab eo destitui, antequam tempus Dictaturæ ejus exiisset. Clerici quem creaverunt Episcopum, non possunt degradare. Et sane ita rerum natura postulat ut qui potestatem in perpetuum ac plenam ab aliquo qui potest dare accepit, non possit nec debeat repetenti eam reddere; quia jus hoc non retinuit

ille à quo poteſtas illa in alium transfuſa eſt. Si enim hoc obtineret, omnia in irritum caderent, nihilque umquam firmum ac ſtabile poſſet permanere, quod ea ratione geſtum foret. Quid opus eſſet aliquem conſtitui aut principem aut Regem, ſi conſtituens retineret poteſtatem ejus quem conſtituiſſet, deſtituendi quando vellet? Omnia paulo momento mutarentur ac turbarentur, & nuſquam tuta pax eſſet, aut tranquillitas reipublicæ vel eccleſiæ ſecura. Donatio poteſtatis jure vocari poteſt id quod ſimili modo agitur, quæ ad nutum dantis non poteſt revocari, ſed hæret perpetua penes eum qui accepit. Aliud eſt cum aliquis qui ſuperior eſt manet ſemper ſuperior, atque ita dat ut maneat, quia tunc ſua poteſtate ſe non exuit, ſed quamcunque aliam poteſtatem conſtituit, eam ſibi ſubjici vult, & à ſe pendere. Ut populus qui liber eſt dum, magiſtratus creat, non transſcribit in eos totum ſuæ poteſtatis jus, ſed imperium ſuum ſibi retinet, vimque eos conſtituendi & deſtituendi ad libitum. Nam magiſtratus ille quem ſibi legit populus populo major ac ſuperior non eſt; ita cum Rex rectores provinciarum nominat, non majores eos ſemet ipſo facit, nec illis in ſe ſum-

summum imperium committit. Cum jurisdictionem alicui mandat, non eo ipso illum superiorem se esse vult. Cum Tribunalia summa, quæ *Parlamenta* vocantur, rex instituit ad jus reddendum subjectis, quamvis potestatem eis sine provocatione judicandi concesserit, non tamen intelligit eos de se judicare posse, aut eorum jurisdictioni se submittere. Aliud est cum populus potestatem suam in alium transferens, nihil sibi ejus reliquum facit, sed totam transmittit cum omni jure, cum toto, ita dixerim, pulvisculo quam habuit. Tum quod erat, esse desinit, & eum cujus in gratiam se sua potestate privavit, id vult esse quod fuerat, sine ulla in posterum revocatione talis donationis. Quod in omni administratione tam civili quam ecclesiastica semper ita obtinuit ut de juris naturalis fontibus quodammodo profluxisse videatur. Nusquam enim legimus, ab iisdem qui constituêre aliquam supra se potestatem qua regerentur, eam fuisse destitutam. Cardinales Papam non destituunt, nec clerici Episcopum, nec milites suum ducem. Nam qui à Clericis creatus est Episcopus non potest nisi à Synodo Provinciæ dejici. Papa quia regiam vel majorem regia potestatem sibi quasi

jure divino vindicat, ne à Synodo quidem universali; id est ab universo Christiano populo, se judicari posse aut condemnari intendit. At reges jure divino constitui, quia per Deum regnant & regnum ejus ope adipiscuntur, inter omnes antiquos tam profanos quam Christianos auctores convenit. Ideo non solum ab illis à quibus electi sunt, sive senatus sit, sive exercitus, sive populus, expelli regno non posse, sed ne ab universis quidem subditis. Secundum hoc perpetuum ac constans regnorum & imperiorum jus, cum à Valentiniano milites poscerent ut vellet sibi consortem imperii adsciscere, in ea verba respondit quæ jam supra retulimus, *in eorum fuisse potestate priusquam eum ad imperium vocarent, id non facere, jam vero vocato imperare eos non posse, nec ab eo impetrare quod nefas crederet illis concedere.* Sane, ut ante dicebamus, lex & ratio naturalis quæ publicæ saluti consulit in quacunque status forma instituenda qua populus gubernari queat & in officio contineri, eadem exigit ut regimen semel institutum, quicunque ejus status sit, quam diutissime servetur, aut in perpetuum, si id fieri queat. Nam si jus imperandi obnoxium foret arbitrio

aut voluntati eorum qui reguntur, nullus esset finis aut modus turbarum & discordiarum in ea republica in qua talis mos obtineret. Numquam tranquillus foret, numquam securus ejus status. Duos modos rectoris habendi esse diximus, vel cum populus se sponte sua in ditionem alterius Regis dedit, vel cum vi ad hoc & armis victus cogitur. De priore modo certum, est quacunque de causa id fiat, ut se quis subjiciat volens alterius regis vel status imperio, non ad diem certum eam subjectionem & suæ potestatis alienationem ab illo populo fieri, sed in perpetuum & in omnem successionem & posteritatem regis illius cui se subdunt, si hæreditarium sit regnum, vel in omne tempus quo duraturum est illud regnum si regatur à principibus eligi solitis; &, si sit Respublica libera cui se dedat in ditionem populus ille, quamdiu staturus sit ille status. Nec etiam verum est quod quidam asserunt & pro certo obtrudunt, gentem armis subactam posse quandocunque occasio tulerit in libertatem se vindicare & jugum ejus regis excutere à quo fuere semel domiti. Ratio omnis tam divina quam humana id vetat. Primum quia quod armis quæritur,

ritur, transit in ejus dominium qui acquisivit. Hinc servati homines, in servitutem, ut bello capti & venditi, non poterant dominos mutare vel fuga vel alia in dominum rebellione, sed in aliquo tali facto deprehensi cruci affigebantur olim, aut in ergastulum trudebantur. Ipsi deinde Apostoli servos dominis subditos esse jubent *cum omni timore*, nec solum justis & æquis, sed etiam *duris & dyscolis, cum simplicitate cordis, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes.* Ne quidem Christianos factos infidelibus heris obedientiam negare debere docet Augustinus in Psalm. CXXIV. dicitque ibidem, Christum *non fecisse de servis liberos eos qui serviebant, sed de malis servis bonos servos.* Par est ratio de subjectis quos tales reddidit vis armorum & belli jus. Non eos quippe de subditis liberos fecit Christus, nec docuit eos rebellare, ne contra infideles quidem aut impios & iniquos dominos, quamvis ipsi fideles essent & justi, sed de malis subjectis reddidit bonos sua doctrina, dum præcipit etiam per Apostolos subjectos eos esse debere qui tunc vivebant homines iis potestatibus quę tunc regnabant. Atqui non aliæ tunc fuere quam

quæ libertatem populi bello oppresserant & imperium vi arripuerant. Eadem igitur ratio est domini in servos & Regis in subditos. Pari modo hi & illi subjecti debent esse domino & Regi quamvis infideli & impio pii ipsi & fideles, siquidem voluntatem Christi facere volunt. *Prima*, inquit Augustinus eo loci, *& quotidiana potestas hominis in hominem, domini est in servum.* Quod autem dixit de domino & servo, hoc intelligi debere ibidem ait *de potestatibus & Regibus.* Nam *cum facti fuerint vel judices vel reges, quia hoc facit Dominus propter disciplinam plebis suæ, propter disciplinam populi sui, non potest fieri nisi ut exhibeatur illis honor debitus potestati. Ordinavit enim sic Deus Ecclesiam suam, ut omnis potestas ordinata in sæculo habeat honorem, & aliquando à melioribus.* Ergo etiam meliores parere debent deterioribus, optimi subditi pessimis regibus. Hoc etiam est quod bonos subditos facit, dum Dei voluntati obsequuntur in honore debito exhibendo Regi quem Deus constituit. Si gentes infideles hoc etiam fecerunt, quanto magis Christianos facere par est, cum Christus hanc disciplinam suæ esse Ecclesiæ voluerit, teste Augustino? Christus suo exemplo

hanc

hanc ipſam diſciplinam firmavit, qui in Paſſione ſua ea ſuſtinuit quæ ſervi ſolent à dominis pati. Dominos illos & judices agnovit qui tunc imperabant, qui imperium vi & armis occupaverant, dum ſub illis naſci voluit, & ſub eorum ſucceſſoribus qui tyrannicè regnabant, nec melioribus artibus regnum invaſerant judicari & morti addici ſuſtinuit. Cujus exemplum & Diſcipuli ejus ſequuti ſunt, non recuſando habere judices vitæ & mortis ſuæ, quos noverant eſſe tyrannos & Imperii uſurpatores. Ratione etiam naturali pervinci poteſt, qui ſic ſubjugati ſunt perpetuo debere ſubjectos permanere illi qui ſub jugum eos miſit. Quos poterat jure belli perdere, ſervatos maluit. Hoc igitur debent beneficium victori pro data vita, ut fideliter illi ſerviant & ſubjecti ſint. Multo magis id jus obtinere debet ubi tempore & uſu convaluit. Cujus rei illuſtre exemplum ſuppeditat Hiſtoria Gergeſæorum, quæ narratur ab auctoribus Talmudicis. Iſti Gergeſæi qui in Africa exulaverant à Judæis pulſi quando terram Canaan occupaverunt, Alexandri Magni temporibus ex Africa repetitum venerunt patriam ſuam, quaſi per vim ſibi ablatam ab Iſraëli-

tis. Hujus litis disceptandæ arbitrium ipsi Alexandro tum permisere. Cum ergo coram illo justa sua allegarent, & concluderent terram Canaan suam esse, quia in lege passim à se denominaretur qui originem duxerant à patre Canaan, contra ea Gabrias nomine Judæorum respondit, ejusdem Legis testimonium pro suis facere & possessionem Judæis legitimam ejus terræ adjudicare cujus restitutionem petebant Gergisæi, asserens, scriptum esse, Maledictus sit Canaan & servus servorum sit fratribus. *Si quis servus*, inquit, *acquisivit, cuinam debetur illud & ipsemet? Nonne vos etiam insuper tot annis serviistis nobis?* Alexander quem judicem ceperant, jussit eos hoc ultimum refellere. Petierunt illi dilationem tridui. Qua concessa cum vadimonium deseruissent & nihil respondissent, lis judicata est secundum eos qui possidebant. Ergo qui olim in servitutem redacti sunt, diuque in illa servitute manserunt, nullo jure postea libertatem suam recuperare satagunt, quã primò strenuè defensam oportuit, semel amissam nulla ratione repetere conantur qui amiserunt, nisi cum pari injustitia actu alienum invaderent. Nisi hic modus regnorum acquirendorum & tenendorum legi-

legitimus haberetur, nulla hodie legitima videri possent regna, cum paucissima sint, immo fere nulla, quæ non ad hoc instar nata vel facta fuerint. Alexander Magnus Persis imperium eripuit ex plurimis constans regnis, unde & qui ea possidebat *Rex regum* appellari jure suo merebatur. Post mortem ejus duces qui sub eo militaverant, totidem regna sibi fecerunt quot præfecturas antea singuli obtinuerant. Reges cum sic evasissent, tandem procedente tempore eorum ditiones in Romanum imperium velut absorptæ deciderunt. Quod & ipsum postea in varia regna scissum fuit à barbaris qui Europam & Asiam Africamque ex Septentrione adfluentes inundarunt & insederunt. Britannia quæ provincia fuerat Imperii Romani, sic ab Anglosaxonibus occupata regni formam induit, & priori statui reddita est quem ante Romanorum invasionem habuerat. Dani Anglosaxonibus illud regnum ereptum sibi vindicarunt. Deinde rursus & Saxones Danis. Idem passi sunt iidem mox à Normannis quod ipsi Danos pati coëgerant. Sic Guilielmo Victori cessit in Regnum Angliæ, cujus familia cum nuper regnaret, hoc jure & possessione regni per rebel-

lem exercitum privata est, qui nunc loco regis imperat. Quo jure si quis quærat, tam nullo promptum sit dicere, quam maxima cum injuria & injustitia id factum liquet. Ne Saxones quidem quibus regnum eripuerunt Normanni, id nunc jure ullo facere possent videri, tametsi illi res suas repeterent, & se vetustiores ejus regni colonos esse contenderent, novitiis istis migrare inde jussis. Sed ubi sunt illi Saxones qui possessione Angliæ se dejectos à Normannis queri possint? Si hoc facere velint, Dani intercedent, qui id sibi deberi potiori jure asserant. Immo se priores esse Angli & Saxones affirmabunt, qui Romanis Britanniam ademerint, & sic suam esse debere. Quinimmo exsurget Imperator hodie, vel Rex Romanorum, qui Britanniam sibi meliore titulo adrogaret, utpote quæ pars olim fuerit Imperii Romani. Nemo non videt quàm nullo jure ac nulla ratione, qui Regem suum legitimum solio dejecerunt, hæc afferant quæ pro se facere putant, ut videantur aliquo colore aut prætextu formam regni mutasse, & eam constituisse quam sibi ipsi subjecerunt, vero & naturali hærede excluso. Dani sunt an Angli vel Saxones qui

vi & armis hoc regnum hodie occupatum incubant? Fortasse Normanni sunt, vel Normannorum soboles, qui contra Normannici principis prosapiam insurrexerunt, & nefario parricidio regem inde ortum trucidarunt, totamque ejus stirpem legitima regni successione privarunt. Non ab exteris itaque hostibus, sed à suis subditis Carolus ille primus statione deturbatus est, quod nunquam antea in Anglia factum fuerat. Omnibus enim mutationibus quæ in illo regno acciderunt, non regni formam innovatam, sed solos dominos peregrinis nationibus ingruentibus alios factos constat. Romani regibus qui antea eam tenuerant, eripuerunt, Romanis Angli & Saxones, his Dani, deinde Danis iterum Saxones, postremo Saxonibus Normanni, qui à Guilielmi Normanni huc usque temporibus in illa regnarunt. Normanni ergo ex Normannis ortum Regem sustulerunt & statum Reipublicæ immutarunt, post paulo, siquid veri mens auguratur, justitia divina & humana sic volente, regis quem regno & vita depulerunt legitimis heredibus restituendum. Cum omnia itaque in orbe vertantur passimque *sæculares sortes varient*, ut ait

Tertullianus, dum regna è regnis naſcuntur, aliis cadentibus, aliis orientibus; ſi quis vellet antiquis & primis poſſeſſoribus ſuum reddere, aut illi quaſi jure manu conſertum id repeterent, ima ſummis mutarentur & omnium rerum confuſio & perturbatio per omnes gentes exiſteret. Nec hic locus eſt regnorum vices recenſere, & quomodo bellis totum ferme licuerit in eorum mutationibus peragendis, dum gentes gentibus hoc modo miſcentur, & alia etiam ratione velut ex ſurculis & propaginibus populi de populis, urbes de urbibus, regna de regnis ubique terrarum panguntur. In regno itaque hæreditario & regum invicem ſibi ſuccedentium ſerie firmato, quamvis origo ejus ex uſurpatione initium ſumpſerit, ſerum eſt vel illis qui primi ſubacti ſunt priſcam libertatem vindicare, vel illis qui eam numquam habuerunt, quia ſemper ſub regum imperio fuerunt. Nam ante Guilielmum, cognomine Conquæſtorem, ut dictum eſt ſupra, Dani Reges Angliam tenuerunt, ante eos Angloſaxones, ante hos Romani, ante hos alii reges. Ergone, ſi quidem poſſent oſtendere, ſe aliquando in libero ſtatu & æquis legibus conſtitutam, & à populi poteſtate ſuſpenſam

Rem-

Rempublicam tenuisse, jus tamen haberent regem ejiciendi quem per tot sæcula sustinuerunt, & quem bello victi tot ab annis retro accipere coacti sunt, etiamsi daretur hos ex victa gente & non ex victrice esse propagatos? Nunc quis eorum sicariorum qui regem suum perfido & nefario latrocinio ac scelere plusquam parricidali necarunt, potest dicere se ex Danis aut Anglosaxonibus aut Romanis aut antiquis Britannis ortum, & non potius è Normannis, qui postremi omnium insulam occuparunt, insederunt, reges ex sua natione habuerunt successione annis plus minus sexcentis usque ad hoc tempus continuata? Tanta sanè multitudine tunc Normanni in Angliam transvolarunt, ut saltem se puros Anglosaxones & Danos non possint asserere, cum per connubia mixti indigenis advenæ gentem unam postea sub uno rege confecerint. Si hostis externus regem hostium bello illato vita & regno exuisset, ut sæpe in ea Insula usu venit, venia digna res foret, utpote usitata. Nō enim aliter hęc regnorum sacra constare videntur, quam ut ex unius interitu alterius ortus procedat. Ubi verò subditi regem suum legitimum, regē natum, hereditate & successio-

ne regem factum, armis persequuntur nullis aut levibus de causis, captum incarcerant, capitis causam dicere adigunt, damnant, publico & infami supplicio addicunt, id vero tale est, ut omnium hominum non reprehensionem, sed detestationem incurrere debeat. Non enim subjectorum hoc facinus, sed perduellium, non hominum, sed belluarum, non de vulgari nota sceleratorum, sed plus quam parricidarum.

CAPUT VII.

PRæcipuum hujus operis & defensionis Regiæ caput ac fundamentum est, reges judicari non posse. In hoc etiam veluti cardine tota quæstio vertitur, ut liqueat jure an injuria Rex Magnæ Britanniæ à populi sui parte seditiosa & rebelli capitis damnatus sit. Multis jam rebus suprà demonstratum est, judicium illud quo rex à subjectis supplicio affectus est, stare non posse & re ipsâ nullum esse, parricidium potius appellari debere quam judicium, & qui id ausi sunt suscipere, crimen læsæ majestatis divinæ & humanæ incurrisse. Divinæ, quia reges à Deo constitui

ftituti funt, quos nefas fit violare, neque id fieri queat quin Dei voluntati repugnetur. Humanæ, quia leges omnium gentium in hoc consentiunt, abſq; offenſione majeſtatis ſummi populi magiſtratum lędi non poſſe, qui ſolus habet majeſtatem. Ejus enim qui imperat majeſtas eſt. Aliis nunc porro rationibus evincendum eſt, eum qui regit & regnat non poſſe quemquam eorum vitæ ſuæ judicem habere qui reguntur ab ipſo, atque ei ſubjecti ſunt. Quarum hæc erit vel maximè potens & valida, quod rex parem in ſuo regno non habeat nec ſuperiorem. Senſus quippe communis hoc docet ac dictat, non poſſe judicari vel condemnari majorem à minore, ſuperiorem ab inferiore. Quis igitur ex ſubditis de rege judicabit qui imperium in omnes habet, & in quem nemo? Ideo Romanus populus poſt exactos reges cum magiſtratum creari placuiſſet qui ſummam haberet poteſtatem & regiæ proximam, ſed annuam non perpetuam, duos conſtituit Conſules non unum, ut nimirum ſi unus proditionis reus factus eſſet, aut in alio graviore crimine deprehenſus, coërceri à collega poſſet. Unus quippe qui ſolus imperium obtinuiſſet quamvis annuum, multa contra

rem-

rempublicam in eo anno tentare & aggredi potuiſſet, quæ in perniciem publicam eruptura eſſent, & ipſi impune ceſſiſſent, cum non haberet à quo reprimi poſſet. Nam primi illi Conſules quales creati ſunt ſtatim ab exactis regibus poteſtate plane regia cenſebantur, in populo cogendo per præcones & accenſos, exercitu comparando, pace & bello gerendis, vel inconſulto Senatu, cum ab his provocatio non eſſet, & in caput cujuſcunque civis animadvertere poſſent. Hæc ſola duo ne veri reges viderentur vetabant; quod longius annuo imperium non haberent, & quod duo eſſent. Hoc enim proprium imperii & majeſtatis regalis, ut penes unicum ſit. Inde illud Homeri, εἷς κοίρανος ἔστω, Εἷς βασιλεύς. Si duo ſimul regnent, hoc ipſo reges propriè non ſunt, quia quod maximè regium eſt, non habent, ut judicari à quoquam non poſſint. Nam alter horum ſi delinquat, aut læſæ reipublicæ reus ſit, alter de eo referre poteſt ad populum, vel ad ſenatum, ut accuſetur & condemnetur, aut etiam vel inconſulto Senatu ab eo coërceri & puniri, ſi ita jus ſit ut poſſit. Apud Carthaginenſes duo fuere Sufetes, id eſt Judices, ſimiles Conſulibus Romanis, penes quos ſumma pote-

poteſtas in populum fuit & planè regia, hoc uno dempto, quod duo eſſent; quem numerum binarium non admittit regius ſtatus, quia judicari à quoquam recuſat, qui illum obtinet. At ubi duo ſunt poteſtate ac imperio æquales, unus ab altero poſtulari capitis, & condemnari poteſt. Impropriè itaque Probus, in vita Annibalis, Sufetes illos Carthaginenſes *Reges* appellavit *annuos*, quia ne reges eſſent, duabus his rebus efficiebatur, & quod annui, & quod bini. Judices Hebræorum meliori jure reges appellari potuerunt, qui & ſinguli fuere & æquale vitæ ſuæ ſpatio imperium obtinebant. Scriptura quoque Sacra reges eos vocat, cum dicit in libro qui ab his nomen habet, cap. XVIII. *In illis diebus regem non fuiſſe in Iſraël.* Quod & alio loco repetit. Non tamen illud proprium regalis habuere poteſtatis, ut non judicarentur. Nam judicabant & judicabantur à Synedrio magno. Cum reges in eorum locum ſubſtituti ſunt, ideo reges proprie appellati fuere, non judices, quia quod erat maxime regium, habuere, à nemine judicari. In Optimatum ſtatu, quem ἀριστοκρατικὸν Græci vocant, quot ſunt Optimates à quibus adminiſtratur reſpublica, totidem ſunt etiam reges, uno

hoc

hoc excepto, quia cum ſint plures, quod regum proprium eſt, habere non poſſunt, ut à nemine judicentur, cum collegas habeant pari præditos poteſtate & imperio. Nam & eam quoad vivunt, obtinent, & fortaſſean etiam ad natos eorum ſucceſſione tranſituram, ſi talis ſit Reipublicæ conſuetudo. Sanè patritii ex patritiis orti, in pleriſque civitatibus ſic gubernatis ſemper adminiſtrationi præerant eodem modo ut in hereditariis regnis reges nati regibus imperant, ut erant *Porphyrogennetæ*. Venetorum Reſpublica ſic ab optimatibus ſuis gubernatur, in qua nobiles ex nobilibus regimen ſemper accipiunt, ducemque habent, qui quaſi præſes tantum eſt & princeps Optimatum, non rex, quia ſuffragia ibi valent omnium, nec ipſe judicii & condemnationis expers eſt, ſi proditionis reus peragatur. Tales etiam fuere Reges Lacedæomniorum. Bini erant, judicabant & judicabantur, dignitatem in poſteros per ſucceſſionem tranſmittebant, Senatui præſidebant. Unde Tyrtæus apud Plutarchum,

Ἄρχειν τῆς βουλῆς, dicit, *θεοτιμήτους βασιλῆας.*

Senatus principes eſſe à Deo honorandos reges.

Nomen

Nomen regis non rem habuere, ut Sufetes Hebræorum & Carthaginiensium, quos etiam reges constat appellatos. Hujusmodi reges pares habebant in Republica, à quibus accusari & judicari poterant. Nec plus auctoritatis habuerunt quam Romani Consules, aut Sufetes Punici. Romæ Consul apud Consulem compellabatur & postulabatur, quia in pari ambo potestate & imperio. At non Consul apud Prætorem quia hic minor; sed Prætor apud Consulem ut majorem. Nam quamvis Prætor collega Consulis haberetur, quia tamen minus imperium hic habebat, non poterat jure Consulem rogare. Messala apud Agellium lib. XIII. cap. XIV. *Prætor, etsi collega Consulis est, neque Prætorem, neque Consulem jure rogare potest, quia imperium minus Prætor, majus habet Consul; & à minore imperio majus aut major collega rogari jure non potest.* Si major collega non poterat jure rogari à minore, quia minus imperium habebat, ut Consul à Prætore, quid dicendum de rege? An ab illis jure rogari potest, qui ab eo imperium acceperunt? An non major est differentia regis & magistratus quem ipse creavit, quam Prætoris olim & Consulis Romæ fuit? Atqui Consul non creabat

bat Prætorem. Atqui Prætor & Consul collegæ erant. Atqui cum abessent Consules, si quando peregrè profecti erant, penes Prætorem urbanum summum imperium manebat. Certè utrumque magistratum populus creabat. Immane ergo quantum majus sit discrimen inter regem & magistratum à rege constitutum. Quale nempe est inter principem & subjectum, inter dominum & servum. Quomodo ergo dominus servum suum aut regem subjectus jure rogabit, legibus interrogabit, postulabit, aut etiam judicabit & condemnabit? Cum Cæsarem qui prætura functus fuerat, Quæstor Nonius Niger apud se nominari passus esset ab Vettio judice inter socios conjurationis Catilinæ, Cæsar *Vettium, pignoribus captis & direpta supellectile, malè mulcatum ac pro Rostris in concione pene discerptum, conjecit in carcerem, eodem Nonium Quæstorem quod compellari apud se majorem potestatem passus esset*, ut narrat Suetonius in vita Julii Cæsaris. Sæpe quidem & coram minore judice major potestas respondet, sed ita tantum si ab eo qui summum habet imperium, delegata & mandata in hoc nitatur jurisdictione. Jure ordinario id non fit. Et cum nemo sit,

qui

qui ſub regno majus rege habeat imperium, nemo etiam mandare juriſdictionem queat, niſi qui eam ſuo jure, non alieno beneficio habet; ut eſt in leg.v. D. de juriſdictione: Rex ſolus eam ſuo jure habet; at beneficio regis is, cui à rege mandata eſt. Jus gladii, id eſt, merum imperium, idem concedit quibus vult, non ab aliis accipit. Quod jus eſt animadvertendi in facinoroſos homines. Hanc ergo poteſtatem cùm ſolus dare poſſit qui jure ſuo eam poſſidet, non alieno munere obtinet, conſequitur nullum eſſe præter regem in illo ſtatu qui regali imperio regitur, qui judicare omnes queat, & à nemine judicari. Judicat vel per ſe, vel per eos quibus juriſdictionem mandavit, aut quibus merum imperium, id eſt, jus gladii, conceſſit, quibuſque permiſit vice ſua judicare. Ex quibus certius eo omni quod eſt certiſſimum exiſtit, non poſſe regem ab ulla poteſtate quæ in regno ſuo ſit judicari, quia nemo niſi ab ipſo poteſtatem accipere poteſt animadvertendi gladio in quemquam. Et ridiculum foret ſtatuere, regem in ſe judices dare velle à quibus capite damnaretur. Nec poteſt porro accuſari, quia cum major poteſtas apud minorem compellari & poſtulari non queat,

moult

multo minus is qui summam suo jure solus habet, legibus interrogari & reus agi possit apud eum qui nullam obtinet nisi vicariam & fiduciariam, id est à rege ipso concessam. Non ergo mirum est, si in populari statu magistratus à populo positus ab eodem ob crimen vel proditionem destituatur & plectatur, etsi optimates in statu Aristocratico, ab iis quos in potestate illa exercenda pares habent & collegas, ubi peccaverint contra Reipublicæ majestatem, puniri possunt. Sed pro monstro plane est ac portento, ut rex in regno suo cogatur causam capitis dicere coram judicibus qui jurisdictionem nullam per se habent, nullamque judicandi & animadvertendi potestatem quam non ab ipso acceperint. Sed quid juris esse dicemus in regibus qui eliguntur, & vitæ tantum æquale obtinent imperium, si non etiam ad hæredes suos illud transmittant? An successio duntaxat ita firmatam dat regiam potestatem, ut convelli non queat à populo, cæterum si cum vita finiatur & in ipso, magis obnoxia judicio videri debeat, quam quæ in natos & nepotes transit? Nullam quantum ad hoc differentiam statuendam censeo inter regna quæ vocantur *Electiva* & Hereditaria. Æqualis

in

n utriusque generis regibus est potestas, quæ non sit alteri potestati subjecta, ac proinde omnis metus expers qui à criminatione & judicatione impendet. Cur optimates in Optimatum statu judicium capitis subeunt? Quia civitas ejusmodi potestates habet æquales aliquot, à quibus judicari eos jus & fas sit. In populari quæ potestates regunt, à populo utpote constitutæ, nutu quoque ejus deponere vitam cum magistratu debent si tale quid commiserint propter quod id pati mereantur. In regno nemo rege superior, nemo par, nemo illi æqualis. A quo igitur criminis postulabitur? à quo judicabitur? In electivo, ut vocant, eadem omnia sunt quæ in hereditario, præter successionem. Namque populus quod habuit juris & potestatis, in eum id omne censetur contulisse cujus personam solam elegit ad se gubernandum, potius quam in talem cujus & liberos ad successionem admittat, totumque genus inde futurum. Lex sanè Regia non instituta est constituendo in populum principi qui heredem esset utique habiturus, sed in ejus gratiam duntaxat lata, qui electus est absque respectu successuræ stirpis. Ideo & renovabatur in aliorum principum initiis qui eligebantur, ut de

Vespa-

Vespasiano supra diximus, cui Senatus decrevit omnia principi decerni solita. Si judicandus aut puniendus veniret rex qui suffragio eligentium suscepit imperium, idem in eum competeret cui jus esset & filio id relinquere. Quæ enim ratio diversitatis? In hereditario imperio, ubi rex ob crimen regno & vita damnatus excessisset, filio succedenti illud traderetur: in eo quod per electionem datur, si quid tale contigisset, de novo eligendo cogitandum foret. Non video igitur quid discriminis, quantum ad hoc, institui queat inter regem qui electione creatur, & eum qui hereditate regnum accepit. Fatendum quidem est, firmius & stabilius regnum illud futurum, in quo filius à patre imperium accipit, multas ob causas. Nam diutina possessione, quasi jure & æquo, nititur. Deinde, propter meritum prædecessoris & metum successoris, sæpe majore cum venia peccat is qui importunus est dominus, quia favor patris qui modestè regnavit, gratiam ei conciliat. Sed & timor ex filio successuro interdum facit ut magis respiciatur persona morosi dominantis, citiusque ei parcatur. Postremò hereditate devolvenda regna initium frequenter ab usurpatione habent. Sibi ergo

&

& suis ea cum quæsivit victor, non possunt tam facile extorqueri quasi jure possidentibus. Ideo & Augustus hoc inter arcana imperii reposuit, ut successionis lege sibi firmaretur principatus, & in domo sua hoc modo perpetuus maneret. Cæterùm in hoc articulo, quo quæritur, an judex in regem dari queat, idem juris in electo convenit, & in eo qui patri hæres sit in regno suscipiendo. Nam nemo est sub rege, qui dandi in regem judicis habeat potestatem, & nemo dari jure potest à quo audiatur & cognoscatur ejus causa, cùm ne testes quidem in eum produci queant, lege & traditione Hebræorum. Nec obstat, si is qui eligitur, aliqua vel cum sacramento promiserit, de quibus inter eum & subjectos convenit, quæ nisi promisisset, fortasse nec sumptus esset. Reus quidem promissi est, sed si stare nolit conventis, à populo in judicium trahi non potest, nec jure ordinario interpellari ut pactionem servet. Multo minus extraordinaria cognitione in eum animadverti, judicibus datis, qui eum ultimo supplicio addicant. Cum enim summum habeat imperium, non illud potest amittere violatione fidei vel jusjurandi, non magis sane quam adulterio commisso vel homi-

homicidio. Quod si subditis suis juraverit in electione vel inauguratione, se secundum jura ac leges regni justitiam administraturum, & nisi id faciat, eos sacramento fidelitatis quod sibi præstiterint, fore solutos, & facto ipso abiturum esse potestate, tenetur quidem apud Deum coram quo id promisit, pacti & jurisjurandi fidem servare; nec futurum hoc illi impune, si fallat, sed à Deo, non ab hominibus, pœna in fallentem expetenda & exposcenda est. Non enim possunt subditi cum eo agere vel jure, vel vi quæ licita sit, ut regno cedat, ob non impletas conditiones, quas ei, dum eligeretur, imposuerunt. Sæpe quidem Deus solet permittere, ut læsa sæpius populorum patientia in furorem erumpat, & armis se vindicet rebellibus, regemque impotenter & tyrannicè se gerentem opprimat, ac de medio tollat, sed judicium in eum constituere non potest, nec judices dare qui in eum causa cognita animadvertant & capitali illum pœna afficiant. Nam, ubi semel in alicujus regis à se electi gratiam potestatem suam exuit populus, ut jam dictum, non potest eam repetere quoad vivit. Eo demum mortuo libertatem suam recipit, & jus potestatis in alterum iterum

iterum conferendæ vel sibi retinendæ, si magis placeat popularis status. Ita servus liber fit morte domini, qui eo vivente non potuit jure se in libertatem vindicare, aut triste servitium fugere. Non sane magis obligatur rex, qui eligitur sub aliqua conditione ad pacti & jusjurandi proprii fidem servandam, quam ad legis divinæ observationem, quam omnimodo reges omnes Christiani tenentur custodire, tametsi verbis conceptis, dum eliguntur, eam se observaturos non juraverint. Atqui si jura divina & humana inter regnandum contempserint, si religionem violaverint, si cultum Dei profanaverint, non stare sub alio judice ac vindice quam Deo Scriptura sacra satis testatur, ac tam veteris fœderis quam novi Euangelicique disciplina. Quam multi enim in regnis Judæ & Israëlis reges adulteri, homicidæ, parricidæ, idololatræ, quibus tamen magnus Synedrii consessus hoc nomine nunquam diem dixit ut coram se sisterentur, rationem adeo execrandorum actuum reddituri, & sanguine suo pœnas persoluturi? Sub Euangelio, primis Ecclesiæ nascentis temporibus Tiberios, Claudios, Nerones, Caligulas, Domitianos, non solum Christiani, ut diximus, tulerunt, sed

etiam coluerunt, ſed etiam pro iis Deò preces ſolennes publicè fuderunt, nec eis unquam, etiam ubi potuere, nocuerunt, nec ab iis defecerunt, nec in eorum necem conſpirarunt, non cũ conſpirantibus unquã ſe conſociarunt, non duces exercituum, non milites, non alii cujuſcumq; homines conditionis. Ne reſiſtendi quidem animum mentemque unquam acceperunt, quoties ad eos perſequendos & omni ſęvitia divexandos crudeliſſimi tyranni inſurgere cœperunt, quos nihilo ſecius tanquam legitimos dominos ſemper obſervarunt. Alia etiam potentiſſima & invicta ratio adferri poteſt, cur in regem, qui ſubditi illi ſunt, judices dare non poſſe videantur. Nemo niſi lege aliqua reus fieri poteſt, & leges eſſe oportet quibus interrogari coram judice tanquam reus debeat. Hinc illę loquutiones & formulæ apud veteres juriſprudentes, de his, qui rei alicujus criminis poſtularentur, uſitatæ, *legibus interrogari*, *lege reum fieri*. Quæ ergo lex, qua reus agi rex poſſit? Quibus legibus coram judice interrogari? Cujus denique criminis accuſari poteſt? Quo judicio condemnari? Legibus ſolutum eſſe regem, omnis antiquitas tenuit, tam profana quam Chriſto dicata. Leges ſolus rex omnes

omnes fert, aut ferendarum auctor est. Legis etiam à se latæ, vel privatæ, gratiam facere potest. An ipse, qui pœnam, quam lex irrogat, potest remittere, sibi ipse veniam non dabit, sed supplicium volens incurret ex lege quam posuit inferendum? Audio Zeleucum legislatorem Locrorum, cum adultero duos oculos erui lege sanxisset, filio in adulterio deprehenso, ne pœnam ex toto condonaret, partem ejus in se recepisse, & sic unum sibi, unum filio oculum effodi jussisse. Ipse sane sui fuit judex & filii, & recte quidem sic attemperavit pœnam ex lege quam sanxerat debitam, ut nec totam ipse quia innocens, nec totam filius quia regis progenies, sustineret, sed in se & filium eam partiens ita dispensavit, ut legi suæ satisfaceret, & pudori populi. Nec hoc in filio peccante adeo mirum, nec ad rem quam tractamus, plane pertinet. Quid si ipse stupri reus fuisset? An duos oculos sibi ipsi erui voluisset? An populus tulisset, & regem cæcum habere optasset? An vero populus in eum judex sedisset, aut judicem dedisset, coram quo accusari adulterii & puniri postea posset? Delicta sunt, ut judicia, alia publica, alia privata. Inter privata furtum & inju-

ria. Non hæc crimina regia sunt, sed privata. Nec enim regia; quia nec publica. Multa publica sunt ac dicuntur judicia, nullum regium. Rex adulter bene potest regnare, & homicida. Ideo propter homicidium & adulterium rex vita privari non debet, quia simul cum vita regno quoque exueretur. At nunquam hoc fuit probatum aut receptum legibus divinis nec humanis, ut duplex vindicta de uno crimine sumeretur. Rex, propter admissam hominis cædem qui vita careret & regno simul, pœnam duplicem pro uno crimine solveret. Atqui pœnas criminibus pares irrogari oportet. Ratione ergo caret, ut severius ac durius in regem animadvertatur quam in privatum. Privatus quippe homicidii reus, vitam amittit; rex verò vitam ob hanc noxam amittendo, regno pariter excideret. Præterea Reipublicæ interest, ut cùm bene administratur ab homicida vel ab adultero, ne bonum rectorem cum suo magno malo ac detrimento amittat, ob peccatum quod in solis privatis & subditis per leges vindicari decet. Nec adulterium, nec homicidium, in regibus puniri solitum, David rex docet. Sed & bene imperare eos posse, qui homicidæ sunt & adulteri,

ſi in cæteris recte imperandi artem teneant exerceantque, idem teſtatur. Publica judicia in Romano jure dici certum eſt, non ea propriè in quibus crimen vertebatur, ſed ejuſmodi tantum quæ ex legibus publicorum judiciorum veniebant. Nemo igitur ad aliquod crimen perſequendum publici judicii accedere poterat niſi certa ex lege, quam accuſator edere debebat, profitendo qua lege reum faceret, ut Iulia de adulteriis ſi adulterii crimen alicui intenderet, Cornelia de ſicariis & veneficiis ſi quem homicidii poſtularet. Atque ita de cæteris. Ad privata quidem judicia quod attinet, certum eſt, regem ad interdictum non teneri venire, ut unde vi actionem excipiat, & cogatur ei reſtituere poſſeſſionem quem dejecerit. Nec eundem conveniri poſſe furti actione, rapinæ, injuriarum, de dolo malo, tutelæ, depoſiti, mandati, pro ſocio, & aliis quæ edicto prætoris dabantur. An ex publicorum judiciorum legibus magis poſtulari potuerit, videndum, & ex quibus. Adulterii, homicidii, parricidii, vis publicæ vel privatæ, peculatus, plagii, ambitus, falſi, an rite reus fiet, quæ publicorum ſunt judiciorum genera? Cujus horum criminum publicam accuſa-

tionem patietur? De homicidio & adulterio jam diximus, allato Davidis exemplo. De parricidio Salomon ostendet, parricidam impune regem esse, & cum tali reatu regem manere. Is fratrem natu majorem interfici mandavit, & nihilominus sapientis regis elogio in Scriptura donatur. Multi alii reges possunt ex historiarum monumentis nominari, qui parricidæ extiterunt Judæi, Gentiles, Christiani, quibus tamen eo nomine dica scripta non est, & qui non desierunt propterea reges esse. Primus Romulus fundamenta urbis suæ parricidio imbuit. Idem postea facinus successores ejus perpetrarunt non pauci, etiam Christiani, ut de Constantino nihil dicam. Si parricidium ex criminibus publicis gravissimum impune committant reges & sine judiciorum & legum metu, quæ non alia possint cum impunitate facere, quæ leviora sunt illo, ut plagium, falsum & alia? Sunt & quædam publicæ causæ judiciaque quę reipublicę causa constituta magis proprie esse videntur, ut repetundarum, ambitus, majestatis & cætera, ut ait *Asconius*, in Verrinas. Sed crimen repetundarum & ambitus & alia ejusmodi nemo dixerit in principem qui summum imperium tenet, cadere. Sed for-

fortassean majestatis reus ex lege Julia peragi potest. Nulla certe est ex publicorum judiciorum persequutionibus quæ in regem potius intendi videatur posse. Videamus ergo de isto crimine an ex lege super eo lata conveniri jure queat regia majestas. Si ita sit, majestas regis fiet rea majestatis. Quod quomodo stare possit, fateor me non videre. Nisi quis ponat aliam esse majestatem præter regiam cujus læsæ crimen rex incurrere videatur. Si in populo qui regiæ potestati subjectus est, etiam majestas esse censetur, non dubium quin id criminis adversus populum qui majestatem quoque habeat committi possit à rege ipso. Sic ergo ex æquo majestas erit communis populo & regi, & tam rex adversus populum quam populus adversus regem hac accusatione pulsabitur, & ea lege quæ Julia dicta est de majestate, interrogabitur. Quod esset magnopere absurdum. Nam eo sensu quo majestas nunc appellatur & appellari jam olim cœpta est Constantini ævo, ubi majestatem populus habere desiit, jure ejus & potestate in principem translata, tum principis esse cœpit. Non ergo majestatis crimen potest admittere princeps qui eam solus habet, adversus populum qui

ea caret. Atqui populus quando majestatem habuit & vim ejus exercuit, cum Reipublicæ nimirum dominus foret, non poterat ipse in majestatis crimen incidere, quia nec poterat quicquam facere propter quod ejus criminis reus fieret, nisi in semetipsum delinquere vellet & propriæ majestatis reus fieri. Quod ratione caret, quamvis certum sit eum magistratum qui patiebatur imminui jus suum, & qui potestatem suam in administrando non defendebat, imminuti magistratus, & veluti majestatis læsæ reum fuisse, ut scribit Asconius in Verrinas, de Prætura Verris. Alias non potuit populus adversus semetipsum crimen majestatis committere, cum summum imperium in Republica administranda obtinebat, sed alii adversus illum huic crimini obnoxii fieri poterant. Hoc tenentur nimirum qui armati cum telis lapidibusque in urbe sunt, conveniuntque adversus Rempublicam, locaque publica occupant vel templa. Cujus opera dolove malo consilium initum fuerit quo hæc quæ dixi fiant, sed etiam cœtus conventusq; coëant, hominesque ad seditiones convocentur; & alia multa quæ in Titulo Digestorum ad Legem Juliam Majestatis enumerantur.

tur. Hac lege etiam tenebatur, *cujus opera & dolo malo consilium initum erat quo quis magistratus populi Romani, quique imperium & potestatem habet, occidatur*. ut habetur Leg. 1. D. quo supra. Maneamus in hoc, cui & cætera facta quibus hoc crimen incurritur similia sunt. Per quē igitur factum erat ut magistratus populi Romani & qui imperium potestatemvè habebat occideretur, ex hac lege Julià id crimen in illum animadvertebatur. Quid si populus ipse qui tum imperium tenebat cum lex illa lata est à Julio primum Consule, id per seditionem fecisset, aut fieri probasset, an ipse crimen læsæ Majestatis admisisset? Nequaquam. Ergo nec Princeps, postquam eam quæ populi erat, majestatem & potestatem Lege Regia sibi delatam accepit, si magistratum populi aut eum qui imperium potestatemve à se delegatam haberet, occidisset vel occidi jussisset, hac lege teneri videretur. Ne si quidem ejus consilio vel mandato homines armati in urbem convenissent, aut si muros urbis diruisset, aut aliquid tale perpetrasset, quod in privato quidem crimen Majestatis induceret, in rege ipso qui majestatem habet, neutiquam. Non enim ipse

contra se peccare posse intelligitur, nec quicquam facere quod in exitium Reipublicæ quam gubernat, redundet. Certè quædam facta quæ ad crimen Majestatis pertinent si ab aliis commissa fuerint, ne cadere quidem posse videntur in personam ejus, cujus dominatio est & majestas. Ut si consilium ceperit quo quis contra subjectos suos arma ferat. Si hostibus nuntium literasve miserit ut regni sui limites intrent, & præsidia occupent. Si milites sollicitaverit concitaveritque quo seditio tumultusque adversus Rempublicam cui præest, fiat. Hæc omnia, inquam, & cætera his similia, non cadunt in principis personam, quia contra ipsum fiunt, & majestatem ejus potentiamq; imminuunt & perdunt, quibus connivere nisi stultus sit, aut quorum autor esse nisi insaniat, non possit. Ut ergo populus cujus potestas est ac majestas, non potest lege, quæ de majestate lata est, teneri, ita nec rex qui eam obtinet, quiq; populum sibi subjectum habet. Privatus sanè accusatur majestatis læsæ si quid fecit quo majestatem populi cujus imperiũ est læserit, aut principis qui similiter habet imperium. Nam dominantis, ut dictum, majestas est. At nec populus qui rempublicam administrat nec princeps

ceps qui eam ſub poteſtate habet, majeſtatis damnari poſſunt, quia non intelliguntur nec præſumuntur minuere ipſi velle majeſtatem imperii ſui. Si privatus mœnia civitatis ſolo æquaſſet aut aliquid ejuſmodi in publicum damnum feciſſet, lege majeſtatis hoc in eum vindicaretur. At ſi populus idem juſſiſſet fieri cujus eſſet jubendi facultas aut princeps, non eo animo id facere putarentur, ut ſuam ipſi majeſtatem læderent, ejuſque magnitudini detractum vellent aut derogatum, ſed boni publici fortaſſe gratia, aut etiam ad urbis illius cives puniendos, aut alia de cauſa. Sine cauſa quidem videretur princeps id committere quod lege majeſtatis eſſet vindicandum, ſi nempe in exitium totius populi hoſtili animo ferretur. Sed talem caſum dari poſſe non puto. Amittit quidem regnum reapſe qui hunc animum habet, vel ſaltem amittere vult, ſed non propterea majeſtatis accuſandus eſt, aut damnandus, quia nemo eſt à quo poſſit hujus criminis ſubſcriptio in illum edi, nec judex qui in eum ſedere jure queat. A populo deferi poteſt, ſed non condemnari majeſtatis. Suæ ſpontis non eſſe qui tale quid tentaret, dicendus potius eſſet; & tanquam furioſus abdicandus.

dus. Qui jus suę majestatis libens imminutum iret miseratione potius dignus censeretur quam supplicio, ita qui totam simul abjiceret, non pœna plectendus majore videretur quam qua se ipsum judicarit dignum, hostilem animum gerens ad exterminandum universum populũ cui dominatur. Nam majestas regia sine regno non est, nec regnum sine populo. Quid si populus in perniciem suam totus rueret num majestatis crimine teneretur? Nullo modo. De eo loquor qui liber est. Sed nec talis populus facile inveniatur. Nec fortasse rex etiam qui meditaretur perniciem universorum suorum subjectorum. Hostis quidem publicus esset pronuntiandus, nisi hostis potius sibimet ipsi videretur esse. Olim in publicis judiciorum causis quilibet è populo poterat esse accusator. An ergo secundum hunc morem & ordinem judiciorum antiquum, Mævius aut Sempronius vel Titius libellum inscriptionis vel accusationis contra regem edendæ ita concipiet? *Die illo, anno illo, apud prætorem illum, Lucius Titius professus est se regem suum lege Julia de Majestate reum deferre, quod dicat eum die illo novum genus tributi subditis indixisse.* Enimverò nec accusator hic admittendus esset,

nec

nec judex agnoſcendus, nec crimen ex hac lege regi intentandum. Primum quia nec ſubditus regem ſuum poteſt accuſare, haud magis quam ſervus dominum. Deinde quia judex dari in regem non poteſt, quia nec judicari rex poteſt. Poſtremo quia crimen majeſtatis non poteſt committere rex adverſus populum ſuum, ſed populus hoc in eum committit. Denique quia nulla lex eſt ex qua fieri reus rex poſſit cum legibus ſit ſolutus, & qui lege aliquem poteſt abſolvere, non poteſt ipſe ea teneri niſi velit. Quid ſi ex novo more & uſu judiciorum qui nunc receptus eſt Advocatus vel Procurator fiſci, aut qui Balivus vulgo appellatur, munus accuſandi regis ſui ſuſcipiat, an erit recipiendus ejuſmodi accuſator? Sed quis ei partes dabit accuſandi? A quibus autoritatem regis ſui deferendi accipiet? An ab iis qui nec ipſi eam dandi jus habent, ipſe ſubditus & ſervus regis? ab æque ſervis & ſubditis? Coram quibus judicibus hujus perſequutio criminis agitabitur? Nempe coram illis quos ipſe rex non adverſus ſe conſtituit, quia judicari à nemine poteſt, ſed adverſus delinquentes ex populo ſuo, cum nec minus regi ſubjecti eſſe debeant tales judices quam quilibet

ex media plebe. Præterea videndum an eadem pœna competat in reum regem si accusari posse detur & judicari, quæ in subditum quemlibet competeret si ejusdem criminis reus fieret. Constat legibus Romanis pro qualitate personarum crimina eadem aut levius aut gravius fuisse vindicata. Alia quippe pœna humiliores, alia honestiores coërceri apud eos jus mosque fuit. Tradit Paulus libro v. Sentent. Tit. de seditiosis. *Auctores seditionis & tumultus concitato populo pro qualitate dignitatis, aut in crucem tolli, aut bestiis objici, aut in insulam deportari.* Ergo in vilioribus concitatio tumultus & seditionis capite puniebatur & servili quidem supplicio, in honestioribus deportatione in insulam. At hoc crimen ne in regem quidem cadit. Non enim seditionis auctor esse potest contra populum, nec tumultus vel turbarum. Similiter nec populus cum imperium habet. Secessio populi Romæ facta quam Menenius Agrippa composuit & aliæ multæ similes sine pœna autoribus suis stetere. Lege Cornelia de Falso, si quis ob falsum testimonium perhibendum, vel verum non perhibendum, pecuniam accepisset, dedisset, judicemve ut sententiam ferret

vel

vel non ferret corrupisset aut corrumpendum curasset, humiliores capite puniebantur, honestiores cum ipso judice in insulam deportabantur, ut scribit idem Paulus libro quo supra, ad Legem Corneliam. Atque ita de aliis multis publicis judiciis. Levior erat pœna in eos constituta qui alicujus dignitatis essent, alia in capita viliora, cum tanta sæpe differentia, ut mors in istis esset supplicium, in illis vita incolumi alia pœna constitueretur. Quid de rege dicendum qui non solum supra omnem dignitatem positus, sed etiam supra leges? An eadem pœna teneretur eodem crimine admisso quo quilibet subditorum? Ita visum est fanaticis rebellibus Angliæ, qui regno & vita privarunt per infame supplicium regem suum propter eas noxas quæ ne quidem exilio dignæ sub justo judice visæ essent vel in privato. Præterea contra legem facere ne videri quidem possit ille qui supra leges est, cui eas figere & refigere pro arbitrio licet. Lege Pompeja de parricidiis tenebantur qui patrem, matrem, avum, aviam, fratrem, sororem, patronum, patronam occidisset. Olim insiti culleo in mare præcipitabantur, postea teste Paulo vivi exusti sunt, vel ad bestias

dat

dati. Qui patronum occideret hanc pœnam patiebatur. An non hanc meriti sunt illi qui suum Regem capitali supplicio affecerunt? Nam quis major aut verior patronus rege, qui etiam parens patriæ est & populi, quique adeo sine parricidii summo scelere necari non potest? Hoc crimen quod *asperrimum* vocat Gajus in Institutis, & nova pœna persequendum, in regibus non puniebatur, ut docuimus exemplo Judæorum regum, Gentilium & Christianorum. Nullum in Deum majus crimen committi potest quam idololatria, neque quod severius umquam à Deo vindicatum sit. At fideles populi tulere Imperatores cultui idolorum addictos & Christiani nominis persecutores, Judæi reges idololatras. Et perjurium quoque in privatis soli Deo puniendum reliquerunt leges civiles. Ita in rege omnia crimina solum Deum habere vindicem tota antiquitas consensit. Nullam esse legem ex qua regis accusatio institui possit aut damnatio statui, ipsi parricidæ Anglicani profitentur. Sed quare non est, inquiunt, lex quæ crimen læsæ Majestatis regi intendat, ut est quæ subjectos hujus criminis reos facit, qui in Regis necem conspiraverint? Ubi hoc sibi objecerunt,

runt, ſtulto & ſe digno reſponſo id diluunt vel eludunt, Anteceſſores ſuos non ſibi perſuadere potuiſſe quemquam Angliæ regem tam ſtolidum futurum ut bellum inferret Senatui & populo. Qua ratione nihil fingi potuit ſtolidius. Atqui caret prorſus ratione ut reus læſæ majeſtatis fieri poſſit is qui majeſtatem habet, aliquid committendo contra eum qui eam non habet. Quomodo enim lædi poteſt majeſtas in eo qui caret majeſtate? Nulla certe læditur quæ nulla eſt. Sed & in legem quæ non eſt nemo committere poteſt; nemo contra eã facere quæ nec jubet, nec vetat, & quam, ſi eſſet, ipſe qui legum condendarum poteſtatem habet, poſſet abolere, aut ejus gratiam facere. Nam certe ſi ulla lex foret quæ regem læſæ majeſtatis reum faceret, aut eam poſſet abrogare jure ſuo, pro ea quam obtinet ſupra omnes leges poteſtate, aut ei impune non pareret, ut nulla tenetur niſi velit, quia ex nulla poteſt reus fieri, cum nemo ſit à quo poſſit accuſari, nemo qui in eum teſtimonium dicere, nemo qui judex in eum dari queat, quia nec dominum à ſervo accuſari jura ſinunt, nec patronum à liberto, nec parentem à liberis, nec eos qui jus habent clientelæ à clientibus; ergo nec

Regem

Regem à subjectis, qui in eos hæc jura omnia & nomina simul obtinet, domini, patroni, parentis? Audent latrones Anglicani dicere ubi lex scripta deficit ad naturalem recurrendum esse. An ulla lex est scripta quæ potentius efficaciusque regum majestatem tueatur & inviolabilem esse sanciat, quam naturalis? A naturæ principiis deducta planè illa lex, quæ ut populum ab uno vel pluribus regi docuit ad ipsius qui regitur utilitatem & commodum, ita salutem rectoris cum subjectorum salute conjunctam modis omnibus conservandam præcipit. Præterea cum Lex Sacra, tam veteris quam novi fœderis, reges etiam malos, etiam pessimos, etiam tyrannos, etiam impios tolerandos esse præscribat, ubi de præcepti divini quod ab auctore naturæ datum est, sanctione constat, non alia lex naturalis qua nitamur quærenda est. Naturale est ut parentes colamus, ut patronos, ut dominos, ut his severis etiam & asperis non noceamus. Idem de rege observandum, qui hæc omnia solus est, & tanto etiam magis, quod omnes patres, omnes patronos, omnes dominos sub suo unius patrocinio, clientela, ditione, dominio continet. Nec testis igitur in eum potest dice-

re,

re, nec accusator quisquam eum deferre, nec judex condemnare, nec lex ulla est qua teneatur aut qua reus peragi queat. His opponunt nonnulli regem quidem plus quam singulos posse, sed non posse plus quam universos. Quæ absurda sunt & falsa. Si duntaxat plus potest quam singuli, an nec plus quam bini, terni, deni, centeni, milleni, decies milleni? Quid? an non plus quam dimidia pars populi? Quid si alterius dimidiæ pars altera accedat? Quid si in parte quæ minor est optimates reperiantur? An non Rex cum optimatibus junctus plus quam cæteri omnes potestatis habebit, qui alteram partem constituent è plebe indocta & stolida opificum aut rusticorum constantem, quæ major tamen numero fuerit? Certè plures numero, sed opibus, virtute & prudentia minores, minus etiam posse debent, & revera minus possunt, quam minor numerus sapientia, aut nobilitate, aut divitiis præpotentium. Sed quota portio minor censebitur? Utrum tertia vel quarta? Sistamus in quarta. Quid si unum ex ea demas, deinde unum, & mox unitate semper adjecta plures tollas? Quo in numero pedem figemus? Quid si duo vel tres ad summam desint universitatis implen-

plendam? An efficient ne universus dicatur populus, & ne plus quam universi rex posse videatur quia summæ tres vel quatuor defuerint? Major pars semper minorem in suffragiis ferendis vicit. Si ergo rex plus valet quam major pars, συμπλείονας dicit Aristoteles cum de hoc loquitur, minor addita nihil momenti adferet quin plus quam utraque possit, cum plus possit quam major. Enimvero si plus quam universi non potest, ergo rex erit tantum singulorum, non omnium universim sumptorum. Ergo legem ferre non valebit quibus universi teneantur, sed quibus tantum singuli. Quid si tertia pars aut quarta vel etiam dimidia per seditionem in unum coacta legi à rege latæ, vel ipsi regi recuset parere, an jus coërcendi eam non habebit? Fortasse habiturum concedent quia non est universus populus. Immò etiam fortassean negabunt quia sunt plures singulis, Rex autem non potest nisi plus quam singuli. Quid si universus populus in concione collectus reclamet regiis mandatis & edictis? Hæc quidem vis erit si concitatæ multitudini resistere Rex non valeat. Sed si armis militum & vi possit eam disturbare & in ordinem cogere, jure suo uti sic posse quis

nega-

negaverit? Certe rex non erit nisi plus valeat quam universi. Nam ut universus populus lege Regia in regem contulit suam omnem potestatem non singuli, nec pars ejus aliqua, ita datam ab omnibus potestatem in omnes potest exercere etiam collective sumptos. Populus cum dominatur in Republica libera, in concione convocatus quam ἐκκλησίαν Græci vocarunt, suffragia ferebat manu extensa, χειροτονία dicebatur, vel ad magistratus legendos, vel ad leges rogandas, vel etiam ad judicia exercenda: ἡ γὰρ ἐκκλησία, inquit Aristoteles in Politicis, κυρία πάντων τῶν τοιούτων ἐστί. *Concio enim omnium horum domina.* Ἐκκλησίαν paulo post τὸν δῆμον appellat, id est concionem, populi nomine convocatam, quia populus universus in concione congregatus intelligitur. Hoc in Græciæ civitatibus obtinuit. Etiam Romæ concio totum populum designavit quæ ad leges rogandas conveniebat & plebiscita facienda. Ubi translata est hæc omnis ad singulare imperium potestas, quæ multitudinis fuerat, concionis auctoritas evanuit, & quod plurium sive omnium jus erat, unius esse cœpit. Ita ergo unus ille instar concionis, id est totius populi fuit, & plus quam universus

potuit

potuit in concionem coactus. Concio autem idem poterat quod universus populus; nam omnes vocabantur per præconem & nemo excludebatur. Ut singuli porro non erant talium judices idonei, ita omnes postquam in unum convenissent ad hoc videbantur apti, ut de rebus & personis commodè judicarent. Idem Aristoteles: ἔστι γὰρ ἕκαστος μὲν χείρων κριτὴς τῶν εἰδότων, ἅπαντες δὲ συνελθόντες ἢ βελτίους, ἢ οὐ χείρους. Hoc ergo jus est populi in concione judicantis, magistratus legentis, leges ferentis, de bello ac de pace quæ visa sunt statuentis. Ubi hæc omnia in unam potestatem concessere, ipse de concione, id est de populo universo quod vult judicat & leges fert, quæ universos obligant. Nam concio regem potest etiam eligere quem volet, & formam mutare Reipublicæ quæ libera est sed dominum quærit. Ita Pittacon à Mitylenæis electum Alcæus his verbis significabat. Τὸν κακοπάτριδα Πιττακὸν πόλεως τᾶς ἀχόλω καὶ βαρυδαίμονος ἐστάσαντο τύραννον μέγ' ἐπαινέοντες ἀολλέες. Populus nempe in concionem adgregatus Pittacum elegit tyrannum suæ civitatis infelicis. Tunc ille unus à concione lectus habet omnia jura concionis, id est populi totius, & sic plus potest

quam

quam concio, id est quam populus universus. Leges etiam sancit quæ ad universos pertinent non solum distributivè sumptos, ut vulgò loquuntur, sed etiam collectivè. Nam edicto prohibere potest ne in concionem conveniant, ne collegia faciant, ut metata militibus præparent omnes, agros universos tributo onerare, capitationes imponere, tirones ad militiam indicere, leges de religione sancire quæ cœtus habendi Ecclesiastici modum & tempus definiant, & alia sexcenta. Nunc discutienda illa quæstio quæ jam contra reges à parricidis Anglicanis ita deciditur, ut dicant penes populum jus majestatis ex origine & naturæ ipsius vi residere. Ideo quoties ipsi placet aut ex usu esse videtur, posse regem quem post mille annorum successionem habuerint, indicta causa tollere quasi gravem & molestum, & sic libertatem recuperare qua per tot sæcula lubenter caruerint. Hoc vero est omnium statuum eversionem inducere, bella intestina ubique terrarum commovere, vexillum ad seditiones & tumultus in omnibus regnis erigere, egenos adversus aliquid habentes suscitare, plebem in optimates accendere, omnia turbis miscere, totum denique orbem Christianum
cla-

cladibus & calamitatibus implere. Sed an verum ſit quod ponunt, videndum, quod etiamſi verum eſſet, certum tamen eſt, ſicut jam diximus, ſemel ab illo traditam & in unum tranſlatam poteſtatem poſtea revocari non poſſe. Cæterum nihil eſſe falſius illa propoſitione, ſi ſic generaliter & univerſim accipiatur, jam demonſtrabimus. Ante omnia nos doceant oportet quid nomine *populi* intelligi velint. Populus quippe generatim ſumptus dividitur in proceres & vulgus, ſive quod idem eſt, in optimates & plebem, in opifices & ingenuos, in nobiles & obſcuros. Sunt & mercatores, ſunt milites, ſunt ruſtici in populo, ſunt divites & egeni. Si populus in hac ſignificatione quæ omnia genera & conditiones hominum comprehendit, acciperent, minus fortaſſe hallucinarentur. Sed populi notio ſicut Romanis uſitata erat, ordinem tantum plebejum deſignat ut diſtinguebatur à Senatu, id eſt proceribus, & ab ordine equeſtri. Nam ita dicebant cum cives omnes Romanos complecti vellent, S. P. Q. R. id eſt, *Senatus Populuſque Romanus*. Qua formula etiam Equites ſub nomine populi comprehendi ſolitos planum eſt. Sed interdum etiam equeſtrem ordinem à populi nomine diſcer-

cernebant ac dicebant, *consensu Senatus & Equestris ordinis populique Romani.* Et sic sæpe plebis & populi appellationem indiscretam apud optimos Latinitatis autores positam legere est. Hoc significatu Angliæ perduelles *Populi* vocem intelligere, cum penes populum summam potestatem & imperii majestatem originaliter & naturaliter hærere & morari pertendunt, nemini obscurum esse potest qui scierit, quomodo optimatum consessum abrogaverint, sola relicta plebeiorum domo quæ vocatur vulgo *Communium.* Ita *commune* & *communitas* de plebe Latinis autoribus dicitur ut Græcis τὸ κοινὸν, ut τὸ κοινὸν Κορινθίων *Communitas Corinthiorum*, id est plebs Corinthiorum. In plebe igitur Fanatici illi jus imperii summum esse sicut in fonte suo fundoque & origine contendunt. Quam falso quæ jam dicemus probabunt. Ridiculum primò est penes eos velle esse summi regiminis autoritatem & majestatem qui tam regi planè nequeunt, quam regere nesciunt. Quid enim plebe ventosius, vanius, levius, mobilius? Ex spe ac metu æque pendula est. Paulo momento huc illuc impellitur. Sæpe vel unus animi fidens & loqui promptus, ducit eos quo vult ac redu-

cit. Nihil in eo ſtabile, nihil ſolidum, quod ſemper varium eſt ac mutabile. Quomodo igitur facultatem vel artem regendi cuiquam dare poſſet, quod ipſa non habet? Si penes ejus arbitrium eſſet dare cui vellet imperandi ac in ſe dominandi poteſtatem, ut nec judicio nec conſilio valet, mente bruta & cæca ſæpius eam indigno committeret, aut certè raro ſibi conſtaret in eo eligendo qui cæteris præſtaret. Cum ſuffragiis plebis in urbibus Galliæ Major urbis creatur, nunquam ſine rixis, ſeditionib⁹ & tumultu illę electiones trāsmittuntur. In partes & ſtudia contraria ſciſſum vulgus frequenter ſaxis & fuſtibus rem gerit. Romæ ad creandos magiſtratus cum populi comitia habebantur, quot turbarum cauſæ ſubinde in iis exortæ ſunt ex diſſenſione competitorum & ſtudiis fautorum diverſis? Quandiu in Eccleſia plebs partem habuit in epiſcopis & presbyteris legendis, numquam diſcordiis & factionibus civitates caruere, donec res ipſa & pax Eccleſiarum docuit plebi hoc jus ademtum, magiſtratibus & clericis primo relinqui debere; quod poſtea ſoli ſibi clerici vindicarunt. Sed cum plebs Epiſcopis faciendis ſuum ſuffragium dabat, an ex eo quis arguere poſſit penes

ple-

plebem esse originaliter characterem qui Episcopis & Presbyteris imprimi à quibusdam nunc creditur, aut certè Spiritum Sanctum naturaliter possidere quem traderent electo à se præsuli? Per impositionem manuum quæ in consecratione ab Episcopo & presbyteris celebrabatur, conferri ille character vel illud charisma solebat, quo potestatem regendæ Ecclesiæ ordinatus accipiebat, & jus Sacramentorum Christi conficiendorum. Nec ergo plebs quæ regem facit dare illi potest quod non habet, artem nimirum bene imperandi, & potestatem ejus artis ad bonum publicum exercendæ. Sanè & characterem suum sacrum habent reges, & *Vncti Dei* vocantur in Scriptura, etiam infideles. Etiam ungi oleo sacro solent ut pontifices. Hoc illis dare non potest populus quo regii pontificatus eorum majestas & inviolabilis & sancta redditur. Ne quidem id illis tribuere quiverit quo bene regnare possunt, id est scientiam, ut dixi, regnandi. Ponamus liberum aliquem populum de rege eligendo consultare, aliis placere eum qui robustior sit capiendum esse, aliis eum qui prudentior, aliis denique talem qui forma omnes antecellat sumi debere. Nam constat, qui-

buſdam gentibus in more fuiſſe, ut ei qui omnium eſſet pulcherrimus regnum darent. Sic ſanè vel vires præcellentes, vel rerum prudentia major, vel eximium formæ decus regem faceret, non populus ipſe qui eligit. Qui propter pulchritudinem excellentem rex electus fuerit, formæ ſuæ acceptum referret imperium: & ita de aliis. Sed præcipuè dignus eſt imperio qui bene regendi artem tenet. Is ſi ſuffragiis populi ad hoc faſtigium evectus ſit, quia imperandi induſtria ſuper omnes polleat, tum ſane peritiæ ſuæ & ſcientiæ regendi tribuet quod rex factus ſit. Si medicum reſpublica ad valetudinaria civitatis curanda publicè conſtituat, medendi artem illi non impertit, ſed propter ſcientiam medicinæ quam habet, judicat & declarat dignum qui noſocomio publico præſit. Si populo de Rege ſibi conſtituendo agitanti ſederit ſortito eſſe eligendum qui rex ſit futurus, utrum populo ipſi an ſorti regnum debebit, cui ſic illud quæſiviſſe contigerit? Sanè ſorti potius. Ita hinnitu equi Darius imperium Perſicum nactus eſt, quia ita convenerat inter eos qui de rege faciendo deliberabant. Non ſors tamen propriè regem creat ſed ille qui ſortem regit: nempe Deus. Is prima

ma causa est & efficiens regum constituendorum. Secunda interdum hominum ministerium, interdum sors. Ita cum de Apostolo in locum proditoris qui defecerat inter discipulos Christi subrogando quæstio esset mota, sorti permiserunt. Ita per sortem in quem ea cecidisset Deum indicaturum quem magis probaret. Si suffragiis plurium hanc electionem commisissent, an non & sic Deus voluntatem suam de electo significasset? Ita quidem, sed magis indirectè. Ipse enim suffragia & sententias hominum dirigit ad id quod vult. Inde est quod non Scriptura tantum sacra, sed omnes auctores tam profani quam sacri, tam poëtæ quam oratores, reges à Deo constitutos, & omnes potestates à Deo ordinatas esse unanimi consensu dixerunt. Sic reges à Deo tam boni quam mali, neutri à populo suam potestatem acceperunt sed ab illo à quo sunt constituti & ordinati; mali quidem ad eos puniendos quibus dantur tales ob scelera sua, boni ad felicitatem eorum quibus Deus ita factum cupit. Atque hæc de regibus quos constat à populis qui liberi sunt & nullo adhuc imperio tenentur, eligi. Et proprie quidem illi non potestatem regi dant, quia non habent, sed

ab eodem numine à quo poteſtas ordinatur, jus etiam poteſtatis exercendæ derivatur in eum qui ſumptus eſt, ut inter omnes convenit. Tametſi autem hoc liqueret poteſtatem ſuam lege Regia populum in eum quem regem legerit transferre; alienatum hoc modo jus imperii revocari à populo non poſſe, nec ab illo auferri cui ſemel donatum fuerit, jam ante multis rationibus probavimus. Nunc vero cum ſint alii plures modi regum conſtituendorum, quicunque dari poſſunt præter illum, quo à populo libero rex eligi ſolet, nihil populo debent hoc nomine, nec ei poteſtatem ſuam acceptam referunt. Primum reges plurimos in terris eſſe conſtat qui non fiunt, ſed naſcuntur. Omnia regna hæreditaria tales habent. Natalibus igitur ſuis regni majeſtatem quam adepti ſunt imputant, non populo. Qui jus hoc inhærens ſorti naſcendi ſuæ retinent, & à natura habent. Hæreditas eſt quam cernunt, & quidem paterna. Sive autem ex recta linea, ut vocant, ſive ex tranſverſa, & ex collaterali propinquitate veniat, tantumdem eſt. Nec eſt quod quis ad originem dicat eſſe recurrendum, quia nulla regni hæreditas non habuit aliquod principium quod ab

hære-

hæreditario ſuccedendi jure diverſum fuerit. Hæc igitur principia percenſeamus & examinemus. Aut bello quæſitum eſt regnum, aut voluntaria deditione acceptum, aut libera electione delatum. Quocunque ex his modis regni ſtatus ab initio conſtitutus fuerit, ſi lex ſucceſſionis in ipſis primordiis dicta ſit, in totam poſteritatem durat ejus qui primus rex factus eſt. Ubi ea deficit, tum populus libertatem ſuam denuo recipit, & jus alterius principis eligendi. Succeſſione autem ſemel inſtituta & ſtabilita, omnes deſcendentes ab illo qui regnum primus alio quocunque modo adeptus eſt, non jam electioni vel legitimæ acquiſitioni, aut etiam uſurpationi poteſtatem debent acceptam ferre, ſed naturali beneficio quo hæredes facti ſunt & legitimi ſucceſſores illius qui imperium à principio qualicunque quæſivit. Hoc ſi ſecum habet in ſucceſſione ejus qui natus eſt illo primo regni fundatore, quanto magis obtineat in illis qui ſucceſſione jam firmata, & multa annorum ſerie, longaque præcedentium linea corroborata id jus ſibi vindicant? Nec ſecus eſt in patrefamilias qui labore proprio, vel arte, vel mercatura, vel militia magnas opes peperit. Is pro-

priæ quidem industriæ quod dives sit tribuere debet, at liberi quibus hæreditas ejus obvenerit, non ulli suo labori aut studio vel artificio eas imputare possunt, sed paternæ successioni. Qui deinde illi succedent nepotes & abnepotes, dicere jure suo poterunt, se natos esse divites, non factos. Ex illis porro principiis regnorum acquirendorum multa sunt quorum ut à se concessorum vel delatorum titulum populus non habet. Qui armis sibi regnum fecit, & provincias multas suæ ditioni vi subactas adjecit, populum non potest autorem agnoscere prolati imperii vel etiam usurpati. Quos bello victos & domitos poterat perdere, servare maluit, ea conditione ut sibi obsequium fidele præstarent, & in numero subjectorum essent. Nullum hodie in Europa, nec in Asia vel Africa regnum nominari potest, quod non ita cœperit & propagatum sit. Imperium Romanum quo totius fere orbis dominatus in unius populi potestatem cesserat, hæc initia habuit quæ nihil populo acceptum ferrent. Non enim populus Romulum regem fecit, sed ipse sibi populum. Asylo constituto cum omnes undique ex vicinis regionibus homines perditi, aut ære alieno obru-

ti confluxissent, ex hac multitudine subditos sibi conciliavit, quibus & urbem condidit. Cum populus esset virorum, uxores illis vi raptas paravit. Solis urbis conditæ pomeriis continebatur illud regnum, sed ita postea dilatatum est, ut totum ferme orbem comprehenderit, plurium etiam regnorum accessione auctum, quæ Alexandri Magni successores simili usurpatione quæsiverant. Cum Persarum ille imperium evertisset, ex illo multas ditiones regali imperio obtinendas duces qui sub eo militaverant, confecere. Ut ergo imperii Persici occasus plurimorum regnorum causa fuit, quæ postea absorpta fuere Romanæ quasi potentiæ voragine, ita & Romani cadentis imperii ruina plura etiam regna de se dedit, barbararum gentium ex septentrione erumpentium inundatione occupata & infessa. Eæ laciniatim vastum corpus imperii discerpserunt, & ex particulis ejus varia regna minora, Principatus, Exarchatus, Ducatus, Comitatus, etiam Respublicas conflaverunt. Ita ergo regnum Hispanicum, Francicum, Britannicum, quæ nunc vigent, orta sunt. Italicum Burgundicum & alia multa, aliquando nomen habuere, quæ nunc nusquam sunt.

Multi alii minuti principatus qui nunc sunt inde originem cepere. Nec in his tamen regnis eædem familiæ hodie regnant quæ tunc dominabantur cum Vandali Hispaniam, Gotti Italiam, Burgundi & Franci Galliam, Anglosaxones Britanniam occuparunt. Qui nunc in Gallia regnum tenent alieni sunt à Pharamundi posteris. Hi Galliarum eam partem, quæ Francia ab ipsis denominatur Romanis ereptam invaserunt. Ne quidem pertinent ad Carolidarum prosapiam. Non minus tamen legitimi sunt regni possessores quam si Carlomanidæ hodie imperarent vel Merovingiani. Britannia magna has etiam vices dominantium experta est; non solum in familiis regnatricibus, sed etiam in gentium generibus quæ sub diversis regibus fuere. Angli quippe suos reges habuere, Dani suos, & postremo suos Normanni, quibus si externus hostis regnum vi ereptum venisset, tralaticium esset & exemplis frequens: sed quod subjecti rege suo legitimo deturbato tyrannidem ipsi arripuerunt, res novi est & perniciosi exempli. Primus Nembrotus armis potentiam suam extendit, & regni Babylonii fuit autor, Ninive condita. Ab eo igitur usur-

pa-

ationes regnis evertendis & adſtruen-
lis cucurrerunt, alienis evertendis, ſuis
adſtruendis. Antea, ut diximus, ſolus
notus erat regnandi mos per patres fa-
miliarum quos πατριάρχας appellabant.
Unuſquiſque enim qui primus eſſet au-
tor generis, omnes ab uno capite pro-
gnatos ſub ſuo imperio continebat. Sic
una gens quæ in plures familias erat di-
viſa ab uno communi parente regeba-
tur. Πατριὰν Græci nominabant, quæ ut
ſcripſit olim Dicæarchus vetus & opti-
mus autor rerum Græciæ, ἀπὸ τοῦ πρεσβυ-
τάτου τε καὶ μάλιστα ἰσχύοντος ἐν τῷ γένει
τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. Quæ gubernatur ab eo
qui in gente eſt antiquiſſimus & potentiſ-
ſimus. Is pater erat. Quo autem tempore
ad nongentos annos vitam producebant
homines neceſſe fuit amplam gentem na-
torum & nepotum ex uno oriundam pro-
pagari quos omnes paterna ſimul & regia
poteſtate ſub ſe continebat ex ſe ortos.
Hæc maxime naturalis & vetuſtiſſima ſin-
gularis Imperii ratio. Unaquæque quippe
familia ſub uno patre, quaſi rege, inſtar ha-
bet exigui regni. Hanc primam commu-
nitatem & ſocietatem naturalem ponit A-
riſt. Πᾶσα γὰρ οἰκία, inquit, βασιλεύεται ὑπὸ τοῦ
πρεσβυτάτου. *Omnis domus regio more regi-
tur.*

tur ab uno qui major natu eſt omnium. Ubi multitudo natorum nepotumque major eſſe incepit quam ut una domo poſſet contineri, dũ grandes virgines nuptui dantur & filii uxores ducunt, tum domo paterna egreſſi, privatas ſibi quiſq; domos conſtituerunt, quæ plures junctæ κώμην, ſive vicum & pagum fecerunt. Hæc proprie φρατρία Grecorum eſt. Inde Ariſtoteles κώμην ſive vicum ἀποικίαν τῆς οἰκίας eſſe dixit, *vici coloniam.* Ubi vero unus vicus creſcentem & abundantem multitudinem cognatorum & agnatorum tenere non potuit, plures ex eo vici extitere, qui in unam civitatem poſtea coëuntes tum perfectam dedere κοινωνίαν. Ita Theſeus Athenienſes cum prius vicatim incolerent, in unam civitatem coactos induxit. Hæc proprie φυλετῶν ſive tribulium κοινωνία dicebatur. Nam ut definiebat Dicæarchus, Φυλὴ καὶ φυλέται πρότερον ὠνομάσθησαν ἐκ τοῦ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ καλούμενα ἔθνη συνόδου γινομένης. *Tribus & Tribules primo nomen habuerunt ex conventu & cœtu qui in civitates & populos congregabatur.* Inde φύλαρχοι Arabum, quia univerſa illa gens per Tribuum principes regnabatur. Hinc duodecim Tribus populi Iſraëlitici cum principibus Tribuum. Hinc etiam

etiam à Mose Legislatore ipsorum vetitum his fuit Dei mandato, ne si quando regem sibi constituerent, alium acciperent nisi ex numero fratrum. Ea etiam ratio fuit, cur antiquitus omnes civitates à regibus regerentur, ut postea populi. Aristoteles: Διὸ καὶ τὸ πρῶτον ἐβασιλεύοντο αἱ πόλεις, καὶ νῦν ἔτι τὰ ἔθνη. Hæc prima origo regalis regiminis, & ab his principiis repetenda, ut maxime naturalis, ratio & causa monarchici imperii. Nam singulæ domus veluti unius regio imperio, ejus nempe qui primus & antiquissimus esset generis autor, tenebantur. Ad hoc exemplum & colonia, sive vicus qui pluribus domibus constabat, quæ ex una familia fluxerant, similiter regali potestate gubernabatur. Hinc etiam petendum absolutæ potestatis in regibus exemplum. Nam patres familias jus vitæ & necis in liberos olim tam apud Græcos quam Romanos habuerunt. Homerus de Cyclopibus,

Θεμιστεύει δ' ἕκαστος παίδων ἠδ' ἀλόχων.

Ibi quisque uxoribus unus
Iura dat & natis.

Dispersi illi in montibus & sylvis non vicatim sed domatim vixere, quomodo & plures olim homines vitam egere solitariam

riam cum ſua quiſque uxore & natis, ferarum more. Hodieque magna pars orbis incogniti, aut nuper detecti tales homines habet. Σποράδες enim ſunt & νομάδες ut olim plerique. Ab uno aliquo qui prudentia valebat congregatos, & in unum coactos, & legibus poſitis in eadem communitate & vitam agere perſuaſos fuiſſe plane conſtat. Sic orbis ex inculto & belluino ritu viventibus hominibus referto, paulatim cultior redditus & ad ſocietatem factus aptior, atque ita naturæ ſuæ convenienter vivere edoctus eſt, quia homo animal eſt omnino ad ſocietatem natum. Ex hoc principio & alia regnorum acquiſitio nata eſt, in quibus dandis populus partem ſibi non poteſt vindicare. Nam qui diſperſos & vagos antea populos convenire in unius civitatis cœtum docuerunt, quaſi Dii ab illis ipſis habiti ſunt & culti, qui tanti boni eis auctores fuerant, quod ſapientia ſcilicet & poteſtate pluſquam humana præditi viderentur. Eoſdem & reges habuere. Inde primi & antiquiſſimi reges à ſubditis ſuis certatim Dii facti ſunt & cælo donati, ex quibus religio gentium tota conflata fuit. In America ante ſexcentos annos cum plerique illius orbis homines ſibi quiſque
in

n antris & ſpeluncis cum uxoribus & natis viverent, prodiit inter illos quidam Yncas nomine, quem quaſi cælo lapſum exiſtimarunt & filium Solis dixerunt, ut uxorem ejus filiam Lunæ. Non enim metus homines congregavit & in unam κοινωνίαν compulit, ut quidam opinantur. Immo potius formido eſt quæ eos diſſipavit & ſolitariam vitam agere adegit, dum ſibi quiſque à vicino metuit parum noto, tanquam ab aliqua bellua. Et revera ſicut antiquis dictum eſt, *homo homini lupus.* Palantes autem & vagos & ferarum ritu degentes, ad vitam civilem & communem agendam reduxit alicujus eloquio & ſapientia juxtà potentis blandiloqua & prudens oratio, hoc maximè conſilio ut ſuos faceret, & in congregatos imperium haberet. Nec omiſit Ariſtoteles de hoc genere regni acquirendi monere; cum inter alias differentias regii regiminis & hanc poſuit, cui cauſam dedit hominum antea diſperſorum in unum conventum & cœtùm compulſio. Quam quartam ſpeciem facit ſingularis imperii; ἢ διὰ τὸ συναγαγεῖν, ἢ πορίσαι χώραν, ἐγίγνοντο βασιλεῖαι ἑκόντων καὶ τοῖς παραλαμβάνουσι πάτριοι. *Vel quod diſpulſos congregaſſent, aut agrum iis attribuiſſent, facta ſunt regna in*

volen-

volentes, & hæreditaria hæc regna evasere accipientibus. Ad tempora heroica refert hoc genus status regalis, cujus & speciem alteram tradit, διὰ τὸ ποιεῖσθαι χώραν. Ubi aliquis potens & dives agros assignâsset multitudini, ex eo suam fecit, & sic volentibus imperitavit. Aliam etiam caussam ibi adfert qua ejusmodi regna instituta sunt, διὰ τὸ τοὺς πρώτους γενέσθαι τοῦ πλήθους εὐεργέτας κατὰ τέχνας ἢ πόλεμον. Quod primi ejusmodi reges bene de populo meruerint artibus tradendis, aut bello gerendo. Ob ista ergo benefacta regnum in populum acceperunt & semet ipsos hoc pacto reges fecerunt, non à populo facti aut electi sunt. Horum regum officium fuisse scribit exercitum ducere, sacris præesse quæ non sacerdotalis essent muneris, & jura reddere. Prætermisit Aristoteles & aliam Monarchici imperii originem causamque quæ populum non habet autorem nec datorem. Cum civitas aliqua multitudine nimia civium laborabat, redundantia inde examina exibant & in exteras regiones transvolabant, duce aliquo ex popularibus potentiore & audaciore qui colligebat volentes & se lubenter sequuturos in hac migratione. Ubi locum accepissent in peregrina regione ad civi-

tatem

tatem condendam vel indigenarum voluntate, vel invitis & bello coactis, tum se reges eorum constituebant quibus se duces migrationis & itineris præbuerant. Ita sunt facti reges Vandalorum in Hispania, Gothorum in Italia, Francorum in Galliis & Burgundionum, Anglorum & Saxonum in Britannia. Quidam & finibus suis excedentes quia bello vastati essent, novas quærebant sedes, cum profugis qui se voluissent sequi. Sic Æneas ex Trojæ incendio & captivitate collectam multitudinem quæ evaserat navibus in Italiam portavit. Rex eorum ibi fuit & novum regnum ducta in uxorem regis Latini filia condidit. Omnium horum regnorum sive monarchiarum quas recensuimus nulla fuit quæ populi autoritati accepta sit ferenda. Falsum igitur quod ajunt, omnis singularis imperii jus & potestatem penes populum tanquam fundum & fontem suum residere. Et satis est si vel uno exemplo ostenderimus non semper esse verum quod prætendunt, nullam esse regnandi facultatem quæ non à populo obtineri debeat. Quid vero dicent quando constat tot imperii monarchici genera posse memorari quæ populum autorem non agnoscunt? Omnia certè hæreditaria

regna

regna qualia fuere omnia in Asia olim & Oriente toto, & nunc sunt ferme in Europa universa, paucis exceptis, non populi beneficio tenentur, sed successionis merito. Unde πατρίους & πατρικὰς appellat Philosophus ejusmodi Monarchias, & κατὰ νόμον, id est paternas & legitimas, quia lege successionis deferuntur, non à populi voluntate & arbitrio pendent. Quamvis Tyrannicæ sint & despoticæ nihilominus & πατρικὰς esse & κατὰ νόμον affirmat. Quia servilia sunt ingenia plerarumque Barbararum & Asianarum gentium, ideo talia facile ferebant imperia, nec dominos abnuebant quamvis severos & asperos. Et potestas quidem sic imperantium erat tyrannicæ similis quia summa, ut esse solet tyrannorum qui vi regnum occuparunt & vi retinent, sed quia in volentes & lubenter parentes exercebatur, ideo & legitima videbatur, & hæreditate tanquam patrimonium aliud devolvebatur à patribus in natos & natorum natos. Τυραννικαὶ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ τοιοῦτόν εἰσιν, ἀσφαλεῖς δὲ διὰ τὸ πατρίους καὶ κατὰ νόμον εἶναι. *Tyrannicæ quidem sunt propter hanc causam, quia nimirum potestate utuntur qualem Tyranni usurpant, sed tutæ ac securæ quia paternæ sunt & legitimæ.* Ergo omnis Monarchia, vel

ob

ob hoc ipſum quod eſt hæreditaria & legitima ſucceſſione defertur, debet eſſe tuta & ſecura dominantibus, quamvis tyrannicæ propior ſit. Hæc enim differentia tyranni veri & legitimi Regis quod ille vi rapiat imperium & per vim rapto potiatur, hic in volentes dominatur & regnum tuetur benevolentia ſubditorum. Ideo Tyranni proprium eſt ut ex mercenario milite cuſtodes corporis habeat, cum legitimi Reges ex civibus propriis eos adſciſcant. Ariſtoteles legitima imperia πάτρια vocat & πατρικὰ eoque nomine diſtinguit ab his quæ vocat αἱρετὰ quia non ſunt πατρικά. Nec conſideravit initia in πατρικοῖς ſive hæreditariis regnis. Nam quamvis primò αἱρετὰ ſive *electiva* ut barbari loquuntur, fuerunt pleraque tamen ex titulo uſurpationis vel alterius talis acquiſitionis originem duxere, quæ aliam cauſam habeat, in ipſo nempe qui acquirit poſitam, non à populi, qui imperium pati cogitur, voluntate pendentem. Enimvero & Aſiaticæ illæ nationes & barbaræ quas Philoſophus ad ſervitutem magis natas eſſe notavit quam Europæas, reges potius paſſæ ſunt quam fecerunt. Omnis igitur in his imperiis cauſa regni extra populum eſt, non in ipſo, totaque in eo

qui

qui accipit non extra ipſum. Nam ob ingenium ſervituti paratum primi occupantis factæ ſunt illæ nationes, & imperare in ſe cupientes non reſpuerunt. Aliud eſt cum voluntate plebis imperium accipitur, id eſt ea permittente, aliud cum ejuſdem decreto datur & ipſa deferente. Servilia ingenia ſinunt & patiuntur ſibi jugum imperii imponi. Eorum igitur voluntate fit quod agitur. At gentes magis liberæ, hoc ipſo ſuæ libertatis ſignum dant, dum cui volunt, regnum in ſe tribuunt & dominos eligunt. Scribit Æmilius Probus de Miltiade, *Nam Cherroneſi omnes illos quos habitarat annos, perpetuam obtinuerat dominationem tyrannuſque fuerat appellatus ſed juſtus. Non erat enim vi conſequutus, ſed ſuorum voluntate, eamque poteſtatem bonitate retinuerat.* Non appellatus fuiſſet tyrannus ſed rex ſi imperium illi decreto ſuo detuliſſent Cherroneſenſes. Volentibus illis & patientibus id uſurpavit, ideo tyrannus dictus eſt ſed juſtus. Ita τυράννους κατὰ νόμον Ariſtoteles appellat reges Orientis, id eſt legitimos & juſtos tyrannos, quia non vi ſed voluntate populorum imperium obtinuerant. Etiam per vim occupatum longi temporis ſucceſſione legitimam uſurpatoribus poſ-

possessionem solet conciliare. Regna itaque omnia apud eos fuere πατρικὰ & hæreditaria, quia qui regnum manu facit, aut volentibus id populis obtinet, sibi & posteris illud acquirit. Πατρικὰς autem sive πατρίους βασιλείας ideo appellat Aristoteles ejusmodi regna hæreditaria quia de patribus in natos transeunt, eaque à patre semper habet filius ut & *patrimonium*, quod etiam à patre eadem de causa dictum est, cum sit propriè πατρικὸν κτῆμα. Virgilius *patrium regnum* eodem sensu appellat,

Et patrio insontes Harpyias pellere regno.

Quasi major injuria sit patrio & hæreditario regno expelli, quam eo quod suffragio populi delatum est. Talia enim ad hæredem non veniunt. Alibi idem poëta *paterna*, & *avita regna* ea nuncupat. Hujus tamen generis regnorum etiam duæ species fuerunt, ut & τῶν πατρικῶν, quæ tyrannicæ non dissimilem potestatem habent, & quæ remissiorem. Prioris generis scribit Philosophus veterum Græcorum Αἰσυμνήτας fuisse. Eorum dominatus non differebat ab Asiatica & Barbarica dominatione, nisi hoc uno quod non esset πατρικὴ & hæreditaria. Quo ostenditur etiam in imperio quod populi arbitrio datum est,

est, summam inesse potestatem nec nisi vita finiendam, nec ab ullo judicandam ne quidem ab ipsis qui dederunt. Nam potestatem quam habuit propriam populus eam in illum transfudit quem sic elegit, nullo facto revocandam. Sic nec Consules nec similes magistratus quibus par regiæ potestas deferebatur, poterant in jus vocari nisi abissent magistratu cui gerendo certum tempus erat præfinitum. At Reges αἱρετοὶ æqualem vitæ potestatem acceperunt atque ideo non possunt judicari nisi per majorem potestatem. Hæc cum nulla sit, nec videntur posse ab ullo in judicium vocari, nec rei fieri. Si consulem ad causam dicendam in judicium venire oportuisset prius quam magistratu abisset, dictator ad hoc creandus fuisset, qui diem ei dicere deberet, & causa cognita in illum pronuntiare. Certè ne in illis quidem regnis quæ αἱρετὰ dicebantur & populi suffragiis dabantur, qualia paucissima fuere, locum habuit id quod Anglicani asserunt latrones, à populo judicari posse & damnari reges, quia à populo ipsi quasi à sua origine & principali causa potestatem quam acceperunt habeant. Sed ut initio hujus capitis diximus, explicandum illis est quid nomine *Populi* intelligant,

gant, sive populus dicatur regem constituere, sive destituere. Nam certè necesse est, ut eadem potestate Rex constituatur & destituatur ab iis qui illam potestatem habere existimantur. Ubi ergo populus divisus est in optimates & plebem, si talis populus de eligendo sibi rege deliberet, utrum solis optimatibus hoc jus dabimus, an soli plebi? Si in altera tantum parte residere debet potestas creandi regis, longe præstat ut pars prior & potior populi eam habeat, in qua viri honestiores, cordatiores & doctiores, genere antiquiores, opibus potentiores sunt, quam in ea quæ viliores & sordidiores & egentiores continet. Nam si hi soli id jus haberent exclusis proceribus, tum ὀχλοκρατία vera esset, quæ ita excessus est δημοκρατίας, ut tyrannis excessus habetur legitimæ & regiæ dominationis. Quippe cum ut tyrannus omnia ad suam utilitatem & proprium commodum refert neglecto publico bono, ita minuta plebs de solis suis commodis cogitat, publicorum secura. In multis sanè regnis soli optimates regis faciendi jus & arbitrium habuere totiusque reipublicæ gubernandæ. Apud Judæos cum populus regem in sacra Scriptura constituere dicitur, de solis populi senioribus id intel-

telligendum, hoc eſt de Synedrio magno quod ſeptuaginta & uno viris conſtabat, ætate, experientia, doctrina & prudentia præſtantibus. Præterea ratio melior exigit ut qui in populo prudentiores habentur, & autoritate potiores atq; experientia priores, reliquam partem præcedant, & pro ea faciant, eamque, ut vulgo loqui amant, repræſentent, in republica adminiſtranda & in magiſtratibus creandis aut rege etiam conſtituendo, quam ut viliora & indoctiora capita de plebeculæ luto pro honeſtioribus ſpondeant, cum plebs ſub clientela, ut plurimum, vivat nobilium, non econtra nobiles & divites clientes ſint cerdonum & aliorum opificum. In Gallia olim noſtra plebs pene ſervorum habebatur loco, quæ per ſe nihil audebat, nulli adhibebatur conſilio. Plerique enim, ut ſcribit Cæſar, aut ære alieno, aut magnitudine tributorum, aut injuria potentiorum preſſi ſeſe in ſervitutem dicabant nobilibus. Nec aliter nunc fit in pleriſque Europæ provinciis & regnis, immo & Rebus publicis. Nobiles Veneti quo loco plebem habeant, ſciunt qui eas oras luſtrarunt. Diu Romæ penes ſolos patricios ſumma poteſtas fuit, cujus in partem plebs non veniebat. In toto Oriente hodie &

plu-

pluribus partibus Septentrionis ea populi pars nullo numero habetur, & servorum loco est. Sueci, Poloni, Dani, Persę, Tartari iisdem moribus utuntur. Nec aliis, ut videtur, usi sunt olim Angli & Saxones qui ex septentrione venientes Angliam occuparunt. Nam sub antiquis regibus Anglo-saxonicis & Danicis, immo & sub prioribus ex Normannici Victoris domo, plebs ad comitia regni nunquam vocari solita est, sed ad Senatum illum, qui nunc Parlamenti nomine nuncupatur, soli Episcopi & proceres convenire regis edicto jubebantur, plebeiis exclusis. Sanè sub illorum regibus qui ante Normannorum imperium in ea insula principatum tenuere, Regis, Episcoporum, & Optimatum tantum mentionem fieri legimus ubi de majoribus rebus deliberandum erat, nullam omnino plebis. Hodie in tota Germania nobiles in dignitate & pretio; plebs non magni fit. Apud veteres Germanos, teste Tacito, de minoribus rebus principes consultabant, de majoribus omnes, ita tamen ut ea quoque quorum penes populum arbitrium èrat, apud principes pertractarentur. Reges ex nobilitate tantum sumebant. Ergo maximam in eo sumendo partem habuere nobiles, ex quo-

rum corpore solo Rex capiebatur. Idem institutum apud plerasq; gentes constantissime olim viguit, nuncque viget, ut ex solis nobilibus rex fiat, ubi eligitur. Si sola plebs ejus faciendi arbitrium haberet, solius plebis is rex esset, non etiam nobilium & procerum qui in ejus electionem non consensissent, aut quorum suffragia non essent requisita. Sic sola plebs Tribunos creabat Romæ, qui Magistratus ad plebem defendendam institutus fuerat contra Optimatum potentiam. Nulla itaque ratione aut jure fieri potest aut concedi ut Rex à plebe sola factus imperium habeat in proceres & principes qui ad eum eligendum admissi non essent. Quid ergo? Si concedamus, quod & dandum est, universi populi, id est nobilium simul & plebis consensum ex æquo concurrentium necessarium haberi ad regem creandum qui universis debeat imperare, non erit pro legitimo habendus is qui ab altera tantum parte constitutus fuerit, præcipuè si mos sit ab utroque ordine eum deligi. Ex eo consequitur penes utrumque ordinem potestatem residere regis faciendi, id est optimatum & plebis. Quid inde sequi putabimus? Quid? nisi ut ad eum destituendum necessaria quoque videatur optimatum & ple-
bis

bis conſenſio? Ut enim non legitima habetur illius Regis electio qui à nobilibus & plebe unanimiter ſumptus non fuerit, ita nec legitima poteſt haberi ejuſdem deſtitutio, quæ ab altera tantum parte facta ſit, altera non conſentiente, vel etiam plane & apertè diſſentiente. Quid ſi illa quæ diſſenſerit, principalior pars fuerit & potentior? Tanto magis irritum ſtatuendum ſit, quod factum eſt. Nam, ut ante oſtenſum eſt, eadem poteſtas eſſe debet quæ regem deſtituit cum ea quæ conſtituit, & eorumdem, ſiquidem hoc detur poſſe ſemel conſtitutum deſtitui. Quod negavimus. Idque magis locum habet in iis regnis quæ ad arbitrium populi ut *αἱρετοὶ* non ſunt ita nec *καθαιρετοὶ* eſſe debent, qualia ſunt hæreditaria. Non enim ad nutum populi dantur, nec deponuntur, ſed ex ſolo ſucceſſionis jure ſumuntur tanquam aliqua patrimonii hæreditas. Angli iſti fanatici quantum à bono jure & æquo diſtet quod egerunt, hinc diſcant, qui regem in patrio regno poſitum, optimatum excluſis ſuffragiis, quæ potiora in hoc factò videri & eſſe oportuit, capitè damnarunt, & inde quaſi legem nulli refigendam ſanxerunt, penes plebem ſolam jus eſſe pleniſſimum &

liberum regnandi, reges conſtituendi & deſtituendi, judicandi eos & condemnandi. Hoc ſi ita eſt, ut volunt, cur eorum qui *Peræquatores* dicuntur, factionem & ſectam omnimodo ſubvertere contendunt, quibus placet dignitatem omnium & opes quaſi ad libellam exæquari, & ad plebeitatem deduci quicunque nobiles ſunt? Et ſanè ſi nemo eſſet niſi plebejus penes ſolam quoque plebem jus eſſet regiæ poteſtatis, quod verſatur in eligendis & abdicandis regibus. Nunc quomodo poſſunt ſibi conſtare dum optimates & proceres, Ducum, Comitum, Marchionum & Baronum nominibus ſupereſſe volunt, nec tamen eis locum relinquunt quem antea habuerunt? Quaſi nuſquam ſint, qui tamen ſunt, nihil eos poſſe, nullam partem habere in republica adminiſtranda, & nullum diſcrimen ex dignitate inter eos & plebem fieri volunt. Cur igitur ducem belli nuper Baronis titulo inſignierunt? Magis tamen ridiculum eſt quod etiam gradum doctoris ei attribuerunt, ut & pleriſque Tribunis militum quos Artium Magiſtros crearunt. Ita jam milites eſſe nolunt videri qui regnant, ſed doctores & ſapientes; quaſi titulus doctum faciat & pru-

prudentem, qui doctorem facit & magistrum artium. Si propter simulandi, dissimulandi, fallendi mentiendique artes, titulus & gradus magisterii daretur nemo palmam in hoc genere posset ipsis præripere nec de primatu Doctoratus cum his contendere. *Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio.* Aliud agunt, aliud se simulant agere. Libertatem populi crepant, cui & in speciem tribuunt omnem potestatem quam ipsi totam sibi vindicant. Novam suam Rempublicam venditant, in qua nec sentire quæ velis licet nec quæ sentias loqui. Simulacrum Parlamenti & umbram habent, cum reipsa penes Consilium militare sit omne imperium quod *Consilii Status* appellatione ab illis donatur. Nam magnam partem ex centurionibus & tribunis compositum est. Iisdemque ferme constabat consessus ille ex luto & sanguine concretus, qui de Rege sumpsit supplicium. Hoc est populo imperium dictis dare, factis negare, & nihil non armis arrogare, & jura pro se non esse facta affirmare. Consilii illius militaris præsides, reges sunt & regnum tenent. Quam Reipublicæ formam, si nunc viveret Aristoteles, τυραννίδα στρατηγικὴν appellaret,
 quæ

quę illa ętate nuſpiam erat cognita, nec ab illo tempore fuit audita, niſi nunc cum milites & belli duces titulos ambiunt ſcientiarum, & cum re ipſa tyranni ſunt, & quidem omniũ qui umquam dominati ſunt, ſæviſſimi ferociſſimi & crudeliſſimi nomina affectãt quibus feritas mitigari videtur & humanitas oſtentatur. Sic cum ſint toti ex fraudibus & dolis conſuti, vulpinamque pellem leoninæ perite adſutam gerant, magiſtri & doctores in utroque vere dici poſſunt, non jure, nam nullum jus noverunt, ſed in lupino moloſſicoque & vulpino ingenio.

CAPUT VIII.

DE Regum jure & Majeſtate quæ potuimus, quæ debuimus, tam ex ſacris quam profanis monumentis deprompta ad hoc expoſuimus, ut conſtaret, jus illud nullum eſſe, ſi jus aliud ſuper illud agnoſcatur, cum in eo præcipue poteſtas vere regalis conſiſtat ut nullis legibus nullique judicio ſit obnoxia. Gentium præterea omnium conſenſum huic aſſertioni firmandæ adduximus, cum nulla nunc ſit nec fuerit umquam quæ Regis appellatione

tione non intellexerit eam poteſtatem quæ ſolo Deo minor eſt, quæque ſolum Deum judicem & ultorem criminum ac delictorum ſuorum habere mereatur. Nunc propius acceſſuri ad defenſionem Caroli Regis Magnæ Britanniæ, explicata generali quæſtione quæ cauſam ſpectat omnium Regum qui ſic vere appellantur & imperium iſti nomini conveniens nullo reclamante poſſident, conſiderabimus utrum hæc cauſa defendi tantum poſſit ex jure illó communi regum, an vero aliquid habeat ſpeciale quo ſejungi debere videatur ab aliarum poteſtatum ratione cum quibus nomen habuit commune. Hoc enim volunt illi ductores exercituum, doctoreſque iidem artium, Carolum quem ſupplicio per carnificem affecerunt, non fuiſſe regem, ſed præſidem tantum Parlamenti Anglicani, & primatem populi magiſtratum; ne ſcilicet hæc infamia apud poſteros factum eorum ſequatur, quod Regem ſuum tam nefario & parricidali ſcelere capitis damnarint. Ita aliquis qui patrem interemiſſet ut parricidii crimen ac notam effugeret, negaret eum qui dictus eſt patrem ſuum fuiſſe, ſe enim adulterio à matre conceptum. Pertendunt iidem parricidæ, regni Anglica-

ni ſtatum mixtum eſſe ac dilutum populari imperio, non mere regium nec monarchicum. Penes Parlamentum quod vocant, ſolum majeſtatis nomen numenque fuiſſe, non penes Regem. Hæc igitur diſpicienda ſunt, & ad hanc lineam conſiſtendum nobis, utrum Rex Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ non vere fuerit qui ſemper ſic dictus eſt & ubique agnitus, & qui hæreditate hæc tria regna à patre accepiſſe omnibus ſine controverſia viſus eſt ſemper. Fatendum quidem eſt, nomen Regis datum vel olim fuiſſe ejuſmodi poteſtatibus & magiſtratibus qui plenum & liberum jus non haberent, ſed à populi nutu dependens, quique à populo conſtituti ab eodem etiam deſtitui poterant, qui poſtquam magiſtratu quem cum ſummo imperio geſſerant abiiſſent, privati rurſus exiſtebant. Sic reges etiam appellatos conſtat Suffetes Carthaginenſium qui Judices erant populi, & quorum poteſtas annua tantum erat, ut Romæ Conſulum. Judices quoque Hebræorum, id eſt Suffetes ſive Sophetim, quamvis æqualem vitæ magiſtratum gererent, non plus poteſtatis quam illi Phœnicum annui habuerunt, quos tamen etiam reges in Scriptura nuncupatos ſcimus. Illud etiam certum eſt,
Reges

Reges Lacedæmoniorum adeo non regiam poteſtatem habuiſſe, ut etiam ab Ephoris in vincula conjici poſſent, cum tamen vulgo Regis appellatione cenſerentur. E contrario, multos olim & hodie notos principes videre eſt ſub nomine non regio pluſquam regale imperium tenuiſſe, ut de Romanis Imperatoribus conſtat, & de Duce Moſcoviæ, & aliis quibuſdam Europæ Ducibus qui libera & nulli obnoxia poteſtate regiæque ſimili prorſus imperant, cum tamen Reges non appellentur. Unde poſſumus recte concludere, iſtos reges vere eſſe quamvis non dicantur, illos reges non fuiſſe quamvis ſic dicti fuerint. Ad Regem Britanniæ Magnæ quod attinet, non quærendum eſt an Rex appellatus ſit, cum nemo id neget, ſed illud in quæſtione eſt utrum poteſtatem tali appellationi conſonam habuerit, & an ex illorum regum genere fuerit quales habuit Lacedæmonia, qui in jus vocabantur & cauſam dicebant coram Ephoris & ab iis vel abſolvebantur, vel condemnabantur, prout de eorum innocentia aut reatu illis conſtitiſſet. Notat certè Ariſtoteles in omnibus ferme generibus ſtatus fuiſſe qui βασιλεῖς dicerentur, id eſt reges. Ideo non ponit inter genera ſtatus hoc nomen, cum

ex æquo reperiatur & in statu populari & in statu optimate. Omnis enim legitimus magistratus qui cum summo imperio est, sive dux belli à populo creatus ut exercitum ducat, hac appellatione venire potest. Olim quippe plures civitates habuere ad bellum Imperatores qui quoad viverent hoc imperium tenebant, quique reges etiam appellabantur, ut de Carthaginensibus notum est duces quos ad bellum gerendum eligebant, ita vocasse. Nonnulli etiam populi totius Reipublicæ administrationem uni mandabant, quem quasi Reipublicæ principem faciebant, & regem ex lege. Κύριον τῆς διοικήσεως vocat Aristoteles lib. III. de Republica cap. XVI. Et talem magistratum apud Epidamnios & Opuntios fuisse ibidem dicit, qui rex quodammodo erat. Idem & στρατηγίαν διὰ βίου, ducatum belli ad totum vitæ tempus, genus esse dicit βασιλείας, id est regni. Verum de istis non quærimus nunc, sed de ea dominatione regali quæ tertium genus facit in his tribus generibus Rerumpublicarum quas veteres solas cognovere, cum definierunt quot modis respublica constitui posset ut recte regeretur. Μοναρχίαν βασιλικὴν Philosophus ille appellat, id est dominatum singularem regium.

gium. Hujuſmodi ſingularis imperii plures quaſi gradus dari neceſſe eſt ab eo qui maxime intenſus eſt & in ſummo veluti faſtigio plenæ poteſtatis locatus, ad eum qui maximè remiſſus habetur, & non in pleniſſimo & liberrimo imperio verſatur. Quinque igitur ſpecies talis Monarchiæ ſtatuit Philoſophus, quarum una in ſummo cacumine poſita eſt abſolutæ poteſtatis, altera in imo. Inter quæ duo extrema potentiæ Regalis & Monarchicæ tres aliæ ſpecies interpoſitæ, magis temperatæ videntur, & partim plura jura habent meræ poteſtatis, partim pauciora, perinde ut ad ſummam illam propius aſcendendo, aut ad infimam deſcendendo magis accedunt. Ut inter Zonas calore nimio coctam & frigore nimio damnatam quę mediæ jacent, temperatæ ita ſunt ut minus frigidæ vel calidæ habeantur prout ad hanc vel illam magis vergunt. Quam in ſummo ponit ea eſt quæ ipſi παμβασιλεία appellatur, & quæ ab eo definitur in qua κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν πάντα πράττει. Is ab eo vocatur proprie βασιλεὺς, id eſt Rex. περὶ δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν πάντα πράττοντος, ὅ τε λόγος ἐφέστηκε νῦν. *De eo rege qui omnia ſuò arbitrio facit nunc ſermo nobis inſtitutus eſt.* Alio loco hanc domi-

dominationem regiam, ut singularem, hac definitione explicat, ὅταν ᾖ πάντων κύριος εἷς ὢν ὥσπερ ἕκαστον ἔθνος καὶ πόλις ἑκάστη τῶν κοινῶν τεταγμένη κατὰ τὴν οἰκονομικήν. *Cum unus super omnes & omnia potestatem habet, ut & singulæ gentes & singulæ civitates cum dominantur, reipublicæ suæ administrationem habent, ad instar ejus quam paterfamilias in procuratione suæ domus gerit.* Nam, ut ibidem continuo subjicit; Quemadmodum rei familiaris procurandæ ratio, quæ οἰκονομικὴ vocatur, regnum quoddam domus est, sic regnum, civitatis aut gentis unius aut etiam plurium quædam est velut οἰκονομία, id est rei familiaris administrandæ ratio. Hæc vera est dominatio regia, similis patris familiæ dominationi, quam ut hic in propriam domum & rem familiarem habet, ita Rex in civitatem unam aut gentem, aut etiam plures, si plures illi regno subditæ sunt. Hanc quintam speciem statuit regalis dominationis Aristoteles, in qua unus est omnium dominus, qui omnia ex sua libidine agit. Istam igitur quæ omnia potest quæ vult & παμβασιλείαν ea gratia vocitat, opponit Laconicæ dominationi, quæ licet regio nomine censeretur, nihil tamen habuit potestatis regiæ præter nomen.

men. Ideo Ariſtoteles στρατηγίαν eam definit κατὰ γένος ἀΐδιον, ducatum militum hæreditarium & perpetuum, potius quam regium dominatum. Nam ſemper ex eodem genere ſumebantur iſti duces belli, ſive reges Lacedæmoniorum. Alio loco, nempe cap. XIV. eadem repetit, hoc regnum Laconicum fuiſſe meram στρατηγίαν αὐτοκράτορα & ἀΐδιον, ducatum belli cum ſumma poteſtate & perpetuum, id eſt hæreditarium. Quare igitur Autor vitæ Lyſandri ſcribit poſt ejus mortem in domo ejus repertam eſſe orationem, *in qua ſuadebat Lacedæmoniis ut regia poteſtate diſſoluta ex omnibus dux eligeretur ad bellum gerendum?* Atqui Ariſtoteles clare ſcriptum reliquit eos Lacedæmoniorum reges, duces tantum revera fuiſſe belli gerendi cauſa. Certè nihil aliud ea oratione voluit Lyſander quam regiam appellationem & ſucceſſionem iſtorum ducum aboleri, & deinceps eos ex omnibus deligi qui quoad viverent, id munus haberent, non vero ſuis poſteris relinquerent, ut tum mos erat Lacedæmone. Nam & Philoſophus horum ducatuum qui belli cauſa ad vitæ tempus erant in variis civitatibus inſtituti, duo genera ſtatuit, unum hæreditarium, alterum ſuffragio dari ſolitum, nec

ultra

ultra vitæ tempus duraturum. τούτων δὲ στρατηγιῶν διὰ βίου, αἱ μὲν κατὰ γένος εἰσὶν, αἱ δ' αἱρεταί. *Horum ducatuum militarium, qu vitæ æquales ſunt, alii hæreditarii ſunt alii ſuffragio dantur.* Apud Lacones fui hæreditarium hoc munus, quod mutar Lyſander cogitabat. Æmilius Probus ir Ageſilao: *Mos eſt à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos ſemper haberent reges, nomine magis quam imperio, ex duabu familiis Proclis & Euryſthenis qui principes ex progenie Herculis Spartæ reges fuerunt.* Cur igitur cum duces verius eſſent quam reges, & regio magis nomine quam imperio regnarent, Ariſtoteles regnorum veris generibus, quæ ab eo recenſentur, illûd accenſet, qui tamen fatetur calculum rectè ponendo, eſſe ducatum belli hæreditarium & perpetuum? Sciendum eſt duâbus de cauſis id ab illo factum. Prima eſt, quod regio nomine ille ducatus Lacedæmoniis vulgo diceretur, quod hęreditarius eſſet, ut regia dignitas tunc erat in pluribus regnis, quod non reliquarum civitatum ducatus habuerunt. Secunda eſt, quod ille ducatus belli tempore & cum expeditio ſumpta erat, ſummum habuit imperium, & jus vitæ & necis. Nam ubi extra fines Laconicæ eductus fuerat in hoſtem exerci-

exercitus, tum plena & libera poteſtate & plane regia illi belli duces potiebantur, adeo ut quemlibet occidere poſſent impune. Præterea quæ ad ſacra ſpectabant iſti reges procurabant, quod ſolenne fuit omnibus antiquorum regibus. Unde & concludit Ariſtoteles illam Laconicam βασιλείαν fuiſſe οἷον στρατηγίαν τινὰ αὐτοκράτορα καὶ ἀΐδιον, *veluti quendam ducatum ad bellum gerendum cum ſumma poteſtate & perpetuum.* Subjicit continuo: Κτεῖναι γὰρ οὐ κύριος, εἰ μὴ καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐν ταῖς πολεμικαῖς ἐξόδοις ἐν χειρὸς νόμῳ. Non ille poteſtatem necis habuit niſi, quemadmodum in veteribus belli ducibus obtinuit, bellicæ expeditionis tempore, ut quem morte dignum judicarent, ſtatim occiderent; ἐν χειρὸς νόμῳ, id eſt eo jure quod in armis & manu poſitum eſt. Exemplum ibidem adfert Agamemnonis qui in concione militũ ſæpe eorum maledicta & convitia patiebatur, extra concionem jus vitæ ac necis habebat. Is *Rex regum* appellabatur, cum revera eſſet *Dux ducum*, ſed cum poteſtate regia. Romani quoque belli duces ac proconſules olim, & poſtea preſides provinciarum, & legati Cæſaris, cum in expeditione erant jus vitę & necis habebant & ſine provocatione judicia in milites

exerce-

exercebant, pœnas & præmia quibus vellent ex merito decernebant. Sic hæ στρατηγίαι Romanorum non fuere διὰ βίου, sed ad certum tempus. Regnum illud Laconicum, cum sui generis esset, & nullum in tota antiquitate simile habuerit neque nunc habeat, non potest conferri nec comparari cum ullo quod hodie in Europa notum sit, quia nullum ad hoc exemplum reperiri potest. Nisi si cui placeat huic simile fuisse regnum Arragoniæ. Celtiberia fuit, priusquam in regis Hispaniæ potestatem cessisset. Is enim privilegia eorum abolevit. Quamdiu sub regibus suis stetit inter regem & populum judex erat institutus, qui de querelis populi contra regem & regis contra populum cognosceret. In eo inaugurando nomine populi aliquis dicebat, populum tam bonum esse quam rex esset, ut æqualitatem inter utrumque testato confirmaret. Sed ille judex inter populum & regem quasi medius arbiter, non magis regem capitis condemnare potuit quam populum ipsum. Ipse rex populum ad comitia convocandi jus habuit, non populus regem. Sic majorem habuit potestatem ille rex quam Laconicus. Non vere, ut dixi, hoc regnum fuisse vel illud ostendit quod duo semper in eo fuere re-

ges.

ges. At Rex non eſt niſi unus ſit & unicus. Non enim parem habere poteſt, non ſuperiorem in ſuo regno, ſiquidem rex vere habeatur. Ubi verò duo ſunt, alter alteri parem habet poteſtatem. Tametſi autem regibus Lacedæmoniorum quos negat Ariſtoteles πάντων κυρίους fuiſſe, id eſt plenam poteſtatem in omnibus habuiſſe, dies dici poſſet ab Ephoris ac in vincula publica conjici eos liceret legibus quibus utebantur, non tamen morte multari & capitali ſupplicio affici illos fas fuit. Unum Agidem damnatum & necatum ab Ephoris ex omnibus Regibus quos Lacedæmon habuit, tradit Plutarchus in ejus vita. Quod factum omni deteſtatione execrandum viſum eſſe populo Spartano ibidem narrat. Ne in præliis quidem & certaminibus quæ cum Græcis geſſerunt Lacedæmonii, quibus reges eorum quia duces quoque belli erant, intereſſe oportuit, temere quenquam ab hoſtibus interfectum in acie memorat, propter reverentiam regii nominis, ac majeſtatis. Βασιλεῖ γὰρ, inquit, Λακεδαιμονίων οὐδὲ οἱ πολέμιοι ῥᾳδίως ἐν ταῖς μάχαις ἀπαντῶντες προσέφερον τὰς χεῖρας ἀλλ' ἀπετρέποντο δεδιότες καὶ σεβόμενοι τὸ ἀξίωμα. *Neque enim regi Lacedæmoniorum hoſtes ipſi in acie occurrentes,*

tes, facile manus inserebant, sed avertebantur, quod timerent & revererentur regiam majestatem. Unum itaque memorabant ex omni memoria ante Philippi ætatem ictu lanceæ transfossum in pugna Leuctrica occubuisse. Hodie ne subditi quidem in Anglia regum suorum capiti sic pepercerunt, ut olim hostes in ipso pugnæ ardore regum sibi bellum inferentium & arma contra se tenentium suo lateri fortisan hæsura, vitam servare studuerunt, sola permoti regiæ dignitatis reverentia. Sed seposito hoc genere regalis regiminis quod solo nomine sine potestate viguit, nihilque omnino commune habuit cum regia dominatione & μοναρχικῇ nisi titulum, sive tempora antiqua respiciamus, sive nostra, de aliis generibus ab Aristotele recensitis videamus quæ vere ad hanc formam & appellationem μοναρχίας βασιλικῆς pertinent. Quatuor omnino genera numerat Monarchici & regii status Stagirita ille Sophus, quæ legitima sint & à tyrannico imperio sejuncta. Unum ex his, ut dixi, in summo gradu collocat in quo unus omnium dominus est, & omnia ex libito facit in tota civitate vel populo, eadem ratione qua paterfamilias supremam in domo sua po-

testatem habet ad agenda quæ vult omnia & quo vult modô. Primum ponit quale fuit Heroum temporibus, quod in volentes imperium sumebatur, sed certis rebus definitum, ἐπί τισιν ὡρισμένοις. Hi ad bellum gerendum, exercitus ducendos, jus reddendum & sacra procuranda summam habuere potestatem. Tales fuere & Judæorum reges, excepto jure circa sacra, quod solis sacerdotibus competebat. Sed dicit Aristoteles, illos reges Heroicorum temporum potestatem habuisse circa sacra, & sacrificia ὅσα μὴ ἱερατικά, quæ non erant muneris sacerdotalis. Et certum est talem quoque potestatem regibus Judæorum competisse. Quinimmo & aliquando in eo populo reges eosdem & Pontifices fuisse. Qui non sacerdotium cum regno junctum habuere, ipsos etiam sacerdotes ad libitum dejiciebant. In aliis, ἐπί τισιν ὡρισμένοις, quædam ex legis præscripto gerere tenebantur. Justitiam administrabant subditis, eos ut fratres regere debebant, jus vitæ ac necis habebant cum certo temperamento. Et tamen licuit his bella sponte suscipere ad fines imperii extendendos. Legem Dei in omnibus observare debebant. Uxores plures habere non licuit nec plures equos nisi

qui necessarii essent. Divitiis amplificandis operam dare etiam illis nefas. Sed si in vetita niterentur, inultum tulere, nec propterea cuiquam actionum rationem reddere debuere, nec in judicium citari eo nomine eos fas fuit. Ægyptiorum quoq; reges, ut diximus, pluribus legibus obstricti erant, cœnantes, prandentes, cum uxore concumbentes, ambulantes, judicantes & alia quæcumque agentes. Si tamen has omnes leges violarent vivis impune id fuit, à mortuis pœnas reposcebant ejusmodi ut non laudaretur eorum memoria & legitima ac solenni pompa funeris fraudarentur. Secundam speciem Monarchiæ memorat quam appellat βαρβαρικὴν, & definit esse ἀρχὴν ἐκ γένους δεσποτικὴν κατὰ νόμον. *Imperium hæreditarium despoticum, id est quale dominorum in servos, & legitimum.* Regendi modo tyrannicum esse ait, sed ideo legitimum quia ex lege successionis manaret & minime indignantibus sed facile ferentibus imponeretur. Custodia autem uti solitos non mercenariorum militum, ut tyrannis in more fuit, sed ex civibus, quam propterea vocat βασιλικὴν φυλακὴν, non τυραννικήν. Tali generi dominationis assuetos fuisse dicit Asianos populos & Græ-

ciæ

ciæ & reliquæ Europæ Barbaros. Assyrii, Medi, Persæ, ad hunc modum instituta regna tenuere. Longe tamen magis despoticum hodie est Turcicum. Nam & possessionum omnium dominus alius non est nisi ipse. Ideo mortuo qui ab eo jus possidendi impetravit, si filius & hæres superstes sit, ut possidere possit, hanc veniam iterum petere tenetur ut beneficio principis paternum hæredium habeat. Avorum nostrorum ævo multi privati Toparchæ in Galliis hoc idem jus in subditos suos tenuere, qui tanquam *Adscriptitii* propterea censebantur. *Manus mortuæ coloni* vulgo vocantur. Sunt & hodie reliquiæ hujus despotici dominii in aliquot locis Galliæ & in Burgundia præcipue. Omnes subditos suos Turcarum Imperator quasi adscriptitios habet, tributarios & colonos, vel plane servos, vel non plene liberos. Si in minoribus dominiis & privatis & sub regno tales subjecti reperiantur, non est absonum in majoribus imperiis & tales haberi. Turcicam monarchiam Aristoteles legitimam pronuntiaret quia πατρικὴ est, & hæreditaria, eoque differt à tyrannide. Tertio loco numerat inter genera Monarchiæ regalis eam dominationem quam vocatam Græ-

cis

cis ſcribit Αἰσυμνητείαν, & explicat αἱρετὴν τυραννίδα, nempe dominatum tyrannicum quantum ad poteſtatem ſimilem, ſed ſuffragio mandari ſolitum, & hoc ipſo legitimum. Ex quo prorſus liquet etiam in regnis quæ deferuntur per ſuffragia populi, ſummum & non limitatum regnandi jus eſſe quod duret cum vita ejus qui electus eſt, nullo caſu & nulla cauſa eripiendum niſi morte fatali. In veris quippe tyrannis vis illud imperium conſervat, ſicut vi acquiſitum eſt, ſed in legitimis quales illi ſunt quos populi voluntas liberis ſuffragiis delegit, jus ipſum electionis ſalvam eam poteſtatem cuſtodit uſque ad finem vitæ. Duo genera tamen facit hujus electilis, ut ita dicam, tyrannidis Ariſtoteles. Unum quod perpetuum & vitæ æquale fuiſſe dicit: quo caſu non poterat ante mortem ei qui delectus erat auferri. Alterum quod ad certum tempus dabatur & ad res certas gerendas. Re confecta cujus gratia fuerat inſtitutum, aut tempore quod præſtitutum erat finito, privatus fiebat qui talem poteſtatem acceperat. Certum quoque eſt in regnis quæ populus ſuffragio ſuo mandat, quæque αἱρετὰ Philoſophus appellat, tales conditiones imponi poſſe à populo, quas ſervare

vare teneatur is qui imperium accipit. Et ille quidem si cogi possit ut fidem pactam custodiat, bene est, sed in jus eò nomine appellari aut judicio capitali puniri nequaquam potest, præcipuè si ad vitam datum sit imperium. Nam cum non habeat parem in regno rex electus, non potest ab inferiori potestate conveniri. Nulla est autem nisi inferior. *Si ad tempus* tantum electus sit, ubi tempus venit quo abire debet potestate, jam privatus factus potest ob res male gestas in imperio conveniri & postulari, ut in iis summis magistratibus fieri solet quos populus creat, ubi magistratu decesserunt. Tum enim ratio gestorum ab iis reposcitur. Quarto loco eidem Aristoteli Laconica regum dominatio memoratur de qua jam diximus. Quinto quam œconomicæ patrisfamilias dispensationi comparat. Præter unam Laconicam regendi rationem, quæ non plene nec plane regiam potestatem habuit, cum solo nomine censeretur, cæteræ quatuor summam & liberam dominationem exercuere, cum jure vitæ & necis, sine quo jure rex non est, cum etiam illi Laconici quando in expeditione bellica extra limites Reipublicæ versabantur, eandem necis potestatem habe-

haberent, ut omnes olim qui belli gerendi causa duces constituebantur, habuisse constat. Componamus nunc Regni Anglici jura cum uno ex illis quatuor ab Aristotele recensitis generibus, ut videamus an hodie regnum aliquod in Europa & inter Christianos tale extet quod sub regia appellatione re & effectu regalis potestatis careat. Nam si tale est Anglicanum, ut rebelles & parricidæ qui regis sui sanguine carnificis securim tinxere, conantur omnibus persuadere, ne scilicet videantur regis cervicem desecuisse, multo etiam minor hujus regis potestas fuerit quam regum Lacedæmoniorum. Illi saltem cum bellum gerebant extra fines, militiam cum summo imperio administrabant. Duo illi fuere, ut Monarchia dici non possit eorum regnum. In Anglia unus semper fuit. Ostendant olim aliquod regnum fuisse aut nunc esse quod sub unius imperio foret qui regis nomine dictus sit, cui non potestas etiam eo nomine digna adjuncta fuerit. Excepto Laconico, cujus forma peculiaris fuit & omnino unica, omnia alia plane μοναρχικὰ fuere & cum absoluta potestate, quæ in quibusdam tamen magis remissa erat, in aliis magis intenta. Ad Laconicum

etiam

etiam quod attinet, non semper ita fuisse certum est, sed primo æquè τὸ μοναρχικὸν habuit, ut aliæ tunc temporis regiæ dominationes. Postea per Lycurgum facta remissior, participata cum Senatoribus regni regali potestate. Centum demum & triginta annis post Lycurgum sub Theopompo rege Ephoros accepit, qui frenum Monarchiæ injecerunt, & in eam formam redegere quam narrat Aristoteles, cum στρατηγία potius esset quam μοναρχία, ducatus ad bellum gerendum, quam regia dominatio. Nunc nulla talis est Monarchia & olim nulla fuit præter unam quam & verè talem esse bini reges pro uno vetabant. Hodierna Christianorum principum regna, ut illa antiquorum, plus aut minus de Monarchia despotica retinent: sed quæ vel minimum hujus habent cum singulare obtinent imperium & planè Monarchicum, hoc jure suo etiam sibi vindicare possunt, ut à nemine judicentur eorum reges, solo Deo minores sint, nullum parem aut superiorem in regno suo agnoscant. Quod de illis præcipue regnis dici debet quæ hæreditaria sunt & patria, & quorum initia ignorantur qua ex causa producta sint, vel si liqueat, armis & bello quæsita esse constet. Non

S enim

enim poſſunt talia acquiri niſi cum ſummo pleniſſimæ & liberrimæ poteſtatis jure. De Anglicano cum ſit nunc quæſtio videndum quo jure hactenus à regibus illius magnæ Inſulæ id poſſeſſum fuerit. Hęreditarium eſſe negari non poteſt cum res ipſa quæ ſole clarior eſt, id teſtetur. Britanniam quippe ſemper à Regibus gubernatam fuiſſe certa eſt fides, & iis quidem regibus quorum licet interruptiones ſæpe paſſa ſit hęc inſula & mutationes frequentes ex crebris irruptionibus exterorum hoſtium, nunquam non ſub regno manſit & quidem hæreditario perpetuoque. Nam dominorum mutatio numquam immutavit ſtatum Reipublicæ qui ſemper regalis in ea terra fuit & ſemper hæreditarius. Si ad primam quæ noſci poteſt recurramus antiquitatem, cum Cæſar in eam inſulam venit, reges eam tenebant plures. Strabo lib. IV. ſcribit de Britannis, δυναστεῖαι δ' εἰσὶ παρ' αὐτοῖς Quibus ſignificat principatus plures in ea inſula fuiſſe, regulorum ſcilicet. Caſſivillanus cum Cæſar eam inſulam attentavit inter eos præcipuos fuiſſe videtur, cujus regni fines à maritimis civitatibus Tameſis flumen dividebat. Ei tunc imperii bellique adminiſtrandi ſummam cæteri permiſerant.

rant. Pomponius Mela: *Fert Britannia populos, regesque populorum.* Tacitus de Britannis sui temporis ait: *Olim regibus parebant, nunc per principes factionibus & studiis trahuntur.* Cæsar tamen lib. IV. de Bell. Gall. *Principum Britanniæ* meminit, qui sunt illi Dynastæ Straboni memorati quos regulos constat fuisse, qui singuli aliquam ditionem potestate regia obtinebant, alii majorem, alii minorem. Ipse Tacitus principes à regibus ita distinguit & principatum à regno ut Imperatoris nomine principem intellexerit. Ita enim Hist. lib. I. *à regibus usque ad principes*, id est Cæsares. Sub Nerone Prasutagus rex fuit Icenorum in eadem insula, qui Tacito auctore lib. XIV. Annal. moriens Cæsarem hæredem duasque filias scripsit, *tali obsequio*, ut idem auctor scribit, *ratus regnum & domum suam procul injuria fore. Quod contra venit, adeo ut regnum per centuriones, domus per servos velut capta vastarentur.* Quæ verba indicant hæreditarium illius fuisse regnum, ut & reliquorum quibus Britannia regnabatur. Idque etiam indicatur verbis Taciti de Bondicea Prasutagi uxore, quæ tunc præ se ferebat, *non ut tantis majoribus ortam regnum & opes, verum ut unam è*

vulgo, libertatem amiſſam ſe velle ulciſci. Idem Tacitus in vita Agricolæ refert paulo ante Veſpaſianum, *domitas in Britannia gentes, captos reges, & monſtratum fatis Veſpaſianum.* Facit ibidem mentionem Cogiduni regis Britanniæ, cui donatas à Romanis quaſdam civitates ſcribit. Deinde addit: *Is ad noſtram uſque memoriam fidiſſimus manſit, vetere ac jampridem recepta populi Romani conſuetudine, ut haberet inſtrumenta ſervitutis & regni.* Domitiano imperante Arviragus in Britannia regnabat, ut teſtatur Juvenalis,

--- Et de temone Britanno
Excidit Arviragus.

Circa illud tempus penitus à Romanis ſubacta & in provinciæ formam redacta, Imperatoribus ſubjecta eſt. Cum ſub illo imperio eſſet, aliquot etiam mutationes pertulit, pluresque tyranni jugum Romani Imperatoris excutere conati ſunt: ſub Gallieno Lollianus, Victorinus, Poſthumus & Tetricus: ſub Aureliano Bonoſus & Proculus: ſub Diocletiano Carauſius: ſub inferioribus imperatoribus plurimis populis ad prædam patuit, idemque fatum ſenſit quod aliæ multæ provinciæ Romani imperii. Sic tandem Romanis

erepta

erepta per Saxones & Anglos, mox istis per Danos. Iterum à Danis ad Saxones rediit. Postremo Normanni Saxonibus eam abstulere duce Guilielmo Notho, cognomento Conquæstore, qui eam ita subjugavit ut regnum inde sibi fecerit & suis, qui etiam nunc dominantur penè sexcentos per annos. Sive armis eam occupavit & jure belli quæsivit, sive legitimæ successionis titulo tenuit & beneficio concessionis à cognato ejus Eduardo Confessore factæ, à quo per adoptionem hæres regni institutus fuerat, ut in ipsius charta scriptum est, certè quocunque modo imperium Britanniæ cepit, vel hoc vel illo, vel etiam utroque junctim, non potest videri nisi summo jure ac regio illud obtinuisse. Sed armis & vi regnum Angliæ eum sibi comparasse vel cognomentum *Conquæstoris* indicio est, ut alia prætercam, quibus se gessit ut victores solent erga populos vi & bello subactos. *Provinciales adeo nutu suo substravit*, verba sunt Guilielmi Malmsburiensis lib. III. *ut sine ulla contradictione primus censum omnium capitum ageret, omnium prædiorum in tota Anglia notitia sua per scriptum adjiceret, omnes liberos homines, cujuscunque essent condi-*

tionis, suæ fidelitati sacramento adigeret. Nonne hæc sunt argumenta victoris plena & integra potestate imperantis in populo jure belli subjugato? Henricus Huntindoniensis lib. VII. *Divisisse* eum *terram militibus suis* dicit; *Misit autem*, inquit, *dehinc Rex potentissimus justiciarios per unamquamque Scyram, id est provinciam Angliæ & inquirere fecit per jusjurandum quot* Hydæ, *id est jugera uni aratro sufficientia per annum, essent in unaquaque villa, & quot animalia. Fecit etiam inquiri quid unaquæque urbs, castellum, vicus, villa, flumen, palus, sylva redderet per annum. Hæc autem omnia in chartis scripta delata sunt ad Regem & inter Thesauros reposita, usque hodie servantur.* Deinde addit continuo de juramento fidelitatis ei ab omnibus hominibus insulæ præstito his verbis, *Deinde recipiens omnium terrariorum Angliæ, cujuscunque feudi essent, juramentum etiam fidelitatis recipere non distulit. Super Angliam solus regnaverat, ita quod nec ibi una sola Hyda inerat de qua nesciret cujus esset & quid valeret.* Paria scribunt cæteri Angliæ Historici Rogerus Hovedenus, Matthæus Paris & Thomas Walsinghamus. Ex quibus Hovedenus ait, de unaquaque Hyda

sive

ſive jugero terræ per Angliam ſex ſolidos nomine tributi ſcilicet accepiſſe. Matthæus autem Paris tradit eum, *commilitonibus ſuis Normannis qui in bello Haſtingenſi patriam ſubjugaverant, terras Anglorum & poſſeſſiones ipſis expulſis manu diſtribuiſſe affluenti & modicum quod illis remaneret ſub jugo perpetuæ poſuiſſe ſervitutis.* Nunc quæro cum iſta ſic ſe habeant, & generis autor regnique conditor talem poteſtatem ſibi manu fecerit, poſteriſque etiam ſuis acquiſierit an ejus ſucceſſores quibus hodie jure hæreditario regnum competit, pro Senatus tantum Anglicani principibus habendi ſint, & locum duntaxat habere videantur magiſtratus populi primarii. Et an populus Angliæ inſtar figuli ſit, Reges autem qui Guilielmo hactenus ſucceſſere, quique ex ejus proſapia orti ſunt, ceu vaſa vilia cenſeri debeant ad libidinem populi qui ea formavit confringenda? Sed inſanum eſſe oportet figulum hunc populum, qui nobiliſſima quęque & maxime pretioſa vaſa à ſe facta, qualia reges eſſe videri neceſſe eſt, tam facile nulla de cauſa conterat ac comminuat. Hæc ſunt dictata perditorum nebulonum, qui Carolum primum Normannica ſtirpe Guilielmi Conquæſtoris, id eſt

Angliæ domitoris & dominatoris editum, regno & vita ſpoliarunt tanquam publicũ plebis miniſtrum, filium autem ejus Carolum ſecundum ſucceſſione paterna per tot avos atavoſque ab ipſo Guilielmo ad ſe devoluta expulſum cogunt exulare. Ut hæreditũ paternum tranſit ad heredes cum ſuis cauſis, ita regna hæreditaria non minora nec minori cum jure tranſmitti debent ad ſucceſſores. Si quis autem prædeceſſorum Regum factionibus procerum vel ſeditionibus plebis coactus aliquid de ſuo jure remiſerit, id non poteſt ſucceſſori obeſſe. Quinimmo ipſe qui paſſus eſt autoritatem ſuam imminui, læſæ ſuæ majeſtatis reus eſt, & filius vel propinquus qui in regno ei ſuccedit jure ſuo poteſt quod deminutum aut deterius factum culpa priorum regum fuerit, reſarcire & recuperare, iterumque id ſibi vindicare. Quod ad leges attinet in quibus rogandis aut abrogandis principalis pars regalis poteſtatis poſita eſt, certum eſt Guilielmum Normannum familiæ in Anglia regnatricis primum autorem, cum ad imperium venit, partim novas conſtituiſſe veteribus abolitis, nonnullas etiam antiquitus receptas confirmaſſe. Quod utrumque fecit eodem poteſtatis jure. Nam qui vim

red-

reddit veteribus regni legibus quas poterat abolere, idem est ac si novas statueret, quia vigorem legis ab eo de novo accipiunt. Ejusdem quippe potestatis est novas condere, & antiquas renovare, sive ratas facere & validas. Gervasius Tilburiensis perhibet illum, *propositis legibus Anglicanis secundum tripartitam earum distinctionem, hoc est Mercenlaga, Denelaga, VVest-Sexonlaga, quasdam reprobasse, quasdam autem approbantem transmarinas Neustriæ leges quæ ad regni pacem tuendam efficacissimæ videbantur, adjecisse.* In libro de priscis Anglorum legibus adjectæ sunt & Guilielmi Nothi leges, tam quas ipse denuo sancivit, quam quas ab aliis regibus sancitas confirmavit. Inter quas præcipue leges Boni Eduardi plurimas ratas fecit. Enimvero de Guilielmo isto. qui ante sexcentos plus minus annos Angliam subjugavit, quique in eo regno etiam aliquid juris habuit ex cognatione & adoptione Eduardi illius Confessoris qui sine prole obierat, nemini dubium esse potest quin Rex summo cum imperio & potestate illius insulæ fuerit. Nam eodem jure cœpit institui hoc regnum in ejus familia, ut antea fuerat in Danorum & Saxo-

num domo, immo & Imperatorum Romanorum, quandiu Britanniam ut imperii sui partem & provinciã tenuerunt. Omnia certe regna quæ nunc in Europa jure & statu regio niti videntur, non alio modo cœpere, nec aliam originem habuere quã hoc Britannicum. Quid ergo facit, ut rex Britanniæ hodie debeat haberi pro magistratu tantum regni præcipuo & Senatus principe, qui autem alia regna in Christianitate obtinent, pro veris ac legitimis Regibus plena & libera potestate pollentibus habeantur? Sanè ex quo Guilielmus regnum sibi illud quæsivit & posteris reliquit hæreditarium, successoribus ejus proximis numquam controversia facta est sui juris & suæ potestatis. Immo in tota successionis serie quæ per sexcentos circiter annos à Guilielmo prædicto usque ad Carolum Martyrem, nuper sacrilega & parricidali conspiratione sectariorum, quibus Independentium nomen est, extinctum, duravit, nemo regio nomine caruit, nemo etiam visus caruisse potestate quæ huic appellationi convenit. Sunt qui dicant ut favere videantur immani sicariorum factioni, quæ vult videri se regem verum non sustulisse, sed simulacrum vel umbram regis, Guilielmum

mum non tota sua potestate usum esse cum imperium in Anglia arripuit. Quod quam sit falsum & ridiculum, ex his quæ supra attulimus apparet. Cur nulla igitur mutatio vel imminutio juris regii in tam longa regni successione à prima ejus institutione facta est, quæ Regi nomen suum abstulerit & regendi modum mutarit? Primum Reges pleriq; successores hoc nomen præscripserunt suis edictis & constitutionibus cum hoc adjuncto, *Dei gratia*. Quæ duæ voces regiam potestatem non ab alia nisi divina dependentem & ab eadem constitutam designant. In plerisque præterea regni statutis, ut sub Henr. III. & Eduardo primo, *Dominus noster Rex & supremus noster Rex* passim appellatur. Quomodo & infimi imperii temporibus Imperatores suos appellare soliti sunt Romani, *Dominus noster Rex*. In præfatione Statuti Mertonensis facti XX. Ann. Henrici III. habentur hæc verba, *Provisum in curia supremi domini nostri Regis habita Mertoni.* Item in præfatione statuti vocati, *Articuli super Chartas*, tempore Eduardi I. sic expressum est, *Dominus noster Rex ad petitionem suorum Prælatorum, Comitum & Baronum congre-*

gregatorum in Parlamento constituit certos articulos. Item in Statuto Escheatorum facto XXIX. ann. Eduardi ejusdem ita scriptum est. *In Parlamento supremi domini Regis illius concilium convenit & ita præceptum est ab ipsomet.* In quibus vides non solum regem Angliæ *supremum dominum* appellari, sed etiam *Parlamentum Regis* vocari, & quod in eo constitutum fuerit, ab eo præceptum dici. Quo solo retundi possunt improbæ voces facinorosorum sectariorum clamantium Regem Angliæ non esse regem, sed caput Parlamenti. Ergo si rex est tantum Parlamenti pars non *Parlamentum regis* appellari potuit, qui in eo tantum præsidis vel primi titulo potitur. Quis enim Parlamentum præsidis primi dixerit? Certè Regis est, ut *Concilium Regis* etiam vocatur in eodem statuto. Et cur non Regis, cum ab eo convocetur & quæ in eo sanciuntur Regis leges & Statuta nuncupentur? Sic in Statuti Mertonensis præfatione *Curia Regia* appellatur, quæ postea Parlamenti nomine dicta est: *Provisum in Curia supremi Domini Nostri Regis.* Enimvero rex quatenus est rex, etiam Parlamenti caput habetur. Sed non tantum primus est Parlamenti, cum

præ-

præterea etiam Rex ſit. Nam quo tempore Parlamentum non habetur, etiam plenè planeque totum regni ſtatum regio jure gubernat. Cujus adminiſtrandi & hæc pars non minima eſt, ut Parlamentum quando lubet ipſi, congregari jubeat ad deliberandum de rebus gravioris momenti quæ ſalutem reipublicæ ſpeƈtant, & ad leges condendas, & alia magna negotia decidenda. Eorum, cum juſſu ejus convenere quos convocavit de proceribus & plebe, ipſe caput eſt. At capitis eſt imperare, non pedum nec manuum. Nam ad capitis arbitrium & nutum pedes eunt, manus agunt, totum corpus movetur, quod ſine capite iners & exanimis truncus eſt. Idem eſt de Parlamento ſine Rege, quia ſemet ipſum movere, & quoquam venire & coire non poteſt abſque regis, id eſt capitis ſui vocantis, juſſione. Sic merito *Parlamentum Regis* & *Curia Regis*, & *Conciliũ Regis* vocatũ eſt. Hinc & falſum probatur quod aſſerunt, majeſtatem in ipſo Parlamento reſidere non in perſona Regis. Ergo, ſi ita eſt, Parlamentum ſemet ipſum convocandi & congregandi jus habet & Regem citandi ad ſuum conventum. A Parlamento ſuam poteſtatem & jus majeſtatis rex mutuatur,
non

non à Rege Parlamentum autoritatem quam habet. Si hoc eſt, tum Parlamenti majeſtas dicenda dictaque eſt, non Regis. Sed quis Parlamenti Majeſtatem unquam audivit? Cum populus Romanus dominabatur in Republica libera, majeſtas populi erat: ubi cuncta in unius poteſtatem ceſſere, majeſtas Imperatorum dici cœpit. Ut ſciamus cujus partis majeſtas propria ſit, utrum Parlamenti an Regis, videndum eſt, utrum Parlamentum primum ex domo Normannica regem fecerit, an Rex ipſe Parlamentum inſtituerit. Nam ſi Parlamento regnum ſuum debet Guilielmus tum ab eo majeſtatem acceperit. Sed ne ſic quidem majeſtas erit Parlamenti. A Parlamento in Regem tranſlata, non amplius erit cujus fuerat, & eſſe incipiet ejus qui eam non habebat. Sed hoc inſpiciamus, an Rex Angliæ à Parlamento creatus ſit Guilielmus ille cognomento Conquæſtor. Sed quid opus? Nonne jam ſatis notum eſt ab armis jus ſuum accepiſſe, non ab ullo Senatu qui tunc fuerit, aut qui hoc potuerit? Ad originem igitur Parlamentorum qui & Senatus, ſi recurramus, in genere primum videmus omnia à regibus ipſis fuiſſe inſtituta, non ab ipſis reges ullos conſtitutos,

ſive

ſive reges eos cogitemus qui à populo electi ſunt, ſive illos qui ſemet ipſos reges manu fecerunt & regnum ſibi vi pepererunt. Cum populus aliquem ſuffragiis ſuis regem deligit, dum in eum poteſtatem ſuam transfert, ut lege Regia Populus Romanus in Auguſtum eam contulit, inter alia jura hoc etiam dat, ut non ſolum Magiſtratuum omnium creatio ad ipſum pertineat, ſed etiam ut quos ſibi velit à conſiliis eſſe, ipſe deligat, cum quibus de ſummis regni rebus deliberare queat. Certè populus non dat Senatum Regi à ſe electo, non dat conſiliarios, ſed ipſe de populo quos vult accipit, ut eorum opera utatur. Cum enim unus qui ad regimen conſtitutus eſt, per ſe omnia providere & curare non poſſit, neceſſe eſt ut plures ſibi ſumat adjutores, qui in partem ſollicitudinis veniant & eum adjuvent. Quod & Ariſtoteles vidit lib. III. De Republica his verbis: ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ῥᾴδιον ἐφορᾷν πολλῶν ἕνα. δεήσει ἄρα πλείονας εἶναι τοὺς ἀπ' αὐτοῦ καθισταμένους ἄρχοντας. ὥστε τί διαφέρει τοῦτο ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὑπάρχειν, ἢ τὸν ἕνα καταστῆσαι. *Iam vero haud in proclivi eſt unum multa procurare; plures itaque ab eo qui rebus curandis præſint neceſſe eſt conſtitui. Quare quid intereſt hoc ſta-*

tim

tim ab initio esse, aut unum hoc modo plures gerendis rebus praponere. Certè nihil interest utrum hoc an alio modo fiat, statim ab initio sint qui Regi adesse queant an ab ipso tales constituantur. Sed magis usitatum est ut ipse postquam electus est, eligat vicissim per quos in administranda republica juvari possit. Ita Romulus Senatum ipse sibi legit ex centum seniori-bus populi viris. Galba postquam Imperator consalutatus est à legionibus, *è primoribus prudentia atque ætate præstantibus, velut instar Senatus, ad quos de majore re quoties opus esset referret, instituit.* Adeo nimirum hoc naturale est ut cum unus omnia non possit prospicere, de quibusdam videat sumendis quorum consilio & opera utatur ad res gerendas. Si tales reperiat jam constitutos, ut Romani Imperatores Senatum, tum ei jus est, ut ex Lege regia liquet, eum convocare, ad eum referre, convocatum dissolvere, Senatusconsulta per relationem discessionemque facere, ei permittere ut de causis reorum cognoscat. Nam Senatus ipse non minus principi subjectus est quam populus, sive offenderit jam factum, sive ipse fecerit. Romulus fecit, reliqui reges factum offenderunt, ut & Cæsares qui Rempubli-

cam

cam liberam regno mutarunt ac Senatum Populumq; Romanum sibi subjecerunt. Cum Rex Judæis datus est, habuere illi Senatum sive Synedrium ex septuaginta compositum senioribus. Non novi illi reges veteri Senatui subjecti fuere, nec ejus judiciis obnoxii facti sunt. Immo contra Rex supra Synedrium semper fuit, donec tandem Herodes quamvis precarium à Romanis Imperatoribus regnum Judææ obtinuisset, totum illum consessum abrogavit & sustulit. Si Senatus in Anglia fuit quo tempore Guilielmus eam sub jugum misit, tam Senatum quam populum Angliæ subjectum habuisse dici debet, & ab utroque pariter sacramentum fidelitatis exegisse. Si non fuit, vel ab eo primum institutum vel ab aliquo successorum oportet, nisi, ut dixi, ab antiquis Saxonibus & Danis regibus acceperit. Quodcunque horum verum sit non Parlamentum supra Regem, sed Rex supra Parlamentum. Priore, quia cum populo Parlamentum subegit. Posteriore, quia Parlamentum ab ipso Rege constitutum, non Rex à Parlamento. Falsum certè est quod sanctæ Independentiæ cultores asserunt, Parlamentum à populo fuisse institutum. Quod ita veritati contra-

trarium eſt, ut omnia quæ in regem dixere bipedes iſtæ belluæ omnium mortalium mendaciſſimæ. Nullum omnino unquam regnum fuit ſine aliquo conſilio ſeniòrum qui Regi adeſſent in rerum majorum deliberatiòne capiunda. Perſarum reges quamvis abſoluta & liberrima poteſtate regnarent, habuerė ſuos judices ſive conſiliarios, quos Herodotus βασιληΐους δικαστὰς appellat, quos Rex conſulebat cum quis nodus vindice dignus occurreret, de quo ſcire eorum ſententiam expetebat. Nam Cambyſes cum vellet in uxorem ducere ſororem ſuam germanam, an liceret id ſibi eos rogavit. Cum nullam legem quæ id permitteret, extare dicerent, ad aliam legem confugerunt, qua dixere regi Perſarum licere id quod vellet facere. Non igitur in argumentum trahi poteſt imperii vel regni poteſtate populari temperati, quod in eo vel Senatus, vel Parlamenta reperiuntur cum ſumma autoritate judicandi & leges ferendi. Hanc enim autoritatem omnem ab ipſo rege mutuam acceperunt, ut Luna lucem à Sole fœnerat. Vice verſa malè de ſtatu Romanæ reipublicæ cum libera erat, ex Ariſtocratico & regali genere eam compoſitam eſſe contendere voluit

Poly-

Polybius, quod in ea Consules essent potestate regia, & quod Senatores quasi statum optimatum referrent. Cum enim tam consules quam reliqui magistratus à populo crearentur, populus imperium planè habuit non mixtum, sed plenè meracum, nec ulla aliâ potestate temperatum, quia ipse omnia poterat. Idem est & in regnis quæ Parlamenta habent & Senatum sine provocatione judicantem, aut secundam à Rege autoritatem obtinentem. Nam cum eam quam habet à Rege totam acceperit, nihil sibi inde adrogare debet quo imminuatur regis potestas. Siquidem sæpe reges de suo jure summo remittunt, atque ut cum bona gratia populi regnent, multa ei largiuntur, quæ repetere possunt ac revocare si populus à Rege per nimiam indulgentiam aut facilitatem concessis abutatur. Solet enim illa bestia, quæ *Populus* vocatur, non raro ex uno semel concesso plura trahere concedenda, quæ & per vim interdum extorquere pergit, si nimis prolixam bonitatem principis sui experiatur. Certum quidem est optimos principes debere non omnia velle quæ possunt, sed si præter æquum indulgentes plebi se præbeant & autoritatem suam calcandam ei

tradant, vix posse postea quod imminui de jure suo & majestate passi fuerint tam facile recuperare, quam facile eam projecerunt. Ita sæpe ex paterna non moderata clementia filii immodestiam suam & immorigerum animum in tantum exaugent, ut in nervum tandem erumpat, & ad parricidium usque per inveteratam inobedientiam veniant. Neque ergo justo duriora Regum imperia qui Patres patriæ sunt, neque æquo remissiora decet esse, sed imitari debent patrum verorum temperamentum, quos nec nimia lenitas contemptos filiis reddit, nec nimia severitas exosos. Exordia regnorum, præcipue quæ armis occupantur, asperiora esse consuevere, quia recens domiti, fræni adhuc impatientes ac jugum jactantes, pressius sunt tractandi. Ita post Guilielmum Conquæstorem mansit in aliquot Regibus proxime succedentibus purum putum jus μοναρχικὸν, ut sub Guilielmo secundo, Henrico primo, Stephano, Henrico secundo & Richardo primo. Johannis regno aliquid titubatum est circa plenam potestatem, postulantibus Nobilibus antiqua jura & privilegia sibi restitui, in quibus libertatem suam sitam dicebant. In paucis articulis ea consistebant quæ ni-

hil

hil ſupremæ autoritati derogabant. Hæc enim ſemper & ſub omnibus inviolata duravit uſque ad hæc tempora, quibus demum violata eſt à perjuris & perduellibus ſubditis. Sub regibus ante Guilielmum nulla *Parlamenti* mentio extat. Rex cum optimatibus de rebus ad publicum bonum pertinentibus deliberabat. Notavit Guilielmus Prinnius in Hiſtorica collectione de antiquis Parlamentis Angliæ à regno Æſuvini & Kentuini circa annum Domini IↃ C LXXIII uſque ad Johannem, anno nimirum Chriſti CIↃ CC XVI. id eſt per annos quingentos quadraginta tres, regium Senatum, quod Parlamentum poſtea dictum eſt, compoſitum tantum fuiſſe ex Rege, Principibus, Epiſcopis, Ducibus, Comitibus, Nobilibus Baronibus, quæ infimo ævo *Domus parium* appellata eſt, abſque ulla domo inferiori qualis *Communium* nunc vocatur, quæ conſtat ex equitibus provincialibus & civibus urbium à populo deputatis. Sed quod ait de Ducibus Comitibus & Baronibus ne eorum quidem appellatio cognita fuit ſub prioribus regibus qui ante Gulielmum in Anglia regnarunt, & ſatis longulo tempore poſt Gulielmum eorum nomen non auditum eſt. Ipſe Gulielmus, poſtquam regnum

regnum adeptus eſt cum leges condere vellet quæ ad ſtatum firmandum facerent, dicitur *cum principibus ſuis conſtituiſſe poſt conquiſitionem Angliæ.* Sub antiquioribus Guilielmo regibus ex Saxonico & Danico genere nulla uſpiam extat mentio Ducum vel Comitum, vel Baronum. *Sapientum Concilium* vocatur ſub Ethelredo rege. Is dicitur in legibus Saxonicis *habuiſſe ſapientum Concilium promovendæ pacis cauſa VVodſtoci Merciæ.* Is regnare cœpit anno DCCCCLXXIX. Canutus quoque rex Anglorum & Danorum, *Concilium Sapientum* vocat in legibus ſuis. Senatus vocatur in legibus Edgari quas dicit ſe ſanxiſſe, *frequenti ſenatu ad Dei gloriam, regiæ majeſtatis ornamentum, ac reipublicæ utilitatem.* Hic Senatus Parlamentum fuit tunc regis, cujus ſenatores à conſiliis regi videntur fuiſſe ordinarii, iidemque optimates ac præfecti regni. Nam olim ſemper Senatus regum compoſitus erat ex primariæ nobilitatis viris, ut etiam apud Romanos, & in aliis imperiis. Saxonice dicuntur Ealdormani, id eſt *Aldermanni*, quod ab ætate factum eſt vocabulum, quaſi *ſeniores.* Qua voce etiam *proceres & domini* in Europæis linguis quæ à Romana fluxere, ſigni-

ſignificantur. In legibus Ætelſthani regis circa annum Chriſti Iↄ cccc xxiv. fit mentio Epiſcoporum, Senatorum & præpoſitorum regis. Senatores vocantur in Saxonico *Aldermanni*, præpoſiti ſive præfecti *Graphiones*. Aldermanni pro comitibus ſunt in ſingulis comitatibus, Graphiones pro vicecomitibus. Notant quippe Aldermannum proprie fuiſſe comitem provinciæ, Graphionem vero vicecomitem. In ſingulis enim provinciis ſive comitatibus duas præcipuas fuiſſe dignitates, *Aldermanni* & *Graphionis*, quaſi comitis & vicecomitis. Ideo in Legibus Angloſaxonum Regum poſt Epiſcopos nominantur Aldermanni, & poſt Aldermannos Graphiones. Quamvis nomen Graphionis etiam de Comite uſurparint. Utrique ad conventum de rebus maximis agendum à regibus vocabantur, & præter hos ſi qui erant in populo doctrinæ fama & legum juriſque prudentia ſpectabiles. Qui *Sapientes* nominantur in iiſdem legibus. Qua voce doctos & ſcientia celebres viros iſtæ linguæ è ſeptentrione deſignant. In legibus Inæ Regis circa annum Iↄ ccxx. iſti ſapientes juncti reperiuntur cum Aldermannis, id eſt Senatoribus, in conventu à rege convocato, his verbis;

verbis: *Suasu & instituto Cendredi patris mei, Heddæ & Erkenvaldi Episcoporum meorum, omnium Senatorum meorum, & natu majorum sapientum populi mei.* Ubi notandum *Episcopos suos* à rege vocari, & *senatores suos*, quia à rege creantur, non autem de sapientibus populi idem dicere. Quia qui tales sunt, rex non eos facit. Mentio est & in legibus Aluredi regis, qui regnare cœpit anno DCCCLXX *Senatoris regii. Si quis cum senatore regio in frequenti plebis concione dimicarit.* Nulli ergo tum regis Senatores præter nobiles & optimates qui à rege de corpore nobilium sumebantur, quique senatum ejus, quod postea fuit parlamentum, componebant. Cum quibus etiam aliquando convocare solebat majores natu è populo scientia legum ac doctrina spectandos. Ut autem in aliquot legibus cum his senatoribus sapientes è populo evocantur, ita legibus Æthelstani optimates & sapientes. *Decreta actaque hæc sunt omnia in celebri Grantaleone consilio; cui VVulhelmus interfuit Archiepiscopus & cum eo optimates ac sapientes ab Æthelstano evocati frequentissimi.* Post Gulielmi tempora isti optimates sive Senatores in varios dignitatum titulos discreti sunt, ducum

cum nominibus, comitum, vicecomitum & Baronum, quos omnes dignitatum titulos concedebat Rex, eodem ferme modo quo Imperatores Romani consularia & prætoria ornamenta, & post Constantinus varios comitivæ gradus, quibus comites fiebant primi secundi & tertii ordinis. Parlamenti igitur sub regibus qui ante Gulielmum in Anglia imperarunt nullum reperitur vestigium. Errant qui sub Edgaro rege volunt Parlamentum bis in anno convocari solitum, idque esse manifestum ex legibus ejus in quibus legitur Titulo de Comitiis, oppidana ter in anno haberi, celeberrimum autem ex omni Satrapia conventum bis singulis annis agi. Sed illo capite non agitur de Comitiis, vel conventu regni generali qui à rege convocabatur, sed de cujuslibet provinciæ, sive comitatus, sive satrapiæ conventu, quem bis in anno tunc coire mos erat. Quod sequitur, id clare ostendit, cum jubet ejusmodi conventui Episcopum illius diœceseos & senatorem interesse, hoc est Aldermannum, sive comitem, sive judicem sæcularem, quorum alter jura divina, alter humana exercere debuit. *Comitatus Curia* vulgo vocabatur hujusmodi convent⁹, *Countie court*. Qui duorum erat gene-

rum. Unus nomine generis proprie vocatus eſt, qui ſingulis menſibus agebatur à vicecomite, aut ejus deputato, alter bis quotannis in feſto Paſchatis, & Divi Michaëlis. Hic dicebatur Anglice *The Turne*, quod in orbem & per vices in ſingulis centuriis, ſive centenis in quas comitatus dividebatur, convenire ſoleret. Sed Centuriarum, *Hundreda* vocabant vernacule, Curiis abolitis, à temporibus Eduardi tertii in principali civitate comitatus agebantur. Senatus autem regni convocandi non ſtatum fuit tempus, ſed cum ejuſmodi negotia emergerent ad quæ tractanda Rex judicabat Optimates & Satrapiarum præfectos convocandos ut ex eorum conſilio quid agendum ſuper his foret, ſtatuere poſſet. In his generalibus regni conventibus hi ſoli regis edicto adeſſe conſueverant. Plebis deputati neque ſub anterioribus Gulielmo regibus, neque etiam ſub primis aliquot ejus ſucceſſoribus, unquam ad ea comitia vocati fuere. Soli, ut dixi, proceres ad ea evocabantur mandato regis, interdum & ſapientes aliqui ex plebe, id eſt juris & legum patriarum periti. Poſt Guilielmum diu altum ſilentium Parlamentorum fuit. Reges qui ei ſucceſſere, quando viſum erat, & quos volebant ex
pro-

proceribus evocabant ad consultandum de magnis negotiis more superioribus regibus usitato. Consessus ad hunc modum convocatus, vocabatur *Regis Curia.* Hoc nominis habuit sub Henrico tertio Ioannis filio, qui per vim coactus fuerat relaxare rigorē Monarchiæ qualis à Guilielmo usq; ad suam ætatem tenuerat. Sic enim in Præfatione Statuti Mertonensis facti vigesimo anno prædicti Henrici tertii scriptum habetur. *Provisum in Curia supremi nostri Domini Regis habita Mertoni coram Guilielmo Archiepiscopo Cantuariensi & aliis Episcopis & majore parte Comitum & Baronum Angliæ ibidem congregatorum ob coronationem Regis & ejus Reginæ, ad quam omnes erant vocati, ubi actum fuit de publico bono Regni.* In hac Curiæ regiæ convocatione, Archiepiscopi & Episcoporum, Comitum & Baronum tantum fit mentio, non etiam communis plebium. Vocati hi omnes fuerunt ad solennia coronationis Regum, atque etiam ut obiter de publico bono regni pertractaretur. Ne sub Eduardo quidem primo qui nonus fuit à Guilielmo Nicatore ducentos circiter per annos alia ratio convocandi Parlamenti fuit, nec alia forma hujus cognita usque ad Eduar-

dum III. & inferius, quam ut plene ejus congregandi jus à regis voluntate penderet. Si quid esset majoris momenti de quo cum proceribus suis tam Ecclesiasticis quam sæcularibus deliberare vellet *Parlamentum* Regis ac *Curia* vocabatur. Exemplum extat antiquissimum litterarum quæ quidem notæ sint, quibus rex evocabat Episcopos & Optimates ad Senatum, quod postea Parlamentum, sub Johanne anno regni ejus sexto, quarum forma ita concepta est ad Episcopum Saribsuriensem missarum: *Mandamus vobis rogantes quatenus omni occasione & dilatione postposita, sicut nos & honorem nostrum diligitis, ad nos apud London die Dominica proximè ante Ascensionem Domini nobiscum tractaturi de magnis & arduis negotiis nostris & communi regni utilitate, quia super his quæ à Rege Franciæ per nuntios suos nobis mandata sunt, unde per Dei gratiam bonum speramus provenire, vestrum expedit habere consilium, & aliorum Magnatum terræ nostræ, quos ad diem illum & locum fecimus convocari. Vos etiam ex parte nostra & vestra Abbates & Priores conventuales totius diœcesis citari faciatis ut concilio prædicto intersint, sicut diligunt nos & communem regni no-*

stri

ſtri utilitatem. In his litteris nulla fit mentio communium, ſive plebis deputatorum, quia nondum eo tempore quiſquam ex plebejorum ordine ad eos conventus à rege ſolebat evocari. Sub Henrico III, ut jam diximus, non aliter ſe res habuit. Rerum Anglicanarum periti exiſtimant, ſub Eduardo III. primum contigiſſe, ut Communes, ita vocantur, domum per ſe conſtituerint ſeparatam. De quo tamen dubitari poteſt, an tum vocari primum cœpti ſint plebeii ad illos conventus. Sed quocunque tempore id fuerit inſtitutum, nunquam tamen ad hoc uſque tempus judicandi poteſtas penes hanc domum fuit, ſed ſemper penes ſolam domum Parium manſit. Paulo poſt Eduardum III, ut videtur, in domum ſuperiorem optimatum, & inferiorem communium corpus Senatus diviſum eſt. Nulla ne tunc quidem regi neceſſitas erat impoſita alios vocandi, quam quos ei placeret vocari, interim plures, interim pauciores è plebe cum proceribus, ſæpe & nullos: quod olim ſemper fuit, idque pari ſemper poteſtate, qualis ſub prioribus obtinuerat regibus. Nondum inſtitutæ illæ duæ domus fuerunt, quæ totidem eſſent Parlamenti partes, id eſt unius corporis cui Rex tanquam ca-

put præesset, & sine quarum consilio nullas novas leges condere poterat nec veteres abrogare. Sed hæc duarum domuum Parlamenti institutio, superioris è prælatis & optimatibus regni constantis, & inferioris ex plebeiis aut minorum gentium nobilibus, nihil etiam ad supremam Regis potestatem imminuendam aut delendam pertinuit. Nam ut semper liberum fuit anterioribus regibus quos vellent ad Curiam quæ regia dicebatur convocare, sine ulla distinctione superioris aut inferioris ordinis, quem utrumque necessario congregari oporteret ut esset legitimum Parlamentum: ita ab ipsis regibus certum est constitutam fuisse hanc novam Parlamenti formam quæ ex utraque domo composita erat, quasi ex duobus membris quibus Rex tanquam caput imponeretur. Ut autem hic novus Parlamenti status quem ad hoc instar formaverant melius procederet, diversi Reges plura oppida hoc privilegio donarunt ut ad Parlamentum si quando vocarentur Regis mandato suos deputatos possent mittere. Non enim unius regis concessio & beneficium fuit, qui aut quot ex oppidorum civibus vocarentur. Primo indefinitum fuit quot vocandi essent & in

Regis positum arbitrio. Atque ita diu observatum. Postea singulos constat vocatos è singulis comitatibus, ut apparet ex præfatione Statuti Stapli vigesimo anno Eduardi tertii facti. In eo Statuto Rex *magnum suum concilium* vocat, quod antecessores ejus reges *Curiam suam* & *Parlamentum* suum nuncuparant. *Eduardus Dei gratia, quoniam matura deliberatione habita cum Episcopis, Ducibus, Comitibus, Baronibus & Magnatibus Comitatuum, id est de singulis civitatibus pro toto comitatu vocatis ad magnum nostrum Concilium VVest-monasterium.* Notandum est, in hoc constitutc sub Eduardo III. facto, nullam etiam fieri mentionem civium sive Burgensium, ut vocant, è comitatu deputatorum ad Senatum; sed magnatum tantum comitatuum, qui è singulis civitatibus pro toto comitatu citabantur. Quidcunque sit, post mutatam Parlamenti formam, nihil imminutum de Regis potestate, quin etiam tum *Concilium suum* & *Parlamentum suum* vocare potuerit & vocaverit conventum illum qui jussu ejus & mandato congregabatur. Postea statutum fuit; à quo nisi à rege? ut duo equites de singulis provinciis, duo cives de unaqua-

que civitate, & duo municipes de quoque municipio vocati adessent parlamento. De qua re & decretum factum est anno septimo R. Henrici IV. Sic semper ad Regis arbitriũ spectavit minuere vel augere numerum vocandorum ad suum magnum Concilium, quod nunc Parlamentum dicitur. Quod vel ex hoc argumento maxime clarum est. Regis est de vico municipium facere, de municipio civitatem. Ita constat ex Regis beneficio qui privilegium municipii vel civitatis vico indulserit, numerum augeri domus inferioris. Idem etiam equites facit. Ergo & illos creat qui constituunt corpus ordinis, sive domus inferioris. Nonne etiam ad regis potestatem pertinet, duces, comites & vicecomites creare, atque etiam Barones, & sic corpus superioris domus quod compositum est ex procerum & optimatum variis generibus multiplicare? Cum etiam ex comitatibus sive provinciis deputarentur cives & minores nobiles ad comitia, cui dubium est quin à regum nutu & arbitrio penderet plures in regno comitatus facere, hoc est plures provincias sive præfecturas rectoribus ab ipso constituendis comitum titulo ac jure regendas? Volunt quidam, primum Alvredum Anglosaxonem

regem,

regem, qui regnare cœpit anno DCCC LXXVIII, regnum Angliæ distribuisse in comitatus. Quod cum verum sit, nescio qui pro certo possim affirmare, non ante comitatus, id est præfecturas comitum institutas fuisse, quam comites feudales & patrimoniales facti sunt. Tales comitatus vix notos putem fuisse ante Guilielmum Normannum. Antea quidem constat, Angliam & Britanniam totam in plures provincias fuisse distinctam, quæ singulæ à rectoribus gubernabantur; sub Romanis quidem nomine *consularium & præsidum*, tunc enim sex fuere, sub Anglosaxonibus vero per *Heretochios*, *Aldermannos* & *Graphiones*, id est præfectos qui instar Ducum, Comitum & Vicecomitum fuerunt. Ipsas Provincias sive Satrapias vocabant sua lingua *Eole*. Tam *comites* autem provinciarum fuisse certum est, quam civitatum & quam etiam pagorum. Nam sub infimo imperio vocabulum *Comes* de quolibet & cujuslibet rei, regionis, vel officii præfecto usurpatum est. Sic majores comites iidem fuere cum provinciarum rectoribus & ducibus, minores cum urbium præfectis. Postea quæ præfecturæ erant tantum & præsidatus, benefi-

cio & indulgentia regum in dominium ac possessionem pari titulo ac jure tenendam & hæredibus transmittendam iis qui eas regebant concessæ fuere. Quod sub Ottonibus in Germania factum esse convenit, in Gallia sub Carolidis tentatum; postremo sub Hugone Capeto id plene effectum est. Ad hoc exemplum videtur Guilielmus Normannus cum Angliam subjugavit, & regni jure invasit, talem feudorum formam introduxisse cum expeditionis suæ comitibus terras & agros victorum Anglorum divideret, partem etiam veteribus colonis relinqueret. Ab illo igitur, aut ab aliquo proxime succedentium regum videntur esse Comites feudales instituti, ut & Barones: quorum mentionem tantum reperire est sub Normannis regibus, non sub Anglo-saxonibus. Primi ergo comites non fuere sine comitatu, id est sine aliquo territorio vel ditione quam jure ac titulo comitis tenerent. Inde enim *Comitatus* in Anglia nomen accepere. Sed dubitandi causa est an à Guilielmo tales instituti fuerint. Certe de illo omni constare debet sub anterioribus Guilielmo Anglo-saxonum regibus non fuisse notos Comites nisi quis velit nominibus *Alderman-*

norum

norum & *Graphionum*, de quibus supra dixîmus, esse intelligendos. Ut dignitas & officium horum & illorum non disparile fuerit, res tamen cum nomine diversa. Nam illi quidem præsides & rectores provinciarum, aut civitatum fuere quoad viverent, isti verò hæreditarii & feudales earum possessionum domini quas titulo *comitum* tenebant. Vox ipsa comitum Latina à Normannis cum corruptione retenta. Nam *Comitis curtem* sive curiam dixere *Countie court.* Quæ appellationes sub Anglosaxonibus & Danis incognitæ. Ergo & comitatuum sic propriè dictorum divisio, aut sub Guilielmo cœpit, aut post etiam Guilielmum. Certe non ante feudorum institutionem cogniti isti comites fuere, ut neque Barones feudales. Cujus nominis generali notione comprehendebantur Duces, Comites, Marchiones, Vicecomites & omnes omnino Vasalli majores qui à rege feuda sub his titulis immediatè tenebant. Inde in veteribus litteris Dux Burgundiæ Philippus secundus *Honorabilis Baro* appellatur. *Honorable Bers.* Hinc & sub regibus qui Gulielmo proximè successere, *Baronum* appellatione omnes magnates quos rex suis litteris evocabat ad Parlamen-

mentum, designari solebant. Atque ut olim sub Saxonibus *Aldermanni* & *Graphiones* noti sunt, id est Optimates qui his nominibus à rege per litteras ad Senatum citabantur, ita sub Normannidis *Barones*, id est omnes magnates, sive vasalli majores & capitales, qui ejusmodi feuda à rege ipso ceu capite dependentia possidebant, qui & ex eo *Parlamentarii Barones* vocabantur. Stricta tamen appellatione inter Comitem feudalem & Baronem sic propriè appellatum, hæc fuit differentia, quod Comites dicebantur qui terras & reditus possidebant ad æstimationem comitatus, quæ definiebatur viginti feudis unius militis, Galli vocant *Chevalier*, quolibet feudo taxato viginti librarum reditu, hoc est quadringentis libris in totum. Barones autem hi erant qui tredecim feuda & tertiam partem feudi militaris tenebant, cum eadem singulorum feudorum æstimatione. Cum igitur ejusmodi Barones, quorum etiam generali appellatione Comites comprehendebantur, hoc juris & privilegii se habere intenderent ut regiis litteris vocandi essent ad Parlamentum quoties ejus convocandi necessitas regi ingrueret, ex majorum rerum de quibus esset deliberandum occasione, inde

ob autoritatem quam ex eo ſibi arrogabant, ſæpius contra reges ſuos cornua extollebant, crebraque propterea bella & diſcidia inter regem & Barones regni naſcebantur. Quo fiebat non raro ut rex eos Barones in conventu regni congregando præteriret, alios vero qui Barones non erant eorum loco citari curaret. Hoc enim ſemper regibus licitum & liberum fuit quoſcumque vellent ut convenire ad Senatum juberent. Quibus rebus contingebat, ut à rege ad Senatum vocati nomen & dignitatem Baronis acquirerent, eoque titulo in poſterum fruerentur. Id magnates ſub Johanne qui veri & antiqui Barones erant, gravatim ferentes, bello laceſſitum eum coëgere pactionem ſecum facere ſigillo magno Angliæ firmatam, ut Archiepiſcopos, Abbates, Comites & majores Barones regni peculiaribus litteris evocaret ut Senatui intereſſent. Hoc vi ab illo extortum, non jure, non diu etiam tenuit. Nam Henricus tertius ejus filius & ſucceſſor in regno hanc legem cui ſe pater ſubdiderat adeò contempſit, ut ex ducentis quinquaginta Baronatibus qui tunc numerabantur in Anglia, viginti tantum & quinque Barones ad Comitia mandarit venire. Quem morem etiam ſequutus eſt

filius

filius ejus Eduardus primus, multis eorum præteritis quos pater vocaverat, pluribus vocatis qui Baronis dignitate carebant. Atque hæc consuetudo sub omnibus sequentibus regibus ad hæc usque tempora invaluit ut quoscunque regi placitum esset ad concilium regni vocare, pars essent domus dominorum ac procerum, eoque ipso Barones fierent, quamvis non essent. Sic tandem exolevit antiquorum & feudalium Baronum autoritas & pro iis duplex genus Baronum introductum: *Codicillares*, id est quos titulo Baronis rex codicillis donabat, & qui eo quo diximus modo creabantur; evocatione nempe regis ad majorem domum. *Rescriptitios* Barones hos vocant rerum Anglicanarum autores. Comitum quoque antiquorum & feudalium abolita est in Anglia dignitas & soli remansere quos Rex Comitivæ, ut ita dicam, insignibus & titulo per codicillos decoraret. Non alii igitur domum superiorem Parlamenti constituebant quæ sola judicialem potestatem habuit quam qui à rege facti erant Comites vel Barones. Ut inde mendacium impudentissimum Independentium Ducum patescat, qui in defensione scelerati sui facti quam divulgandam sub nomine *Declarationis* cura-

runt, affirmare non dubitant Parlamentum à populo creari. Quia deligantur scilicet à populo qui Parlamentum componunt. Atqui omnes istæ dignitates vel dignitatum tituli, quibus qui donati sunt in Senatum ingrediendi jus habent, & jurisdictionem summam accipiunt, à rege ipso proficiscuntur quibus vult eas concedente. Nam populi non est Duces, Comites aut Vicecomites facere, & alios denique quicunque aliqua nobilitatis prærogativa potiuntur, hoc privilegio beare. Unde enim populus daret quod non habet? Quomodo nobilitatem concederet ignobilis? In populari statu origo nobilitatis non alia habita est quam quæ ex censu proveniret. Hinc Senatores & Equites in Romana republica qui Equestrem & Senatorium censum haberent. Nunquam sub Republica Consularia aut Prætoria aut Triumphalia ornamenta cuiquam qui non triumphasset, aut qui Consul aut Prætor revera non fuisset, legimus data. At sub Imperatoribus passim id obtinuit, & honorariæ plures dignitates codicillis Imperatorum privatis quos sic ornare vellent, datæ sunt. Idem in Anglia factum. Etiam minores nobiles, hoc est equites vel scutigeri qui inferiorem domum Parlamenti complebant,

bant, à rege fiebant, si qui ab origine tales non erant. Et sic à rege, ut ita dicam, nobilitati, locum inter nobiles illius domus habuerunt. Eant igitur & dicant perfidiosi & scelerati sicarii, Parlamentum à populo constitui, & fieri. Sed quis eos fecit id quod sunt? A quo potestatem & imperium quod nunc possident, acceperunt? Vis, violentia, jus armorum & scelus. Ducem quoque & Marchionem eodem modo rex faciebat ut Comitem & Baronem. Apud nos de Barone Comitem, de Comite Marchionem, de Marchione Ducem Rex creat, & terras ipsas quas tenent, titulis Baronatuum, Comitatuum & Ducatuum donat. De Eduardo tertio narrant Anglorum Historiæ eum filium suum Eduardum Cornuvvalliæ Ducem creavisse, atque inde plures hæreditarios duces ad illud exemplum factos fuisse. Marchionis dignitatem quæ secunda est à ducatu, à Richardo secundo primum donatam fuisse memorant eædem historiæ. Vicecomitis appellationem & dignitatem primum Henricus sextus proceribus quibusdam detulit. Sic omnes majores nobilium dignitates cum à Rege concedi certum sit, non minus id verum est, ut diximus, de minorum gentium nobilitate. Hos omnes

nes pro arbitratu suo Rex creat. Ita nemo ferme est ex nobilibus tam superioris quam inferioris ordinis qui utramque domum componunt, quin à rege creari possit, qui & per hoc beneficium jus accipiunt quo pars esse possunt inferioris aut superioris domus Parlamenti. Præterea juris est apud Anglos ex omni temporum memoria indubitati & minime controversi, potestatem penes Regem esse & semper fuisse Parlamentum quoties libet convocandi, & quando vult dissolvendi. Si aliqua lex esset quæ sanciret Regem arbitrio populi creari posse & abdicari, nemo foret quin ex hoc argueret populum supra Regem esse. Nunc cum sit certo certius Regem Magnæ Britanniæ arbitratu suo Parlamentum congregare & dimittere, quis non inde adstruat Regem supra Parlamentum esse, & non Parlamentum supra Regem? Quod ita demum esset verum si Parlamentum potestatem haberet semet ipsũ convocandi, & postea ubi convocatũ esset per eum qui tunc consessui præsideret, Regem ad se pro imperio citaret: tunc certè merito dici posset, superius esse rege Parlamentum. Nam semper hoc obtinuit in omnibus Rebuspublicis, ut major potestas minorem ad se venire juberet,
&

& quę minor esset majorem coram se conveniri non posset pati. Papam supra concilium esse non ante creditum est quam etiam hoc eijus ab assectis suis arrogatum est ut soli potestas esset concilii convocandi. Quod Imperatoribus olim Romanis & postea Regibus in sua cuique ditione sub primis Christianis tantū licuit. Hoc enim summæ potestatis tam in Ecclesiastico quā in civili statu argumentum. Ubi Papæ regium, immo majus regio imperium sibi vindicarunt, tum jus illud quoque arripuerunt quod Regum & Imperatorum erat proprium. Ex his quæ supra dicta sunt, luce clarius liquet mendacium esse non ferendum quod in principio suę defensionis parricidæ Anglicani posuere, Parlamentum Angliæ à populo electum & constitutum esse ad boni publici procurationem. Quid fidei habendum est illis impostoribus, qui in re tam clara tam impudenter & improbe coram toto orbe mentiuntur? Non minoris imposturę est, qua dixere regnum Anglorum esse electivum. Reges porro Angliæ Parlamento majus imperium habuisse alio quoque argumento probari potest, eoque invincibili. Regis potestas perpetua est & ordinaria, quæ & per se sine Parlamento regnum administrat & popu-

lum

lum ſibi ſubjectum gubernat. Parlamenti extraordinaria eſt autoritas & ad certas tantum res conſtituta, nec ſine Rege quicquam validi ſtatuere idonea. Quod ſemper eſt ſuapte vi nititur, nec ab alio ut ſit poteſtatem accipit. Quod non ſemper eſt, ut aliquando ſit ab alterius virtute pendet. Nam ſi à ſua penderet ſemper eſſet, cum ſubinde res emergant in regni ſtatu expediendæ quę poteſtatem ordinariam & perpetuam qua dirigi queant & ordinari, neceſſario requirant. Quæ poteſtas igitur ſemper manet non mutuatur vim ſuam vel jus ſuum ab ea quæ interim eſt, interim non eſt, ſed contra. Sol perpetuo lumine fulgidus non mutuam accipit lucem à Luna, ſed ille potius huic fœnerat id quo lucida eſt, ideoque non ſemper ea fulgorem habet. Si Parlamentum alterum regni caput eſt, ut fanaticis placet merum monſtrum de illo regno fabricantibus, duo capita habebit quorum alterum ſemper vivit, alterum per vices vitam accipit & moritur. Nam ubi diſſolutum eſt Parlamentum ceſſat vivere, cum Regis poteſtas ſemper vivat & vigeat. Hoc etiam telo confoditur quod ajunt iidem Enthuſiaſtę & phrenetici, majeſtatem non eſſe in Rege niſi quando ipſe eſt in Parlamento.

Quid

Quid ergo? Utrum dicent, majestatem Parlamento regem, an Parlamentum Regi conferre? Si Rex eam confert propria Regis est. Si Parlamentum Regi illam dat, Parlamento propriè competit. Sed Rex Parlamentum convocat. Ergo majestatem Parlamenti creat hac ipsa convocatione. Eadem dissoluto & misso à Rege Parlamento rursus evanescit. Ita Rex solus in causa est, ut majestas illa oriatur & extinguatur. Oportet igitur aliquid majus esse in Rege quam ipsa est majestas, cum ejus excitandæ & solvendæ vim habeat. Præterea cum Rex sine Parlamento regnat, qua potestate id facit? Cum summam eam esse constet, an diversum quid est à majestate? An nulla fuit in novem Regibus majestas qui Guilielmo Normanno successere, quia tum Parlamentum nullum fuit ex duabus domibus, quasi membris, compositum, ut postea factum est? Mira igitur & planè monstrosa Anglicani regni forma sub posterioribus regibus extitit, quod utique regeretur à majestate, quæ alternis cadit & resurgit. Quo tempore cessat, dormit fortassean tantum, & postea excitatur velut è somno. Sed Rex est qui illam in soporem dat ubi satis vigilavit, & rursus eam de somno suscitat cum satis

ipsi dormisse visa est. Sic semper Rex dominus erit talis majestatis, quam ad arbitratum suum modo sensu omni ac motu privat, modo cum vult ita vegetat ut vitam statim recipiat amissam. Sed sibi non constant in somniis suis miseri homines, atque dum regiam potestatem destruunt ut eam populo adstruant, inter se diffident & sæpe contraria alii aliis dicunt. Quod bene convenit prodigiosæ eorum sectæ quæ singulis dat plenam libertatem etiam in religione sentiendi quæ velit & docendi quæ sentiat. Quidam ex his affirmant, ut jam dictum est, Regem adeo populo suppositum esse & infra eum abjectum ut vasis instar sit, populus quasi figulus haberi debeat qui conterit vasa sua ut libet, fingitque & refingit ad placitum. Hæc impuri Coci sententia est, juxta quam Parlamentum supra regem tanto intervallo debet elatum videri, ut major non sit intercapedo quã cælum altius terrâ est. Nam ut sub pedibus figuli est vas quod frangere destinat, ita rex cum vas sit ad populi arbitrium quasi figuli sui frangendum nihil habet quod hiscere contra eum possit, haud magis quam vas ubi figulus de eo confringendo cogitat. Nonnulli horum modestius de rege sentiunt, & saltem de pari cum Parla-

mento posse ambulare eum existimant & passibus æquis sequi. Ferunt quippe, ut eorum utar loquutionibus barbaris, cum sint mente & animo quam loquela barbariores, non esse Parlamentum Regi *subordinatum*, sed *coordinatum*. Tres quippe esse ordines Parlamenti, nulla re inter se differentes, non jure, non autoritate, non potestate, Regem nempe, Domum superiorem, & Domum inferiorem. In his tribus ordinibus nullum dari altero altiorem aut humiliorem: æquales inter se esse. Tali mixtura invicem teneri ut unum esse videantur corpus, personis non distinctum. Portentum hoc sane est quale nunquam pictum vel fictum quisquam vidit nisi ipsi qui finxere in cerebro suo, vel in somniis viderunt cum ægrotantes delirarent. Secundum hæc sane non jam figuli instar populus habet, Rex vasis, sed tria vasa sunt, vel certè tres figuli, Rex, proceres & plebs. Monstrum sanè triceps & tricorpor, vel unum corpus potius, cujus quot membra sunt, totidem capita videri debeant. Sed ex his tribus capitibus unum semper oculis apertis vigilat & excubat ad regni curam, duo alia modo somno premuntur, modo vigilias agunt, sed quando placitum est alteri capiti semper vigili hæc
duo

duo de somno suscitare. Hæc doctrina de tribus regni capitibus, qua cerberum aliquem Stygium canem depingere nobis videntur voluisse, Independētium deliriis adprime convenit, qui ita nullum caput agnoscunt nec in Ecclesia nec in republica, ut totidem capita velint esse quot personæ sunt. Ad se regendum cuilibet satis à Deo & natura datum esse opis & præsidii, sive id curam corporis spectet sive animæ. Non enim de religione aliter sentiunt, cui & multa capita tribuunt & nullum. Magistrum sibi esse posse unumquemque, & doctorem & preceptorem idoneum ut non aliorum opera opus habeat. In republica tamen regenda aliud dicunt, aliud faciunt. Aliter præcipiunt, aliter vivunt. Verbis regem populo subjiciunt, re ipsa populum sibi. Ideo sectam in secta exsurgentem oppresserunt, quæ omnia exæquari vult & omnes. Illi sunt fortasse qui tres ordines regni pares esse contendunt. Quod istis displicuit qui populi figlinam adstruunt & regem vàs ad ignominiam factum esse velut opus figuli ebrii jactant. Sed quæ comparatio est figuli cum vase, id est populi cum Rege, eadem est figuli ministri cum domino qui ejus ministerio utitur ad vasa fingenda. Qui

nunc regnat in Anglia, quem nuper ſex albæ equæ currui triumphali junctæ in expeditionem Hibernicam vexerunt, dominus eſt figuli, id eſt populi, ut figulus eſt vaſis, id eſt, populus regis. Sed ne iſte quidem figulus vas à ſe formatum frangere poteſt ſine conſenſu domini ſui. Si faciat plagas accipiet & removebitur à miniſterio. Si jubeat dominus figulo miniſtro vas quod fecit abjicere & ſolo illidere, tenebitur obedire. Nonne ad hunc modum dominus figuli, id eſt Tyrannus ille qui nunc populum Angliæ ſervitio premit, per eum curavit regem ſolio & vita expellendum, ut figulo Magiſter officinæ imperat vas quod non probavit pedibus conterere, aut ad parietem jactare? Non vident homines mente perditi & capite perdendi, quam dant populo quaſi figulo poteſtatem adverſus Regem ſuum legitimum qua eum perdat quaſi ſi vas eſſet fictile, meliori jure in ſemetipſos concedi debere eidem populo, quia tyranni ſunt ac Reipublicæ perturbatores, uſurpatores & invaſores. Caveant ergo ſibi ſi populus reſipiſcere incipiat, & verba in jugulum reditura parcant fundere contra regiam majeſtatem, cum ſuiſmet ipſi pennis capi queant, ut qui doctrinam capeſſant

nulli

nulli magis quam sibi perniciosam & exitialem. Quæcunque enim in reges etiam justos & pios ex penu profanę & impiæ disciplinę deprompta evomunt, quanto magis in tyrannos populi germanos, quales re ipsa se præstant, retorqueri possunt? Nec minore imperitia quam insania objectant potestatem Regis in Parlamento non esse regalem, sed politicam. Quid istis phreneticis facias qui quod ad Regem jure regio pertinet non esse regale autumant? Quod Rex ex propria potestate facit, an id non est regale? Quid ergo est? Politicum. Væ miseris parricidis, ita usum sensus communis etiam cum mente amiserunt. Quasi gubernatio Regis non sit politica nec ad ullum genus πολιτείας referri possit. Atqui tria esse genera πολιτείας didicisse eos oportuit, nec ullum esse statum reipublicæ bene constitutæ, quin ad unum ex his tribus genus politicum revocari queat. Ut non miscenda miscent isti turbones, ita non separanda distrahunt. Tantopere quippe insaniunt ut personam Regis à potestate ejus sejungant, & politicum in eo corpus aliud faciant à naturali corpore. Quod prodigium est omnibus portentis opinionum quas umquam fanatici induerunt, monstrosius. Inde conclu-

dunt, cum Apoſtolus *poteſtatibus non eſſe reſiſtendum* præcipit, non de perſona Regis, ſed de ejus corpore politico in quo poteſtas reſidet, id eſſe accipiendum. Bicorpor igitur eſt rex omnis & aliud corpus habet naturale, aliud politicum. Naturale corpus ejus, hoc eſt perſona ſive ὑπόστασις caret omni poteſtate. Cum occiditur, non plus in ejus cęde committenda criminis verſatur, quam ſi homo de media plebe necaretur. At politicum ejus corpus non poteſt occidi, non vulnerari. In eo hæret poteſtas illa ipſa cui monet Apoſtolus non eſſe repugnandum. *Nam qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit.* Sed velim ſcire ſi poteſtas à perſona quæ poteſtatem habet, ſeparabilis ſit, quomodo ei poſſit reſiſti, aut non reſiſti? Res eſt imaginaria plane & chimærica, poteſtas ſine ſubjecto. At perſona ſine poteſtatę ſæpe reperitur ut omnes qui privati ſunt & magiſtratum non gerunt. Sed de his Apoſtolum non loqui, pluſquam manifeſtum eſt. Nihil autem facilius eſt quam illis reſiſtere qui poteſtatem non habent, quia metuendi non ſunt. Solus magiſtratus hac poteſtate quæ timetur præditus eſt, quo eam libere exercere queat ſine cujuſquam rebellione & contumacia. Ideo

eo

eo Apoſtolus ei reſiſti vetat. Poteſtas hac notione in concreto accipitur pro perſona quæ poteſtatem habet. Qua loquendi forma nihil tritius eſt Græcis Romaniſque ſcriptoribus. Sic *poteſtas* apud Juvenalem pro magiſtratu:

Malim Fidenis Gabiorumq; eſſe poteſtas.

Id eſt, magiſtratus. Inde hodieque in pleriſque Italiæ urbibus *Poteſtas* dicitur de rectore qui urbi præeſt. Ita paſſim Græcis ἀρχαὶ & κυριότητες & ἐξουσίαι, δυνάμεις, de Angelis & Dæmonibus, quorum ὑπόστασις non diſtinguitur à poteſtate qua pollent. Λόγον pro Rationali, id eſt eo qui rationibus privatis Principis præpoſitus eſt, legimus apud Strabonem. Sic *conjugium* pro conjuge, *ſervitium* pro ſervo. Ita *Majeſtatem* vulgari uſu dicimus de eo in quo majeſtas eſt. Sane qui Regem dicit, non intelligit niſi perſonam quæ cum regia poteſtate eſt. Si illa privetur, tum poteſtas illa ab ejus perſona ſeparatur. Ita *magiſtratum* Romani dixere de perſona quæ in magiſtratu conſtituta eſt. Si magiſtratu abierit, tum perſona evadit privata, & poteſtate caret quam habuerat. Sed quandiu Rex imperium obtinet regium, aut magiſtratus poteſtatem ſibi à Rege vel populo commiſſam, corpus politicum & natu-

rale unum est in utroque, nec potest dividi potestas à persona. In crimine læsæ Majestatis cum in Regem committitur, quæro quid majestatis nomine significari velint; Utrum personam tantum an ejus potestatem sive dignitatem? Atqui certum est cum persona regis violatur dicto aut facto, huic crimini quo læsa dicitur majestas, locum esse. Ergo majestas in persona ostenditur & in majestate persona. Et majestas quidem in persona lęditur cum regis ipsius persona injuria afficitur aliqua, vel contumelia, vel verberatione, incarceratione, vel etiam morte. Nam qui hæc committunt contra personam regis, crimine Majestatis tenentur. Immò qui mortem regis machinantur non tantum majestatis rei sunt, sed etiam perduellionis. Ad personam quoque Regis pertinet cum bellum ipsi infertur, aut cum inferentibus quis se socium addit. Sed & cum majori natu ejus filio insidię quibus opprimatur struuntur. Quæ omnia in crimen læsæ Majestatis cadunt Acto Parlamenti xxv. anno Eduardi III. Statuas & imagines principis confringere vel conflare, etiam quodammodo regis personam spectant, & qui hæc admiserint lege Julia Majestatis tenebantur, ut ex Digestis sub eo titulo

notum

notum eſt. Monetæ falſæ percuſſio etiam videtur regis perſonam reſpicere quadantenus. Unde & vulgo *alapam regi incutere* dicuntur, qui adulterinos nummos cudunt forma regis percuſſos. In majeſtate autem perſona lædi exiſtimatur per ea commiſſa quæ non directè perſonam regis tangunt, ſed quibus dignitas ejus violatur. Qui Regis injuſſu bellum gerit, in ejus regno qui delectus habet, aut exercitum comparat præter ejus voluntatem, quamvis non contra ipſum id bellum ſuſceptum ſit, majeſtatis tamen reus eſt, leg. VI. D. ad legem Juliam majeſtatis. Lædit Regis majeſtatem qui aliquid ejus nomine facit quod vetitum ab eo ſit, vel etiam quod non juſſum ſit. Legatus qui falſo ferret mandata nomine Regis ſui ad extrarium principem aliter quam rex dediſſet, hoc crimen incurreret. Qui privatus ſe pro poteſtate magiſtratuque ſciens dolo malo geſſerit tenetur hac lege. Multa hujus generis memorari poſſent, quæ nunc lubens omitto. Quæ attulimus, ſatis evincunt in perſona regis majeſtatem ejus offendi & in majeſtate perſonam, ac proinde non diſſociabili vinculo hæc duo invicem connexa teneri, corpus regis naturale & politicum, perſonam ejus & poteſtatem, perſonam &

majeſtatem, perſonam & coronam. Sub Rege Eduardo II. duo Spenceri, ut proditionem ſuam tegerent, ex illa diviſione corporis politici & corporis naturalis ſeorſim in una regis perſona conſiderati, has conſequentias regibus regniſque perniciofas eliciebant; Quod cum ſubjectio quæ Regi debetur, corpus ejus politicum magis reſpicere videatur quam perſonam, ideo regem ſi impotenter & injuſte agat removeri à ſubjectis poſſe, & ſi lege id fieri nequeat, per vim eſſe faciendum. Quæ conſequentia peſſima ex falſa propoſitione deducta eſt. Illa autem ideo excogitata & inventa, ut ſpecioſo prætextu ad nutum ſubditorum reges ſceptrum & vitam poſſint deponere. Sed cum regis poteſtas ſeparari non poſſit ab ejus perſona, ſi crimen aliquod admittat, non poteſt puniri ut privatus, quia majeſtas ab ejus perſona inſeparabilis eſt. Sin autem in ejus perſonam peccetur, non impunitum id eſſe poteſt ei qui commiſerit, ſed reus læſæ majeſtatis peragitur, quia quicunque perſonam ejus lædit, etiam majeſtatem ejus violat. Inde eſt illud vulgare apud Anglos in eorum legibus, *Regem non poſſe facere injuriam.* Injuria id omne eſt quod non jure fit, & quod jure vindicatur in eo qui commiſit.

misit. Cum vero regi liceat facere & quidem impune quodlibet, ideo non est injuria quam facit, quia non in eo punitur, sicut in alio plecteretur. Criminibus adulterii, homicidii & aliis capitalibus non tenetur rex, quia legibus solutus est quibus ejusmodi criminum rei conveniuntur. Rex igitur tanquam privatus non potest propter ullum crimen lege postulari, quia non discedit ab eo majestas sua, sive dignitas regalis. Ideo in lege Anglicana dicitur, *regem Dei esse vicarium & non posse ullum malum facere*, ut habet Jenkinsius judex in principatu Walliæ in libro cui titulum fecit, *Lex terræ*. In magistratibus qui à Rege, vel à populo cujus dominatio est, creantur, aliter se res habet. Quia enim potestatem suam amittere possunt, vel ea excidere ob criminis causam, idcirco persona eorum distingui potest à potestate. Majestatis quippe rei fieri possunt, quod non cadit in regem qui ipsa Majestas est. Cum igitur qui in Magistratu est, adulterium committit aut homicidium, tanquam civis & privatus, stupri causam dicet & cædis, non tanquam magistratus. Si vero dum magistratus est, aliquid fecerit contra dignitatem potestatis quam gerit, tum majestatis læsæ reus fit. Si contra le-

ges faciat, si judicia vendat, si autoritate publica utatur aliter quam debet, si de capite innocentis pactus sit, tunc tanquam magistratus peccat & lædit majestatem, vel regis qui eum creavit, vel Reipublicæ. In tali itaque homine qui magistratus est, persona distingui potest à potestate, quia interdum peccet tanquam civis, interdum tanquam magistratus qui potestate sua abutitur. Sed in rege hæc divisio personæ & majestatis recipi non potest, quia non potest delinquere tanquam privatus, cum in ordinem redigi non queat privatorum. Non peccat tanquam rex, quia rex non posse peccare intelligitur, quia peccatum ejus pœna non consequitur, quia denique legibus solutus est quæ pœnam delicto statuunt. Potestate autem quam habet nulla ex causa privari potest, quia ipsi inhæret per jus genituræ, per naturam, per Dei legem & regni. Reges enim à Deo constitui, ex verbo Dei supra probavimus. Qui vero hæreditarium regnum tenent, lege successionis illud obtinent, quæ *lex* est *terræ*, ut appellant. Fiduciarium itaque non est regis officium in Anglia, nec delegata quædam potestas, non magistratus publicus primarius, vel populi ministerium, ut hariolantur rebelles fanatici,

qui-

quibus hæc ita credi expedit, ne majestatis læsæ divinæ & humanæ, immo perduellionis atrocissimæ omnium & immanissimæ quæ umquam fuit ab ullo commissa, convicti teneantur. Cum hac absoluta potestate quæ ita regiæ personæ adhæret ut avelli ab ea non possit, an Rex supra Parlamentum sit, frustra quæritur, de quo dubitare nemo nisi qui sit fanaticus potest. Convocat Parlamentum quod jussu ejus convenire tenetur, non ab eo convocatur, nec adesse quamdiu durat cogitur. Præterea sic illud convocare solet ut non tanquam præsidens vel princeps Senatus id facere possit videri, sed tanquam autoritatem habens & imperandi jubendique potestatem, quæ non nisi supremo rectori convenit. Hæc enim solennia verba sunt Codicillorum regiorum sive Brevis, quo rex *Communia* Regni Anglicani ad Parlamentum suum convenire jubet. *Rex* N. N. *Salutem. Quia nos de admonitione & assensu consilii nostri, pro quibusdam arduis & urgentibus negotiis, Nos, Statum nostrum, & Defensionem regni nostri Anglicani spectantibus, quoddam Parlamentum nostrum apud B. teneri statuimus, & ibidem cum prælatis & proceribus dicti nostri regni Colloquium habere & Tracta-*

tum, tibi præcipimus firmiter injungendo, ut facta proclamatione in proximo comitatu tuo post receptionem ejusdem Brevis, duos milites gladiis cinctos eligi facias ad faciendum, & consentiendum his quæ tunc ibidem de communi nostro Consilio Anglicano, favente Deo, contigerit ordinari super negotiis ante dictis. Ubi vides Regem ita *Parlamentum suum* appellare, & *Regnum suum*, ut *Consilium suum*. Præcipit iis quos convocat, & firmiter injungit ut veniant. Si talibus verbis Parlamentum uteretur, regis ad se evocandi gratia, non dubitarem tunc dicere & credere Parlamentum esse supra regem, & posse statuere pleno jure & tota libertate de quibuscunque rebus vellet, etiam citra regis assensum, sicut hodie vesani Independentes affirmant. Et sane probabili admodum ratione niterentur ad hanc assertionem defendendam. Nunc cum omnia contraria vera sint, jus quod habent, in armis & vi tantum situm esse confiteantur necesse est. Codicilli Regii per quos Proceres ad Parlamentum à Rege vocantur, iisdem ferme verbis concepti sunt, sed in ipsa formula præcipiendi aliquantum variant, sic enim habent: *Vobis sub fide & homagiis quibus nobis tenemini, firmiter injungendo*

man-

mandamus ut personaliter, & quæ sequuntur. In rescriptis ad prædictos Regis Codicillos, *Parlamentum Domini regis* appellatur. Si rex *dominus est supremus Parlamenti*, ut in aliis Actis & Statutis variorum Parlamentorum passim nominatur, non est disquirendum an suppositum sit regi Parlamentum; cum res ipsa id judicet. Nec ambigendum sane foret subjici regem Parlamento ipso jure debere, si uspiam mentio extaret in vasariis publicis Regni Anglicani, in qua Senatus *Regis dominus* nuncuparetur. Nunc tanta rerum nominumque permutatio viget apud illos Sectarios, ut servus pro domino exeat, dominus pro servo, Tyranni multi pro rege uno imperent, Πολυαρχία cum ἀναρχία sit mixta, Regnum Christi cum regno mundi sit idem, Respublica sine libertate, Religio sine fide, Enthusiasmus sine veritate, Ecclesia sine disciplina. Omnia inversa ac perversa; omnia monstruosa, capite in pedes dejecto, pedibus in caput erectis. Infima summis, dextra lævis, recta pravis, religiosa profanis mutata. Merum denique omnis generis confusionum Chaos. Hic status est regni Anglicani sub dira & immani Independentium tyrannide.

CAPUT.

CAPUT IX.

DEMONSTRAVIMUS ſuperius, ex convocatione Parlamenti, ex convocandi modo, ex iis perſonis quæ convocantur quibus eæ dignitates à rege conferuntur, cum earum gratia ingreſſum habeant ad Comitia, regem eſſe ſupra Parlamentum, quia ejus indicendi poteſtas penes illum ſit, non autem in poteſtate ipſius Conventus ut regem ad ſe evocent. Quis vero neſcit eum cui jubendi jus eſt, majorem eſſe illis qui juſſa accipere & facere tenentur? In his quippe ſubjectio, in illo imperium per hoc denotatur. Nunc ex rebus ipſis propter quas ea Comitia indici ſolent, & rerum fini quæ in iis tractantur & ſtatuuntur, proclive eſt oſtendere penes quos ſumma autoritas reſideat. Utrum ſit in convocante an in convocatis, cum tamen vel ex ſola horum verborum differentia rei utriuſque natura ſatis ſit perſpicua, quæ non minus eſt manifeſta quam inter jubentem & juſſa capeſſentem, inter vocantem & vocatum, inter imperantem & imperio parentem. Primum ſciri debet, non eſſe ordinarium conventum eum de quo hîc agimus, quod

Parlamentum vocatur, nec perpetuum. Ex quo & illud necessario consequi necesse est, non ad omnia quibus administratio regni constat, solere congregari, sed ad majoris tantum momenti negotia, cum illa nimirum incidunt, in quibus regni salus & populi versatur. Ut cum cavendum est ne quid detrimenti Respublica capiat: cum leges aliquæ novæ constituendæ sunt aut veteres abrogandæ: cum res ad religionem pertinentes procurandæ: cum pecunia ad exercitus conscribendos impetranda est: cum alia ejus generis quæ ad summam rem pertinent: tum regis jus ac munus est conventum ex tribus Regni ordinibus ad ea discutienda convocare. Si quid præterea sit in quo populus de communibus suis privilegiis queratur & ea restitui sibi petat: rex ejus postulatis annuens & satisfacere cupiens, Senatum hunc ex Episcopali ordine, Optimatum & populari jubet convenire, ut res examinentur & componantur ex desiderio populi, si ratione niti videatur. In tribus præcipuè capitibus sua privilegia consistere populus hujus Insulæ contendit, ne vectigalia sibi imponantur nova nisi decreto ipsius Senatus, ne leges novæ nisi in illo conventu sanciantur, & ne aliter

abro-

abrogentur quam consensu ejusdem Senatus. In iis tamen omnibus consultandis quæ in Senatu proponuntur, neque aliis quibuscunque quorum gratia hic cœtus congregatur, nihil fit nisi Rex assensum suum præbeat, quem exprimere his verbis solet imperiosis, *Rex ita vult.* Si rejiciat proposita, nec quicquam ex his concludi velit, non planè & abscise negat sibi placere ea de quibus deliberatur, sed molliore responso, ea differre & eludere suevit per hæc verba, *Rex videbit.* Potest & statim cœtum dissolvi jubere, si ita ei visum fuerit. Ad summam in omnibus quæ ibi consultantur aut decernuntur, nihil ratum aut validum esse potest, nisi à rege confirmetur. Nec sanè mirum, cum neque ea Comitia coire fas sit, nisi regis mandato. Quippe cum & quos velit ad illa admittendi aut inde abjiciendi jus habeat, & plebeii ordinis homines, si eos evocet ut sint Pares superioris domus, eo ipso Baronum titulo & dignitate insigniantur, ut jam supra diximus, eamque posteris suis transmittant. Nunquam etiam controversi juris fuit in illo regno, quin Rex habuerit plenam liberamque potestatem augendi numerum utriusque Domus,

mus, aut etiam minuendi. Præterea si lex aliqua adprobantibus & consentientibus omnibus ordinibus in eo Senatu sancita fuisset, ut executioni mandaretur ad solam potestatem Regis pertinebat, qui & legis gratiam poterat facere, & legi contravenientibus vel indignationis suæ metum denuntiare, vel veniam commissi dare, eaque diplomate, *Litteræ patentes* vulgo vocantur, expedire, citra consensum ordinum ex quibus Senatus componitur. Leges à Senatu ad hunc modum latæ, ab ipso Rege censebantur rogatæ, quia domus utraque caruit potestate condendę ullius legis nisi regis accedente assensu, nec ulla definitio ab ipsis prolata vim & vigorem legis habuit, antequam ratam Rex esse voluisset. Fatendum interim est neque regem posse in Senatu novas leges statuere aut veteres abolere, nisi consentiente utraque domo. Sed in eo regis potestas superior & plenior apparet, quod in rejiciendis de lege nova sancienda utriusque domus postulatis potest libere pronuntiare, vocemque in his, ut vulgo loquuntur, absolutè negativam habet. Quod enim ajunt regiæ autoritatis hostes & tyrannidis popularis patroni, Regem per vim compelli posse ad perferendas leges

sibi

ſibi in Senatu ab Ordinibus propoſitas, id non magis juſtum ac verum eſt, quam Regem citari ab ipſo Senatu poſſe, & ad cauſam capitis dicendam cogi. Si ne Rex quidem cum ampliſſima illa & ſumma ſua poteſtate jure poteſt utramque domum adigere ad legem approbandam, quam ipſe latam vellet, an rationis eſt ut qui Senatus princeps eſt & caput à cæteris ejus membris potius cogatur, quam ut membra à capite? Niſi quis dixerit ſubditos non ſubjici debere regi, ſed regem ſubditis, qui pro rege exinde ſubjectus evadat. Rectè itaque Nobiles ſuperioris domus qui à rege facti ſunt Duces, Comites, Barones, regem à quo ſunt creati & cui ſuas dignitates debent, in verba ſua dare jusjurandum ſubigent, tuti ipſi à tali per regem patienda neceſſitate. Ita minor poteſtas majorem compellet ad faciendum quod volet, non major minorem. Quod contra jus gentium & legem naturæ eſſe nemo non dixerit. Judæorum reges plenum habuiſſe & abſolutum jus poteſtatis, ne ipſi quidem perduellium patroni negant. Atqui vel teſte Joſepho nihil illis licuit quod alicujus eſſet momenti agere *δίχα γερουσιαστῶν γνώμης*, niſi de Synedrii magni ſenten-

tia. Imperatoribus Romanis, quamvis ea potestate in imperio regendo uterentur, quam omnes norunt, non potuere tamen Senatores condemnare aut morte multare sine Senatus consensu & autoritate. Senatusconsulta ipsa vim semper legis habuere quamvis facta non essent ad relationem principis, & Senatus ejus vocatu non coactus esset. Jus fecisse Senatusconsulta etiam libera stante Republica Pomponius scriptum reliquit in Tractatu de jure. Alii auctores id diserte negarunt. Utut sit, certe mirandum est, hoc jus ferendarum legum quod Senatus Romanus vix habuit florente Republica id sub ipsis Imperatoribus plane habuisse, eorum nempe facilitate & indulgentia. Nam cum populus dominabatur, quod Senatus jussisset & constituisset, pro lege non habebatur nisi à populo probatum foret. Rogatione ad populum facta tum demum quod Senatus decreverat, vim legis accipiebat. At sub Imperatoribus Senatusconsulta pro legibus valuere, idque jus postea Senatui ademit Leo Philosophus. Regnum Galliæ non esse optimate statu temperatum, sed mere regia dominatione gubernari, palam est, Edicta tamen Regis tamdiu censentur irrita & invalida, donec

nec à ſummis tribunalibus regni, quæ & ipſa vocantur *Parlamenta*, recepta fuerint & adprobata. Eorum etiam ſcita, quæ vocantur *Arreſta*, legum inſtar valent. Sed hanc ipſam poteſtatem legum faciendarum & ſine provocatione judicandi à Regibus adepti ſunt. Comitia quoque generalia ex tribus regni ordinibus congregata, clero, nobilitate & plebe, plurimum olim potuerunt ad res quæ ſummam rem Status ſpectabant decidendas & conſtituendas. Nunc nulla convocantur. Ipſa quinetiam imperia Orientis olim, quæ δεσποτικὰ fuiſſe tradit Ariſtoteles, & Senatum habuere, ad quem de magnis rebus referebant, quemque adeo conſulebant in negotiis difficilibus & dubiis digniſque vindice. Certis etiam legibus obligabantur, quæ tanquam regni leges cenſebantur. Joſephus de rege Artaxerxe, in Hiſtoria Vaſtæ; διαλλαγῆναι τῇ Οὐάστῃ διὰ τὸν νόμον οὐκ ἠδύνατο. *Reconciliari Vaſtæ, quia lex obſtabat, non poterat.* Cambyſes quamvis regum impotentiſſimus & τυραννικώτατος, tamen cum vellet ſororem germanam in uxorem ducere, conſuluit regios judices, id eſt Senatum regni, an ulla lex eſſet quæ id permitteret. Nolebat nimi-

nimirum quicquam feciſſe contra leges videri, & cupiebat eſſe legem aliquam qua tueri factum poſſet, id quod facere deſtinabat. Nemo certe fuit Rex, nec in Oriente olim ubi maxime autocratorica poteſtate pollentes potenteſque erant, nec in Europa nunc eſt, qui in Senatu & conventu generali ex omnibus Ordinibus regni coacto plus ſolidæ & mere vereq; regalis autoritatis habuerit habeatve quã Rex Angliæ. Id eludere, vel elidere potius, omnibus modis conantur, qui de rebellione artem facere contendunt. Nihil intentatum reliquerunt quo illam omnibus ſuis numeris perfectam reddant, adeo ut regem nolint eſſe regem, ſed aliquam poteſtatem imaginariam & prioribus ſæculis inauditam, noſtro incognitam, quæ nomen habeat ſine re, à populi nutu ſuſpenſam, quæque regi potius quam regere debeat. In quo imperitiam ſæpe ſummam cum pari improbitate conjunctam produnt. Nam quæ deſtruere volunt, adſtruunt, & plus regi largiuntur quam ipſe ſibi poſſit ſumere. Dum omnia argumenta conquirunt quibus regi autoritatem quam in Senatu à ſe convocato de jure habet adimant, ſuo ſemet ipſos telo confodiunt, quo jugulari putant

cauſæ

causæ regiæ defensores. Ajunt Senatum Anglicanum supremum esse regni tribunal. Regem ubicunque corpore sit, quamlibet à Senatu illo absentem, in eo tamen censeri præsentem vi potestatis. Quod *virtualiter* dicunt tam lingua quam mente barbari homines. Ergo quodcunque in illo Ordinum conventu per absentiam regis agitur, geritur, decernitur à rege ipso actum, gestum, decretumque intelligi. Accipimus quod dant. Non potest id esse quod volunt, nisi concedatur supremam esse regis in illa prima regni Curia potestatem, sed ipsam non alia potiri quam vicaria & delegata à Rege. Sic in aliis Curiis in quibus jus nomine regis redditur, rex quamvis absens, semper præsens habetur, sed virtute ejus potestatis, qua semel à rege accepta, in justitia nomine ejus administranda utuntur, ita ut non opus sit in singulis causarum judiciis ad regis autoritatem recurrere, & ejus assensum requirere. Ad eundem plane modum qui duces exercitus à Rege vel Imperatore deligebantur belli gerendi gratia, quamvis eo à quo missi fuerant absente, auspiciis tamen ejus ductuque copias contrahere, in hostem ducere, pugnare, vincere censebantur. Nec minus togata

militia

militia quam ſagata auſpiciis principis exercetur qui duces & judices inſtituit ſuos ad utramque adminiſtrandam. Hinc & in ſummis Galliæ tribunalibus, cum rex non adeſt, regis tamen nomine quaſi præſentis, omnia Senatusconſulta concipiuntur, quia adeſſe ſemper exiſtimatur, non corpore ſed nomine, non re ſed poteſtate. Si idem eſt in generalibus Angliæ Comitiis & ſuprema regni Curia, ut præſentia regis non corporalis ſed *poteſtativa*, ut loquuntur, tantum videatur neceſſaria, ex eo concludetur, non niſi delegatam poteſtatem & fiduciariam in illo conventu hærere. Nec poteſt aliter ſtatui. Cæterum quocunque modo præſentia regis in illis Comitiis ad confirmationem Actorum videbitur requirenda, ſive *virtualis*, ut barbare cum barbaris loquar, ſive *realis*, ſine rege non poſſe Senatum illum quicquam agere aut ſtatuere quod firmum ratumque ſit, plane inde colligi neceſſe eſt. Nam ſi Rex non ſit, neutra ſua præſentia poteſt aſſenſum præbere iis quæ in Senatu acta fuerint aut conſtituta. Sed quia aſſenſus regis, ut firma habeantur quæ geſta ſunt, neceſſario requiritur, hoc argumentum eſt, non ſufficere præſentiam qualis intelligitur in illis Curiis & Tri-

Tribunalibus quæ justitiam administrant regis vice & nomine. Nam ubi semel ad actus omnes justitiæ celebrandos, aut ad militiæ armatæ functiones perficiendas, Rex alicui vicem suam ac potestatem commisit, tùm ad singula actionum momenta non postulatur ejus assensio, ut rata sint quæ fiunt. Ubi vero potestas alicujus corporis vel ordinis quasi pari passu cum regia ambulat, sed cum hac restrictione ut nihil statuere queat quod legis vim habeat rege dissentiente, quia majus illius est imperium, tunc consensio ejus vel præsentis exigitur, vel si absens sit, rescripto sub magno sigillo dari debet, quæ æquè valet ac si constituendo & firmando decreto adesset. Adeò verò præsentia regis in Parlamento primis saltem diebus & ultimis necessaria semper visa est, ut si causa sontica adesse impediretur, deberet tres ex numero procerum nominare, qui suam vicem Parlamento interessent, quibus hanc provinciam mandabat rescripto magno Angliæ sigillo firmato. Ita Elisabethæ regni anno XXXI, cum per morbum adesse non posset, tribus mandavit qui pro se adessent, Archiepiscopo Cantuariensi, magno Angliæ Thesaurario, & Comiti Darbiensi. Ad

præ-

præbendum etiam assensum iis quæ Parlamentum statuisset, præsentia ejus utique necessario requirebatur, vel saltem rescriptum. Ergo quicquid in Parlamento decretum fuerit præter Regis voluntatem & assensum, nullius erat autoritatis. Sic ex his ita positis constat, si Rex non sit, non esse Parlamentum, quandoquidem sine Rege nullus est Parlamenti conventus, ut sine capite corpus est truncus, non corpus. At perduelles Rege sublato & Parlamenti præcipua & principali parte dempta, quod inde reliquum manet, pari jure Parlamentum nunc vocant, ac si serpenti capite ablato cum majore corporis parte, serpentem esse vellent quæ cauda esset tantum, aut si hominem appellarent truncum hominis qui solis cruribus ac pedibus reliquis, nec caput nec etiam corpus alvo tenus haberet. Qui mutarunt faciem Reipublicæ hac etiam parte debuerunt totam innovare, ut Parlamenti amplius nullam facerent mentionem, cujus forma non potest constare in minimo sui membro, quod caudam vel pedes liceat Parlamenti nuncupare. Quas igitur leges nunc potest sancire, quod jus facere, in quo nec præsulum ordo comparet, nec optimatum, nec Rex etiam præest; qui ani-

anima fuit Comitiorum, qui vim legibus eorum dabat, qui trium regni ordinum caput habebatur, ex quibus illa Comitia componuntur, Ecclesiastici, Optimatis & Popularis? Desistant igitur nominare Parlamentum, quod militare est consilium, vel plebeculæ imperitæ, stolidæ, seditiosæ & rebellis conciliabulum. Ad Acta Parlamenti redeamus. Jure & more quo semper usa est Anglia perpetuo recepta fuit differentia inter Actum, ut vocant, Parlamenti, & Ordinationem. Actum dicitur quo novæ leges sanciuntur, aut veteres confirmantur vel explicantur, aut nonnullæ earum abrogantur, quas usus & experientia parum commodas esse monstraverit, & quæ in desuetudinem sponte abierint. Quod Acta attinet, nullum eorum vim legis potest obtinere ita ut obliget vitam aut fortunas subditorum, nisi Rege, Ecclesiastico ordine, nobilibus & plebeiis conjunctim & unanimi consensu subscribentibus. *Ordinationes* quæ dicuntur, privatim spectant directionem utriusque domus peculiarem in his quæ ambarum consensu ad nonnulla ordinanda statuuntur, eaque pertinentia ad ipsarum statum. Ad hæc Regis consensus & approbatio non desideratur. *Sed in his quæ*
publi

publicum bonum concernunt, & legum ſanctiones quibus omnes ſubditi tenentur, non poteſt quicquam à Parlamento conſtitui niſi rege adprobante & conſentiente. Trium generum illa ſunt quibus tanquam firmamentis & fundamentis ſtat regni Anglicani Monarchia: Acta Parlamenti, leges regni, & jus municipale. Hoc ultimum conſiſtit in conſuetudinibus locorum. Leges Regni veteres, conſuetudines ſunt ipſius Status antiquitati æquales, in quibus tota regiminis regii ratio fundatur. Unde & *Lex Fundamentalis* & *Lex Terræ* nuncupatur. Acta Parlamenti quæ eſſent jam diximus. Acta vel ſtatuta non ſunt nec dicuntur quibus rex non adfuerit ac præfuerit. Primis diebus adeſſe tenetur vel ipſe, vel ſi id fieri non poteſt, tribus ex proceribus qui pro ſe adſint, vices ſuas committit, & ultimis, aliis non item. Is ergo ultimo conſeſſus die purpureo paludamento amictus & ſtipatus ſpiſſa Procerum corona, intra cancellos ſuperioris domus, editiore ſuggeſtu, in throno reſidens, ſub aureo cælo. Communes accerſi jubet, quibus ingreſſis, Acta confirmanda à Clerico coronæ ſingulatim proferuntur, & Rege annuente clarè pronuntiat, *Rex id vult*. Quibus

peractis, & interdum brevi aliqua oratione à Rege habita, Orator cum universi populi multitudine ad septa stans, gratias ei agit senatus populique nomine, quod eam boni publici rationem habere voluerit ut eos ad ardua regni negotia stabilienda & reformanda convocare, & statuta super his communi Senatus populique consensu facta assensu suo comprobare dignatus sit. Quæ clare ostendunt eandem in his fuisse potestatem regis Angliæ supra populum & Senatum quæ olim fuit populi Romani cum imperium habebat. Nam consules in legibus ferendis orabant populum in concione, ut vellet & juberet legem illam adprobare quæ rogabatur, *Velitis, jubeates, Quirites*. Advocatus infamis parricidarum cum non posset negare effatum abnutivum, *vocem negativam* vulgus appellat, regem habere in Parlamento, concessit locum ei tantum esse in negotiis parvi momenti, interim rem se aliter habere ubi salus populi periclitatur. Strenuè sunt impudentes in mentiendo isti perfidi perditique Sicarii. Cocus ille respondeat, si tantillum pudoris restat in ore ejus ferreo & animo cruento, an ea quæ in Parlamento tractabantur, & propter quæ à rege convocabatur, exigui essent

ſent momenti ? Hoc refutatur ipſis ſolennibus verbis Codicillorum ſive Brevium regiorum, quibus tam populus quam optimates ad Parlamentum evocari ſolebant. His enim expreſſe declaratur, Regem ibi tractaturum eſſe de quibuſdam arduis & urgentibus negotiis ad ſtatum & defenſionem Reipublicæ & Eccleſiæ Anglicæ pertinentibus. Ad has ergo ipſas res tanti ponderis conſultandas & decidendas per litteras Regis vocabantur, & in repudiandis aut comprobandis quæ decreta forent Rex aſſentiendi aut diſſentiendi poteſtatē habuit. Hoc Coqui mendacium altero etiam longe majoris & confidentioris improbitatis ſuperatur quo novæ Reipublicæ Fanatici fundatores primum verſum Declarationis ſuæ concipere voluerunt in hæc verba; Parlamentum Anglicanum electum eſſe à populo quem refert, & ab ipſo autoritatem ſuam & poteſtatem omnem accepiſſe. Quid de cæteris quæ ea Declaratione continentur, ſperare veri poſſis, cum prima ſcripti nefandi periodus tam deteſtandam & horribilem impoſturam præ ſe ferat ? Unde oſtendent Parlamentum à populo eſſe electum ? Cur igitur populus ad ejus conventum non eos accerſit qui tenen-

tur adesse? Cur non citantur nomine populi, sed Regis? Quis ille populus est de quo intelligunt? An domus *Communium* ut appellant? Ergo ea semper potestatem habuerit Regis ipsius convocandi ad Senatum, ut præcipuum suum ministrum: deinde post eum reliquos Proceres qui superiorem domum, quæ & *Dominorum* dicitur, componunt? Ergo populi est creare nobiles quibus ea domus constat, Duces, Comites, Vicecomites & Barones? Contrarium supra demonstratum est, omnes eos nimirum à Rege ipso creari & suas illi dignitates ferre acceptas, quarum beneficio jus in illo consessu sedendi & suffragii ferendi adipiscuntur. Parium omnium, ut vocantur, honor ac decus regii est beneficii & muneris, qui domum *Dominorum* dictam constituunt. Nemo eorum à cæteris duobus Parlamenti corporibus creari potest. A solo rege creantur. Ipsi præsules, qui in ea domo considendi quoque jus accepere, non aliunde illud habuere quam à Rege. Eant nunc novi & veridici sancti, & dicant Parlamentum à populo electum esse, & ab eo omnem quam habet potestatem nactum esse, cum certo certius constet ex his quæ diximus, Parlamenti convocationem,

nem, continuationem, dissolutionem, numerum & qualitates convocandorum, loci & temporis definitionem ad quem & quo coire vocati debeant, à Regis arbitrio pendere. Sed cum horum regni Comitiorum, quorum congregandorum aut dimittendorum, ubi aut quando aut quoties placuerit, Rex potestatem habuerit, extraordinarius hic consessus fuit, & non omnis temporis. Quid interim Rex fecerit, quomodo Rempublicam rexerit cum Parlamentum non erat, an alia tunc potestas ad regnum administrandum cognita fuerit, videndum. Si nullam aliam possunt dicere eo tempore fuisse, quid de rege sunt dicturi? An, ut populus Parlamentum ex Fanaticorum sententia eligit, ita & regem regno regendo præficit cum Parlamentum dimisit? Qui regem nihil tale meritum potuerunt infami capitis supplicio addicere, poterunt tanto facilius de jure ejus & potestate falsa omnia confingere & comminisci, quem arcessitis & alienis pluribus criminibus nefarie obruerunt. Melius igitur sacrilegos istos non audire, sed quod omnes audiant aut legant, ex veracium Angliæ monumentorum fide, rerumque ipsarum & autorum certis te-

ſtimoniis quæ nemo refutare poſſit, depromere. Ceſſante itaque à ſeſſione Parlamento, ſi Rex fuit atque ita verè dictus eſt quem pro rege non habuerunt qui capite damnatum obtruncandum carnifici dederunt, regio more ac jure debuit imperare, atque omnia cum ſumma poteſtate adminiſtrare. An ita regnaverit, quærendum, & an à ſuis prædeceſſoribus regibus talem regendi morem acceperit. Ariſtoteles lib. III. de Republic. cap. XIV. in regnis Græciæ antiquæ, quæ hæreditaria fuere, & πάτρια vocat, tres partes facit regiæ poteſtatis, in quibus adminiſtratio imperii verſabatur, belli ducatum, ſacrorum curam, & juriſdictionem. Tradit enim priſcos illos Græcorum reges fuiſſe, Κύριοι τῆς τε κατὰ πόλεμον ἡγεμονίας, καὶ τῶν θυσιῶν ὅσαι μὴ ἱερατικαί, καὶ πρὸς τούτοις τὰς δίκας ἔκρινον. *Erat penes eos belli gerendi & exercitus ducendi poteſtas; item ſacrificiorum cura quæ ad ſacerdotale munus non attinebant, & præterea jus reddebant & judicia exercebant.* Eaſdem prorſum habet & totidem ſtatuit regalis officii ſive adminiſtrationis partes Diotogenes Pythagoricus in libro de Regno. Ἔργα τε βασιλέως, inquit, τρία, τό τε στρατηγεῖν, καὶ δικαιοπολεῖν, καὶ θεραπεύειν θεούς.

Tria

Tria sunt opera regis, exercitus ducere, jus reddere, & Deos colere. Unde & in sequentibus concludit, perfectum regem debere esse bonum belli ducem, judicem & sacerdotem. Imperandi autem artem in bello non posse tenere nisi bellum gerere rite sciat. Neque judicandi scientiam habere qua subditorum causas audiat & disceptet, quin didicerit juris & legum sanctiones. Neque pie & sancte Deos colere, nisi qui naturam & virtutem Deorum noverit. Dionysius quoque Halicarnasseus ad munia quæ in rege ait desiderari, adjungit etiam curationem sacrorum lib. 11. Eam ad se revocavit Romulus cum & cæteras Reipublicæ partes ornaret & ordinaret. Omnes antiqui Reges in omnibus his ferme gentibus idem fecisse constat. Rationem addit Diotogenes, cur præ cæteris cultus divini procuratio ex regiæ sit dignitatis officio. Quia nempe decet optimum quod sit ab optimo coli, & summum à summo. In terris autem neminem supra reges esse, qui solo Deo minores sunt. Inde est quod apud plerasque gentes iidem reges & sacerdotes fuere. Virgilius: *Rex idem Anius Phœbique sacerdos.* Ægyptiorum antiquissimi reges, sacerdotes etiam erant. Scribit Herodotus, tre-

centos & amplius colossos ligneos sibi in Jovis cella apud Memphim monstratos qui pro totidem regum eorundemque sacerdotũ simulacris positi erant. Judæorum post migrationem è Babylone maximi Pontifices etiam regali potestate imperarunt. Primus inter eos Aristobulus etiam diadema sumpsit, & pro rege se gessit tam re quam nomine & habitu. Ante captivitatem omnes qui regnarunt tam Israëlis quam Judę reges, in ipsos etiam pontifices supremam habuere potestatem, & eos deponere sacerdotium; aliquando & vitam, coëgerunt. Primus Salomon Abjatharum pontificem abire pontificatu adegit, & parum abfuit quin etiam occideret, in locum ejus subrogato Sadoco. Hoc jure alii reges post captivitatem etiam aliquoties usi sunt. Moses ipse cum civilis esset Magistratus, Aaronem consecravit ut summus esset pontifex. Hoc facto ostendit synagogam esse in republica, non rempublicam in synagoga. Idem dicendum, immo & dictum est, de Ecclesia Christianorum. Cum Aaron peccasset aureum vitulum fabricando, & nequitiæ populi morigerando; graviter à Mose hoc nomine increpitus ac reprehensus fuit. Moses autem regis officium semper fecit. Unde &

rex etiam, ut supra ostendimus, in sacra Scriptura vocatur, idemque jus successoribus suis populi judicibus, & regibus porro qui judicibus successere, transmisit. Non solum autem primi Romanorum reges hanc curam ad se pertinere voluerunt, sed etiam posteriores Imperatores propter hanc rationem se Pontifices dici Maximos affectarunt. Servius ad illum poëtæ locum; *Sane majorum hæc erat consuetudo, ut rex esset etiam sacerdos vel pontifex. Vnde hodieque Imperatores dicimus Pontifices.* Hoc jus transiit ad Christianos ipsos. Hinc & Constātinus se Episcopum esse extra Ecclesiam intendebat, ut est apud Eusebium. Hoc est κύριον εἶναι τῶν θυσιῶν, ὅσαι μὴ ἱερατικαί. *Arbitrium habere sacrificiorum quæ non sunt sacerdotalis muneris.* Episcopus in religione Christiana idem est qui Pontifex in pagana. Unde & leges quæ Ecclesiæ bonum & sacra spectabant, Christiani Imperatores omnes à Constantino & deinceps usque ad Justinianum & sequentes sancire soliti. Qui successerunt Imperii Romani partibus in Occidente, idem sibi sumpserunt, ut Carolus Magnus & Ludovicus Pius, sicut testantur Capitula quæ leges tam Ecclesiasticas quam civiles continebant ab illis Regibus promulgatas. Idem

jus usurparunt eorum successores usque ad infima penè sæcula. Concilia convocabant, Episcopis denuntiabant ut ad Synodos venirent, inter eos lites obortas dijudicabant, Ecclesiarum & Monasteriorum curam gerebant, omnia Ecclesiastica munia administrabant ὅσα μὴ ἱερατικὰ, quæ ad internum conscientię forum minime pertinere videbantur. Episcopos coërcebant delinquentes, & ab officio removebant. qui digni viderentur Ecclesiis dabant, aut electos confirmabant, non legitime ordinatos abjiciebant. Juxta hanc ergo consuetudinem & jus tam gentilium quam Christianorum veterum principum Reges Angliæ hanc quoque partem regii regiminis sibi semper vindicarunt, non solum Guilielmo Normanno anteriores, ab eo tempore ex quo insula illa Christi fidem profiteri cœpit, sed etiam omnes Guilielmi successores. Alvredus Anglorum rex Dunevvolphum litteris excultum Vintoniensi præposuit Ecclesiæ. Idem, ut Historici docent, neminem illiteratum ad quamcunque dignitatem Ecclesiasticam promoveri permisit. Idem plures leges de Ecclesia & rebus personisque Ecclesiasticis tulit, ut & ejus antecessores ac successores. Stephanus Angliæ rex anno ↄIↄC-

XXXVI.

xxxvi. Investituram prælatorum sibi reservavit, Matthæo Parisiensi teste. Quod etiam jus sequentes Angliæ reges habuere, ut ex monumentis Anglicis constat. Ita post & ante Reformationem religionis, jurisdictionem Ecclesiasticam semper obtinuere. Quinimmo & *Defensores fidei* se appellarunt, postquam Reformata in eo regno fuit Ecclesia. Eduardus Coke plura refert exempla jurisdictionis Ecclesiasticæ quam Reges Angliæ exercuerunt, à Guilielmo cognomento Conquæstore usque ad Elizabethæ regnum sub quo vixit & scripsit. Ea regnante nemo in Anglia dubitavit subditorum ejus fidelium, quin omnis jurisdictio tam Ecclesiastica quam civilis autoritate & auspiciis regis exerceretur. Idque etiam Parlamenti sanctione confirmatum tunc fuit, quod omnis jurisdictio spiritalis & Ecclesiastica per quaslibet de Clero personas exercenda vel re ipsa exercita ad jus regium pertineret, ita ut diplomate suo sub magno sigillo Angliæ potestatem habuerit designandi, nominandi & autoritate muniendi quos vellet, quando & quoties, & quandiu sibi visum esset & hæredibus suis regnique successoribus, qui de causis omnibus Ecclesiasticis cognoscere possent,

ſent & executioni mandare, quæ ſuper his decreviſſent. Quamvis autem procedendi & agendi formulæ ac modi in Curiis Eccleſiaſticis & de rebus ad Eccleſiæ jura pertinentibus ſub Epiſcoporum nominibus fierent, nihilominus illæ ipſæ Curiæ regis eſſe dicebantur, & leges quibus agebant in quamlibet perſonam Eccleſiaſticam & judicabant, Leges regis erant. Hoc multis probat Eduardus Cokius in quinta parte Relationum ſub Elizabethæ nomine. Nec ſecus res habuit ſub regibus qui Reformationem præceſſere quam qui poſt Reformatam Eccleſiã regnarunt. A. XXXIII. Eduardi III ſancitum fuit, *Reges ſacro oleo unctos, eſſe juriſdictionis ſpiritalis capaces.* Eodem regnante ſæpius ſtatutum eſſe idem Cokius obſervat, omnes Epiſcopatus Angliæ per Regis prædeceſſores conſtitutos fuiſſe. Ideo advocationes eorum omnium ad Regem ſpectare. Ex lege quippe communi & generali regni Angliæ deſcendere, ſi Metropolitanus officium ſuum non faceret de novo Epiſcopo intra ſex menſium ſpatium in locum demortui conſtituendo, tum Regi licere paſtorem Eccleſiæ illi providere & nominare, tanquam ſupremo ordinariorum regni ſui,
nec

nec eam potestatem concedi Pontifici Romano. Per statutum etiam factum anno XVII. ejusdem Eduardi III. Rex personam quamcunque Ecclesiasticam ab ordinarii jurisdictione potest eximere, atque etiam jurisdictionem Episcopalem ipsi mandare. Multa exempla ibi profert supremæ regis jurisdictionis in Ecclesiam & personas Ecclesiasticas in libro de jure Regis Ecclesiastico. Secundum eam potestatem spiritalem quæ Regibus Angliæ semper fuit legitima, Rex suo diplomate de canonicis sæcularibus regulares facere potuit & sæpe fecit, quod nullo jure potuisset, nisi jurisdictionem habuisset Ecclesiasticam. Statuto quod anno IX. R. Henrici VI. factum est, Rex solus, non alius, poterat licentiam dare in Angliæ regno fundandi collegii vel corporis alicujus Ecclesiastici. Sub Henrico VIII. definitum est statuto Parlamenti, Regem esse personam mixtam, quia tam Ecclesiasticam, quam sæcularem jurisdictionem habeat. Legibus Ecclesiasticis in Anglia cautum erat eidem sacerdoti duo beneficia habere non licere, nec eum qui ex legitimis nuptiis natus non esset, sacris initiari posse. Utriusque legis gratiam facere in potestate Regis fuit.

fuit. Si ab Episcopo cum collegarum assensu lata esset sententia de causa aliqua vel persona Ecclesiastica, non erat rata priusquam legis communis judices, id est regii, eam comprobassent. Et hanc esse receptam opinionem in omnibus libris Constitutionum regiarum, idem Cokius tradit, nec minus usitatam fuisse in Ecclesiasticis Episcoporum Curiis sententiarum formam. Atque ita suo tempore observatum ait sub regno Elizabethæ. Et hæc Regina potestatem habuit exercuitque, vi prædicti statuti, delegandi judices ad causas Ecclesiasticas. Notatque ibidem statutum quod erat factum anno primo ejusdem Elisabethæ, de jurisdictione antiqua coronæ restituenda, super Statum Ecclesiasticum & Spiritalem, nihil novi juris regibus attribuisse, sed quod ante habuerant, iisdem reddidisse. Causas recenset eo loco, omnes Ecclesiasticas de quibus decernendi aut ad quas determinandas judices dandi potestatem penes Reges fuisse ostendit. Eas non opus est hîc reponi, quæ apud ipsum Cokium videri possunt, in quinta parte Relationum de jure Regis Ecclesiastico. Sufficit dicere, omnes qui ante Guilielmum Normannum reges & post eum ad hæc

usque

usque tempora in Anglia fuere à primis Christianę fidei quam Britanni receperunt incunabulis, hoc jure in Ecclesiasticis non minus quam in sæcularibus negotiis summo potitos fuisse. In legibus sancti & boni Eduardi qui Confessor dictus est, diserte habetur cap. de Regis officio & jure Coronæ regni Britanniæ: *Regem qui vicarius summi regis est, ad hoc constitutum esse ut regnum terrenum & populum Domini, & super omnia sanctam veneretur Ecclesiam, eam regat & ab injuriosis defendat.* Inter ejus leges sunt, *De clericis & possessionibus eorum. De justitia Ecclesiæ. De universis de Ecclesia tenentibus. De reis ad Ecclesiam fugientibus. De fractione pacis Ecclesiæ.* In ea lege sancitur si quis pacem Ecclesię violavisset, Episcoporum esse justitiam. Quod si nocens sententiam eorum diffugisset, clamorem de eo deferri ad Regem post quadraginta dies, ut nempe executioni mandaretur, quod Episcopi in ea causa statuissent. Omnes antiqui Reges illius Insulæ qui Christianam fidem receperunt, leges de Ecclesia tulerunt, de personis & rebus Ecclesiasticis. Ut videre est in vetustissimo Codice Legum Saxonicarum ab Ina rege Occiduorum Saxonum; qui anno Christi re-

regnare cœpit DCCXII. Sed Canutus sive Knutus Anglorum, Danorum & Norvvagiensium Rex qui in Anglia paulo ante Eduardum Confessorem regnavit, longe plures ad Ecclesiam pertinentes leges tulit, quæ habentur in eo Legum Saxonicarum Codice. Cum igitur suprema in Ecclesiam jurisdictio ab omni ævo Regibus Angliæ competierit, quid nunc fiet de religione & Ecclesia eo statu rerum qui hodie obtinet sub tyrannide sectariorum militari, Rege amoto cujus auctoritate Episcopi Ecclesiasticam & spiritalem justitiam exercebant? Episcopis etiam de medio sublatis qui sub Rege, & ex ejus arbitrio de causis ecclesiæ cognoscebant, ad quos redibit ea cognitio, cum nec ministris Reformatis quidquam juris ad eas res relictum sit? An militum erit omnis super ecclesiam, resque ad eam pertinentes jurisdictio? Dabiturne potius plebi sectariorum? Nulli hodie præter eos in Anglia regnant. Cum religio hæc unica eorum sit, plures habere, & omnes tolerare, & in Ecclesia nullum superiorem agnoscere; dijudicandum hominibus sanæ mentis relinquo, an qui ita sunt animati, inconsutilem Christi tunicam sar-

tam

rani tectam recte conservaturi sint. Antea Reges soliti erant negotium dare Episcopis, iisque injungere, aut quibus vellent aliis personis Ecclesiasticis curam committere, de Apostasiis, Hæresibus, Schismatibus tollendis; Hodie vero quis ipsos custodes custodiet & coërcebit, cum illi qui imperium tenent, Apostatæ sint, Hæretici, Schismatici, aut A'πιστιῶν, Hæreseon & Schismatum fautores ac patroni unici & protectores? Sequitur altera pars muneris & officii regalis, quæ juris reddendi potestatem spectat. Hæc ita regum propria est, ut reges non esse videantur qui non habent jurisdictionem. Potestas quippe minor regali etiam eam habuit, ut judices Hebræorum, & duces in exercitu. Nam omnis jurisdictio à regibus sicut à fonte derivatur & manat. Eam ipsi mandant quibus volunt, judices dant; judicare jubent. Quæ omnia faciunt tanquam qui jure suo jurisdictionem habent; non alieno beneficio, ut hi qui delegati sunt ad judicandum à Principe. Regis etiam est, jus gladii concedere, & nominare qui sua vice judicent sine provocatione. Cum Israëlitæ regem à Deo petierunt, ad hoc eum sibi constitui voluerunt, ut judicaret, per se nimi-

rum, vel per eos quibus justitiæ exercendæ partes suo nomine, concrederet. Judices quoque quos ante habuerant, ab hoc ipso juris dicendi munere dicti sunt, cum tamen & duces essent, atque ita etiam appellarentur, ab exercitibus ducendis & bello gerendo. Hos etiam Reges scriptura nominat, ut & ipsum Mosen cui successere. In hac ipsa parte Reges Angliæ plenam summamque potestatem habuisse constat, judiciorum nempe exercendorum, tam in civilibus quam criminalibus causis. Et cum in Ecclesiasticis habuerint supremam jurisdictionem, ut supra monstravimus, tanto magis & in sæcularibus hoc jus illis competiisse dicendum. Statutis plerisque Parlamentariis sub diversis regibus promulgatis hoc ostenditur. Sub Eduardo IV. sanctio facta est, Regem *posse erigere tribunal communium placitorum, in quacunque parte regni ipsi visum fuerit, per diplomata sua, Litteras Patentes vocantur.* Ea sunt in quibus lites & negotia privatorum disceptari solent. Sub Henrico VII. sancitum est, *Regem habere plenam potestatem in omnibus causis justitiam administrandi quibuslibet.* Anno primo Eduardi VI. factum est statutum, quo declaratur; *Omnem autorita-*

tem

tem & jurisdictionem spiritalem & temporalem derivari à Rege. Omnes Curiæ justitiæ quæ in regno sunt, potestatem judicandi habent à Rege, & nomine ejus jus reddunt, ideo & præsens in his semper esse existimatur. Præterea Regem dare judices & commissiones, ut vocant, ad judicandum per diplomata sua nemo infitias ire potest; & officia judicaturæ quibus velit, conferre. Quod adeo verum est ut inter crimina Regi objecta à perduellibus, hoc etiam fuerit, mutasse illum formam Codicillorum quibus judices creare solet. Nam cum antea ejusmodi potestatem iis Reges se dare dicerent quoad viverent & quandiu se in officio recte gessissent; Carolus in diplomatis quibus dignitatem eam judicibus conferebat adponere solitus est, tandiu munus judicandi obituros esse, quandiu libitum ipsi esset. Quod cum gravatim tulisset Senatus, & Regem de eo admonuisset, ille pristinam formam revocavit. Et tamen si res recte æstimetur, judicibus ipsis Rex eo pacto consultum ibat, quos sine ignominia sic poterat dimittere, cum diceret sibi non placere ut diutius eo munere fungerentur. Antiqua autem illa formula dandorum à Rege judicum

quæ

quæ obtinuerat, semper Rex poterat iis imputare quod male se gessissent, si quos in eo munere diutius nollet retinere. Cum cæteræ omnes Curiæ regni & tribunalia à regis summa jurisdictione penderent, fuit & proprius regis ad judicandum consessus qui ex eo *Bancus regius*, hoc est subsellium regis, dicebatur. In eo disceptabantur causæ publicæ ad jus regni & coronæ pertinentes, aut quas Rex ipse ibi vellet dijudicare. Atque hæc sunt quæ regum Angliæ in jure dicundo & justitia administranda summam & vere regiam potestatem testantur. Nunc restat tertia pars quæ circa militiam versatur. Regum omnium semper ea sic propria fuit, ut qui in cæteris duabus prioribus summum imperium non haberent, in hac tamen plenissima cum auctoritate & libertate imperarent. Stante Romana Republica quandiu penes populum fuit imperium, ipsi tamen proconsules qui provincias regebant & bellum gerebant Reipublicæ nomine, summo jure exercitibus præerant, ac vitæ & necis potestatem habebant. Apud Lacedæmonios cum reges eorum nomine potius id essent quod dicebantur quam re ipsa, ad bellum tamen gerendum neminem superio-

periorem agnoſcebant, & ſummo cum imperio exercitus in hoſtem ducebant & rem militarem adminiſtrabant. Judices quoque Hebræorum cum in cæteris Synedrio ſubeſſent, in his quæ ad munera belli ſpectabant & ducatum copiarum militarium, nemini erant obnoxii. Multo magis qui reges fuere ejuſmodi, quales *αὐτοκράτορας* Grçci nuncupabant, & *παμβασιλεῖς*, cum nulla in re ſuperiorem ullum aut parem haberent, in militari exercitio & ſumma belli gerendi, ſui juris omnimodo fuerunt, & poteſtatem habuerunt à nemine dependentem. Tales cum fuiſſe Angliæ reges oſtenderimus, nec minus hanc quoque partem ſine pari & æmulo tractarunt. Et omnino vel teſtimonio judicioque eorum ipſorum qui regi vellent omnia adempta jura regalia, ita eſſe oportet. Nam ſi, ut aſſerunt, rex protectionem debet ſubditis, ut ſubditi regi ſubjectionem, quomodo eos protegere poterit & defendere ab inteſtinis bellis & externis hoſtibus, niſi arma viroſque habeat in ſua poteſtate, ad hoc ut delectus poſſit indicere & exercitus comparare, tam ad hoſtilem vim propulſandam quam ad internas civium ſeditiones coërcendas? Quo colore igitur, niſi ſibi ipſi contradicere

cere velint, perduelles fanatici negare possunt, militiam regni ad regem pertinere? Eodem jure hoc negaverint quo Angliæ regnum hæreditarium esse infitias eunt, & tam Senatum quam regem ipsum à populo eligi contendunt, illum ut boni publici procurationem gerat, hunc ut populi protectionem curæ habeat. Sed minimum est vitiorum quibus scatent, impudentia in infitiando quod veritatis est non dubiæ. Hic primus gradus eorum, quibus ad summum scelus evaserunt. Cujus ergo erunt, arces, præsidia, castella, armamentaria, portus, naves & alia sine quibus munera militiæ non possunt exerceri, si militia regni ad regem non pertinet? Sane si hac parte deficiatur regiæ administrationis potestas, non solum manca erit, sed etiam nulla. Pacis & bellorum gubernatio non ab ipso dispensabitur, quia pax fit post bellum. Si belli gerendi potestatem rex non habebit, ne quidem pacis faciendæ jus cum hoste habiturus est. Ejusdem quippe est hominis utrumque curare. At si militia & armorum jus ab alterius arbitrio pendebit, is bella pacemque geret, non rex. Si regi denegant rebelles jus armorum movendorum, cuinam illud dabunt? An Senatui?

Ita

Ita ſane oportet. Ergo ſubditi, non rex, plenum ad bellum indicendum, incipiendum, gerendum, finiendum, jus obtinebunt. Ita ſubditi reges ſui regis ac domini erunt, & rex ſubditus ſubjectorum & ſervus. Regni quippe potentia præcipuè in armis & militibus conſiſtit. Certè Senatus ille vel Parlamentum totum ex ſubditis Regis conſtat. Superior enim domus Epiſcopos habet quos rex facit, Comites & Barones per regem fiunt, qui illius beneficio jus conſidendi in eo conventu accipiunt. Rex tam nobiles quam plebeios ad conventum illum regni vocat, nec convenire in unum poſſunt abſque permiſſu regis. An ergo æquum videtur ut rex eos in concilium evocet qui ſibi ſint imperaturi, qui tanquam ducem mercenarium ad bellum ire jubeant, expeditionem in hoſtes ſumere, arma cum volent, deponere & pacem facere, præcipuè cum poſſit eos non vocare? Miram certè ac novam Regis iconem nobis exhibent perduelles iſti, qui picturam tantum ejus inanem ſine re ac corpore eum volunt habere, & ſibi poteſtatem ſolis regis regendi reſervare. Juſtinianus in principio Inſtitutorum præſcribit; *Imperatoriam ſive regiam majeſtatem armis deco-*

ratam

ratam & legibus armatam esse oportere, ut utrumque tempus & bellorum & pacis rectè possit gubernare. Permutavit utriusque operis elogia, quia alterum alteri mutuas operas confert. Nam pacis æquæ sine armis ratio iniri non potest, & bellum sine legibus & jure injustum est. Ita legibus armata debet esse regis majestas, & armis decorata. Alterum sine altero subsistere non potest, neque regia potestas sine utroque consistere. Non audent Perduelles apertè abjudicare militiæ summum imperium regi suo, sed obliq; illud detrahunt dicendo militiam non stare sine pecunia, pro nervis belli eam esse, sine qua non possit procedere. Pecuniæ autem ad bellum faciendum copiam Regi non suppetere nisi ex Parlamento. Inutilem proinde ei esse militiam, qui illam per se & ex se non possit instructam habere rebus necessariis, quique ad illa obtinenda quæ opus sunt bello administrando, alterius opem implorare cogatur. Ponamus ita esse. Hæc ipsa causa ne Parlamento hoc jus tribuatur, prorsus efficere potest. Nam nec Parlamentum sine rege aut rege nolente quicquam potest. Non pecuniam imperare, non tributa aut vectigalia populo imponere. Quid ergo proderit Senato-

natoribus militiæ magisterium habere, cum ne teruncium quidem ad eam sustinendam queant de populo cogere? Cum nec ipsi in unum cogi possint nisi Regis mandato? Cæteris ergo paribus Regi potius adjudicanda quam Senatui, qui & Senatus convocandi jus habet, & regni necessitates in eo proponendi, & pecuniam jure suo ab eo exigendi ad res & negotia id requirentia. Præterea reditus regni qui in regis sunt potestate, alendis exercitibus magis idonei videntur; quam privatæ facultates eorum qui Parlamenti conventum componunt. Si singuli considerentur, regias opes ad hoc non habent ut sumptus suppeditare possint exercitibus sustentandis. Si universi spectentur, prout in corpus conjuncti congregantur, nullum jus habent pecuniæ conficiendæ ex tributorum, portoriorum & vectigalium rationibus. Portoria ipsa ad Regem pertinent atque inter ordinarios regni reditus computantur. Ex his collegisse dicitur Rex Iacobus initio regni trecenties sexagies millenas libras. Patrimonium præterea regum Angliæ amplissimum fuit. *Domanium* vulgo vocant, & sæpe ex eo solo maximas largitiones facere soliti sunt, si qui inter illius Insulæ Reges libe-

ralitatis laudibus emicuerunt. Prædicare solebat Rex Iacobus nullum in Europa principem existere qui tot & tanta latifundia coronæ suæ annexa possideret. Status ex eo reditus annuus fuit quingenties quadragies millenarum librarum cum sexcentis sexaginta. His accedebat ex Abbatiis & aliis domibus sacris è quibus Rex Henricus monachos & moniales ejecerat, earumque proventus patrimonio regio adjūxerat, in millies quingenties millenis septingentis quinquaginta libris duabus. Postremo legibus Angliæ Rex pupillorum tutelam quam *custodiam nobilem* appellant, suscipit, & usque eo servat donec vigesimum primum ætatis annum attigerint, atque interim donec tutelæ suæ facti sint, omnes eorum reditus percipit, certa tantum parte, quanta videtur necessaria, eorum alimentis destinata. Magna inde vis nummorum ad fiscum regis redit. Nec minima est quam ex recognitione feudorum recipit, quorum tantus est numerus, ut equestrium sexaginta circiter millia in censum referri velint qui de rebus Anglicanis scripsere. Nunc quæro, cum hæc ita sint, utrum Rex an Senatus majores de suo sumptus ad exercitus cogendos & alendos facere possit, cum

præ-

præter hos ordinarios reditus etiam extraordinariorum ſubſidiorum facultas regi pateat, qua Senatus caret. Nam ſi quando bellum externum ingruat, aut alia quæcunque major vis aut neceſſitas, tum Rex Parlamentum indicit ut ejus autoritate poſſit à ſubditis ſuis impetrare pecuniarium auxilium. Numquam id Senatus recuſavit. Et duplici quidem genere hujuſmodi ſubſidium regi concedebatur, vel æſtimatis ſingulorum bonis certa inde penſatione regi ſolvenda tam ab indigenis quam advenis, vel impoſitione facta ſingulis civitatibus, oppidis, pagis. Et civitates quidem decimam taxationis bonorum, quæ generatim fiebat, non viritim, pendebant, pagi autem decimam quintam. Fuere & aliæ multæ rationes quibus fiſcus regis augebatur, qua ordinariæ qua extraordinariæ. Ex quibus omnibus conſtat ad militiam tuendam longe majores opes regi præſto fuiſſe quam Senatui, cum hic nullas habuerit niſi de arca ſingulorum depromi vellet jubere, aut de publico ærario ſumi, cujus tangendi nullum jus illi fuit, ut nec quicquam oneris eo nomine populo imponendi. Erectio regii vexilli, *Standardum* appellant, quod ſpecimen eſt exercitus imperati, ad alium etiam non

pertinet, nisi ad eum qui summum imperium in militia obtinet. Atque ita semper etiam apud veteres Latinos in usu ac more fuit, ut nemo præter regem vexillum in belli signum ad exercitum cogendum & undequaque evocandos milites elevare posset. Virgilius:

Et belli signum Laurenti Turnus ab arce
Extulit. ---

Ubi reddunt rationem veteres interpretes cur Turnus hoc officium tunc arripuerit, quod regi Latino debebatur, utpote qui summum belli & pacis haberet imperium. Quoniam Latinus rerum habenas reliquerat & se domi abdiderat, Turnus ejus vicem, quia summe belli præerat, vexilli erectionem usurpavit. Negent ergo si possunt perduelles, vexilli ad bellum erigendi potestatem alteri in Anglia competisse quam Regi. Certe nec negare possunt, omnia mandata & imperia quæ dari solent delectus habendi gratia, à Rege solo fuisse data. Omnes Equites ratione feudalis patrimonii quod possidebant, tenebantur arma sumere & ad bellum exire quando Regi placitum erat, qui quidem libras viginti annuas ex agris perciperent, ut est in Statuto anni septimi Eduardi I. Idque sub omnibus deinceps regibus semper

per servatum, donec Carolus quem perduelles mactarunt, hujus obsequii gratiam illis fecit. Ratio porro ipsa prorsus evincit, regem non esse nec videri nisi qui arma & militiam in potestate sua habeat. Non enim tutari auctoritatem suam sine armis potest. Inde satellites & corporis custodes armati semper regibus attributi sunt, tam tyrannis quam legitimis, cum hac differentia, quod tyranni ad corporis custodiam milite mercenario uterentur, legitimi reges è suorum civium & subditorum numero. Ipsi quinetiam antiqui populi Græciæ qui Æsymnetas suos eligebant cum potestate plane tyrannica & infinita, satellites eis & stipatores armatos dabant. Nam, ut recte scripsit summus Philosophorum, etiamsi talis princeps detur qui nihil ex proprio arbitrio faciat præter legem, ei tamen ex armis præsidium adsistere necesse est quo leges tueri & executioni mandare possit. Εἰ γὰρ κατὰ νόμον εἴη κύριος μηδὲν πράττων κατὰ τὴν αὐτοῦ βούλησιν παρὰ τὸν νόμον, ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῷ τε δύναμιν ᾗ φυλάξει τοὺς νόμους. Omnino ergo oportet regem plus armis posse quam populum universum. Nisi hoc sit, regetur non reget. Rex erit sine auctoritate & potestate, quam vindicare læsam non poterit.

 Tunc

Tunc omnia pessum abibunt, si arbitrio populi permittantur, qui leges non solet curare, si se iis superiorem esse videat. Militia itaque regis est, aut rex nullus est. Quid plura? Consuetudo constans regni & perpetuus omnium usus temporum, regumque Angliæ jus minimè controversum, militiam illis plena & summa semper potestate asseruit, idque confirmatum pluribus Parlamentorum statutis, & præcipuè statuto anni septimi Eduardi primi. Cum igitur in his tribus quæ maximè regiæ & absolutæ gubernationis officium constituunt, nempe in religione, justitia & militia, reges Angliæ omnes summo semper cum jure & imperio versati sint, non est dubitandum quo titulo majestatis suæ & dignitatis regiæ munus impleverint. Concedemus porrò, hanc vim majestatis parem quoque in Parlamento fuisse, si potestatem habuit in religionem, si jurisdictionem suo jure exercuit, si bella suscipiendi & vexilli militaris ad hoc erigendi licentiam sibi arrogavit. Præter has tres partes, quas Aristoteles cum Pythagoricis præcipuas & principales esse regalis imperii statuit, aliæ quædam nonnullis autoribus memorantur, eodem pertinentes, ut jus magistra-

tuum

tuum creandorum, legum condendarum, tributorum imponendorum, monetæ cudendę, & aliarum ejusmodi quæ nonnisi ab eo fieri possunt qui supremam habet regendi potestatem. Sed bene calculum ponenti, & rem ipsam ex veritatis merito æstimanti, omnia hæc apparebunt tanquam appendices & lacinię trium quæ supra proposuimus capitum. Immo nullum horum est quod non revocari possit ad alterum genus ex duobus quæ ultimo loco explicavimus. Nempe ad justitiam sive juris dicendi summam autoritatem, & ad militiæ tractandæ supremum imperium. Primum, qui jurisdictionem suo jure habent, non alieno, nisi legum etiam ferendarum & abrogandarum potestatem simul habeant, haud rectè poterunt jura reddere, & judicia exercere plene ac libere, ut convenit illis, qui non fiduciaria nec delegata ad judicandum opera utuntur. Sæpe multæ causæ incidunt de quibus lex non est, aut si quæ est, interpretatione indiget, aut etiam incommoda videtur. Mutandæ aut novandæ legis arbitrium penes illum esse non potest qui secundum leges judicare cogitur, utpote qui judex ab illo datus est qui merum habet imperium & jurisdictionem suo jure obtinet. Qui

legis gratiam facere poteſt, is etiam novam poteſt facere. Hoc vero proprium ſummę poteſtatis & Regiæ vel Imperatoriæ. Αὐτοδίκους Græci vocant & αὐτογνώμονας, ſui juris quaſi dicas, & ſuæ ſententiæ. Id eſt, qui ſententiam ferre poſſunt quam velint, nec legibus obnoxii ſunt, ne illis quidem quas ipſi ſanxerunt. Unde & contra leges non poſſe facere intelliguntur, quia ſunt ſupra leges. Non injuriam etiam facere exiſtimantur, quia jus eſt quodcunque decreverint. Inde Græci, ut exprimant civitatis liberæ ſummam & nulli obnoxiam poteſtatē, τὸ αὐτόδικον & αὐτόνομον conjunctim ei tribuunt, id eſt legum ſuarum & ſui juris. Quia hæc invicem cohærent, jus dicere, & leges ſecundum quas jus reddas, facere. Præcipuè in eo qui, ut diximus, juriſdictionem habet αὐτόδικον & αὐτόνομον, id eſt, ſui juris, non alieni. Eas qui fert etiam poteſt eiſdem derogare, obrogare, & penitus eaſdem quoque abrogare. Hoc etiam habent Angliæ reges, leges condunt, conditas executioni mandant; contra leges etiam judicare poſſunt dum legum pœnam nocentibus remittunt. Nec eſt quod quis hîc objiciat, non poſſe eum leges ferre niſi in Parlamento & ſine utriuſque Domus aſſenſu. Id etiam

in aliis omnibus regibus qui olim dominati sunt cum summo imperio, semper fuit, & in his qui nunc dominantur, videre est. Ut belli dux non fert leges militares in prætorio suo solus, sed tribunos militum & primos centuriones in consilium vocatos adhibet ut cum his decernat, ita nemo unquam rex repertus est qui solus in cubiculo suo edicta formaret, rescripta faceret, legesque sanciret, resque ad publicum bonum pertinentes tractaret, sed semper hæc omnia ex consilio suorum Senatorum & Procerum facere soliti sunt. Quis Romulo βασιλικώτερος *regalior*, ut ita dicam, fuit? Nõ ille à populo rex factus est, sed populum sibi fecit. Non rex à Senatu renuntiatus est, sed ipse Senatum de senioribus populi quem asylo constituto adgregaverat, constituit. Cum tamen de legibus ferendis & majoribus regni negotiis expediendis quæstio esset; Curiatis Comitiis; de his agebat cum populo. Sic enim scribit Pomponius de Origine juris Romani; *Romulum populum in triginta partes divisisse, quas partes Curias appellavit, propterea quod tunc Reipublicæ curam per sententiam partium earum expediebat. Et ita leges quasdam & ipse Curiatas ad populum tulit, tulerunt & se-*

quentes Reges. Sed quid opus veteres memorias ad id excutere & exoleta exempla arcessere, cum in promptu sint & ad rem ipsam facta de qua agimus? Ipse Guilielmus cognomine Conquæstor, & summus generis auctor dominantium hodie Angliæ regum, non aliter post redactum armis in suam potestatem Britanniæ regnum, leges pristinas emendavit & novas constituit, quam participato cum proceribus consilio & sententia eorum exquisita. Sic enim in legum principio quæ nomine ejus editæ sunt, habetur. *Hic intimatur, quid Guilielmus Rex Anglorum cum principibus suis constituit post conquisitionem Angliæ.* Superiores omnes reges, Dani, Angli, Saxones, idem omnino observarunt quod iste Normannus, cum leges tulerunt, ut ex illarum prooemio constat, in quibus hoc perpetuo legas, *Consulta sancivisse ex Optimatum, & Senatorum & Sapientum consilio. Aldermannos* & *Graphiones* appellant, ut supra notavimus, id est provinciarum præsides & civitatum præfectos, & alios optimates qui postea sub Normannis Comites, Vice-comites, & Barones fuere. Ita in Canuti legibus scriptum est. *Sic Rex Ethelredus concilium promovendæ pacis causa*

habuisse

habuisse dicitur Vodstoci Merciæ. Sic Rex Edgarus leges *frequenti Senatu ad Dei gloriam, regiæ majestatis ornamentum ac Reipublicæ utilitatem, sancivit.* Rex Edmundus *ipso solenni Paschatis festo frequentem Londini tam Ecclesiasticorum, quam laïcorum cœtum celebravit.* Rex Æthelstanus, ex prudenti Ulfhelmæ Archiepiscopi, aliorumque Episcoporum suorum consilio, se leges sanxisse testatur. In legibus Alvredi in præfatione hæc habentur; *Atque in istis discernendis ego Alvredus Occidentalium Saxonum Rex, prudentissimorum è nostris consilio usus sum atque iis omnibus placuit edici, &c.* Inas Rex Occidentalium Saxonum qui anno Christi DCC. cœpit regnare, *suasu & instituto Cenredi patris sui, Heddæ & Erkenvvaldi Episcoporum suorum, omnium Senatorum suorum, & natu majorum sapientum populi sui se illa decreta sanxisse testatur.* Reges Normannidæ qui successere Guilielmo orbita ivere precedentium regum, atque Episcopos aliosque præsules cum optimatibus regni semper convocarunt, si quando de rebus majoris momenti & status salutem spectantibus aliquid statuere in animo haberent. Qui conventus cum antea nullo certo loco, tempore, nume-

numero convocandorum, solerent haberi & quandocunque regi placuisset, postea ex regum ipsorum bono placito in Parlamenti formam & nomen ut nunc sunt, & vocantur, concessere. Leges in his latę quamvis validæ & ratæ non haberentur nisi consensus utriusque Senatorum ordinis accederet, nihilominus *leges regis* dicebantur. Quia, ut Academia Oxoniensis nuper scripto publico affirmavit, *Consessus duorum ordinum alter ambove jus non habent nec autoritatem statuendi, jubendi, transigendi sine rege, sed cum eo tantum super arduis regni negotiis colloquium habendi, tractandi & consilium impendendi. Unde etiam*, inquiunt, *factum existimamus ut in supplicationibus, admonitionibus & declarationibus suis aliisque publicis scriptis Magnum Regis Consilium se passim appellare soliti sint.* Et sane, ut jam supra docuimus, reges omnes Angliæ, tam Saxones, quam Dani, quamque isti ultimi Normanni, *Senatum suum, Senatores suos, Episcopos suos, Consilium suum, Parlamentum suum*, ut & *Populum suum* vocare in rescriptis suis & statutis etiam Parlamentariis consueverant; ut significarent æque sibi subjectos esse Senatores istos & Episcopos & utriusque Domus Parlamenti

membra, quam de populo quemlibet. Ad convocationem Comitiorum quod attinet, cum eam Dionysius Halicarnasseus regii propriam muneris faciat, dependet etiam ab eo jure & imperio quod rex habet in judiciis exercendis & in legibus faciendis summum. Cum enim leges non dictet nisi communicata cum populi sui primoribus sententia; merito jus quoque eorum convocandorum ad comitia retinet, in quibus de rebus summis regni cum his deliberare eosque consulere possit. Hinc videmus penes omnes reges Angliæ hoc quoque arbitrium fuisse convocandorum comitiorum. Magistratuum etiam creandorum potestas cum eadem potestate conjuncta est quæ jus dicit & leges statuit. Cum enim Rex justitiam per se non possit omnibus administrare, necessario debet homines in certis regni locis constituere qui vice sua justitiam exerceant & jus populo reddant: Inde sunt sub principibus hodiernis Curiæ judiciales, summa Tribunalia quæ *Parlamenta* vocantur, in quibus jus redditur sine provocatione, Rectores provinciarum, consilia Status & aliæ jurisdictiones. Olim sub Romanis Imperatoribus; Præfecti Prætorio; Præfecti Urbi, Præsides Provinciarum, Legati Cæ-

ſaris, & alii Magiſtratus, quos Imperator conſtituere & creare ſolitus erat, quibuſq; juriſdictionem mandabat ſuam. Nam ut populus Romanus in libera Rep. magiſtratus omnes ad jus reddendum creavit, ita poſtea Imperatores poſtquam ad eos tranſlatum eſt imperium. Sed & Reges antea idem fecerant. Reſtat de vectigalibus. Hæc quoque curationis ſunt regalis; ſed militiæ quadantenus adjuncta ſunt. Fruſtra quippe de militibus conſcribendis & ducendis ad bellum ratio ineatur, niſi ſit unde victus & veſtitus & arma iis ſubminiſtrari queant. Vectigalia ad hoc & tributa populis imponi oportet, quæ nec gravatim ferre debet, quandoquidem ad ejus tuitionem militia pertinet. Vectigalia omnium rerum quæ importantur & exportantur, regibus etiam Angliæ debentur, quibus tam merces peregrinæ & exoticæ quam domeſticæ continentur. Cum Rex vellet imponere tributum, quod *Shipmoney* Angli vocitant, id eſt tributum in claſſem, ναυτικὸν τέλος, conſuluit legum peritos regni ſui, num liceret hoc ſibi facere abſque Parlamenti autoritate? licere illi reſponderunt. Et ſanè nullus umquam rex fuit cui non necesſitate aliqua urgente fas fuerit tributa & vectigalia po-

pulo

pulo indicere, ad solennia regni onera sustinenda. Quæ sive propria autoritate faciat, sive convocato Senatu ut assensum præbeat, potestatem semper eandem respiciunt, quam Græcorum nonnulli αὐτοτελῆ appellant, & cum αὐτοδίκῳ & αὐτονόμῳ jungunt. Nam τέλος tributum est, vel vectigal. De bello & pace deliberandi jus, militiæ potestati adnexum est. Nam cujus est bellum indicere, ejusdem quoque est paci leges dicere. Item fœdera sancire cum externis populis & regibus, eaque dissolvere. Qua in re etiam Reges Angliæ tam amplam habuere potestatem, ut si populus Britanniæ ictum fœdus cum Principe extero vellet rumpere, rege solo renuente, id ratum tamen maneret, sicut pluribus Statutis confirmatum est. In his ergo tribus rebus principalibus quæ religionis & Ecclesiasticæ jurisdictionis curam spectant, quæ justitiæ civilis administrationem, quæ belli pacisque gubernationem, cum Rex Angliæ nihil non possit, ex eo summa ejus & αὐτοκρατορικὴ, atque independens, ita dixerim, potestas arguitur. Quia autem ad hæc tria capita omnes aliæ partes regalis officii revocari possunt, singillatim eas expendere non

est.

est necesse, cum jam pleraque attigerim, & reliqua alii qui pro Regis causa scripsere, abunde exequuti sint. Si quis testimonia insuper autorum Anglicorum requirat, paucis, sed idoneis, confirmare possumus, statum regni Angliæ plane monarchicum fuisse & mere regalem, nec ulla mixtura alterius regiminis temperatum. Bractonus qui ante quadringentos annos vixit, temporibus Henrici III, in hæc verba de Angliæ Monarchia scripsit lib. IV. cap. XXIV. Sect. I. *Rex habet jurisdictionem super omnes qui in regno suo sunt. Ea quæ sunt jurisdictionis & pacis, ad nullum pertinent nisi ad regiam dignitatem. Habet etiam coërcitionem ut delinquentes puniat & coërceat.* Idem lib. I. cap. VIII. Sect. V. *Omnis quidem sub Rege, ipse sub nullo, sed tantum sub Deo.* Et ibidem paulo post: *Ipse autem Rex non debet esse sub homine, sed sub Deo.* Idem initio lib. II. de Rege: *Potentia vero omnibus sibi subjectis debet præcellere; Parem habere non debet in regno, neque multo fortius superiorem.* Item paulo infra: *Exercere rex debet potestatem juris sicut Dei vicarius in terra & minister, quia ea potestas solius Dei est.* In Statuto XVII. Richardi II. cap. V. declaratur: *Quod Corona*

Angliæ

Angliæ libera fuit omni tempore, & quod non habeat terrenam subjectionem, sed immediatè subdita sit Deo in omnibus rebus quæ concernunt regalitatem ejusdem Coronæ, & nulli alteri. Acto Parlamenti XXIV. Henrici VIII. manifestè scriptum habetur; *Regnum Angliæ esse imperium & ita ab Orbe fuisse acceptum.* Per aliud Actum Parlamenti XXIV. Henrici ejusdem, Senatores Regem compellantes his verbis loquuntur; *Quod hoc tuæ gratiæ regnum, nullum superiorem sub Deo, sed solum tuam gratiam agnoscat. Fuit & est liberum à subjectione quarumcunque legum humanarum, solummodo earum quæ fuere facta & ordinata intra hoc regnum ob felicitatem ejus aut aliarum quæ per tolerantiam tuæ gratiæ & tuorum Progenitorum populus hujus regni sumpserunt.* Statuto I. Elisabethæ cap. I. Corona regni Angliæ dicitur esse *Imperialis corona.* Clarius hoc etiam expressum est Acto Parlamenti quod primo anno Jacobi celebratum est, cui titulus inscribitur; *Latissima & justissima recognitio immediatè legitimæ & indubitatæ successionis & juris coronæ.* Ipsius Acti verba quia nimis prolixa sunt, parcam adscribere. Sed in eo agnoscit & declarat Parlamentum:
Vnio-

Vnionem magnam & illustrem factam esse duorum potentissimorum, illustrissimorum & antiquissimorum regnorum Angliæ & Scotiæ sub una imperiali corona in persona regia Iacobi. Sed verba quæ clausulam faciunt illius Acti, sine piaculo præterire non possumus, neque vero debemus, quæ sic habent ut regem alloquuntur. *Atque illi submittimus humillimè & fidelissimè nosmetipsos, hæredes & posteros in perpetuum, usque ad extremam guttam sanguinis nostri exhaustam, & obsecramus tuam Majestatem hoc accipere ut primos fructus in hac summa Curia tui Parlamenti, nostri obsequii & fidei erga Majestatem tuam & regalem tuam progeniem & posteritatem in æternum. Quod si Majestati tuæ placuerit, in argumentum gratiosæ tuæ acceptationis, Majestatis tuæ regalis assensu condecorare, sine quo neque plenum neque perfectum esse potest, neque perseverare ad posteritatem secundum humile nostrum desiderium, quasi monumentum principalis & teneri tui affectus erga nos, addituri id sumus reliquis tuis indicibilibus & inæstimabilibus beneficiis.* Aliam, ut ex hac oratione apparet, linguam & aliam mentem habebant tunc temporis Parlamenta, quam nunc

nunc habent, non majore, quod mirum, temporis intervallo, quam quod patuit inter Patrem & Filium. Parlamentum illud patrem pro rege suo agnovit & veneratum est, eique humiliter se submisit; istud filium pro sicario, latrone & proditore securi per carnificem publicè feriendum condemnavit. Parlamentum illud non solum patri sed ejus natis & posteris in æternum fidem & obsequium se esse præstiturum promisit: istud non solum filium illius patris vita & regno privavit, sed etiam totam ejus posteritatem jure successionis exclusit. Saltem ex illius Parlamenti verbis luce meridiana clarius est, regem non subditum esse Parlamento, sed Parlamentum regi. Non enim ibi Rex Parlamento se submittit, sed contra. Non rex in eo Acto se profitetur obsequentem & fidelem subjectum esse Parlamenti, sed è contrario Parlamenti illius Senatores, tam Ecclesiastici quam sæculares, unanimi consensu dicunt, *humillimo modo se obsecrare excellentissimam ejus Majestatem ut ad instar memorialis ad posteritatem omnem, inter recorda summæ ejus Curiæ Parlamenti, in perpetuum permanendi, suæ fidelitatis, obedientiæ & cordialis humilisque affectus, publicari & decla-*

cla-

clarari possit in illa suprema Curia Parlamenti, & ejusdem autoritate in Acta referri. Ubi etiam notandum est, dixisse illos, *Summa tua Curia Parlamenti.* Quod etiam ferè in omnibus aliis statutis & Actis Parlamentariis, quæ sub prioribus regibus facta sunt, observare est. Unde igitur tanta tam brevi tempore mutatio? An Rex Jacobus hæredem populum suæ potestatis fecit, sola regis appellatione filio relicta? Non enim jam quæstio est scilicet an Parlamentum sit supra regem, sed non amplius dubitatur quin populus, id est minuta plebes cerdonum & opificum, sit superior tam ipso rege quam Parlamento. Hæc non ipsius Parlamenti dictata sunt, sed sceleratorum Triumvirorum Soceri Generique, & ab his dependentis tertii, militum ducis summi. Hi, quam olim Rex habuit in Parlamentum suum autoritatem, nunc rege sublato soli possident. Hi sunt qui negant regnum Angliæ hæreditarium esse. Nec ergo transmittent ipsi ad posteros suos eam quam usurparunt tyrannidem. Hi sunt qui populo summam potestatem tribuunt. Ergo populus ad eos quoque injusta possessione regni deturbandos sua potestate utetur. Hi sunt qui dicunt tam

regem

regem quam Parlamentum à populo eligi. Quis ergo eos elegit? Non sanè populus, non Parlamentum, sed ipsimet se vi & armis, oppressa populi ac Parlamenti libertate, in regis sede constituerunt. Malè partum cito etiam dilabetur. Sed interim omnia quæ supra produximus argumenta & testimonia prorsus evincunt, reges Angliæ, reges esse per inhærens jus genituræ, per naturam, per Dei legem, & per terræ legem. Meritoque omnes, tam Saxonici Danicique quam Normannici generis reges se Dei beneficio & gratia reges esse in Actis & Edictis proscripserunt, non populi. Eo jure Monarchico non solum usi sunt qui à Gulielmo descenderunt, ut ex Actis & Statutis Parlamentorum diversorum supra probavimus, sed omnes Guilielmo anteriores, ut constat ex legibus Sancti Eduardi cap. xvii. Anno Christi cIↃ L. Ubi loquens de regibus qui ante Guilielmum Conquæstorem regnarunt, ait, *Regem quia vicarius summi regis est, ad hoc constitutum esse ut regnum terrenum & populum Dei sanctamque ejus Ecclesiam regat*. In re quæ tot regum successione, qui eadem potestate & eodem jure imperarunt, comprobata est, tot & tantis testimoniis autorum Angliæ &

Acto-

Actorum Parlamenti confirmata, non necessaria conquirere argumenta stulti laboris esset, nisi negotium nobis esset cum Fanaticis hominibus & sceleratis, qui parricidiale facinus haud alia ratione defendere possunt, quam negando regem esse regem, atque affirmando regium jus esse officium fideicommissarium & fiduciariū. Certè æquè sana mente inficiari possunt solem in cælo lucere quem omnes vident, ut pernegant regnum Angliæ esse hæreditarium, & pertendunt electione & suffragiis dari solitum, quod aliquot supra mille annos sæculis nemo nescit à patribus in natos perpetua succedendi serie fuisse devolutum, & cum familias dominantes aliquoties mutaverit, semper tamen fixum & immotum jus hoc successionis in regnantibus durasse. Huic tamen falso fundamento de regno per electionem deferri in Anglia consueto, falsam etiam doctrinam novamque superstruxerunt, tradentes *Protectionem* ex parte regis & *Subjectionem* ex parte subditorum invicem sibi respondere; & proinde ubi rex protectionem subditis non præstat, nec subitos subjectionem debere regi. Quod in regnis suffragio deferendis & vitæ ejus cui deferuntur, æqua-

æqualibus fortassean locum habeat, non in his quæ alia via acquiruntur, & quæ ad eumdem modum quo quæsita sunt, jure ipso transeunt ad posteros & in hæreditate ejus manent qui primus ea adeptus est. Præterea non semper in rege culpa hæret ne officium suum protectionis populo exhibeat. Sæpius ipse populus in causa est; dum autoritatem imminuit regis sui, dum potestatem ejus, quantum in se est, abrogat male parendo, obsequium denegando, rebellando, aut rebellioni principum suffragando. Pereunte quippe obsequio ex parte subditorum, intercidere autoritatem ex parte regis necesse est. Ea autoritate vel diminuta vel planè deperdita non potest rex protectionem quam debet, præstare, quæ versatur præcipue in malorum coërcitione & bonorum defensione. Ne hostem quidem externum potest repellere & bella intestina prohibere si autoritas ejus in artum redigatur. Profecto ut malus sit rex, non raro malitia & improbitas subditorum facit. Sæpenumero nimia principis indulgentia contumaces eos reddit. Ita cum nimis indulgentem nacti sunt parentem liberi, facilitate ejus abutuntur. Atque ubi ille autoritate sua semel excidit,

dit, nati in omne nefas ruunt, ex conculcato patris imperio. Quod idem crebro populis certum est evenire, eum in bonitatis excessu peccantes dominos inciderunt. Ad hoc ipsum, nempe ut in officio contineatur immorigera plebs, arma etiam regi necessaria sunt. Eorum ope pacem & quietem in regno tuetur, improbos coërcet, bonos defendit. Ideo & gladium eum gestare, Paulus asserit. At gladium suo Regi eripuerunt qui militiam ei abstulere, conscii nempe suæ rebellionis eo gladio juste puniendæ. Non malus est pater qui castigat liberos suos, nec malus Rex qui ad castigationem malorum subditorum gladii jure sibi à Deo dati utitur. Sed quamvis male id agant, qui subjectionem quam debent, non præstant, protectionis in his vicem & quidem optimæ habet coërcitio. Hæc enim prohibet populum contumacem, ut oris tenacis equum, in præceps ruere. Insanus interdum filius dementiæ patrem accusat. Et populus interdum non præstitæ protectionis & maletractationis regem suum arcessit, quam ipse provocavit. Testes sint Angli qui reum læsæ majestatis Carolum fecerunt, quod crimen ipsi commisere quale in regem non cadere certum est. Leges enim

omnes

omnes humanæ divinæque constanter sanciunt regem etiam male imperantem, nulla protectionis non impletæ vetante conditione, ferendum esse. Pactio quam fingunt inter regem & subditos intercedere, non minus futilis est. Certe nulla est in imperiis vi armorum partis, qualia sunt hodie ferme omnia. Nihili quoq; est, immò ridiculum est argumentum quod afferunt, regna ante reges fuisse, quasi dicas lucem ante solem extitisse. Non enim reges à regnis, sed regna à regibus. Pone populum vagum, dispersum, liberum, in unum coisse ut consultet de rectore habendo. Inter dissidentes sententias, si pluribus unicum habere placuerit, is rex erit; & regius status talis Reipublicæ, regnumque, ditio vel tractus terræ intra quam potestatem exercebit, appellabitur. Si paucos ad gubernandum deligi sederit, is optimatum erit status: si plures qui in commune debeant consulere, popularis habebitur. Ergo reges ante regna, non contra, fuerunt. Ut tandem hoc caput concludam, qui regem in comitiis regni viderunt, solio excelso sedentem, sub aureo & serico cælo, cum omnibus summæ potestatis insignibus, sceptro, corona, gladio, manu justitiæ, ut vocant,

miror eos in dubium vocare potuisse, utrum penes regem an penes Parlamentum majestas sit. Quod si penes Senatum esset, Monarchicum Angliæ imperium non foret, quale tamen esse inter omnes legum prudentes & autores rerum Anglicarum convenit. Eduardus Cokius quem *oraculum legum* vulgo nuncuparunt, in libro de jure regis Ecclesiastico sic scribit: *Iuxta igitur leges hujus regni antiquas hoc Angliæ regnum absolutum est imperium, ex uno capite videlicet Rege, & corpore politico compacto & composito ex membris distinctis plurimis & fere infinitis, nihilominus inter se cohærentibus consistens. Quæ omnia lex bifariam in Clericos & Laicos dividit, qui utrique proxime, & immediate sub Deo, suo capiti subjiciuntur & obsequuntur.* An aliquis est qui jam defendere velit aut possit, Parlamentum caput esse regni, regem ei subjici debere tanquam suo capiti & obsequi? Hoc præter fanaticos & rebelles nemo dicturus est. Camdenus summus rerum Anglicanarum autor in libro de Britannia scribit, *Rempublicam Anglicanam constare ex Rege sive Monarcha, nobilibus, civibus, ingenuis & opificibus.* Deinde subjicit, *Rex quem Saxonico verbo majores nostri* Kyninge,

nos contractius Kinge *appellamus, supremam potestatem & merum imperium apud nos habet, nec in imperii clientela est, nec investituram ab alio quovis accipit, nec præter Deum superiorem agnoscit.* Qui plura ad hujus quæstionis definitionem, eorumque quæ diximus probationem requiret, in medio flumine aquam potest quærere, & in medio solis lumine lucem.

CAPUT X.

HActenus visum satis, satisque dictum est, regem fuisse, quem Angliæ perduelles, nefario parricidio, infando judicio, inaudito exemplo, indefensum & inauditum, publico supplicio per carnificem securi percusserunt. Eam nempe regiam Majestatem sic tractarunt, quam ex legibus divinis & humanis nefas erat ullo dicto vel facto violari. Cujus nomen sanctum magnumque apud omnes gentes semper fuit vel ab ipsis orbis conditi primordiis. Quam Deus ipse tam in vetere quam novo Testamento à se constitui & per se regnare dixit. Quam per Apostolos suos honorandam præcepit. Quam primi Christiani vestigiis magistri

insistentes & mandato ejus obsequentes, quamvis tyrannico dominatu religionem cui sacramentum dixerant persequentem non solum tulerunt, sed etiam coluerunt. Pro cujus salute & diuturno imperio Deum solenniter & publice semper precati sunt. Cui denique in ipso prælii certamine arma forsitan lateri suo hæsura ferenti hostes ipsi armati apud gentiles parcere consueverant, quia scelus esse credebant regem vel hostili animo contra se pugnantem interficere. Cæsar juvenis adhuc & Questor, quamvis in Republica natus & educatus, cum amitam defunctam laudaret pro rostris, dixit, *In genere ejus esse & sanctitatem regum qui plurimum inter homines pollent, & ceremoniam Deorum, quorum ipsi in potestate sunt reges.* Huic regum sanctitati duæ hodie sanctitates in orbe Christiano infestę maximeque infensæ reperiuntur. Papalis & Independentalis. Papalis hoc saltem melior quod eos retinet & observat quos sibi addictos esse cognoverit. Independentalis sine discrimine omnes bonos malosque tollit, & nullos suos esse vult. Ideo eum regem interfecit, qui regnum populo non debebat sed generi; quem non electio solio imposuerat sed hæreditas, cui jus successionis

hoc dederat, non suffragium Senatus nec judicium exercitus. Qualem illi sancti Rebelles regem trucidarint, morte ipse melius declaravisset, quam vita videri possset significasse, nisi & vitæ testimonium mors ipsa reddidisset. Sic moriens non innocentiam tantum suam mundo approbavit, sed nocentes judices suos fecit. Non autem aliter potuit, quamvis nocentissimus fuisset, nisi pro insonte perire & iniqui judicii crimen suis condemnatoribus impingere, qui nec defensus nec auditus periit. Carolus sane qui ita mortuus est, non potuit hanc de se opinionem relinquere quod male vixerit. Mortem plane egit vitæ respondentem. Qui perduellibus suis tam facile tam libenter ignovit, cui homini videri debuit male imperare voluisse? Quam sollicitum se esse ostendit de salute ingrati populi ac rebellis, novissimis verbis quæ de infami & noxio pegmate pronuntiavit! Si homines illum adeo pie & sancte extrema sua disponentem & tam constanter, tam secure animam creatori suo reddentem spectassent, aliquo non dicam pietatis affectu, sed humanitatis sensu tacti, ad tale spectaculum inhorruissent. Sed belluæ & feri molossi hominum facie & habitu, sub carnifice

expirantem iisdem oculis & eodem animo viderunt, quo ignominiosam mortem immerenti & quidem regi suo ipsi subditi irrogarunt. Nunc ad eam quæstionem pervenimus qua tractandum est quinam fuerint rebellionis illius & condemnationis præcipui autores, quæ Anglis, Scotis & Hibernis optimum regem pessimo facinore abstulit, & tria hæc regna magnæ Insulæ sub uno rege florentia quondam & beata, tot ruinis, stragibus & incendiis miscuit. Nam si constaret, ab universis trium harum ditionum populis unanimi consensu regem vita & regno fuisse decussum, vix Caroli defensores haberent, unde memoriam ejus à calumnia male administrati imperii vindicare possent. Nam persuadere cuiquam difficulter posset non illum multis criminibus & sæva tyrannide populorum suorum odium meruisse, qui sic omnium judiciis premeretur. Tunc non alia suppeteret ejus defendendi ratio præter generalem illam, quæque competeret etiam male & injuste dominantibus principibus, ut dicatur ex divinæ legis regula, regi quantumvis tyrannice imperanti subjectos omnes dicto obedientes esse debere. Non licere, ne quidem contra tyrannum, arma

arma populo capere & bellum ei indicere, aut quicquam facere vi vel dolo, quo gubernaculum regni ipsi extorqueatur. Præter hanc justissimam verissimamque atque omnibus regnantibus communem defensionem, alia peculiaris ac propria Carolo regi debetur, quæ ne ipsi quidem, tametsi de regio suggestu in privati conditionem redigeretur, denegari posset. Ea nempe est qua contendi jure potest, ne privato quidem ad necem & capitis condemnationem nocere illa potuisse quæ sunt objecta regi crimina. De quo postea videbimus. Id ergo quæri jam dignum est: Cur Rex planè innocens, populi sui amans, cætera pius & sanctus, pro nocente condemnatus sit & supplicio affectus, cum in hanc condemnationem non centesima pars populi, non millesima consenserit, non centena millesima. Primum de tribus regnis quæ uni parebant, unum tantum culpam hujus necis sustinet. Deinde regni illius Senatus, cum ex tribus ordinibus esset compositus, Ecclesiasticorum, nobilium sive optimatum, & plebejorum, nullus Ecclesiasticorum assensum suum huic rebellioni accommodavit. Quin è contrario hic ordo primus hujus rebellionis fu-

rorem sensit, ab ipso Senatu ejectus, proscriptus atque è regno exterminatus. Senatus alter ordo, autoritate & dignitate potior, qui in proceribus consistebat, id est Ducibus, Comitibus, Vicecomitibus & Baronibus, etiam statione sua dejectus est, nec aliam partem in conspiratione rebellionis habuit, quam quæ in patiendo non in faciendo versatur. Regem non condemnarunt, sed cum rege condemnati sunt. Si unam omnes illi nobiles cervicem habuissent, statim post regem securem infamem carnificis trunco impositi sanguine suo cruentassent. Quod potuit fieri, latius sparsum est in plura capita supplicium, & quomodo potuit. Aliis exilium & fuga pro securi fuit, aliis ipsa securis contigit, alii ad plebeitatem redacti dignitatis detrimento vitam redemerunt. Tertia & infima Senatus pars plebeia & vilia capita habuit, & cum his minorum gentium aliquot nobiles ab urbibus deputatos. An omnes ex hoc inferiore ordine & loco Senatores subscripsere capitali sententiæ, quæ Regem carnificis ferro supposuit? Etsi omnes subscripsissent, ne sic tamen justa vel æqua videri potuit. Non una quippe nec deterrima portio Parlamenti hanc potestatem

tem

tem sibi vindicare debuit regis sui judicandi & condemnandi, cum nec totus Senatus ex tribus regni ordinibus collectus id juris per leges quibus regnum stat & semper stetit, habuerit. Atqui ne tota quidem hæc ipsa pars ad sententiam de regis capite ferendam admissa est. Multi ex his expulsi, fugati, in carcerem tracti. Partis hujus pars aliqua tantum remansit quæ selecta est ac destinata huic funesto & parricidali operi perficiendo. Sed quis eam selegit? Quis destinavit? Quis de illa tantum potuit, & tantam ei potentiam attribuit, ut contra totius Senatus consensum, contra populi votum, nobilitatis voluntatem, audax & desperandum facinus aggredi posset & perficere? Hoc vero est quod quærimus. Nec sane diu quæremus. Nam in promptu est, & vel non quærentibus occurrit, exercitum Anglicanum fuisse, qui hæc omnia peregit. Qui regem in potestatem suam primum redegit & captivum deinde modo hoc modo illo carcere inclusit. Qui Senatus superiorem domum ex nobilibus & proceribus constantem occlusit, atque hunc ordinem sustulit è Republica. Qui inferioris domus ordinem quam plebeii generis ho-

mines componunt, decimavit. Qui quod voluit postea fecit. Qui tribunal summum instituit, & erexit ut de regis accusatione cognosceret, & inauditum & indefensum postremo condemnaret. Qui sententiam in eum latam executioni mandavit. Qui nunc regnum possidet. Qui Senatui quasi captivo imperat, & cum tyrannicam dominationem in Angliæ exerceat, populo tamen persuadere conatur libertatem se illi multo sanguine suo comparasse. Qui cum Rempublicam non tractim sed uno veluti ictu exhauserit, vult tamen videri se ejus conservatorem, sospitatorem ac custodem esse optimum & fidelissimum. Cæterum ut sæpe in collegio unus qui cœtui præsidet, totum conventum ad id quod cupit, movet ac ducit, ita in exercitu quod à militibus fit, merito semper ipsis ducibus imputari solet, qui gregarios & manipulares incitant per tribunos & centuriones quos in potestate sua habent. Dicendum ergo de isto exercitu & de ejus ducibus, quomodo ad tantam pervenerint autoritatem ac potestatem ut regem primo, deinde & Senatum, postremo & regnum universum sub jugum mittere sibique subjicere potuerint. Ex quo homi-

hominum genere collectus sit, cujus sectæ homines sint qui tunc militiæ nomen dederunt, quam religionem tam ipsi, quam eorum duces profiteantur, commemorabimus. Sic enim ex illis præcognitis occasio mirandi multis adimetur, qui factum sit ut tanta rerum conversio in Anglia acciderit. Causæ quippe veræ eorum motuum aperientur quæ hanc mutationem induxerunt. Dicetur quomodo Rex à subditis suis bello lacessitus, victus, deditus, in carcerem conjectus, è carcere ad causam capitis dicendam tractus, supplicio affectus, regnum quadraginta tyrannis reliquerit. Hi sunt qui populo illudentes & insultantes libertatem vocant quæ tyrannis est. Qui pro beneficio illi imputant datæ publicæ salutis, quod in propriæ dominationis bonum fecerunt. Exercitus hic rebellium subditorum fuit qui ad bellum regi inferendum conquisitus & comparatus est à Senatu Angliæ, ut regem suum in ordinem cogerent, atque autoritate regali, id est majestate, nudatum ac penè privatum constituerent, planeque destituto similem. Longa est injuria, longæ ambages, quæ melius in Annalibus hujus regni leguntur. Ea tantum hic persequi statui quæ

ad causam pertinent, ac summa tantum rerum fastigia tangere: ex quibus perspicuum fiet, penes quos præcipue crimen hæreat regis interempti, & tam fœdo supplicio addicti. Qui priores bellum illud contra regem suum moverunt, non eum fortasse finem animo proposuerunt quem dedit eventus. Hic ut non responderit eorum votis, ut tamen talem exitum res & Rex fecerint in causa ipsi fuerunt. Ita libet sane credere. Quod aggressi sunt contra regem si id in voluntate eorum stetisset, citra mortem ejus constitisset. Fortassean nec regno eum depulissent, si libertatem pergendi ut cœperant retinuissent. Quemadmodum autem avis ubi viva capta est, accisis pennis avolare prohibetur, ita & regem ne tota sua autoritate uti posset, parte aliqua eam imminuere in animo habuerunt. Et quoniam non videbatur libenter hoc eis concessurus, quo vel invitus id pati cogeretur, vi & armis fuit tentandus. Quæ ab eo petebant modica erant & mollia nimirum, nec difficulter à rege impetranda, ut militiam dimitteret, eamque in Senatus potestatem traderet, ut Parlamentum perpetuum esse permitteret. Episcopos jam contra ejus desiderium exauctoraverant. Liturgiam à Reformationis usque tem-

temporibus primis probatam in Anglicana Ecclesia & receptam abrogaverant. Cum partem abnuisset, partem concessisset, non dimidio contentis qui totum voluerant, sic ad arma itum est. Sed in his Rex capiendis, qui jura tantum sua defendere cogitabat, non primus fuit. Ita latronem viator non aggreditur, sed si potest, si gladium habet, eo vim sibi factam repellere conatur. Rex ad hunc modum cum se peti videret, & id agi ut sibi præter nomen nihil relinqueretur quo Rex esse posset videri, jus imperii & majestatem qualem à majoribus suis acceperat conservare ac tueri contendit. Quo in negotio si æquè felix fuisset, ut bonam causam justè defendebat, hodie patrio solio sederet, & eorum qui nunc ejus locô regnant capita summis hastis præfixa supra fastigium turris Londinensis, aut aulæ regiæ, aut ædium Parlamenti, è longinquo visentibus conspicerentur. Sed victus ille, deditus, captus cum in potestatem rebellium subditorum venisset, carcere ab his inclusus, expectabat quid de se hostes sui facturi essent. Fortassean qui tunc eum captivum detinebant, si semper tenere potuissent his conditionibus dimisissent, ut rex tantum esset nomi-

ne, res ipsa regendique arbitrium sibi permitteretur. Sunt qui putant in perpetua custodia fuisse ab his servandum donec fatum aut natura de ejus fine decrevisset. Sed de eorum proposito non est qui possit aliquid certi definire, nisi ad hariolos eat, aut ipse divinus sit. Illud constat in conjuratione quam fecerunt invicem Angli & Scoti pro defensione prærogativarum ac privilegiorum quæ prætendebant contra Regem, solenni conventione & jurejurando promisisse, se regis majestatem comiter esse conservaturos, ut qui personam ejus omni modo incolumem & salvam vellent. Sed idem quoque sæpius constat eos juravisse, qui contra jus & fas, legesque humanas & divinas ac proprium sacramentum, cervicem illi per carnificem desecuerunt. Interea Rege debellato & in carcerem detruso, cum jam pax & securitas ubique in regno speraretur, nusquam motus aut belli metus esset, armis undique quiescentibus aut cessantibus, nihil restabat nisi ut copiæ dimitterentur. De hoc dum deliberatur & pecunia prospicitur ad stipendii reliqua militibus persolvenda; duces exercitus qui secta Independentes erant, & in sua potestate habebant quodcunque erat

Presby-

Presbyterianorum militum in numeris, rationem excogitarunt, qua missionem exercitus quæ petebatur ac parabatur possent impedire. Nihil quippe magis rationibus suis expedire judicabant, quam ut ne dissolverentur copiæ militares, sed sub iisdem ducibus ac signis manerent. Sic potentiam tremendam adversariis suis se acquirere, & leges Senatui ac regno facile posse dare. Quod pronum fore, regis autoritate prostrata, ipso captivo, si Senatum in leges suas possent addicere. Id etiam in proclivi visum armatis contra inermes, & quia plures in ipso Senatu sectæ & factioni suæ faventes & addictos haberent. Si qui adversarentur, posse expelli, donec in domo Communium nemo remansisset, nisi Independens aut Independentibus obnoxius. Scoti qui Angliæ sinum tum persultabant, & timeri poterant, persoluta his quæ debebatur pecunia, in patriam remissi. Quibus porro artibus, fraudibus, dolis, strophis, machinis perfecerint antesignani Independentium socer generque, post exercitum totum sibi conciliatum, Senatum in partes vi transire coactum, ut regem ipsum quoque postremo redigerent in suam potestatem, dici vix potest.

Hunc

Hunc si haberent, si de ejus vita possent disponere, si fata ejus dispensare, nihil amplius reliqui fore, quin omne quod animo destinarant exequerentur, nihil esse quod ut contrarium suis votis timere deberent. Diu ante ne quis in exercitu esset de cujus fide dubitarent effecerant; expunctis non solum manipularibus, sed etiam centurionibus & tribunis quos parum suffragari sibi scirent; eorum loco succenturiatis aliis suarum partium sectæque. Sed idem quoque in Senatus domo inferiore, quæ *Communium* dicitur, efficere tentarunt. Nec eventus optatis defuit. Undecim præcipuos curârunt inde ejiciendos; hoc colore quod exercitus dimittendi autores fuissent. Nihil autem magis præter votum esse tum militibus noverant quam ut dimitterentur. Hac arte tam esse inimicos eos exercitus facile omnibus militibus persuaserunt qui urgebant eorum missionem, quam amicos qui eam nollent. Sic suos fecerunt. Eadem via quoscunque è Senatu ejici voluerunt expulsi sunt, hoc objecto quod militares copias sub signis manere non probarent. Restabat Rex; qui cum captivus in carcere Senatus custodiretur, non difficile fuit hunc illi eripere,

cum in exercitu totum possent, in Senatu plusquam dimidium. Vis & ars suas quoque partes hic egerunt. Vis ad id valuit, quod invito Senatu ex ea custodia in qua ejus jussu tenebatur, rex extractus est. Ars in hoc profecit, qua persuaserunt Regi sic ipsi fore consultius ac tutius si de artiore carcere in custodiam liberiorem traduceretur. Et revera libertas primo qualem potuit desiderare illi indulta est, non ut quo vellet ambularet, sed tantum ut longiorem quasi catenam traheret. Multi tum ex regis amicis gaudebant mutationem hanc fortunæ regiæ tanquam in melius factam accipientes; pluribus tamen minimè dissimulantibus sed aperte ipsi insinuantibus parum ei notas esse Independentium fraudes. Hanc falsam regis libertatem in aliquod magnum ejus malum & perniciem esse aliquando erupturam. Non enim de nihilo tanto ambitu pessimos hominum affectasse, ut regis domini essent, qui jam & exercitum & Senatum sub suas leges misissent. Socer ipse supra mortales cæteros juxta audax & callidus, nec minus leonina pelle quam vulpina prout res posceret uti solitus, negabat se conscium illius facti fuisse quo Rex Senatus custodiæ exemptus fuisset,

caput-

caputque uxoris & liberorum devovebat inferis si sciens mentiretur. Nihilosecius homo qui fuerat ejus satelles, ob ministerium fideliter & prompte in ea re præbitum satis amplam eo procurante retulit mercedem. Jam tenemus, ne rem notam amplius quærere necesse sit; Independentes esse qui exercitum victorem suorum sectariorum numero repleverunt, qui ejus opera postea Senatum vi oppresserunt suumque fecerunt, qui postremo regem quoque ipsum de captivo magis ut esset captivus præstiterunt. Nam ad solitam illam sibi mentiendi artem decurrerunt ut de laxiore custodia in artiorem rex miser pariter & miserabilis quasi sua voluntate traduceretur. Persuaserunt ipsi quosdam esse qui in necem ejus conjuraverant. Nolebant autem in loco illum tam urbi propinquo versari. Ita Rex assensus est se alio traducere gestientibus, dum iis credit ad locum magis liberum se esse deducendum. Illi vero in insulam Vectim clandestino eductum deportarunt, & angusto carcere clauserunt. Inde & in alium tetriorem transtulerunt, donec & inde extractum, ad supplicium rapuere. Sed priusquam hoc tentarent, urbem Londinensem armis occuparunt,

&

& tum demum regi diem dixerunt, instituto tribunali ex judicibus caligatis coram quibus accusaretur, & à quibus indicta causa nec defensus capitis damnaretur. Cæterum jam tempus est, ut expediamus quale illud genus hominum sit, quam religionem profiteantur, vel potius quid in religione sequantur. De adversariis quoque eorum Presbyterianis videndum, an nefario judicio condemnati regis penes Independentes solos omne crimen residere videatur, & an nullam hujus culpæ partem se sustinere ipsi Presbyteriani bona fide & pura conscientia possint confirmare. Enimvero, si res ipsa ponderibus suis & momentis rectè æstimetur, finis ac exitus facti nefandi ita Independentibus imputari omnino debet, ut principii & progressus gloriam Presbyteriani sibi possent vindicare, si rem tam laude dignam peregissent, quam certum est omni execratione damnandum facinus fecisse. Ab illo principio ad hunc finem facile fuit pervenire, his præcipuè qui plusquam dimidiam itineris partem confectam à Presbyterianis invenerunt. Quod scenæ fuit reliquum usque ad exodium tragœdiæ, Independentes absolverunt. Sed ad quartum actum & ultra in dramate
hoc

hoc desultando frigultientes Presbyteriani spectati sunt. Solum quintum & ultimum actum sibi perficiendum sumpserunt Independentiæ histriones, prioribus explosis & exsibilatis actoribus. Hi fortassean non adeo feralem & tragicam catastrophen fabulæ imposuissent. Ut tamen cœpta erat agi, non alium quam atrocem & regi funestum sortiri exitum potuit, cum hujus qui datus est causam ipsi primam præcipuamque dedisse videri debeant. Drama quippe illi integrum composuere, quod ut congruente initiis & mediis clausula finiretur, non aliam habere potuit quam quæ regem, si non vita & regno depulsum, saltem omni autoritate & potestate regali destitutum exhiberet. Et quinam alii merito regis occisi crimine notari magis debuere, quam qui viam ad eum occidendum munierunt? Illi sunt qui nefariam illam securim cervicibus ejus inflixerunt, non alii. Si latro viatorem per sylvam transeuntem insidiis exceperit, gladio discinctum, & crumena spoliatum, vestimentis etiam postremo nudatum, ut plerique faciunt, ad arborem religaverit, & fera sylvestris de nocte superveniens, ac miserum sic revinctum offendens invaserit, laniaverit &

con-

consumpserit, cui debet adscribi mortis ejus causa? latroni an feræ? Ille amovit ensem viatori quo se defendere poterat, & insuper vinctum dilacerandum lupis objecit. Ergo ille potius titulum hujus cædis quam bellua feret. Mutatis nominibus hæc fabula Presbyterianis convenit quoniam res eadem est. Illi aliquot annis ante omnibus modis per varias petitiones jus regis imminuere & auctoritatem ejus infringere moliti fuerant. Diversa primo tentamenta impenderunt, quibus regem eo perducere nitebantur ut suis satisfaceret desideriis, eo colore & prætextu, quasi nihil aliud animo postulatis illis agitarent, quam ut regem magnum & gloriosum redderent, & tam suis carum quam exteris timendum. Sed non diu in his fictis blanditiis manserunt, statimque atrociore stylo eas mutarunt, prætendentes nullam se injuriam regi facere quia non fieret digno. Nihil ei se ademisse quia nihil proprii haberet. Alias deinde voces contumeliosas regi in vulgus sparsere, & illis ipsis libellis quos nomine Senatus Regi porrigebant, insertas publicarunt. Quod felicitas regni non ab eo pendebat, nec ab ejus stirpe. Se supra regem esse, & posse de rege facere quod ipsis placitum

esset.

esset. Posse etiam intra fines modestiæ agentes eum destituere. Ad Senatum pertinere de omnibus quæ ad regni salutem & bonum publicum spectant, disponere vel citra regis consensum. Teneri regem ad omnes libellos, sive schedulas, *Billas* vocant, quæ ipsi à Senatu offeruntur, favorabiliter respondere. Si qui essent in Senatu qui vetera regni instituta ac leges retineri ac jura regis defendi debere contenderent, pro hostibus & proditoribus eos habere, & *Malignantium* nomine & crimine denotare. Postremo libro edito sub titulo Admonitionis, sive Declarationis *Dominorum* & *Communium* in Parlamento congregatorum XXVI. Maii anni cIↃ IↃ c XLII, aperte quid sentirent de regis autoritate & majestate, aliquot perduellionem spirantibus & insanis positionibus fassi sunt: *Quod penes ipsos potestas sit legis interpretandæ, & quidquid statuerint ita explicari & esse oportere, non debere id in dubium revocari neque à rege, neque ab ullis subditis regis, ita ut salus & incolumitas regis & populi in ipsis sita sit, & à suo arbitrio pendeat. Quod nulla exempla vetusta vel recentia præjudicium suis deliberationibus & actionibus afferre queant, quia libere*

quod liberet facerent. Quod Senatus de quocunque negotio poteſt ſtatuere in quo Rex vel ſubditi jus aliquod ſe habere intendunt, ad publici boni rationem: quia ſine rege Parlamentum poteſt de bono publico judicare, nec ad hoc judicium ferendum neceſſarium videri regis aſſenſum. De vita quoque & libertate ſubditorum & de omnibus legibus latis ad eorum ſecuritatem tuendam, poſſe quod velit, pronuntiare, eaſque abrogandi jus habere, ſi major pars utriuſque domus conſentiat, quovis tempore, modo & quibuſlibet rationibus, nec regem habere eos protegendi poteſtatem. Quod nemo ex utriuſvis domus perſonis poſſit vexari aut accuſari ob perduellionem aut crimen quodcunque majeſtatis, niſi prius cauſa diſceptata eſſet coram ipſis, ut de facto ante cognoſcerent, & accuſatores poſtea procedere poſſe contra criminis reos poſtquam ipſi poteſtatem accuſandi & judicandi nocentes eis dederint. Poſtremo quod ſuprema poteſtas in utraque domo Senatus hæreat, & quod Rex ſuffragium non habeat abnutivum; Vocant ipſi *vocem negativam.* Quid aliud his omnibus petebant, quam ut jus omne Imperii & majeſtatis Regi eriperent, & ſolum nomen relinquerent? Ita aliquis

è fracta

è fracta nuce nucleum sibi servat, putamen socio dat. Sed quod magis mirum est, dicta illa non factum subsequutum est, sed post factum dicta denuntiata sunt. Ut sunt quædam genera canum quæ non latrant nisi postquam morsu transeuntes appetierunt. Admonitio illa regi oblata est, cum jam Hullæ oppidi portas Hothamus præfectus custodiæ ejus appositus, ipsi venienti occlusisset, qui à Senatu ut hoc faceret, tale mandatum acceperat. Quid Rex pati posset aut vellet, hoc primo rebellionis experimento cognoscere concupiverunt. Jam Rex antea postulatis eorum ejusmodi plurimis quamvis injustis indulserat, inter alia de triennali Parlamento quandiu placeret ipsis stare permisso, quod in perpetuum consessum facile ex eo degeneraturum apparebat. Qua in re dici non potest quantum suo juri & imperii majestati decedere Rex ea indulgentia passus sit, cum nullus prædecessorum ejus, neque ante neque post Guilielmum Victorem, tale quidpiam suis subditis concessisset. Sed ut inter edendum crescit ipsa edendi aviditas, ita ab istis modum & mensuram excedentibus regis concessionibus, majora adhuc petendi & impetrandi occasionem,

quæ-

quæ siverunt. Nihil modesti postea sperare aut spirare, sed subinde veterem rebellionem novis rebellionibus contegendo, ne perpluerent scilicet, ad extremũ vi aperta contra regem suum grassari cœpere, sumptis armis & exercitibus conscriptis. Contra manifestam & confessam rebellionem jam armatam, jam in campum descendentem, quid Rex potuit facere nisi & ipse vim vi opponeret, arma armis, bellum bello, & de legitima defensione cogitaret? Quod sero factum, fateri amici ejus coacti sunt, cum prævenire debuisset qui præventus est. Sed dum bonitatem suam approbare indignis subditis contendit, medios in hostes & perduelles delapsus non sensit donec eventus docuit, pia & justa bella, quæque necessitas defensionis extorserit, non semper esse fausta, Deoque interdum securitatem regum minus esse curæ quam ultionem. Ita victus à rebellibus, deditus, captus, in carcerem conjectus, nullum genus est infelicitatis ac calamitatis quod non expertus sit, ut videatur ultima ejus vitæ pars ex perpetua quadam ærumnarum & miseriarum catena esse contexta. In qua malorum serie indissolubili nova in illum hostium facies exorta est, à Presbyterianis

ad Independentes, ut à Pilato ad Caipham traducta ejus captivitate. Postremi tamen de prioribus eum videntur vindicasse, dum victores ipsos oppresserunt, ut qui regem unum suumque habere noluerant, tyrannos pati plures fortunarum suarum damno, libertatis noxa, vitæ etiam detrimento ac pernicie nunc cogantur. Quod documentũ esse debet populis, quantum salutis eorum intersit & quietis, regum suorum autoritatem semper illibatam & intemeratam conservare, cum tyrannidis in regno affectores per calcatam regiam majestatem, ad improbi sui voti finem consequendum, viam sibi facere soliti sint. Cujus rei gravissimum & verissimum exemplum præbet id quod in Anglia nuper gestum est. In proculcata quippe per Presbyterianos regis autoritate sanctæ Independentiæ Hierophantæ tyrannidis suæ fundamentum posuerunt. Quam enim illi pedibus suis tantum premendam & conterendam supposuerant, isti tanquam meliores magistris suis atque audentiores discipuli, ita prostratam nacti, impresso ferro jugularunt. Ita prima rebellionis jure suo sibi vindicant Presbyteriani, postrema Independentes. Sed quivis intelligit, quod nisi illa prima fuissent,

ſent, iſta poſtrema nata non eſſent. Finis à principio pendere viſus eſt. Et qui exorſi ſunt hanc telam, etiam detextæ decus merentur, quamvis aliena opera manus ei ſuprema impoſita ſit. Rem ipſam tamen ab alto revolventi, & à capite ipſo geſtorum ſeriem deducenti, cauſaſque penitius & primordia reputanti ſcelerati & nefarii facinoris, tam primam quam ultimam ejus partem Independentibus deberi, facile conſtabit. Cum enim comparo profeſſionem Parlamenti Anglicani quam edidit cum Rex Jacobus inauguratus eſt, cum ea quam idem Parlamentum filio ejus Carolo obtulit anno CIↃ IↃ CXLII, poſtquam Hullæ portæ mandato ipſius huic clauſæ ſunt, mirari ſubit, quanta horum Parlamentorum duorum ſit differentia. In priore illos ſubditos ſe omnis ſubjectionis humilitate, obedientia & fidelitate Regi ſuo profitentur, in iſto planè & diſertè regem ſibi ſubditum eſſe oportere pertendunt. Unde iſta tropica putamus tam brevi temporis intercapedine accidiſſe? Num legum imperii veterum aliqua abrogatio hoc fecit, aut novarum ſanctio, quæ in contrarium verterit receptas & inveteratas regni conſuetudines? An religio mutata hanc etiam animorum

conversionem attulit? Nihil horum. Si dicamus mores populi immutatos, ut ita esse constet, illud tamen quærendum restabit, quæ causa eos depravaverit. Quid obsequium contumacia, obedientiam rebellione, fidelitatem perfidia permutaverit: De hoc igitur inquirendum. Nec longè ibimus tali insistendo inquisitioni ut ad fontem ipsum causamq; criminis hujus & sceleris quod regem cum regno perdidit, perveniamus. Ecce illi ipsi Independentes in via nobis occurrunt, quorum doctrina, quasi tabes quædam, contactu nefando infecit miseram Angliam, odium adversus regem, contumaciam, regii nominis obtrectationem, rebellionem post omnia, populis ejus insinuando. Hujus doctrinæ hæc summa est, regnum Christi non posse hærere nec morari in eadem sede cum regno hominum. Reges omnes quamvis Christianos & fideles, pro Christi inimicis esse deputandos. Neminem quippe posse dari regem tam bonum & justum, quin sit injustus improbus impiusque, respectu sanctorum qui regnum Christi componunt, idemque promovere conantur. Se solos enim verosque esse sanctos, qui proinde nullum regem ferre nec pati debeant, quia fidelium sanctitas &

regum

regum majeſtas non bene inter ſe conveniant. Tantum quippe moræ afferri regno Chriſti, quantum temporis in ſæculo reges durant regnantes. Eos verè eſſe libertatis Eccleſiæ hoſtes unicos & acerrimos. Hi niſi removeantur, Eccleſiam ſtare liberam non poſſe. Hinc igitur incipiemus hoc genus hominum quale ſit deſcribere, ſuiſque coloribus depingere, qui Carolum primum regem ſuum Martyrii paſſione coronarunt. Sanguis ejus ſit ſuper illos, cujus innocentia non melius nec certius poteſt probari, quam ex horum impia & cruenta doctrina, quæ in regibus non aliud crimen novit, quam quod reges ſunt, quia nullos bonos agnoſcit. Si quod in eorum vita vitium colligere & conquirere aliquando ſatagunt, id eo fit, quia pudet illos non aliud iis objicere poſſe delictum, quam ipſum regnandi officium. Ea gratia, ne videantur in apertum diſciplinæ ſuæ peſtilentis virus effundere, quantum poſſunt, id celatum cupiunt, variorum criminum quæ dominantibus affingunt, prætextu. In quibus exaggerandis ſæpe de feſtuca trabem vel tignum faciunt, ipſi interea omnium flagitiorum mole cooperti, quæ *puritatis & ſanctitatis* velamento adumbrant. Conſcientias enim

delicatas & teneras se habere dictitant, quæ tamen cameli deglutiendi capaces esse possunt, dum culices eliquare se simulant. Reges populariter possunt occidere, & lumbricum è terra prorepentem pede vix auderent premere. Tempus ergo est pandere, unde & quando proruperit inimica regibus secta, & omnis regiminis impatiens. Belli isti sanè Puritani, ut tum vocabantur, sub regno Elisabethæ prodire è tenebris orci & Ecclesiam inde turbare primum cœperunt. Immo Rempublicam ipsam. Non enim sunt minores reipublicæ pestes quam Ecclesiæ. Tria eorum genera numerabant: Qui se ab Ecclesia Anglicana prorsus separabant, qui non totos se ab ea segregabant, & qui licet statum præsentem non probarent, sese tamen ei accommodabant. Isti, ut inter malos, optimi, primi pessimi. Pudet nomina referre quibus appellabantur, sono ipso tremenda. *Separatistarum*, *Non-conformatistarum*, & *Conformatistarum*. Luculentas has appellationes aversus invitusque posui. Separatistarum natio in duas etiam classes dividebatur, à nominibus autorum suorum appellatas, rigidiorum & remissiorum. Illi *Brunistæ*, isti *Robinsoniani*. Nondum

Inde-

Independentium nomen eventilatum erat. Jacobus Rex in Basilico suo Doro, mores istorum hominum, si homines sunt, egregie & graphicè depinxit, & si patrem filius audisset, dum cavendos eos docet, melius rebus suis regnoq; consuluisset. Ab hoc genere, inquit, quod cane pejus & angue, de Puritanis loquens, Fili, cave tibi, qui germanæ ac veræ pestes sunt Ecclesiæ & Reipublicæ. Hos nullũ beneficium potest obligare, nullum jusjurandum, nulla lex tenere. Nihil spirant nisi calumnias & seditiones; semper altius assurgentes quam debent. De suggestu clamantes sine ratione & sine ulla divinæ Scripturæ autoritate; quam tamen somniis suis & hariolationibus tuendis prætendunt, ut inde regulam conscientiæ suę fabricent. Deum deinde ibidem obtestatur, se quæ de his sentit, æque veraciter ac bona fide esse dicturum, ac si animi sui sententiam ac voluntatem supremis tabulis consignaret. Se igitur inter montanos latrones & sicarios limitaneos, non tam insignitam insolentiam, neque plus ad omnes excessus licentiæ notabilisque perfidiæ, quam in istis ambitiosis & fanaticis fantasticisque ingeniis reperisse. Postremò pro clausula filium monet his verbis, *Noli*, inquit,

pati, præcipuos horum fanaticorum duces in regno Angliæ morari, si pacem cupis & quietem. Nisi si forte eos ad hoc servatos velis, ut patientiam tuam exerceant, ut quondam Philosophum sua exercitum habuit mala fœmina. Si prævidere potuisset nimis bonus & pacificus Rex, non ad exercitium tantum patientiæ molestos illos futuros filio suo, sed etiam ad mortis usque & infamis supplicii patientiam eum esse compulsuros, fortassean jam tum eos regno suo extorres in Virginiam amandasset, nisi potius in Morboniam eos ablegare maluisset. Ut patri nocuit nimium pacis studium, & quietis amor, ita & filio, qui pestes istas quæ sub duobus prioribus regibus in Anglia jam in tantum succreverant, ad tale increscendi augmentum procedere permisit, ut impedire tandem non potuerit quin sibi necem, regno excidium, posteritati suæ exitium adferrent. Doctrina tamen eorum majus etiam incrementum fecit, quam natio. Nam plerique Reformatorum qui nomen sectæ non dederant, nec in alios disciplinæ ejus articulos jurarant, hunc tamen unum videntur approbasse, qui reges aversatur & regiæ adversatur dominationi. Ut enim plebs prona est

ad novitatem, ægrorum more qui levius se morbo defungi credunt si grabatum mutent, quamvis per omnia cubiculi loca eandem valetudinem circumferant, ita qui ad conciones sacras itabant, avidis auribus audiebant novos Ecclesiastas hac contagione infectos, ac de ambone declamantes in Regem, in Aulam, in Ministros regios. Vitia domus regiæ videbant, sua præteribant. Et quanto libentius & avidius hæc accipi ab insano populo sentiebant, tanto ardentius ferebantur isti præcones ac tubicines turbarum ad ea detonanda quæ auditoribus suis placere animadverterant. Ita facile sparsum, disseminatum & propagatum in omnes impiæ & pestiferæ ac parricidalis doctrinæ virus. Hoc eo blandius intima sensuum penetrabat, quod ab his instillabatur qui nihil nisi sanctitatem & puritatem crepabant, quique his nominibus se noscitari præcipuè cupiebant. Primo ab his ad prætextum belli regi inferendi sumptus Episcoporum fastus, & liturgiæ, precumque formulæ quasi parum verbo Dei congruentes, & libertati Ecclesiasticæ noxiæ. Tolli igitur Episcopos petierunt, atque aboleri precum solennium publicas formulas, Rex in retinendis his &

illis restitavit. Et magnis quidem rationibus, utpote quibus conscientia ipsa velificaretur. Liturgiarum formula probata jam olim fuit plerisque Reformatorum pastoribus, & quidem eorum tam in Gallia quam alibi præcipuis, ut quæ nihil continere videretur pietati & doctrinæ Evangelicæ non congruum. Episcopos invenit Rex cum ad regnum venit, non eos fecit. Tuendi itaque fuere, ne quid sacramento quod cum inauguraretur præstitit, derogatum iret, omnia quæ tum in statu erant, conservandi. Sed fastus in his nimius notabatur. An mansit in Reformatis idem qui fuerat ante in Pontificiis? Cur igitur fastuosi retenti cum Reformatio facta est? An etiam accrevit? In ordinem ergo cogendi potius fuere quam tollendi. An ambitione vacui sunt Presbyterianorum pastores? De omnibus non dico, quia & non pauci modesti. Nonne etiam inter Episcopos Angliæ plures liquet fuisse modestia & moderatione commendabiles? Sane & Rex ipse Jacobus fastum illum in Episcopis agnovit ac damnavit, sed nec minus Puritanorum vanitatem exagitavit in eodem libello cui titulus Βασιλικὸν δῶρον. Nam ante omnia filio præcipit, ex æquo fugien-

dam esse *Puritanorum vanitatem, & fastum Episcoporum.* Utinam monitis paruisset. Sed fastus Episcopalis non tantum poterat ei nocere, quam vanitas Puritanorum postea nocuit. Nondum satis eam noverat optimus ille Rex. Nullum enim fastum Episcoporum comparandum cum hac superbia Puritanorum scivisset, quæ ad illud usque insolentiæ & impietatis fastigium ascendit, ut coronam successoris sui & hæredis legitimi pedibus proterendam subjecerint, & cervicem ejus securi carnificis supposuerint. Quis non mallet mille Episcopos cum fastu suo, quam unum Puritanum illorum similem qui hodie Angliam tyrannide premunt? Non hic fastus est Diogenis qui Platonis torum majore fastu calcabat. Non est fastus qui Episcopalem fastum contundat. Fastus est qui regale & imperiale fastigium pedibus pulsat. Qui Dei ipsius tribunal conscendit. Qui de regum capite cognoscit, quod solius Dei munus est, qui reges ut constituit, ita & destituere solus debet. Ergo inde merito facti *Independentes* pro *Puritanis* & *Brunistis*, sicut ante sub Elisabetha & Jacobo nominati sunt. Nam cum olim reges *Independentes* haberentur, utpote

qui à ſolo Deo penderent; iſti qui ſe nunc ſupra reges collocant; & nullum nec in Eccleſia nec in Republica ſuperiorem admittunt, jure ſuo jam gaudeant hoc cognomine. Quod genus unde domo; qui mores; quæ diſciplina, nunc diſſerendum eſt, ſi modo verbis comprehendere dabitur; quod ſub una *Independentium* appellatione, ſectarum; hæreſeon, ſchiſmatum nomina & genera deliteſcant, quaſi ſub umbra opaca ac patula ſanctæ Independentiæ recubantia. Omnes enim qui de hoc conveniunt ut magiſtratum recuſent tam Eccleſiaſticum quam civilem, iſtud amant nomen, & quaſi hoc uno fœdere conjurati inter ſe ſociantur, quamvis in aliis diſſentiant. Nec mirum. Quotquot ſunt Ædilem metuentes diſciplinæ, quæque ſciunt ſe à magiſtratu non poſſe tolerari, in hoc omnes conſpirant, ut magiſtratum omnem reſpuant, à quo nihil melius molliuſque ſibi poſſunt promittere quam exitium. Eadem cauſa fecit ut Epiſcopos odio Vatiniano proſequantur, iiſque bellum ſine miſſione gerendum indixerint; quia ſub Epiſcopali regimine ſe durare non poſſe noverant. Hæc igitur ſecta, quæ libertatem dari vult omnibus ſectis, tam ſchiſmaticis

quam

quam hæreticis, *Independentium* titulo superbit. Nec moror duarum eos familiarum fieri, & inter *Orthodoxos* & *Fanaticos* nequissimam gentem diduci. An illi mihi erunt orthodoxi qui fanaticos etiam pro suis recipiunt, nec tolerant tantum, sed & in sinu suo fovent? Qui hæresin permittit, facit. Nam quid, oro te, interest utrum quis in doctrina fidei male ambulet, an pervertentibus vias Dei & depopulantibus ovile Christi lupis det veniam? Si homines essent qui non ipsi quidem latrocinarentur, sed passim latronibus vagandi, villas expugnandi, domos expilandi, viatores spoliandi licentiam indulgerent, eosque adjuvarent & protegerent, quid ipsi à latronibus distarent? Orthodoxi certè non possunt dici, qui tot lapsis à regula, tot blasphemis, tot atheis impune esse volunt, quibusque adeo & blasphemias libere vomendi, Christianismum oppugnandi, Dei ipsius negandi potestatem concedunt. Nuper Rex Independentium, Angliæ Tyrannus, Regis sui perduellis & parricida, cum ex Anglia in Hiberniam cum exercitu solveret, non prius vela facere sustinuit, quam per socium rebellionis, & parricidii complicem, edicto Parlamenti omnibus

fectis

sectis hæreseon & schismatum quibus nunc scatet Britannia, professionem publicam ac liberam irreligionis suæ dari curaverat. Soli Pontificii ab hac libertate exclusi, quæ concessa est Antinomis, id est legem & Prophetas repudiantibus, Arrianis, Photinianis, Chiliastis, & mille talibus Fanaticis monstris. Cur Pontificios, quatenus & Christiani sunt, non admittunt? Causa in promptu est. Quia non admitterentur ipsi à Pontificiis. Non ferunt nisi qui se ferant. Ideo & Episcopos non tolerant Reformatos, sed Ecclesias sub illis pro Antichristianis habent. Ideo & Magistratum verè Christianum aspernantur, quia nec ille tales, si officium suum faciat, possit pati. Ideo denique nec Regem suum regnare & vivere passi sunt, quia videbant, se ab eo justè & piè imperante non fore tolerandos. Ideo nec ullos reges umquam agnoscere in animum inducent, nisi qui de suo sint grege, quique parati sint & mente obfirmati omnibus sectis fibulam laxare. Cum enim nec sibi ipsi constent harum sectarum pleræque, nec aliis consentiant, sed aliqua peculiari perversi dogmatis diversitate inter se divisæ sint, universæ tamen hanc communem habent pravitatem, qua

pro

pro regula tenent, omnibus impiis pariter & profanis debere conſcientiæ libertatem concedi. Cum omnibus pacem miſcere volunt; nec quicquam ſua putant intereſſe ſingulæ, licet diverſas inſiſtant vias, dum ad unius veritatis expugnationem conſpirent & in Reformatarum Eccleſiarum ruinam conjurent, quas falſas eſſe pronuntiant & Idololatricas. Non enim melius de his ſentiunt quam de illis quæ Epiſcopos habent præſidentes, quos miniſtros Baalis, Antichriſtos, & Idololatras appellant. Una & eadem cauſa eſt erga hos omnes odii pluſquam Vatiniani, quamvis diſciplinæ cenſu differentes, quod cum his ſe dextras jungere ac conteſſerare certò ſciunt non poſſe. Ideo abhorrent & abominantur, quos vident à ſua communione abhorrere. Papiſta, Epiſcopalis, Reformatus fuat, uno habent diſcrimine, & tanquam prophanos deteſtantur, quicunque judicant melius Eccleſiæ Chriſti futurum, ſi tales, quales ipſi profitentur, hæreſes non eſſent. Si quis vel in articulo leviſſimo diſciplinæ quam probant, diſſenſerit, eum non ſolum ſua communione ſed vita etiam indignum pronuntiant. Ethnicum & publicanum eſſe clamant. Qui Trinitatem negaret,

melius

melius ab his acciperetur, & favoris plu apud eos inveniret. Non una autem est nec simplex hæresis quam introduci cupiunt, sed ea quam profitentur, omnium sentina est & cloaca. Non solum liber ipsi esse, sed etiam quodcunque credentibus eandem libertatem assignari student. Quicunque & cujuscunque pravitatis & blasphemiæ sectarii in eadem cum ipsis sententia sunt, his parati sunt dicere, noster esto. Qui aliter opinantur, lupis & agnis quanta sortito obtigit, tanta eorum cum illis est discordia. Magistratum omnem Christianum cui sederit sententia eorum similes in republica non debere consistere, eum, si res suæ sit potestatis aut arbitrii, vita frui numquam sinent. Ideo legum condendarum ei potestatem adimunt, quam soli Deo reservant. Reges non alio loco aut numero habent quam magistratum. Ideo ut inimicos regni Christi, id est sanctæ Independentiæ, ab se eliminant. Nec ullos tolerant, nisi si quos non possunt tollere. Semel nacti potestatem qua eos destruant, non contenti destituere, nihil parcunt quin vita regnoque exterminent. Sic enim se libertatem votis omnibus petitam assequi sperant, si nemo sit quem timeant. Hoc ut citius con-

consequantur & plenius cupitis potiantur, semet ipsos in ejus locum evehere contendunt unde timeantur. Ita in Germania Anabaptistæ duce Johanne Leydensi cum animo concepissent regimen tam civile quam Ecclesiasticum immutare, potentiæ primum in populum acquirendæ studuerunt, & miras turbas dederunt, atque in bona omnium qui de grege sanctorum non essent, involarunt, pari, ut ajebant, titulo & causa qua Israëlitæ Ægyptiorum supellectilem compilarunt, & Chananæos possessionibus suis expulerunt. Non minores in nova Anglia tragœdias excitarunt Independentes, ubi dux fœmina facti fuit Hutchinsonia nomine, quæ illis in locis civilem statum & Ecclesiasticum in summum discrimen sanguinariis factionibus adduxit. Et actum tunc fuisset de republica nisi mature providisset præfectus, exarmando perditos sectarios, qui nisi hoc fecisset parem Monasteriensi stragi ruinam ibi erant edituri. Atque hæc tempestas hactenus in orbe novæ Angliæ detonuerat. Utinam quidem hactenus. Sed post paulo circumagente se maligno sidere tanta vis horrendæ procellæ inde effusa veteri Angliæ incubuit, ut terribili tumultu totam eam magnam insulam

quasi-

quassaverit. Hanc novus Independentia signifer excitavit, qui quod voluit fecit & ne nihil ageret, primo exercitum deinde Senatum, postremo & Regem sub suam potestatem redegit. Sed Regem sustulit, Parlamentum oppressit per exercitum nunc regnat. Qui nullum alium errorem in eorum doctrina hærere præter hunc unum persuadere nobis conantur, errant ipsi. Quod nempe Ecclesias particulares ab una aliqua generali Ecclesiarum congregatione nolint dependere, quales Synodi sunt. Primum ab hoc uno errore multos catenatim alios cum eo nexos oriri posse res ipsa monstrat. Quippe cum septem apud eos Ecclesiam faciant qua viri qua fœminæ, qua pueri qua puellæ, nam & sententiam rogantur & dicunt, & hæc ipsa Ecclesia ab altera se corrigi aut reformari nefas putet, nec eundem singulæ possint tenere cum aliis doctrinæ aut disciplinæ consensum, quis mihi repromittet idem de fide omnes sentire? Deinde nondum ausi sunt confessionem fidei suæ vulgare, unde sciamus nihil eos habere in dogmate quod sit damnandum. Neque verò, tametsi vellent, id præstare possint. Nam cujus Ecclesiæ confessionem publicabunt,

bunt, cum tot ſint, & omnes quidem αὐτοκέφαλοι, atque, ut ipſi ſe vocant, *Independentes* ? Citius & facilius Lunæ creſcenti ſubinde ac decreſcenti, varioſque in orbem habitus ſumenti, deponenti, & reſumenti, certa ac ſtata veſtis poſſet induci. Hoc facile quidem factu eſſet ubi plures Eccleſiæ unam componunt, dum unam omnes probant unitatem, ut quibus ejuſdem ſacramenti una ſit traditio. Independentium verò infinitæ numero ſunt Eccleſiæ, etiam eorum quos quidam volunt à Reformatis non alia re differre quam Eccleſiæ regimine. At ſi in hunc cenſum veniant omnes quæ idem nomen affectant, citius arenam maris numeraveris, quam dixeris quot ſunt & quam variæ earum ſpecies, tam doctrina quam diſciplina diviſæ. Nulla autem ex his pura eſt ac ſincera, ſed aliæ ex aliis partem aliquam uſurpant ejus quod credunt traduntque, & tam prodigioſa mixtura confuſæ ſunt invicem ac diffuſæ, ut nullum cujuſquam earum dogma certum atque impermixtum erui poſſit. Præterea illi ipſi quos tales fingunt, Orthodoxi Independentes, Spiritum qui eorum ſanctos facit, tam varium habent ac mutabilem, & non ſolum ubi velit &

quando flantem, sed etiam quod alias i
spiraverit, sæpe reflantem, ut instar V
tumni Romanorum, Protei Ægyptio
& Empusę Græcorum, plane quadrigen
nus Deus esse videatur. Mille formas i
duit exuitque, in dies & horas & mome
ta dubiæ & fluxæ inspirationis. Ideo nu
lam habendam esse sanciunt doctrinæ r
gulam nec disciplinæ. Omnia soluta ap
eos & vaga. Meraque, ut veteres Num
dæ, faciunt Mapalia. Conscientia ip
pro regula & norma tam fidei quam d
ctrinæ. Scripturam ipsam ad hujus amu
sim exigunt, non conscientiam ex Scri
turæ præceptis dirigunt. Non locis, n
temporibus, non personis, non rebus se
viunt. Cuilibet, ubivis, quando libet ve
bum Dei prædicare licet, sine ætatis, a
sexus, aut muneris, aut conditionis discr
mine. Servos & reges in Ecclesia eode
loco habent, & pari modo utrosque arce
à communione. Sæpe & servus rege
potest excõmunicare, quia & servis da
prædicandi licentiam. Formulas precu
respuunt. Ideo & Dominicam oratione
rejiciunt tanquam libertati spiritali ex
tialem. Ut cuique spiritus dictat, ita es
orandum præcipiunt. Nec semper eode
modo, quia non semper ad idem exem
plum

plum Spiritui preces placet, ut concipi debent, dictare, etiam eidem homini. De genere autem eorum conversationis qualitas fidei æstimari potest, & judicium de doctrina facit disciplinæ ratio. Cujus eversionem pro ipsa disciplina habent, & qui hujus curam habent tanquam lenocinii artifices in nostris reprehendunt. Laicis pastoris munus injungunt, pastores loco laicorum ducunt. Fœminis etiam suis permittunt in Ecclesia docere, concionari & de fidei dogmate disputare. Cœtus Ecclesiastici sine gravitate & autoritate, sine ordine. Dum alii inter se de rebus ad deliberandum propositis ad mensam loquuntur, alii de aliis negotiis seducti garriunt. Quidam interim hausti fistula tabaci fumos in angulo revomunt. Utinam pravissimus esset errorum quibus hæc hæresis laborat, disciplinæ prostratio. In Spiritum Sanctum passim peccant, quem imperfectæ operationis arguunt, dum nondum omnia ab eo revelata & monstrata pertendunt, quæ ad salutem necessaria videntur. Hunc desultoriæ varietatis insimulant, & modo hoc modo illud, interdum quæ invicem pugnant, ab eo inspirari volunt. Quem denique fraudis & mendacii reum faciunt, atque etiam

sce-

ſcelerum omnium conſcium, dum a
eundem uſum impendunt ejus energe
mata: quomodo varias impoſturas & fu
cos multi antiqui duces ac reges adhibue
runt populis ſeducendis, Minos ſuum cun
Jove colloquium, Numa ſuum cum Ege
ria nympha congreſſum, Scipio ſuum ii
cella Jovis Capitolini accubitum, Serto
rius cervam ſuam, Muhammedes ſuam
columbam. Ita ſpiritum ſuum ſanctum
Dux Independentium nationi Anglicanæ
decipiendæ commentus eſt. Hac arte homo hypocrita falſas & mendaces revelationes ſpiritus nequam divinitati non fallentis Spiritus ſolet adſcribere. Si quid promittit eo ſenſu ut fidem mox pactam fallat, ubi fefellit, ſpiritus divinus auctor eſt illi talis mutationis & effectus in contrarium dati. Pontifex ille ſanctæ Independentiæ Regi captivo pollicitus fuerat cuſtodiam laxiorem & locum liberiorem ſi ſe ſineret educi ex eo carcere ubi tum detinebatur. Egreſſo inde contra promiſſum in inſula brevis circuitus anguſta & mala manſio aſſignatur. Querenti de perfidia, allegatur Spiritus Sancti monitus, qui fidem non tenere autori ſuaſerit. Cum nefaria factio Regem morti deſtinaſſet, nonnulli proceres cum ducibus fa-
ctionis

ctionis agere cœperunt precibus, pollicitationibus, ne ad exitum perducerent tam crudelia & impia destinata: Viderent quantum in se sceleris susciperent: numquam tale fuisse ab aliquo susceptum. Fateri illi ita esse, etiam per se videre execrabile esse ac detestandum facinus, sed tamen non posse repugnare Spiritui qui aliorsum eos traheret, & ad vindictam de Rege sumendam impelleret. Ita blasphemias suas & scelera homines impuri impiique mantelo divinitatis & justitiæ obumbrant. Sic illudere non solum hominibus norunt, sed etiam ipsum Deum audent deridere, si modo potest summum numen à sceleratis latronibus naso suspendi. Habent & aliud sectæ suæ dogma, quo sibi persuadent se posse cujuslibet sceleris esse affines & tamen sanctitatem in medio sceleris actu retinere. Quod enim in aliis hominibus peccatum censetur, hoc in sanctis non esse. Sanè, ut Grammaticus solœcismum non facit, quem facit sciens, ita sanctus potest quidlibet contra legem Dei committere, & tamen ut alicujus mali vel delicti conscius nō potest argui, quia scit in conscientia sua quid egerit. Ita non infirmas habent sed delicatas conscientias, quæ omnis criminis & flagitii

gitii in proximum, sed cum charitate, capaces sunt. Satis est si firmiter credant non esse peccatum quod admiserunt quia nunquam eos charitas tale quid patrantes, nec bona conscientia deserit. Memorant aliquando deprehensum fuisse in sancta ex illo grege quendam sanctum, qui nullo rubore suffusus confidenter dixit, se non voluptatis efficiendæ gratia torum ejus inscendisse, sed ut sororem male affectam refocillaret & frigentia misellæ membra gremio ejus infusus recalfaceret. Nomina sancti & sanctæ habet historia, quibus hanc paginam commaculare nolui. Inter criminationes Regi objectas infamis Cokius, Advocatus & accusator in illum datus à sacrilego sanguinariorum Judicum cœtu, hanc etiam posuit, quod Sanctos, id est perduelles illos à quibus erat condemnandus, non *Sanctorum* appellatione decoraret, sed *Brunistas* & *Independentes* & *Sectarios* vocaret. Nonne tibi videris meretrices videre quæ castæ & pudicæ velint vocari, & nisi vocentur, injuriæ actionem se nomine vero appellantibus intentent? Profecto si talibus sanctis paradisus esset destinatus, aut si nunc iisdem refertus foret, plurimi hodie viri boni reperirentur qui dubitarent,

rent an sibi locum esse vellent in cælo ut ibi consortium habere cogerentur ejusmodi sanctorum, quibus si larva detrahatur nihil impurius, nihil magis profanum quicquam inveniri queat. Nam quidquid ajunt aguntque sanctitatis mimus est, ipsique veræ pietatis simiæ sunt, quam simulant non præstant, sepulcris veterum Romanorum similes, quæ in titulo divinitatis nomen præferebant, *Diis Manibus* consecrata, sed intus ossium & cinerum sordibus & inquinamentis scatebant. Verisimile est cum Deo preces faciunt, eodem modo eum alloqui, ut olim fures, impostores, nebulones, laverniones & id genus omne fraudis dolique & furtorum præsidem Divam suam precabantur his conceptis verbis:

--- Sancta Laverna
Da mihi fallere, da sanctumque piumque videri.
Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

Lupos esse rapaces sub pelle ovium, non illi modo qui eos merito oderunt dicunt, sed ipsi magis id de se fatentur. Stoici dicebant, sapientis, quem describebant nec tamen noverant, esse omnia. Non tamen ut cuiquam quod proprium ei esset, au-

ferrent suumque facerent, sed alio intellectu, quæ cujusq, essent, sapienti suo vindicabant. Sanctorum bona esse omnia quæ omnes habent, etiam isti sancti asserunt, sed re ipsa quando occasio est aut potestas, doctrinam suam usu & effectu confirmant. Adeò non contenti privatis quod suum est, ubi id possunt, eripuisse, ut etiam sua regna regibus non relinquant. Ne patrimonium quidem eorum pupillis aut viduis salvum volunt quas ipsi fecerunt. Mirum est profecto novumque genus sanctitatis quod isti cerebrosi commenti sunt, immisericordis, crudelis, avaræ, & ambitiosæ. Diceres nihil aliud eos pro sancto habere velle quam quod primis Christianis impium habitum est ac profanum. Ludus illis est profanationem omnium rerum sanctarum inducere, ut sanctificationem & consecrationem profanarum invexere. Christum in spiritu crucifixisse videntur, quem olim in corpore Judæi, ut alium nimirum resuscitarent in carne sola regnaturum, contraria priori præcipientem & docentem. Regnum ille suum dixit non esse de hoc mundo, isti Christi regnum cælo detractum in cœnum detrudunt, terrenæ potestatis illigatum ditionibus & possessionibus. Christus olim

crucifixus pependit inter duos latrones, Christum hodie hi nobis dant inter plures latrones regnantem, id est inter Independentes, qui dum omnia omnibus per vim rapta auferunt, vitam & regnum Regibus, patrimonium & dignitatem Nobilibus, bona & libertatem Popularibus, hoc Christi regnum esse prædicant. Ita certe omnia sanctorum istorum esse libenter fatemur præter ipsam sanctitatem, quam solo nomine venditant, factis refutant. Cæterum ne quis putet ex orbe nostro fœturam prodiisse talium portentorum, sciat novæ Angliæ suam originem debere hæc hominum monstra. Inde in Hollandiam redundarunt. Ex Hollandia porro in Angliam veterem regirarunt, ubique jactis seminibus impietatis, & in reges ac magistratus rebellionis. Inde enim sunt quicunque in Batavia regum parricidiis suffragantur aut patrocinantur; Sed venenatum illud semen ut ab Anglis productum, ita & in Anglia soli feracis uberes glebas nactum, feliciora quam alibi & promptiora cepit incrementa. Brevi temporis spatio totam penè occupavit Britanniam. Nam ejectis iis qui noxia hæc plantaria exstirpari suadebant, res ad eos rediit qui summa ope cultu-

 ram

ram ejus foverunt. Ita ad eam copiam & mensuram fruticavit, ut veterem & bonam Euangelicæ culturæ frugem penitus obruerit & suffocarit. Cum prima improbæ sectæ vota sint locum habere liberum ubi regnet, paremque agendi libertatem omnibus hæresibus amicis concedi flagitat. In secundis habent votis amoliri eos per quos eam libertatem quam ambiunt, impediri posse existimant. Sic Episcopos ab Ecclesia primum removerunt. Deinde ab exercitu expulerunt, quos parum sibi favere sciebant. Postremo è Senatu ejecerunt quos contrarios proposito suo fore suspicabantur. Tum demum Regem adorti solio excutere, quem, ut veræ Religionis defensorem & protectorem decuit acerrimum, non minus acrem suarum blasphemiarum vindicem erant sensuri. Per Senatus partem reliquam quam furialis & feralis illa Alecto pestiferę hæreseos halitu afflaverat, id egerunt: Ejusdẽ sanè operis fuit Regis autoritatem impugnare, majestatis ejus culmen infringere, & hæresibus quæ tunc pullulare per Angliam incipiebant, licentiam qua crescerent & corroborarentur, indulgere. Utrumque Senatus ille eodem tempore fecit. Nunquam id juris se ha-
buisse

buiſſe noverant, ut quicquam ſine Rege ſtatuerent majoris negotii, multo minus ut ea decernerent quæ religionē ſpectant. Hæc prima rudimenta poſuere criminis læſæ Majeſtatis quod incurrerunt. Epiſcoporum ab Eccleſia & Senatu ejectionem abſque Regis aſſenſu decreverunt. Libertatem conſcientiæ damnabili conniventia dederunt omnibus ſectis, quarum receptaculum fuit & aſylum Independentia. Sic ei vires addiderunt. Sic ſecurim porrexerunt quæ regis cervicibus impacta eſt, & ſacroſancto innocentis hoſtiæ ſanguine imbuta. Dici itaque verè poteſt victimam Presbyterianos ligaſſe, Independentes jugulaſſe. Debilitatum illi & fractum Regem, atque autoritate non ſolum omni privatum ſed etiam libertate, in manus Independentium traditum, poſtea recuperare ac retrahere ad ſe contenderunt, tractatu interpoſito & conditionibus pacificationis propoſitis, ſed Independentes, irriſis illis, negotium ſuum peregerunt. Sero itaque reſipuerunt Phryges. Si bene igitur rationes ſubducamus, non ſolum finem, ſed etiam initium calamitatum quibus hactenus Anglia conflictata eſt, quæque adhuc eam affligant, & porro pergent affligere, In-

dependentes sibi vindicant. Per eos semina jacta sunt perditionis quæ Ecclesiam & Rempublicam pessundedit. Ab eorum doctrina infectus populus cœpit controversiam regi movere de jure suo. Prima inde fundamenta substructa sunt rebellionis quæ insecuta est. Postremo ubi potentiam sibi armis fecerunt, vi non solum libertatem Senatus oppresserunt, sed etiam regi vitam & regnum ademerunt. Quam boni & exoptandi sint cives & incolæ hujusmodi homines, viderint regna & respublicæ, quæ nisi eos finibus suis exterminare omni modo laborent, ultimum exitium ab his sibi esse metuendum sciant. Volumen ingens esset condendum enumerare volentibus quot hydris pullulet & sibilet ista excetra. Sed hoc non agimus. Docuimus supra etiam Idololatras Reges & Imperatores à primitivæ Ecclesiæ veris Christianis honoratos fuisse & cultos. Isti ut Christianos Principes quoque, immo & Reformatos, cum aliquo prætextu possint odisse & occidere, omnes pro Idololatris habent, à quibus sciunt sibi denegari regnandi libertatem. Duo sunt præcipuè quibus censentur, reges alios esse nolle sed regnum sibi velle, & omnium bonorum quæ ab omnibus possi-

poſſidentur Chriſtianis, ſe juſtos & legitimos eſſe dicere poſſeſſores, utpote ſolos ſanctos, & regni Chriſti in terris promotores & fautores unicos. Non igitur regem Angliæ quod malus eſſet, ſupplicio affecerunt, ſed eo ipſo tanquam malum condemnarunt, quod rex eſſet, & rex quidem talis, qui tales ſanctos in regno ſuo ferre non poſſet. Si quando iſti ſancti aliquo Pauli teſtimonio urgeri ſe ſentiunt pro regibus faciente, atque ubi veritati adeo firmatæ non poſſunt obſtrepere, dicunt, Apoſtolum Spiritu Sancto defectum ea tum poſuiſſe de quibus nullam revelationem ex alto haberet. Toti autem ſunt in revelationibus ſomniandis, expiſcandis & explicandis. Nullam Scripturæ ſacræ partem magis admirantur & recipiunt quam Apocalypſim. In ejus ſecretiore & penitiore ſenſu rimando noctes dieſque conſumunt, quam & interpretantur ex ſuo cerebro, & novas ἀποκαλύψεις hiantes è cælo expetunt quibus intima ejus penetrare ac revelare queant. Quantum poſſunt etiam in actum producere geſtiunt fanatica quæ commenti ſunt ad eam interpretamenta. De Draconis ſeptem capitibus diadematis jam ſe unum deſecuiſſe glo-

riantur, mactato rege Britanniæ Carolo. Expectant ut alii populi exemplum suum sequantur, & regibus à quibus regnantur occisis, cætera bestiæ capita diademate regali redimita audacter amputent. Restare sex adhuc recidenda, Galliarum regis, Hispaniarum, Sueciæ, Daniæ, Poloniæ. Et quod erit sextum? Imperatoris Germanorum an Turcarum? illud potius. Nam Pontificios omnes habent pro idololatris, magisque favent Muhammedanis. Miseret me prorsus status Anglicani non tantum propter immanem tyrannidem, quam rege sibi legitimo ablato sub alienis dominis patitur, sed etiam propter colluviem innumerabilium & multiplicium hæreseon, quibus inundatur, è quarum cœnosa & profunda voragine quando emersurus sit, Deus scit. Subit etiam miserari fatum infelicis regni, quod cum duæ sint sectæ inter Christianos, una apud Pontificios Jesuitarum, altera apud Reformatos Independentium, quæ doctrinam capiti regum infestam profitentur, utriusque rabiem miserè sensit. Sed ex altera pestem vix evasit, ex altera incurrit, inde Pater, inde Filius reges. Sub Iacobo Loïolitæ conjuraverant pulvere nitrato subterra-

neis

neis ædium cryptis abdito, in quibus Rex cum proceribus Senatus consessum habiturus erat, omnes ignis vi sulfurei disjectos ac dissipatos cum ipso ædificio in aërem mittere. Carolum ejus filium & successorem Independentes eadem pestifera disciplina imbuti, non solum innocentem, sed & pium regem, carnificis manu per justitiæ simulacrum trucidarunt. Quod successum facinus habuit, non minus sceleratum habendum est, quam cui exitus defuit. Sed prioris conspirationis autores furca suspensi fuere; posterioris sceleris duces hodie regnant. Credimus ergo Deum esse aut vigilare? Immo credimus utrumque. Sed sæpe sane quo tardior est numinis vindicta, eo gravior nocentibus incumbit, & lapsu præcipitat profundiore quos ipse ad pœnam altius extulerit. Fiat, fiat, ut vel impiorum judicio Deus absolvatur, qui facti justitiam de prospero eventu æstimari defendunt. Quod faciunt Independentes, qui causam suam Deo placuisse ex continua serie secundorum successuum, quos largitus est, gloriantur: immemores sceleratis sæpius quam bonis ex voto res fluere, sed Deum tandem ultorem insurgere, atque iræ suæ moram

 lentius

lentius in malos inardeſcentis acerbitat[e] ſupplicii penſare. Fiat, iterum fiat. Tuque Deus, exaudi.

CAPUT XI.

QUis capitis damnatus ſit, diximus: Nempe is quem, quia Rex erat, ne quidem accuſari à quoquam ſubjectorum potuiſſe docuimus, nec cujuſquã teſtimonio premi. Qui eum condemnarint quales ſint, etiam oſtendimus: Nempe illi, quos tametſi Rex jure damnari potuiſſet, non ejus tamen judicandi jus aut poteſtatem habuiſſe conſtat. Et hi ſunt qui ex ſectæ ſuæ diſciplina ne regum quidem innocentiſſimum ferre potuiſſent, quia nullum ferunt. De tertia ergo juris quæſtione jam tractandum, qua autoritate de Regis capite pronuntiarint qui mortis ſententiam in eũm protulerunt. Vix quæſtioni huic locum reliquit qualitas hominum qui id fecere, nec qualitas facinoris quod ab illis peractum eſt. Nam cum tales tale flagitium deſignarint, quale ipſo facto fuiſſe demonſtravimus, fruſtra quæratur quo jure autores facinoroſi & impii id commiſerint. Niſi ſi quis putet ad rem

per-

pertinere ut requirat, cum latro viatorem pecunia & vita spoliavit, qua autoritate eum trucidarit. Cum insita perfidia aliquem incitavit ad fidem frangendam aut jusjurandum violandum, an autoritas facti petenda? Si quis libidinis suæ servus per vim stuprum matronæ intulit, aut nimis reluctantem telo confodit, quod incendente jecur libidine flagitium admisit, an aliquo jure aut ratione ad id faciendum, aut alio impulsore usus est, quam animo libidinoso? Unusquisque vitium sibi innatum sequitur autorem ad scelera quæ patrare destinat. Quis in rebellibus requirat autoritatem ad hoc scelus, præter ingenium contumax, refractarium, legibus inimicum & dominantibus infestum? Et minor quidem furor est, simplici rebellione defungi, regem suum bello persequi, in prælio resistentem interficere, captum in carcere vel veneno vel gladio vel laqueo necare. At cum perduelles subjecti jure cum suo Rege agere voluerint, reum eum peragere, legem ad facinus committendum advocare, justitiam instrumentum injustitiæ reddere, Themimque ipsam ἀθέμιστον, ut Græci loquerentur, facere, si facti ratio ab autoribus reposcatur, nullam queant dicere,

præ-

præter perditæ profligatæque & omnibus flagitiis vitiisque incoctæ mentis immanem vecordiam, cui nec honestatis, nec pudoris, nec famæ, nec religionis ullus respectus sit. Quibus omnibus divini juris & humani legumque omnium contemptus & numinis ipsius derisio adjungatur. Ex pravitate quadam naturæ desperatæ, & audaciæ inusitatæ instinctu quam insanæ ac pestiferæ doctrinæ virus adjuverit & ad hoc nefas impulerit, videntur in istam vesaniam præcipites dati Anglicanæ conjurationis rebelles. Quales sint, jam superiore capite monstravimus, & quali disciplina imbuti ad hanc scenam desaltandam processerint, ut proinde videatur omnis cura interrogandi, qua autoritate tantum scelus aggressi sint, supervacua. Pro autoritate habent impium & detestandum omnibus Christianis dogma, *Tyrannum occidi jure licere*. Ex duobus diversis hominum generibus hæc abominanda sententia mentibus Anglorum illapsa est, Jesuitis & Independentibus. Hinc & inde emanans plurimorum etiam Presbyterianorum animos qui Insulam illam incolunt, & quasi geminis flabellis excitatus & insinuatus error intravit. Hoc posito, insanæ opi-

opinionis fundamento, quæ tyrannum ſtatuit interfici poſſe ac debere, non difficile fuit omnis regiminis & omnium proinde Regum oſoribus, adplicare id illi Regi quem perditum voluerunt, ut tyrannus eſſet. Si quis ſit qui dixerit, canem rabie laborantem lapidandum eſſe aut mergendum, haud difficulter poſtea reperientur, qui canem ſuum pro rabioſo lapidibus obruere aut in aquam præcipitare geſtiant, ſi quando illi irati fuerint, aut eo carere quoquomodo velint. Independentes hoc ſequuti ſunt in Rege ſuo tollendo. Ubi ſemel perſuaſi ſunt omnem Tyrannum omni ratione à Republica eſſe amovendum, non diu laborarunt ut etiam aliis conjuratis, ſibique ſimilibus nebulonibus perſuaderent talem eſſe quem perdere deſtinatum habuerant. Sed homines pii, juſti & ſancti, non via pervulgata rebellium ſibi eundum eſſe exiſtimarunt in rege temere ac ſicut fit interficiendo, ſed novum exemplum introducere voluerunt, de quo fama poſſet anus & hoc & venturis ſæculis loqui. Sine forma, ut ajunt, juſtitiæ & figura proceſſus noluerunt eum è vita facere extorrem, ſed ut ſacros decuit Themidis antiſtites & ſanctos Divæ Independentiæ Pontifices,

tifices, Tribunal summum instituerunt, coram quo sisteretur accusandus & judicandus Rex ille quem pro tyranno mactare decreverant, quia tyrannus non erat. Sic locum quæstioni fecere quam nunc agitamus, qua autoritate homines scelerati, & injustitiæ tyrannidisque satellites nefandi, justitiæ nomine abusi sunt. Cur enim jus servire fecerunt injuriæ, & iniquissimum atrocissimumque omnium quæ umquam ab ullis tyrannis patrata sunt, facinorum, velo æquitatis & judicii specie obumbrarunt? Si simpliciore insania hoc nefas exsecuti essent, non de eo nunc contenderemus, ut quo jure id ab ipsis factum esset, explorandum putaremus. Nam quis autoritatem requirat in scelere, cum ipsum scelus improbis instar sit autoritatis? Sed quoniam ad summum flagitium, hoc etiam flagitii fastigium & cumulum insuper addiderunt, ut tegere illud & amicire justitiæ operimento voluerint, ex ipsis postsceniorum sipariis hypocritæ in mediam theatri orchestram protrahendi sunt, ut nefandi eorum sceleris scena aperiatur. Videamus ergo, quem autoritatis fucum, aut quem juris colorem pro eo facto allegent, quo tyrannum, aliter quam semper mos fuit tyran-

ran-

rannos à populis tolli qui tollendos eos crediderunt, ipsi vocatum ad judicium puniendum esse rati sunt. Antiquæ Græciæ civitates tyrannos suos aut vi ex arce depellebant, aut si id non possent, dolo aggressos necabant. Nullum umquam in jus ad causam capitis dicendam vocarunt. Sed ponamus Britannicæ rebellionis autores, non Regi suo, sed Senatori uni ex domo nobilium, ob crimina perduellionis, vel læsæ Majestatis, aut proditionis, diem dixisse, & ad cognitionem talium criminum & animadversionem nocentis Tribunal erexisse, coram quo sisti accusandus & judicandus deberet. Tum sane si in eo erigendo & judicibus eligendis in personam talem, & ob talia delicta, aliquid contra leges & jus patrium fecisse viderentur, merito quæri posset qua autoritate hoc ab illis factum foret. Primum quæreretur, an ejusmodi homines qui ad cognoscendum de causa & capite ullius Senatoris selecti essent, judices esse competentes videri possent atque idonei. Deinde an illi ipsi quorum jussu ad judicandum convenissent, quique eos delegissent ad hoc munus, hanc potestatem habuerint. Ut id in hoc judicio sciatur, videndum est qui dati sint judices, & qui eos de-

derint.

derint. Dati sunt partim ex domo ple-
beiorum, partim ex militum numeris.
Ponamus vel totam domum inferiorem
ad hoc judicium faciendum fuisse delega-
tam, vel ipsam per se domum id suscepis-
se. Si per se id suscepisset, contra leges
Regni & potestatis suæ terminos ac auto-
ritatis mensuram hoc fecisset. Num-
quam enim id juris habuit ut vel de
unius civis ex media plebe fortunis aut
capite cognoscere posset. Superioris do-
mus solius in qua proceres regni consef-
sum habent cum Rege, hæc jurisdictio
fuit, ut de proceribus, id est paribus
& æqualibus suis cognoscerent, si quan-
do proditionis aut læsæ Majestatis insi-
mulantur. Nam eorum causæ ab ipsis
dominis qui Parlamenti superiorem do-
mum componunt, examinantur & judi-
cantur, ut tradit Richardus Cromptonus
in libro de Parlamentis, & alii qui de re-
bus & judiciis Angliæ scripserunt. Si per
se domus inferior non habuit id juris ut de
Senatoris capite cognosceret, quamvis
nullo de suis absente & integra ad hoc
convenisset, utpote quæ nec in civem de
media plebe quemlibet hanc licentiam
potuerit usurpare, quid dicendum de par-
te ejus tantum exigua? Ea pars igitur id

fff i

sibi non potuit sumere quod nec toti licuit. Ab alio hanc potestatem accipere ne quidem potuit. Nam quis posset dare? Non sane domus tota. Quod enim non habet ipsa, dare aliis nequit. Non domus superior, nam tunc nulla fuit, utpote abolita. Si mansisset, ipsa quidem in caput Senatoris potuit animadvertere, qui reus ad eam delatus esset, sed eandem potestatem domui inferiori non potuit mandare, nec jurisdictionem suam alteri delegare, cum ipsa quasi delegatam à Rege habeat, sine quo tanquam capite suo præside ac principe, jus facere ac leges ferre non potest. Cum his autem judicibus è domo inferiori selectis juncti etiam judices fuere ex cohortibus militaribus sumpti. Nunquam militum fuit judicare, quorum proprium est pugnare. Consilio quidem de rebus militaribus cogendo interesse possunt. At nulla in Republica umquam, nec Regno, nec Optimatum statu, militibus jus fuit de causis civium aut Senatorum disceptationem audire, aut crimina eorum judicio capitali expendere. Legibus Romanis militaris Judex de causis criminalibus aut civilibus paganorum, id est eorum qui milites non sunt, judicium habere non potest. Leg. II.

Cod.

Cod. *Si à non competente judice judicatum esse dicatur*, disertè habetur, Si militaris Judex super ea causa de qua civilibus actionibus disceptandum fuit, *non datus à quo dari poterat, cognovit, etiam remota appellatione, id quod ab eo statutum est, firmitatem judicati non habere.* Multo minus firmitatem haberet, si de capite civis ageretur, cujus cognitionem sibi vindicaret Judex militaris. Quantò etiam minus in Senatorem, qui sit ex domo superiore Procerum, quam *Domum Dominorum* appellant, hæc militaris daretur licentia? Qui sunt autem illi qui dederunt? ut constet an autoritatem dandi habuerint. Nam etsi quis dandi judices potestatem habeat, & possit jubere judicare, eos tamen ad hoc debet nominare & legere qui idonei sint & capaces judicandi. Quid enim si infamibus hoc jus mandaverint? Quid si legum imperitis? Quid si ære alieno obrutis & egenis? Quid si denique vilibus personis & sellularias artes & turpes exercentibus? Certe quamvis is qui tales dederit dandi potestatem habeat, si idoneos & competentes dedisset, non illi qui tales dati sunt autoritatem judicum habere possunt, nec judicandi jus. Quid si autem tam ii qui dederunt,

ſerunt, quam qui dati ſunt, autoritate careant, & tam illi inhabiles ad dandum quam hi ad recipiendum cenſeri debent, an ulla per hos redditi judicii autoritas eſſe poteſt? Hoc verò eſt in quo nunc ſumus. Duæ erant in Anglia poteſtates legitimæ, major altera, altera minor; illa Regis, hæc Parlamenti. Nulla erat preterea cui judicis dandi jus competat. Ne Parlamentum quidē id habuit, quamvis domus ejus ſuperior quæ Nobilium erat, judicialem obtineret poteſtatē, quę non erat in domo inferiore. Solus Rex igitur qui juriſdictionem habet ſuo jure, non alieno beneficio, eam autoritatem poſſidet quę judices dat & judicare jubet, aut magiſtratus omnes creat qui judicia exerceant. Ab eo omnis juris dicundi & judicandi poteſtas manat. Eam quibus vult mandat, & delegatos etiam quando libitum eſt ſubmovet, ſi male ſe in judicando aut magiſtratu gerendo geſſerint. Et hoc jus habere reges Angliæ, omnes qui de juribus & privilegiis prærogativiſque Coronæ Anglicæ ſcripſere, teſtantur. Hoc jus ne Parlamentum quidem cum utraque ſua domo poteſt ſibi arrogare. Sed nec Parlamentum ex utraque domo compoſitum hos judices in Senatoris quem fingimus, caput ſeſſuros dedit, non ſupe-

ſuperior domus Parlamenti, ſed milite
ſive duces militum. Unde hæc igitur po
teſtas iſtis data, aut à quo? An leges reg
hoc illis dederunt? An rex ipſe? Manemu
adhuc in ea ὑποθέσει, quaſi de Senator
tantum judicando quæſtio fuerit. Duce
ergo exercitus jam facti ſunt ſupremi An
gliæ judices? In Senatores animadvertun
Parlamento & Rege ipſo excluſis & ha
poteſtate privatis? Summum ipſi tribuna
juſtitiæ inſtituunt ad cognoſcendum d
Senatus ſupremi membris, de regni con
ſiliariis, de optimatibus omnibus? Mili
tes igitur qui juſſu Senatus conſcripti ſunt
qui quo imperatum erat, eo ordinante va
dere debebant, qui arma ad ejus libitun
ferre, qui ſtipendia ſua ab eo accipiebant
mercenarii Parlamenti, repente domin
ejus evaſerunt, judices, reges? Duo ſun
omnino in Anglia Tribunalia quæ de cau
ſis perduellionis, læſæ Majeſtatis & pro
ditionis cognoſcendi jus habent, *Bancus Regius*, qui ſic vocatur, quod eſt Tribunal Regium, & Parlamentum. Sed Parlamenti juriſdictio fuit de ſolis paribus Regni eaque penes ſolam domum ſuperiorem quæ domus eſt parium & dominorum. Tribunalis vero regis de omnibus aliis perſonis quę his criminibus tenen-

tur.

ir. Inauditum autem prorſus, ut taum criminium inquiſitio & judicatio pees milites aut exercitus duces ſteterit. ta qui ne judices quidem per leges Anliæ & jus omnium gentium legitimi & ompetentes eſſe poterant vel minimi e plebe opificis, nunc judices etiam immos conſtituunt, qui de Senatoribus apitalem ferant ſententiam? Quid dio Senatores? Quamvis hoc magnum eſet & in militibus intolerandum, longe majus eſt quod auſi ſunt, & omnium ſæulorum & populorum deteſtatione & xecratione dignum. Milites qui nec de erdonis vita judicium legitimum, juſtum, validum reddere potuerunt, Regem ipſum capitis damnarunt. Ad eum condemnandum judicum ſanguinis à quibus appellari non poſſet, conſeſum inſtituerunt. Hanc illis poteſtatem dederunt, quaſi ipſi haberent, qui non ſolum Regi ſubjecti, ſed ipſi etiam Parlamento eſſe debuerunt, ſi tam boni eſſent Chriſtiani quam ſe Reformatores etiam Reformatorum eſſe venditant. Et quæritur jam qua autoritate id fecerint, qui pro autoritate ſolam audaciam oſtentarunt ad omne flagitium pronam, & ad illud ſcelus quod

omnia

omnia quæ umquam facta sunt ab hom nibus sceleratissimis, longè supergre sum est? Rex optimus & meliore fato d gnus cum ad illum sanguinarium conse sum accusandus pertractus esset, & cora illis barbaris & molossica feritate prædit judicibus staret, & pro se loqui seque de fendere ipse juberetur, causamque cap tis dicere, unum ab ipsis petiit, ut sibi d cerent, qua autoritate ad eos esset addu ctus tanquam reus, cum Rex eorum esse legitimus. Viderent quid agerent. Ne i capita sua sanguinem innocentis, & qui dem Regis, arcesserent, nec in gentem universam justum Dei judicium provo carent. Ubi edoctus foret qua autoritat reus ab his fieret & ad causam capitis di cendam coram his vocatus esset, tum se a objecta sibi crimina responsurum. Illi cum nullam legitimam possent ostendere, sa tis esse putarunt de ea quam vi sibi fece rant, latronum more, testari. Et cum plu ries à Rege de hoc essent interpellati, re sponderunt semper sibi suam sufficere au toritatem, debere quoque illum eam ad mittere & àdprobare. Non aliud latro re responsum daret viatori ipsum interro ganti quo jure post pecuniam ablatam, vitam quoque sibi eripere postularet.

Latro-

latrocinandi propositum hanc illis dat utoritatem qui vias insident ut mercaores spolient & interimant. Sed Anglíani latrones viarum insessoribus & sicaiis ut se justiores esse probarent rogani talia Regi etiam aliud pro responso addiderunt, *Hanc Dei esse autoritatem & reni.* Ad latrocinium nimirum etiam blashemiam adjecerunt, qua Deum autorem nfandi parricidii facere conati sunt. Sed nde didicerũt, autoritate divina se ad hoc celus fuisse impulsos? Ut prophetæ sunt mnes, an spiritum sanctum per auras hæc ibi à Deo mandata deferentẽ acceperunt? An vocem divinam ex aëre editam auribus auserunt? An vero somnii visu ac monitu tale oraculum susceperunt, quo jubeentur in Regem suum rebellare, eundem aptum incarcerare, & de carcere extractum ad judicium vocare accusandum & apitis damnandum? Idem divinum & ropheticum oraculum dedit quoque iis utoritatem, hostium & rebellium personam in judicum habitum commutandi, & hostilem quem in Regem sumserant nimum & omnibus factis talem semper stenderant, convertendi in æquorum & ustorum assessorum sanctam & incorruptam religionem. Sed bene est quod a-

liam

liam orationem adjunxerunt, *Hanc qu-que esse regni autoritatem.* Jam tenem mendacii manifesti convictos egregi Prophetas & sanctos viros, & fideles D servos. Possunt igitur aliquid afferre qu probent legem in regno fuisse, quæ R gem accusari permitteret & judicari c ram tribunali summo justitiæ, quod du ces militum constituissent, conflatu partim ex militum tribunis & centurion bus, partim ex imperitæ & stolidæ plebe culæ hominibus vulgaribus. Qui nun quam per leges regni ullam habuere jud candi vel de infimo opifice, immo ne d ullo quidē carnifice, autoritatem, repent in hanc novam scenam prodierunt judice non planipedes, nec imi subsellii, nec pe danei, sed cum summa animadvertend potestate in caput Regis ipsius. Et hæc *au toritas regni* vocatur à perduellibus Re gis. Sed non meminerat Advocatus eorun Cocus hæc tum ad Regem dixisse præsi dem latrocinantis conventiculi, cum ipse confessus est nullam legem in regno esse Angliæ scriptam quæ crimen læsæ Maje statis intentari Regi sanciat. Si verum hoc est quod Cocus dixit, ut indubitate verum est, cur *autoritas regni* vocata est tum à præside judicii ea autoritas qua Rex

tan-

tanquam reus læsæ Majestatis citatus est ante illum consessum, & pro sonte talis criminis capite obtruncatus? Hæc inter se pugnare nemo non videt. Sed ideo Cocus addit, nullam olim legem ab Anglis sancitam fuisse, quæ Regem postulari hujus criminis juberet, quia non credebant quempiam Angliæ regem tam perditè stolidum futurum in sæculis sequentibus ut bellum inferret Senatui & Populo. Et sanè hæc pro sano scripsit Coquus. Nemo enim revera tam stolidus & stolide stultus rex unquam extitit neque existet, qui populo suo bellum moveat, eo modo quo in hostem exterum exercitum moveret, non aliam ob causam quam ut fines imperii dilataret. Ne nunc quidem Christiani principes vicinis suis principibus aut rebuspublicis ulla ex causa bellum inferre debent, nisi prius ab ipsis injuria lacessiti. Nam vim vi licet repellere, non vero vim inferre nihil novi agitantibus & quietis, quæ injusta arma forent. Ea verò non injusta tantum essent, sed etiam insana, siquis principum subditos morigeros, & ad obsequium promptos bello & armis vexaret. Nonne eodem hic princeps genere insaniæ & phrenitidis laboraret atque ille qui membra sua sibi ferro proprio

ſecaret? Non idem de illo Rege ſentiendum, qui ſubjectos contra ſe armatos armis vellet compeſcere & rebellantes reprimere? Non enim aliter ageret quam qui putridum & corruptum ſibi membrum chirurgi opera curaret reſecandum, aut vomicam lethalem ferro aperiendam. Hic verò eſt caſus, quo Rex Angliæ Senatui & populo ſuo bellum movit, non novum inferens, ſed motum contra ſe à populo & Senatu repellere ac retundere cupiens, & rebellionem ſubjectorum ulciſci conatus. Quo in propoſito ſi bona ejus cauſa non parem habuit fortunam, ſed mala triumphavit, non id novum nec inſolitum. Plena ſunt veterum hiſtoriarum monumenta exemplorum, quæ victrices partes peſſimas & deteſtandas fuiſſe oſtendunt, cum victæ fuerint optimæ ac laudatæ. Sed quod hos ſucceſſus in argumentum trahunt perduelles favoris divini, quaſi Deus pro eorum partibus ſteterit, hac eadem ratione probari etiam poſſet, Muchamedem juſtiſſimam cauſam, & ſanctiſſimam habuiſſe religionem, qui ab initiis parvis, perpetuo ſecundorum eventuum tenore, maximam & florentiſſimam orbis Chriſtiani partem armis ſubegit, & fidem infidelitati ſuccumbere coëgit. Hoc

autem

autem novum & prorſus inauditum quod rebelles victores regem quem vi & armis in ſuam poteſtatem redegerunt, forma etiam ac more judiciali condemnare ad capitis ſupplicium voluerunt. Romani ne in hoſtes quidem exteros, poſtquam eos cepiſſent & triumphatos per urbem traduxiſſent, hoc genere crudelitatis & contumeliæ uſi reperiuntur. Aut enim in cuſtodia libera eos vivere ſinebant; aut ſi talia eorum eſſent merita carceri mancipatos ſecreto necabant, non per theatralem & ignominioſam pompam publico ſpectaculo expoſitos, longe quam mors eſt pejore mortis genere exanimabant. Saniore profecto dementia & venia digniore peccaſſent rebelles Anglicani ſi ſimpliciter eſſent profeſſi hoc ſe feciſſe ad ludibrium juſtitiæ, Dei contemptum, & contumeliam Regis majorem. Quod quidem eſſe veriſſimum conſtat, ſed non minus verum eſt eos ſe æterna infamia traducendos toti nunc orbi & omni ævo venturo dediſſe, omniumque populorum execratione deteſtandos, hac judicii iniquitate, cui nulla par umquam fuit, nec erit. Mitto quod Regem ſuum, mitto quod innocentem ſic judicarunt, ſed quod eo modo, ea forma procedendi & agendi

& judicandi, qua quemlibet vel nocentissimum & gravissimorum criminum convictum probassent insontem. Cum apud Romanos sortitio judicum fieret in reum dandorum, ubi nomina eorum edita erant quos sors dedisset, tum licebat reo quos ex iis vellet rejicere, ut infamia notatos, pretio corruptos, vel gratiæ in accusatore suspectos, sed præcipuè quos sibi inimicos esse diceret, aut quorum cum patre inimicitiam exercuisset. Hoc secundo fiebat, ubi altera sortitione, quæ subsortitio dicebatur, numerus judicum tam ab reo quam ab accusatore rejectorum suppletus fuerat. Hoc enim juris in Anglia morisque in judiciis obtinuit. Nam si reus capitalis noxæ crimen inficiatur, solet interrogari quomodo judicari velit. Ubi respondit, quod utique respondere tunc necesse habet, causam suam Dei & populi judicio examinari se velle, tum Scriba eum interrogat, an ex eo numero judicum qui in ejus causa sessuri sunt, quique populum referunt, aliquis sit, adversus quem aliquid possit objicere. Spectaret verò & consideraret attentè dum liceret; agi enim de vita ejus ac nece. Cur hoc Regi non licuit, quod privato licitum esse omnia jura semper voluerunt,

runt, etiam Anglicana? Nam quid injustius est quam dare judicem hosti ipsum hostem, præcipue apud eos qui justitiæ supremum tribunal se erexisse jactabant? Cum & Cocus eorum advocatus in sua Declamatione sive Provocatione dixerit, supremum illud Tribunal quod militum duces in Regis caput statuerunt, *simile esse magno illi Dei judicio, cum venturus est ad judicandos vivos & mortuos.* Quæ horrenda blasphemia mille ictibus cruciabilis tormenti ad mortem meritam debuit autorem perducere. Qui vero certiores Regis hostes quam subditi rebelles, qui armis contra eum nefariis sumptis bello devictum ceperunt, captum carceri mancipaverunt & judicandum iis tradiderunt, qui judices ejus esse hoc ipso non poterant quod hostes erant? Si ergo inimicos suos antiquo novoque more & jure judiciali rejicere debuisset ex illo pestilentiæ consessu, non unum aut alterum recusasset, sed una litura omnes. Nam quis in illo conventu non hostis Regis acerrimus consedit? Selecti ad hoc fuerant. Rejecti sunt quicunque mitiores aut æquiores futuri videbantur. Ideo primum totam superiorem domum procerum sustulerunt, quæ tamen sola sem-

per judiciario munere fungendi jus habuit, cum inferior numquam ad hoc munus admissa fuerit, de qua tamen sola judices in Regem sumpti sunt. Deinde ex hac ipsa inferiore domo certos quosdam decerpserunt, quos immortali in reges & regna odio flagrare cognoverant, ut eos in istud judicium introducerent. Non ii enim tantum qui hostes Caroli peculiares fuere, in Carolum judices dati sunt, sed etiam illi qui ad reges quoscunque & qualescunque ex sectæ suæ disciplina ex gentibus abolendos & exterminandos animati sunt. Hi si sub regno Elisabethæ nati essent, Elisabetham reginam eodem loco habuissent, quo Regem Carolum. Nec aliud de Eduardo bono statuissent, si vivere tunc illos contigisset, & parem voluntati potestatem habere. Mirum profecto est qui testimonio suo vel minimum civium lædere non potuissent in eum testes producti, & inimicitiam cum illo habere comperti; Regem ipsum, cujus apertissimi, professissimi, flagrantissimi & animosissimi hostes fuere, sententia sua ad mortem condemnasse, judices in illum datos. Sed à quo dati sunt? An ab illis qui dandi jus habebant? Populus ergo dederit, in quo supremam potestatem origina-

ginaliter residere tanta vi pertendunt furiosæ rebellionis scelerati duces. Certè aliunde quam à populo secundum eorum doctrinam hanc jurisdictionem accipere non potuerunt. At isti postea rursus illam delegarint judicibus selectis, à quibus Rex judicatus est. Atqui jure quod semper & apud omnes obtinuit delegatus ab alio judex, alterum delegare non potest judicem, ut habetur Leg. v. Cod. de Judiciis: *A judice judex delegatus juditis dandi potestatem non habet.* Nempe ab eo judice qui jurisdictionem habet suo jure, non alieno beneficio. Is autem Rex est aut summus Reipublicæ magistratus. Atqui constat duces exercitus rebellis cum tribunis & centurionibus qui consilium militare constituebant, eam summam Justitiæ *Cameram*, ut vocant, erexisse ad Regem & alios regni Proceres hoc objecto crimine solo quod Regi suo fideles extiterant, judicandos. Quis ergo hanc potestatem his ducibus dedit, dandorum judicum? Aut eam à se habuerunt, & suo jure, aut alieno beneficio. Si à se habuerunt, recte quidem sic judices illos delegarunt, cum à nemine ipsi delegati forent. Ergo in Anglia milites summum semper imperium obtinuere, non solum

in populum, sed etiam in Regem & Parlamentum! Quis vero hoc umquam audivit? Ne ipsi quidem id sibi sumunt, sed in populo hærere, ut in origine sua, summam imperii potestatem autumant. Ergo à populo jurisdictionem acceperunt. Si ita est, delegandorum judicum potestatem habere non potuerunt, cum ipsi essent delegati. Præterea, quomodo aut quando hanc facultatem accepere à populo? An populus legem aliquam sanxit, non regiam certe illam sed militarem, qua suum jus in istos militum duces transtulit? Sed ubi ea lex? Quis deinde populus, aut quæ pars populi hoc fecit? Si per populum, ut diximus, intelligunt plebem ipsam, & eam populi partem quæ domum inferiorem Parlamenti constituebat, nullo jure illa id dare potuit, quod ipsa non habuit. Numquam enim judiciarium munus exercuit; nec ullam umquam jurisdictionem suo jure administravit, ac ne delegatam quidem. Deputati erant Civitatum qui ad Senatum ex comitatibus Angliæ mittebantur, postquam mandatum de hoc à Rege cujusque Comitatus Vicecomes accepisset. Si aliquam habuissent juris dicendi facultatem, ab urbibus suis eam mutuati essent, à quibus missi erant,

sed

ſed tunc ea delegata juriſdictio fuiſſet, & propterea non aliis eam dare potuiſſent. Tunc enim plus vice ſimplici delegati fuiſſent, & propterea non aliis eam dare potuiſſent illi judices qui Regẽ condemnarunt. Nam à ducibus militum eam poteſtatem nacti eſſent, qui eam à delegatis urbium accepiſſent mutuam. Quodcunque horum fuerit, ſine autoritate fuere. Sed ponamus, domum illam inferiorem plenum jus juriſdictionis habuiſſe, & eam militum ducibus delegare potuiſſe, qui & ipſi alios judices delegatos ad Regem & Proceres judicandos dederint. Quæ omnia cum à jure & æquitate longe abſint, ea ponamus tamen. Oportuit domum ipſam quæ id jus dabat quod ipſa non habebat, ſed quam habuiſſe fingimus, integram omnibus numeris & partibus fuiſſe, non mancam, non mutilam, non præcipua & meliore ſui parte defectam. Quadraginta quinque ex his in carcerem conjecerant, centum duobus minus ab ingreſſu Curiæ excluſerant. Multi alii metu territi ac fugati ſponte abfuerunt. Si quæratur quo jure aut qua autoritate hæc fecerint, eadem reſpondebitur qua in Regem ex militibus & plebeiis conflatum tribunal

justitiæ constituerunt. Atqui ne tota quidem illa domus & omnibus suis membris constans id potuit facere ut vel ipsa de Rege judicandi jus sumeret aut aliis daret. Quanto minus ergo id juris habuit tot numeri sui partibus diminuta? In his conventibus qui ex deputatis provinciarum & civitatum componuntur ad res publicas tractandas, si vel unius provinciæ vel civitatis Missos abesse contigerit, nihil potest definiri. Quod ex more solenni, qui in his fœderatis Provinciis observatur, potest confirmari. Nec aliud servatum fuisse liquet in Anglia, in domo præcipue inferiore Parlamenti, ad quam jussu Regis convenire debebant ex singulis Comitatibus duo milites gladio cincti, & ex singulis comitatuum civitatibus duo cives. Etiam in omnibus olim dicasteriis apud Græcos & Romanos, quod & hodie in nostris obtinet, semper obtinuit, ut certus numerus judicum in his esse deberet, ad judicium legitimum ferendum, & sententiam quæ auctoritatem haberet, pronuntiandam. Nam si vel unus deesset ex illo stato numero, firmum non habebatur quod esset judicatum. In Galliæ Parlamentis ad minimum septem esse debent, ut fiat

fiat Senatusconsultum in singulis, ut vocant, Cameris. Alibi decem. In Anglia duodecim. Unde *duodecim viri* ibi appellantur. Inter Eirenarchas Angliæ quos Rex ad res disceptandas & reos judicandos constituebat numero triginta aut quadraginta, certos ex illis nominabat quos semper adesse oportuit judicio. Multo magis autem, ut dixi, in his consessibus id servatum, qui ad res publicas pertractandas ex deputatis Provinciarum convenire tenebantur, qualis domus inferior Parlamenti Anglicani fuit. Sed hæc juridicam potestatem nullam habuit. In superiori domo Nobilium, quæ ex Episcopis, Abbatibus & aliis Regni Proceribus constabat, aliud erat. Non enim à civitatibus deputabantur nec à provinciis, sed singuli eorum regio mandato vocabantur, cui jus fuit quoscunque vellet, evocandi. Atque hi soli judicaria potestate fuere præditi, ut jam pluries dictum est. Qui ex hac domo erant & hoc jus habebant, pro dignitate illius domus, non poterant si deliquissent, ab aliis judicibus condemnari. Hæc Curia *Parium* fuit, qui non judicabantur nisi à paribus, id est collegis suis. Unicuique autem hominum
con-

conditioni ſuum forum & ſui judices fuere ſemper in omnibus fermè Rebuſpublicis ac Regnis aſſignati. Catholicon Romani juris eſt; *Actorem debere ſequi forum rei.* Quod nullum eſſet, ſi unum omnibus & commune forum foret. Senatores olim à ſolo Senatu, cujus pars erant, judicabantur. Nunc quoque idem fit in Gallia & aliis regnis. Parlamentum Parium Pariſienſe eſt, quod competens & commune forum eſt omnium, qui pro dignitatis qualitate quam obtinent, non poſſunt ad aliud judicium vocari, ſi de capite eorum agatur. Senatores quoque non aliud tribunal agnoſcere tenentur, ſi capitalis criminis rei fiant, quam ipſum Senatum in quem fuere cooptati. Nobiles etiam ſuum & competentem judicem habent, & plebeii ſuum. Qui *Balivus* in urbibus Galliæ dicitur, nobilium judex eſt. Romæ Ædilis olim de cauſis lenonum & meretricum cognoſcebat. Prætor coram Quæſtore conveniri non poterat, nec Conſul coram Prætore. Sed Conſul ut major poteſtas in hos omnes judex ſedebat. Ipſe ut coërceretur aut & puniretur, ſi deliquiſſet, vel à collega Conſule, cui extra ordinem Senatus hanc poteſtatem dabat, judicari debuit, vel etiam Di-

ctator

ctator ad hoc dici ab altero Consule, qui summum imperium in omnes ad tempus habebat. Præsides in Provinciis pedaneos judices dabant qui de minoribus negotiis litigantes audiebant, & personis vilioribus jus reddebant. Milites suum pariter habuere judicem, id est militarem, cui de civibus cognitio erat interdicta. Certos judices semper ad res certas & in certas personas constitutos fuisse constat. Hinc competentis & incompetentis judicis differentia, qui pro qualitate personæ de qua agitur, aut idoneus est, aut non idoneus. Competens cuique est, quem & *suum* dixere, id est sibi proprium, commodum & convenientem. Legibus Romanis & constitutionibus Principum sancitum fuit, sententiam à non suo judice dictam, id est à judice incompetente, non valere. In leg. IV. Cod. Si à non competente judice judicatum esse dicatur, hæc verba habentur: *Et in privatorum causis hujusmodi forma servetur, ne quemquam litigatorum sententia non à suo judice dicta constringat.* Quanto magis in publicis causis & capitalibus judiciis id obtinere debuit? Leg. II. Cod. eodem. Datus judex à quo dari non debuit, aut non datus à quo dari potuit, & militari in causa à non militari,
 etiam

etiam citra appellationem, *quod ab eo statutum erat, firmitatem judicati non habebat.* In Regno Angliæ per leges illius regni Optimates & Proceres illius status, ut sunt Duces, Marchiones, Comites, Vicecomites & Barones, non possunt alios habere judices præter illos qui sibi sunt dignitate pares ut ejusdem curiæ consortes & participes. Hi *sui* sunt illis & competentes. Ab aliis lata contra eos sententia constringi nullo modo debent. Nunc vero, si regem non aliter consideremus, quam ut caput illius curiæ Procerum, præsidemque ac principem Senatus, quem dabimus illi judicem suum? Cujus sententia eum competenter constringet, si judicandus fuerit & damnandus? An milites vel duces militum, qui non possunt disceptare nisi militares causas, nec de personis aliis quam quæ militiæ sacramento obstrictæ sunt cognoscere? An domus inferior deputatorum urbium, qui nec ipsi umquam de capite minimi vel vilissimi civium potestatem decernendi habuere, utpote qui judiciario munere numquam functi sunt, nec fungi possunt? An ex utrisque compositum judicium, id est, militibus & plebeiis, de Regis capite jure statuent, qui de nullo statuendi jus habent?

Enim-

Enimvero si Rex judicem suum habere, & ipse judicari potuit, non oportuit alios sortiri judices quam quos nobilibus suos & competentes esse legibus regni definitur. Nec enim causa est cur minore prærogativa censeatur dignus, qui nobilium caput est ac princeps, quam quilibet Procerum illorum, quos dignitate saltem primatus præcellit. Qui potior est autoritate, cur privilegio esset inferior? Id contra rerum naturam foret & rationem, sensumque communem omnium hominum. Nunc videamus an & isti Proceres Regi suo *sui judices* & competentes esse possint. Dignitates suas hi omnes à Rege consequuti sunt. Nullus est inter hos Ducis titulo insignitus, nullus Comes, nullus Baro, quin à Rege vel codicillis honorariis vel rescripto hunc gradum adeptus fuerit & honoris titulum. Præterea quascunque possessiones habent fundorum, eas tenent in feudum à Rege & sub rege, cum eo nomine *ligii* sint & *vasalli*, ut juris illius quod Romanis ignotum fuit, vocabula usurpemus. Unde & in litteris quibus Rex evocabat proceres ad Parlamentum, hæc verba fuere solenniter posita, *Vobis sub fide & ligeantiis quibus nobis tenemini firmiter injungentes*

man-

mandamus ut personaliter, &c. Cum fideles ergo sint omnes regis & nomine dignitatum quas beneficio regis obtinuerunt, & ex causa patrimonialium feudorum, quæ ejusdem munere possident, nulla ratione & nullo jure fieri potest, ut tam Vasalli de Rege judicium ferant capitis, quam servi de domino, aut clientes de illo cujus in ditione & clientela sunt. Dignitates autem illæ, de quibus diximus, aut honorariæ sunt, ut hoc tempore omnes ferme esse constat, aut patrimoniales & feudales sub titulis Ducum, Comitum & Baronum possessæ, ut olim fuere. Utrumque genus à Rege tanquam à causa sua & origine. Certè Rex dominus est summus omnium feudorum quæ in Anglia possidentur, quocunque titulo teneantur jam inde à temporibus Guilielmi Conquæstoris. Tantum vero abest ut Vasalli, id est Duces, Comites & Barones & Equites, Regis, id est domini sui, judices esse, & eum capitis damnare jure possint, ut ne quidem ejus accusatores & delatores esse queant, quin feudum amittant. Ingratus in dominum vasallus, perfidus, contumax, contumeliosus, feudo excidit, quod ad dominum revertitur eo casu, non ad liberos ejus. *Fideles* dicebantur

tur ejusmodi Vasalli, quia fidem domino promittebant, interposito jurejurando. Fideles quoque subditi regis vulgo vocabantur ab eadem fide cum sacramento promittenda & præstanda. Qui utrumque sunt, & subditi & vasalli, duplici fidelitatis sacramento obstricti tenentur, ut fuere Equites qui feuda Equestria possidebant in Anglia, & altiores omnes dignitates quas supra recensuimus, Ducum, Comitum & Baronum. Hæc tamen differentia fuit fidelium, sive feuda sub rege & à rege tenentium, quod alii jurarent fidem, alii non jurarent. Utrique tamen feudum amittunt, si contra dominum aliquid admittant. In conventu judicum qui de Regis capite pronuntiarunt, aliquot Equites fuere. Hi vel Equestria feuda possidebant, qui eo nomine fidelitatem regi debebant, vel Equestri dignitate ab eo fuerant donati. Neutro modo potuerunt in regem judices sedere, cum duplici vice ad fidem regi ac obsequium præstandum obligati essent, & quod subditi, & quod vasalli. Quis ergo judex erit suus Regis? An Populus? Si populus regis, etiam illorum, qui solo rege minores maximam in regno obtinent potestatem & dignitatem, quique domum Parlamenti superiorem

riorem constituunt. Ergo non solius regis, sed etiam Parlamenti ipsius dominus & supremus arbiter populus erit? Ergo populus ut Regem elegit, ita etiam Parlamentum? Quod tam falso asseverant duces exercitus rebellis, quam verum est ipsos esse nequissimos ac perditissimos perduelles. Ergo populus erit dominus omnium feudorum & feudalium patrimonialiumque dignitatum quæ in Anglia tenentur? Vasalli cujuscunque generis & conditionis in eum solum peccabunt, & feloniam, quam vocant, committent, si ingrati aut perfidi in eum extiterint? Quod quam absurde, stultè & falso dicatur, omnes vident. Nemo igitur in populo nomine populi intelligetur nisi cerdonum & opificum turba? Duces, Comites & Barones non erunt de populo? Populus iste rex erit? Principes & optimates populi erunt ejus subjecti & servi, cum suo rege, id est suo capite? Quod asserunt novi sancti & Independentiæ prophetæ, Regem à populo eligi, & Parlamentum ab eodem constitui, velim scire an magnates & proceres illi de quibus diximus, nullam partem in ista electione regis habeant, utpote qui pars populi non sint? Quo in numero igitur aut loco hære-
bunt,

unt, si ne quidem in populi appellatione
artem sint habituri? Si negare non pos-
unt & eos populi particulam esse, an ne-
abunt ad eos quoque pertinere jus eli-
endi regis pro sua virili portione? Si id
oncedant, cur mihi non dabunt, in eo
uoque abdicando debere suffragium fer-
e? Cur Rex qui ab universo populo om-
ium suffragiis debet sumi, si de eo de-
ituendo aut amovendo agatur, non id
tiam fiet unanimi omnium consensu?
æpe ad magistratum eligendum tam ci-
ilem quam Ecclesiasticum, major nu-
nerus requiritur, quam ad eum abdican-
um. Quid ergo nobis commenta sua
anatica obtrudunt, quibus & populum
educunt, dum populo potestatem tri-
uunt regem constituendi & eligendi, &
opulo denegant ejusdem amovendi ar-
itrium? Non enim populus est nisi to-
us. Militum duces regem perdiderunt.
An illi sunt qui elegerunt? An milites po-
ulum faciunt soli? Optimates à populi
otione & nomine removebuntur, &
am totam milites in se suscipient ubi de
ege submovendo quæstio movebitur?
Numerus iste militum vix decimam par-
tem populi Auglicani constituit, quid fiet
reliquis novem partibus? An decima pars
plus

plus quam cæteræ novem valebit, & populi universi appellationem justius merebitur, quam omnes reliquæ, tam in constituendo rege quam in destituendo? Quis hanc potestatem militibus dedit? Natura an forte talem habuere, & originaliter conditioni suæ inhærentem possident? Si autem facti sunt cum antea non essent, oportet eos ab aliqua majore potestate factos esse. Si Rex non est qui eos fecit, ergo populus est qui & regem simul & Parlamentum ejus constituit. Ergo & universo populo tam potestate quam numero minores sunt, cum militiæ sacramentum à populo acceperint, & tanto plures sint. Quæ igitur ratio, ut potestate & numero inferiores, quique ipsi id quod sunt à populo acceperunt, plus possint quam sui superiores & domini tam in rege eligendo quam in abdicando? Nam, ut dixi, eadem & eorundē autoritas debet ad abjiciendum regem valere & ad eligendum, vel ipsorum concessione. Si populo dant potestatem regis & parlamenti eligendi & cum videbitur abjiciendi, videant ne in se quoque parem attribuant eidem populo autoritatem, & majore quidem cum ratione. Nam quid sunt milites præ Rege & Parlamento? Quis unquam

quam dubitavit quin ſubjecti ſint, immo & mercenarii, utriuſque poteſtatis Regiæ & Parlamentariæ? Ergo cum ad ſanitatem ſuam revertetur populus, & pœnitentia nefarii facinoris eum percipiet, tum exercitum illum rebellem & Regi ac Senatui totique regno perniciofum & exitialem, decimatum puniet, duceſque ejus ita meritos in crucem tollet. Quis tunc non fatebitur juſtitiæ divinæ populum litaviſſe, cum talem pœnam merentes videbit expendiſſe? Alia etiam ratione perpendamus quantum a jure alienum ſit quod egerunt perfidi latrones. Si Rex Angliæ, id eſt ſuus, regno expelli ac vita merebatur, juſque illi habuerunt duplicem hanc vindictam de eo ſumendi, quid juris habuerunt in Regem Scotiæ & Hiberniæ? De ſuo poterant ſtatuere quod volebant, cum eum in poteſtate haberent, regnumque Angliæ illi adimere, in quo plus valebant, ſed cur vita illum privando regnum Scotiæ & Hiberniæ rege ſuo ſpoliarunt, cum de ſolo Anglicano diſponere deberent? Aliud eſſet, ſi Scoti Hibernique in eandem cum ipſis ſententiam conſpiraſſent, & æque deſideraſſent regem importunum a ſe amoveri, ut Angli de ſuo id cupiebant. Contra ea Scoti
regem

regem suum vindicabant, testabantur non consentire cum rebellibus Angli ubi resciverunt id illos agere ut supplici capitali regem sibi & Scotis Hibernisqu communem de medio tollerent. Remi tere ad Scotos regem suum debuerunt, ab Angliæ regno eum depellere. At eun occidendo tria regna orbarunt, cum du assensum suum non commodarint, se omnibus testificationibus contra niteren tur. Sic Rex trium regnorum perfidios & nefarie & parricidialiter obtruncatus es sententia judiciali, per carnificem, duo bus regnis penitus dissentientibus, & tertii novem partibus renuentibus, in quibus fuere ministri Ecclesiæ, omnes presbyteriani, omnes optimates & popul pars sanior & numero major. Soli Independentium milites cum ducibus suis unius regni Anglicani incolæ, quoniam hæc pestis à cæteris duobus exulat, & qui vix centesimam populi Anglicani partem conficiunt, inexpiabili scelere & parricidio vix dictu effabili tria regna uni regi cum vita eripuerunt, non aliam ob causam quam quia sectam in religione sequuntur à regio regimine abhorrentem, & reges detestantem. Cujus sectæ autores ab eadem disciplina venere quam in-

stituit

stituit Johannes Leydensis & ex ejus prosapia & hæresi oriundi. Quales autem constituerunt ad eum damnandum judices, tales ad eum securi percutiendum carnifices adhibuere. Nisi verius sit ex numero judicum duos illos carnifices sumptos esse, qui personati egregiam in eo decollando operam navarunt. Inter judices quippe qui ad eum condemnandum consedere, viginti & quatuor tribuni militum fuerunt. *Colonellos* nuncupant vulgo. Duo similiter Colonelli officio carnificis functi sunt, ad hoc, ut apparet, larvati, ne qui conspecti in subselliis judicum fuerant, paulo post conspicui in pegmate infami fierent; carnificum operam præbentes. Præses ipse latrocinantis consessus, homo nihili, pretio redemptus est, ut quantum juris & litterularum noverat, huic judicio impenderet. Cæteri juris & rerum, doctrinæque omnis imperiti. Tertio loco inter judices sedit Dux Independentium, & ducis exercitus legatus, cum genero suo, de quibus dici potest,

Socer generque perdidistis omnia.

Sed audire visus sum vocem nescio quam, sive *filiam vocis*, ex aëre auribus immurmurantem, non eam tamen ipsam quæ sæpe prophetas Independentium ad mendacium

dacium dicendum movit, sed aliam magis veridicam, quæ hunc versiculum subjecerit, *Ipsique vos perdetis & post omnia*. Quod autem in jure dicitur, *neminem posse in sua causa esse judicem* vel jus sibi dicere, quia ut in lege est unica sub illo titulo Codicis, *Admodum iniquum est in re propria alicui licentiam tribuere sententiæ*, in his hominibus, sive potius hominum monstris, locum plane habet. Nemo enim aliter possit dicere, quin in re propria jus sibi dixerint. Cum ipsi reges se facere voluerint, id alia via consequi non potuere, quam Regē legitimum amovendo, qui solus obstabat ne regnare possent. Nec laborare debemus quærendo quo jure & qua autoritate judices ad eum tollendum sederint. Non enim aliter sententiam contra eum tulerunt, quam si sine sententia trucidassent. Certè qui inauditum & indefensum condemnarunt, tametsi in agendi & judicandi modo reliqua omnia recte & ordine processissent, atque is qui damnatus est, objectorum criminum vere reus fuisset, pro insonte tamen hodie haberetur. Atqui nihil in ea accusatione & judicio actum est quod ullo colore vel tenui bractea juris oblitum videri possit. Is est condemnatus qui nec potuit accusari. Inauditus est con-

demnatus. Judices in eum dati sunt qui judicandi licentiam non habuere. Dederunt illi quibus dandorum judicum jus non erat. Duæ sunt voculæ iisdem ac totidem elementis constantes, solo literarum situ differentes, sed immane quantum significatione differentes, VIS & IVS. Illam arripuit Independentium sanctitas, istud jussit facessere. Ea vis igitur peperit judicium illud in Regem, quod latrocinii & parricidii nomine vero debet appellari. Ut illi qui id reddidere pro latronibus, sicariis & parricidis, quandiu hujus facti memoria inter homines vivet, non pro judicibus, habebuntur.

CAPUT XII.

IAm pervenimus ad quintam & ultimam quæstionem, quæ est de criminibus Regis Caroli, ut constare possit jure an injuria sit damnatus. Nullum crimen esse ex quo ille qui Rex est condemnari queat, cum supra demonstratum sit, supervacuum hic videretur quærere quo crimine ceciderit Angliæ Rex. Potius quippe pronum esset pronuntiare injustum illud & iniquum, immo & ipsissimum omnino parricidium fuisse judicium cui succubuit.

Cæterum quo melius de ejus innocentia liqueat, fingendum hic nobis est, unum de privatis reum fuisse, vel si id non potest, saltem magistratum aliquem populi, quales omnes reges haberi oportere sanctis Independentibus placet. Ponamus igitur Regem, ut talem, posse accusari & in judicio teneri respondere, rationemque suorum actuum judicibus reddere. Enimvero quoniam Rex est, qui condemnatus capitalem subiit sententiam, oportet eum de maximis criminibus in judicium vocatũ, à gravissimis testibus læsũ, & sub justissimis judicibus capitis supplicio punitum esse. Quod attinet ad crimina, duæ partes ejus accusationis fieri possunt. Una in reprehensione vitæ versatur, altera in delictis quæ tanquam rex potuit committere. Prior personam ejus spectat, posterior majestatem sive dignitatem regiam, vel potius administrationem. In prima quærendum est quomodo vixerit, in secunda quomodo regnarit. Ita qui magistratum populi gerit, aut tanquam privatus peccat, aut tanquam persona publica. Si furtum committit, ut fur alius plectendus est qui arcam vicini effregerit ut pecuniã inde auferret, aut alio modo compilarit. Si pecuniã publ. intervertit cum in magistratu esset, pecu-

latum

latum facit, & capitali animadversione, sed non tanquam privatus, plectitur. Itẽ si judex pecuniam ob judicandum decernendumq; acceperit, vel qui magis aut minus quid ex officio suo faceret, repetundarum postulatur, non ut privatus, sed ut magistratus. Adulteria, homicidia in eo qui cum potestate est, non sunt crimina propria magistratus, sed privatæ personæ, quæ tamen certum est levius animadverti ob dignitatem quæ personæ inhæret, quam si nullam haberet. *Alia lege reus fit qui ut civis delinquit, alia qui publica abutitur potestate & in crimen majestatis cadit.* Si in magistratu positus de nocte & capite tecto in lupanar intraret, intra civem peccaret. Si idem medio die faceret, cum apparitoribus & fascibus & omni pompa quę comitatur potestatem, majestatem populi imminueret & suam, quæ cum publica in ejus persona conjuncta est. Regum quoque vita, ut & magistratuum interior, & domestica, civium vitiis laborat, quæ nihil habent cum iis criminibus commune, quę in regnando & administrando imperio committuntur. Aliquis vinosus est & libidinosus & luxuriosus & prodigus & avarus princeps, cui tamen hi mores à bene regendo non obstant. Quid melius Trajano?

Ebrietatis tamē infamia tactus est, & puerorum amore nimio. Alius amicas habuit nec una tori consorte contentus fuit, & nihilosecius inter bonos numeratur principes & magnos. Ulterius ibimus. Davidi homicidium cum adulterio junctum egregii regis famam non abstulit. Parricidium & amores mulierum cultui falsorum Deorum deditarum à quibus & ipse ad eandem insaniam abreptus est, Salomoni non obfuerunt, ne regum sapientissimus suæ ætatis haberetur. Christianorum amor & delicium Constantinus Crispum ex se genitum necavit, & uxorem Faustam Crispi novercā balneo calentis aquę exanimavit, nec tamen optimi principis famam perdidit. Non alios nominabo veteris & recentis memoriæ reges, quorum vita domestica non solum vitiis, sed etiam sceleribus contaminata erat, qui propterea tamen in numerum malorum principum relati non fuere, quia publica eorundem administratio rectiore talo stetit. Nihil ergo impedit, quin idem domi infamis, foris sit gloriosus. Et multi reges majore bene gubernatæ Reipublicæ quam familiæ recte administratæ laude inclaruere. Aliæ quippe virtutes regiæ sunt, alię quibus privati commendantur. Illę tamen perfectis-

simus

ſimus eſt rector, qui ad regias etiam adjungit quæ privatorum ſunt dotes. Si omnes artis numeros non implet orator, qui ſola dicendi peritia valet, niſi etiam probitas in eo laudetur, quanto id in rege magis deſiderabitur ut vir bonus ſit & regendi peritus? Non tamen idē ſemper qui bene vixit, etiam optime rexit. Nam & artes aliæ ad regnandum ſunt neceſſariæ, quibus ſi careat ille rex qui vir tantum bonus eſſe & haberi cupiat, numquā officio boni principis, & cui bene commiſſa ſit reipublicæ cura, recte fungetur. Tales multos hiſtoriæ ſuppeditant, qui hoc ipſo peccarunt quod peccare non poterant, hoc eſt, qui nimia bonitate ac ſimplicitate publicam rem male geſſiſſe & quodammodo decoxiſſe videri poſſunt. Si quęrimus quomodo vixerit Carolus, ne inimici quidem ejus, ac rebelles ſubjecti, qui caput illi ſcelerato judicio, quaſi homini facinoroſo ſecuri carnificis amputarunt, aliter poſſunt dicere, quin bonus, pius, caſtus & religioſus princeps fuerit. Innocentia & integritate vitę nemini principum qui hodie regnant, conceſſit. Cum veteribus comparatus, paucos hac in parte ſimiles habuit, nullum ferme ſuperiorem. Morte ipſa ubi nec ſimulationi nec diſſimulationi locus amplius

 plius

plius ullus eſt, cum vera rerum redit facies & mimica atque ad ſcenam facta recedit, planè aperuit qua ſanctitate morum præditus, & quanta menſura Chriſtianarum virtutum fuerit cumulatus. Quam multi autem ſunt qui hiſtrionicam quam tota vita egerunt etiam mimi clauſula finiunt? Nihil autem in morte Regis à vita diſſonum ac diſcrepans viſum eſt. Qui veniam dedit cum extrema hora populum alloqueretur, hoſtibus ſuis & perduellibus, & judicibus illis cruentis à quibus ſe iniq;neci adjudicatum ſibi conſcius erat, quam libenter veniam dediſſet in alio delicto non in ſuam necem admiſſo, deprehenſis? Memorant ſane incruentum ejus imperium fuiſſe nec quemquam ab eo neci dari juſſum præter unum nobilem averſæ veneris convictum, cui & gratiam fecit meriti & lege ordinati ſupplicii, quod pœna molliore mutavit. Scires nihil aliud in votis dum in vita & regno fuit habuiſſe prȩter populi ſui pacem, qui moriens adeo diligenter eam commendavit audientibus & tam horrendo ſpectaculo aſſiſtentibus. Potuitne non ex Chriſti lege vivere, qui ad ejus normam tam exacte vitam finivit? An ullus privatus ita moritur, in tali loco, & tali mortis genere? An protomartyr ille

cum lapidaretur ab inſano & impio populo, aliter inſontem & ſanctam animam, atque in aliis verbis efflavit, quam hic primus Angliæ regum martyr, cum ſub carnificis ſecuri eſſet expiraturus? Ambo Deum orarunt ut hoc quod facerent, impunitum eſſet ſuis autoribus. *Si* conferamus & contendamus eum qui damnatus eſt cum ſuis accuſatoribus, regum trucidatũ cum ſubjectis qui necarunt, videbimus quid inter utroſq; fuerit diſcriminis. Utri Chriſti fidem & doctrinam melius & officium expreſſerint. Quorum verba Chriſtum ipſum, ut dicam, magis ſonuerint. Extant illa quæ Rex ad populum pronuntiavit, cum ſub ictu carnificis ſtaret, quibus animam Deo ſuo jam plane reſignatam teſtatus eſt, & omnia mundi faſtigia calcantem, ſceptrum quod geſtaverat, & thronum cui inſederat, nihili eſtimantem, & ad illam immarceſcibilem coronam quæ ſanctis in cælo parata eſt, toto pectoris ardore properantem, & mortalem quã geſſerat non amplius capiti hæſuram, cum capite ipſo deponere geſtientem, ſolum regnum Chriſti anhelantem pro regno terreno quod ſceleratis latronibus poſſidẽdum relinquebat, ſibi ereptum cum vita, cum illis horum omnium veniam dediſſet

et sic Christo placeret. At impii ejus accusatores & condemnatores non contenti eum perdidisse capitis & regni, vitam memoriamque defuncti semper victuræ calumniæ macula inquinare etiam nunc conantur. Quasi non sufficeret nocentem fecisse, & pro scelerato latrone ad mortem condemnasse, crudeliorem Nerone & omnibus modis pejorem traducunt. Quasi mors una uni homini & quidem regi parum esset, eaque infamis, & per carnificem irrogata, decies millenas illi cervices etiã post mortem in scriptis suis optarunt, ut totidem desecare potuerint, tanquam si decies millia capitalium criminum commisisset, pro quibus totidem supplicia capitalia ipsi merito fuissent exhaurienda. Atqui ne unius quidem probati & confessi subscriptionem in eum edere potuerunt. Votum veteris tyranni fuit ut populus cui imperabat, unam cervicem haberet ad libitum suum abscindendam. Quanto magis hoc tyrannicum & crudele uni homini tot capita optare quot populum facere possunt, aut quot pilos ipse habet in capite, ut totidem unus mortes patiatur? Saltem illo Caligulæ voto unica plaga ad mortem populus universus defungi poterat. Illo vero, quod vovit Advocatus parrici-

ricidarum, ex illorum nempe mente ſanguinaria, per decies millenas neces uni homini pereundum fuit. Quid ille Rex de te tantum mali meruit, ô maledicte & infamis parricida, ut non exſaturatus ſanguine ejus, quo ſecurim carnificis tua accuſatione tinxit, decies millia animarum eum habere volueris, ut ſic oculos animumq; crudelitate ac immanitate incredibili & qualem nulli umquam tyranni excogitarunt, paſceres & ſatiares? Ergo totidem reges hodie ſic mactatos videre velles ſi totidem eſſent, quot uni regi cervices amputandas optaſti? O tempora! ô mores! ô natio! ô Religio! ô Reformatio! Ubi pietas, non dicam Chriſtiana, ſed humana? Sępe ſontium miſeremur & vilium, & juſto ſupplicio affectorum. Ecce cui dolet regem ſuum non habuiſſe innumerabiles vitas, ut omnes poſſet perdere, & per omnes ſupplicia expendere. Ultra tot mortes inſuper ſævire impius voluit, cui tot in uno corpore regio cruciatus ultimi non ſuffecere. Nec hoc tantum, ſed mortis temporalis pœna minime contentus, etiam æterna damnandum cenſuit quem decies millenis mortibus dignum judicavit. Nam in fine ſceleratæ Provocationis, qua factum parricidiale & judicium infan-

dum ſuum defendere ſuſtinuit, Deum introducit Regem ita alloquentem. *Abi, abi, ad animarum institores Episcopos tuos, qui te ſurfuribus & veneno aluerunt, at nunc tibi veſcendum eſt igne & ſulfure in æternum.* Hæc mihi revocant in mentem Itali Sicarii deteſtandũ factum, qui hoſti ſuo vitam eripere cum ſatis non haberet; niſi etiam faceret ut animam ſimul cum corpore perderet, gladio in jugulum intentato minatus eſt ſe occiſurum niſi Chriſtum negaſſet. Ille metu mortis abnegavit. Tũ latro protinus ferrum pectori negantis immerſit, ratus uno eodemque ictu vitam ſimul futuram & præſentem hoſti ſe ademiſſe. Ita Latronum patronus Regem ſuum, ſed inimicum quia regem, cuperet etiam ad æterna ſupplicia à Deo condemnatum, ſicut ab hominibus nefariis coactus eſt pœnam ſubire tranſituram. Et quia id cupit etiam credere audet. Immo & homo blaſphemus non rectum juſtumque Dei judicium putat futurum, niſi morte ſimiliter æterna puniat, quem ſicarii parricidæ mori temporaliter coëgerunt. Ideo comparare auſus eſt Dei judicio ultimo hoc judicium ſceleratum, quo Regi vitam eripuerunt. Ergo & judices qui in Regem conſedere, Deo ſimiles æquitate & juſtitia fa-

facere sic debuit, vel etiam superiores. Nam nisi eorum sententiam sequatur judex ille supremus in morte regi æterna infligenda, vix justi judicis nomen mereatur, quoniam ad exemplar summi Justitiæ Anglicani tribunalis non properaverit, cujus votum fuit decies millenas cervices regem suum habere, ut decretoria tabella omnes demeret demeteretque. Fatentur illi quidem tale judicii exemplum numquam alias auditum, nec visum, sed ideo fuisse instituendum, quia Rex in quem hæc exempla ab iis edita sunt, non habuerit parem sceleribus quæ commiserit. Ne quidem Neronem. Itane? Non nocentem eum fecisse satis habuerunt, nisi etiam Nerone nocentiorem facerent? Age, inspiciamus utri Neroni similiores, Rex accusatus ab his & damnatus, an qui illum accusarunt & damnarunt. Nero matrem necavit, isti patrem patriæ, quod longe majus parricidium esse nemo negaverit. *Nero*, teste Suetonio, *nullum adhibuit delectum aut modum interimendi quoscunque libuisset, quacunque de causa.* Neget mihi aliquis illos eodem animo fuisse ad interimendos quoscunque suis partibus minus favere suspicarentur, & tum ipsi concessero, non esse hac in par-

te

te Nerones. Cũ ille multos jam Senatores necasset, *multas significationes nec dubias jecit*, ut idem ait Suetonius, *ne reliquis quidem parsurum Senatoribus, eumq; ordinem sublaturum aliquando è Republica.* Quid aliud egerunt Regis judices quam ut Senatum ex Anglia exterminarent, tota domo superiore Procerum sublata, quæ similior Senatui Romano fuit? Idem Nero in auspicando opere Isthmi, eodẽ autore, magna frequentia, clare dixit, *ut sibi & populo bene res eveniret.* Nonne etiã populi nomine omnia agũt isti Nerones Anglici, in quo summam potestatem residere verbis ajunt, totam vero ad se re ipsa trahunt, cum in eum sæviorem quam Nero umquam ostendit, tyrannidem exerceant? Nero *nec populo etiam pepercit*, referente Suetonio. Isti cui pepercerunt è populo? Nonne ex domus inferioris Senatoribus quos populi partem esse volunt, cui & summum imperium tribuunt, quadraginta quinque in vincula conjecerunt, centum è Senatu pepulerunt? Quo crimine ipsis objecto? Nullo nisi uno cujus nisi rei ab his facti fuissent, scelerati & latrones extitissent, & rebellibus illis similes. Nempe quod Regi suo non adeo se iniquos esse ostenderunt. Quos nunc bello

per-

persequuntur, quorum urbes in Hibernia exscindunt, quorum stragem ubiq; edunt, quid meruere de Rep. mali? Tyrannos ferre non possunt & Regem suum desiderant legitimũ. Hoc apud novos Nerones instar immanis est flagitii, nulla morte, nullis cruciatibus expiandi. Nero *religionum usquequaque contemptor fuit, præter unius Deæ Syræ, quam mox ita sprevit, ut urina contaminaret.* Nerones Anglicani dum omnes religiones admittunt, nullam se habere probant. Adeo etiam contemnunt diu in Anglia receptam, ut nuper ministrum in templo concionantem, & liturgiam legentem qualis sub Elisabetha regina approbata fuit, milites Independentium armati, & cum tumultu Ecclesiam ingressi, de cathedra male mulcatum atque etiam vulneratum deripuerint, plebem ipsam quæ prædicantem audiebat, dispersferint, ac dissiparint, multis illatis vulneribus. Inde egressi ad domum Episcopi Londinensis se contulerunt, in qua pedissequus nescio cujus Comitis officio ministri fungebatur & concionatoris, & populum de suggestu alloquebatur, quem attente audierunt, & concionantem protexerunt. Relegatur vita Neronis, plura ejusdem facinora re-

perien-

perientur, quæ ſatis oſtendunt, ſi comparatio eorum fiat cum eorum factis qui hodie Angliam gubernant, Neronianum plane eſſe iſtud imperium. Cum hac differentia tamen quod unus Nero totum ferme terrarum orbem qua tum patebat habitandus, imperio ſuo premebat, hic plures Nerones unam Romani imperii provinciam & regnum exiguum dira fatigant tyrannide. Tanto deteriore ita regnatorum conditione, quod violentior vis multiplicis tyrannidis in parvum ditionis ſpatium ingruit, quæ dilutior cadebat ab uno in ampliſſimam & in totum orbem ſe pandentem ditionem. Hæc cernitur inſuper differentia inter Romanum Neronẽ & iſtos novitios priſci Neronis æmulatores Anglicanos, quod ille improbitatem non diſſimulabat, ſed palam & apertè profitebatur impuritatem & crudelitatem. Quinimmo hoc perſuaſum habebat, neminem eſſe probum & pudicum, ſed omnes calliditate vitium tegere. Nerones vero Anglicani ſanctitatis nomine omnia ſua ſcelera celant, & profanam impietatem puritate adumbrata obtegunt. Iidem Regi quem Nerone crudeliorem in omnibus fuiſſe volunt videri, parricidium Neronis etiam affingere auſi ſunt. Quod

&

& inter ipſorum ſcelera numerandum eſt. Sed ipſe & qui eum defenderunt de eo crimine ſic illum expurgarunt ut Independentium patronus coactus ſit huic defenſioni manus dare, & tandem fateri ænigma hoc eſſe in ultimo demum judicio revelandum. Atque hæc de vita Regis. In qua nihil non modo puniendum, ſed nec reprehendendum quidem, quinimmo omnia laudanda, probitas, pietas, clementia, religio, innocentia & integritas. Has virtutes, & præterea amorem erga Deum, charitatem erga proximum, benevolentiam erga populum ſuum quamvis magna ex parte immeritum & rebellem, ubique ſpirat liber ejus poſtumus. Accuſatorum contra ejus & judicum ſcripta, quæ pro defenſione nefarii facti publicanda curaverunt, nihil niſi violentiam, truculentiã, immanitatem quandam & ferociam militarem, feritatemque moloſſicam & *ἀπόνοιαν* redolent, & præterea mendaciis, impoſturis, calumniis undiquaq; referta ſunt. Magnum ex eo argumentum probitatis, ſinceritatis & fidei quæ in Rege fuit, duci poteſt, quod cum promittendo quæ ab eo exigebantur, cum populo rebelli pacem poſſet habere, nihil tamen in ea pacificationis & reconciliationis conventione,

quæ

quæ inter ipsum & subditos tunc agitabatur polliceri sustinuit, quod nollet servare Quis in rege cum subjectis suis ita tractare per vim coacto id desiderasset? Quis non potius simulandi artem illi hac in parte adhibitam condonasset? E contrario accusatores ejus millies pactam cum eo fidem fregerunt, & fœdus ipsum, quod cum Scotis aliisque Anglis pepigerant, quo inter alia de persona Regis protegenda cautum erat, nefarie violarunt, parricidaliter trucidato per carnificem, cujus majestatem se esse conservaturos persancte solenni fœderatione inita juraverant. Vi & dolo omnia semper egerunt. Hoc jus eorum & hæc justitia. Ita vere ex his concludi potest, quot virtutes in Rege fuerunt, totidem contraria vitia in ejus accusatoribus & judicibus esse, adeo ut pro certo pronuntiari debeat, bonum, pium, justum, clementem, pacificum, sanctum regem, ab impiis, sceleratis, nefariis, crudelibus, infidelibus & fœdifragis latronibus & parricidis fuisse condemnatum. Veniamus ad ea crimina quæ male regnando commisisse arguitur, qualia nempe tyrannus facit, & quæ faciunt tyrannum. Sententia contra eum lata à judicibus partim pretio redemptis, partim furiosis, *Tyranni, Prodi-*

toris & *Homicidæ* elogiis reum indictâ causâ condemnatum donavit. Priusquam hæc per partes diluamus, prima & optima ratio purgandi regis hęc videtur, ut vel ipsorum qui damnandum eum curarunt testimonio innocentiam ejus probemus & judicum iniquitatem revincamus. Res maxime patens & manifesta est; Tyrannis. Ut alia scelera in operto latent, conjecturis eruenda, argumentis probanda, & testibus convincenda, nemini potest ignotum esse an tyrannus sit, de quo omnes queruntur. Qui potest negare se tyrannum esse, jam probavit idquod voluit. Populi quibus non placet pręsens dominatio, quique aliam quærunt, vel eam quæ est emendari cupiunt, si arma in rectorē suum hoc consilio & fini capiant, ne injuste videantur se commovisse, solent publicatis scriptis causas allegare, quib⁹ ad rebellandū adducti sunt. Non semper personam Regis impetunt, sed de pręsidum injuriis queruntur, de ministri alicujus gratiosi & potentis apud regem nimia autoritate, de profusa in eum regis liberalitate, quibus exhauriatur ærarium publicum. Sæpe etiā onera tributorum obtendunt. Sed raro populus ad bellum regi suo inferendum quacunq; de causa concitatur, nisi autores

habeat

habeat ſeditionis aliquos ex proceribus, qui odia privata publico nomine ulciſci ſtudent, aut regnum affectant. Hi populũ, id eſt beſtiam per ſe mobilem & irritabilem impellunt ſpecie boni publici quod ignorat, & tædio regiminis quod moleſtum & importunum eſſe de facili ignaris & credulis perſuadetur. Ita duces improbos cæcum vulgus & novarum rerum cupidum ſequitur. Sic frequenter fit ut optimi & moderati reges pro tyrannis perſequendi arripiantur, præcipue ſi religio quoque in his turbis partes ſuas agat. Hujus quippe prætextus ſæpius tranſverſos agit populos, qui zelo ſcientia vacuo abrepti, dum ſuſpicionibus indulgent, ſanctum etiam & religioſum principem quaſi profanum infamant, quia talem eſſe perſuaſi ſunt à ſuis ducibus, quorum pro bono factionis intereſt ita credi. Sic Henricus tertius apud Gallos cum Pontificiæ religioni uſque ad ſuperſtitionem eſſet addictus, fidem non potuit invenire apud rebelles quos factio raptabat, ſed pro fautore novarum religionum habitus & traductus eſt. Sic canis inſtar fuit, quem pro rabioſo traducere ſolent illi qui eum omni modo quærunt tollere. In Angliam de qua nunc eſt quæſtio, redeamus. Conſpiratio populi rebel-

rebellis contra Regem suum, quam causam armis suis prætexuit? An, quod sententia capitalis continet qua morti adjudicatus est, se contra *tyrannum, proditorem & homicidam* bellum suscepisse professi sunt? Hi sane debuerunt, si talis ille omniũ opinione tunc visus est, in his criminibus constanter & sine variatione accusationem suam defigere, præsertim cum nihil sit apertius, ut jam dictum est, tyrannide. Ad quam convincendam si suspicionibus tantum & conjecturis procedatur, nihil minus est quam quod dicitur. Multo minus tanquam convicta & confessa deprehendi speratur, si varia esse contingat hominum judicia in ea depalanda. Cur ergo in conjuratione quam inter se fecerunt Angli & Scoti contra Regẽ, non eum pro tyranno & proditore regni insectati sunt? Cur conjurati in eo fœdere contrahendo disertis & conceptis verbis se obligarunt mutuo ad conservandam & defendendam Regis personam & Majestatem? Tyrannũ eum tunc esse & proditorem non sentiebant, de cujus autoritate & persona tuenda tertium articulum sui fœderis fecerunt. Independentes non minus quam Presbyteriani, participes & socii fuere non ejusdem cum jusjurando initæ pactionis, quæ

inter

inter conjuratos convenit. Non alia autem illo in tempore ad eam conspirationem inter partes faciendam causa prætendebatur, quam reformandæ cura religionis, quantum ad doctrinam, cultum disciplinam & regimen Ecclesiasticum. Nihil aliud tum visi sunt à Rege postulare vel in regis gubernatione desiderare præter hanc reformationem, quæ in schismate extirpando, hæresibus tollendis, & Episcopali regimine submovendo præcipuè consistebat. Duo priora Rex facile concedebat, ad tertium quo Episcoporum abolitio petebatur, repugnabat. Nec immerito. Episcopos invenit cum regnare cœpit. Ideo tuendos eos sibi esse credidit, ut alia omnia quæ in regni ingressu promisit se esse servaturum. Nullæ mutationes in regno fieri possunt absque perturbatione plurium rerum, eaque summæ rei plerumque perniciosa. Sed de hoc jam non disputamus. Hoc tantum volumus cum arma contra Regem ab illis initiis & post illam conjurationem sumpta sunt à presbyterianis, nullam de Regis tyrannide & proditione institutam à partibus querimoniam fuisse. An ab eo tempore horum criminum affinis esse cœpit & in tyrannum descivit? Cur ita? An quia se ipsum

armis

armis quoque defendere contra rebelles tentavit? Qua defensione haud scio an aliquid possit esse justius & naturæ legibus convenientius, ne quid dicam de regum jure. Atqui etiam post exercitus conscriptos & copias militares in unum contractas quibus Regi vis inferretur, presbyteriani sæpius testati sunt, hæc se non facere, ut justo ipsius honori & autoritati quicquam detraherent. Rediret modo ad Parlamentum suum, se eum cum omni honore & reverentia esse excepturos, veramque ei obedientiam, subjectionem & fidelitatem esse exhibituros. Domini & Communes in Parlamento congregati Octobris xx. anno CIↃ IↃ C XLII. hanc testificationem se facere declararunt coram Deo omnipotente. Nondum suus Rex illis tyrannus erat & proditor. Multis aliis subsequentibus declarationibus, ut vocant, hoc idem sæpius testati sunt. Quando igitur tyrannidem auspicatus est & in grande illud crimen incurrit, quo capitalem pœnam promeruit? An bello fervente, cum hinc inde exercitibus ad certamen acie directa compositis & paratis ausus est Rex subditorum suorum arma contrariis armis propulsare? Ne tum quidem tyrannum esse factũ probabimus

vel

vel hostium ipsorum judicio. Pergamus porro ut perveniamus ad illud tempus quo tantum nefas ingredi cœpit. Pugnavere conflictu publico contra eum rebelles: victus ille est. An eum tyrannum tenemus? Nondum. Persequamur eum vestigiis ut ad tyrannidis ipsa latibula accedamus. Oxoniam fugit, obsessus est; cum desperaret, urbe clanculo egressus ad Scotos se recepit atque in eorum fidem & tutelam se dedit. Quid illi? An tyrannum tunc declararunt? Immo ut regem decuit accipi; eum omni scilicet reverentia exceperunt. Sed paulo post quoniam conjurationis fœdere se ita obligatos esse ajebant, captivum Anglis Parlamentariis transmiserunt. An tanquam tyrannum? Certe potuerunt tunc libere ita de eo sentire & loqui tam Angli quam Scoti. Nullum tamen adhuc verbum inter conjuratos de Regis tyrannide & proditione. Ipsi quinetiam Independentes cum viderent regem suum de captivitate in captivitatem desultorio modo trajici, quiritabantur, indignum esse facinus clamitabant, regem suum ita captum detineri contra expressam fœderis pactionem & fidem. Regiam majestatem nimis irreverenter & contemptim conteri, cum ipso Rege totum regnum

ſummam, regium imperium, & veram *Independentiam* numeriſque omnibus & partibus perfectam. Exercitum jam in poteſtate habebant & Regem ipſum. Reſtabat ut Parlamentum & civitatem Londinenſem ſibi ſubjicerent. Utrumque vi & armis obtinuerunt, Domo Dominorum penitus ſublata & Communium domô omnibus illis qui erant ſibi contrarii, repurgata, parte in vincula data, parte fugata. Lupum tamen auribus tenebant, Regem videlicet, quem neque dimittere volebant, neque diutius ſervare poterant. De modo quo eum perderent, deliberabant. Jure id efficere ſe cum non poſſe viderent, juſtitiæ nomen & judicii ſpeciem ſufficere viſum eſt. Ita de carcere extractum ad ſupplicium rectà duxerunt. Sciebant enim non reſponſurum coram judicibus quos illi dederant, quia ne minimus quidem nobilium eos agnoſcere voluiſſet. Atque hoc de induſtria captarunt, ut Regem inauditum & indefenſum ſupplicio afficere poſſent. Satis ergo crediderunt ſi diceretur, à Tribunali ſupremo juſtitiæ fuiſſe condemnatum. Crimina facile factu fore & multa & grandia objectare, quæ Rex diluere nec poſſet nec vellet, quia coram tali judicum conſeſſu nulla autori-

toritate nec jure subnixo, sibi esse respondendum neutiquam putaret. Ita Tyranni & proditoris titulis ea sententia notatus est, quæ in autores suos tam jure poterat pronuntiari, quam in regem injuste prolata est. Si quis ergo quærat quæ causa Tyrannum fecerit Carolum, in promptu est dicere, Exercitum victorem Independentium qui nec regem nec magistratum volunt, urbem captam ab illis & armis occupatam. Parlamentum ex parte sublatũ partim subactum & fugatum, tyrannidi notam Regi inussisse, & pro tyranno eum neci dedisse. Mense Aug. qui præcessit ejus supplicium, anno cIↃ IↃ c XLVIII, domus Communium quæ sola jam tum regnabat &Independentibus erat obnoxia nondum de Carolo ut de Tyranno judicaverat. Scripsit enim literas III. Augusti datas & Prolocutoris nomine subsignatas ad Scotorum Parlamentum, quibus testabatur numquam sibi in animo fuisse mutare statum qui hucusque in Anglia obtinuerat, qui debeat esse sub uno rege, domo Dominorum & Communium. Injuriam sibi ab illis fieri maximam ibidem conqueruntur, qui hos rumores de se differebant. Has literas nuper Scoti publicandas curarunt, ut de eorum hominum levitate & insania omni-

omnibus constaret. Nam priusquam annus se convertisset, mutatio status ea facta erat quam videmus, Rex condemnatus & securi percussus tanquam tyrannus & proditor. Si talis fuit, talis etiam videri debuit omnibus & semper. Cur igitur non idem de eo senserunt Scoti, qui ad Independentes miserunt literas & nuntios, quibus testabantur se ea omnia detestari quæ contra Regem meditabantur, & quæ hactenus egerant? Nuper etiam in literis quas miserunt ad filium Carolum secundum regem suum, *sacratissimum regem* appellant parentem ejus, & *sacerrimum facinus* quo necatus est. An id facerent si pro tyranno eum unquam habuissent? Cur etiam non omnibus Anglis idem visum est, cum vix decima pars eorum, immo vix centesima, in illud de rege sententiæ elogium consenserit? Cur deniq; non ipsi Independentes semper ita judicarunt? Cur indignitatem captivitatis Regiæ proclamabant, cum à Presbyterianis detineretur in carcere? An Rex tam brevi spatio in tantum mutatus est ut de rege repente tyrannus extiterit? Quid fecit pro tyranno quandiu in carcere vixit? Diversos de re eadem & persona aliter opinari quoquo modo ferendum est, & fie-

ri sæpe solet. Quis ferat eosdem de regis captivitate querentes & probra jacientes in rebelles qui eum detinebant, & mox eosdem eumdem duriore clausum carcere ad supplicium inde raptum duci jubentes? Neronis tempore fuerunt, quibus ille non videretur Nero esse & qui mortuum desiderarent. Quis putet eorundem hominum esse captivi misereri, & paulo post illum ipsum captivum carnifici tradere? Præterea quis fidem haberet arcuato morbo laboranti si de coloribus vellet judicare, qui omnia quæ videt, ejusdem esse coloris existimat? Quis similiter magni faciat judicium hominum de tyranno sententiam ferentium, quibus omnes reges tyranni sunt? Unus ex illis Independentium ducibus, qui omnia quæ regem & regium regimen spectant, alba linea signant, nulloque habent discrimine sive reges legitimi sint, sive tyranni pro sententia dixit in domo Communium III. Januarii anno cIↃ IↃ CXLVIII, se non curare rege sublato, quæ regiminis forma constitueretur in Anglia, *Modo non sit*, inquiebat, *sub regibus aut Diabolis*. Ita Diaboli & reges isti honesto homini eodem loco fuere? Ut nullus Diabolus bonus, sic nullum, ut apparet, pu-

tavit esse bonum regem, proinde omnes esse tollendos. Non ergo mirum si in sententia capitali contra Carolum regem lata, Tyrannum eum esse pronuntiarunt, quia omnes reges pro Tyrannis habent ex sectæ suæ idiomate, & ubicunque sunt omnes statuunt exterminandos. Quia Rex erat, Tyrannus quoque ipsis fuit, quia omnis Rex tyrannus. Jam igitur dispiciamus verba sententiæ, quam in Regem tulerunt egregii judices, quibus crimina Regis summatim expresserunt. *Tyrannus*, *proditor* & *homicida* in ea appellatur. Verebantur præclari adsessores ne peritiores viderentur quam iniquiores. Profecto imperitia eorum in hoc elogio concipiendo summa, cum improbitate pari certavit. Nesciverunt igitur quid esset tyrannus, & quem hoc nomine condemnarunt, etiam qualis esset, ea ratione videntur ignorasse. Cur aliquis in eo tot perfidorum & perditorum latronum conventu non repertus est, qui cæteros docere potuerit, *tyranni* appellatione omnia mala quæ facere potest quisquis injuste, impotenter & crudeliter imperat, comprehendi. Ergo qui tyrannus est, etiam proditor est & homicida, & omnium scelerum, quæ male re-

gnando committuntur, reus. Quid opus igitur fuit, ad illud elogium *tyranni* addere *proditoris* & *homicidæ* titulos? Nisi si fortasse hoc intellexerunt, Tyrannidem omnem Caroli in proditione & homicidio consistere. Sed de proditione & homicidio paulo post, de tyranni nomine nunc agamus. Sic enim liquido probabimus ex vi & proprietate hujus vocis veros fuisse tyrannos, qui contra regem suum arma ceperunt, qui bello illum persecuti sunt, qui in carcerem conjecerunt, & qui postremò capitis eum damnarunt. Ipsum vero tam longe vita absuisse à tyrannidis crimine, quàm morte propè accessit ad gloriam Martyrii. *Tyrannum* antiquissimi Græci quorum hoc vocabulum est, de omni rege dixerunt. Tyrannus eo sensu revera fuit Carolus primus, ut ille de quo Virgilius,

Pars mihi pacis erit dextram tetigisse
Tyranni.

Postea iidem Græci de eo solo id nomen proprie usurparunt qui vi occupatum imperium vi retinebat. Quo malo cum multæ civitates in Græcia olim laborarint, præmia proposita sunt tyrannicidis summo ferme omnium urbium & populorum consensu. Nemo dixerit hoc significatu

Carolum tyrannum esse appellandum, qui tot Regibus in regno patrio, ex eadem familia quæ initium & originem habuit in Guilielmo Conquæstore, sexcentis circiter ab hinc annis retro, successerit. Nam & hac nota discernit reges Orientis despoticè regnantes à tyrannis Aristoteles, quoniam in potestate non dissimili, illi hæreditaria regna possiderent, isti vi rapta. Præter has duas notiones, *Tyrannos* Græci & Romani sub Imperatoribus, eos dixerunt qui contra Regem legitimum insurrexissent, ut se in ejus locum ponerent. Unde sæpe consequebatur ut quamvis pessimus Imperator deturbatus solio foret ab optimo viro, nihilominus tamen hic tyrannus tanquam juris & imperii alterius incubator nuncuparetur. Iidem etiam *Perduelles* nominati sunt, nempe *qui hostili animo in principem animati sunt*, ut ait Ulpianus leg. ult. D. ad leg. Juliam Majestatis. Ἀντάρτας eos Græci recentiores appellarunt quod contra principem legitimum arma capiant & insurgãt. Posteriores Latini *Intartas* voce inde corrupta dixere, & verbum inde finxere *Intartizare*, pro rebellare adversus regem & majestatem ejus violare. Quod qui faciunt læsæ majestatis crimen incurrunt ac per-

duellionis, quia ut majestas in imperio est ita non læditur, nec violatur, nisi in ejus persona, qui imperium & potestatem habet, sive Rex sit, sive populus. Hac posita & explicata *tyranni* significatione, quæ omnium apud Romanos usitatissima est; haud erit nunc difficile judicare & statuere cui potius id nomen conveniat, Regi an exercitus ducibus, qui vitam illi cum regno abstulerunt, quique nunc ejus loco regnant. Non alias hic probationes hujus rei afferam, quam ex ipsis regni Anglicani legibus, quæ hac in parte non discrepant ab antiquis Romanis, ut ex jure nostro constat. Bractonus qui ante annos quadringentos scripsit, jurisconsultus & judex in Anglia per ea tempora celeberrimus, Lib. II. Tit. de crimine læsæ Majestatis, scribit in hæc verba; *Si quis ausu temerario machinatus sit mortem regis, aut aliquid egerit vel agi procurarit ad seditionem domini regis vel exercitus sui, vel procuraverit auxilium, vel consilium præstiterit aut consensum, licet id quod in voluntate habuerit non perduxerit, tenetur tamen reus criminis læsæ majestatis.* Si quis igitur vel intra se agitaverit de Rege occidendo, id est *hostili animo*, ut loquitur Ulpianus, *adversus regem fuerit animatus*, quamvis

non id effecerit quod voluit, hic crimen læsæ majestatis contraxit. Item si quid egerit aut agi procuraverit quo seditio moveatur contra Regem vel contra exercitũ ejus, idem crimen incurrit, si vel auxilium ad hoc vel consilium vel consensum præbuerit. Legibus quoque Romanis & præcipue Julia de majestate, idem omnino cautum fuit, ut liquet ex Tit. Dig. ad leg. Jul. Majestatis. Ea de populi majestate lata fuit à Julio Cæsare primum Consule, cujus tunc imperium erat; eademque valuit & pro principe postquam in eum à populo translata est majestas. In judicium de hoc crimine veniebant ut scribit Tacit. 1. Annalium, *Si quis proditione exercitum aut plebem seditionibus denique re male gesta majestatem populi Romani minuisset.* Idem quoque juris Imperatori competere cœpit postquam imperium accepit. Atque idem nunc de omnibus regibus, & principibus, ut etiam de Angliæ Rege dicendum. Quis ergo in hoc crimen apud Anglos incidit? An alii quã qui exercitus contra Regem conscripsere, qui populum ad seditionem contra Regẽ concitavere, qui deniq; necem Regis machinati sunt, quique tam hostili animo in eum fuerũt ut bello aperto eum persequuti sint, vicerint, ceperint,

 in-

incarceraverint, supplicio capitali affecerint? Hæccine à subditis committi potuerunt, sine crimine majestatis, sine proditione, sine perduellione? Nunquid dicunt Leges Romanæ populum aut principem læsæ majestatis teneri, si exercitus proditione aut plebis seditionibus, aut re male gesta suam, ipse majestatem, minuerit? Non id sanè cadere potest in sensum communem, estque illud unum ex rebus quas fieri non posse datur. In lege etiam Anglicana non dicitur, idem crimen regem incurrere si procuraverit seditionem contra se, vel exercitum suum, vel populum suum. Non etiam distinguit inter regem & regem, nec dicit hoc crimine tantum obligari qui mortem regis boni machinatus sit, non verò eum qui malum & molestum dominum tollere tentaverit. Radulphus de Glanvilla qui ante Britonem vixit, & primus Angliæ ac principalis fuit Justiciarius sub Henrico II, lib. XIV. dicit, *Si quis machinatus fuerit vel aliquid fecerit in mortem regis, vel seditionem regni vel exercitus vel consenserit, consiliumve dederit, vel autoritatem præstiterit, crimen proditionis esse.* Brito in titulo de Appellationibus scribit: *Si quis machinetur mortem patris aut matris regis aut liberorum*

ejus,

ejus, aut hæreditario regno eum excluserit, aut prodiderit ejus exercitum, quamvis res ad effectum perducta non sit, proditio est. An quæri vel dubitari potest quis patrem Regis, cujus hodie regnum est, morti dederit, quis liberos ab hæreditate paterna excluserit, quis exercitum ejus ad seditionem concitarit, quis Parlamentum sustulerit, potiore & digniore & majore sui parte quam faciebat ordo Nobilium, inde ejecta & abolita? Non unum nec simplex majestatis crimen commiserunt scelerati latrones qui nunc imperio incubant, sed plura simul, immo omnia quæ possunt dici vel cogitari. Glanvillanus lib. XIV, & Bractonus lib. II. Tit. de crimine læsæ Majestatis, scribunt, *Si quis conspiret contra Regis domum, id esse proditionem.* Qui totam domũ regiã everterunt, Rege interempto, Regina dotario suo, ut vocãt, spoliata, filio majore natu non solum hæreditate regni patrii privato, sed etiã patrimonio proprio & omnibus bonis suis cũ reliquis fratribus & sororibus exuto, an hujus criminis affines non esse videntur? An quisquam est qui de hoc ambigere queat? Statuto XXV. ann. Eduardi III. c. II. sancitum est: *Si quis bellum moveat contra Regem intra regni fines, aut inimicis regis se socium adjunxerit & auxi-*

auxilium iis aut consilium dederit, intra vel extra regnum, idque fecisse testibus suæ conditionis convictus fuerit, crimine proditionis teneri. Eodẽ Statuto similiter crimen id incurrit; *qui mortẽ regis meditatus fuerit, aut reginæ aut filii natu majoris.* Cum autem duas perduellionis species esse constet; prior ea & major est, qua regis salus, status & dignitas attentatur: altera qua magistratus & judices à principe constituti, quiq; ejus vices gerunt, violantur. Utramque speciem complexus est Henricus VII. Imperator Germaniæ constitutione ab eo promulgata cum Pisis esset anno CIↃ CCC XII. Cui titulus, *Qui sint rebelles.* Anglicanis quoq; Statutis, & præcipuè illo, quod jam diximus, anni XXV. Eduardi III. sancitum est, si quis Cancellarium, magnum Thesaurarium, aut Justitiarium cujuscunque Tribunalis occiderit, dum munus suum exercent, crimen proditionis esse & ad læsionem regiæ Majestatis pertinere. Si is qui magistratum aut judicem quem Rex constituerit, vel quemcunque ejus officialem, ut vocant, violarit, in crimen Majestatis cadit; quanto magis huic culpæ tenetur obnoxius qui Regem ipsum? Statuto anni XXXV. Henrici VIII. cap. II, & XIII. Elisabethæ cap. I. pariter continetur: *Si*

quis

quis intra regni terminos aut extra, machinatus fuerit, mente conceperit, cogitaverit, meditatus sit, mortem regis & perniciem aut aliquam corporalem noxam quæ tendat ad mortem & perniciem regis aut reginæ, aut ejusdem privationem vel depositionem à regno & imperiali corona, aut honoris & majestatis imminutionem, aut belli contra eum commotionem ad invadendum regnum, aut externorum militum ad hoc ipsum evocationem, proditionis esse damnandum. Statuto anni XLV. Eduardi III. cavetur, si quis *occiderit qui Regi suppetias ad bellum ferre parabat, eum proditione teneri.* Quis de rebellibus Angliæ non dixerit eos hoc crimine supra quicquid est sceleratorum damnari oportere, dum ministros omnes Regis & amicos, qui maximo infidelitatis scelere se obstrinxissent nisi regem in extremo suo discrimine vitæ & regni adjuvissent, tanquam proditores & hostes publicos persecuti sunt, & quoscunque capere potuerũt, capitali supplicio affecerunt? Vasalli preterea legibus feudorum, & jure clientelarũ, si dominos suos deseruerint in periculũ capitis adductos, pro proditoribus puniendos & feudo privandos esse quis nescit? Atqui omnes qui Regi opitulati

tulati sunt, non solū subjecti ejus fuerunt, sed etiam Vasalli ligii, quiq; gemino sacramenti vinculo tenebantur Regem suum & Dominum defendere. Hostis semper in hoste probavit fidem dominis servatam: Immo & perfidiam proditionemque veteres detestati sunt si qui æquiores fuere, etiam illam quæ in suum commodum militaret. Ubi æquitas illa & justitia Romanorum qui medicum capitalis sui hostis ad se venientem & promittentem regis cædem qui jam duos exercitus Reipublicæ ceciderat, non solum repulerunt, sed etiam Pyrrho de eo indicium fecerunt, ut caveret insidias? Iidem illi Romani, non certe Christiani, Ludimagistrum Faliscorum qui ex urbe obsessa pueros nobilium omnes quos fidei suæ & disciplinæ commissos habebat, per speciem lusus emissos in castra hostium deduxit, ut iis quod vellent facere possent, manibus post terga revinctis in urbem remiserunt nudum, pueris pone sequentibus, & proditoris sui tergum virgis lacerantibus. Tanti non putaverunt urbem capere tali scelere, cujus ipsi se immunes posse videri non putarunt, nisi illud in hoste etiam improbarent. At his naturæ monstris quæ Anglia fert & patitur, crimen proditionis est non prodere

Regem.

Regem suum, & fidelem esse domino idem apud illos quod infidelitatem morte plectendam committere. Statutum anno XXI. Elisabethæ, crimen summæ proditionis impingit illi qui Reginam dominam suam quocunque modo appellaverit, inclamaverit, affirmaverit, dicto ullo aut scripto publicaverit, *Schismaticam* esse, *Hæreticam, tyrannam, infidelem* aut *usurpatricem coronæ Anglicanæ* aut *Hibernicæ.* Quid illis faciendum qui Regem suum Carolum primum, Jacobi regis filium pro tyranno mactandum carnificis securi tradiderunt? Atqui malefacta tanto sunt maledictis gravius vindicanda, quanto graviora sunt. Verba autem illa Statutorum de his qui regis mortem *conantur* & *imaginantur*, ut est in Statutis XXV. Eduardi III, laxius esse interpretanda jurisprudentes Anglici veteres affirmant, ut notavit Richardus Cromptonus in libro de Banco Regio. Nam quisquis apud se meditatur & mente volutat sua quo modo & qua via Rex neci dari possit, vi & armis, an dolo vel veneno, litterarum missitatione aut nuntiorum; proditionis nomine id esse appellandum. Item qui de rege destituendo aut regno privando cogitarit, idem crimen committere, ac si mortem ejus machi-

chinatus esset. Item qui castella ejus & oppida munita detinent contra ejus voluntatem, censentur quasi bellum regi intulissent & Statuti verbis comprehenduntur quo declarantur proditionis rei qui arma in regem moverint. Qui Hullæ oppidi portas Regi venienti occluserunt, videant an non hac lege teneantur, & an possint tam qui fecerunt quam qui fieri mandarunt, evitare ne proditionis & rebellionis crimen incurrerint. Sed hæc minora jam non sunt alleganda, cum ad illud extremũ venerint, quo nullum majus & atrocius perduellionis crimen fingi potest. Nam cum per leges Angliæ vel sola cogitatio de nece Regi inferenda scelus sit quod lege de Majestate vindicandum est, ubi factum accessit: & per suas quidem circumstantias omni tali facinore sceleratius, non est de crimine dubitandum. Iidem jurisconsulti Anglici ajunt proditionem in duabus partibus consistere, priorem vocant imaginationem, quę cogitatio est vel meditatio qua quis intra se volvit an & quo modo scelus proditionis patrare debeat ac possit. Secunda est determinatio quædam ad scelus faciendum & in eo proposito perseveratio donec executioni datum sit, quæ licet effectum non sortiatur, nihilominus

minus proditionis crimen habet cum quæstio est de morte Regis. In aliis quippe factum scelus tantum punitur, non cogitatum. His omnibus proditionis generibus sese obligarunt rebelles Angliæ. Nã multò ante scelus animo agitaverãt, diu meditati sunt qua vi aut via, aut qua arte id perficerent, postremò perfecerunt. Idque contra leges omnes Regni & Parlamentij; contra omnes constitutiones regũ quę de crimine læsæ majestatis aliquid statuerunt, quæque autoritate Parlamentorum confirmatæ sint. Et cùm omnia ea Statuta loquantur de proditione quæ in regem committitur, nulla omnino est quæ sanciat proditionis crimen in populum vel Parlamentum cõmitti. Qui regis judices & officiarios violat, læsæ majestatis & proditionis reus agitur, ut habetur in Statuto xxv. Eduardi III. Nulla Parlamenti vel Parlamentariorum mentio ullibi extat in ulla lege, qua violata majestas Senatus dicatur vel populi, aut proditio in eum commissa. Et sane nullus belli motus, nullus tumultus, nulla seditio à quoquam subjectorum regis excitari potest aut fieri, quin eo ipso lædi majestas Regis intelligatur, cum Parlamentum ipsum Regis sit, & ita semper in omnibus Statutis regum appelletur. Cum igitur

Par-

Parlamentum non ſit ſine Rege, quia à rege convocatur, ſi quando de rebus arduis & ſummis tractare vult, ideo Parlamentū non conſideratur abſq, rege, qui ejus anima eſt & forma, ſine qua non eſt quod eſt. Ideo non poteſt in Parlamentum per ſe ſumptum, hoc eſt in duas domos ex quibus conſtat, proditionis vel læſæ majeſtatis crimen ſuſcipi, quia non habet majeſtatem quę in rege ſolo eſt, & quia non magis in tale Parlamentum crimen committi poteſt majeſtatis, quā in populum, quando non dominatur, ſed ſubjectus eſt. Quinimmo recte affirmari poteſt, ſi tale quid prætendatur à Parlamento, & majeſtatem ad ſe traducere conetur quæ eſt regis, & quam non habet niſi cum rege, dum Rex cujus majeſtas eſt, in eo præſens eſt eique præſidet, admittere ipſum contra regem crimen majeſtatis. Nec enim minoris eſt rationis Parlamentum totum proditionis in Regem & læſæ majeſtatis inſimulari poſſe dum à rege ſuo deficit, & regium jus & imperium uſurpat, quam cum exercitus totus cum ducibus ſuis à rege defectionem facit & ſe hoſtibus tradit. Nunquam ſane effugiet Parlamentum hodiernum Anglicanum, quin in iſtud crimen inciderit, cum ejuſmodi Statuta ſine regis

auto-

autoritate & assensu fecit, quibus declaravit, *Omnes proditores esse secundum fundamentales leges Regni, & quod puniri debeant ut tales, qui arma sumpserunt contra Parlamentum Angliæ, aut eis affuerunt in tali bello.* Quæ sunt illæ leges fundamentales Regni, quibus hoc constitutum est? Ubinam illæ extant, aut quibus in Codicibus reperiuntur? Sed quinam illi sunt qui arma ceperunt contra Parlamentum? An aliquis bellum inferre potest Parlamento quin eadem via illud Regi simul inferat, sine quo non est Parlamentum, aut nullam certe habet autoritatem? At illi de rege ipso intellexerunt, quia ut se à rebellibus defenderet & jura sua vindicaret, vim vi propulsare conatus est. An ideo crimen commisit proditionis & læsæ majestatis contra subditos suos, quos rebellantes coërcere voluit? An ullius Parlamenti statutum citare possunt in quo decretum fuerit, arma ab aliquibus, nedum ab rege capta contra Parlamentum fuisse capitalia? Multo minus queant producere aliquod actum anteriorum Parlamentorum à Guilielmi usque temporibus in quo statutum fuerit, *Duas Domos sine rege esse Parlamentum, & in illis esse majestatem, & proditionem adversus illas committi posse;*

posse; quemadmodum in nupero novitio Parlamento, postquam perduellionis crimine sese inquinavit, constitutum esse constat. Sed quæ proditio fieri potest contra Parlamentum, vel quod læsæ majestatis crimen in ejus domos committi? Tres ejus præcipuas species recenset Tacitus in 1. Annalium, *Si quis exercitum proditione, plebem seditione; & re male gesta majestatem vel Principis vel Reipublicæ minueret.* Hæc genera proditionis non cadunt in Parlamentum, nec contra illud committi possunt. An ejus est exercitus? An plebs Parlamento subjecta est? An aliquis rem male potest gerere & læsæ majestatis postulari qui à Parlamento potestatem ducendi exercitum non acceperit? Castella, oppida munita an sunt in potestate Parlamenti, ut quis eorum detentione possit incurrere crimen Majestatis adversus hunc conventum? Atqui si eorum regnum & imperium est, non potest esse perpetuum, quum ad libitum Regis convocetur, & tandiu duret donec ab eo dimitti jubeatur qui vocavit. Quis interim quando non est Parlamentum, regnat & regit omnia? Nonne is Rex est? An ille potest cum regnat, committere crimen majestatis contra Parlamentum, quod tunc non est? Quod

esse in rerum natura non potest, nisi ab ipso formetur & constituatur? Ponamus Regem posse Majestatis reum fieri de proditione quam adversus Parlamentum commiserit, id est, adversus corpus à se creatum & formatum, quis de hoc crimine regis cognoscet? An illi ipsi Judices quos solet constituere ad cognoscendum de omnibus criminibus læsæ Majestatis? Certe *Bancus Regis*, quod est regium Tribunal ut vulgo vocatur, de his omnibus cognitionem habuit. Definiunt quippe Jurisconsulti Anglici eam supremam fuisse Curiam in qua omnia negotia ad Coronam pertinentia tractabantur & examinabantur. Nempe omnia proditionis & læsæ Majestatis & feloniæ crimina ibi judicabantur, idque ex communi Lege, absque speciali Regis mandato. An Judices illi regii & à Rege constituti de regis crimine judicabunt? An cum majestas regis proditione lædi soleat, de majestate alia læsa quæ non extat alibi nisi in sua persona, accusabitur rex ipse & condemnabitur? An dicent Parlamentum de tali casu & causa cognoscere debere? Sola Parlamenti domus superior judiciariam habuit potestatem, & de paribus suis tantum cognoscere debuit, siquando in hoc crimen læsæ Majestatis

inci-

inciderent. Atqui non eſt ex numero illorum Parium Rex, qui ſupremus eorum eſt Dominus, & duplici quidem titulo, quatenus ei ſubjecti ſunt ut regi, eidemque vaſalli ligii id eſt fideles ut Domino. Sic duplici obſtricti juramento obſequium, fidē & ſervitium regi debent, generali, ut ſubjecti regis, particulari, ut Vaſalli domini ſui. Si Vaſallus in dominum ſuum judex ſedere poteſt de crimine capitali, & ſubditus in regem, Parlamentum quoq; de rege id jus ſibi poteſt vindicare. Hodiernum autem Parlamentum quod nihil habet par aut ſimile cum antiquis, qualia fuere quādo ab anterioribus regibus convocabantur, nec caput habet, nec pedes, nec etiam pectus. Primum ſine capite eſt, quia regem ſuſtulit, & ſic caput ſuum ſibimet ipſi abſcidit. Pectus non habet, quia potiorem ſui partem reſecuit, id eſt alteram domū quæ erat Dominorum: Nempe Eccleſiaſticorū ac ſæcularium procerum. Pedes etiam vix habere cenſendum, cum & alteram domum plebeiorum, maxima ſui parte truncarint, quadraginta quinque ex his in carcerem conjectis, & centum circiter fugatis & excluſis. Quod reliquum eſt, Parlamenti nomen habet & ſpeciem ſub ducibus exercitus rebellis, qui ejus autoritate abuti

tandiu

tandiu ſtatuerunt, donec finem optatum conſequuti ſint & tyrannidem ſuam ſtabilierint, tum & ipſum abolituri. In Declaratione ſua, qua factum impium defendere conati ſunt, præ ſe ferunt, tale Parlamentum *aggreſſum eſſe mutare gubernationem Status Tyrannici, vel Tyrannidis, in Republicæ formam & ſtatum liberum.* Apparet his verbis eos regium omne regimen tyrannidem eſſe velle, qualecunq; ſit, & ſic bonos etiam reges pro tyrannis habere, quia nullos poſſunt tolerare. Si enim tyrannum ſolum amovere voluiſſent, talemque vere eſſe crediſſent quē pro tyranno ſuſtulerunt, ſatis habuiſſent, eo ſubmoto qui tyrannidis fuiſſet accuſatus & convictus, alterum ex ſtirpe & familia regia quę plures habet principes regno idoneos, in ſolio collocare. Si non placebat aliquis ex hac domo regnatrice, poterant alterum quemlibet ex principibus & proceribus eligere cui regni gubernationem mandarent. Sed dum dicunt ſe tyrannidē ex Anglia voluiſſe exſtirpare, regalem ſtatum tyrannidis appellatione intellexere. Quod certum eſt. Ex quo colligitur, tyranni elogio Regem Carolum donaſſe, & ſub hujus criminis titulo eum morte multaſſe, non quod tyrannicè regnaſſet, ſed

quod

quod rex esset, quia rex omnis istis tyrannus est & tollendus. Non obscuris indiciis & argumentis ostenderunt hanc sibi mentem fuisse, sed longe clarius ex eorum dogmate id elucescit, quo statuunt ita se regnum Christi in hoc mundo posse stabilire & confirmare, si reges omnes inde exscindantur. Hæc ratio plane Carolum absolvit, quia patet ex his, nullum aliud crimen causam mortis ejus & supplicii fuisse vel judicio Independentium, quam quia regnum teneret. Ideo & tyrannum in elogio capitalis sententiæ vocarunt, ut jam dictum, quia Rex & tyrannus illis synonyma sint. Cur enim istis solis Independentibus Tyrannus fuit, & non aliis subditis? Cur cæteri Angli Presbyteriani non Tyrannum eum nuncuparunt? Cur nec Scoti qui Presbyterio pariter addicti sunt, tyranni appellationem huic regi impegerunt? Secta est igitur quæ de regibus omnibus hoc idem pronuntiat quod tyranni sint. Non etiam vident quantopere sibi ipsis contradicant. Tyrannum quippe appellando fatentur regem fuisse, quem necarunt. Cur ergo alibi asserunt se non regem securi percussisse, sed magistratū, immo ministrum tantum populi? Ita certè Magistratus omnes quos creat populus &

quos tanquam ministros habet, etiam tyranni erunt, & multa millia sic fuerint tyrannorum. Ergo omnes etiam tollendi erunt tanquam tyranni, & ἀναρχία ubique terrarum instituenda. Quod sanè non dubito eorum esse votum. Sin verò soli reges qui regna habent, & qui capita Draconis efficiunt, pro tyrannis ipsis sunt, tum Carolus non fuit magistratus primarius vel etiam minister populi, sed ex eorum regum genere, qui exterminandi sunt, ut regnum Christi in terras de cælo possit retrahi. De Tyranni titulo vidimus, de Proditoris elogio quod eadem sententia continetur, videamus. Jam diximus eum qui tyrannus est, hoc est qui de rege justo ac legitimo in tyrannum deflexit, hoc est in regem injustum & superbum crudelemque, etiam proditorem esse, quia omnia id nomen scelera complectitur & nefaria facta, quæ aliquis injustè regnando committere potest. Uno verbo, si populi majestas sit, ut isti perduelles volunt, nullum est crimen majestatis, ut plura sunt ejus genera, quo non teneatur is qui tyrannus vere dicitur, minimum, medioximum & maximum. In his ergo & proditio erit. Et videndum quid proprie hoc nomen significet, & an de eodem genere criminis ac-

cipiatur veteribus Romanis & Anglis. Leges Angliæ & Statuta Parlamentaria omnia quæ Normannica lingua ſub Normannis regibus facta ſunt, *Proditionem* ſua lingua vetere vocarunt *Treaſon*, quod nos dicimus *Trahiſon*. Quæ *traditio* eſt. Qua voce Latini infimæ ætatis uſi ſunt, cum *proditionem* intelligerent. Hoc nomine Normannicæ omnes illæ leges Anglorum quodcunque crimen læſæ majeſtatis deſignant. Species duas faciunt, unam quæ *alta*, id eſt ſuprema, *proditio* dicitur. Hæc *perduellioni* Romanorum reſpondet, & ſignificat ſubditorum adverſus regem ſuum hoſtilem annimum. Nam *perduelles*, priſco Romanorum ſermone, hoſtes vocabantur. Minima proditio eſt in iiſdem legibus Anglorum, quæ ſcriptæ ſunt Normannica lingua vetere. *Petite Treaſon* vocatur. Quæ ſervi eſt adverſus dominum. Perduellio vero, ſive *alta proditio* Anglorum, quæ Gallis eſt crimen Majeſtatis *in primo capite*, hoc eſt, in primo & ſummo gradu, ſubdividitur etiam in alias duas ſpecies, ut jam ſupra attigimus. Nam aut regis ipſius ſalutem & caput reſpicit, aut conſiliariorum ejus ac judicum. De his duabus lex v. Cod. ad Leg. Juliam Majeſtatis ſic habet: *Quiſquis cum mili-*

tibus

tibus vel privatis, vel barbaris scelestam inierit factionem aut factionis ipsius susceperit sacramentum vel dederit, de nece etiam virorum illustrium qui consilio & consistorio nostro intersunt, Senatorum etiam, nam ipsi pars sunt corporis nostri, vel cujuslibet postremo qui nobis militat, cogitaverit. Videtur hæc facta lex contra rebelles Anglos, qui hac lege utriusque proditionis, ut vocant, sive perduellionis, convicti planè deprehenduntur. Nam & factionem scelestam inierunt cum militibus privatis, & factionis ipsius suscepere invicem & dedere mutuum Sacramentum. Præterea multos de Senatoribus Parlamenti quod Regis semper appellatum est, partim incarcerarunt, partim relegarunt, quosdam etiam necarunt, totamque domum Dominorum, id est majorum gentium Senatorum, sustulerunt. Hæc quæ dicitur *proditio* in legibus Normannorum, quamque esse *perduellionem* Romanorum docuimus, *crimen Majestatis* etiam appellatur, tam Romanis quam Anglicanis Jurisperitis. Ranulphus de Glanvilla in tractatu de legibus & consuetudinibus Anglię lib. 1. c. 11. de placitis quæ pertinent ad Curiam Regis. *Crimen*, inquit, *quod in legibus dicitur crimen læsæ Majestatis, ut de*

nece vel seditione personæ Domini Regis, vel regni, vel exercitus. Quod lib. XIV. c.I. latius explicat de eo, *Qui machinatus fuerit vel aliquid fecerit in mortem Regis vel seditionem Regni, vel exercitus, vel consenserit, vel consilium dederit, vel autoritatem præstiterit.* In legibus Normannicis Anglorum quibus hæc ipsa lex refertur, *proditio* vocatur. In quo crimine non solum patratum scelus, sed etiam cogitatum capite punitur. In aliis factum tantum, non etiam cogitatio crimen habet. Cur igitur *proditorem* in sententiæ Caroli elogio judices sanguinarii eum vocarunt; aut quid per proditorem intellexerunt? Certè proditor secundum leges Anglicanas, proditionis est reus, id est læsæ Majestatis. Atqui jam diximus, Majestatis reum fieri non posse qui ipsa majestas est. *Tyrannum* etiam appellaverat sententia qui perduellis est & majestatis crimine tenetur. Nam is verè tyrannus qui in regem insurgit legitimum, ut ei vitam eripiat & regnum. Hoc est hostilem planè animum adversus regem gerere. Si vero distingui placeat proditionem à crimine læsæ Majestatis, cum utrumque idem sit apud Anglos; videndum erit an proditio in regem cadere queat. Certè proditio etiam criminibus

læsæ

læsæ Majestatis accensetur, sed tanquam species, cum majestatis crimen generis appellatio sit. Qui dux exercitum hostibus prodit, qui castella & præsidia regni curæ suæ commissa tradit in manum hostium, qui rem malè gerit dolo vel ignavia fraudi proxima, qui cum possit debellare copias hostium, illæsas dimisit, qui urbem obsessam cum posset capere, non cepit, proditionis postulari possunt, in qua etiam læsæ majestatis crimen versatur. Ita Miltiades, cum urbem in Insula Paro copiis è navibus eductis obsidere cœpisset, & re infecta Athenas cum classe rediisset, proditionis accusatus est, teste Æmilio Probo. Hinc Tacitus in Majestatis crimine explicando, *proditione exercitus* committi illud dicit, plebis seditione, ac re malè gesta. Cum his tribus majestas Principis vel populi minuatur, *proditio* propriè sumpta alia est ab eo scelere quo plebs ad seditionem incitatur contra regem. In legibus & Statutis Anglicanis proditionis crimen vel læsæ majestatis est, cum quis magnum aut privatum regis sigillum effingit aut falsam monetam cudit. Quæ propriè non est proditio. Ita de aliis multis casibus, quos longũ esset & nihil attinet referre. Videamus igitur an proditio propriè sumpta in regem

cadat. Ut majestatis crimen in eum non competit, quia majestas in imperio est & principis dignitate, quam ipse proinde non posse lædere & imminuere intelligitur, multò minus proditio in eum cadere putanda est. Nam videri posset utcunque propriæ majestatis reus, ut jam suprà monstravimus, qui sua jura dignitatemque non defenderet, sed eam lædi aut minui pateretur. At qua ratione proditionis contra se argui possit non video, qui rex sit. Incredibile quippe est proditorem sui regni posse videri, nisi insaniat. Magis capit ut quis vim sibi afferat & necem consciscat. Nam vel fastidio vitæ hoc facere solent interdum homines, vel ex desperatione, vel ex nimio desiderio suorum quos amiserint, vel ex amore. Fuere & sapientes, qui ut senii molestias evitarent, vel ignominiam superbi victoris, vel morbi impetibilis cruciatum, vitam ejurarũt & ad mortem tanquam ad portum confugerunt. Si cui vero regnum grave esset & onus imperii non ferendum videretur, posset illud deponere eodem modo quo quis vitam gravem abjicit, vel eo se abdicare, ut quosdam reges fecisse constat, olim Diocletianum, & nostra ætate Carolum Quintum. Certe qui morte quasi leviore vitam importu-

nam

nam & molestam commutare sponte vellet, non mortis genus eligeret crudele & per tormenta diu trahendum. Simplici plaga defungi optaret. Similiter qui regnum relinquere destinabit, simpliciter & semel id faciet, se detrudendo in privati fortunam. Non illud sibi extorqueri cupiet per partes, & cum crimine, prodendo interim exercitus suos, interim oppida munita hostibus tradendo, & populum suum ejus furori exponendo, eundemque in media penetralia aulæ suæ admittendo. An quis ita regno se privari præoptaret, ut ignominiam insuper sua sibi voluntate accerseret, & cum scelere illud mallet amittere, quam innocenter & sponte sua se eo exuere? Compos suæ mentis non esset. Qui ad mortẽ tanquam ad remedium miseriarum volens currit, non per carnificem sibi caput resecari, aut se laqueo suspendi patitur, sed sua manu uti solet. Idem est de regno quod à volente deponitur. Non igitur cadit in regem suæ mentis compotem ut populum seditionibus distrahat, exercitus suos hostibus debellandos tradat, factiones contra se procerum suscitet, atque ut postremo semet ipsum arbitrio inimicorum permittat. Quomodo ergo proditor sui populi Carolus, sui Parlamenti?

Bellum, inquiunt rebelles, contra Parlamentum suscepit. Parlamento populus repræsentatur: Ergo. Immo vos contra ipsum prius. An ille rebellis in Parlamentum suum fuit, & populi sui perduellis? Hoc unum supererat scilicet ut elogio sententiæ adderetur. Atqui proditor & tyrannus, idem qui & rebellis. Scilicet societatē cum hostibus externis Rex iniit, ut populum Angliæ opprimeret & exscinderet? Hæc enim proditio quoque est. Quis de hoc illum vel cogitasse arguit? Plebem seditione incitavit & armavit, ut Parlamentum everteret? Hoc scelus vestrum est, ô Rebelles! Numquid Nobilitatis ordinem cum Ecclesiastico sustulit? Criminis hoc vestri opus, ô Perduelles. Ergo ille proditor qui nullam fecit proditionem, vos innocentes & sancti qui hæc omnia admisistis, & pro cumulo & fastigio sceleris adjecistis mortem ignominiosam regi vestro manu carnificis illatam? Quod Rex fecit non rebellio fuit, non enim reges rebellant, sed rebellionis reprimendæ conatus. Sed Standardum suum, hoc vexillum est regium, in signum belli extulit. Quando aut quare? Ubi arma contra se mota rebellantium subditorum vidit, tum se cogi passus est ad defensionem sui juris & dignitatis.

tatis. Nec diffitentur perduelles se primos ad arma contra regem ivisse, sed eum bello causam dedisse affirmant. Quo modo? Eo certè quo latroni causam dat viator cum crumena sibi & vitam auferendi, quia crumenam petentibus non statim tradiderit, aut se defendere tentaverit. Quinque rationes afferunt quibus videri volunt grandes isti latrones Regem in bello sumendo priores partes occupasse, aut saltem occasionem ad id dedisse. Primam, quod diceret militiam terra marique absolutè sui juris esse. Secundam, quod intenderet potestatem se habere vocandi quando vellet Senatus, ejusque dissolvendi. Tertiam, quod vocis, ut vocant, negativæ copiam sibi vindicaret. Quartam, quod de Equestri ordine judicandi, dignitates conferendi majores minoresque quibus vellet, autoritatem sibi defenderet, item burgos erigendi & *corporationes*, ut loquuntur. Quintam, quod eas prærogativas arrogaret sibi quæ ipsi per leges non debebantur. Sed hæc omnia jura esse Angliæ regalia, & coronæ adnexa, quibusque adeo omnes anteriores reges usi liberè & plenè fuerunt, jam supra abunde demonstratum est. Ergo si pacatos habere Rex voluit regni sui rebelles, debuit om-

nia in quibus regia majeſtas conſiſtit, projicere, & ipſis conculcandam præbere autoritatem ſuam ſolo nomine regio retento. Quaſi dicerent; aut depone omnem regiam poteſtatem quam accepiſti à majoribus, aut pugnemus. At Rex cui vita ipſa carior debuit eſſe ſua dignitas, quam naturæ jus, ſucceſſionis lex, & paterna hæreditas ipſi dederunt, ſigna canere juſſit. Hæc belli cauſa fuit, quia rebelles ſubditos, ut ſceptrum ſibi de manibus extorquerent, arma contra ſe capere auſos, conatus eſt armis repellere. Pari ratione & Carolum II. primi filium natu majorem, hæredemque legitimum, quia regnũ hæreditarium & paternum armis repetitum venit, ſimilis arguent criminis, & ſi eum tenerent, eodem quo patrem ſupplicio, quaſi & ipſum quoque ejuſdem ſcilicet rebellionis & læſæ majeſtatis reum afficerent. Quid reperiri poteſt iniquius hominibus imperitis, præcipue ſi improbitas ad inſcitiam acceſſerit? An ignorarunt teterrimæ iſtæ belluæ, quando Vaſallo quod promiſit dominus non preſtat, id feloniam non vocari, ſi vero fidem ſacramenti fallat Vaſallus, quam domino dedit, id eſſe proditionem, id eſt feloniam? Atqui majore fidelitatis vinculo tenetur ſubditus regi,

quam

quam Vaſallus domino. Utroque vero tenentur vinculo Anglici regnicolæ, tanquam Vaſalli regis, & tanquam ſubditi. Quomodo ergo illi qui nullum non genus proditionis erga regem ſuum dominumque commiſerunt, proditores non erunt, & Rex eorum & dominus proditionis crimine arguetur, & tanquam proditor capite plectetur à ſuis Vaſallis & ſubditis, cum is per feudi & ſubjectionis naturam non poſſit proditionem in eos committere qui Vaſalli ipſius & ſubjecti fuere? Tertium elogium trucis ſententiæ fuit, regem eſſe *homicidam*. Quomodo ille homicida? An ut David, cum adulterium cum homicidio conjunxit? An ut Salomon, cum & fratrem majorem natu interemit & Joabum in Tabernaculo ipſo cornu altaris tenentem trucidari juſſit? An ut Saul qui primus Rex Judæis à Deo datus cum octoginta quinq; ſacerdotes in veſte Pontificali necaſſet, & eorum civitatem exſcidiſſet, viris mulieribus, & pueris lactentibus in ea occiſis, nihilominus *Vnctus domini* in ſcriptura vocatur? An, ut ad Chriſtianos veniamus, ut Conſtantinus qui Criſpũ naturalem filium & uxorem Fauſtam occidit? Hæc parricidia ſunt, non ſimplicia homicidia. Conſtantius ejus filius, à cognatorũ ſanguine par-

parricidales manus non abstinuit, Constantino patruo necato & Dalmatio Cæsare. Multos alios è proceribus curavit interficiendos. Quid, ut alios in medio relinquam, de Theodosio dicendum, qui septem hominum millia immissis in civitatem Thessalonicam cohortibus interfecit? Punire quidem hoc modo voluit seditionem Thessalonicensium qui præfectum urbis ob capitale supplicium unius aurigæ, cui favebant, ab eo decretum, occiderant, sed excessit medicina modum. Ad nostra tempora ut descendamus, quid laniena Parisiensi crudelius? Redeamus ad Imperatores non Christianos. Quot millia sæpe letho dederunt hominum hanc fidem profitentium, cum nemo tamen Christianorum quorum parentes & propinqui pro fide martyrium passi fuerant, Cæsares qui id fecerant, tyrannos umquam aut proditores aut homicidas appellaverit? Theodosium toties homicidam non alia pœna affecit Christianus Episcopus, quam à mensa Domini removendo. Non malis aliorum exemplis defendere postularem si quid tale actum esset à Carolo, sed in comparationem ea affero, ut ostendam, nihil ipsum tale patrasse quod pii &

sapien-

ſapientes & Chriſtiani etiam reges ſine convitio & querela ſubditorum ſuorum perpetrarunt. Sed Carolo imputant multorum millium Reformatorum cędem in Hibernia per Pontificios peractam. Illam vero nec juſſu ejus nec mandato commiſſam fuiſſe conſtat. Rexque ipſe tot firmis argumentis hujus ſanienæ conſcientiam ab ſe removit, & innocentiam de hoc facto ſuam probavit, ut nemo, niſi falſò & injuſtè eam illi poſſit tribuere. Remitto ſuper his lectorem ad opus illud regium & incomparabile Iconis Baſilicæ, ubi ſe de iſto crimine egregie purgavit, ut de aliis quæ ei objecta ab inimicis fuere & rebellibus. Hoc enim artificio jam inde ab initio harum turbarum uſi ſunt perduelles, ut omnia dicta factaque regis in crimen & accuſationem traherent, quò eum odioſum redderent ſuis, ut ſic facilius ad id exequẽdum, quod jam pridem animo conceperant, venirent. Numquam enim potuiſſent id ſcelus perfectum dare quod diu moliti fuerunt, niſi per populi in regem odium, & eas criminationes quibus ad Papiſmum eum inclinare, & religionis mutationem meditari, rumoribus falſis & malevolis diſtulerunt. Hinc magna in illum invidia conflata, & averſi ab eo om-

nium

nium animi. Novæ quædam formulæ Liturgiæ receptis insertæ jactabantur, & aliæ indifferentes cæremoniæ, quæ fidem hujus rei facere videbantur. Quod tamen falsum esse postea constitit, vel ipsorum Independentium judicio, qui nihil ei tale, cum omnia crimina facta fictane in eum conquirerent & congererent, quibus quasi jure condemnatus videri posset, exprobrarunt. Ad horam ipsam mortis Rex testatus est, se nihil tale cogitasse, & in ea se mori religione quam à teneris unguiculis imbibisset & cum lacte suxisset. Quod non factorum genus in crimen traxissent ad regem reum peragendum, cum ei Rupellam captam objectarint inter scelera capitalia quæ arguitur commisisse: Ex hoc uno capite cætera discantur. Rupellenses rebelles Galliæ Rex Ludovicus in suam potestatem redegit. An eos rebellare coëgit Carolus? Quid igitur ipsi istic imputatur? Recepta scilicet urbs à rege suo, & non defensa ab eo qui nihil juris in ea habuit. An quia Reformati erant, Rex eos reformatus protegere debuit & rebellioni suffragari? Sane auxilium eis rogatũ submisit. Si nõ satis bene res gesta est, quid hoc ad regem, ut inter crimina ipsi deputetur à subditis suis eque rebellibus, capite

luen-

luendum? Hiſtoria vero ſic ſe habet, ut ex fide dignis eam accepi. Rex Carolus ſtatim poſt contractum cum Filia Franciæ matrimonium, commodavit Regi Ludovico ex ſua claſſe navem unam cum adverſus Italos & Genuenſes bellum ille moliretur, & conceſſit præterea, ut ſex aut ſeptem naves de mercatoribus Anglis conductas haberet, ſi modo earum domini vellent, hac tamen conditione nominatim impoſita, ne illæ naves contra Reformatos, à rege militare cogerentur. Una ergo tum navis à Carolo Britanniæ rege Ludovico regi Franciæ commodata, ſexq; aliæ de mercatoribus conductæ per eum qui regis negotia ibi curabat. *Agentem* vocant. Sub idem tempus viginti naves bellicæ ab Hollandię Ordinibus regi Galliæ ſubminiſtratæ fuerunt, ſub Amiralio Hautanio. Hæ ſociatæ cum navibus illis Anglicis, pręter Regis Caroli voluntatẽ, & promiſſa Regis Ludovici, impetum cum feciſſent in claſſem Rupellenſem, eam diſturbarunt & diſſiparunt, pluribus navibus captis, partim demerſis. Qua de re queſtus eſt per Legatum ſuum Rex Angliæ, quod ſibi pacta fides ſervata non eſſet à Rege Francię. Contra hęc Rex Ludovicus tranſferre culpam in Rupellenſes, qui pacem

tur-

turbassent fœdusque fregissent quod secum fecerant, conciliante ipso. Proinde nō debere ea re affici, cum potius ejus iracundia justior esset in Rupellenses, qui pacem per ipsum inter partes firmatam ruptum iverant. Repetiit nihilominus naves suas Rex Angliæ, quæ & restitutæ sunt. Nec sic tamen ille placatus bellum Franciæ ultro indixit & Rupellensibus petentibus auxiliares naves submisit, quæ bis terve ex Anglia profectæ nihil adjuvare obsessos potuere, sed irritæ recessere. Ejusmodi enim opera ab obsidentibus Gallis facta sunt, ad intercludendum ad Rupellam aditum, molibus constructis, & aggere miræ firmitatis in mari jacto, quem naves Anglicæ nulla vi perrumpere potuerunt. Quid ergo in his quod vitio verti Regi Magnæ Britanniæ queat? Rumor tum in Gallia per ora omnium ibat, Regem Angliæ non alia conditione voluisse auxilium quod miserat Rupellensibus, efficax esse, nisi se illi in clientelam & fidem darent. Quod cum illi facere abnuissent, ita ostentatam potius quam datam opem. De hujus rumoris veritate nihil possum promittere. De quo tametsi nihil dubitandum foret, non tamen flagitium capitale Rex commisisset, aut suppetias in totum non ferendo.

rendo Rupellensibus regi suo rebellibus, aut solum conatum eis auxiliandi ostendendo potius quam præstando. Aliud est magnum crimen quod objicitur Regi, nempe quod è sacramento præberi à regibus solito, cum coronam accipiunt, verba quędam solennia detracta fuerint cum hic rex coronandus juraret. Sciendum est, hoc sacramentum quod reges in multis locis præstare ex antiquo soliti sunt, non magis eos obligare posse, quam leges quas ipsi ferunt, vel quas latas confirmant. Nam in legibus ferendis semper præ se ferunt sese iis devinciri velle & secundum eas vivere, cum tamen revera iis soluti sint. Ita esse ut dico vel illud ostendit, quod reges qui sine controversia merum imperium habent & potestatem nullis legibus coërcitam, jurare etiam nunc consueverunt populo suo, ut populus vicissim regi. Sed hæc duo juramenta diversæ naturæ sunt. Populus regi jurat fidelitatem; non populo Rex. *Fideles* dicti inde ab eo sacramento, quo fidē & obedientiam promittunt regi suo subjecti. Rex vero nec fidem, nec obsequium, nec obedientiam subditis suis jurat, sed se eos esse defensurum & conservaturum & secundum leges regnaturum. Et certum est reges multos ut benevolentiam & gra-

tiam acquirerent populorum quos sibi bello subjecerant, sponte sua ad hoc jusjurandum se demisisse. Et quia de Angliæ regibus sermo est, an credibile est Guilielmum qui armis imperium Britanniæ sibi quæsivit, à populo coactum fuisse ad tale sacramentum, quale ipse exegerat, concipiendum? Certe ab illo tempore & regno Gulielmi repetenda est formula sacramenti, quo reges Angliæ cum coronabantur, usi fuere. Nec tamen credendum est eandem semper fuisse, aut nihil in ea immutatum sub diversis regibus. Nam cum à regum voluntate plane penderet quomodo jurarent, non potuit certa verborum solennitas ab omnibus exigi, quā non liceret mutare. Scribit Aristoteles ex illis antiquorum regibus, quibus μοναρχικὴν potestatem tribuit, alios jurasse, alios non. Sed illud jusjurandum tunc videntur tantum præstitisse cum jus dicerent. Sic enim scribit lib. III. de Republica cap. XIV. Καὶ πρὸς τούτοις δίκας ἔκρινον, τοῦτο δ' ἐποίουν οἱ μὲν οὐκ ὀμνύοντες, οἱ δ' ὀμνύοντες, ὁ δὲ ὅρκος ἦν σκήπτρου ἐπανάτασις. *Præterea & causas judicabant, sed hoc faciebant quidam jurejurando interposito. Alii non jurabant. Iusjurandum autem erat sceptri elevatio.* Videntur eo modo hi jurasse reges, quo-

modo

modo sub posterioribus regibus judices & magistratus jurare soliti erant, se nempe secundum leges esse judicaturos. Priscorum quippe regum præcipuum fuit officium, judiciorum exercitio. Ad hoc exemplum & reges posterioris ævi jurare consueverant, cum coronationis eorum celebraretur solennitas, ubi majores annis facti fuerant, & juris reddendi capaces. Quod præcipue usurpatum in regnis hæreditariis. Inde etiam proditus mos, à judicibus sive magistratibus, quibus aut populus aut princeps jurisdictionem mandabat, tale jusjurandum postulari quo jurabant se *judicaturos esse secundum leges*. Boni principes Romæ cum consulatum inibant, prisco more jurare solebant, ut de Trajano testis est Plinius in ejus Panegyrico, his verbis: *Peracta erant solennia comitiorum si principem cogitares, jamque se omnis turba commoverat, quum tu mirantibus cunctis accedis ad consulis sellam, adigendum te præbens in verba principibus ignota, nisi cum jurare cogunt alios.* Nam tum magistratus & judices omnes jurabant in verba principis, cum principes injurati essent. At Trajanus tum Consul renuntiatus more privatorum Consulatum auspicantium jurare voluit. Idem Plinius ibidem;

ibidem: *Imperator ergo & Cæsar & Augustus & Pontifex maximus, stetit ante gremium consulis, seditque consul, principe ante se stante, & sedit inturbatus, interritus, & tanquam ita fieri soleret. Quin etiam sedens præbuit jusjurandum*, id est verba jurisjurandi suggessit, *& ille juravit, expressit, explanavitque verba quibus caput suum, domum suam si sciens fefellisset, Deorum iræ consecrat.* Subjicit protinus idem autor: *Ingens Cæsar, & pro gloria tua, sive fecerint illud postea principes, sive non fecerint.* Certe non fecerunt, nec ante Trajanum alius fecit. Nec minor propterea ille fuit neque ita jurando magis quam alii principes judicio populi aut Senatus se obnoxium fecit. Antiqui judices Justiniano teste, leg. XIV. Cod. de judiciis, priusquam judicialem calculum acciperent, jurabant, *omnino se secundum veritatem & legum observationem judicium esse dispositures.* Postea ut in Novellis scriptum est, jurabant, *Se facturos secundum quod sibi melius & justius visum esset.* Atque ita etiam soliti jusjurandum præstare in Anglia judices à Regibus dati. Si contra jusjurandi fidem, non secundum leges judicium exercuissent, ab ipso rege qui eos constituerat, poterant removeri, atq;

etiam removebantur, ſicut & moris in Anglia fuit. Nam cum judices omnes ille creabat, tum ſummum regni *juſtitiariam*, ut vocabant, qui dignitate omnes regni proceres, poteſtate cæteros magiſtratus antecellebat. Hic etiam à Rege ponebatur & deſtituebatur. Regem vero ſi contra leges judicaſſet & jusjurandum non ſervaſſet, quis poterat ideo accuſare, condemnare & abjicere? De his regibus præcipue loquor, qui non populi ſuffragiis regnum debent, ſed legi ſucceſſionis. Certe jusjurandi hodierni obligatio, quod præſtare ſolent qui hæreditate accepta regna poſſident, non magis eos jure adigit, ſi contra id faciant, ad deponendum imperium, quam antiquos illos, de quibus Ariſtoteles, jusjurandum quod cauſas ex tribunali diſceptaturi præſtabant. Nam cum ſoluti legibus ſint quas faciunt, etiam jurisjurandi obligatione non tenentur, qua promittunt ſe ſecundum leges eſſe imperaturos. Pari quippe modo obligantur ad leges quas faciunt obſervandas & ad jusjurandum quod præſtant. Officium quidem ſuum ſi facere velint, utrumque tenentur implere, ſed ſi non fecerint, ſuperiorem non habent à quo judicari poſſint. Legibus ſe dicunt ſolutos eſſe, *& tamen*

legibus

legibus vivere, ut est in Institutis. Similes his voces Cæsarum passim in jure Romano occurrunt: *Proprium esse Imperatoris legibus vivere. Principem decere leges servare.* Pene etiam divinum est quod Theodosius & Valentinianus Imperatores scripsere leg. IV. Cod. de Legibus & Constitutionibus Principum. *Digna res est*, inquiunt, *majestate regnantis, legibus obligatum se principem profiteri. Adeo de autoritate juris nostra pendet autoritas. Et revera majus imperio est submittere legibus principatum.* Aurea plane verba, quæ utinam Principibus frequenter inculcarent qui eos accedunt, & qui in aulis eorum versantur. Quid autem majus aut melius possunt in sacramento quod præstant promittere ac profiteri, quam se *legibus esse obligatos, & supra se leges esse, non se supra leges?* Sed sive jurent hoc, sive non jurent, officii sui ratio ad hoc eos penitus adstringit, non vis sacramenti. Boni viri in his quę se decet facere, non magis jurisjurandi virtute se teneri existimant, quam simplici promissione. Lubentius quinimmo ad jurandum proni sunt, qui fallendi animum habent. In regibus autem mos ille jurandi qui hodie receptus est, cæremonialis est tantum, nec plus præstat quam illa pro-
fessio,

fessio, de qua loquuntur Imperatores lege supra citata. Quod enim percussores regis Angliæ ex eo sacramento quod reges hujus Insulæ tempore coronationis suæ præstare soliti sunt, probare contendunt regnum hoc hæreditarium non esse, fallere potius videntur voluisse, quam falli potuere. Non enim possunt ignorare omniũ hodie regum Europæ hunc esse morem. Sciunt etiam, aut scire debuerunt, non ab illo sacramento reges regnum auspicari, sed etiam regnare solitos antequam juraverint. Ut coronatio solennitas est quæ non facit regem, sed decorat, ita nec sacramentum quod in ea præstatur, regnum regi dat, quod successio defert vel infanti. Isque Rex dicitur & habetur etiam antequam coronam capiat, quæ adulto demum imponitur cum solennitate aliqua; quæ ornamentum potius censetur & honoris accessio, quam dignitatis regiæ vel imperii collatio in regnis hæreditariis. Et sic statutum est ab omnibus Angliæ judicibus primo anno Regis Jacobi. Hodie extant exempla regum nondum coronatorum, qui tamen reges sunt. Eodem autem tempore quo corona donantur reges, etiam jusjurandũ præstant. Et sic constat pro regibus etiam

habitos

habitos qui nondum ſacramentum præſtiterunt. Hujus jusjurandi ratio alia in regnis quæ ſuffragio populi dantur, alia in illis quæ dat ſucceſſio. Qui regem eligunt, conditiones interdum ei proponere regnandi ſolent, de quibus obſervandis jusjurandum quoque ab eo exigunt, ut ex ſua parte illud & ipſi præſtant. Si talis pactio non interveniat eligentes inter & electũ, quæ mutuo ſacramento firmanda ſit, tamen is qui eligitur, quaſi perpetuus judex à populo creatus debet jusjurando cavere, leges regni quæ latæ ſunt, & quas ex conſilio primorum populi laturus ſit, ſe eſſe ſervaturum. In hæreditariis regnis alia cauſa eſt ſacramenti quod præſtant reges. Ut enim hæc imperia ut plurimum armis quæſita, ab uſurpatione initium ceperunt victores, ut cum bona gratia genti victæ poſſint imperare, plura eis privilegia conſueverunt indulgere, quæ ut populo perpetua maneant beneficia, non ſolum ipſi ſe ad ea ſervanda propria voluntate jurati obligant, ſed etiam ſucceſſores ſuos ad ſimile ſacramentum adigunt. Tale ſane fuit ſacramentum à Guilielmo Conquæſtore Angliæ à ſe ſubjugatis ſuoque imperio ſubjectis præſtitum. Succeſſores ejus idem ſequuti ſunt, quorum ſacramenti præſtandi

di hæc præcipua fuit ratio, ut populo Angliæ confirmarent leges & privilegia ab anterioribus regibus ei concessa, nominatimq; *Leges, consuetudines & immunitates Cleró datas per gloriosum regẽ Sanctum Eduardum*, secundum Dei legem & veram professionem Euangelii stabilitam in regno *& congruentem regum prærogativæ.* Sequebatur & articulus in eo sacramento, *De pace & concordia custodienda, secundum ipsius vires, Deo, Sanctæ Ecclesiæ Clero & populo.* Tertius erat quo se curaturum promittebat ut *justitia in veritate in omnibus suis judiciis administraretur.* Quartus & ultimus clausulam habuit quam truncatis aliquot vocibus immutatam fuisse in sacramento quod Rex Carolus præstitit, crimini ipsi datum est, *Quod populo concederet tenere & observare leges & justas consuetudines quas regni communitas habet*, & quod eas defenderet & conservaret quantum in ipso esset. Hîc objicitur Regi, quod loco *Legum & consuetudinum quas communitas habet*, esse oportuerit *consuetudines & leges quas vulgus elegerit.* Quæ verba sensum idoneum non efficiunt, aut habent contrarium legibus ipsis regni & statutis Parlamenti. Quid est enim *leges eligere*? An possunt probare in populi arbitrio fuisse legũ

eligendarum licentiam? Nam ne condendæ quidem ullius legis populus habuit potestatem nisi in Parlamento à Rege vocato. Nec sane ulla lex ab ipso Parlamento lata vigorem legis habuit vel autoritatem nisi assensu regis approbata & firmata. Privata acta Parlamenti quæ sine rege fiebant, neque cives neque peregrinos constringebant, ut constitutum est Statuto anni XXXVII. Henrici VI. cap. XV. & decimi tertii Eduardi IV. cap. VIII. Falsissimum ergo est quod ex illa clausula commentitia arguunt, potestatem populo fuisse leges habendi & sibi faciendi quas vellet. Quod an stare possit, ex his quę supra diximus, probari potest. *Ajunt* regis defensores, fieri posse ut ea clausula in aliquot antiquis exemplaribus formularum regii sacramenti extiterit, sed in desuetudinem abiisse, quod commodam significationem non haberet. Certe non aliter accipi potest quam de legibus quas populus in Parlamento legitimo per regem convocato sanciverit vel elegerit, accedente Regis ipsius consensu stabilitas. Ut hoc crimen ad regis necem ea verborum formula valeret, debuerunt ostendere jussu ejus illa fuisse detracta. Ponatur & hoc, an crimen capitale id Regi? Atqui ne capitale quidem ei fuerit contra leges fecisse, cum nec judices

dices ipsi qui sub regibus constituti jurarāt se secundū leges esse judicaturos, si id non fecissent, capitis supplicio umquam luerint. Multo minus id regi sit capitale qui supra leges est, vel hoc ipso quod earum pœnam remittere noxiis potest, vel in atrocissimo scelere deprehensis & convictis, ut est *summa*, quam vocant, *proditio*. Per eas ipsas leges ut sit superior legibus accepit, quarum gratiam facere potest in multis casibus per suum illud, *Non obstante*. Quod in omnibus legibus à Parlamento factis obtinuit. Capitalium, ut dixi, delictorum remissio, quæ à voluntate regis pendebat, & illud axioma juris Anglicani, *Regem non posse facere injuriam*, satis evincunt legibus eum solutum fuisse, haud secus quam alios principes qui μοναρχικὸν imperium obtinent. Inter jura Regis Angliæ hoc etiam fuit, ut ex proprio placito & absoluta autoritate posset quemlibet in carcerem conjici jubere, & tandiu ibi retinere quandiu vellet, ut ostendit Richardus Cromptonus in libro de Parlamento. Cum civis in civem litigat, per actionem & processum, ut loquuntur, cum eo experitur, si contra regem in simili casu agere velit, id fit per petitionē, jure quo Angli semper usi sunt. Sed ipse in persona non est subjectus examini nec judicio, nec legibus interrogari

potest. Legibus ille quidem, ut alii reges, vivere debet, sed si non fecerit, & jusjurandum non servet, non tenetur alteri rationem reddere nisi Deo. Frequentissimæ subditorum querelæ contra reges ex onere tributorum oriuntur, quibus se gravari quiritantur. Salomon ingentia tributa populo Israëlitico imposuerat, quibus ingentem opum vim quæsivit, contra expressum Dei mandatum, quo Regibus Israëlitarum interdictum erat divitias amplas adgregare. Nihilominus Rex mansit & sapientissimus mortalium audiit. Regi Carolo si tale quid in mentem venisset facere, quid plus fuit dicturus accusator ejus, qui in defensione parricidii ab illis tyrannis commissi, non dubitavit affirmare, *Si regem non modo decollassent, sed & in quatuor partes corpus ejus secuissent, nihil facturos fuisse pro merito flagitii, quod admiserat?* Certe cum Rex vellet tributum Classi imponere, sapientes regni sui, id est legum & consuetudinum peritos ad se vocavit, ut rogaret an id sibi liceret. Cum illi respondissent licere, sic fecit. Sed mox cum intellexisset id populo non placere, per actum Parlamenti, non coactus sed volens id revocavit. Hoc tamen quasi grave crimen illi impingitur ab accusatoribus. Si peccatum ullum ejus hac in re fuit,

statim

ſtatim monitus & pœnitentia ductus id emendavit. Quid ergo mali commeruit? An necem, quia pœnituit? Beneficii potius loco & gratiæ hoc illi fuit imputandum. Sed quid de ejus accuſatoribus & percuſſoribus hic dicemus? Nõne eos regem ſuum diceres ideo ſuſtuliſſe, ut poſſent ſine ulla lege, ſine jure, ſine autoritate tributum Anglicano populo imponere hebdomadatim ſolvendum triginta trium millium quingentarum & decem librarum. Præter iſtas actiones etiam extorſerunt à civibus Angliæ vigeſimam & quintam partem omnium ſuorum bonorum, & præterea vectigal ſuperindixerunt omnibus rebus, quarum uſus aliquis eſt, intolerandum. Poſtremò omnium honeſtorum virorum bona & poſſeſſiones ſequeſtrarunt, tam in Eccleſia quam in Republica, ſub prætextu *Malignantium*, quos vocabant, & delinquẽtium, quos & inauditos condemnarũt, contra jura omnia & leges Angliæ. Ita corvi lupique raptores in fabula facile ſibi ignoſcunt, columbaſque & agnos rapacitatis inſimulant. Catilinas & Cethegos, Claudios, Antonios & Cæſares audire videor Cicerones & Catones tyrannidis arguentes. Nonne tempus eſt, ſi umquam fuit, ut Angli clament, *Porro Quirites, libertatem perdimus.* Adeo hoc

tempore exulat ab illa Insula, ut ne verba quidem libera sint. Nam mutire nõ solum plebejis, sed etiam quibuscunque periculum est. Et cui non mirum videatur cum rege amissam fuisse libertatem & cum Republica natam tyrannidem? Ut ad hoc venirent, qui scelus istud jam pridem meditati fuerant, hac arte usi sunt, ut criminationes varias contra Regem in vulgus spargerent, quibus eum in odium & invidiam adducerent. Quæ machinationes dolique non prius patuerunt, quam res in execrandum parricidium desiit. Levia quæque vitia ita exaggerabant, ut de his crimina majoris abollæ facerent. Ne post mortem Regis quidem cum omnia sedulo conquisissent, per quæ merito supplicio ab his affectus Rex videri posset, quicquam morte vel in privato dignum protulerunt, nedum in rege. Omnia inania, frivola, vel non probata, vel in crimen maligna interpretatione detorta, vel solis suspicionibus & conjecturis subnixa, vel etiam millies refutata. Nonnulla etiam in medio belli æstu commissa, quæ justius in rebelles retorqueri possent, quibus causa omnium malorum, quæ Anglia hactenus perpessa est, & in posterum est perpessura, tribui debet. Quis non rideat, quod impedita inter Lon-

dinum & Oxonium commercia, inter Regis crimina recensetur? Cur non adjunxerunt cum hoc actum est, tum Oxonium regis arcem & præsidium fuisse, & Londinum rebellium? Debuit ergo annonam ultro submittere suis hostibus Rex & se ipsum commeatu intercludere, ut tanto citius in eorum potestatem qui eum erant trucidaturi, venire posset! Adeo autem veris & idoneis accusationis causis deficiebantur, ut hanc etiam pro maxime criminosa posuerint, quod sanctos illos viros, à quibus postea condemnatus est & necatus, non *Sanctos* soleret appellare, sed *Brunistas* & *Sectarios* & *Independentes*. Grande hoc sane crimen in rege. Debuit enim sanctos illos venerari & adorare pro eo quod rebellionis in ipsum autores & flabellatores fuerant. Si verum fateri vellent aut possent, hæc gravissima omnium causa fuit, vel etiam unica, quæ Regi caput amputavit. Hoc enim eum tyrannum fecit, hoc proditorem & homicidam. Noluit Rex concedere tali sanctitati nec sceptrum ei suum tradere, quæ sola regnare merebatur, utpote quæ Christi regnum in terris constituit, cum quo regnum mundi non potest consistere. Quicunque igitur ubicunque terrarum reges erunt qui tales sanctos regnare pro-

hibebunt, simili pœna luere id debent, & capite deposito, non corona tantum, locum facere sanctis & cum his Christo regnaturo. Eodem crimine cum rege, id est nullo, concidit etiam Nobilitatis ordo, qui domum superiorem Parlamenti & dominorum constituebat. Quid enim proceres meruerunt, ut nihil loci amplius nec ullam partem in Reipublicæ administratione haberent, quam aliquando soli secundam à rege habuere, semper præcipuam? Si universa Nobilitas in unum corpus coire & conflari potuisset, cervicem ei æque audacter dempsissent ut Regi desecuerunt, ut ea esset forma status quam optarunt, populus sub tyrannis sine rege & nobilitate. Nuper enim illi Angliæ tyranni decretum fecerunt de novo fidelitatis ab omnibus sacramento præstando, & Reipublicæ, sicut nunc est constituta sine *Rege, & Dominis*, hoc est Optimatibus. Debuerunt addere, *& cum quadraginta tyrannis*. Quo enim alio nomine merentur appellari, qui re & factis se id esse probarunt? Nam quis eos constituit in populo supremo judices & duces? An Populus? An Parlamentum? An Rex? Immo ipsi semet ipsos, vi & armis. Ita tyranni sunt & usurpatione & administratione. Quis etiam jus illis dedit Status

Rei-

Reipublicæ immutandi, & pro regali haud ſcio qualem, popularem an militarem, inſtituendi? An quia meliorem eſſe judicarũt popularem? Unde homines rerũ imperiti hoc didicerunt? Si hoc revera eſt, cur militaris eſt, non popularis quem fecerunt? An quia liberũ ſtatũ habere voluerunt? Quaſi liber ſit qui ſub militibus eſt, & militum ducibus. Cur igitur libertas nunc minor eſt in Anglia quam ſub regibus fuit? Omnis mutatio præterea tametſi videatur in melius fieri, ſemper peſſima eſt. Sed unde nobis probabunt id eſſe melius quod elegerunt, quamvis veræ & liberæ Reipublicæ regimen inſtituiſſent? Non diſputabo hic quodnam ex tribus gubernandi generibus optimum ſit, cum ſua incommoda ſingulis adſint. Non etiam rationes ab aliis allatas repetam, quibus multi pro ſuo quiſque judicio & guſtu meliorem eum eſſe qui magis placebat, probare contenderunt. Poſſem enim & alia proferre argumenta quibus oſtenderem non eſſe peſſimum regium, immo & optimum, cum bene adminiſtratur. Dicam obiter tantum, non ſimpliciter hunc aut illum eſſe præferendum, ſed prout nationes ſunt, popularem illis aut regalem magis eſſe conducibilem. In Oriente ſemper reges fuere. Unde

hoc, nisi quia Orientales populi ad hoc regimen magis facti videntur, utpote ad servitium magis nati? In Europa ut variæ gentes eam inhabitarunt, ita aliæ etiam aliis ad statum regalem aut accipiendum aut respuendum magis habiles. Anglia semper reges habuit. Ex quo manifestum est illius gentis ingenia non posse aliter gubernari. Præter genium & naturam populorum alia etiam ratio est, cur popularis in aliis locis commodior sit, in aliis regalis, & contra. Experientia docuit, parvas civitates aptius gubernatione populari contineri. Amplissimis autem ditionibus regalem melius convenire. Quandiu Romana potentia intra pomœria urbis suæ, vel ad summum intra Italiæ fines, stetit, Respublica eorum viguit & à populo bene administrata est. Ubi imperii sui terminos extra Italiam promovit, tum populus coactus est ob multitudinem plebis nimis abundantem Senatui se regendum permittere. Et sic ad paucos rediit regimen quod populi erat. Nam ubi populus major est quam ut in concionem convenire totus possit, imperii ejus exercendi ratio necessaria ad pauciores referenda est. Inde natus optimatum Status. Pomponius de Origine Juris: *Deinde quia difficile plebs conveni-*

venire cœpit, populus multo difficilius in tanta turba hominum, necessitas ipsa curam Reipublicæ ad Senatum deduxit. Ubi vero tantum evasit illud imperium ut penè totum orbem comprehenderet, tum eadem necessitatis ratio, quæ à populo ad Senatum traduxerat regendi curam, à Senatu ad unum transtulit. Tanta enim mole imperii in tam frequentibus magnatum opibus, clientelisque adeo potentium, dissensionibus non potuit ab ipsis Optimatibus regi, qui quotidie in partes scindebantur. Sic in unius potestatem recidit respublica discordiis procerum & bellis civilibus fessa. Quod alicubi testatur Tacitus, & idem Pomponius eodem loco his verbis: *Novissime sicut ad pauciores juris constituendi via transisse ipsis rebus dictantibus videbatur, per partes evenit ut necesse esset Reipublicæ per unum consuli. Nam Senatus non perinde omnes provincias probe gerere poterat. Igitur constituto Principe datum est ei jus, ut quod constituisset, ratum esset.* Omnes ferme antiquorũ respubl. aut singularum fuere civitatum, aut paucarum minorum sub una principali. Hodieq; aliquot in Europa nostra Civitates liberæ reperiuntur. Paulo amplioris territorii Venetorum Status ab optimatibus gubernatur, non à populo. Fœderatæ istæ

Pro-

Provinciæ jam olim à suis Comitibus sive Grafionibus, id est rectoribus, liberè administratæ sunt cum imperium esset penes Ordines. Ad Angliam quod attinet, non tam magnitudo Insulæ, quamvis & hæc quoque adjuverit, quam genius gentis fecit, ut reges semper haberet. Hunc non mutassent qui hodie in ea tyrannicè regnant, nisi id propriæ ambitionis gratia fecissent. Nulla quippe de regio regimine, in illud quod nunc obtinet, alia transitio facta est, nisi quod pro rege tyrãni sunt. Sic semper regalis est ille status, sed in excessu regiæ dominationis, quę *tyrannis* vocatur. Quod autem volunt videri tyranni illi ad instar Batavorum Rempublicam liberam constituisse, & horum exemplo factũ suum tueri conantur, hoc quoque illis telum eripiendum est. Tam quippe simile est quod ipsi fecerunt & quod Batavi, ut lac atramento non magis dissimile videri queat. Nam sive res ipsas spectemus, sive rerum causas, sive finem, sive personas tam agentes quam patientes, & alias omnes circumstantias, quæ facti qualitatem spectant & agendi modum, si contraria contrariis similia sunt, Batavorum & Anglorum facinus gemella facie inter se pariabunt. Priusquam comparationem utriusq; facti ingrediamur, causæ justioris in Batavis.

ma-

magnum argumentum eſt Rex ipſe, cui obſequium renuntiare coacti ſunt, ut cum quo bellum tot annos pro libertate geſſerunt. Nam duobus fœderum ſolennibus tractatibus, nihil ſe in eos habere juris vel imperii teſtatus ſt; ſed cum his tanquam cum liberis populis inducias primo duodecennales, mox & pacem fecit. Quando erit, ut legitimus hæres Caroli primi, aut quicunque ex regia domo ſucceſſores in jus idem orituri quandocunque ſunt, patricidas parentis ſui, & rebelles, pro legitimis poſſeſſoribus agnoſcat regni ad ſe pertinentis? Hoc nunquam ullö in ævo futurum eſt, neque fiet. Nunc conferamus & contendamus invicem cauſam Anglorum & Batavorum, & diſpiciamus, an Batavorum exemplum Anglis prodeſſe queat. Batavi ſemper liberi fuere, Angli ſemper ſub Regibus. Romanis illi numquam ſubjecti ſunt, iſti jugum ſubiere Romanorum. Quo tempore duces & comites in Imperio Romano dicebantur provinciarum rectores & civitatũ, quorum idem nomen & poteſtas ſub Francorum in Galliis regnantium prima ſtirpe. Habuere & iſti ſuos comites; Grafiones vocabant, id eſt rectores qui Ordinum nomine gubernabant. Ubi vero illi duces & comites qui ſub regibus erant,

erant, titulo feudi à ſuis dominis ac regibus eas dignitates obtinuerant & hæreditarias poſſidere cœperunt, comites quoq; Batavorum, quia ſæculi hic mos erat, præfecturas ſuas quas quoad viverent, antea tenebant, ſuis hæredibus reliquere, permittentibus vel conniventibus Ordinibus provinciarum quibus præſidebant. Ex iſto genere Comitatuum Hollandia fuit, cujus comes non ſupremam habuit autoritatem, ſed ipſi Ordines. In domum Burgundicam cum tranſiſſet hæc dignitas per matrimonium, à domo Burgundica ſimiliter in Auſtriacam per aliud matrimonium tranſlata eſt, Maria Caroli Maximiliano nupta, quibus Philippus natus Caroli Burgundi nepos, Comes Hollandiæ, qui ducta Infante Hiſpaniæ regnum hoc adeptus eſt. Ita non Rex Hiſpanus factus eſt Hollandiæ Comes, ſed Hollandiæ Comes evaſit Rex Hiſpaniæ, manente ſemper penes Ordines Provinciæ, ſive Comitatus Hollandiæ, ut ſemper fuerat, principali autoritate. At quicunque duces & comites in Anglia extitere, aut à rege eas dignitates honorarias accepere, aut feudales & patrimoniales ejuſdem beneficio tenuere. Batavi non regem abdicarunt ſed Comitem. Cauſas perſpiciamus abdicationis in Anglis & Batavis. Non Batavi re-

gis-

gis Hispaniarum jura imminuere unquam tentarunt. Contra Hispanus peculiares immunitates, jura & consuetudines Belgarum evertere contendit, jam inde à Caroli V. temporibus, imperiumq; quod Ordinum erat, ad se trahere. In Anglicana rebellione alia omnia, & adversis frontibus pugnantia. Non enim Rex populi privilegia abrogare studuit, sed populus jura omnia regalia Regi eripere, majestatem ejus imminuere modis omnibus conatus est. Batavi non primi regi bellum intulerunt, sed per quadraginta annorum spatium pro obsequio erga principem retinendo luctati sunt contra crudelitatem & avaritiam rectorum suorum & regis præsidum. Angli quod regem prævidèrent non libenter esse passurum se sua potestate à subjectis exui, ut cogi posset, bellum in eum moverunt, portas oppidorum clauserunt, omnia denique in eum hostilia moliti sunt, nulla ab eo provocati injuria, non cædibus, non violentia in conscientiarum & religionis libertatem, non tributorum oneribus. In Batavia spatio quadraginta annorum plus quam centum hominum millia, igne, gladio, laqueo necata, & aquis hausta ob religionem memorantur. Unus Dux Albanus gloriatus est se tempore suæ administrationis plus-

quam

quam decem & octo hominum millia variis tormentis prius excruciata, neci dedisse. Angli omnibus suis admonitionibus aut declarationibus quas ad Regem mittebant, nihil nisi rebellionem, seditionem, & hostilem animum minasque spirabant. Batavi supplicationibus solis cum rege agentes de solis ejus ministris querebantur. Angli non solum Regi, sed etiam Parlamento bellum indixerunt, quod nobiliore sui parte mutilarunt. Batavi Ordinibus autoritatem qualem habuere sub suis ducibus conservarunt. Angli nobilitatem regni, quæ sola post Regem olim maximam habuit autoritatem & semper præcipuam, exterminarunt. Batavi sua nobilibus jura & privilegia sarta tecta reliquerunt, partemque in rebus gerendis quam semper sub Comitibus obtinuerunt. Angli Rege sublato libertatem non reddiderunt populo, sed tyrannidem qualis non fuit sub ullo priorum regum, introduxerunt, quadraginta tyrannis qui supremum imperium tenerent, è corpore militari constitutis. Batavi non rege, sed Comite, qui nunquam potestatem habuit absolutam, abdicato vel destituto, veram Reipublicæ liberæ formam instituerunt, vel potius restituerunt per deputatos generales provinciarum fœderatarum.

rum, & particulares civitatum administrandam. Ad summam, Batavi non regem, ne Comitem quidem suum ad judicium vocarunt, non accusarunt, non supplicio capitis per carnificem affecerunt. Ne quidem extrema passi prius eum deseruerunt, quam ab eo deserti sunt, & perditioni edicto regis dediti & addicti, atque hostes publici pronuntiati, & hoc nomine exterminari jussi. De rege Angli omnia hæc fecerunt, & nullum genus ignominiæ & contumeliæ rerum & verborum prætermisere, quod non addiderint ad mortẽ infamem qua regem suum quasi latronem & proditorem & sicarium, carnificis ferro confecerunt. Idque patrarunt contra omnia vetustatis & novitatis exempla, contra jus & fas, contra omnium gentium etiam barbararum morem. Dionysius Tyrannus cum multa infanda & crudelitatis inauditæ facinora edidisset in cives suos, ab his expulsus, quod reliquum vitæ fuit, Corinthi exegit in ludo literario, cujus magister erat. Unum rebellibus Anglis Neronis exemplum placet, quem Senatus condemnavit. Quantum huic judicio tribuendum sit, vel inde liquet, quod idem ille Senatus paulo ante in gratiam illius sævissimi tyranni, honestissimos & sanctissimos in illa ætate hominum, & Se-
natores

natores gravissimos Thraseam Pætum & Soranum aliosque infinitos ad mortem damnaverit. Ipse ille Galba qui ex ordine Senatorum erat & à Nerone desciverat & cujus gratiæ dedit tum Senatus ille hanc Neronis condemnationem, fatetur apud Tacitum, *non extare ante Neronem exemplum damnati principis*. Neque sane postea extitit. Sed nec illud judicium executioni mandatum est. Quod de Maximino quasi simile memorant, non est simile. A Senatu ille quidem hostis pronuntiatus est, sed non per carnificem publice securi percussus. Is de corpore militari primus imperium invaserat, à militibus factus sine assensu Senatus, Alexandro Mammeæ optimo principe & à quo promotus fuerat & universo exercitui præfectus, nefarie interempto. At id præterea factum in imperio non hæreditario, ut & alia duo quæ sequuntur. Ante annos centum sexaginta septemviri Electores VVenceslaum se abdicare imperio adegerunt. Christiernus secundus Daniæ Rex, electione regnum adeptus, cum impotenter & tyrannicè regnasset, multos è proceribus inauditos atque etiam insontes à Senatu pronuntiatos trucidasset, alios bonis indicta causa exuisset, contra jus gentium multa fecisset, in carcerem conjectis Sueciæ le-

gatis,

gatis, & aliis qui è Polonia venerant, etiam interfectis, à suis subjectis destitutus est, qui filium ejus Iohannem regem sibi sumpserunt. Richardo II. Angliæ Regi plura longe objecta fuere crimina quam Carolo, atqui abdicatus tantum est, non judicatus, nec capitis damnatus, nec per carnificem decollatus. Henricus sextus parem fortunam in eodem regno expertus est, & se regno abdicare coactus. De his loquor qui in potestate populi sui aliquando fuerunt, ut de his quod vellent statuerent. Aut destituti sunt, aut coacti imperio abire, numquam damnati. Sic duos reges Gallia sibi vidit ademptos, Ordinum regni consensu. Hoc ergo maneat fixum tanquam jus numquam movendum, & ab omnibus gentibus, paganis, Judæis, Christianis semper observatum, Regem judicari non posse, & proinde male à suis judicatum fuisse Carolum. Immo judices ejus non judices fuisse, sed perduelles, latrones, sicarios, parricidas dicendos. Scitum est & vere dictum à quodam de secta Independentium, regem in Carolo primum perdidisse Presbyterianos, deinde & Carolum ipsum trucidasse Independentes. Ita regem justum & sanctum extinxere Presbyteriani, Carolum vero virum probum & pium, non tantum inno-

cen-

centem, Independentes condemnarunt. Et sic quamvis accusari & judicari potuisset, ita tamen constat vitam egisse, & sic in regni administratione sese gessisse, ut nihil in utraq; reprehendendum aut pœnitendum, nedum puniendum, occurrere sit passus. Tyrannum non fuisse constat, sed tyrannidem contra se surgentem frustra opprimere voluisse à qua oppressus est. Constat denique à proditoribus & parricidis fuisse falso proditionis accusatum, & scelere antea numquam audito nec cognito necatum. Ab illis damnatum ad mortem, qui nullam autoritatem judicandi vel judices dandi habuerunt, tametsi vel minimus opifex ad eorum tribunal fuisset vocatus. Sic Rex insons periit, nec tantum insons, sed indefensus & inauditus; qui ne omnium quidem criminum quæ ei objecta sunt, convictus perire debuit, quia nec judicari potuit. Si privatus fuisset, ut Rex fuit, ne quidem ab istis objectionibus & accusationibus quicquam pati æquiorum judicum sententia potuisset. In fine porro hujus Defensionis Deum testabor, me hanc causam tuendam suscepisse non tantum quia rogatus, sed quia meliorem & justiorem nullam ea me potuisse defendere conscientia mea mihi suggessit, ratio & veritas docuit, resque

ipsa

ipsa dictavit. Eadem porro veritatis ratione ducente profiteor, me & plenum & liberum regibus asseruisse imperium, quibus id naturæ jure & successionis lege debetur. Primo, quia & causa Regis Angliæ poscebat, quæ communis est ipsi cum reliquis regibus. Deinde, quia & populorum qui reguntur, maxime interest non obnoxiam subjectis habere potestatem qui eos regunt. Namque haud satis liquet utrum hominum Reipublicæ, ut ranarũ, minus expediat habere hydrum pro rectore, an tigillum, id est tyrannum, quam regem inertem. Hinc calcanda majestas cum contemptum pariat, inde nimis elata odium, utrumque ex æquo ad pessima quæque populos provocat. Nemo etiam credat me voluisse latum ubique terrarum campum regnantium aperire tyrannidi in qua libere decurrat, cum solo Deo minores eos esse dixi, cum solum Deum agnoscere vindicem suorum factorum, & cum à nemine mortalium judicari posse, legibusque solutos esse pertendi. Hæc omnia quidem verissima esse, multis solidisque argumentis probavi, sed non propterea regum loco tyrannos sedere volui. Quod amplissimam eos habere potestatem defendi, & nullis finibus circumscriptam, non ex eo sequi intellexi, ea etiam illos

illos uti debere, & velle quod possunt; vel sibi licere credere quod ipsis libet. Unusquisq; potestatem habet se occidendi, pejerandi, mentiendi, fallendi. Mulier omnis potest corpore merere, vir omnis histrioniam facere & lenocinium. Summa tamen in his omnibus facientiũ versatur turpitudo, partim & scelus. Nec minus turpe est regi quæ sunt regibus inhonesta velle; quamvis possint impune jure suo uti. Interdum etiam ne impune quidem id faciunt. Nam Deo permittente non raro accidit, ut populorum sæpius tentata ac tandem victa patientia furor fiat, qui per calcatum regem ad regnum quoque destruendum viam vi sibi faciunt & ad regimen regium abolendum contendunt. Si Deum solum habere eos judicem asserui, tanto magis formidare illos decet; & cavere ne tradantur tam severi vindicis justo judicio, qui non in personas tantum peccantes suo jure animadvertit; sed delicta eorum sæpenumero in totam posteritatem vindicat unius ob noxam patris. Præterea judices mortales de solis apud se probatis aut confessis pronuntiant criminibus. At judex æternus corda ipsa rimatur, & in secreto conscientiarum; scelera inquirit quæ deprehensa puniat. Tanto magis propterea cavendam ejus iram sibi

scire

ſcire debent reges, quem latere ne quidem ſola mente conceptum malum facinus poteſt. Si legibus ſolutus eſt, non ad hoc ſe eſſe ſupra leges debet judicare ut ſolutius cæteris vivat qui his teneri ſoli videntur. Quomodo eas ſervandas curabit, ſi prior ipſe non illas obſervet? Si quod ſui eſt officii non facit, quo jure ab illis quibus imperat, officii rationem exiget? Quomodo bonos poſtulabit ſibi eſſe ſubditos, niſi ſe illis bonum præbeat regem ac dominum? Ut enim ad exemplar Regis properant omnes; ſi bonus eſt, imitantur, ſi malus, ſimiliter. Meminerint igitur non ſolum ſe homines eſſe, ſed & imperium in homines habere ex iiſdem conſtantes elementis, à quibus introitu in vitam & exitu non differunt, ſed ſolo perſonæ mimo quam in hoc mundi theatro ſuſtinent. Ubi eam depoſuerunt, ut ex pulvere facti in eundem quoque cum aliis pulverem revertuntur. Meminerint etiam cum bene imperant, onus eſſe regnum; ſi male, periculum: quaſi tenui filo ſupra cervicem ſibi ſemper impendente gladio. Cogitent etiam ſuæ fidei & cuſtodiæ tanquam paſtoribus commiſſos eſſe à ſummo numine populos, non tanquam lupis aut lanionibus traditos mactandos & deglubendos, ſed ad paſcua ducendos & tondendos

dendos tantum. Post omnia videant, quid malis regibus metuendum sit, cum arcano Dei judicio & imperscrutabili profunditate abditis causis, bonus, pius, justus, innocens Princeps, incredibili & immani partis populi furore ac scelere, regni gubernaculis dejectus & vitæ curriculo decussus per carnificem fuerit. Nec tamen sperandum est justam Dei vindictam evasuros qui tale parricidium commisere. Nam ubi ira Dei desævierit, & delicta populi opera eorum satis sibi punivisse visus fuerit, tum quoque eos dubio procul disrumpet & perdet, ut pater flagra sæpe solet, quibus filium castigavit.

F I N I S.

2